

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**TOPKAPI SARAYI KÜTÜPHANESİNDEKİ FİRDEVSİ
ŞEHNAMELERİ MİNYATÜRLERİNDE GÖRÜLEN
GEOMETRİK SÜSLEME**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gülseren TOY

Enstitü Ana Sanat Dalı: Geleneksel Türk Sanatları

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ayşe ÜSTÜN

AĞUSTOS – 2020

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**TOPKAPI SARAYI KÜTÜPHANESİNDEKİ FİRDEVSİ
ŞEHNAMELERİ MİNYATÜRLERİNDE GÖRÜLEN
GEOMETRİK SÜSLEME**

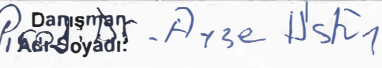
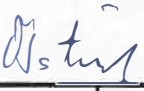
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gülseren TOY

Enstitü Ana Sanat Dalı: Geleneksel Türk Sanatları

“Bu tez sınavı 27.08.2020 tarihinde online olarak yapılmış olup aşağıda isimleri bulunan jüri üyeleri tarafından oybirliği / oyçokluğu ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ
Prof. Dr. Ayşe ÜSTÜN	BAŞARILI
Prof. Dr. A. Sacit AÇIKGÖZOĞLU	BAŞARILI
Doç. M. Hülya DOĞRU	BAŞARILI

	T.C. SAKARYA ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ TEZ SAVUNULABİLİRLİK VE ORJİNALLİK BEYAN FORMU	Sayfa : 1/1
Öğrencinin		
Adı Soyadı	:	Gülseren TOY
Öğrenci Numarası	:	y176029007
Enstitü Anabilim Dalı	:	Geleneksel Türk Sanatları
Enstitü Bilim Dalı	:	Tezhip
Programı	:	☒ YÜKSEK LİSANS ☐ DOKTORA
Tezin Başlığı	:	Topkapı Sarayı Kütüphanesindeki Firdevsi Şehnameleri Minyatürlerinde Görülen Geometrik Süsleme
Benzerlik Oranı	:	%18
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE,		
☐ Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi beyan ederim.		
13.08.2020 İmza: 		
☐ Sakarya Üniversitesi Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen öğrenciye ait tez çalışması ile ilgili gerekli düzenleme tarafımda yapılmış olup, yeniden değerlendirilmek üzere@sakarya.edu.tr adresine yüklenmiştir.		
Bilgilerinize arz ederim.		
...../...../20..... İmza: 		
Uygundur		
Danışman Unvanı / Adı Soyadı: Tarih: 13.08.2020 İmza: 		
☐ KABUL EDİLMİŞTİR ☐ REDDEDİLMİŞTİR EYK Tarih ve No:	Enstitü Birim Sorumlusu Onayı:	

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın konusu, “Topkapı Sarayı Kütüphanesindeki Firdevsi Şehnameleri Minyatürlerinde Görülen Geometrik Süsleme” olarak belirlenmiştir. Fehmi Ethem Karatay tarafından hazırlanan, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Farsça Yazmalar Kataloğunda bulunana Firdevsiye ait Şehname yazmalarından sadece 16. yüzyılda istinsah edilen eserler üzerine çalışılmıştır. 16. yüzyıla ait eserler içerisinde geometrik bezeme tesbit edilen minyatürler incelenmiş ve diğer sanat kollarında kullanım alanlarında atıf yapılarak sonra sanatsal açıdan değerlendirilmesi yapılmıştır.

Lisans eğitiminin başlangıcından bu yana ve çalışmamız sırasında ilgi ve desteğini esirgemeyen, çalışmamın eksiklerini gidermekte bana yardımda bulunan, bilgi ve tecrübeleriyle her zaman yol gösteren danışman hocam Sayın Prof. Dr. Ayşe ÜSTÜN’e, bütün katkılarında dolayı değerli hocalarım Prof. Dr. Ahmet Sacit AÇIKGÖZOĞLU’na ve Doç. Mesude Hülya DOĞRU’ya, lisans eğitimimden itibaren bana yol gösteren, hiçbir konuda desteklerini esirgemeyen sevgili hocamlarım Arş. Gör. Emsele BAL’a ve Öğr. Gör. Songül ERGÜN’e, katkılarında dolayı Arş. Gör. Mehmet KERİM’e, aynı zamanda emeklerini ödeyemeyeceğim sevgili annem Ruziye TOY’a ve kardeşim Yasemin TOY’a teşekkürlerimi borç bilirim.

Gülseren TOY

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
İÇİNDEKİLER.....	ii
RESİM LİSTESİ	iii
ÇİZİM PLANI LİSTESİ.....	viii
ÇİZİM LİSTESİ	xii
ÖZET	xvi
ABSTRACT	xvii
GİRİŞ.....	1
BÖLÜM 1: EBU'L KASIM FİRDEVSİ VE ŞEHNAMELER.....	7
1.1. Hayatı ve Edebi Kişiliği	7
1.2. Şehnameler	8
1.2.1. Şehname Bölümleri	11
1.2.2. Şehnamede Görülen Bezeme Unsurları.....	13
1.2.2.1. Tezhip Sanatı	13
1.2.2.2. Minyatür Sanatı	18
BÖLÜM 2: TOPKAPI SARAYI KÜTÜPHANESİNDEKİ FİRDEVSİ ŞEHNAMELERİ MİNYATÜRLERİNDE GÖRÜLEN GEOMETRİK SÜSLEME	24
2.1. Topkapı Sarayı.....	24
2.1.1. Müze	24
2.1.2. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi.....	25
2.2. Katalog	28
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	495
KAYNAKÇA.....	520
ÖZGEÇMİŞ	524

RESİM LİSTESİ

Resim 1: Firdevsi Şehname / TSMK H. 1475:1	29
Resim 2: Firdevsi Şehname / TSMK H. 1475:2	34
Resim 3: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1475:3	39
Resim 4: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1476:1	44
Resim 5: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1476:2	48
Resim 6: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1476:3	53
Resim 7: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1476:4	57
Resim 8: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1476:5	61
Resim 9: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1476:6	67
Resim 10: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1476:7	72
Resim 11: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1477:1	76
Resim 12: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1477:2	81
Resim 13: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1477:3	85
Resim 14: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1477:4	89
Resim 15: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:1	94
Resim 16: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:2	98
Resim 17: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:3	102
Resim 18: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:4	106
Resim 19: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:5	110
Resim 20: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:6	115
Resim 21: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:7	120
Resim 22: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:8	124
Resim 23: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:9	128
Resim 24: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:10	132
Resim 25: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:11	136
Resim 26: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:12	140
Resim 27: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:13	144
Resim 28: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:14	148
Resim 29: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:15	153
Resim 30: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:16	157
Resim 31: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:17	161

Resim 32: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:18	165
Resim 33: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:19	169
Resim 34: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:20	173
Resim 35: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:21	177
Resim 36: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:22	181
Resim 37: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:1	186
Resim 38: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:2	190
Resim 39: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:3	195
Resim 40: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:4	200
Resim 41: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:5	204
Resim 42: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:6	208
Resim 43: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:7	212
Resim 44: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:8	217
Resim 45: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:9	222
Resim 46: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:10	227
Resim 47: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:11	232
Resim 48: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:12	236
Resim 49: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:13	241
Resim 50: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:14	245
Resim 51: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:1	249
Resim 52: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:2	254
Resim 53: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:3	259
Resim 54: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:4	264
Resim 55: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:5	269
Resim 56: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:6	274
Resim 57: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:7	279
Resim 58: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:8	284
Resim 59: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:9	288
Resim 60: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:10	292
Resim 61: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:11	296
Resim 62: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:12	300
Resim 63: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:13	306

Resim 64: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:14	311
Resim 65: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:15	316
Resim 66: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1488:1	320
Resim 67: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1488:2	325
Resim 68: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1488:3	330
Resim 69: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1488:4	335
Resim 70: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1497:1	340
Resim 71: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1497:2	345
Resim 72: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:1	349
Resim 73: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:2	354
Resim 74: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:3	359
Resim 75: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:4	363
Resim 76: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:5	367
Resim 77: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:6	372
Resim 78: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:7	377
Resim 79: Firdevsi Şehnamesi / TSMK. H.1500:8	382
Resim 80: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:9	387
Resim 81: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:10	392
Resim 82: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:11	397
Resim 83: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:12	402
Resim 84: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:13	407
Resim 85: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:14	412
Resim 86: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:15	417
Resim 87: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:16	422
Resim 88: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:17	426
Resim 89: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1507:1	431
Resim 90: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1507:2	436
Resim 91: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1507:3	441
Resim 92: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1507:4	445
Resim 93: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1507:5	450
Resim 94: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1511:1	455
Resim 95: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1514:1	459

Resim 96: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1514:2	463
Resim 97: Firdevsi Şehname / TSMK. R.1548:1	467
Resim 98: Firdevsi Şehname / TSMK. R.1548:2	471
Resim 99: Firdevsi Şehname / TSMK. R.1548:3	476
Resim 100: Firdevsi Şehname / TSMK. R.1548:4	480
Resim 101: Firdevsi Şehname / TSMK. R.1548:5	485
Resim 102: Firdevsi Şehname / TSMK. R.1548:6	490
Resim 103: Firdevsi Şehname (TSMK. H.1480:7).....	498
Resim 104: Firdevsi Şehname (TSMK. H.1507:4).....	498
Resim 105: Firdevsi Şehname (TSMK. H.1514:1).....	499
Resim 106: Firdevsi Şehname (TSMK. H.1475:1).....	499
Resim 107: Firdevsi Şehname (TSMK. H.1482:8).....	499
Resim 108: Firdevsi Şehname (TSMK. H.1485:1).....	500
Resim 109: Firdevsi Şehname /TSMK. H.1476:5	503
Resim 110: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1476:5	503
Resim 111: İran, Saveh Cuma Camii, 12.yüzyıl / Taş işçiliği.....	503
Resim 112: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:16	504
Resim 113: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1476:4	505
Resim 114: İran, Şeyh Sebeli Türbesi, 12.yy (Taş işçiliği)	505
Resim 115: İran, Kazvin Cuma Camii, 11.yüzyıl / Maden İşçiliği.....	505
Resim 116: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:11	506
Resim 117: İran, Melik Camii, 11.yüzyıl / Taş işçiliği.....	506
Resim 118: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:17	507
Resim 119: İran, Saveh Cuma Camii, 12.yüzyıl / Çini.....	507
Resim 120: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1476:1	508
Resim 121: Eskişehir, Sivrihisar Ulu Camii Minber Korkuluğu, 13.yüzyıl / Ahşap İşçiliği	508
Resim 122: Firdevsi Şehname (TSMK. H.1482:14).....	509
Resim 123: Irak, Mustansırıye Medresesi, 13.yüzyıl / Taş İşçiliği	509
Resim 124: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1477:1	510
Resim 125 : Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:17	511
Resim 126: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:9	511

Resim 127: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1488:2	512
Resim 128: İran, Kümbet-i Karagan. 11.yüzyıl / Taş İşçiliği	512
Resim 129: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1476:2	513
Resim 130: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:3	514
Resim 131: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:7	514
Resim 132: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:6	515
Resim 133: İran, Şeyh Sebeli Türbesi, 12.yüzyıl / Taş İşçiliği	515
Resim 134: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:1	516
Resim 135: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1476:6	517
Resim 136: İran, Neyriz Cuma Camii, 11.yüzyıl / Taş İşçiliği.....	517
Resim 137: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1475:1	518
Resim 138: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:3	518
Resim 139: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1476:2	519

ÇİZİM PLANI LİSTESİ

Çizim Planı 1: Firdevsi Şehname / TSMK H. 1475:1	30
Çizim Planı 2: Firdevsi Şehname / TSMK H. 1475:2	35
Çizim Planı 3: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1475:3	40
Çizim Planı 4: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1476:1	45
Çizim Planı 5: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1476:2	49
Çizim Planı 6: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1476:3	54
Çizim Planı 7: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1476:4	58
Çizim Planı 8: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1476:5	62
Çizim Planı 9: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1476:6	68
Çizim Planı 10: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1476:7	73
Çizim Planı 11: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1477:1	77
Çizim Planı 12: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1477:2	82
Çizim Planı 13: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1477:3	86
Çizim Planı 14: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1477:4	90
Çizim Planı 15: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:1	95
Çizim Planı 16: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:2	99
Çizim Planı 17: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:3	103
Çizim Planı 18: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:4	107
Çizim Planı 19: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:5	111
Çizim Planı 20: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:6	116
Çizim Planı 21: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:7	121
Çizim Planı 22: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:8	125
Çizim Planı 23: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:9	129
Çizim Planı 24: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:10	133
Çizim Planı 25: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:11	137
Çizim Planı 26: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:12	141
Çizim Planı 27: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:13	145
Çizim Planı 28: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:14	149
Çizim Planı 29: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:15	154
Çizim Planı 30: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:16	158
Çizim Planı 31: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:17	162

Çizim Planı 32: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:18.....	166
Çizim Planı 33: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:19.....	170
Çizim Planı 34: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:20.....	174
Çizim Planı 35: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:21.....	178
Çizim Planı 36: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:22.....	182
Çizim Planı 37: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:1.....	187
Çizim Planı 38: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:2.....	191
Çizim Planı 39: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:3.....	196
Çizim Planı 40: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:4.....	201
Çizim Planı 41: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:5.....	205
Çizim Planı 42: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:6.....	209
Çizim Planı 43: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:7.....	213
Çizim Planı 44: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:8.....	218
Çizim Planı 45: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:9.....	223
Çizim Planı 46: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:10.....	228
Çizim Planı 47: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:11.....	233
Çizim Planı 48: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:12.....	237
Çizim Planı 49: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:13.....	242
Çizim Planı 50: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:14.....	246
Çizim Planı 51: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:1.....	250
Çizim Planı 52: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:2.....	255
Çizim Planı 53: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:3.....	260
Çizim Planı 54: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:4.....	265
Çizim Planı 55: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:5.....	270
Çizim Planı 56: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:6.....	275
Çizim Planı 57: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:7.....	280
Çizim Planı 58: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:8.....	285
Çizim Planı 59: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:9.....	289
Çizim Planı 60: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:10.....	293
Çizim Planı 61: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:11.....	297
Çizim Planı 62: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:12.....	301
Çizim Planı 63: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:13.....	307

Çizim Planı 64: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:14.....	312
Çizim Planı 65: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:15.....	317
Çizim Planı 66: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1488:1.....	321
Çizim Planı 67: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1488:2.....	326
Çizim Planı 68: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1488:3.....	331
Çizim Planı 69: Firdevsi Şehnames/ TSMK. H.1488:4	336
Çizim Planı 70: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1497:1.....	341
Çizim Planı 71: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1497:2.....	346
Çizim Planı 72: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:1.....	350
Çizim Planı 73: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:2.....	355
Çizim Planı 74: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:3.....	360
Çizim Planı 75: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:4.....	364
Çizim Planı 76: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:5.....	368
Çizim Planı 77: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:6.....	373
Çizim Planı 78: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:7.....	378
Çizim Planı 79: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:8.....	383
Çizim Planı 80: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:9.....	388
Çizim Planı 81: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:10.....	393
Çizim Planı 82: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:11.....	398
Çizim Planı 83: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:12.....	403
Çizim Planı 84: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:13.....	408
Çizim Planı 85: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:14.....	413
Çizim Planı 86: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:15.....	418
Çizim Planı 87: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:16.....	423
Çizim Planı 88: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:17.....	427
Çizim Planı 89: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1507:1.....	432
Çizim Planı 90: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1507:2.....	437
Çizim Planı 91: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1507:3.....	442
Çizim Planı 92: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1507:4.....	446
Çizim Planı 93: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1507:5.....	451
Çizim Planı 94: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1511:1.....	456
Çizim Planı 95: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1514:1.....	460

Çizim Planı 96: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1514:2.....	464
Çizim Planı 97: Firdevsi Şehname / TSMK. R.1548:1	468
Çizim Planı 98: Firdevsi Şehname / TSMK. R.1548:2.....	472
Çizim Planı 99: Firdevsi Şehname / TSMK. R.1548:3	477
Çizim Planı 100: Firdevsi Şehname / TSMK. R.1548:4.....	481
Çizim Planı 101: Firdevsi Şehname / TSMK. R.1548:5	486
Çizim Planı 102: Firdevsi Şehname / TSMK. R.1548:6.....	491

ÇİZİM LİSTESİ

Çizim 1: Firdevsi Şehname / TSMK H. 1475:1.....	31
Çizim 2: Firdevsi Şehnamesi / TSMK H. 1475:2.....	36
Çizim 3: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1475:3.....	41
Çizim 4: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1476:1.....	46
Çizim 5: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1476:2.....	50
Çizim 6: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1476:3.....	55
Çizim 7: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1476:4.....	59
Çizim 8: Firdevsi Şehnamesi / TSMK. H.1476:5.....	63
Çizim 9: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1476:6.....	69
Çizim 10: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1476:7.....	74
Çizim 11: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1477:1.....	78
Çizim 12: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1477:2.....	83
Çizim 13: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1477:3.....	87
Çizim 14: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1477:4.....	91
Çizim 15: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:1.....	96
Çizim 16: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:2.....	100
Çizim 17: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:3.....	104
Çizim 18: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:4.....	108
Çizim 19: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:5.....	112
Çizim 20: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:6.....	117
Çizim 21: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:7.....	122
Çizim 22: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:8.....	126
Çizim 23: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:9.....	130
Çizim 24: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:10.....	134
Çizim 25: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:11.....	138
Çizim 26: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:12.....	142
Çizim 27: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:13.....	146
Çizim 28: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:14.....	150
Çizim 29: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:15.....	155
Çizim 30: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:16.....	159
Çizim 31: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:17.....	163

Çizim 32: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:18.....	167
Çizim 33: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:19.....	171
Çizim 34: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:20.....	175
Çizim 35: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:21.....	179
Çizim 36: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:22.....	183
Çizim 37: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:1.....	188
Çizim 38: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:2.....	192
Çizim 39: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:3.....	197
Çizim 40: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:4.....	202
Çizim 41: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:5.....	206
Çizim 42: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:6.....	210
Çizim 43: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:7.....	214
Çizim 44: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:8.....	219
Çizim 45: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:9.....	224
Çizim 46: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:10.....	229
Çizim 47: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:11.....	234
Çizim 48: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:12.....	238
Çizim 49: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:13.....	243
Çizim 50: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:14.....	247
Çizim 51: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:1.....	251
Çizim 52: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:2.....	256
Çizim 53: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:3.....	261
Çizim 54: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:4.....	266
Çizim 55: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:5.....	271
Çizim 56: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:6.....	276
Çizim 57: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:7.....	281
Çizim 58: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:8.....	286
Çizim 59: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:9.....	290
Çizim 60: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:10.....	294
Çizim 61: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:11.....	298
Çizim 62: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:12.....	302
Çizim 63: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:13.....	308

Çizim 64: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:14.....	313
Çizim 65: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:15.....	318
Çizim 66: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1488:1.....	322
Çizim 67: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1488:2.....	327
Çizim 68: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1488:3.....	332
Çizim 69: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1488:4.....	337
Çizim 70: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1497:1.....	342
Çizim 71: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1497:2.....	347
Çizim 72: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:1.....	351
Çizim 73: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:2.....	356
Çizim 74: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:3.....	361
Çizim 75: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:4.....	365
Çizim 76: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:5.....	369
Çizim 77: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:6.....	374
Çizim 78: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:7.....	379
Çizim 79: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:8.....	384
Çizim 80: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:9.....	389
Çizim 81: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:10.....	394
Çizim 82: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:11.....	399
Çizim 83: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:12.....	404
Çizim 84: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:13.....	409
Çizim 85: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:14.....	414
Çizim 86: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:15.....	419
Çizim 87: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:16.....	424
Çizim 88: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:17.....	428
Çizim 89: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1507:1.....	433
Çizim 90: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1507:2.....	438
Çizim 91: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1507:3.....	443
Çizim 92: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1507:4.....	447
Çizim 93: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1507:5.....	452
Çizim 94: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1511:1.....	457
Çizim 95: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1514:1.....	461

Çizim 96: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1514:2.....	465
Çizim 97: Firdevsi Şehname / TSMK. R.1548:1	469
Çizim 98: Firdevsi Şehname / TSMK. R.1548:2.....	473
Çizim 99: Firdevsi Şehname / TSMK. R.1548:3	478
Çizim 100: Firdevsi Şehname / TSMK. R.1548:4.....	482
Çizim 101: Firdevsi Şehname / TSMK. R.1548:5	487
Çizim 102: Firdevsi Şehname / TSMK. R.1548:6.....	492
Çizim 103: Ardışık Yatay Formda Tuğla Örgüsü Detay Çizimi	502
Çizim 104: Ardışık Dikey Formda Tuğla Örgüsü Detay Çizimi.....	502
Çizim 105: Eşkenar Dörtgen Detay Çizimi	504
Çizim 106: Eşkenar Dörtgen Detay Çizimi	504
Çizim 107: Sepet Örgüsü Deseni Detay Çizimi	506
Çizim 108: Bal Peteği Formunda Altıgen Detay Çizimi	507
Çizim 109: Altı Kollu Yıldız Detay Çizimi.....	508
Çizim 110: Altılı Yıldız Detay Çizimi.....	509
Çizim 111: Altıgen ve Çarkıfelek Deseni Detay Çizimi	510
Çizim 112: Düğüm Deseni Detay Çizimi	510
Çizim 113: Eşkenar Üçgen ve Altıgen Detay Çizimi	511
Çizim 114: Altıgen Geçme Detay Çizimi.....	512
Çizim 115: Ok Formunda Desenin Detay Çizimi.....	513
Çizim 116: Altıgen Deseni Detay Çizimi	513
Çizim 117: Altıgen Deseni Detay Çizimi	514
Çizim 118: Sekizgen ve Artı Deseni (Sekizli Yıldız) Detay Çizimi	515
Çizim 119: Dört Yön Deseni Detay Çizimi.....	516
Çizim 120: Mekik Deseni Detay Çizimi.....	516
Çizim 121: Zencirek Detay Çizimi	518
Çizim 122: Zencirek Detay Çizimi	518
Çizim 123: Zencirek Detay Çizimi	518

Sakarya Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Özeti

Yüksek Lisans	☒	Doktora	☐
Tezin Başlığı: Topkapı Sarayı Kütüphanesindeki Firdevsi Şehnameleri Minyatürlerinde Görülen Geometrik Süsleme			
Tezin Yazarı: Gülseren TOY		Danışman: Prof.Dr. Ayşe ÜSTÜN	
Kabul Tarihi: 27.08.2020		Sayfa Sayısı: xvii (ön kısım) + 524 (tez)	
Ana Sanat Dalı: Geleneksel Türk Sanatları			
Minyatür sanatı; tarihimiz, kültürümüz özellikle de toplum hayatının ayrıntılarına ışık tutması bakımından önemli bir yere sahiptir. Düğün şenliklerini, av ve savaş sahnelerini, kabul törenlerini gösteren minyatürler, ait oldukları dönemlerin toplum hayatını ve sanat anlayışını, geleneklerini ve göreneklerini incelemek bakımından somut kaynaklardır. Minyatür yapılan eserler arasında önemli bir grubu da şehnameler oluşturmaktadır. Hükümdarların sosyal ve siyasi yaşamını manzum olarak anlatan bu eserler ilk kez onuncu yüzyılda yaşadığı tahmin edilen Firdevsi tarafından ele alınmıştır. Tez çalışması Fehmi Ethem Karatay'ın, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Farsça Yazmalar Kataloğunda tasnif edilen 14. Yüzyıl, 15. Yüzyıl, 16. Yüzyıl ve 17. Yüzyıllarda istinsah edilmiş 54 yazma eserden sadece 16. Yüzyılda istinsah edilen eserleri kapsamaktadır. 16. Yüzyıla ait on yedi eser içerisinde mevcut olan toplam 703 minyatürlü sayfa incelenmiştir. İncelenen sayfalarda geometrik bezeme tespit edilen on üç eserin 102 adet minyatürlü sayfası üzerinde çalışılmıştır. Tespit edilen bu on üç eser, TSMK H. 1475 (XVI. yüzyıl), TSMK H. 1476 (1591-92), TSMK H. 1477 (1564), TSMK H.1480 (1521), TSMK H.1482 (1533), TSMK H.1485 (1522), TSMK H.1488 (1564-65), TSMK H.1497 (1574), TSMK H.1500 (XVI. yüzyıl), TSMK H.1507 (XVI. yüzyıl), TSMK H.1511 (XVI. yüzyıl), TSMK H.1514 (1539-40), TSMK R.1548 (1585) envanter numaraları ile kayıtlıdır. Tez iki bölüm halinde hazırlanmıştır. Çalışmada, önce yazarın edebi anlayışı daha sonra teze konu olan “Şehnameler” hakkında bilgi verilmiştir. Belirtilen yazma eserlerde bulunan seçilmiş 102 minyatürün bezemeleri arasında yer alan geometrik motifleri incelenmiş ve mimari, çini, ahşap gibi diğer sanat kollarında kullanım alanlarına da atıf yapılarak sonra sanatsal açıdan değerlendirilmesini yapılmıştır.			
Anahtar Kelimeler: Topkapı Sarayı, Firdevsi, Minyatür, Şehname, Geometri			

Sakarya University
Institute of Social Sciences Abstract of Thesis

Master Degree	☒	Ph.D.	☐
Title of Thesis: Geometric Decoration Seen In Miniatures Of Firdevsi Shahnames In Topkapi Palace Library			
Author of Thesis: Gülseren TOY		Supervisor: Prof.Dr. Ayşe ÜSTÜN	
Accepted Date: 27.08.2020		Number of Pages: xvii (pre text)+ 524 (thesis)	
Main Art Branch: Traditional Turkish Arts			
Miniature art has an important place in terms of shedding light on the details of our history, culture and especially social life. Miniatures showing wedding festivities, hunting and war scenes, acceptance ceremonies are tangible sources in terms of examining the social life and art understanding, traditions and customs of the periods they belong to. Another important group among the miniature works is the Şehname. These works, which describe the lives of rulers in verse, were first addressed by Ferdowsi, who is lived in the tenth century. The thesis study includes only the works copied in the 16th century out of 54 manuscripts that were included in the 14th, 15th, 16th and 17th centuries that Fehmi Ethem Karatay classified in the Topkapı Palace Museum Library Persian Manuscripts Catalog. A total of 703 miniaturized pages among seventeen works belonging to the 16th century were examined. On the pages examined, 102 miniaturized pages of thirteen works of which geometric decoration was determined were studied. These thirteen detected works are registered with their inventory numbers: TSMK H. 1475 (XVI. yüzyıl), TSMK H. 1476 (1591-92), TSMK H. 1477 (1564), TSMK H.1480 (1521), TSMK H.1482 (1533), TSMK H.1485 (1522), TSMK H.1488 (1564-65), TSMK H.1497 (1574), TSMK H.1500 (XVI. yüzyıl), TSMK H.1507 (XVI. yüzyıl), TSMK H.1511 (XVI. yüzyıl), TSMK H.1514 (1539-40), TSMK R.1548 (1585). The thesis has been prepared in two parts. In the study, firstly the literary understanding of the author and then information about the “Şehname” which was the subject of the thesis was given. The geometric motifs included among the decorations of 102 miniatures found in the mentioned manuscripts were examined, and then they were evaluated artistically by referring to their usage areas in other art branches such as architecture, tile, and wood.			
Keywords: Topkapı Palace, Firdevsi, Miniature, Şehname, Geometry			

GİRİŞ

Asırlar boyunca Türk kültürünün sembolü ve temsilcisi olan tezyini sanatlarımızla ilgili eserler, milletler arası zeminlerde şahısları aşarak kültürümüzün temsilcileri olmaktadır. Bu eserlerin evrensel değer kazanmaları, sahip olacakları yöresel, ferdi ve milli kimlik sayesinde olur¹.

Bahsedilen bu kimlik kavramı tanımlamalarda genellikle; doğadaki herhangi bir canlıyı veya objeyi diğer canlı ve objelerden ayıran, özellikle onun görsel, işitsel vb. duygularla algılanan, kendine özgü olma durumu ile ifade edilmekte ve teklik, özgünlük anlamında kullanılmaktadır. Bir kültüre ait kimlik geçmişten geleceğe uzanan büyük bir sürecin ortaya çıkarttığı anlam yüklü bütünlüktür. Mekân ve mekânın tarihi, kent kimliğinin ve kent kültürünün oluşturulması için kurucu niteliğe sahip unsurlarıdır².

Her yeni kültür, bir alt kültürden etkilenmiş ve kullanılan motifler, desenler, renkler vb. bakımdan esinlenilerek özgün eserler yaratmaya devam edilmiştir. Geleneksel tezyini sanatlarda da bu böyle devam etmiştir. Tezyini sanatlar içerisindeki geometrik desenlerde, yüzyıllar boyunca farklı kültürlerde kullanılmış ve bir önceki dönemlerden esinlenerek gelişme göstermiştir.

Geometrik bezemenin tam olarak gelişimi, İslam sanatlarıyla olmuştur³. Geometrik süsleme İslam kültürünün egemen olduğu bütün çevrelerde, hemen hemen her teknikte ve her malzeme üzerinde uygulanmıştır. Yapıların anıtsal taçkapılarından, minyatürlerin arka planlarına; tuğlaların dizilişinden yazma kitapların süslemelerine kadar her yerde geometrik düzenlemeye yer verilmiştir⁴. Kullanım alanlarındaki çeşitliliği ve gelişiminden dolayı geometrik süslemeler, tezyini sanatlarımızda önemli bir yere sahiptir.

¹ <http://www.ktsv.com.tr/150-inci-ayan-birol-ile-sanat-yasami-uzerine-sohbet>, 27.07.2020

² Öztürk, Mahmut Sami. Türkoğlu, Mustafa Türker. "Anadolu Selçuklu Sanatı Geometrisinin Günümüz Kent Estetiği Bağlamında Uygulamalara Yansımaları (Konya İli Örneği)", İdil Dergisi, 6.28 (2016): 176

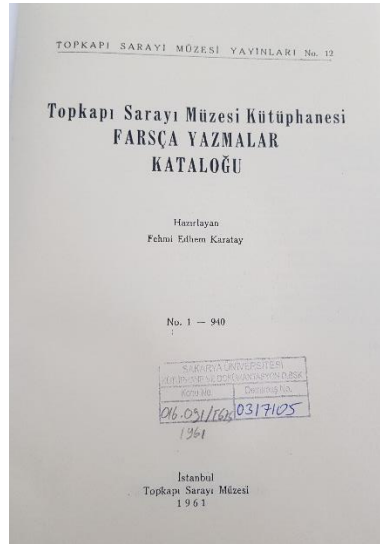
³ Yıldırım ÖZBEK, Osmanlı Beyliği Mimarisinde Taş Süsleme (1300- 1453), Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2002, 558 s.

⁴ Yıldız, DEMİRİZ; İslam Sanatında Geometrik Süsleme, İstanbul, 2000, s.40.

“Topkapı Sarayı Kütüphanesindeki Firdevsi Şehnameleri Minyatürlerinde Görülen Geometrik Süsleme” konulu tez çalışmasına başlamadan önce, çalışmanın konusu, amacı, önemi ve yöntemi hakkında bilgi verilmiştir.

Çalışmanın Konusu

Minyatür sanatı; tarihimiz, kültürümüz özellikle de toplum hayatının ayrıntılarına ışık tutması bakımından önemli bir yere sahiptir. Düğün şenliklerini, av ve savaş sahnelerini, kabul törenlerini gösteren minyatürler, ait oldukları dönemlerin toplum hayatını ve sanat anlayışını, geleneklerini ve göreneklerini incelemek bakımından somut kaynaklardır. Minyatür yapılan eserler arasında önemli bir grubu da “Şehnameler” oluşturmaktadır. Hükümdarların yaşamını manzum olarak anlatan bu eserler ilk kez onuncu yüzyıl onuncu yüzyıl sonları ve onbirinci yüzyıl başlarında yaşadığı tahmin edilen Firdevsi tarafından ele alınmıştır. Daha sonraki yıllarda bu eser istinsah edilmiştir. Bu çalışmanın konusu ise, muhtelif tarihlerde istinsah edilmiş olan ve günümüze kadar ulaşan Firdevsi Şehnamelerine ait eserler içerisinden seçilen minyatürlü sayfaları teşkil etmektedir. Fehmi Ethem Karatay tarafından hazırlanan ve Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Farsça Yazmalar Kataloğunda ki Firdevsi’ye ait Şehnamelerden sadece 16. Yüzyılda istinsah edilen eserler üzerine çalışma yapılmasınakarar verilmiştir.

⁵ Fehmi Ethem KARATAY, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi FARSÇA YAZMALAR KATALOĞU, İstanbul, 1961.

Çalışmanın konusu “Topkapı Sarayı Kütüphanesindeki Firdevsi Şehnameleri Minyatürlerinde Görülen Geometrik Süsleme” olarak belirlenmiştir. Bu eserler, TSMK H. 1475 (XVI. yüzyıl), TSMK H. 1476 (1591-92), TSMK H. 1477 (1564), TSMK H.1480 (1521), TSMK H.1482 (1533), TSMK H.1485 (1522), TSMK H.1488 (1564-65), TSMK H.1497 (1574), TSMK H.1500 (XVI. yüzyıl), TSMK H.1507 (XVI. yüzyıl), TSMK H.1511 (XVI. yüzyıl), TSMK H.1514 (1539-40), TSMK R.1548 (1585) demirbaş numaraları ile kayıtlıdır. Teze konu olan bu eserler arasında, içerisinde geometrik bezeme bulunan en fazla minyatürlü sayfa, TSMK H.1480 demirbaş numaralı eser olarak belirlenmiştir.

Çalışmanın Amacı

“Topkapı Sarayı Kütüphanesindeki Firdevsi Şehnameleri Minyatürlerinde Görülen Geometrik Süsleme” olarak belirlenen tez konusunun amacı, belirlenen eserler ve yazarın edebi anlayışı hakkında bilgi vermek, belirtilen yazma eserlerde bulunan seçilmiş 102 minyatürün bezemeleri arasında yer alan geometrik motifleri incelemek ve mimari, çini, ahşap gibi diğer sanat kollarında kullanım alanlarına da atıf yapılarak bu desenlerin sanatsal açıdan değerlendirilmesini yapmaktır.

Çalışmanın Önemi

Sanatsal ortamda varlık sebebini bulan minyatür, devam etmesini ve gelişmesinde kültüre ve sanata borçludur. Her minyatür bir görsel belgedir. Zira bir oluşumu minyatür haline getiren şey bizzat oradaki kültür ve sanat çevresidir. Bu kültür belli bir toprak parçası üzerinde kendine özgü bir tarz oluşturur. Bu sanattaki o toplumun tüm yaşama, düşünme ve eyleme pratiklerinin içine siner, toplumun özgün yapısını biçimlendirir.

16. yüzyıl gerek Osmanlı gerekse Safevi devrinde minyatür sanatı önemli bir yere sahiptir. Bu dönemde ortaya konan eserler kalite bakımından her iki kültürün de en önemli eserleri içerisinde yer alır. Bu önemli eserleri ortaya çıkaran, Osmanlı saray nakkaşhanesine İran bölgesine yapılan seferler sonucu İstanbula getirilen nakkaşların gelmesiyle birlikte Osmanlı Minyatür sanatında büyük gelişmeler görülmesidir.

Firdevsi Şehnamesi Türk-İslam dünyasının ve dolayısıyla Safavi toplumunun kültür ve sanat alanlarında önemli eserlerinden biridir. Türk İslam dünyasında bu eser çok sevilmiş ve birçok farklı dönemlerde nüshaları istinsah edilmiştir. Topkapı Sarayı Müzesi

Kütüphanesinde yer alan nüshalar da bunlar içerisinde yer almaktadır. Konuların minyatür haline getirilişi, o toplumun kültür ve yaşayış hayatıyla ilgili bilgi vermesi açısından önemlidir. Eserler üzerindeki bezeme unsurları ise dönemin sanatsal değeri açısından önemli bir yere sahiptir. “Topkapı Sarayı Kütüphanesindeki Firdevsi Şehnameleri Minyatürlerinde Görülen Geometrik Süsleme” konulu çalışma, belirlenen eserler üzerindeki geometrik bezemelerin kullanım alanları, bezemelerin renkleri ve diğer süsleme unsurları hakkında verilen bilgilerle, istinsah edilen dönemin sanat özellikleri hakkında bilgi vermesi ve bunların geleneksel sanatlar literatürüne kazandırılması bakımından önemlidir.

Çalışmanın Yöntemi

Çalışmanın konusu “Topkapı Sarayı Kütüphanesindeki Firdevsi Şehnameleri Minyatürlerinde Görülen Geometrik Süsleme” olarak belirlendikten sonra, konu ile ilgili minyatür kitaplarından doküman analizi yapılmış, Şehnamenin yazarı hakkında bilgiler toplanmış ve konuyla ilgili yapılmış tezleri ve yazılan makaleler araştırılmıştır. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesinin resmî web sayfasından Topkapı Sarayı Müzesi'nde araştırma yapabilme usul ve esaslarına ulaşıp, 15.07.2019 tarihinde Topkapı Sarayı Müzesi Müdürlüğü'nden, Araştırma Müracaat ve İzin Formu doldurularak araştırma izni talep edilmiştir. 24.07.2019 tarihinde tarafıma dijital ortamda eser inceleme izni verilmiştir. Yapılan incelemeler sonunda belirlenen minyatürlü sayfaların dijital görselleri Topkapı Sarayı Müzesi Müdürlüğünden envanter numaraları ve sayfa numaraları belirtilerek dilekçe ile talep edilmiştir. Yetkililer tarafından mail ortamında gelen eserlerin dijital görselleri, sadece envanter numaraları ile dosyalanarak tarafıma gönderilmiştir. Eserlerin künye bilgilerine ulaşmak ve yaprak numaralarını öğrenebilmek için kütüphaneye tekrar gidip inceleme yapılması planlanmıştır fakat, 06 Eylül 2019 tarihinde, 30880 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 44 sayılı “Milli Saraylar İdaresi Başkanlığı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi” gereğince Topkapı Sarayı ve müstemilatındaki taşınmazlar; tüm hizmetleri Başkanlıkça yürütülmek üzere 06 Eylül 2019 tarihinden itibaren Cumhurbaşkanlığı Milli Saraylar İdaresi Başkanlığına tahsis edilerek sayım çalışmaları başlatılmıştır. Hala devam etmekte olan sayım çalışmalarından dolayı, tezin konusunu oluşturan 102 adet minyatürün yaprak numaralarına ulaşılamamıştır. Ulaşılamayan yaprak numaralarına ulaşabilmek için, Firdevsinin

Şehnameleri ile ilgili örnek minyatürler bulunan, Güner İnal'ın "Şah İsmil Devrinden Bir Şehname ve Sonraki Etkileri" makalesinde bir, "Topkapı Sarayı Koleksiyonundaki Sultani Bir Özbek Şehnamesi ve Özbek Resim Sanatı İçerisindeki Yeri" isimli makalesinde üç, Lale Uluç'un, "Türkmen Valiler, Şirazlı Ustalar, Osmanlı Okurlar: XVI. Yüzyıl Şiraz El Yazmaları" isimli kitabında yirmi dört ve Derya Aydın'ın, "Şiraz Nakkaşhaneleri ve Resimli Şehnameler (1470-1500)" isimli doktora tezinde üç adet minyatürün sayfa numaralarına ulaşılmıştır.

Daha sonra minyatür sayfalarında bulunan geometrik desenler tek tek incelenerek, bu görseller üzerinde çizim çalışmalarına başlanmıştır. Çizimlerde figürler ve doğa manzaraları, dış hatları ile belirtilmiş, geometrik desenlerin bulunduğu yüzey aslına uygun çizilmeye çalışılmıştır.

Ayrıca tez konusu olarak hazırlanan Şehname minyatürlerinde işlenen konular ile ilgili bilgilere Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi kaynaklarından ulaşılamadığı için, benzer eserlerin içerisinde yer aldığı kaynaklar taranmıştır. Taranan eserler arasından yer alan Fehmi Ethem Karatay'ın "Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi FARŞÇA YAZMALAR KATALOĞU" kitabından, Güner İnal'ın "Türk Minyatür Sanatı: Başangıcından Osmanlılara Kadar" kitabı, Lale Uluç'un, "Türkmen Valiler, Şirazlı Ustalar, Osmanlı Okurlar, XVI.Yy Şiraz El Yazmaları" kitabı ile Zeren Tanındı ve Filiz Çağman'ın "Topkapı Sarayı Müzesinde Bulunan İslam Minyatürleri" eserinden faydalanılarak konuları ile ilgili bilgilere ulaşılmıştır.

Minyatürlerde tespit edilen geometrik motifler hakkında yayınlanmış araştırma kitaplarına başvurulmuştur. Selçuk Mülâyim'in "Geometrik Süslemeler: Selçuklu Çağı" eseri, Yıldız Demiriz'in "İslam Sanatında Geometrik Süsleme" eserinden yararlanarak mimari yapılardaki benzeri geometrik motifler tesbit edilmiştir. Ayrıca Türk Çini Sanatını ve Ahşap Sanatını ihtiva eden eserlerde gözden geçirilmiştir. Bu konuda Oktay Aslanapa "Türk Sanatı", Gönül Öney "Türk Çini Sanatı", "İslam Mimarisinde Çini", Yıldray Özbek'in Osmanlı Beyliği Mimarisinde Taş Süsleme, Gönül Öney ve Zehra Çobanlı'nın editörlüğünü yaptığı Anadoludan Türk Devri Mimarisinde Çini ve Seramik, Doğan Kuban "Divriği Mucizesi", Örcün Barıştan'ın "İstanbul Cami ve Türbelerinde Ağaç İşleri" konulu kitaplarından yararlanılmıştır. Ayrıca Travgott Wöhr'l'in yazdığı Ahmet Mumcu tarafından çevrilen "Divriği" Ulu Cami hakkındaki eser, Eric Broug'un İslam

Sanatından Desenler kitabı ile son zamanlarda yayınlanan Serap Ekizler'in "Mimar Sinan Camileri ve İslam Sanatında Geometrik Desenler" kitabı tezimiz için önemli kaynaklar olmuştur.

Tez iki bölüm halinde hazırlanmıştır. Birinci bölümde, Ebu'l Kasım Firdevsi'nin hayatı ve edebi kişiliği hakkında, Şehnameler ve bölümleri hakkında, Şehnamelerde görülen Tezhip sanatı, Minyatür sanatı ve Geometrik desenler hakkında bilgi verilmiştir. İkinci bölümde, Topkapı Sarayı, Müzesi ve Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi hakkında bilgi verildikten sonra Katalog bölümü oluşturulmuştur. Katalog bölümünde, teze konu olan 102 adet minyatürün dijital fotoğrafları konularak resim listesini oluşturan görseller konulmuştur. Sonra bu görsellerin renkli paftalara ayrılmış, anlatımı kolaylaştırmak amacıyla kendi içinde numaralandırılmış çizim planı listesi eklenmiştir. Görsellerin çizim planlarından sonra, fotoğrafların aslına uygun çizimleri yapılarak geometrik desenlerin bulunduğu kısımlar kırmızı kesik çizgilerle vurgulanmıştır. Daha sonra eserlerin açıklama metninden oluşan kısma yer verilmiştir. Çizimlerin anlatımına öncelikle yukarıdan aşağı sonra soldan sağa şeklinde devam edilmiştir. Eserler üzerinde görülen geometrik desenlerin anlatım kısmında görünümüne uygun isimler verilmiştir.

Tez Sonuç ve Değerlendirme kısmından sonra Kaynakça ile son bulmaktadır.

BÖLÜM 1: EBU'L KASIM FİRDEVSİ VE ŞEHNAMELER

1.1. Hayatı ve Edebi Kişiliği

İranlıların İslâmiyet'i kabulünden önceki bin yıllık tarihini anlatan manzum destanı Şehnâme'nin yazarı Firdevs'inin hayatı, kişiliği ve eseri hakkındaki bilgiler henüz tam olarak aydınlığa kavuşmamıştır. Firdevsi, Şehname'de zaman zaman kendisinden ve eserinden bahsetmişse de tarihsel tutarsızlıklardan Firdevsi'nin doğum tarihi ve Şahname'yi yazdığı tarih tam olarak tespit edilememektedir⁶.

Kendinin Tus şehrine bağlı, Tâberân'ın Bâj (Bâz) köyünde doğduğu bilinmektedir. Künyesi Ebü'l-Kâsım, lakabı Fahreddin, mahlası Firdevsî'dir. Babasının Tûs ırmağından ayrılan Âbrâhe çayı kenarında bir çiftlik sahibi (dihkan) olduğu hakkında bilgiler bulunmaktadır. Onun yetiştiği dönemde, İran'ın İslâm öncesi tarihine ait Pehlevî dilinde yazılmış bazı eserler ortaya çıkarılmış ve bunlar yeni Farsça'ya çevrilmeye başlanmıştı. Özellikle, Sâsânî hükümdarlarından III. Yezdicerd'in (632-651) derlenmesini sağladığı Hudâynâme'nin aslına ya da Arapça çevirisine dayanılarak birtakım şahnâmeler yazılmıştı. Muhtemelen başlangıçta diğer şairler gibi gazel ve kasideler yazan Firdevsî, bir süre sonra döneminin de etkisi altında kalarak eski İran tarihi hakkında bilgi edinmek üzere Pehlevî dilinde yazılmış eserlere karşı büyük bir ilgi duydu. O dönemde yazılmış eserlerden faydalanmak için babasından veya Zerdüşť rahiplerinden Pehlevîce öğrendi. Şiir yazacak kadar da Arapça biliyordu. Büyük bir ihtimalle 370 (980) veya 380 (990) yılında Şehnameyi yazmaya başlayan Firdevsî'nin kim ya da kimler tarafından desteklendiği bilinmemektedir. Yazdığı Şehname'yi Gazneli Sultan Mahmud'a ithaf etmek isteyen Firdevsî'nin eserini Sultan'a sunacağı sırada hem sultanın veziri hem de kendisinin hamisi olan Ebü'l Abbas Fazl hayatını kaybetmiştir. (h.404/m.1014)⁷. Bir rivayete göre Firdevsî bunun üzerine Gazne'ye gitmiş ve eserini Sultan Mahmud'a bizzat sunmuştur. Ancak hükümdar yeni veziri Ahmed b. Hasan-ı Meymendî'nin de etkisiyle Firdevsî'ye eserinin değerine lâyık bir ödül vermemiştir⁸.

⁶ Abdülkadir KARAHAN, Tahsin YAZICI, Ali MİLANİ, Şehnâme Yazmalarından Seçme Minyatürler, İstanbul, 1971, s.11.

⁷ Mehmet KANAR, "Firdevsi", TDV İslam Ansiklopedisi, C. 13, İstanbul, 1996, s.125-126.

⁸ Mehmet KANAR, "Firdevsi", TDV İslam Ansiklopedisi, C. 13, İstanbul, 1996, s.126.

Firdevsi'nin Şehnameyi tamamladıktan sonra sultanın kendisine verdiği ihsandan memnun kalmayışını anlatan tasvirleri, on altıncı yüzyılın son çeyreğine tarihli bazı Safevi Şiraz Şehnamesi nüshalarında görülür. Bu hikâyeye göre, bir saray görevlisinin altın olarak getirmesi beklenelen hizmet bedelinigümüş para olarak getirdiği esnada hamam da olan Firdevsi küplere biner ve gümüş sikkeleri hamamdaki tellaklardan birine vererek olayı protesto eder⁹. Tezin çalışma konusu içerisindeki H. 1476 numaralı eserin y.10b sayfasındaki minyatür, bahsedilen sahneye örnek olarak verilebilir.

Firdevsî'nin hayatıyla ilgili son bir hikâye de şöyledir: Firdevsî'nin hayatıyla ilgili son bir hikâye de şöyledir: Firdevsî'nin İslâm mezarlığına gömülmesine, bütün ısrarlara rağmen tutucu bir hoca engel olmuş, onun Râfîzî olduğunu ileri sürerek naaşını geri çevirtmiştir. Bunun yerine Firdevsî'nin cesedi kendi mülkü olan bahçede gömülmüştür. Mermer türbesiye İran'ın Tus şehrinde bulunmaktadır¹⁰.

Firdevsî'nin elimizde bulunan toplu tek eseri Şahnâme'dir. Kendisine atfedilen Yusuf'u Züleyha adlı eser gerçekte başka bir şaire aittir. Şairin Şahnâme dışındaki şiirleri, şiir mecmualarında, tezkirelerde, şairler ve şiirlere yer veren bazı kaynaklardaki kıtalar, gazeller ve beyitlerden oluşmaktadır. Ünlü Alman edebiyat araştırmacısı ve İran bilimci Hermann Ethé (ö. 1917) söz konusu şiirlerin tamamını bir araya toplayarak yayımlamıştır. Ancak bunların bir kısmının Firdevsî'ye ait olduğu şüphelidir¹¹.

1.2. Şehnameler

İlk efsanevi hükümdar olan Keyumers yaratılışından başlayan Şahname, İran'da Arapların egemen olduğu döneme kadar geçen süreçteki İran'ın destansı tarihiyle ilgili gerçek bilgileri harmanlayarak sunmaktadır. Fars dilinin sözcük hazinesi sayılan, aynı zamanda eşsiz fesahat ve belagat örneği kabul edilen Şahnâmeler, içeriğinde yalnızca birtakım hikâyeler barındırmaz. Eserde, eski İran efsane ve gelenekleri, İslam dönemine kadar meydana gelen hemen hemen bütün olaylar hakkında bilgiler bir araya toplanmıştır. Ayrıca felsefî ve ahlaki konulara değinilmiş, kahramanlık şiirlerinin yanı sıra diğer şiir

⁹ Lale Uluç, “Şehname-i Firdevsi'nin Resimli Nüshaları”, İstanbul, 2011, s.257

¹⁰ Abdülkadir KARAHAN, Tahsin YAZICI, Ali MİLANİ, a.g.k., s.14.

¹¹ Sıdika KARACAN, Şahnamede Mektuplar, yayınlanmamış, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, 2012, s.87

türlerine de yer vermiştir. Firdevsî bütün bu konularda sözün hakkını gereğince vermiştir¹².

Mesnevî nazım biçiminde ve aruzun faûlün/fa-ûlün/faûlün/faûl vezniyle yazılan Şehnâme, bazı yazmalarda 54-55.000 beyit kadar görülüyorsa da asıl şehnâme 60.000 beyit tutarındadır¹³. Şehnâme, edebî tür olarak destan türüne girer. Üslubu son derece sadedir. Söz sanatlarına ağırlık verilmemiştir. Firdevsî eserini oluştururken Arapça kelimelerden bir dereceye kadar kaçınmış, Farsça'yı klasik bir yazı dili olarak birinci planda bir ifade aracı durumuna getirmeye çalışmıştır. Firdevsî'ninengin mitoloji ve tarih bilgisi, yüksek bir teknik ve hikâye etme, anlatma gücüyle Şehnâme'de birleşmiştir¹⁴. Şehnâme, İslâm öncesi İran'ın tarihini ve efsanelerini ilgilendiren, konusunu İran'ın dört büyük sülâlesinden insanüstü güce sahip kahramanlık hikayelerinden almakla beraber, sadece geleneklerden oluşan bir eser değildir. Şehnâme'de bir medeniyet görüşü, ahlak anlayışı, dünya ve hayat görüşü saklı bulunmaktadır. Şehnâme tümüyle ülkesine, halkına, tarihine bağlı bir şairin tüm bu duygularını içtenlikle dile getiren edebi ve ebedi bir yazı anıtı niteliğindedir¹⁵.

Eserin kaynaklarını IX. yüzyılın sözlü gelenekleriyle mensur ve manzum şahnameler oluşturur. Bunlar sırasıyla Sasani Hükümdarı I. Hüsrev (Enuşirvan) devrinden (531-579) kalma bir tür resmi İran tarihi olan mensur Hudayname, Ebü'l-Müeyyed-i Belhi'- nin mensur Kitab-ı Gerşasb'ı, Samanller devri Horasan sipehsaları ve Tus hâkimi Ebu Mansur Muhammed b. Abdürrezzak'ın dört yazara hazırlattığı mensur Şahname-yi Ebu Manşuri (346/957) ve Mes'udi-yi Mervezi ile Dakiki'nin manzum şahnameleridir¹⁶.

Şehnamenin el yazma kitaplarının resimlenmesinin en erken örnekleri 14. yüzyıldan itibaren görülmektedir. En erken tarihili resimli nüshalar Küçük Şehnamelerdir. Bu kitapların İlhanlılar (1256- 1353) dönemine ait oldukları kabul edilmekle birlikte bu durumu ispatlayacak herhangi bir kanıt bulunmamıştır. Bu örneklerden sonra resimli

¹² Firdevsî, Şahnâme (Çev. Necati Lugal, Giriş, Nimet Yıldırım),1994, İstanbul, MEB Yayınları, s. 32.

¹³ Firdevsî, a.g.k., s. 30.

¹⁴ Abdülkadir KARAHAN, Tahsin YAZICI, Ali MİLANİ, Şehnâme Yazmalarından Seçme Minyatürler, İstanbul, 1971, s.14.

¹⁵ Abdülkadir KARAHAN, Tahsin YAZICI, Ali MİLANİ, a.g.k., s.17.

¹⁶ Mehmet KANAR, “Firdevsi”, TDV İslam Ansiklopedisi, C. 13, İstanbul, 1996, s. 289.

Şehnamelerin yapımı devam edecektir¹⁷. 16.yüzyıl dan önceki dönemlerde, İlhanlı Şehnameleri, İncü Şehnameleri, Muzafferi Dönemi Şehnameleri, Celayirli Şehnameleri, Timurlu Dönemi Şehnameler, Akkoyunlu Şehnameleri olmak üzere toplam altı farklı dönemde oluşturulan şehnamelerin olduğu görülmektedir.

Küçük Şehnameler ve Büyük Moğol Şehnamesi örneklerinin görüldüğü İlhanlı Şehnamesi, Şehname resimlenmesi geleneğinin bilinen ilk örnekleridir. Bu kitaplar içerlerinde çok sayıda resim barındırmaktadırlar. Birbirlerinden farklı resim programlarına sahiptirler. Bu bakımdan yerleşik bir programı izlemek yerine, birbirlerine çok benzeyen örneklerde bile her nüshanın özgün olduğu ortaya çıkmıştır¹⁸.

İncü Şehnamelerinde görülen örnekler, Küçük Şehname nüshalarındaki resimler ile kıyaslandığında, bu yazmanın diğerlerinden ayrılan önemli bir tasarım özelliği olduğu görülmektedir. Özellikle Şehname kahramanlarının mücadelelerini konu alan sahneler birbirini takip eden sayfalara yerleştirilmiş, aynı öykünün farklı aşamaları tasvir edilmiştir¹⁹.

Muzaffer Dönemi Şehnameleri, 14. yüzyıl Şehnameleri arasında belirgin farklılıklara sahip örneklerden oluşmaktadır. Özellikle arka planda altın yaldızın bol kullanılması, kısa boylu ve ince, yuvarlak yüzlü figürler dönemin resim anlayışını yansıtan detaylar olarak karşımıza çıkmaktadır²⁰.

Celayirli Şehnamesi ise, 14. yüzyılda hazırlanan diğer şehname örneklerinden farklı olarak, resimleri tam sayfa şeklinde, metin kısımlarından ayırarak oluşturmuşlardır. Resimlerin metinden ayrı olarak tasarlanması kitabın içinde resmin başka bir değer olarak görülmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir²¹.

Timurlu dönemine ait resimli şehnameleri, diğer örneklerden ayıran özellik, banilerinin kimliklerinin bilinmesidir. Bu eserler, doğrudan güçlü bir hükümdar için yapılmışlardır.

¹⁷ Derya Aydın, Şiraz Nakkaşhaneleri ve Resimli Şehnameler (1470-1500), Doktora Tezi, Ankara, 2019.s.29

¹⁸ Derya Aydın, a.g.t., s.34

¹⁹ Derya Aydın, a.g.t.,.36

²⁰ Derya Aydın, a.g.t.,.39

²¹ Derya Aydın, a.g.t.,.42

Diğer taraftan bu kitapların güçlü patronların talepleri doğrultusunda hazırlanmaları belirli bir atölyenin ve ekip çalışmasının varlığı hususunda kanıt olmuştur²².

Özellikle açık hava sahnelerinin olduğu resimlerde tepelerin bezeme amaçlı kullanıldığını, pastel tonların ağırlıklı tercih edildiğini, tepelerin ufuk hattına kadar yükseldiğini ifade etmiştir. Gökyüzü bazen altın yıldız bazen ise mavi ile boyanmış haldedir. Tabiat tasvirlerinde, arka planda dekor olarak kullanılan unsurlar oldukça az ve sade biçimdedir. İnsan figürleri yuvarlak veya köşeli yüzlü, kısa boylu ve kısa boyunludur ve Timurlu etkisinin olduğu görülmektedir. Ancak bu üslubun devam ettirilip yerleşik hale gelmesi Akkoyunlular döneminde gerçekleşmiştir. Bu konuda Çağman ve Tanındı, Akkoyunluların özellikle Şiraz atölyesi ile oluşan üslubunun Karakoyunlular zamanında başladığını ifade etmişlerdir²³.

15. yüzyılın sonunda oluşan resim üslubunun özelliklerinden bahsetmek gerekirse ilk olarak Şiraz resim üslubunun daha erken evrelerine değinmek gerekir. 14. yüzyılın başından 15. yüzyılın ortasına kadar hazırlanmış olan nüshalar üzerinden Şiraz resim üslubunun ilk özelliği, insan ve hayvan figürlerinde görünen sadeleştirme ve stilizasyon; ikincisi, figürlerin, bulundukları mekânlara dikkatli, düzenli ve sade bir kompozisyonla yerleştirilmesi; üçüncüsü de kompozisyonun arka planının, renkler ve tasarım uygulamaları ile dekoratif amaçlı kullanılması olmuştur. Ancak bu özelliklerin genel bir değerlendirme olduğunu, bazı farklılıklarla karşılaşmanın mümkün olduğu bilinmelidir²⁴.

1.2.1. Şehname Bölümleri

Şehnâme, Keyumers'ten başlayarak Sasani hükümdarı III.Yezdicerd'e kadar olan elli hükümdarın hayatını ve savaşlarını kronolojik bir düzende anlatır. Şehnamede, Pişdadiler dönemi, Keyaniler dönemi, Eşkaniler dönemi ve İranlıların dördüncü sülalesi Sasanilerden oluşan dört bölüm bulunmaktadır²⁵.

Birinci bölümde, Pişdadiler döneminin ilk hükümdarı Keyumers den sonra sırayla tahta geçen hükümdarlarla, (Huşeng, Tahmurs, Cemşid, Dahhak, Feridun, Minuçihr, Nevzer,

²² Derya Aydın, a.g.t., s.50-51

²³ F. ÇAĞMAN-Z. TANINDI, Topkapı Sarayı Müzesi İslam Minyatürleri, 1979, İstanbul, Tercüman yayınları, s.23

²⁴ Derya Aydın, a.g.t., s.57-58

²⁵ Mehmet KANAR, a.g.m., s. 290.

Zev ve Gürasb) ilgili konular, hikayeler, efsanevi olaylar anlatılmaktadır. Nevzer'den sonra gelen Tahmasb oğlu Zev ve Gürasb dönemleri kıtlık ve Efresiyâb'la savaşlarla geçmiş ve sonunda Pişdadiler sülâlesi tarihe karışmıştır.²⁶ Teze konu olan minyatürlü eserler içerisindeki TSMK H.1475 demirbaş numaralı eserde, padişah Feridun'un Zahhak'ı esir aldığı sahne²⁷, TSMK H.1482 numaralı sayfada Feridun'nun tahta çıkışı²⁸, TSMK H.1485 ve TSMK H.1507 nolu sayfalarda ise Feridun'nun Zahhak kalesine hücumu²⁹ tasvir edilmiştir. İncelediğimiz minyatürlü eserler içerisindeki TSMK H.1482 demirbaş numaralı eserde padişah Minuçihr'in huzurunda Zal³⁰, TSMK H.1482 numaralı sayfada Zal ve Rudabe'nin meclisi³¹, TSMK H.1485 numaralı sayfada padişah Minuçihr'in huzurunda hüner gösteren Zal³² tasvir edilmiştir.

İkinci bölümünde, Keyaniler döneminde sırayla tahta geçen hükümdarlarla (Keykubad, Keykâvus, Efresiyâb, Keyhüsrev, Lohrasb, Güstaşb, Behmen, Hûma, Dârâb, Dara, İskender) ³³. Teze konu olan minyatürlü eserler içerisindeki TSMK H.1475 demirbaş numaralı eserde Keykavus ve Keyhüsrev'in buluştuğu an³⁴ ve TSMK H.1500 numaralı sayfada Keykavus ile Keyhüsrev'in bir arada olduğu sahne ³⁵resmedilmiştir.

Hint, Arabistan, Habeşistan, Endülüs, Çin, Yemen, Babil gibi daha birçok yere seferler yapan İskender hastalanıp ordusu içinde ölmüştür.³⁶ Asıl adı Alexandros olan, Makedonyalı II. Filip (Philippos) ile Epiros Prensesi Olympias'ın oğlu olan İskender'in soyu hakkındaki bilgiler eski İran'ın rencide olan ulusal gururunu tatmin etmek amacıyla Şehnâme'de efsaneleştirilmiştir³⁷. Şehnâme'nin bu bölümü, daha sonra İslâm edebiyatında yazılan İskender konulu tüm eserlere kaynak oluşturmuştur³⁸.

²⁶ Firdevsî, a.g.k., s.14-45.

²⁷ Lale ULUÇ, Türkmen Valiler, Şirazlı Ustalar, Osmanlı Okurlar: XVI. Yüzyıl Şiraz El Yazmaları, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2006, s.415.

²⁸ Lale ULUÇ, a.g.k., s.141.

²⁹ Lale ULUÇ, a.g.k., s.128.

³⁰ Lale ULUÇ, a.g.k., s.138.

³¹ Lale ULUÇ, a.g.k., s.139.

³² Lale ULUÇ, a.g.k., s.122.

³³ Firdevsî, a.g.k., s.14-45.

³⁴ Lale ULUÇ, a.g.k., s.125.

³⁵ Lale ULUÇ, a.g.k., s.181.

³⁶ Abdülkadir KARAHAN, Tahsin YAZICI, Ali MİLÂNİ, a.g.k., s.16-17.

³⁷ Mahmud KAYA, İslam Ansiklopedisi, "İskender", C. 22, İstanbul, 2000, s.556.

³⁸ İsmail, ÜNVER, İslam Ansiklopedisi, "İskender", C. 22, İstanbul, 2000, s.558.

Üçüncü bölümde, İskender'in ölümüyle Keyaniler sülâlesi yeryüzünden silinmiş, onun yerini kitabın üçüncü bölümünü oluşturan Eşkâniler sülâlesi almıştır. Bu sülâle, köklü İran tarihinin sadece ikiyüz yılını kapsamaktadır. İlk padişahları Kubad soyundan Eşk'tir. Şapur, Gûderz, Bijen, Nersî, Urmuzd, Arş, Erdevan (Behram) diğer Eşkâni padişahlarıdır.³⁹

Dördüncü bölümde, İranlılar'ın dördüncü sülâlesi Sasaniler'i destanlaştırırken Erdevan'ın Ishtar valiliğine atadığı Babek'in gördüğü bir rüya üzerine kızını Sasan'a verdiğini ve bunlardan doğan Ardeşir'in de Sasani Devleti'nin kurucusu olduğunu anlatır. Ardeşir'den sonra oğlu Şapur tahta geçmiş, bundan sonra da tarihi kahraman niteliği az, hayatlarına efsane unsurları pek karışmamış hükümdarlar Sasani tahtına oturmuştur.⁴⁰

1.2.2. Şehnamede Görülen Bezeme Unsurları

1.2.2.1. Tezhip Sanatı

Tezhip ‘‘altın’’ anlamına gelen Arapça ‘‘zeheb’’ kelimesinden gelmektedir.⁴¹ Tezhip sanatı Orta Asya’da Uygur Türkleri’yle ortaya çıkmış ve gelişme göstermiştir. Selçuklular’la İran üzerinden Anadolu’ya ulaşan ve burada daha önce yaşamış medeniyetlerin kalıntıları bulan tezhip sanatı, onu uygulayan sanatkârların bu etkileri kendi millî zevklerine dönüştürmesiyle gelişmesini sürdürmüştür. Bu gelişme ve üslûpların doğuşunda Uzakdoğu ve İran’dan çeşitli aralıklarla gelen tesirler, Memlûk sanatı izleri, Anadolu Beylikleri’nden kalan miras, fethedilen topraklardan gelen yeni üslupların birleşimiyle XVI. yüzyılda en üst seviyeye ulaşmıştır. XIV. yüzyılın ilk yarısında tezhip sanatında İlhanlılar, XIV. yüzyıl boyunca da Memlûkler hâkim olmuştur⁴². İlhanlılar Döneminde Fars bölgesinde hüküm süren İncular Döneminde hazırlanan kimi kitapların zahriye tezhip tasarımları bölgesel özelliklerin belirlenmesinde yol gösterici olmuştur. Bunlardan biri de Şiraz’ da Safer 731 / 13 Kasım-12 Aralık 1330 yılında kâtip Hasan b. Ali el-Hüseyni el-Behmani hattıyla istinsah edilerek tasvirlenen bir

³⁹ Abdülkadir KARAHAN, Tahsin YAZICI, Ali MİLANİ, a.g.k., s.17.

⁴⁰ Abdülkadir KARAHAN, Tahsin YAZICI, Ali MİLANİ, a.g.k., s.17.

⁴¹ Hasan ÖZENDER, Ansiklopedik Hat, Tezhip Sanatları Deyim ve Terimleri Sözlüğü, Sebat Ofset Yayınevi, Konya, 2003, s.198.

⁴² F. Çiçek DERMAN, ‘‘Tezhip Sanatında Üsluplar ve Sanatkârları’’, TDV İslam Ansiklopedisi, 41, 2012, s. 67.

Şahname-i Firdevsi' nin nüshasının zahriye tezhibidir. Kestane renk tonunda altınlı zeminlerin ve iri hatayı çiçeklerinin hâkim olduğu bu tezhibin temel tasarımı ortada, kenarları dilimli iri bir şemse, bunun üst ve alt kısmında, içinde kitabın adının yazılı olduğu enli oval birer banttır⁴³. Dönemin geleneği olarak çok kollu yıldızlar, köşeli biçimlerle tasarlanan levha tezhiplerinin ayırt edici özelliği, aherli zemine çalışılmış sarmal rumilerle süslenmiş enli dış pervazlardır⁴⁴.

Timurlular devri tezhip sanatının desen ve işçilik bakımından en yüksek seviyede eserlerin görüldüğü bir dönemdir. Kendileri de sanatkâr olan Timurlu hükümdarları saray bünyesinde kütüphane ve nakkaş-hâne kurarak İslâm kitap sanatlarının gelişmesine imkân sağlamıştır⁴⁵. Timur dönemindeki müzehhipler 15.yüzyıl ilk yarısında Muzafferi ve Celayiri meslektaşlarının geleneğini Şiraz'da, Yezd'de ve Herat'ta sürdürmüştür⁴⁶.

Bu dönemde yapılan eserlerde hâkim renkler altın ağırlıklı olup, bedahşi laciverdi, kırmızı ve siyah ana renklerdir. Motifler içinde münhani' nin ayrı bir yeri vardır. Diğer motiflerle birlikte görülen ve canlı renklerle tonlama yapılarak boyanan motif zengin örnekleriyle ön plandadır. Bu dönem eserlerinde zahriye tezhibinin çoğunlukla daire biçiminde yapıldığı, ara sularının beyaz, yeşil ve mavi renklerde uygulandığı, altın zeminlerde fazla görülmemekle beraber iğne perdahtı yapıldığı ve ekseriya üç nokta ile zeminlerin süslendiği görülmektedir⁴⁷.

15. yüzyılın ortalarına doğru Güney İran' da Timurilerin yerlerine önce Karakoyunlu Türkmenler, sonra Akkoyunlu Türkmenler yerleşir. Karakoyunlu Sultanı Cihanşah' ın (ö.1467) oğlu Bağdat Valisi Pir Budak' ın (ö.1466) sanat hamisi bir sultan olduğu, onun adına Bağdat ve Şiraz' da hazırlanan tezhipli, tasvirli ve güzel deri ciltli kitaplardan bellidir. Akkoyunlu Sultanı Uzun Hasan' ın (1457-78) Halil (ö.1478) Şiraz' da daha sonra Akkoyunlu hükümdarı olan Yakub (1478-90) Tebriz' de kitap sanatının hamileridir. Pir Budak' ın himayesinde çalışan sanatkarların bu kez yeni hamiler için Şiraz' da çalıştıkları üslup özelliklerinden anlaşılmaktadır. Müzehhipler tasarladıkları serlevha ve unvan

⁴³ Zeren TANINDI, a.g.k., s. 250-251.

⁴⁴ Gül GÜNEY, "Memlük Dönemi Müzehhibi Ebu Bekir'e Atfedilen Tezyinat Üslubuna İlişkin Bir Değerlendirme", Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, C. VI, S. 28 (2013): 131.

⁴⁵ F. Çiçek DERMAN, a.g.m., s. 65.

⁴⁶ Zeren TANINDI, agk., s. 258.

⁴⁷ Eda Kaygusuz, Türk Tezhip Sanatı, Turkish Studies, 2016, İstanbul, s.5.

tezhiplerde, bedahşi lacivert zeminlerde, açık pembe, çimen yeşili renkli hatayı grubu çiçekleri kullanmışlardır⁴⁸. Akkoyunlu dönemi yazma eserleri içinde tezhibi, minyatürleri ve sanatlı kabıyla Şâhnâme-i Firdevsî (TİEM, nr. 1978) önemli bir yer tutar. Sultan Ali Mirza adına Şîraz’da Türkmen üslûbunda iki cilt halinde hazırlanmıştır. 1475-1500 yılları arasına tarihlenen yazma, kabı, minyatürleri ve tezhibiyle Safevî devri öncesi kitap sanatlarının yüksek bir seviyeye ulaştığını göstermektedir⁴⁹.

Safevi Devleti’ nin ilk payitahtı olan Tebriz’ de, 16. Yüzyılın başlarında hazırlanan kitapların tezhiplerinde Akkoyunlu Türkmen geleneğini, aynı dönem Herat’ ta ise Timuri tezhip geleneğinin sürdüğü izlenir⁵⁰. Safevî dönemi tezhip üslupları oluşurken, miras almış olduğu Türkmen dönemi tezhip üsluplarını devam ettirmiştir. Timur, Karakoyunlu, Akkoyunlu kitap geleneği, Şah İsmail’in Tebriz’i ele geçirdiği dönemde ve sonrasında kesintiye uğramamıştır. Dolayısıyla ilk devir Safevî tezhiplerinde Akkoyunlu geleneğinin önemli bir etkisi olmuştur⁵¹.

Şah İsmail’in Herat’ı alması sonrasında, bu bölgenin sanat birikimini Tebriz’e taşıması neticesinde ise her iki üslubun etkisi altında Şah Tahmasp döneminin zengin üslubu ortaya çıkmıştır⁵². Tebriz üslubu (1502–1548), özellikle Şah Tahmasp’ın saltanat yılları, yüksek kaliteli ve seçkin eserlerin verildiği bir dönemdir. Türkmen ve Timurlu Herat geleneklerinin yoğrulması ile yeni bir üslup oluşturulmuştur. Zengin renklerin, yoğun bezemelerin ince işçiliklerle elyazması eserlerde zirveyi yaşadığı bir dönem olmakla dikkatimiz çekmektedir⁵³.

Safeviler dönemi kompozisyonlarında, diğer üsluplarda görülmeyen üsluplaştırılmış insan ve hayvan motifleri, halkaride efsanevi hayvan motifleri sıkça işlenmiştir. Genelde tezhip ve minyatür sanatının bir arada uygulandığı Safeviler dönemi üslubunda, sanatkar imzasına önem verilmiş ve desenin görünür yerine yazılmıştır⁵⁴.

⁴⁸ Zeren, TANINDI, a.g.k., s. 259.

⁴⁹ F. Çiçek DERMAN, a.g.m., s. 66.

⁵⁰ Zeren TANINDI, a.g.k., s. 266.

⁵¹ Lâle ULUÇ, a.g.k., s. 57.

⁵² Lâle ULUÇ, a.g.k., s.67–68

⁵³ F. ÇAĞMAN-Z. TANINDI, a.g.k., , s.42–47

⁵⁴ F. Çiçek DERMAN, ‘‘Tezhip Sanatında Üsluplar ve Sanatkârları’’, TDV İslam Ansiklopedisi, 41, s. 67.

Safevîler’de kitap sanatının örnekleri Osmanlılar’da olduğu gibi saray nakkaşhanesinin etkinliği olarak sadece payitahtta hazırlananlarla sınırlı değildir. Kitap sanatının en uzun süreli üretim yeri olan Şiraz dışında, Safevî yönetiminde Tebriz, Kazvin, Herat, Isfahan, Horasan bölgesinde Meşhed, Sebzaver, Tun, Asterabad, Baherz, kitap sanatının sultanî özellikte örneklerinin hazırlandığı yerler olmuştur. Safevî kitap sanatçıları bu kentler arasında gidip gelerek zaman zaman çalıştıkları gibi, bazı kitap sanatçıları da Osmanlı, Özbek, Bâburlü gibi komşu coğrafyaların saray atölyelerine gitmiş, kitap sanatlarında meslektaşlarını etkilemiştir⁵⁵.

Teze konu olan geometrik desenler, tezhip sanatında da kullanılan bir bezeme grubudur.

Geometrik motif ve desenler, insan zihninde gelişen ve uygulanan örülü soyut düzenlemelerdir. Grekçe yer ölçümü anlamına gelmekte olup, yer ve cisim gibi nicelikleri ölçme ilmidir. Dilimizde geometri karşılığında “hendese” tabiri kullanılır. Farsça ölçme anlamına gelen “enzade” kelimesinden gelmektedir. Hendese, bilimde olduğu gibi sanatta da ölçüyü esas almıştır. Hendesi şekillerde, herşey bir noktadan ibarettir. Nokta herşeyin merkezi, aynı zamanda herşeyin başlangıcı ve sonudur. Noktanın hareketleriyle meydana getirilen şekiller, kırılmak ve birbirini kesmek suretiyle merkezi kompozisyonlar meydana getiri. İki veya dört yönde kesintisiz devam ederek sonsuz düzenlemelerde oluşturabilirler. Genellikle bir yıldızı merkez alarak gelişirler⁵⁶. Yıldız sistemleri, kırık çizgilerin iç içe girmesiyle, kesişmesiyle ya da geometrik şekillerin kare, beşgen, altıgen, sekizgen, ongen ve onikigen gibi çokgenlerin kesişmesi ya da içi içe girmesiyle biçimlenen farklı sayıdaki kollardan oluşur. Ayrıca bu kırık çizgiler ve geometrik şekillerin birlikte oluşturduğu yıldız sistemleri de mevcuttur⁵⁷. Karahanlılar döneminde kısmen ilk örnekleri görülen yıldız sistemlerinin karmaşık öncüleri Büyük Selçuklular devrinde özellikle kümbet kapıların süslemesinde Anadolu’da ise daha da yeni bir form kazanarak taş malzeme ile birçok eserin taç kapısında görülmektedir. Sonsuza uzanan bu tasarımlar bazen kompozisyonun kesitine uygulanmıştır. Kesiti alınarak bordür şeklinde

⁵⁵ Zeren TANINDI, a.g.k., s. 265.

⁵⁶ Aziz, DOĞANAY, Osmanlı Tezvinatı, Klasik Devir İstanbul Hanedan Türbeleri, 1522-1604, İstanbul, 2009, s.79.

⁵⁷ Semra, ÖGEL, Anadolu’nun Selçuklu Çehresi, Akbank Yayınları Kültür ve Sanat Kitapları No:58, İstanbul, 1994, 97 s

uygulanmış desenlerin çoğunda görüntüde yıldız yoktur. Fakat desen tamamlandığında aslında bir yıldızın varolduğu anlaşılır⁵⁸.

Geometrik şekiller arasında daire ise, sonsuzluk ifadesi olarak önem taşır. Diğer bütün geometrik şekilleri dairenin içinde kurmak mümkündür. Geometrik şekiller aralarında bazı farklılıklar olsa da her kültürde çeşitli fikir ve düşünceleri aktarmada sembol olarak kullanırlar⁵⁹.

İslam mimarisinde geometrik süslemenin gelişmesinde, bu sanatın yayıldığı coğrafyada İslam öncesi uygarlıkların bıraktığı kültür mirasının da izleri vardır⁶⁰. İslam süslemeciliğinde geometrik kompozisyonların tercih nedenini araştıran pek çok sanat tarihçisi, öncelikle “tasvir yasağı” konusuna değinmişlerdir.

İslamda tasvirden kaçınıldığı bir gerçektir; yasaklanan insan ve hayvanların resimlerini, heykellerini yapma, sanatkarı⁶¹ hendeseye yönelmiş, çoklukta birliği ifade etmenin en güzel yolunu hendesi şekillerde bulmuştur.

Geometrik düzenin tam olarak gelişimi, İslam sanatlarıyla olmuştur⁶². Geometrik süsleme İslam kültürünün egemen olduğu bütün çevrelerde, hemen hemen her teknikte ve her malzeme üzerinde uygulanmıştır. Yapıların anıtsal taçkapılarından, minyatürlerin arka planlarına; tuğlaların dizilişinden yazma kitapların süslemelerine kadar her yerde geometrik düzenlemeye yer verilmiştir⁶³. Aynı zamanda tezhiplerde daha çok bordür desenlerinde, minyatürlerde ise hadisenin geçtiği mekân yüzeylerinde, taş, çini, kalemişi, vb. sanat kollarının çizgisel olarak ifade edilmesinde kullanılmıştır.

Selçuklularda mimari tezyinatın vazgeçilmez unsuru olan hendesi tezyinat, Osmanlılarda ölçülü bir dengeye oturmuştur. Timur ve Safevi dönemi hendesi tezyinat, mimari yapılarda genellikle dış cephe üzerinde çini mozaik şeklinde yer almıştır⁶⁴.

⁵⁸Serap E., SÖNMEZ, Sinan Camileri ve İslam Sanatında Geometrik Desenler, 2017, İstanbul, s.23

⁵⁹Aziz, DOĞANAY, a.g.k., s.79.

⁶⁰Aziz, DOĞANAY, a.g.k., s.79.

⁶¹Selçuk MÜLAYİM, Anadolu Türk Mimarisinde Geometrik Süslemeler (Selçuklu Çağı), Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1983, 68 s.

⁶²Yıldırım ÖZBEK, Osmanlı Beyliği Mimarisinde Taş Süsleme (1300- 1453), Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2002, 558 s.

⁶³Yıldız, DEMİRİZ; İslam Sanatında Geometrik Süsleme, İstanbul, 2000, s.40.

⁶⁴ Aziz, DOĞANAY, a.g.k., s.81

Üzerinde araştırma yapılan tezin konusunu kapsayan geometrik desenlerin muhtelif zamanlarda yapılmış mimari yapılar üzerinde görülen, altıgenlerden, sekizgenlerden, karelerden ve eşkenar üçgenlerden oluşan toplam on altı farklı geometrik desen tesbit edilmiş olup değerlendirme bölümünde çizimleri ve hangi minyatürde yer aldıkları belirtilmiştir.

1.2.2.2. Minyatür Sanatı

Minyatür; el yazması kitaplarda yer alan küçük resim, İslam sanatında minyatüre “tasvir”, minyatür sanatçısına “müsavvir” veya “nakkaş” adı verilmiştir. Metni açıklamak amacıyla kitap sayfalarına veya bir albüm içinde toplamak maksadıyla tek yaprak halinde sulu boya ve altın, gümüş kullanılarak yapılan resimler olup, ışık, gölge oyunları ile derinlik duygusu verilmeyen küçük boyutlu tasvirlerdir.⁶⁵ Minyatürler, hikâye, şiir ve tarihin adetâ canlı bir tercümesidir. Bir minyatüre bakıldığında, o eseri ortaya koymuş olan sanatkârın içinden yetiştiği cemiyetin hayat felsefesini, ahlâk nizâmını, örf ve âdetlerini, o devir insanının giyiniş tarzını, tarihî hâdiseleri günümüze kadar getirdiği görülür.⁶⁶

Minyatürün kendine has özellikleri vardır. Figürleri birbirini kapatmayacak şekilde dizmek, geriye kalan figürleri kâğıdın üst tarafına çizmek, şahısların iriliğini önemlerine göre tesbit etmek, manzarada uzaklığı renk ve boy nisbeti yönünden belirtmemek, en ince teferruatı dahi işlemek, renkleri ışık-gölge tesiri aramadan sürmek, bu özelliklerin başlıcalarıdır. Minyatürde akar sular gümüş suyu ile yapılır. Bunun için gümüş, jelâtin suyu içinde eritilir, kâğıt üzerine sürülür. Kuruyup da mührelendiği zaman aynen su gibi parlar. Yalnız gümüş havanın oksijeni ile temas neticesi oksitlendiğinden, zamanla minyatürdeki bu sayfalar kararır.⁶⁷ Genel olarak minyatürlerde, savaş, av, hükümdarların cülus ve kabul törenleri, destansı kahramanlık mücadeleleri, doğum, ölüm, aşk, kavuşma, karşılama ve eğlence meclisleri gibi konular yer almaktadır. İnsan figürlerinin vücut formları anatomik açıdan belirgin abartılar içermeyen özelliklere sahiptir. Yalnızca el ve ayaklar vücuda oranla daha küçük çizilmiştir. Vücutlar oldukça ince ve zarif bir şekilde betimlenmiştir. Figürlerin simalarında ise birbirine benzerlik görülmektedir. Çekik gözler

⁶⁵ Banu MAHİR, Minyatür, TDV İslam Ansiklopedisi, cilt.30, S.118.

⁶⁶ İsmet, Binark, "Türkler'de Resim ve *Minyatür* Sanatı." Vakıflar Dergisi, 12 (1978): 278

⁶⁷ İsmet, Binark, a.g.m., (1978): 272

ve yay gibi tek bir çizgi halinde resmedilen kaşlar, yuvarlak yüzler üzerinde yerlerini almıştır. Minyatürlerde, yapının iç duvar yüzeylerinde, kemerlerinde, süpürgeliklerde, yer döşemelerinde, pencere alınlıklarında, korkuluklarında, tahtın kenar yüzeylerinde, avluyu çevreleyen duvar yüzeylerinde, yer döşemelerinde, merdiven basamaklarında ise geometrik desenler görülmektedir.

XIV. Yüzyılda İran'ı istilâ eden Moğollar, beraberlerinde Uygurlu kâtipleri (bahşı) ve nakkaşları da getirmişlerdir. Uygurlu kâtiplerin Moğollar hizmetinde yazmış oldukları eserler, yine Uygurlu nakkaşlar tarafından resimlendirilmiştir. Timur devrinde Herat, bu yüzden dünyanın en ileri sanat ve minyatür merkezi olarak gelişmiştir. Moğolların İran'ı istilâsından sonra İslâm minyatür sanatında büyük bir değişme görülür ve Uygurlu nakkaşların üslûbu İslâm minyatürüne hâkim olur⁶⁸. İslâm minyatür sanatının en önemli örneklerinden birçoğu Timurlu dönemine aittir. Bu devirden günümüze ulaşan minyatürlü yazmaların daha çok Timur'un oğlu Şâhruh ile torunlarının hâmilğinde hazırlanmış olduğu görülür. Özellikle Şâhruh'un oğulları Semerkant Valisi Uluğ Bey, Şîraz Valisi İskender Sultan ve babasının yanında Herat'ta bulunan Gıyâseddin Baysungur minyatür yapımını desteklemişlerdir. Daha sonra 1006'da (1598) Şah Abbas'ın başşehri İsfahan'a taşınmasının ardından eski eserlerin ve resim üslûplarının kopya edildiği bir dönem başlamıştır⁶⁹.

Tez konusunu teşkil eden Firdevsinin incelenen minyatürlerinin zemini genellikle, gri, açık mavi, açık pembe ve açık yeşil gibi soluk tonlarla boyanırken figürlerin giysileri, savaş takımları, başlıkları, sancakları, taht minderleri ve at örtüleri gibi ayrıntılarda, beyaz, turuncu, yeşil, sarı ve lacivert gibi canlı renkler ve altın kullanılmıştır. Bazı minyatürlerde yer alan koyu yeşil ve koyu gri renkli dere ve havuz dikkat çekmektedir. Eserin bazı minyatürlerinde yer alan pembe-beyaz çiçekli bahar dallarının sarmaladığı selviler yeşil renkli, yaprakları tonlamalar yapılarak boyanmış çınar ağaçları sarı, turuncu, yeşil yapraklı ağaçlar dışındaki bodur ağaçlar da genellikle yeşil renklidir. Geometrik desenlerin bulunduğu yüzeylerde ise genellikle altın, yavruağzı, küf yeşili, lacivert, somon rengi, pembe, mavi renklidir.

⁶⁸ İsmet, Binark, a.g.m., (1978): 275

⁶⁹ F. Banu, Mahir, "Minyatür", TDV İslam Ansiklopedisi, İstanbul, 2005, 30, s. 119.

Minyatür sanatı, 16. yüzyıl Safevi devrinin en etkin yönünü oluşturmaktadır. Bu dönemde ortaya konan eserler kalite bakımından İran minyatürünün en önemli merhalelerinden birini teşkil etmektedir. Tasvir konusundaki hoşgörülü tavırlarıyla bu sanatın gelişmesine katkıda bulunan Safevi hükümdarları sanatkarların çok değişik konularda eser meydana getirmesine olanak sağlamıştır⁷⁰. Safavi devrinde birçok İran şehri sanat merkezi haline gelmiştir. Osmanlı tehdidinden dolayı, 1548’de Tebrizde başkentin Kazvine nakledilmesiyle, Kazvin sanat atölyelerinin de merkezi olmuştur⁷¹.

Safevi devrinin en önemli Tebriz eseri New York’ta bulunan, 1527 tarihli Houghton Şehname’sidir. 258 minyatür içeren ve Şah Tahmasp Şehnamesi olarak tanınan bu eserde başlıca nakkaşlar devrin akademi müdürü Sultan Muhammed ve ikinci Mir Musavvir’dir. Bunların yanı sıra Mirza Ali, Mir Seyyid Ali, Muzaffer Ali, Şeyh Muhammed, Abbüssemmed ve adını bilmediğimiz bazı sanatçılarda eserde çalışmışlardır. Bu sanatçıların yapmış olduğu minyatürlerde eski Herat okulunun canlı renkli manzara üslubu çok daha zengin ve kalabalık kompozisyonlarda devam eder. Figürler küçük ve zariftir ve manzara ise peri masallarını andıran bir renklilik ve zarafet kazanmıştır⁷².

Kazvinde resimlenen eserler ise üslup açısından oldukça büyük farklar görülür. Bunların en önemlisi tamamen yeni tip bir figür ressamlığının ortaya çıkmasıdır. Son derece zarif olan figürlerde yuvarlak genç erkek tipleri dikkat çeker. Yanaklara uzanan zülüfler, çekik kaş ve gözler, ince boyun ve geniş omuzlar, ince bel küçük el ve ayaklar bu figür üslubunun en belirgin özellikleridir⁷³.

16. yüzyıl ortasından itibaren Şiraz’da yaygın olarak görülen diğer üslup ise Türkmen devri Şiraz üslubuna bağlı, pembemsi eflatun ve bej renkli tepelerin manzaralara hâkim olduğu daha sade bir üsluptur. Genellikle resmin orta eksenini bazen tepenin gerisine bazen de ortasına yerleştirilen bir ağaçcık ile belirtilmektedir. Zemin tepeden veya profilden görülen çiçek kümeleriyle aynen Türkmen devri minyatürlerindeki gibi süslenmiştir. Bazen bir taşın etrafından çiçekler fışkırır, salyangoz bulutlar çoğalır bazen de insan çehreli güneş semayı süslemektedir. Yaprak kümeli ağaçlar selvi ve çınarlar göze çarpar.

⁷⁰ T. Engin, Beksaç, “Safeviler”, TDV İslam Ansiklopedisi, İstanbul, 2008, 41, s.459.

⁷¹ Güner İnal, Türk Minyatür Sanatı: Başangıcından Osmanlılara Kadar, Ankara, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, 1995, s.165

⁷² Güner İnal, a.g.k., s.161

⁷³ Güner İnal, a.g.k., s.163

Kayalar sivri şekilli ve hacimlidir. Mimari tasvirlerde, özellikle taht eyvanının tasvirinde birde bahçe motifi, mimarının yanına eklenmektedir. O eyvanlarda, taht üzerinde, duvar yüzeylerinde çinilerin, kalemişlerinin yansıması olarak küçük geometrik süslemeler eklenmiştir. Ancak minyatürlerin boyutu yüzyılın ikinci yarısında büyümeye başlayarak sahneler kalabalıklaşmıştır. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesinde bulunan H.1482, H.1500, H. 1516, H.1495, H.1475 ve R.1548 numaralı Şehnameler bu üslubu temsil etmektedir. Yüzyılın üçüncü çeyreğinde H.1475 ve R.1548 numaralı Şehnamelerde görüldüğü gibi bu üslup Kazvin etkisi ile karışmaktadır⁷⁴.

Kazvin eserlerinin yanı sıra gerçek motif ve günlük hayattan sahnelerin resmedildiği Hint üslubu denilen realist edebiyat türünün yanı sıra onaltıncı yüzyıl sonunda başlayan ve gittikçe yoğunlaşan bu tarz Safavi resminin en belirgin özelliği olmuştur⁷⁵. Teze konu olan Şehname minyatürlerinde ise bu tarza örnek olarak gösterilebilecek, TSMK H.1475 ve R.1548 numaralı eserler üzerinde görülmektedir.

Osmanlı Devleti'nde siyasi, sosyal ve ekonomik alanda yükselmeye başladığı yıllardan saray yönetimi, Osmanlı saray teşkilatı içinde bir nakkaşhane birimi kurdu ve ehl-i hiref adı altında sanatçı topluluğu oluşturdu. Yapılan fetih ve seferler sonucu özellikle doğudan pek çok sanatçı İstanbul'a getirilerek saray nakkaşhanelerine yerleştirilmişlerdir. Saray nakkaşhanesinde işe başlayan her sanatçı, ehl-i hiref'e bağlı olsun veya olmasın sarayın hizmetinde ve yönetimin isteği doğrultuda eser vermekle yükümlüdür. Ancak yeni uyum ve güzellik yolları yaratmada sanatçı özgür davranmıştır⁷⁶. Osmanlı saray nakkaşhanesinde İran bölgesine yapılan seferler sonucu İstanbula getirilen nakkaşlar için, Cemaat-i Acem bölüğü kurulmuştur. Onların gelmesiyle birlikte Osmanlı Minyatür sanatında büyük gelişmeler görülür.

Osmanlı minyatürünün kendine özgü değerleri vardır. Çeşitli üslup ve kültürlerin bir birleşimi olmakla birlikte, giderek Osmanlı'da belirginleşmiş, bireyselleşmiş, öteki

⁷⁴ Güner İnal, a.g.k., s.165.

⁷⁵ Güner İnal, a.g.k., s.164.

⁷⁶ Zeren Tanındı, Başlangıcından Bugüne Türk Sanatı Dizisi: Türk Minyatür Sanatı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1996, s.17.

üsluplardan ayrılmıştır. Ancak bu örnekleri öylesine özümsemiştir ki sonunda hepsinden ayrı, kendine özgü bir üslup ortaya çıkarmıştır⁷⁷.

XVI. yüzyıl Osmanlı minyatürlerinde en çok tarihi ve sarayla ilgili konulara yer verilmiştir. Tarih konulu minyatürlerde genellikle Osmanlı ordusunun seferleri, padişahın tahta çıkışı, kabul törenleri, av, bayram kutlamaları, saray içinde ve dışında düzenlenen gösteri ve şenlikler gibi olaylar yer almıştır. Bu minyatürlerde Osmanlı tarihinin kudret ve ihtişamı betimlenmiş, Hünername, Şehinşahname, Silsilename ve Şemailnameler, sultanların yaptıkları işleri, zaferlerini, hünerlerini, kuvvet ve kudretlerini, adaletlerini ve devlet idaresindeki başarılarını göstermek için minyatürler yapılmıştır.⁷⁸ Osmanlı Devleti'nde yapılmış minyatürlerde İran minyatürleri gibi milli edebiyata ait sahneler bulunmaz⁷⁹.

Kanuni Sultan Süleyman dönemi, Osmanlı minyatür sanatında pek çok yeniliğin denendiği bir dönemdir. Kanuni Sultan Süleyman döneminde tarihi olayları saptama anlayışı “şehnâmecilik” adıyla devletin resmi tarihini belgeleme niteliğinde resmi bir görev haline almıştır; dönemin önemli tarihi olayları yazma olarak kayda geçirilirken, bir yandan da resimlenmişlerdir⁸⁰.

II. Selimden sonra gelenekli kitap sanatlarından minyatürde zirveleşen klasik üslup, sanatsever bir padişah olan III. Murad zamanında daha da gelişmiş minyatür sanatı en yüksek düzeye ulaşmıştır. Bu dönemin minyatür sanatı bakımından en önemlives en zengin yapıtı Surnâme'dir. Büyük sanat koruyucuları olan III. Murad ve oğlu III. Mehmed döneminde tarihi konulu minyatür yapımının yanı sıra edebi eserlerin resimlenmesine de devam edilmiştir. Bu edebi eserlerin başında yüzyıllar boyunca sayısız kopyaları yapılan ve resimlenen Firdevsî'nin Şehnâmesi (Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi) gelir⁸¹.

⁷⁷ Metin And, Osmanlı Tasvir Sanatı: Minyatür, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2014, S.174-175.

⁷⁸ Kadriye T. Akmehtmet, “Minyatürlerin Sanat Tarihi Eğitiminde Kullanılması: Topkapı Sarayı Müzesindeki Surname-i Humayun Örneği”, Ankara, 2015, S.731

⁷⁹ Oktay, Aslanapa, “Türk Sanatı El Kitabı”, İnkılap Yayınları, İstanbul, 1993, s.201

⁸⁰ Kadriye T. Akmehtmet, a.g.m., S.731

⁸¹ Güner İnal, a.g.k., s.165

Osmanlılar döneminde yapılan Şehnamelerin maksadı ne gelecek için bir rehber olmak ne de hadiseleri olduğu gibi kaydetmektir. Bununla beraber Şehnameler tarihî kaynak niteliği taşımaktadır. Zira ele aldıkları konu dönemin tarihiyle ilgilidir ve kişisel not yahut belgeler gibi birinci el bilgilere dayanır⁸². Osmanlılar’da Şehname yazma işi, Fâtih Sultan Mehmed ve II. Bayezid dönemlerinde görülür. Bu eserler, Osmanlı padişahlarının kahramanlıklarını Farsça olarak ve mesnevi tarzında Firdevsî’nin Şâhnâme’si gibi destansı bir üslûpla anlatır⁸³. Osmanlı yönetimi, Firdevsi’nin eserine benzer şekilde, Şehnameci unvanlı bir şairi Osmanlı manzum tarihini yazmakla görevlendirmiş ve yazılı eserde Şehname-i âl-i Osman adını almıştır⁸⁴. Sonra II. Bayezid döneminde 1484-1485 yıllarının olaylarını konu alan Şehname-i Melik Ümmi yapılmıştır. Bu Şehname denemesinin önemli bir grubunu Firdevsi’nin Şehnamesinin Türkçe çevirilerinin nüshaları oluşturur. Şehnamenin Türkçe bilinen ilk çevirisi II. Murad’ın isteği üzerine ve düz yazı biçiminde yapılmıştır⁸⁵. Daha sonra, Sultan II. Selim’in cülusundan ölümüne kadar geçen olayların (1566-1574) anlatıldığı II. Selim ve III. Murat devirlerinin şehnamecisi Lokman b. Seyyid Hüseyin el-Urmevi tarafından yazılan “Şehname-i Selim Han” oluşturulmuştur⁸⁶. Osmanlı döneminde yapılan eserlerde sanatçıların, Firdevsî’ye benzemeye çalıştıkları, mukaddimelerindeki ifadelerinden ve satır aralarında kullandıkları kahraman isimlerinden, onları Osmanlı sultanları veya kumandanları ile özdeşleştirmelerinden anlaşılmaktadır⁸⁷.

⁸² Christine Woodhead, “Şehnameci”, TDV İslâm Ansiklopedisi, C.38, 2010, s.457.

⁸³ Christine Woodhead, a.g.m., s.456.

⁸⁴ Zeren Tanındı, “Sultanlar, Şairler ve İmgeler: Şehname-i Firdevsi’nin Mukaddimesinin Resimleri”, U.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2008/2, s.290.

⁸⁵ S. Bağcı, F. Çağman, G. Renda, Z. Tanındı, Osmanlı Resim Sanatı, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2012, Ankara, s.94.

⁸⁶ Filiz Çağman, “Şahname-i Selim Han ve Minyatürleri”, Sanat Tarihi Yıllığı, 1973, s.412.

⁸⁷ Zeren Tanındı, a.g.m., s.267.

BÖLÜM 2: TOPKAPI SARAYI KÜTÜPHANESİNDEKİ FİRDEVSİ ŞEHNAMELERİ MİNYATÜRLERİNDE GÖRÜLEN GEOMETRİK SÜSLEME

2.1. Topkapı Sarayı

Topkapı Sarayı, İstanbul’da tarihî yarımada’nın ucunda Marmara denizine, Asya-Üsküdar ve Haliç’e bakan, dolayısıyla her yönden şehre hâkim bir mevkide 70 dönümlük bir alanda kurulmuştur. İstanbul’un Osmanlılar tarafından alınmasından sonra Zeytinlik diye adlandırılan Sarayburnu’nda bahçe düzenlemeleri ve köşklerle başlayan inşaat Sûr-ı Sultânî (Kal ‘a-i Sultânî) adı verilen surlarla devam etmiştir. Topkapı Sarayı’na XIX. yüzyılın ortalarına kadar her dönemde çeşitli ilâveler yapılmıştır. Devlet teşkilâtına ve kullanım ihtiyacına göre şekillenen saray birçok mimari ve süsleme özelliği göstermektedir. Genel olarak bulunduğu araziye uygun biçimde yatay bir genişlemeyle birbirine eklemlenmiş bir yapılanmaya sahiptir⁸⁸. Topkapı Sarayı, avlular sistemini benimseyen bir düzende inşa edilmiştir⁸⁹.

Topkapı Sarayı’nın teşkilât açısından dört bölümden meydana geldiği söylenebilir: Hizmet ve koruma alanı (Bîrun), idarî merkez (Dîvân-ı Hümayun), eğitim alanı (Enderun) ve özel yaşam alanı (Harem). Topkapı Sarayı üç ana avlu ve üç âbidevî kapı etrafında şekillenmiştir. Birinci kapı Bâb-ı Hümayun (Saltanat Kapısı), ikinci kapı Bâbüsselâm, üçüncü kapı Bâbüssaâde’dir. Bâb-ı Hümayun ile Bâbüsselâm arasındaki büyük meydan sarayın ihtiyaçlarını karşılayan birimlerin ve çalışanların bulunduğu kısımdır⁹⁰.

2.1.1. Müze

Fatih Sultan Mehmet Han tarafından İstanbul’un fetihten sonra 1460-1478 tarihleri arasında Topkapı Sarayını inşa ettirmiştir. Fatih, bu saraya Osmanlıca “Yeni Saray” anlamına gelen “Saray-ı Cedit” ismini vermiştir. Sarayın ismi, Sultan I. Mahmud tarafından Bizans surlarının yakınına yaptırılan ve önündeki selam topları nedeniyle

⁸⁸ Zeynep Tarım ERTUĞ, ‘Topkapı Sarayı’, TDV İslâm Ansiklopedisi, C.41, 2012, s. 256-261.

⁸⁹ Nadide SEÇKİN “Osmanlı Mimarisinde 15. yüzyıla İlişkin İki Saray Yerleşimi; Edirne (Yeni) Sarayı ve Topkapı Sarayı”, Dokuzuncu Milletlerarası Türk Sanatları Kongresi, İstanbul 23-27 Eylül1991, Kültür Bakanlığı Yayınları/1705, Ankara, 1995, s. 184

⁹⁰ Topkapı Sarayı Müzesi, Bilkent Kültür Girişimi Yayınları, İstanbul, 2010, s.4.

“Topkapusu Sahil Sarayı” denilen büyük ahşap sarayın yangında tamamen yanmasından dolayı Topkapı Sarayı olarak değiştirilmiştir⁹¹.

1800 lerin başında sultanlar, mevcut saray 19. Yüzyılın devlet protokolü ve merasimlerine ilişkin gereksinimleri karşılamakta yetersiz kaldığı için boğazdaki Dolmabahçe Sarayına taşınmışlardır. Ancak saltanat hazinesi, Mukaddes Emanetler ve imparatorluk arşivleri Topkapı Sarayında muhafaza edilmiş, bir baba ocağı olması ve Mukaddes Emanetleri barındırmasından dolayı burada devlet törenleri yapılmaya devam edilmiştir. Topkapı Sarayı, Osmanlı monarşisi 1922 de kaldırıldıktan sonra 3 Nisan 1924’te Mustafa Kemal Atatürk’ün emriyle müzeye dönüştürülmüştür. Müze içerisinde, Çin ve Japon porselenleri, İstanbul Cam ve Porselenleri, Osmanlı ve Avrupa Gümüşleri, Silahlar, Padişah Elbiseleri, Enderun Hazinesi, Hazine Silahları, Mukaddes Emanetler Dairesi, Padişah portrelerinden oluşan koleksiyonlar bulunmaktadır⁹².

2.1.2. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi

Topkapı Sarayı Müzesi’nin, günümüzde sahip olduğu değerlerin başında kütüphanesi ve buradaki yazma kitapları gelmektedir. Kütüphane, sarayın ilk yapılarından olan Ağalar Camii’nde bulunmaktadır. 1924’te sarayın müze haline getirildiği sırada bakımsızlıktan yıkılacak duruma gelen Ağalar Camii, padişahların kitap hazinesinde mevcut kitaplarla çeşitli köşk ve koğuşlardaki vakıf kitaplıkların bir araya getirilmesi amacıyla 1928’de onarılmış ve kitaplar ‘III. Ahmed Kütüphanesi hariç’ buraya taşınarak binaya Yeni Kütüphane adı verilmiştir⁹³. Yeni Kütühane'ye nakledilmiş kitaplıklar şunlardır:

Revan Köşkü Kitaplığı:

IV. Sultan Murad tarafından yaptırılmış olan bu köşk, adını Sultan Murad’ın Revan Seferi’nden almıştır. Revan Odası ve Has Oda Kitaplığı ismi ile de anılır. I. Sultan Mahmud’un H. 1146 (M. 1733) da kurduğu kitaplığa, daha sonra III. Osman ve III. Mustafa tarafından da kitap konmuştur. Bu kitaplıktaki eserlerde üç padişahın vakıf mühürlerinin bulunduğu 2083 adet eserin çoğunluğunu din, edebiyat ve tarih konulu kitaplar teşkil etmektedir. Koleksiyonun bir diğer özelliği de tezhip, hat ve minyatür

⁹¹ Topkapı Sarayı Müzesi, Bilkent Kültür Girişimi Yayınları, İstanbul, 2010, s.4.

⁹² Topkapı Sarayı Müzesi, Bilkent Kültür Girişimi Yayınları, İstanbul, 2010, s.161-301.

⁹³ Zeynep Tarım ERTUĞ, a.g.m., s. 263-264.

sanatları yönünden dikkât çekici olmasıdır. Tarihî hâdiselerle beraber, padişahların şemâilinden (huy, tabiat, ahlâk) bahseden ve onları resimlerini de ihtiva eden Seyyid Lokman'ın Kıyafet ül-İnsaniyye fi Şemâil il-Osmaniyye adlı eseri ile, Mükerrer 738 numarası ile kayıtlı Türk tezhip sanatının en güzel örneklerinden Muhibbi Divanı bu koleksiyonda yer almaktadır⁹⁴.

Hazine Kitaplığı

Bu kitaplık, Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan itibaren, Osmanlı padişahlarına yazar ve sanatkarları tarafından veya satın alınarak takdim edilmiş eserlerden oluşmaktadır. Özellikle edebiyat ve tarihe ait bu eserlerin sayısı üç bini geçmektedir. Bu kitaplığın minyatür ve murakka bölümündeki 140 cilt içerisinde 7200'den fazla minyatür bulunmaktadır. Bu minyatürlerin 2800'den fazlası Türk, geri kalanları Hint, Moğol ve Arap minyatürleridir. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesinde minyatür yönünden en zengin koleksiyonlar bu kitaplıkta bulunmaktadır. Bunlar arasında en önemlileri, Selçuklular zamanında yapılmış, içerisinde 71 minyatür bulunan Varka ve Gülşah Mesnevisidir. Osmanlı devri minyatürlerinden ancak Fatih Sultan Mehmed devrinden itibaren olan eserler günümüze intikal edebilmiştir. 2153 ve 2160 numarada kayıtlı olan ve Fatih Albümü diye adlandırılan, Siyah Kalem (Akkoyunlu Yakub Bey) imzasıyla birçok resim ve diğer ressamın eserlerini ihtiva eden minyatür koleksiyonunda, XV. Yüzyıl Türk resmi ile, Uygur resmi arasındaki benzerlik ve bağlar açıkça kendini göstermektedir.

Kanuni devrinde daha da gelişen minyatür sanatında, Barbaros'un ve Kanuni'nin resimlerini çizen saray nakkaşlarından Nigari (Haydar Reis), Hünername ve Surnameyi resimleyen Nakkaş Osman gibi büyük üstadlar yetişmiştir. Hazine kitaplığında, Firdevsinin Şehnamesinin minyatürlü 43 nüshası, Nizami'nin Hamsesi'nin minyatürlü 45 nüshası, Osmanlı minyatür sanatı ve geleneğinin şaheseri olan Hünername, III. Murad Surnamesi, XVI. Yüzyıl sonlarından günümüze kalan Nusretname ve Levni'nin elliye

⁹⁴ İsmet BİNARK, "Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi ve Kütüphane Koleksiyonları ile İstanbul Kütüphaneleri Hakkında Yerli- Yabancı Kaynaklar Bibliyografyası", Vakıflar Dergisi, Sayı.13, s.722.

yakın minyatürü, 642 numara ile kayıtlı 1525-1526 tarihli Piri Reis Atlası Kitab-ı Bahriye, kitaplığın şüphesiz en değerli eserleridir⁹⁵.

Emanet Hazinesi Kitaplığı

Sultan I. Murad tarafından inşa edilmiştir. Değişik konularda Türkçe, Farsça, Arapça olmak üzere 3119 yazmanın bulunduğu kitaplıktaki eserler, I. Sultan Selim tarafından yaptırılan ve Silahat Hazinesi veya Has Oda Hazinesi adı verilen, daha sonraları ise Emanat-ı Mukaddese Hazinesi de denilen binadan getirilen kitaplardan meydana gelmektedir⁹⁶.

Koğuşlar Kitaplığı

Enderun mektebi talebelerinin okuduğu kitaplardan, baltacılar, aşçılar, kiler, sofa, ocak ve koğuşlarından intikal etmiş kitaplardan meydana gelmiştir. 1235 adet kitap bulunan kitaplıkta, Kur'an-ı Kerim'ler, hadis, tefsir, fıkıh gibi dini kitaplar bulunmaktadır⁹⁷.

III. Ahmed (Enderun) Kitaplığı

Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'nin en zengin bölümlerinden biri de Enderûn Kitaplığı adıyla anılan III. Ahmed Kütüphanesi'dir⁹⁸. III. Ahmed Kütüphanesi de 1966 yılında Yeni Kütüphane'ye alınmıştır. Kütüphanede her biri sarayda bulunduğu yerin adıyla adlandırılan on üç kitaplık oluşturulmuş ve Osmanlı kütüphane sisteminde yapıldığı gibi çeşitli bilimlere göre tasnif edilmiştir. Kütüphanede ayrıca Güzel Yazılar bölümü adı altında Türk hattatlarına ait hat albümleri ve levhalardan meydana gelen bir bölümle bu sanata dair kamış kalemler, kalemtırış, kubur, makta, kalemdan, yazı çekmeces, makas gibi aletlerden ibaret cilt ve yazı araçları koleksiyonu vardır⁹⁹.

⁹⁵ İsmet BİNARK, a.g.m., s.278.

⁹⁶ İsmet BİNARK, "Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi ve Kütüphane Kolleksiyonları ile İstanbul Kütüphaneleri Hakkında Yerli- Yabancı Kaynaklar Bibliyografyası", Vakıflar Dergisi, Sayı.13, s.728.

⁹⁷ İsmet BİNARK, a.g.m., s.230.

⁹⁸ İsmet BİNARK, a.g.m., s.232.

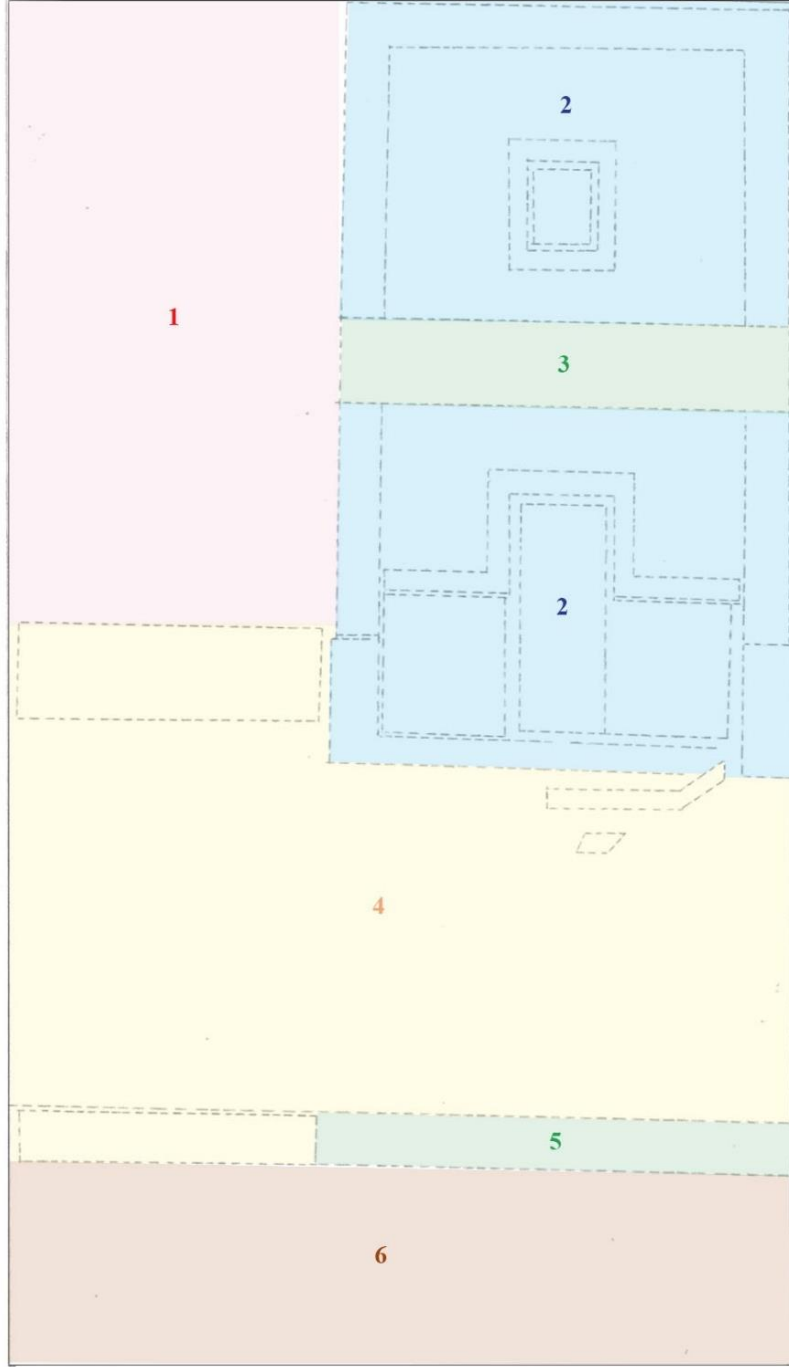
⁹⁹ Zeynep Tarım ERTUĞ, a.g.m., s. 263-264.

2.2. Katalog

Katalog bölümünde, teze konu olan 102 adet minyatürün dijital fotoğrafları konularak, resim listesini oluşturan görseller, daha sonra bu görsellerin renkli paftalara ayrılmış çizimlerinden oluşan, çizim planı listesi bulunmaktadır. Görsellerin çizim planlarından sonra, fotoğrafların aslına uygun çizimleri yapılmış geometrik desenlerin bulunduğu kısımlar kırmızı kesik çizgilerle vurgulanmıştır. Daha sonra eserlerin açıklama metninden oluşan kısım yer almaktadır. Açıklama metinlerinde eserin adı, eser envanter numarası, eserin istinsah edildiği tarih, eserin boyutu ve eser müstensihine ait bilgiler verilerek minyatürlü sayfaların anlatımına geçilmiştir. Minyatürlü sayfanın anlatımına yukarıdan aşağı ve soldan sağa, çizim planı görsellerindeki sıralamaya uygun şekilde devam edilmiştir. Eserler üzerinde görülen geometrik desenlerin anlatım kısmında görünümüne uygun isimler verilmiştir. Anlatım yapılırken öncelikle minyatürün kaç bölümden oluştuğuna dair bilgi verilmiş, olayın konusu kısaca yazılarak dikkat çeken tezyini unsurların görüldüğü yerler kısaca yazılmıştır. Son olarak geometrik tezyinatın olduğu kısımlar, rengi ve görülen bezeme anlatılmıştır. Geometrik tezyinatın yoğun olduğu bölüme vurgu yapılarak anlatıma devam edilmiştir.

Resim 1: Firdevsi Şehname / TSMK H. 1475:1

Çizim Planı 1: Firdevsi Şehname / TSMK H. 1475:1

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H. 1475:1

Eser Tarihi: XVI. Yüzyıl (?)

Eser Ebadı: 530mm*345mm

Eser Müstensihi: -

H. 1475 numaralı eserde bulunan y. 478a.¹⁰⁰ sayfa numaralı minyatür kendi içerisinde altı bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 1’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak avlu içerisindeki eğlence sahnesi tasvir edilmiştir.

Birinci bölümde, yeşillik bir alan üzerinde yükselen çiçek açmış ağaçların oluşturduğu doğa manzarası tasvir edilmiştir. İkinci bölümde, orta kısmına ibareler ile ikiye bölünen, giriş kapısı ve mazgal penceresi bulunan bahçe köşkü görülmektedir. Köşkün, üst köşeleri lacivert kemerli yapılmış, uçuk pembe zeminli duvar yüzeyi, sarı ve kırmızı kahve tonlarında yapılmış bitki ve hayvan figürleri ile süslenmiştir.

Geometrik bezemenin yoğun olduğu ikinci bölümde, yedi farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır. Yapının yavru ağız renkli giriş kapısı üzerinde, altıgenlerin, dikey ve çapraz çizgilerin oluşturduğu altılı geçme deseni ile kapının bordo zeminli söve kısmı ise zencirek ile bezenmiştir. Kapının bulunduğu krem rengindeki duvar yüzeyi, küf yeşili altıgenler ve beyaz çizgilerden oluşan altı kollu yıldızlarla süslenmiştir. Kapının alt kısmındaki limon küf zeminli yüzey ise altıgenlerden oluşan düğüm motifi ile bezenmiştir. Kapının üst kısmında bulunan, kapı ile aynı renkte yapılmış yapının mazgal penceresi, önce kare paftalara ayrılarak karelerin kesişim noktalarına yerleştirilmiş daha küçük karelerin oluşturduğu eşkenar dörtgen deseni ile süslenmiştir. Pencerenin etrafındaki altın renkli söve kısmı, giriş kapısının söve kısmı ile aynı bezenmiştir.

Köşkün krem renkli dış cephesindeki duvar yüzeyi, küçük mavi ve bordo karelerin birleşimi ile oluşan sekiz köşeli yıldızlar ve artı deseniyle süslenmiştir. Bu yüzeyin alt

¹⁰⁰ Lâle ULUÇ, a.g.k., s.400.

kısımındaki bordo zeminli yüzey ise altın renkli çizgilerle yapılmış bal peteği formundaki altıgenler ile bezenmiştir.

İkinci ve dördüncü bölümde, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı görülmektedir.

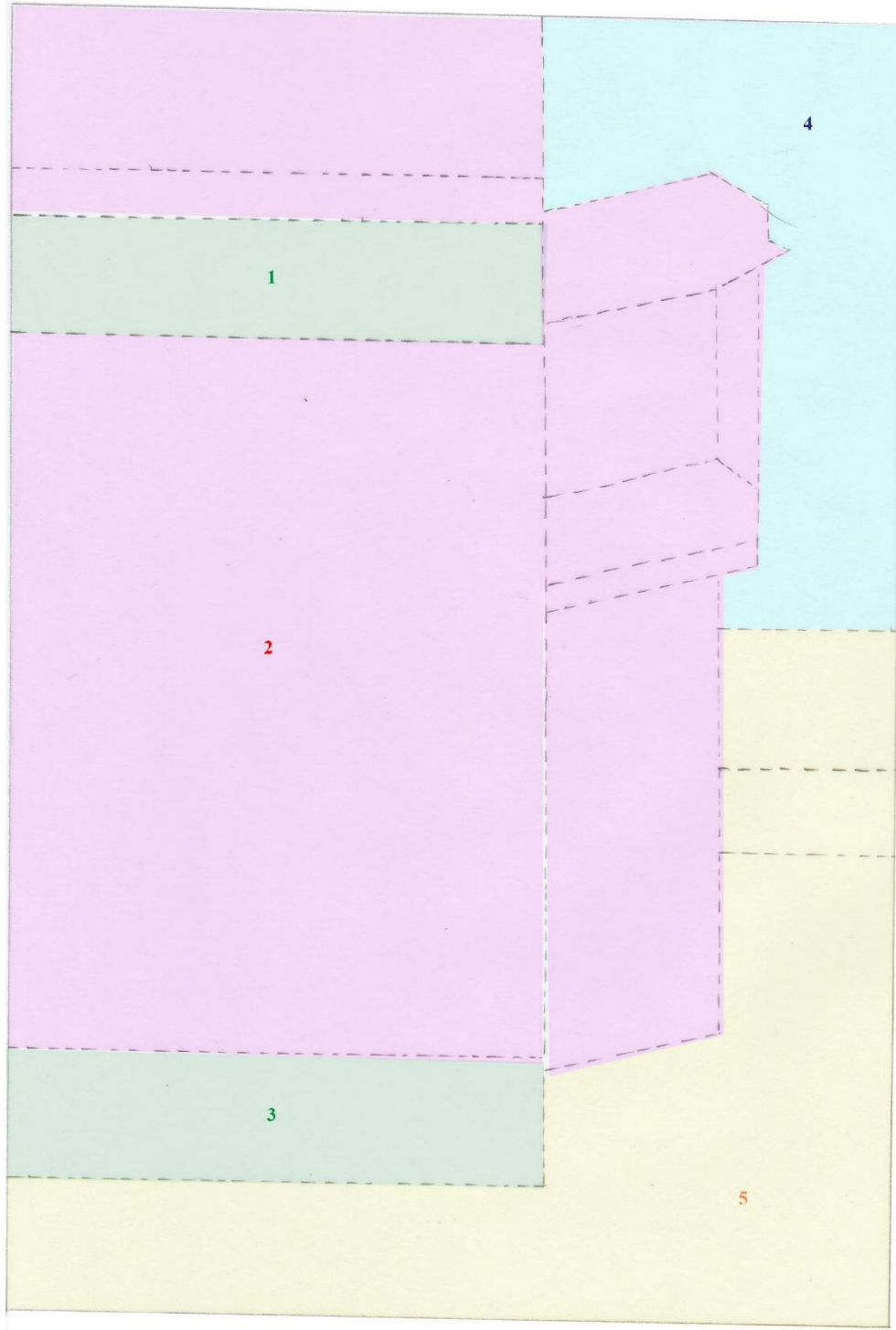
Köşkün avlusu olduğu düşünülen dördüncü bölümde, üzeri bordo ve lacivert renkli bitkisel çift tahrir motifleriyle bezeli, mavi bordürlü pembe yer döşemesi bulunmaktadır. Eğlence sahnesinin tasvir edildiği bu bölümün merkezinde yer alan hükümdarın etrafında eğlenceye katılan misafirler ve onlara hizmet eden görevliler, sazandeler yer almaktadır. Hükümdarın oturduğu altın zeminli tahtın ayak kısımları, siyah rumi motifleri ile süslenmiştir.

Dördüncü bölümde görülen dört farklı geometrik bezeme vardır. Hükümdarın oturduğu altın zeminli tahtın kenar kısımları altı kollu yıldızlarla, tahtın önündeki taburenin yüzeyi ise bal peteği formundaki altıgenler ile bezenmiştir. Avluyu birinci bölümden ayıran etrafı ince mavi bordür ile çevrilmiş yavru ağız zeminli yüzey altılı yıldızlarla süslenmiştir. Avluyu altıncı bölümden ayıran sayfanın sol alt kısmındaki siyah ve altın renkli bordür ile çevrilmiş yavru ağız zeminli yüzey ise köşkün kapısı üzerindeki desen ile aynı bezenmiştir.

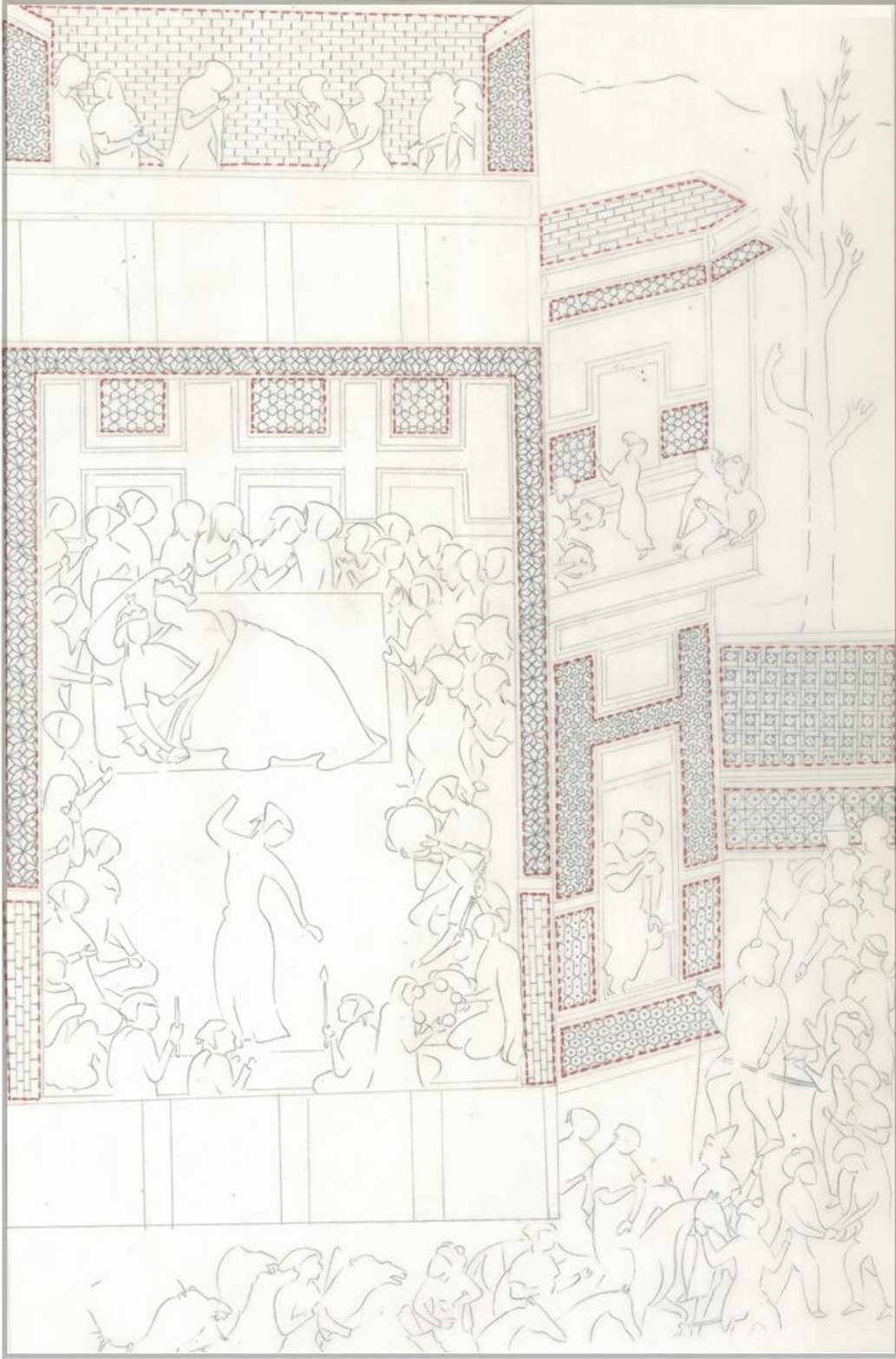
Sayfanın en alt kısmındaki altıncı bölümde, yeşillik alan üzerinde eğlence için yemek hazırlığı yapan görevliler tasvir edilmiştir. Dördüncü bölümde, bordo zeminli bordür şeklinde yapılmı, köşkün kapı ve pencere söveleriyle aynı desen ile süslenmiş sadece bir geometrik bezeme görülmektedir.

Resim 2: Firdevsi Şehname / TSMK H. 1475:2

Çizim Planı 2: Firdevsi Şehname / TSMK H. 1475:2

Çizim 2: Firdevsi Şehnamesi / TSMK H. 1475:2

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H. 1475:2

Eser Tarihi: XVI. Yüzyıl (?)

Eser Ebadı: 530mm*345mm

Eser Müstensihi: -

H. 1475 nolu eserde bulunan y.122b.¹⁰¹ sayfa numaralı minyatür kendi içerisinde 7 bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 2’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak eğlence sahnesi tasvir edilmiştir.

Birinci bölümde saray olduğu düşünülen yapının çatı terası kısmı olduğu düşünülen mekân içerisinde kadın figürleri tasvi edilmiştir. Yapının bordür şeklindeki lacivert zeminli duvar yüzeyi, bitkisel motiflerle bezenmiştir.

Birinci bölümde, iki farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır. Figürlerin arka kısmında görülen açık pembe renkli duvar yüzeyi, ardışık yatay tuğla formundaki taşlarla örülmüştür. Sağ ve sol kısımda görülen mavizeminli duvar yüzeyi, lacivert ve kırmızı altıgenlerden oluşan çarkıfelek deseniyle bezenmiştir.

İkinci ve dördüncü bölümde, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

Üçüncü bölümde, sarayın iç mekân zemininde yavruağzı bordürlü açık pembe renkli halı bulunan iç mekân görülmektedir. Halının yüzeyi, lacivert ve bordo renkli bitkisel çift tahrir ve bulut motifleriyle bezenmiştir. Halı üzerindeki yatakta yatar pozisyonda görülen, hükümdar ve hanım sultan olduğu düşünülen kişiler ve eğlenen kadın figürleri tasvir edilmiştir. Yatağın üst kısmındaki figürlerin arkasındaki bitkisel ve rumi motifleri ile süslenmiş açık pembe duvar yüzeyinde, söve kısımları bitkisel motiflerle bezenmiş üç kapı ve üç pencere görülmektedir.

Üçüncü bölümde, üç farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır. Kapının üst kısmındaki pencerenin gri zemini, yeşil ve siyah renkli altıgenlerle oluşan altı köşeli

¹⁰¹ Lâle ULUÇ, a.g.k., s.47.

yıldızlarla süslenmiştir. Mimari yapıyı çevreleyen açık mavi duvar yüzeyi, lacivert ve kırmızı baklava dilimi motiflerinin birleşimi ile oluşan iç içe geçmiş eşkenar dörtgenler ve dördtlü yıldızlar ile süslenmiştir. Alt kısmındaki bordo duvar yüzeyi ise, dikey tuğla formundaki taşlarla örülmüştür.

Beşinci bölümde, içerisinde sarayın bulunduğu, açık pembe renkli toprak zeminli, mavi ve küf yeşili duvarların çevirdiği avlu görülmektedir. Avlu içerisinde, at ve develer üzerindeki figürlerden oluşan kervanın geçişini izleyen figürler tasvir edilmiştir.

Beşinci bölümde, avlunun duvarları üzerinde görülen iki farklı geometrik desen bulunmaktadır. Avlunun açık mavi zeminli duvar yüzeyi, birbirine paralel çizilmiş yatay ve dikey çizgilerin alttan ve üstten geçişi ile oluşan sepet örgüsü deseniyle süslenmiştir. küf yeşili duvar yüzeyi ise, sekizgenlerin kesişmesiyle oluşan artı deseni ile süslenmiştir.

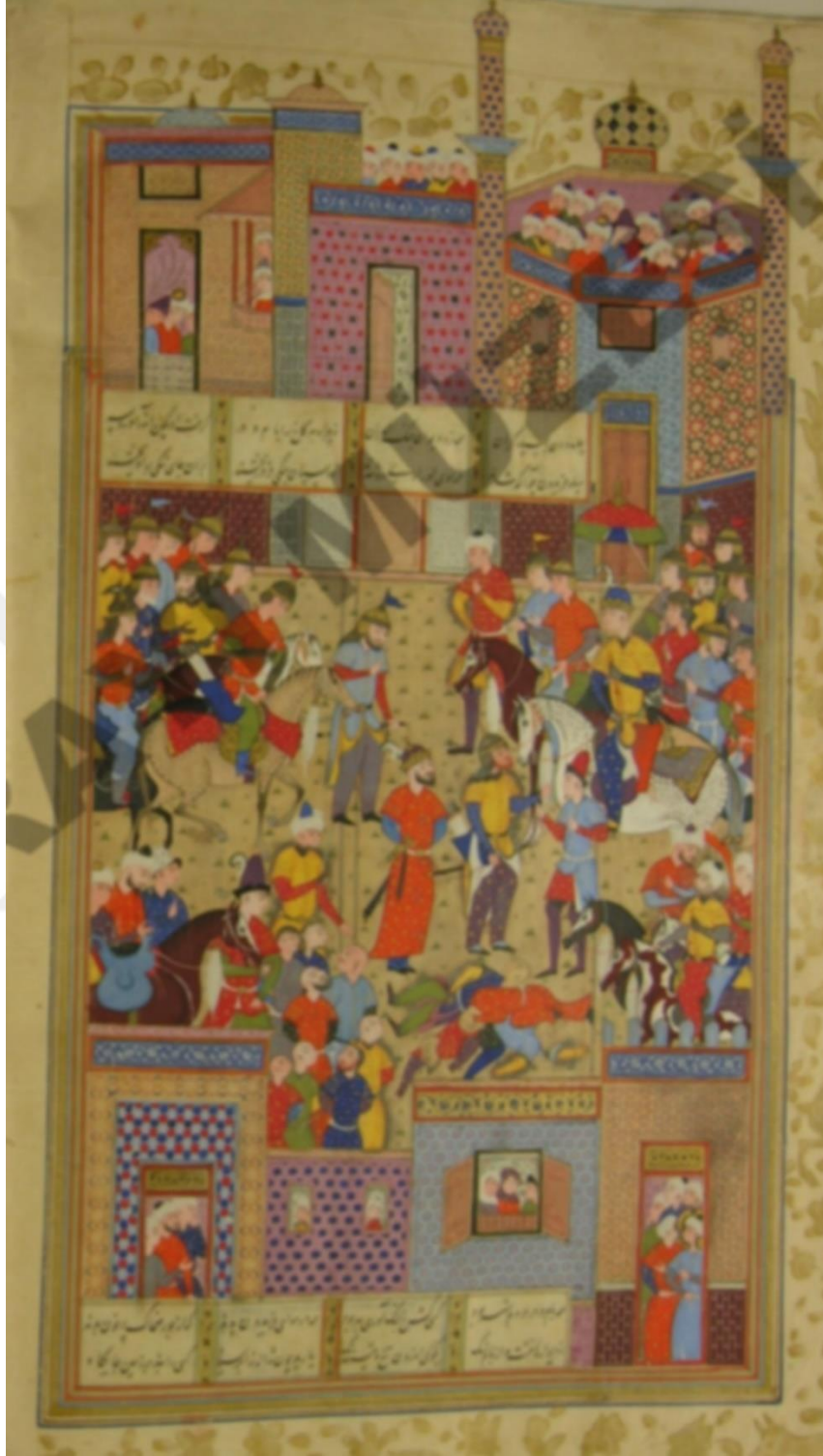
Altıncı bölümde, sarayın dış cephesinin görüldüğü, çıkma balkon terası, mazgal penceresi ve giriş kapısı bulunan iki katlı mimari yapı tasvir edilmiştir. Yapının terasında eğlenen figürler tasvir edilmiştir.

Geometrik bezemenin yoğun olduğu altıncı bölümde, altı farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır.

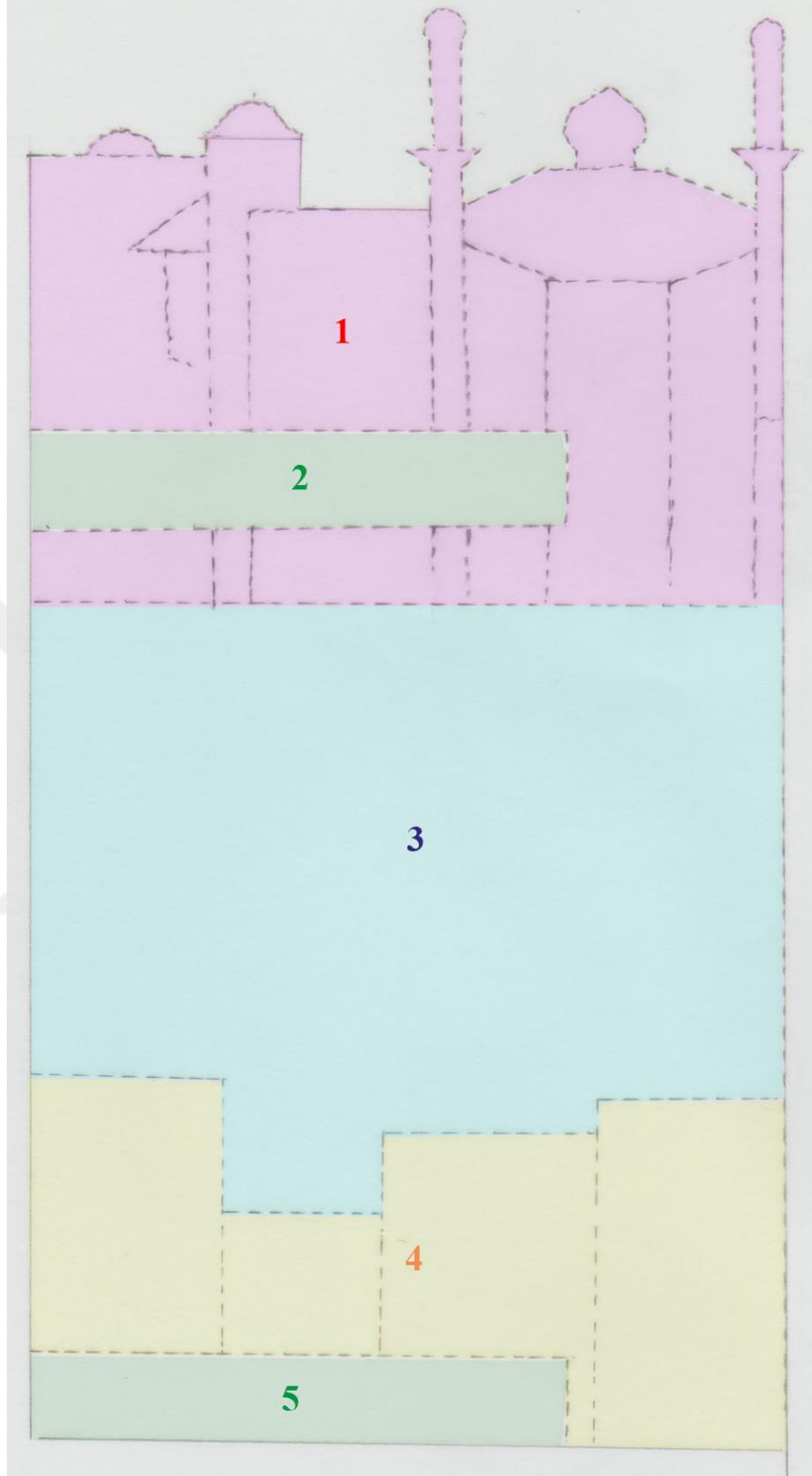
Giriş kapısının bulunduğu yavru ağzı zeminli duvar yüzeyi, altıgenlerden oluşan çarkifelek deseniyle bezenmiştir. Alt kısmındaki koyu yeşil zemin ise, dikey mekik formundaki desen ile kapının alt kısmındaki açık mavi zeminli duvar yüzeyi ise bal peteği formundaki altıgenlerle süslenmiştir.

Teras kapının iki yanındaki yavru ağzı duvar yüzeyi, küf yeşili ve kırmızı altıgenler ile bezenmiştir. Terasın pembe renkli çatısı zemini, ardışık tuğla formundaki taşlarla örülmüştür. Çatının toprak rengindeki gölgelik kısmı ise, altı kollu yıldızlarla bezenmiştir.

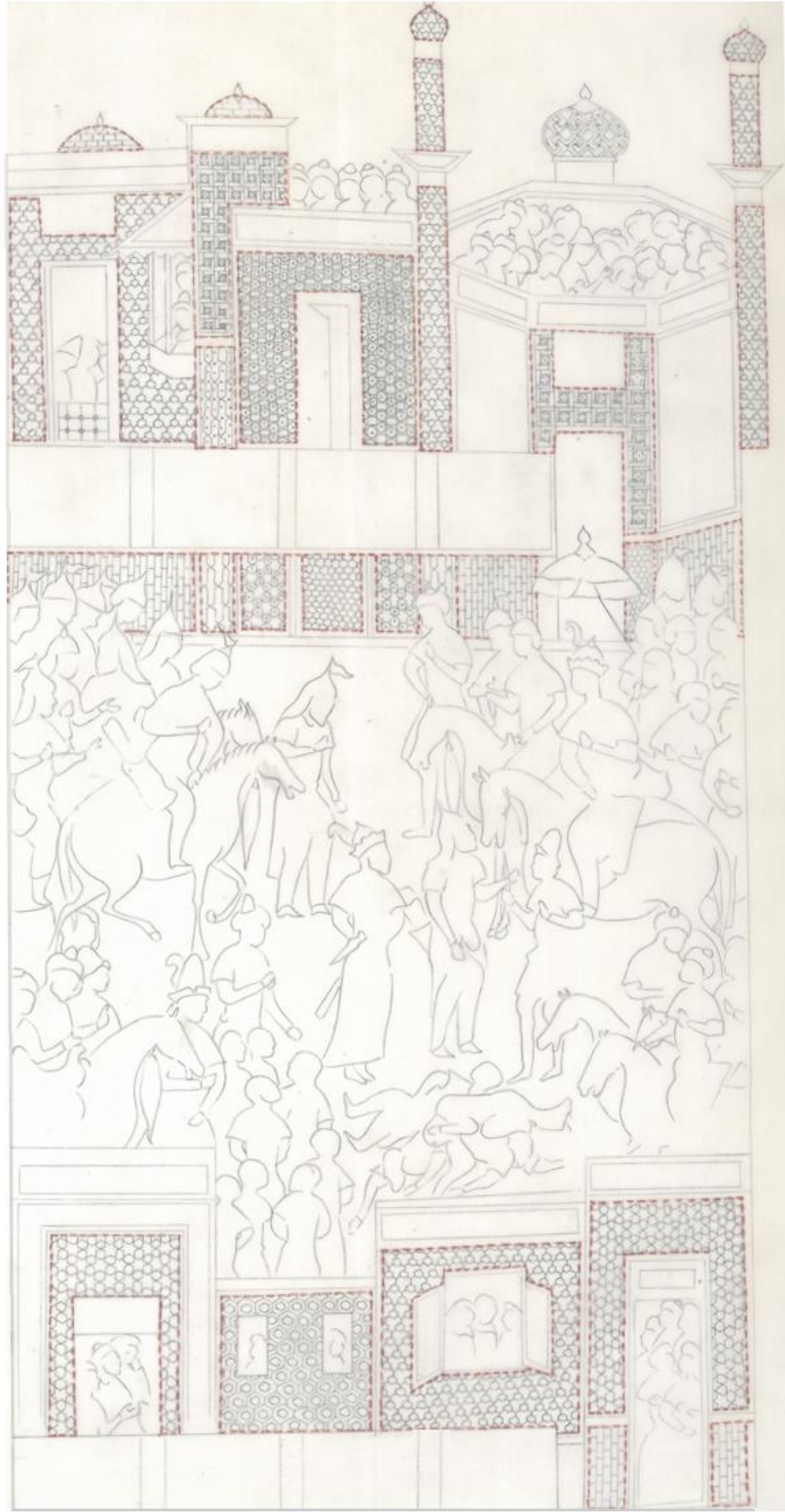
Yedinci bölümde, altın ile belirtilmiş gökyüzü, yeşil zemin üzerindeki ağaçlar bulunduğu doğa manzarası tasvir edilmiştir.

Resim 3: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1475:3

Çizim Planı 3: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1475:3

Çizim 3: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1475:3

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H. 1475:3

Eser Tarihi: XVI. Yüzyıl (?)

Eser Ebadı: 530mm*345mm

Eser Müstensihî: -

H. 1475 nolu eserde bulunan y.26b.¹⁰² sayfa numaralı minyatür kendi içerisinde beş bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 3’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak kervansaray olduğu düşünülen alaniçerisindeki figürler tasvir edilmiştir.

Birinci bölümde, yanyana üç mimari yapının farklı renkli yüzeye sahip duvarlarla çevrelendiği alan tasvir edilmiştir. Sayfanın solundaki küf yeşili kubbesi, balkonu ve penceresi bulunan yavru ağzı rengindeki yapının balkonun bakan figürler betimlenmiştir. Orta kısımda, kubbesi, çıkma balkonu ve büyük giriş kapısı bulunan mekânın çatısı üzerindeki figürler görülmektedir. Sayfanın en solunda ise, çifte minaresi olan bir caminin çatısı üzerindeki figürler tasvir edilmiştir.

Geometrik bezemenin yoğun olduğu birinci bölümde, yedi farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır.

Sayfanın en solundaki yavru ağzı zeminli mimari yapının yüzeyi, altıgenlerden oluşan çarkıfelek deseni ile süslenmiştir.

Orta kısımdaki mimari yapının giriş kapının bulunduğu pembe duvar yüzeyi, lacivert ve kırmızı altıgenlerden oluşan altı kollu yıldızlarla bezenmiştir. Çıkma balkonun bulunduğu limon küf rengindeki duvar yüzeyi ise birbirine paralel çizilmiş yatay ve dikey çizgilerin alttan ve üstten geçişi ile oluşan sepet örgüsü deseniyle, duvarın alt kısmındaki gri zeminli yüzey ise mekik formundaki desenle süslenmiştir.

Sayfanın sağındaki caminin giriş kapının bulunduğu mavi zeminli yüzey, sepet örgüsü deseniyle, sağındaki ve solundaki iki cephesinin yavru ağzı renkli yüzeyi, sekiz kollu

¹⁰² Lâle ULUÇ, a.g.k., s.415.

yıldızların oluşturduğu eşkenar dörtgenlerle süslenmiştir. Cami çatısının pembe zemin yüzeyi, bal peteği formundaki altıgenlerle, yavru ağzı minareleri ise, lacivert altıgenlerden oluşan çarkıfelek deseniyle bezenmiştir. Caminin minaresi, karelerin birleşiminden oluşan dört yön deseni ile süslenmiştir. Üç mimari yapının alt kısımlarını çevreleyen sırayıyla bordo, gri, küf yeşili, yavru ağzı şeklinde sıralanan duvar yüzeyleri ise, ardışık dikey tuğla, mekik formu, altı kollu yıldız, bal peteği formunda altıgenlerden oluşan desenlerle bezenmiştir.

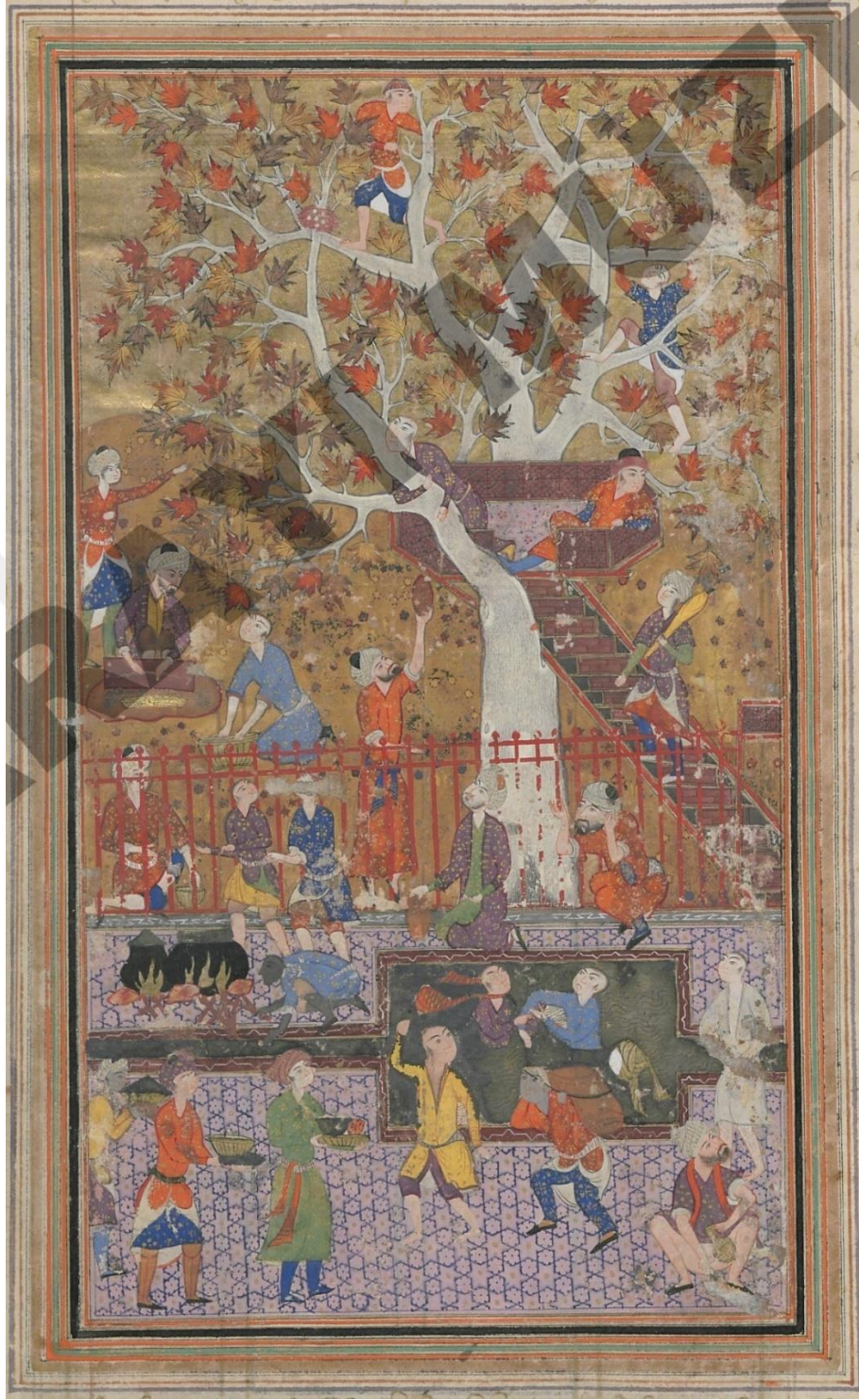
İkinci ve beşinci bölümde, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

Üçüncü bölümde, atlı ve atsız insan figürlerinden oluşan topluluğun bulunduğu avlu tasvir edilmiştir.

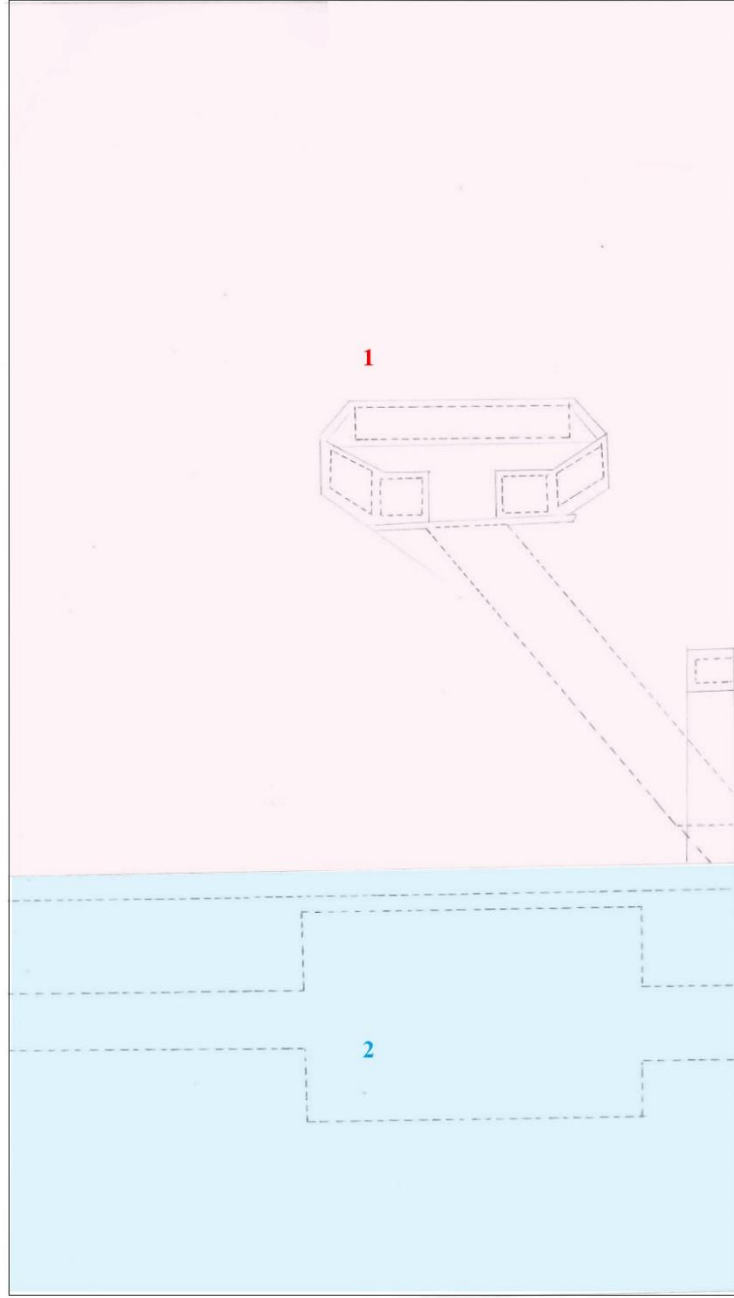
Dördüncü bölümde, sayfanın en sağında ve en solunda giriş kapılarının olduğu düşünülen iki mimari yapı görülmektedir.

Dördüncü bölümde, dört farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır. Sayfanın en solundaki giriş kapının bulunduğu açık mavi zemin yüzeyi, kırmızı ve lacivert altıgenlerden oluşan altı kollu yıldızlarla süslenmiştir. Bu duvarın çevrelediği yavru ağzı zeminli yüzey sekiz kollu yıldızların oluşturduğu artı deseni ile süslenmiştir. Yapının yan tarafındaki pembe zeminli duvar yüzeyi ise, lacivert altıgenlerden oluşan çarkıfelek motifiyle süslenmiştir.

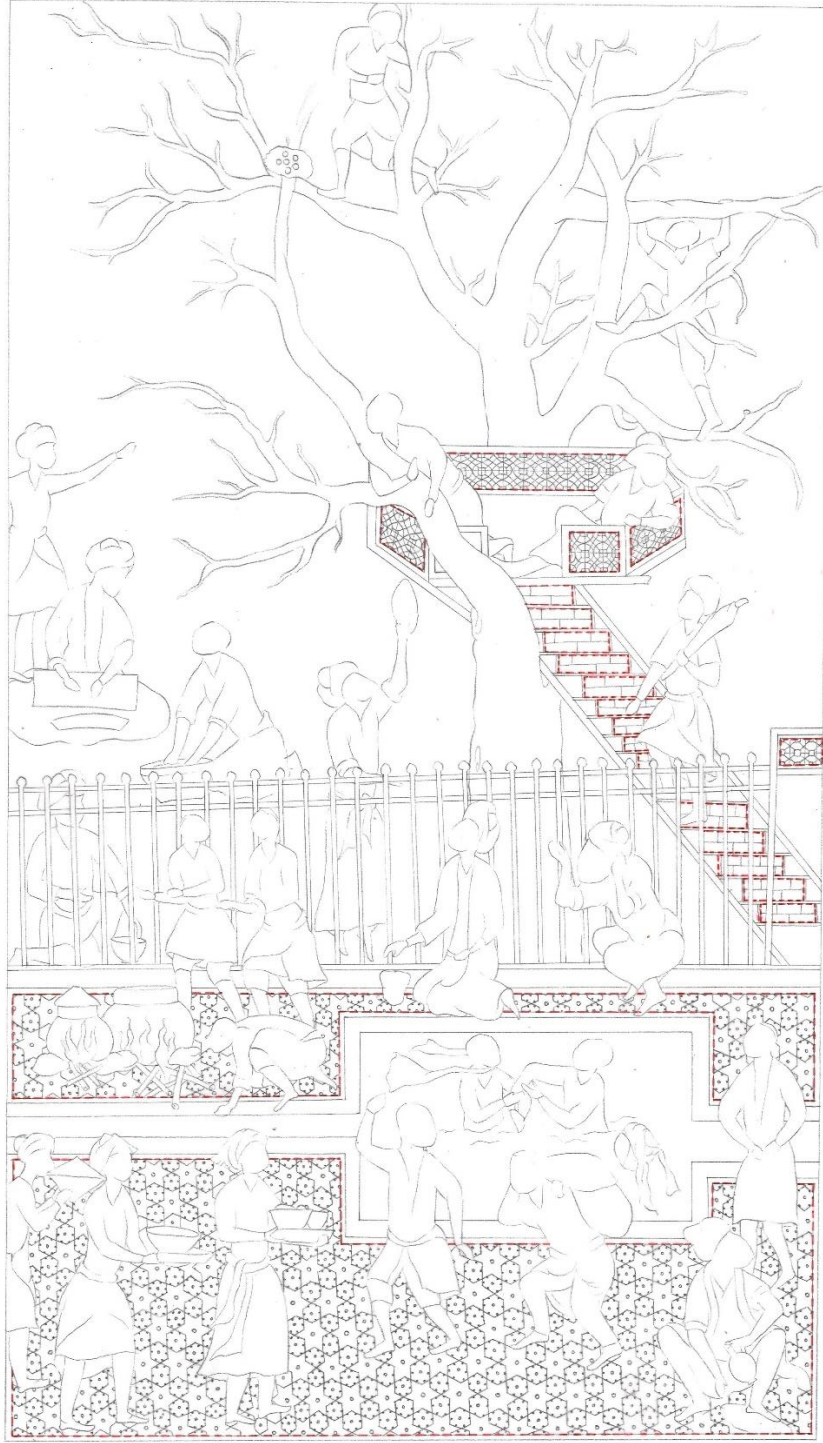
Sayfanın sağ kısmındaki giriş kapısının bulunduğu yavru ağzı duvar yüzeyi, altı kollu yıldızlarla bezenmiştir. alt kısmındaki bordo zeminli yüzey ise ardışık tuğlalarla örülmüştür. Yapının yan tarafındaki mavi zeminli duvar yüzeyi ise, altıgenlerden oluşan çarkıfelek motifiyle süslenmiştir.

Resim 4: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1476:1

Çizim Planı 4: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1476:1

Çizim 4: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1476:1

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H. 1476/1

Eser Tarihi: 1000 (1591-92)

Eser Ebadı: 405mm*260mm

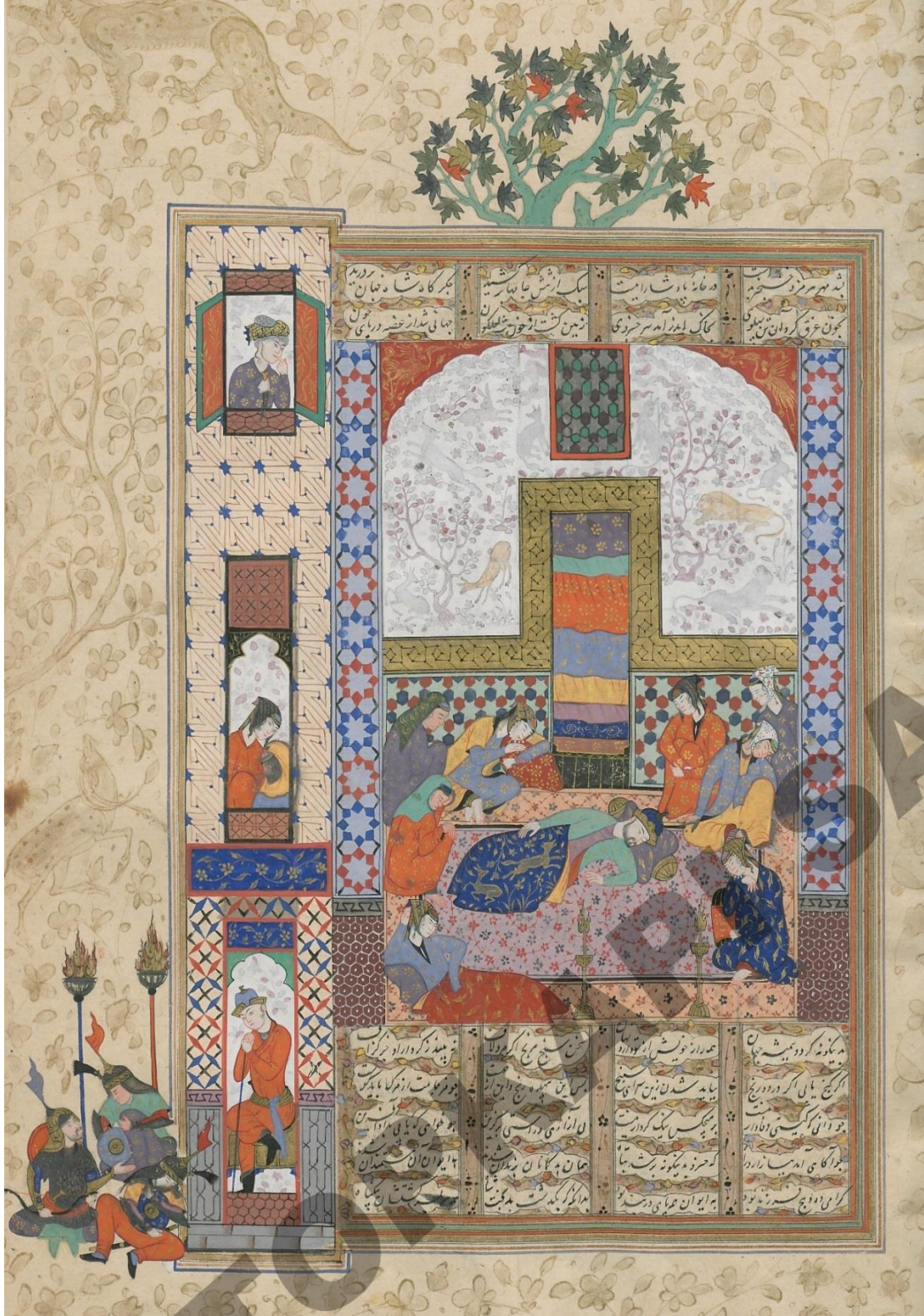
Eser Müstensihî: Derviş Ali b. Manşür al- Anşari

H. 1476 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde iki bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 4’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Her iki bölümde de saray görevlilerinin kendi işleriyle meşgul olduğu sahne tasvir edilmiştir.

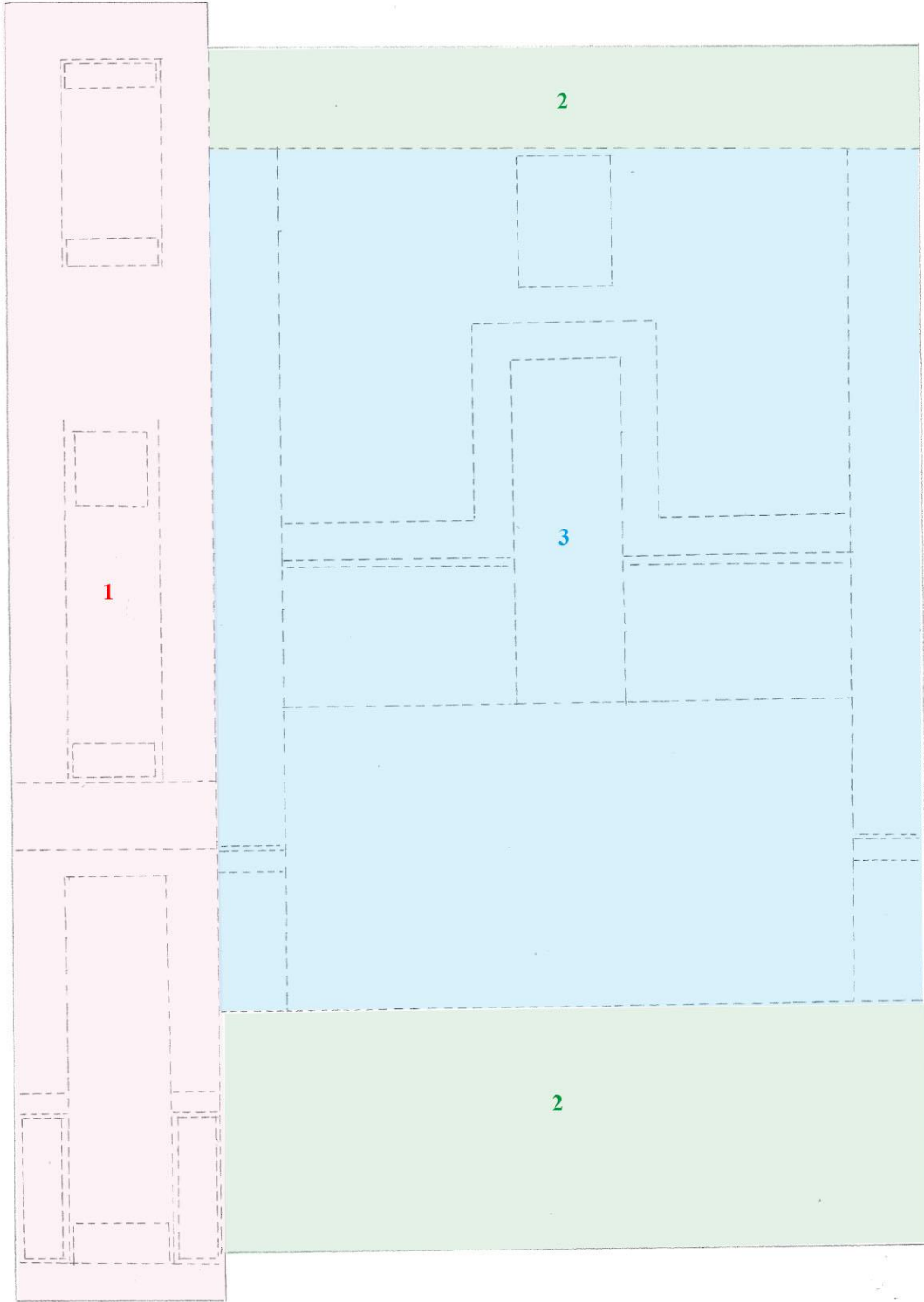
Sayfanın birinci bölümünde, altınla belirtilmiş gökyüzü ve toprak zemin üzerindeki çınar ağacının üzerine oturtulmuş, ikinci bölümdeki kırmızı çitlerle bağlantılı on altı basamaklı altıgen kamelya bulunmaktadır.

Birinci bölümde, biri kamelyanın kenar kısımlarında, diğeri basamaklarda görülen iki farklı geometrik bezeme bulunmaktadır. Kamelyanın kahverengi renkli yüzeyi, önce yatay ve dikey kahverengi çizgilerle kare paftalara ayrılarak, paftaların kesişim noktalarına daha küçük kareler ve siyah “s” çizgilerin kesişmesiyle oluşan eşkenar dörtgenler ile bezenmiştir.

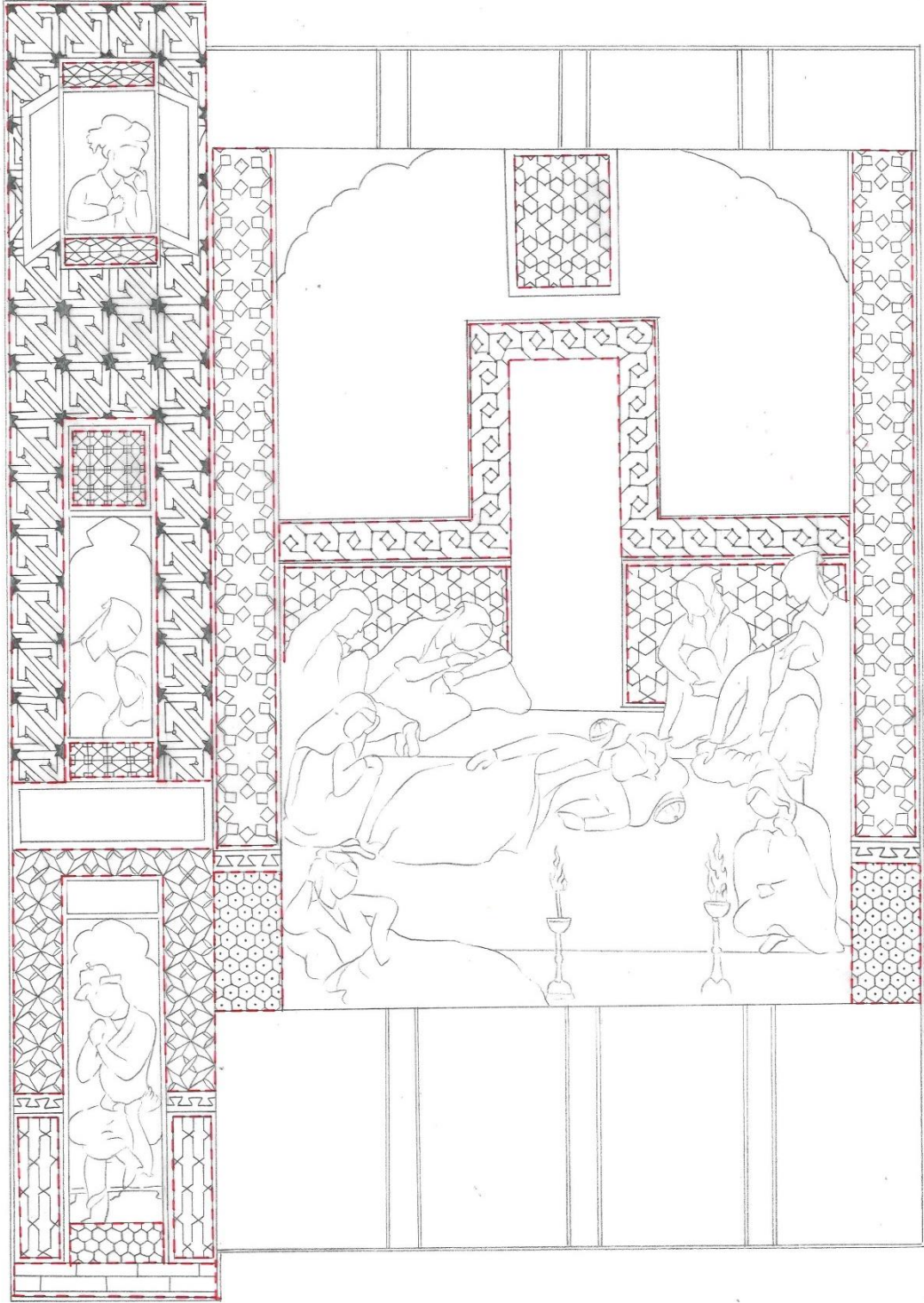
Geometrik bezemenin yoğun olduğu ikinci bölüm ise, kırmızı çitlerle çevrilmiş olup orta kısmında su kanalları görülen koyu yeşil dikdörtgen havuz bulunmaktadır. Etrafındaki lila zemin yüzeyi, lacivert çizgilerle yapılmış altıgenlerin birleşimi ile oluşan altı kollu yıldızlarla bezenmiştir. Altıgenlerin kenarları ve ortası lacivert nokta ile altı kollu yıldızların orta kısmı ise altın nokta ile süslenmiştir.

Resim 5: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1476:2

Çizim Planı 5: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1476:2

Çizim 5: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1476:2

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H. 1476:2

Eser Tarihi: 1000 (1591-92)

Eser Ebadı: 405mm*260mm

Eser Müstensihî: Derviş Ali b. Manşür al- Anşari

H. 1476 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde dört bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 5'te görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak dinlenmekte olan hükümdar ve etrafındaki hizmetlileri tasvir edilmiştir.

Birinci bölümde, boydan aşağı doğru uzanan, üç katlı, dilim kemer formunda giriş kapısına, bursa kemeri formunda balkona ve pencereye sahip mimari yapı yüzeyi bulunmaktadır.

Geometrik bezemenin yoğun olduğu birinci bölümde, yedi farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır. Kapının alt kısmındaki kahverengi zeminin yüzeyi, bal peteği formundaki altıgenler ile süslenmiştir. Kapının sağ ve sol alt kısmında bulunan gri renkli duvar yüzeyi, dik mekik formunda bezenmiştir. Kapıyı çevreleyen yavruağzı renkli duvar yüzeyi, siyah, lacivert ve kırmızı baklava dilimi motiflerinin birleşimi ile oluşan iç içe geçmiş eşkenar dörtgenler ve dörtlü yıldızlar ile süslenmiştir. Üzerinde, pencere ve balkonun bulunduğu yavruağzı zemin renkli duvar yüzeyi ise, lacivertle çizilen aynalanmış dik açılı üçgenlerin oluşturduğu ok formundaki desen ile bezenmiştir.

Yapının kemerli balkon kısmındaki toprak rengindeki yüzeyler, koyu kahverengi çizgilerle yatay ve dikey çizgilerle kare paftalara ayrılarak, paftaların kesişim noktalarına daha küçük karelerden oluşan eşkenar dörtgenler ile bezenmiştir. Balkonun üst kısmındaki pencerenin açık kahve rengindeki silmeleri ise siyah çizgilerle yapılmış bal peteği formundaki altıgenler ile ve kahverengi çapraz çizgilerle süslenmiştir.

İkinci ve dördüncü bölümde, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı görülmektedir.

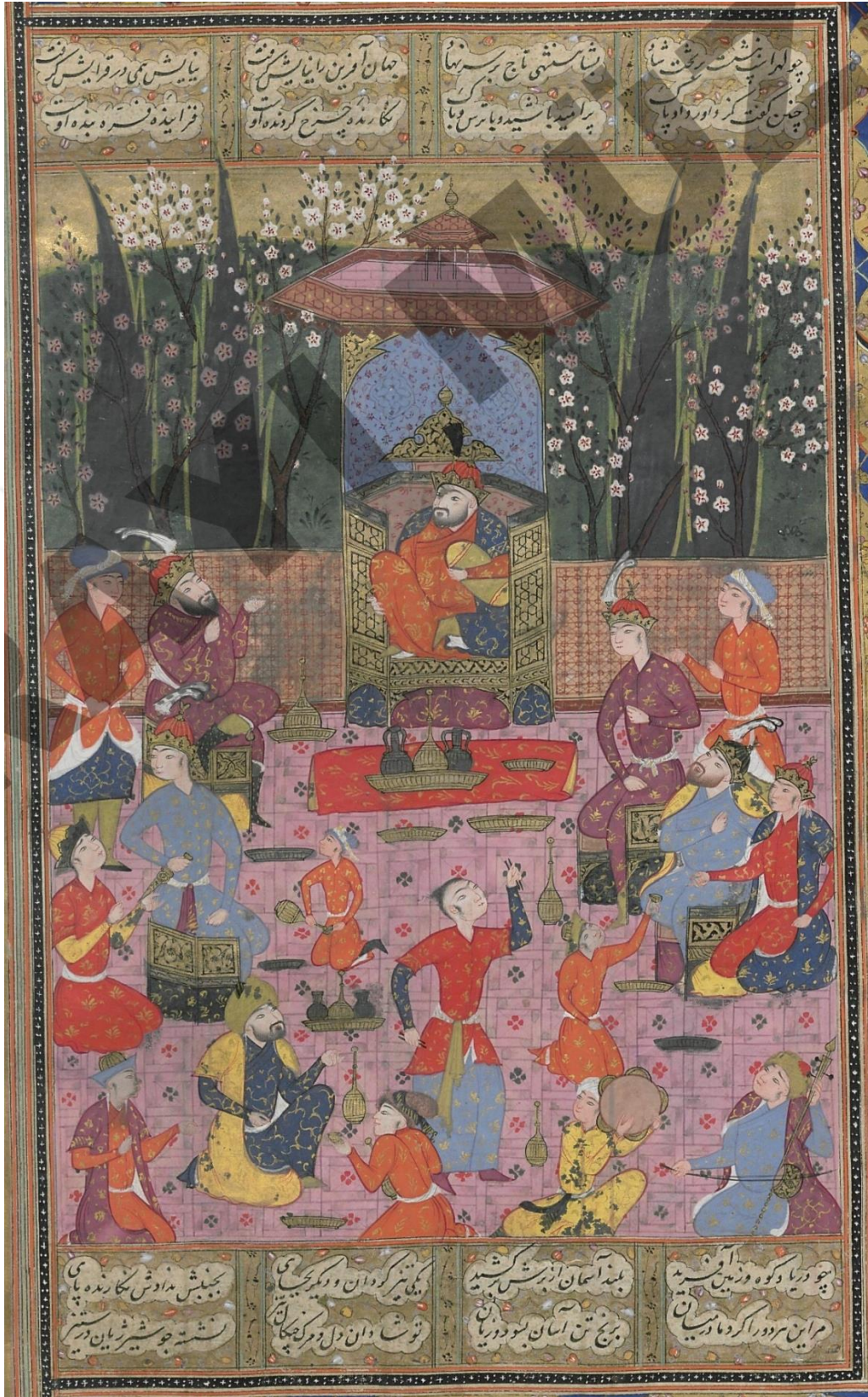
Üçüncü bölümde, yassı kemerli, zemininde yavruağzı bordürlü açık mor renkli halı bulunan iç mekân görülmektedir. Halının yüzeyi, lacivert ve bordo renkli bitkisel çift

tahrir motifleriyle bezenmiştir. Halı üzerinde, yatar pozisyonda görülen, başındaki tacından dolayı hükümdar veya askeri görevli vd. olduğu anlaşılan ve etrafında oturan ve dinlenen kadın figürleri tasvir edilmiştir.

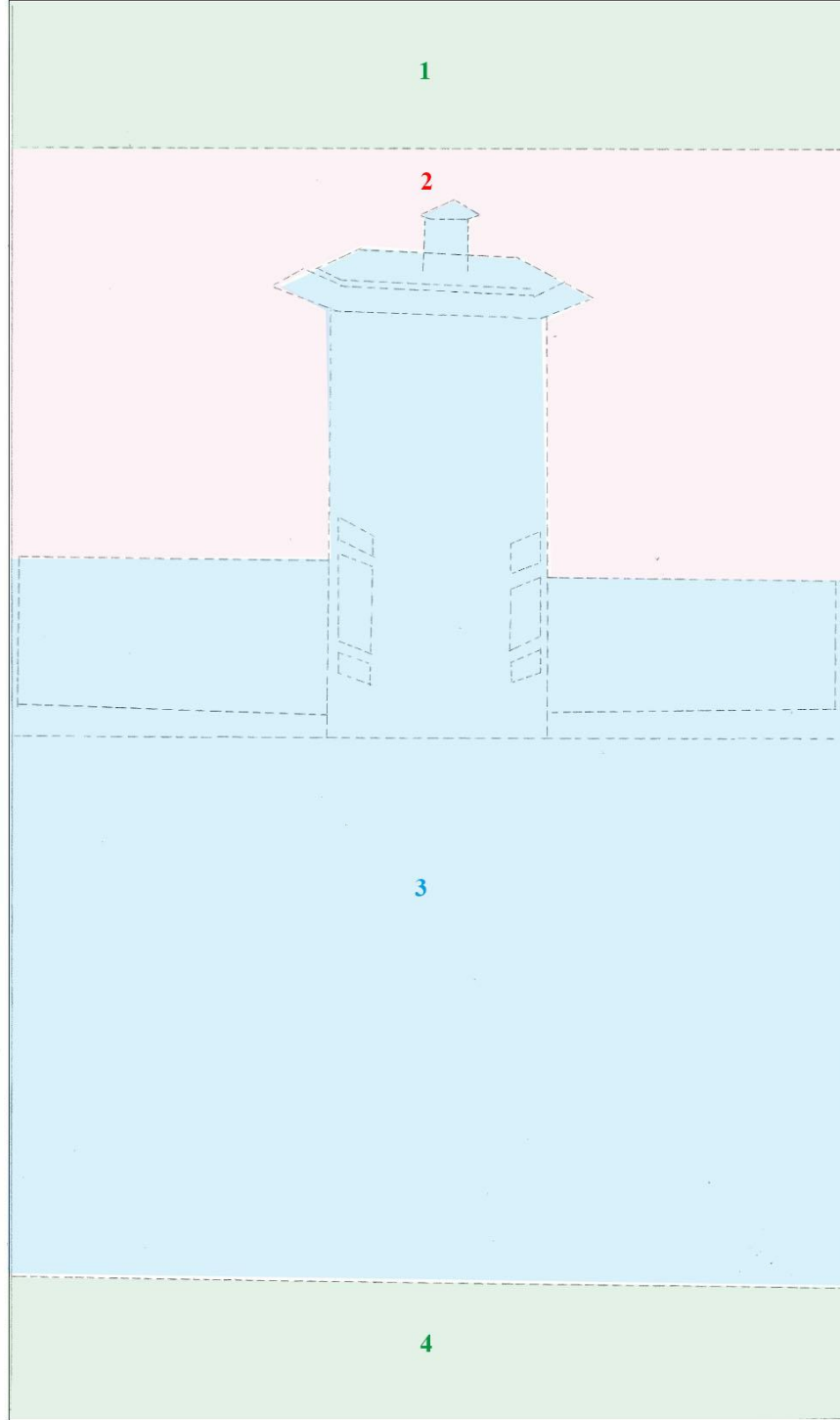
Üçüncü bölümde, dört farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır.

Figürlerin arka tarafında kapının altın zeminli çerçevesi anahtarlı zencerek ile bezenmiştir. Halının üst kısmına doğru kapının bulunduğu küf yeşili zeminli duvar yüzeyi, lacivert ve bordo altıgenlerden oluşan altı kollu yıldızlarla süslenmiştir. Kapının üst kısmındaki pencerenin gri zemini, yeşil ve siyah renkli altıgenlerle oluşan altı köşeli yıldızlarla süslenmiştir.

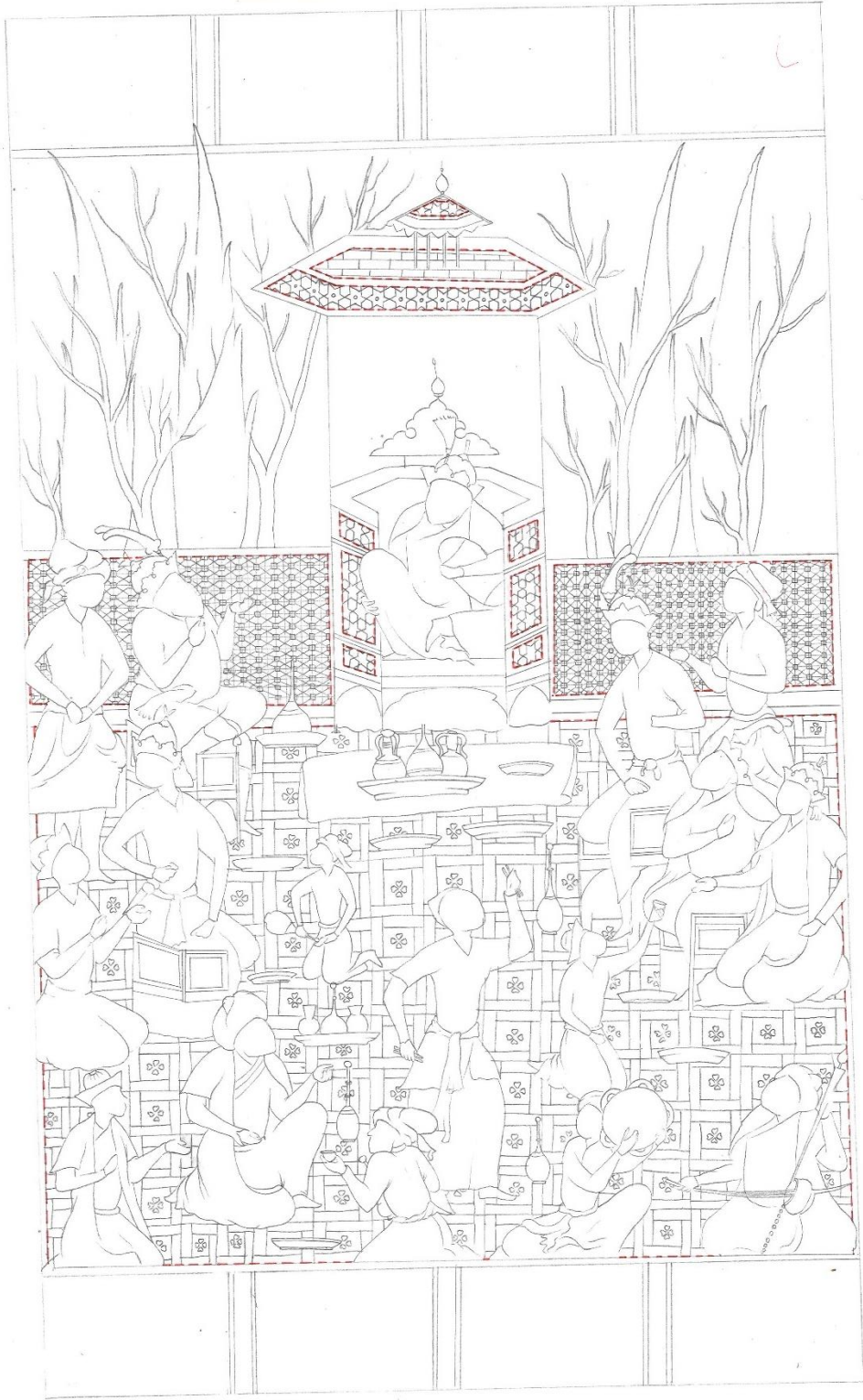
Kemerli mimari yapının sağındaki ve solundaki duvar yüzeyi, kırmızı ve lacivert sekiz kollu yıldızların birleşimiyle oluşan mavi renkli artı motifinin tekrar etmesiyle meydana gelen geometrik motif ile bezenmiştir. Alt kısmındaki kahverengi duvar yüzeyi ise, beyaz çizgilerle bal peteği formunda yapılmış altıgenler ile süslenmiştir.

Resim 6: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1476:3

Çizim Planı 6: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1476:3

Çizim 6: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1476:3

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H. 1476:3

Eser Tarihi: 1000 (1591-92)

Eser Ebadı: 405mm*260mm

Eser Müstensihî: Derviş Ali b. Manşür al- Anşari

H. 1476 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde dört bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 6'da görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak avlu içerisinde ki eğlence sahnesi tasvir edilmiştir.

Birinci ve dördüncü bölümde, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı görülmektedir.

İkinci bölümde, güneşin batışını tasvir edilmiş ve bu doğa hadisesi gökyüzü sıvama altınla boyanarak belirtilmiştir. Çiçek açmış ağaçlar ve selviler, yeşillik bir alan üzerinde yükselmektedir.

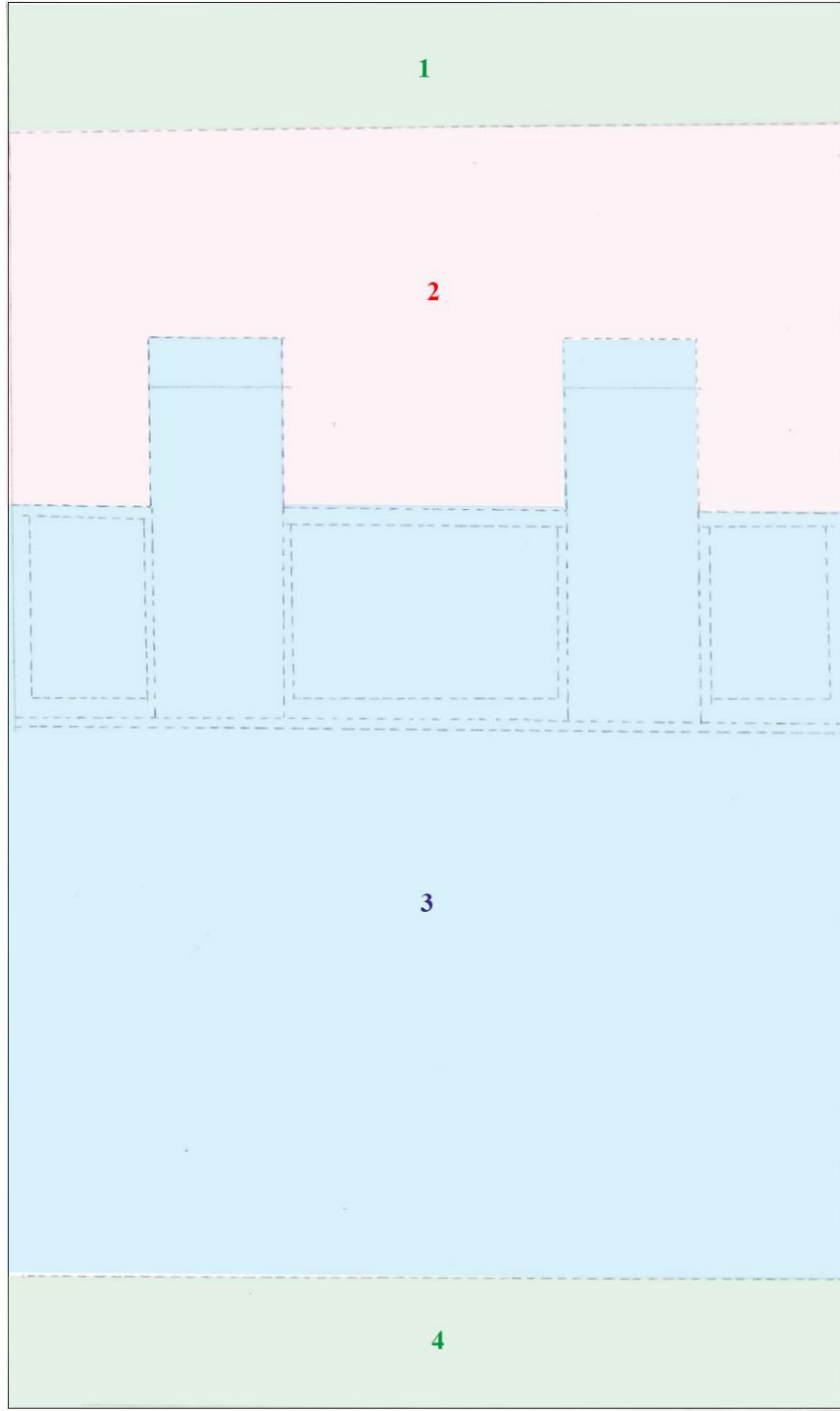
Üçüncü bölümde, eğlence sahnesinin tasvir edildiği avlu içerisindeki altıgen formlu taht üzerinde oturan hükümdarın etrafında eğlenceye katılan misafirler ve onlara hizmet eden görevliler ve sazandeler bulunmaktadır. Hükümdarın oturduğu tahtın sırt kısmındaki mavi zeminli yüzey bordo bitkisel çift tahrir motifleri ile, altın zeminli kemer kısmı ise, siyah rumi motifiyle bezenmiştir.

Geometrik bezemenin yoğun olduğu üçüncü bölümde dört farklı geometrik desen görülmektedir.

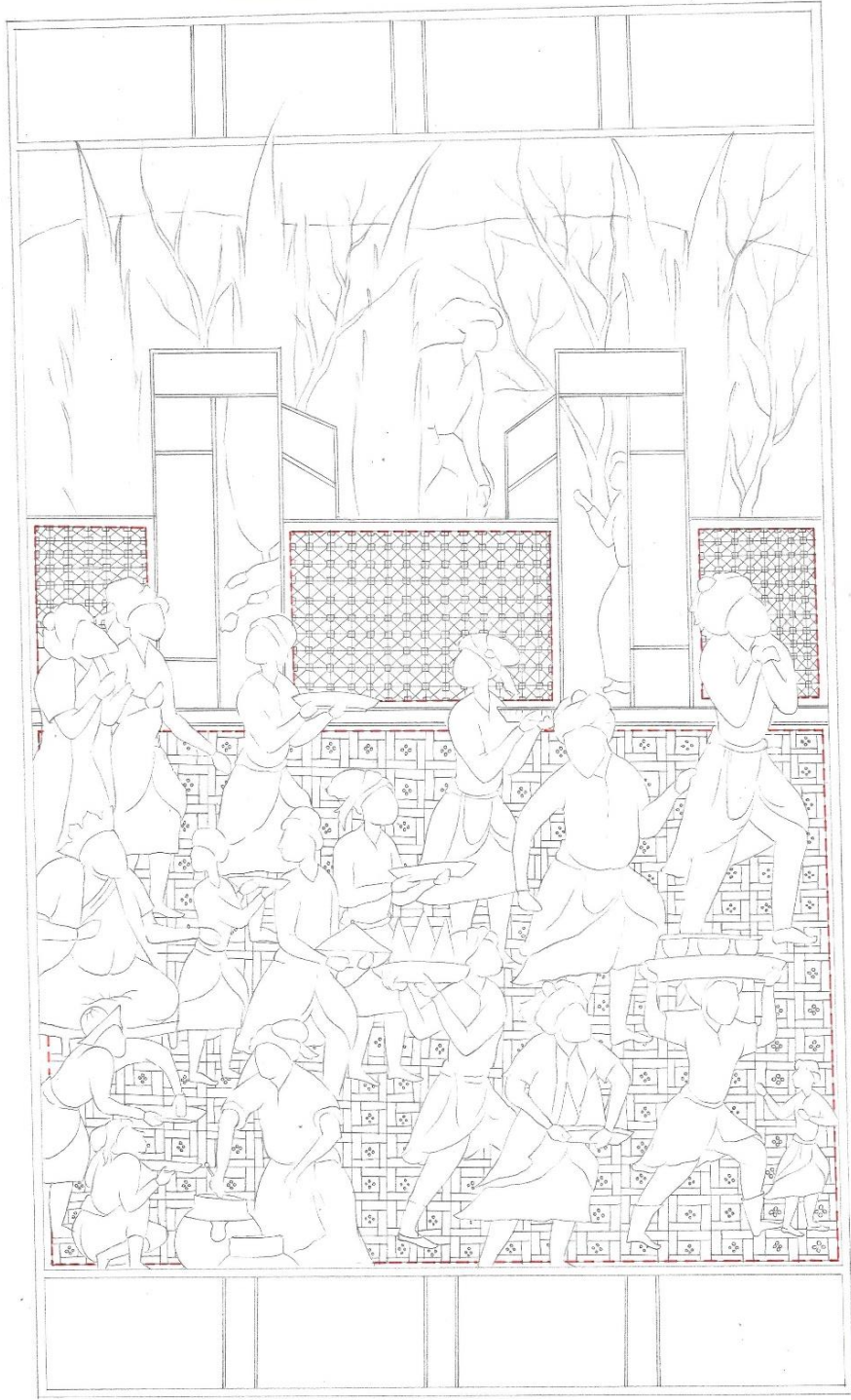
Avlunun pembe zemin yüzeyi, birbirine paralel çizilmiş yatay ve dikey çizgilerin alttan ve üstten geçişi ile oluşan sepet örgüsü deseniyle süslenmiştir. Tahtın, altı köşeli çatısının en üst kısmı düz olup, açık pembe renkli ardışık yatay tuğla ile örülmüştür. Çatının saçak zemini yavru ağzı renkli ve üzeri altılı yıldızlarla bezenmiştir. Avlunun etrafını çeviren yatay yavru ağzı renkli dikdörtgen duvarın yüzeyi, yatay ve dikey çizgilerle kare paftalara ayrılarak, paftaların kesişim noktalarına daha küçük kareler yerleştirilerek oluşan eşkenar dörtgenler ile bezenmiştir.

Resim 7: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1476:4

Çizim Planı 7: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1476:4

Çizim 7: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1476:4

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H. 1476/4

Eser Tarihi: 1000 (1591-92)

Eser Ebadı: 405mm*260mm

Eser Müstensihi: Derviş Ali b. Manşür al- Anşari

H. 1476 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde dört bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 7’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak avlu içerisinde ki eğlence sahnesi tasvir edilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak avlu içerisinde ki ziyafete hazırlık sahnesi tasvir edilmiştir.

Birinci ve dördüncü bölümde, altın cetveli sütunlar içerisinde yazı alanı görülmektedir.

İkinci bölümde, güneşin batışını tasvir edilmiş ve bu doğa hadisesi gökyüzü sıvama altınla boyanarak belirtilmiştir. Çiçek açmış ağaçlar ve selviler, yeşillik bir alan üzerinde yükselmektedir.

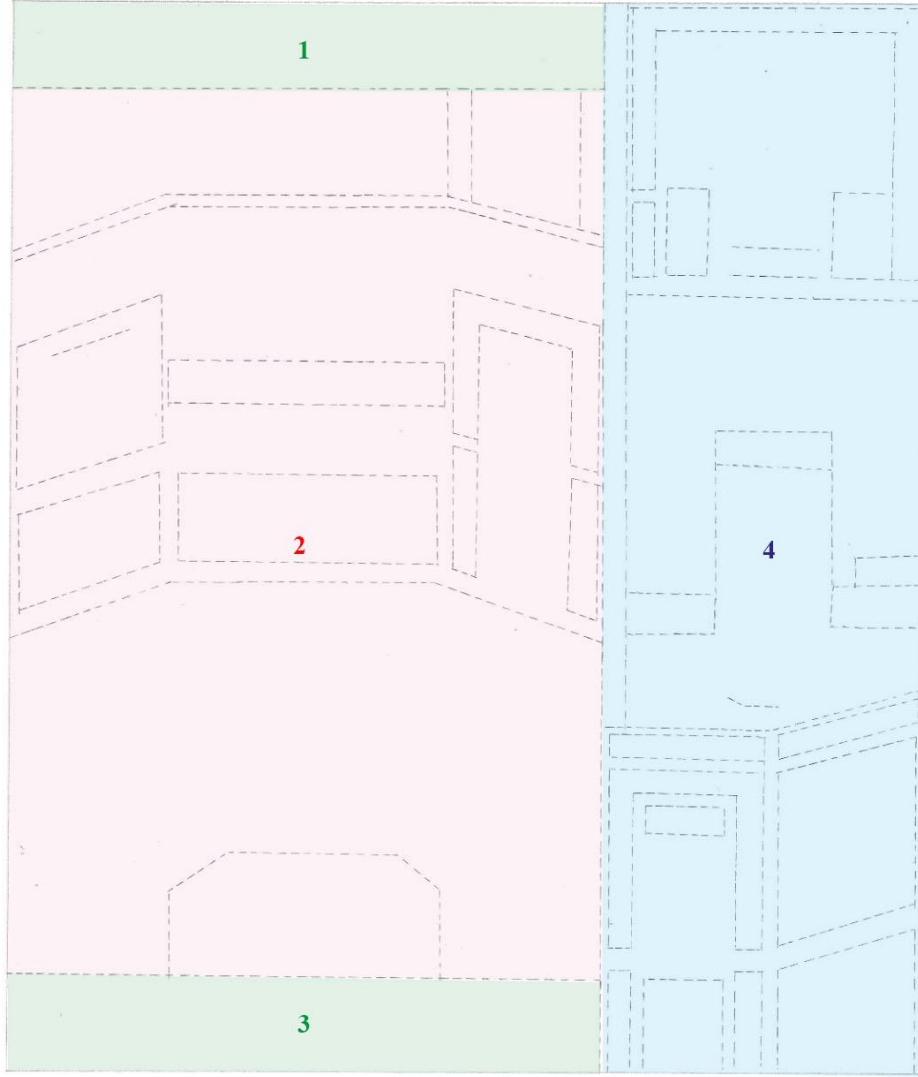
Üçüncü bölümde, ziyafete hazırlık sahnesinin tasvir edildiği avlu içerisinde taburede oturan hükümdar ve hizmet eden görevliler bulunmaktadır. Avlunun birbirine simetrik ve yan yana iki kapısı bulunmaktadır. Kapının alınlık kısımları, bitkisel çift tahrir motifleri ile bezenmiştir.

Geometrik bezemenin yoğun olduğu üçüncü bölümde iki farklı geometrik desen görülmektedir.

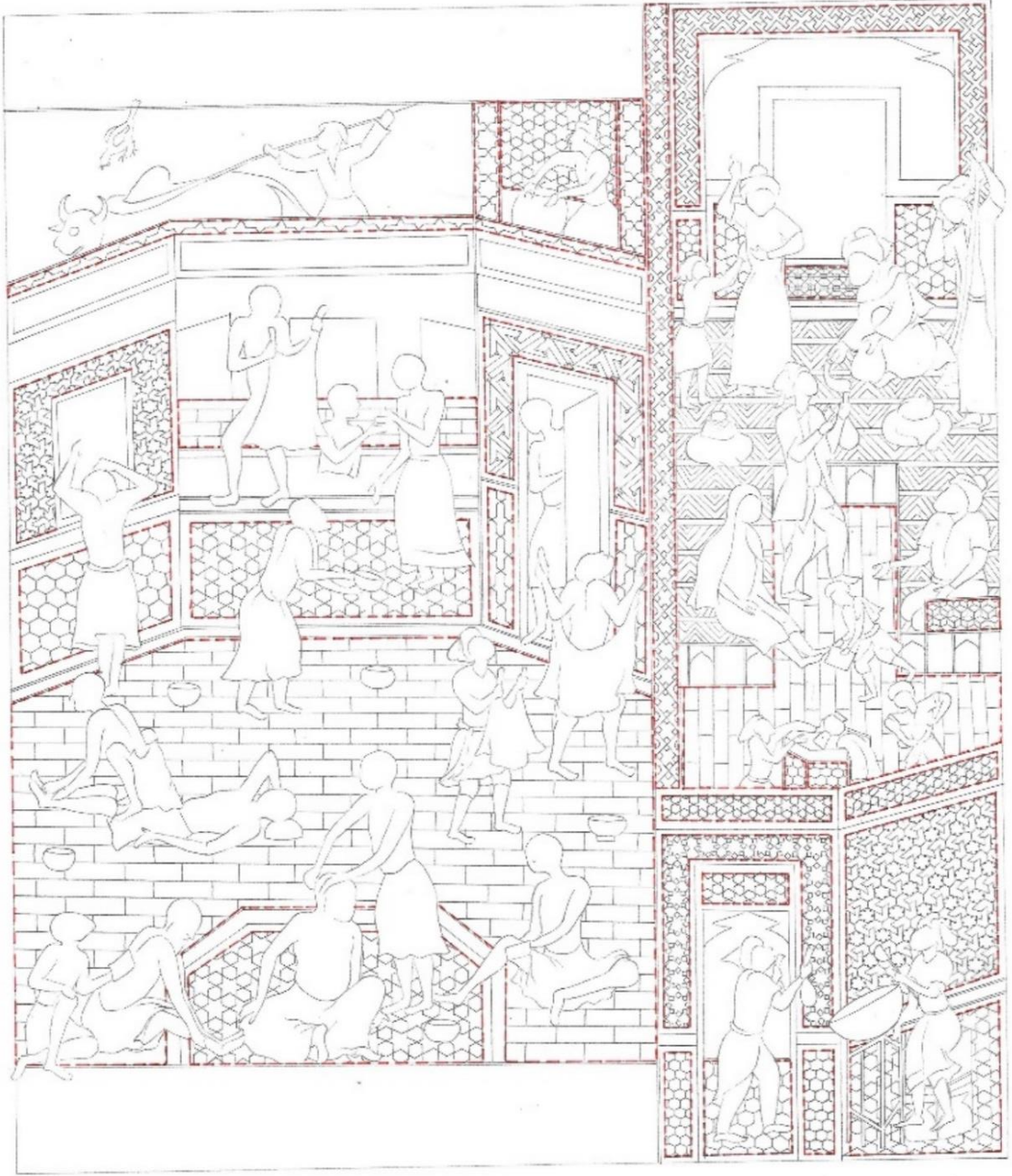
Avlunun pembe zemin yüzeyi, birbirine paralel çizilmiş yatay ve dikey çizgilerin alttan ve üstten geçişi ile oluşan sepet örgüsü deseniyle süslenmiştir. Avlunun etrafını çeviren yatay yavru ağzı renkli dikdörtgen duvarların yüzeyi, yatay ve dikey çizgilerle kare paftalara ayrılarak, paftaların kesişim noktalarına daha küçük kareler yerleştirilerek oluşan eşkenar dörtgenler ile bezenmiştir.

Resim 8: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1476:5

Çizim Planı 8: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1476:5

Çizim 8: Firdevsi Şehnamesi / TSMK. H.1476:5

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H. 1476/5

Eser Tarihi: 1000 (1591-92)

Eser Ebadı: 405mm*260mm

Eser Müstensihî: Derviş Ali b. Manşür al- Anşari

H. 1476/5 nolu eserde bulunan y.10b.¹⁰³ minyatür kendi içerisinde dört bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 8’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak hamam sahnesi tasvir edilmiştir.

Birinci ve üçüncü bölümlerde, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı görülmektedir.

İkinci bölümde, minyatürün sol tarafında genel olarak, hamamda yıkanan figürler tasvir edilmiştir. Üst kısmında ise, dışarıdan boğa ile su taşıyan figürler görülmektedir.

Geometrik bezemenin yoğun olduğu ikinci bölümde, en sol tarafta kubbe formunda penceresi bulunan yavruağzı renkli duvar yüzeyi görülmektedir. Yüzey, altıgenlerin kenar çizgilerinin uzatılıp kesişmesiyle oluşan çarkıfelek deseni ile bezenmiştir. Yüzeyin alt kısmındaki mavi zeminli yüzey, bal peteği formunda yapılmış altıgenler ile süslenmiştir.

Yan yana pencerelerin görüldüğü orta duvar yüzeyinin alt kısmında mavi zemin, ardışık yatay tuğla formunda örülmüştür. Bu duvarın alt kısmında, pembe zemin üzerine bordo çizgilerle yapılmış altıgenlerin oluşturduğu altı kollu yıldızlarla süslenmiş, içerisinde ve etrafında üç figür bulunan havuz görülmektedir.

İkinci bölümün sağ tarafında, mekanın kahverengi giriş kapısı, dört farklı desenle süslenmiş duvar yüzeyi görülmektedir. Kapının sağında ve solunda bulunan siyah renkli yüzey, beyaz çizgilerle dik mekik formunda bezenmiştir. Yavruağzı renkli yüzey ise, iç içe geçmiş üçgenlerin simetrik yerleştirilmesiyle oluşan altıgen geçmelerle süslenmiştir.

¹⁰³ Lâle ULUÇ, a.g.k., s.284.

Kapının üst kısmında elinde kazan taşıyan figürün arkasında, küf yeşili ve mavi renkli iki duvar yüzeyi görülmektedir. Küf yeşili zemin, sekizgenlerin birleşmesiyle oluşan artı motifiyle, mavi zemin ise, altı kollu yıldızlarla süslenmiştir.

İkinci bölümün orta alanında kese yapıp yıkanan figürler görülmektedir. Bu alanın küf yeşili zemini ardışık yatay tuğla formunda örülmüştür. Alt kısmındaki pembe zeminli beşgen alanın yüzeyi, altı kollu yıldızlarla süslenmiştir. Bu alanın üzerinde tıraş olan figür bulunmaktadır.

Minyatürün sağ tarafındaki dördüncü bölümde, kemerli kapısı bulunan, iki cephesi görülen mimari bir yapı görülmektedir. Bu yapının üst kısmı muhtemelen hamama girip çıkarken kıyafet değiştirmek için kullanılan bir oda olduğu düşünülmektedir.

Dördüncü bölümün dokuz farklı geometrik bezeme unsurları görülmektedir. Kapının üst kısmında limonküfü zemin üzerine altıgenlerden oluşan altı kollu yıldız motifi ile süslenmiştir. Kapı içerisinden görülen figürün bastığı bej renkli zemin, bordo çizgilerle bal peteği formunda yapılmış altıgen motifi ile süslenmiştir.

Mimari unsurun bulunduğu lacivert duvar yüzeyi, yavruağzı renkli sekiz altıgenin birleşimi ile oluşan sekiz kollu yıldız motifi ile bezenmiştir. Sekiz kollu yıldızların orta kısımlarına yavruağzı renkli daha küçük sekiz kollu yıldız yapılarak zenginleştirilmiştir.

Bu duvarın alt kısmındaki siyah zeminli yüzey ise, beyaz çizgilerle bal peteği formunda yapılmış altıgen motif ile süslenmiştir. İki duvar yüzeyinin de en üst kısmında bulunan lacivert zeminli yüzey, beyaz çizgilerle bal peteği formunda yapılmış altıgen motif ile süslenmiştir.

Yapının sağ cephesindeki yavruağzı zeminli duvar yüzeyi, ikinci bölümün en sol taraftaki kubbeli penceresi olan duvar yüzeyiyle aynıdır. Alt kısmındaki pembe zeminli duvar yüzeyi ise, beşgen alan ve orta kısımdaki yüzey ile aynı yapılmıştır.

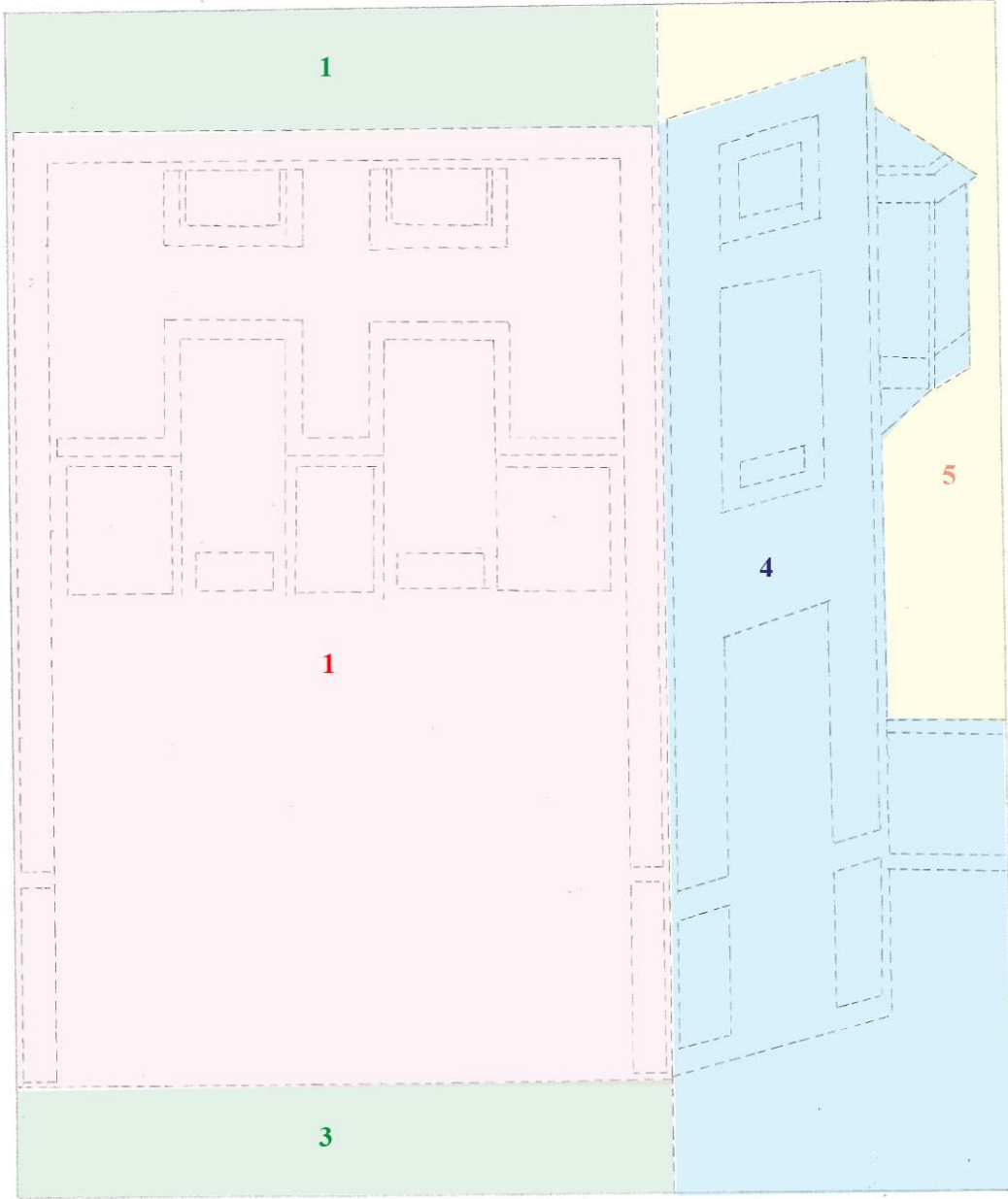
Dördüncü bölümün üst kısmında, kubbe formunda yapılan, pencere veya balkon bulunan bir iç mekan görülmektedir. Mekanın krem zemini zig-zag çizgilerin oluşturduğu baklava dilimi motifler ile bezenmiş muhtemelen taş veya ahşam kaplama ya da yer yaygısı yüzeyi bulunmaktadır. Alt kısmındaki mavi zemin ise, ardışık dikey tuğla formunda örülmüştür.

Krem zeminin üst kısmına, yeşil çimenlerin ve yer bitkileri görülen bir pencere veya balkonu yer almaktadır. Bu mimari unsurun zemini somon rengi olup yüzeyine önce yatay, dikey ve çapraz çizgilerle kare paftalara ayrılarak paftaların kesişim noktalarına yapılan daha küçük karelerin oluşturduğu geometrik motif ile süslenmiştir. Mimari unsurun bulunduğu duvar yüzeyi, limonküfü rengindeki zemin üzeri, altıgenlerden oluşan altı kollu yıldız motifi ile süslenmiştir. Kubbeli alanın etrafındaki pembe zeminli duvar yüzeyi, karşılıklı yapılmış lacivert üçgenler ve dört yön motifi ile süslenmiştir. Bu duvarın alt kısmındaki siyah zeminli yüzey ise, beyaz çizgilerle bal peteği formunda yapılmış altıgen motifi ile süslenmiştir.

Minyatürün sağ üst köşesinde bulunan pembe zeminli bordür yüzey, lacivert ve bordo kullanılarak yapılan eşkenar üçgenlerin birleşmesi ile oluşan kareler ile bezenmiştir.

Resim 9: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1476:6

Çizim Planı 9: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1476:6

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H. 1476/6

Eser Tarihi: 1000 (1591-92)

Eser Ebadı: 405mm*260mm

Eser Müstensihî: Derviş Ali b. Manşür al- Anşari

H. 1476 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde beş bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 9'da görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak avlu içerisinde ki eğlence sahnesi tasvir edilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak eğlence sahnesi tasvir edilmiştir.

Birinci ve üçüncü bölümde, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

İkinci bölümde, pembe bordürlü açık mavi renkli iki halının bulunduğu mekânda ayrı bir halı üzerinde hükümdar ve bir kadın figür oturmaktadır. Hükümdarın huzurunda, hizmet eden, müzik aleti çalan ve raks eden kadınlar görülmektedir. Halının üst kısmında, çiçek açmış yer bitkilerinin ve içeri bakan figürlerin görüldüğü yan yana kapı bulunmaktadır.

İkinci bölümde, altı farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır.

Kapıların somon renkli yüzeyi, yatay, dikey ve çapraz çizgilerle kare paftalara ayrılarak paftaların kesişim noktalarına yapılan daha küçük karelerin oluşturduğu eşkenar dörtgenlerle süslenmiştir.

Kapıların bulunduğu açık limon küfü zemin yüzeyi kahverengi altıgenlerden oluşan altı kollu yıldızlarla süslenmiştir. Bu duvarın ve kapıların üst kısmında, altın üzerine yapılmış zencirek motifi ile bezenmiş bordür vardır. Balkon veya kapıların üst kısmında iki adet yan yana gri zemin üzerine altıgenlerden oluşan altı kollu yıldız motifinin bezendiği pencere bulunmaktadır. Pencereilerin etrafı, altın üzerine yapılmış zencirek motifi ile bezenmiştir.

Mimari yapının etrafındaki mor zeminli duvar yüzeyi, karşılıklı yapılmış lacivert üçgenler arasındaki altıgen motifi paftalara dört yön deseni ile bezenmiştir. Bu duvarın alt kısmındaki limon küfü yüzey ise, siyah çizgilerle dikey mekik deseniyle süslenmiştir.

Dördüncü bölümde, etrafı çevrili avlu içerisinde, boydan aşağı doğru uzanan, çıkma balkona, iki pencereye ve kemerli giriş kapısına sahip, mimari bir kesit bulunmaktadır.

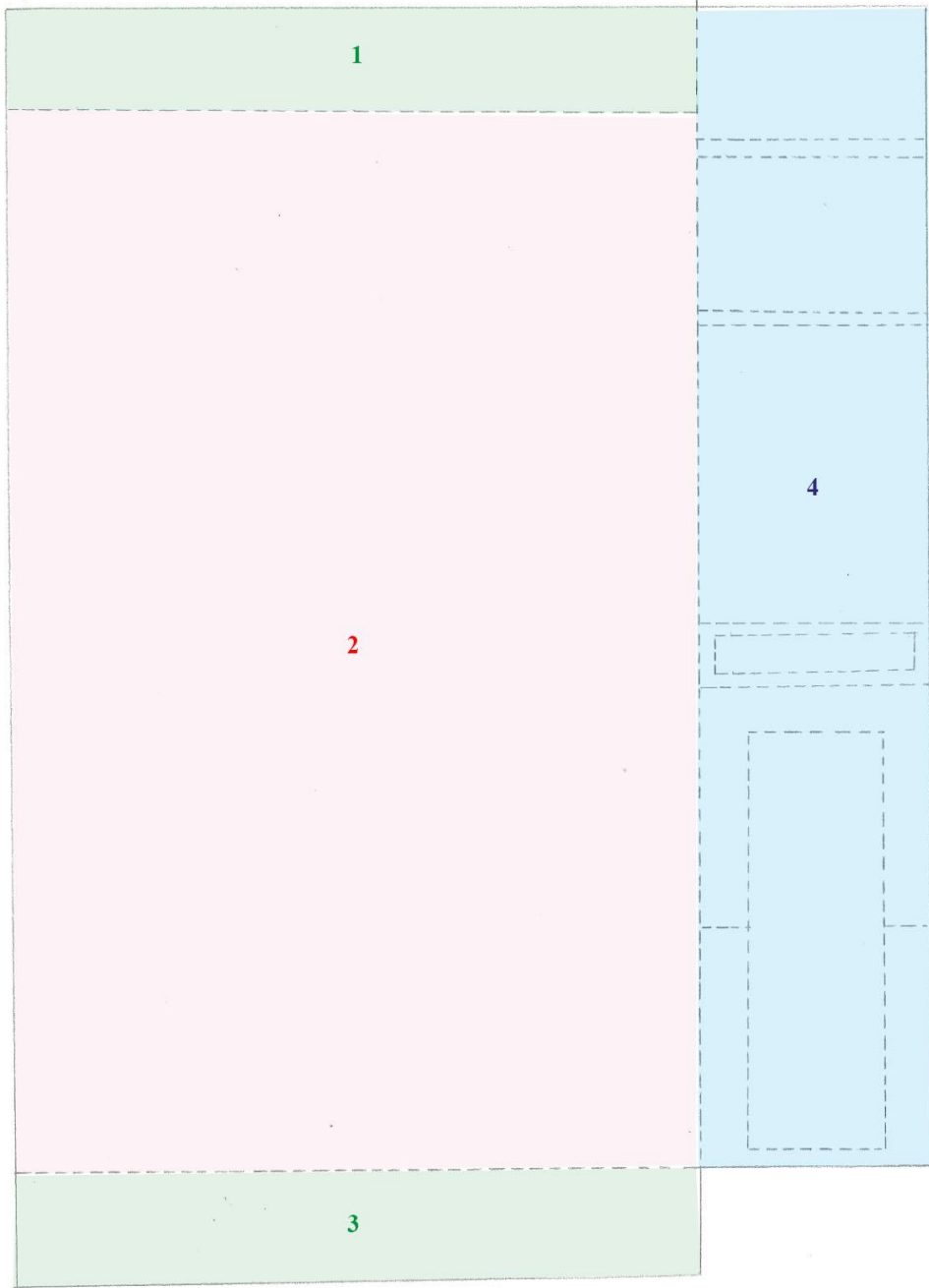
Geometrik bezemenin yoğun olduğu üçüncü bölümde beş farklı geometrik desen görülmektedir.

Yapının yavruağzı renkli dış duvar yüzeyi, altıgenlerin kenar çizgilerinin uzatılıp kesişmesiyle oluşan çarkıfelek deseni ile bezenmiştir. Bu kısmın altındaki koyu yeşil zeminli duvar yüzeyine yapının en üstündeki kare pencerenin yüzeyi, bal peteği formundaki altıgenler ile süslenmiştir. Yapının diğer pencere yüzeyi ve sağ kısımdaki çıkma balkonun korkulukları, yatay, dikey ve çapraz çizgilerle kare paftalara ayrılarak paftaların kesişim noktalarına yapılan daha küçük karelerin oluşturduğu eşkenar dörtgenlerle süslenmiştir. Çıkma balkonun çatı zemini ve avlunun etrafını çevreleyen duvar yüzeyi altıgenlerden oluşan altı kollu yıldızlarla bezenmiştir. Balkonun gölgelikleri ise, altılı yıldızlarla süslenmiştir. Sayfanın alt kısmındaki avlunun pembe renkli yer döşemesi, ardışık yatay tuğla formundaki taşlarla örülmüştür.

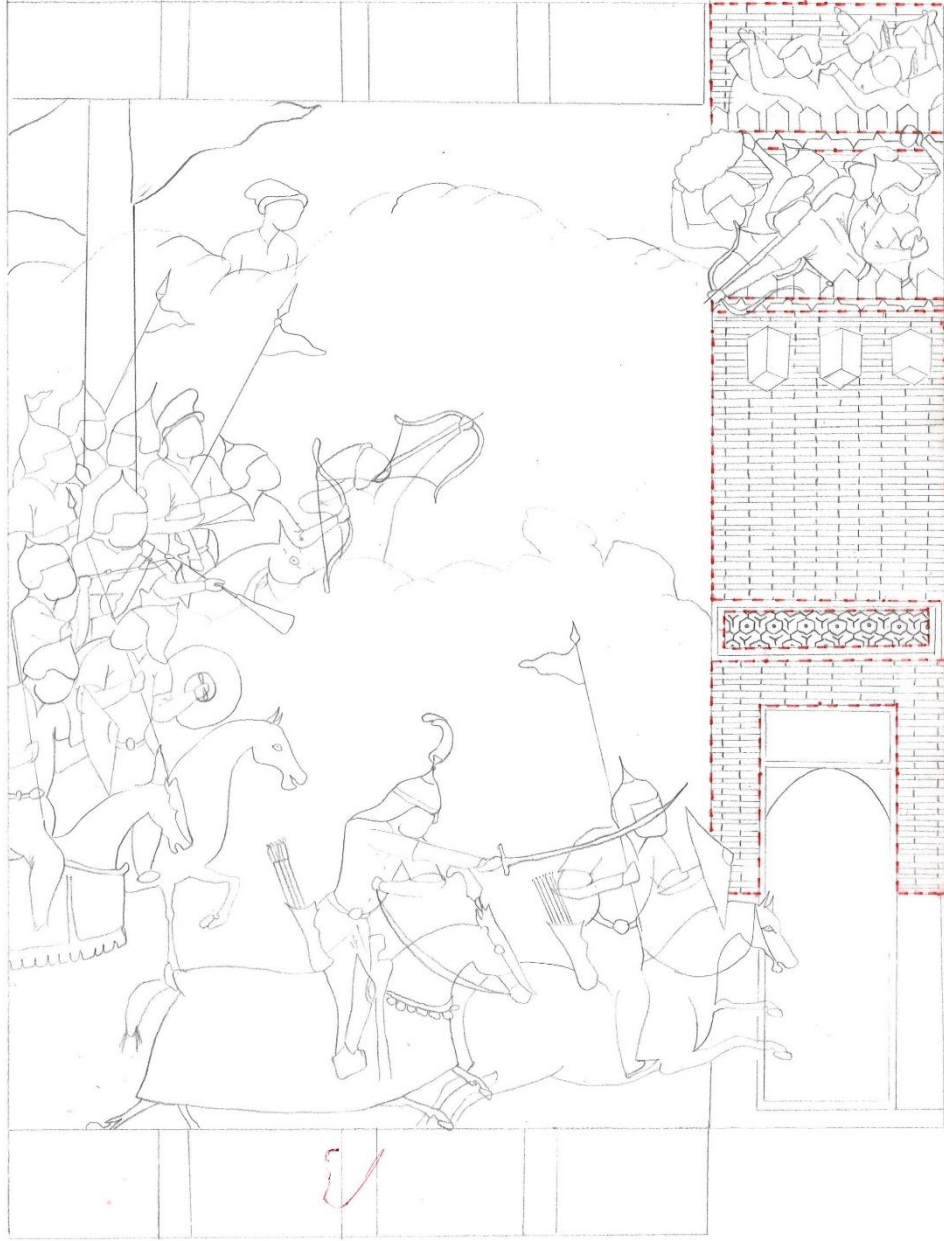
Beşinci bölümünde, altın renkli gökyüzü, yeşil çimli toprak zemin üzerinde akan dere, iki ağaç ve çiçek açmış yer bitkilerinden oluşan doğa manzarası tasvir edilmiştir. Alan içerisinde bir erkek figürü görülmektedir.

Resim 10: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1476:7

Çizim Planı 10: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1476:7

Çizim 10: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1476:7

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H. 1476/7

Eser Tarihi: 1000 (1591-92)

Eser Ebadı: 405mm*260mm

Eser Müstensihî: Derviş Ali b. Manşür al- Anşari

H. 1476 nolu eserde bulunan y.125b.¹⁰⁴ sayfa numaralı minyatür kendi içerisinde dört bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 10'da görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak avlu içerisinde ki eğlence sahnesi tasvir edilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak kaleye yapılan saldırı tasvir edilmiştir.

Birinci ve üçüncü bölümde, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

İkinci bölümde, altın renginde gökyüzü, uçuk mavi ve eflatun rengindeki zemin üzerinde yer bitkileri ve bodur bir ağaçdan oluşan doğa manzarası içerisinde üçüncü bölümdeki kaleye hücum etmiş, atlı ve atsız askerler görülmektedir.

Dördüncü bölümde, kemerli bir kapıya sahip, surları üzerinde sol kısmından gelen düşman askerlerine karşı savunma yapan askerler ve kadın figürleri bulunan kale tasvir edilmiştir. Kalenin giriş kapısının altın zeminli kemer kısmı, siyah rumi motifi ile süslenmiştir.

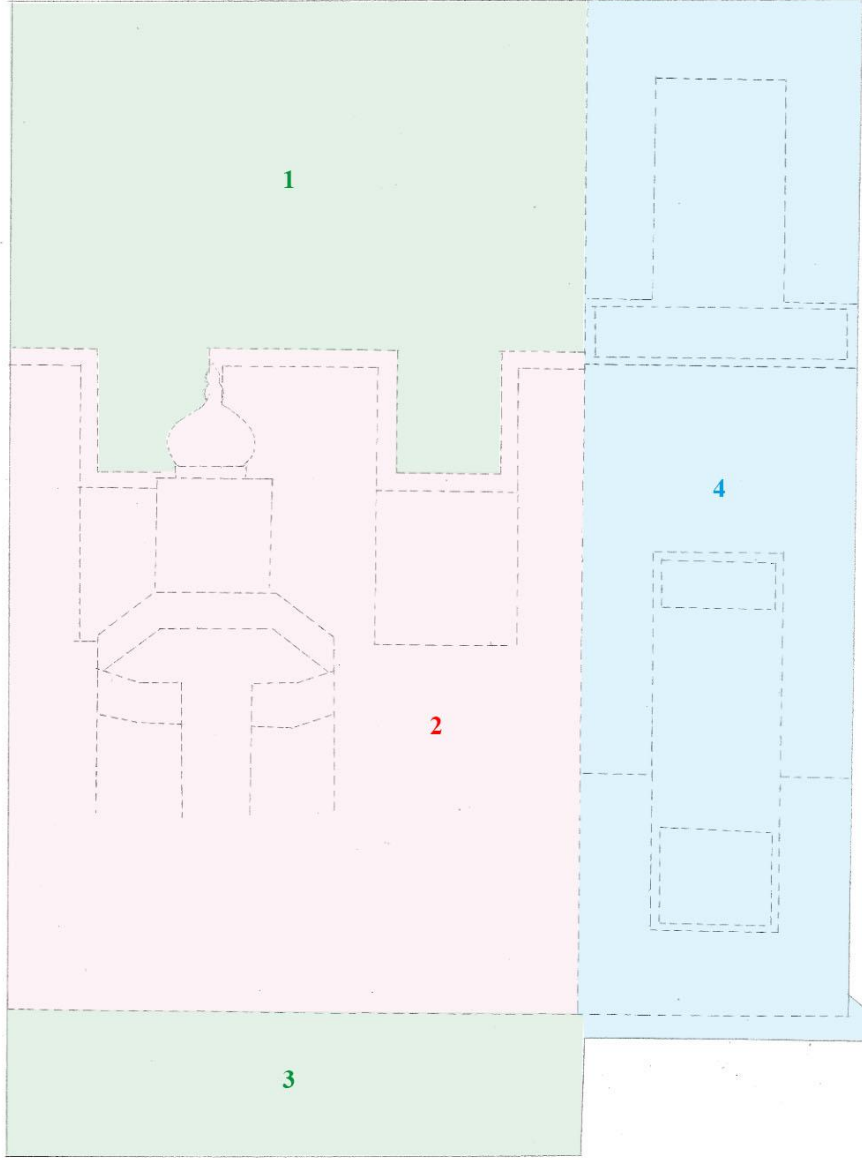
Geometrik bezemenin yoğun olduğu dördüncü bölümde iki farklı geometrik desen görülmektedir.

Kalenin yavru ağzı zeminli duvar yüzeyi, ardışık yatay tuğla formunda taşlarla örülmüştür. Kapının üst kısmındaki dikdörtgen şeklinde belirtilmiş küf yeşili duvar yüzeyi, birbiri ile mesafeli lacivert renkli altıgenler ile bezenmiştir. Her üç altıgenin, lacivert çizgilerle birleştirilmesiyle oluşan düğüm deseni ile süslenmiştir.

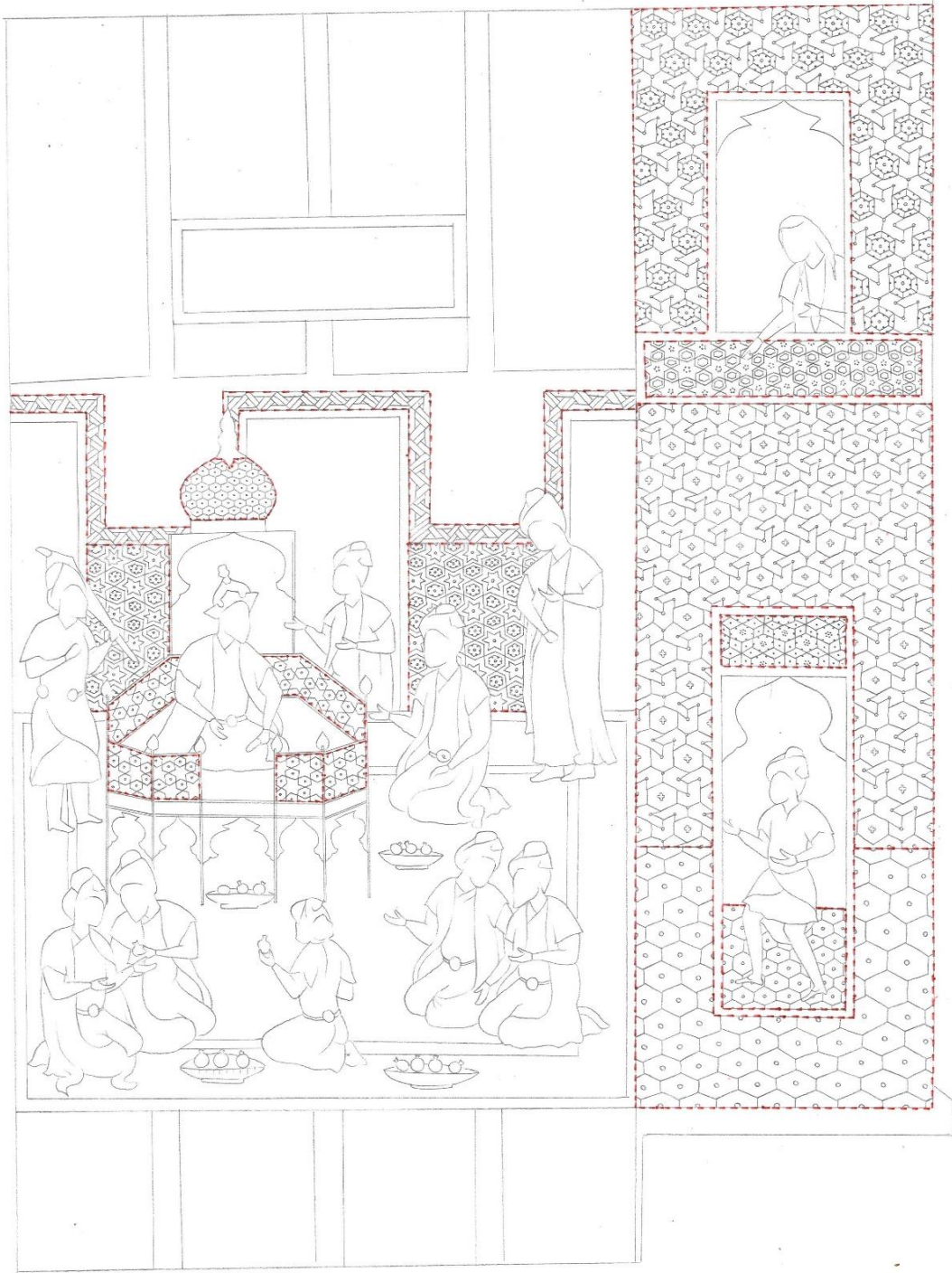
¹⁰⁴ Lâle ULUÇ, a.g.k., s.433.

Resim 11: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1477:1

Çizim Planı 11: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1477:1

Çizim 11: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1477:1

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H. 1477/1

Eser Tarihi: 971 (1564)

Eser Ebadı: 420mm*265mm

Eser Müstensihi: Şarîf al Katib

H. 1477 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde dört bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 11’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak hükümdarın huzurundaki hizmetliler ve misafirler tasvir edilmiştir.

Birinci ve üçüncü bölümde, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

İkinci bölümde, pembe bordürlü açık mavi renkli iki halının bulunduğu mekânda kubbeli taht üzerinde oturan hükümdar ve huzurundaki insanlar tasvir edilmiştir. Halının yüzeyi, bitkisel çift tahrir motifleriyle süslenmiştir. Tahtın iç zemin yüzeyi ve sırt kısmı çift tahrir motifleriyle, ayak kısımları ise rumi motifleriyle bezenmiştir. Halının üst kısmında, çiçek açmış yer bitkilerinin görüldüğü yan yana üç kapı bulunmaktadır.

İkinci bölümde, üç farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır.

Tahtın altın zeminli kenar yüzeyleri ve kapıların bulunduğu küf yeşili duvar yüzeyi, altıgenlerden oluşan altı kollu yıldız motifleriyle bezenmiştir. Bu duvarın ve kapıların üst kısmında, altın üzerine yapılmış zencirek motifi ile bezenmiş bordür vardır. Tahtın lacivert zeminli kubbe kısmı ise, bal peteği formunda yapılmış altıgenlerle süslenmiştir.

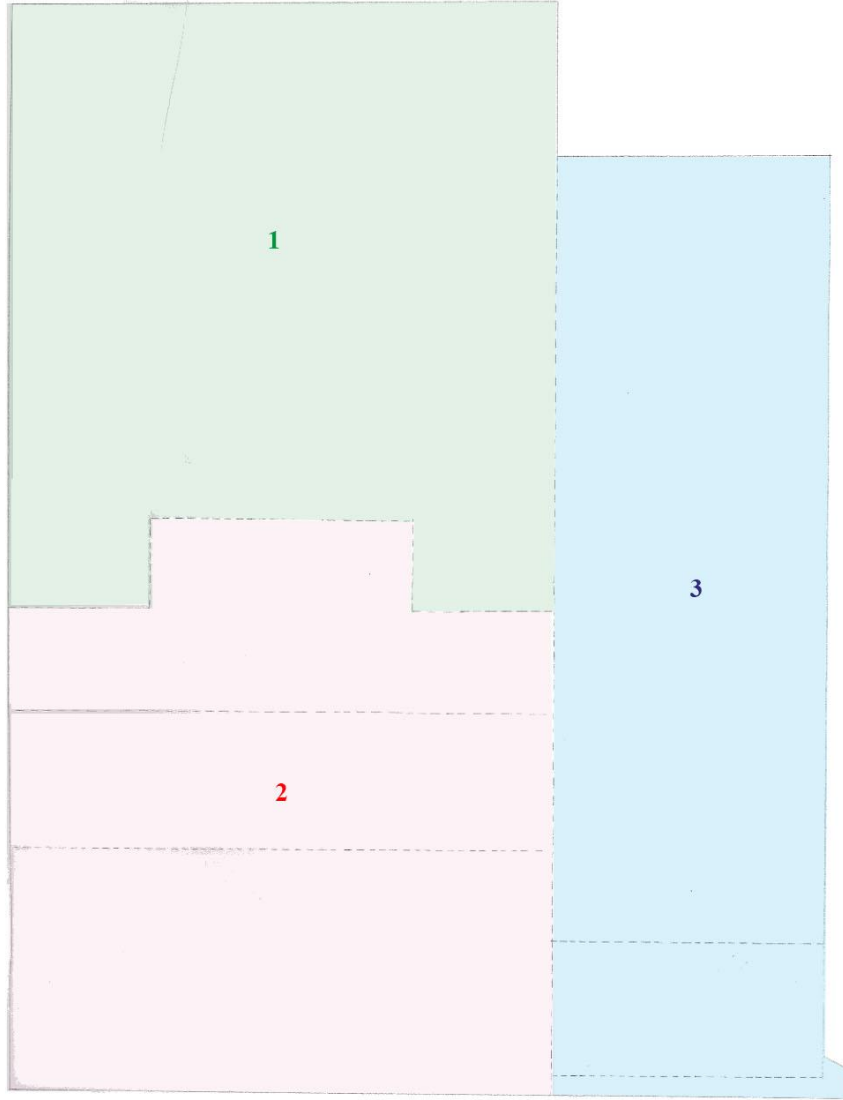
Dördüncü bölümde, boydan aşağı doğru uzanan, kemerli giriş kapısına ve üst kat balkonuna sahip, mimari yapı görülmektedir.

Geometrik bezemenin yoğun olduğu dördüncü bölümde, dört farklı geometrik desen görülmektedir.

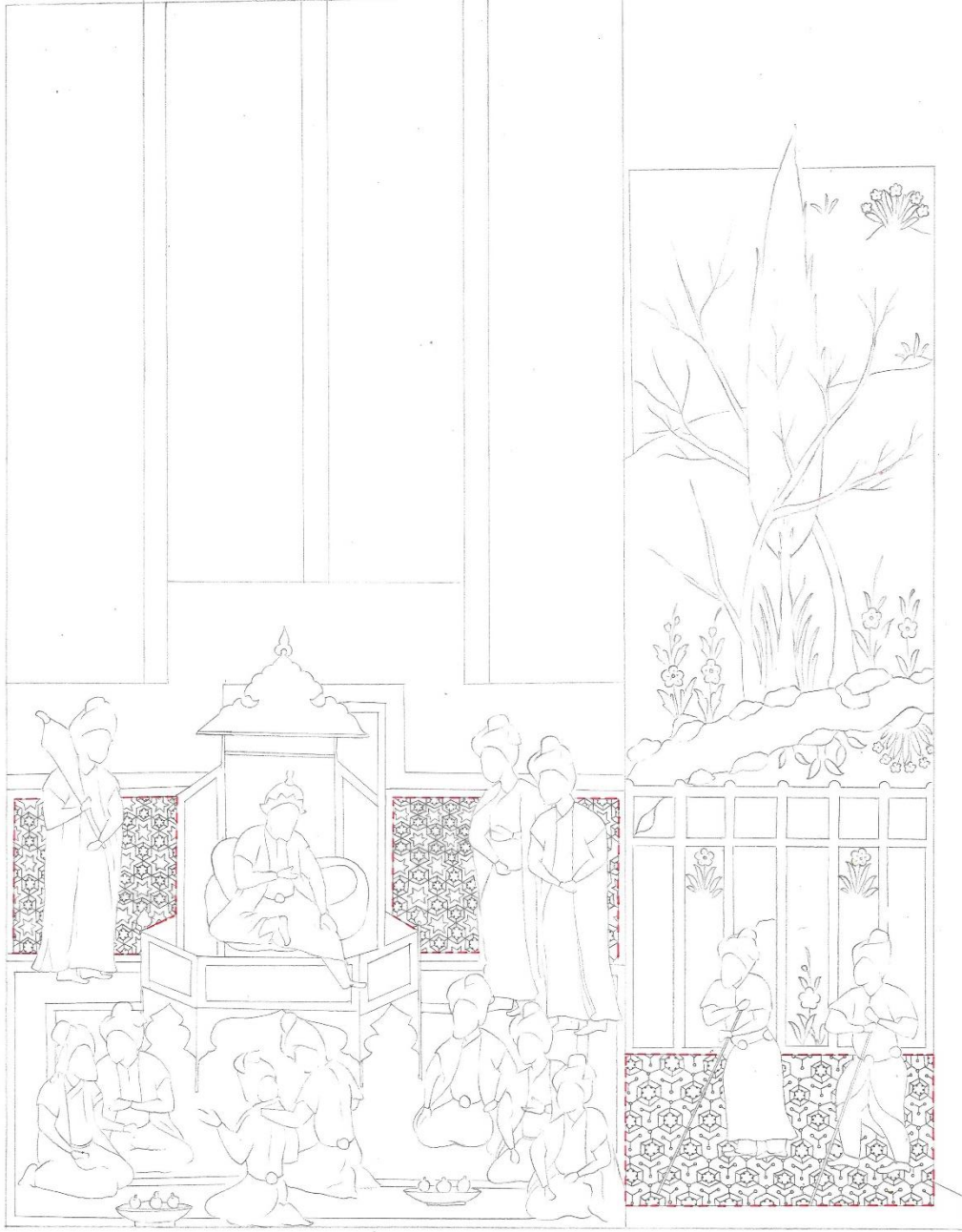
Mimari yapının yavru ağız zeminli duvar yüzeyi altıgenlerden oluşan çarkıfelek motifiyle bezenmiştir. Bu duvarın alt kısmındaki koyu yeşil zemin ve kapının içerisinde görülen zemin döşemesi, bal peteği formundaki altıgenler ile süslenmiştir. Yapının en alt kısmındaki süpürgelikleri mekik formundaki desenle süslenmiştir. Kapının lacivert

zeminli alınlığı beyaz çizgilerle, balkonun alt kısmındaki kahverengi zemin yüzeyi ise küf yeşili altıgenlerden oluşan altı kollu yıldızlarla bezenmiştir.

Çizim Planı 12: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1477:2

Çizim 12: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1477:2

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H. 1477/2

Eser Tarihi: 971 (1564)

Eser Ebadı: 420mm*265mm

Eser Müstensihisi: Şarîf al Katib

H. 1477 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde üç bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 12’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak hükümdarın huzurundaki hizmetliler ve misafirler tasvir edilmiştir.

Birinci bölümde, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

İkinci bölümde, bir mekân içerisinde, üzerinde altıgen formunda altın taht bulunan mavi bordürlü pembe bir halı vardır. Halının yüzeyi, lacivert ve kırmızı renkli bitkisel çift tahrir motifleriyle süslenmiştir. Mekân içerisinde, taht üzerinde oturan hükümdar, huzurundaki hizmetliler ve misafirler tasvir edilmiştir. Halının üst kısmına doğru çiçek açmış yer bitkilerinin görüldüğü kapı bulunmaktadır. Tahtın arka kısmındaki açık mor renkli duvar yüzeyi mavi renkli bitkisel motiflerle bezenmiştir.

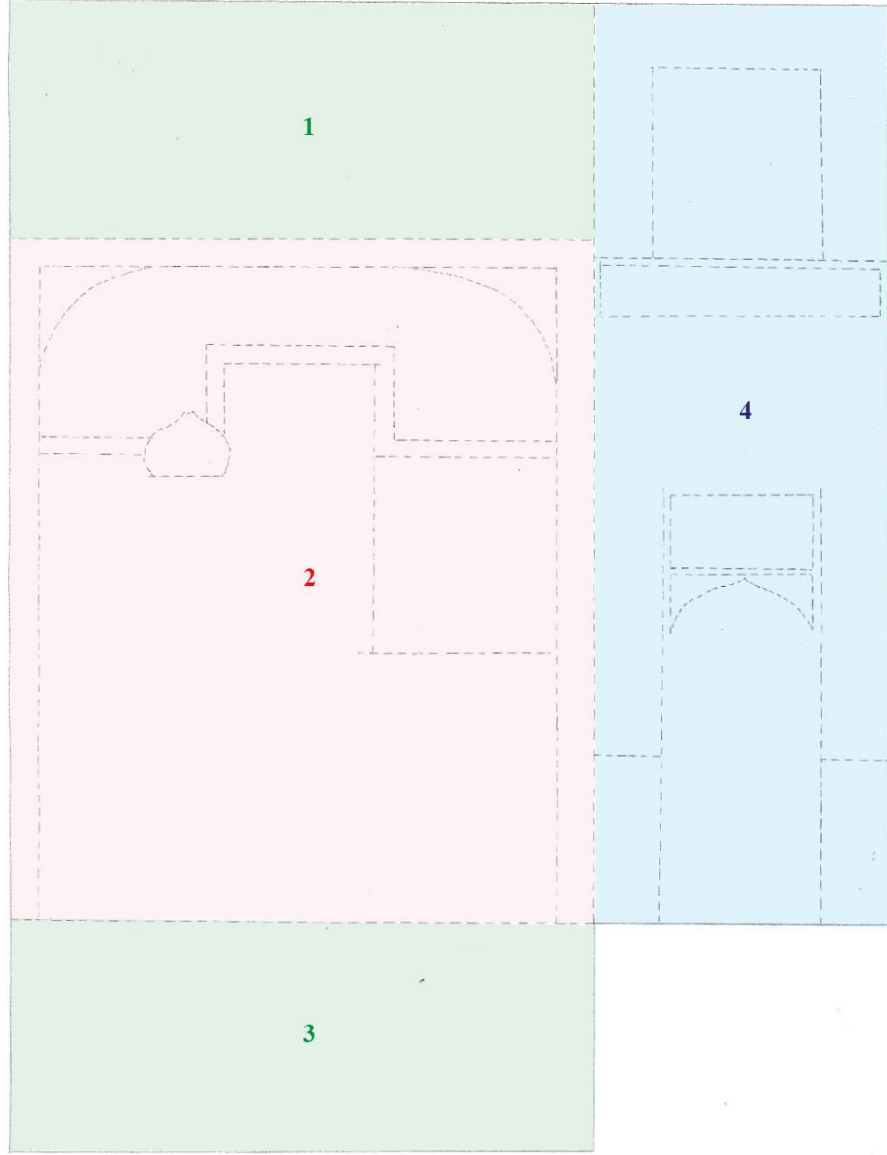
İkinci bölümde geometrik bezeme sadece tahtın arka kısmındaki duvar yüzeyinde görülmektedir. Küf yeşili zeminli yüzey, lacivert altıgenlerin birleşimi ile oluşan altı kollu yıldızlarla bezenmiştir.

Üçüncü bölümde, içerisinde iki figür bulunan avlu görülmektedir. Avluyu çevreleyen kırmızı çitlerin arkasında, altın ile belirtilmiş gökyüzü, toprak zemin üzerindeki ağaçlar arasında koyu yeşil renginde akan derenin bulunduğu doğa manzarası tasvir edilmiştir.

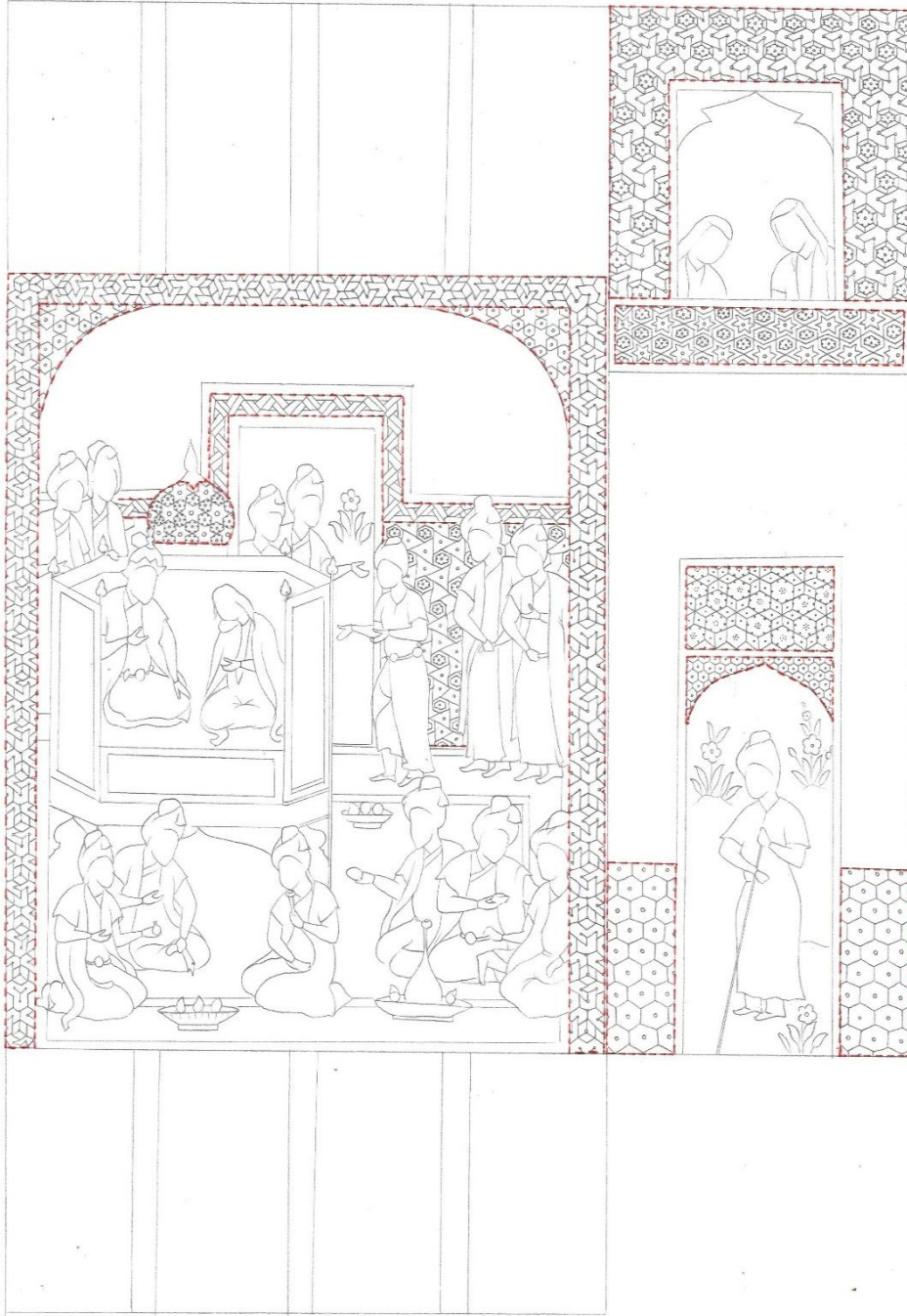
Üçüncü bölümde iki farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır. Avlunun yavru ağzı zeminli yüzeyi, lacivert renkli altıgenlerden oluşan çarkıfelek deseniyle bezenmiştir. Avlunun en alt kısmındaki küf yeşili yüzey ise mekik formundaki desen ile süslenmiştir.

Resim 13: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1477:3

Çizim Planı 13: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1477:3

Çizim 13: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1477:3

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H. 1477/3

Eser Tarihi: 971 (1564)

Eser Ebadı: 420mm*265mm

Eser Müstensihî: Şarîf al Katib

H. 1477 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde dört bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 13’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak hükümdar ve hanım sultanın huzurundaki hizmetliler ve misafirler tasvir edilmiştir.

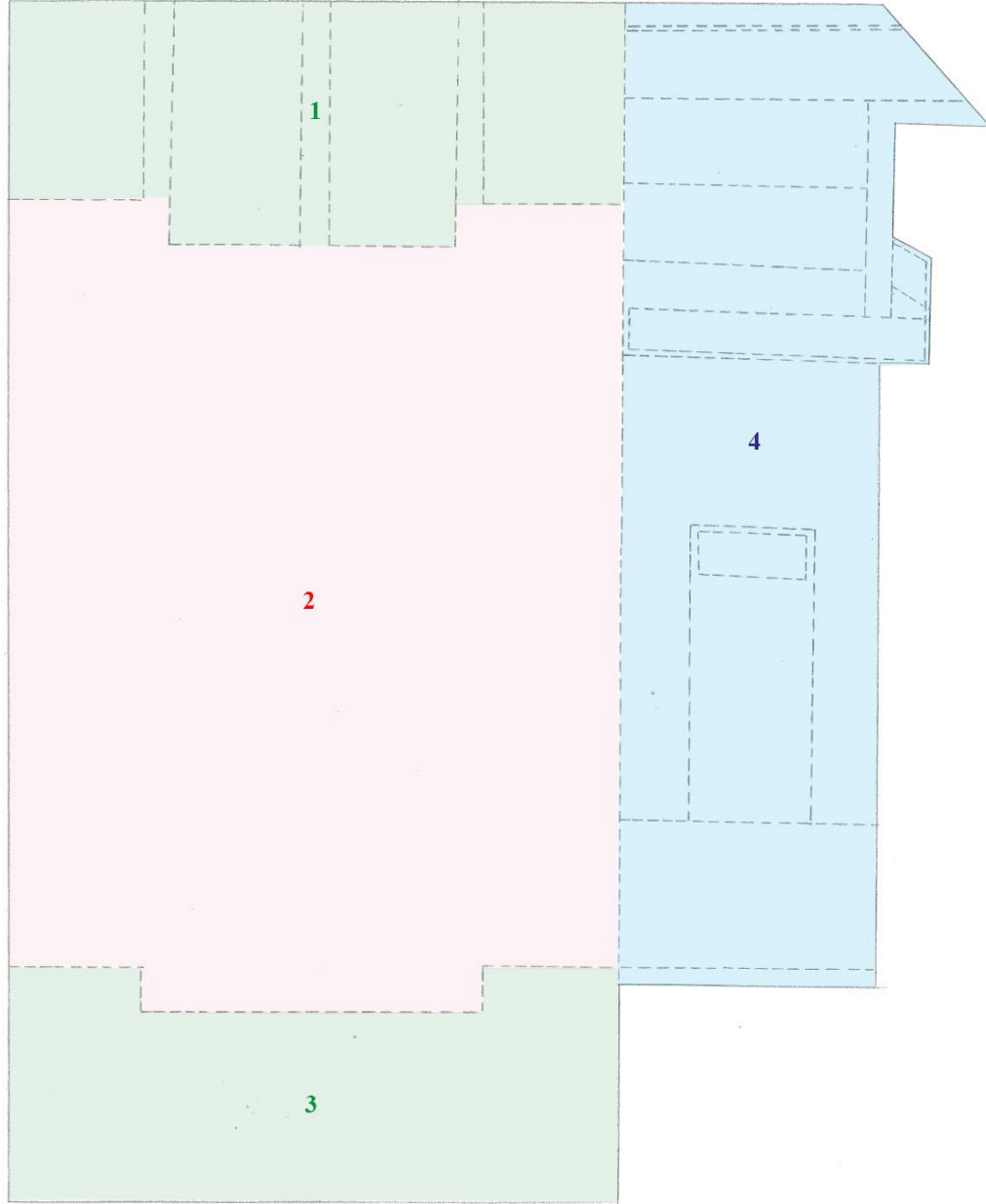
Birinci ve üçüncü bölümde, altın cetveli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

İkinci bölümde, yassı kemerli bir mekân içerisinde, üzerinde altıgen formunda altın taht bulunan turuncu bordürlü pembe bir halı vardır. Halının yüzeyi, lacivert ve kırmızı renkli bitkisel çift tahrir motifleriyle süslenmiştir. Mekân içerisinde, taht üzerinde oturan hükümdar ve hanım sultan, huzurundaki hizmetliler ve misafirler tasvir edilmiştir. Halının üst kısmına doğru çiçek açmış yer bitkilerinin görüldüğü kapı bulunmaktadır. Tahtın arka kısmındaki açık pembe renkli duvar yüzeyi mavi renkli bitkisel motiflerle bezenmiştir.

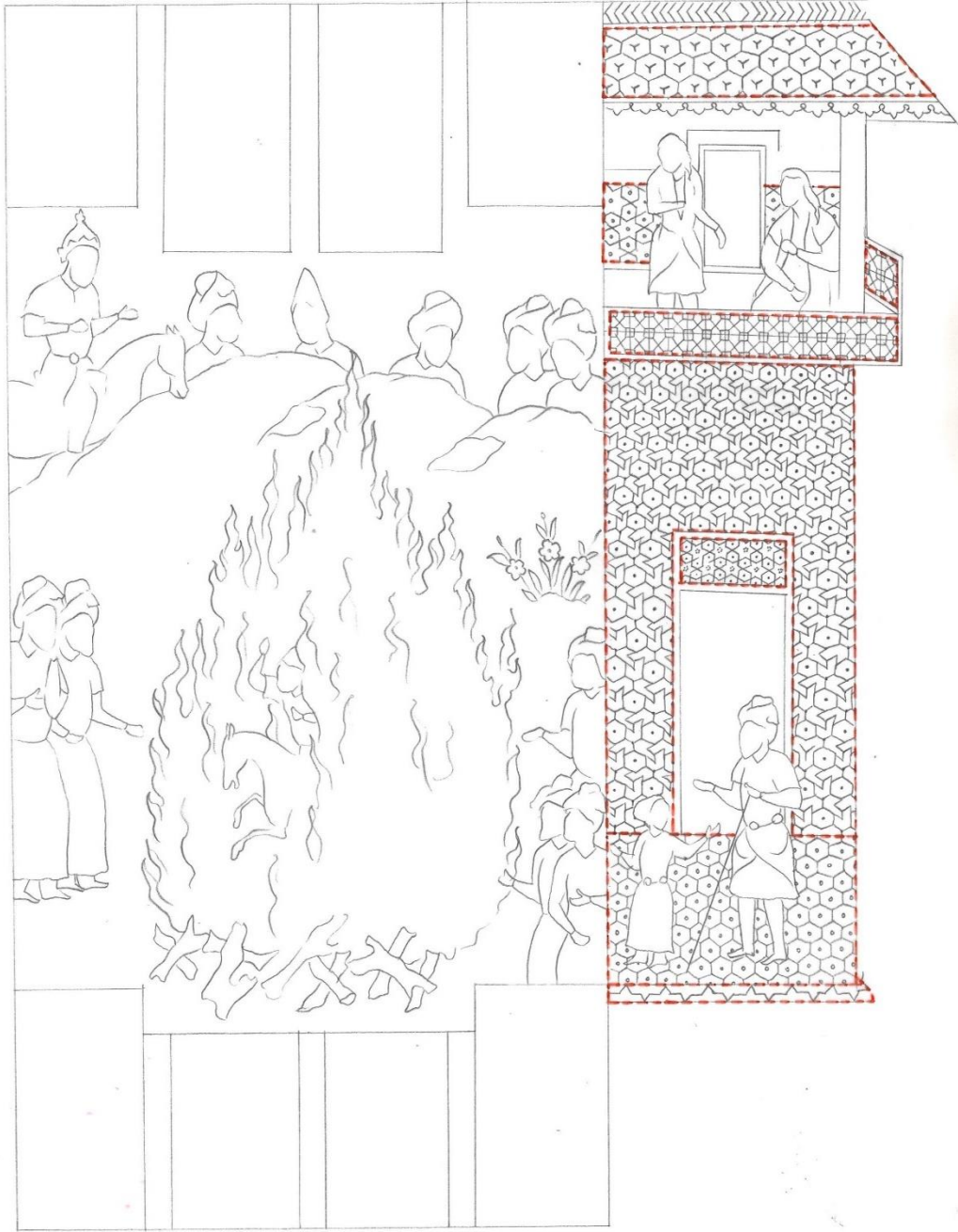
İkinci bölümde, iki farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır. Avlunun yavru ağzı zeminli yüzeyi, lacivert renkli altıgenlerden oluşan çarkıfelek deseniyle bezenmiştir. Avlunun en alt kısmındaki küf yeşili yüzey ise mekik formundaki desen ile süslenmiştir.

Resim 14: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1477:4

Çizim Planı 14: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1477:4

Çizim 14: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1477:4

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H. 1477/4

Eser Tarihi: 971 (1564)

Eser Ebadı: 420mm*265mm

Eser Müstensihisi: Şarîf al Katib

H. 1477 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde dört bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 14’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak ateşin içinden geçen atlı süvari tasvir edilmiştir.

Birinci ve üçüncü bölümlerde, altın cetveli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

İkinci bölümde, gökyüzü altın, toprak zemin ise pembe tonlarda yapılmıştır. Toprak zemin üzerinde, çiçek açmış yer bitkileri, tepelerin arkasından bakan insan figürleri görülmektedir. Etraftaki bu figürler ateş içinden geçen atlı figürü izlemektedirler. Bu figür siyah at üzerinde tasvir edilmiştir.

Dördüncü bölümde, minyatürün sağ tarafında çıkma balkonu, giriş kapısı ve önünde mavi zeminli bir alan bulunan mimari yapı görülmektedir. Bu mimari yapının önünde ve çıkma balkon olan kısımlarda figürler görülmektedir.

Geometrik bezemenin yoğun olduğu dördüncü bölümde, beş farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır.

Mimari yapının kapısı üzerindeki lacivert yüzeyli alınlık, beyaz çizgilerle yapılmış altıgenlerin oluşturduğu altı kollu yıldızlarla süslenmiştir. Cephe yüzeyi ise yavruağzı renkte olup kahverengi altıgenlerin oluşturduğu çarkıfelek motifi ile bezenmiştir.

Balkonun kahverengi zeminli korkulukları, yatay ve dikey çizgilerle kare paftalara ayrılarak, paftaların kesişim noktalarına daha küçük karelerden oluşan eşkenar dörtgenler ile bezenmiştir.

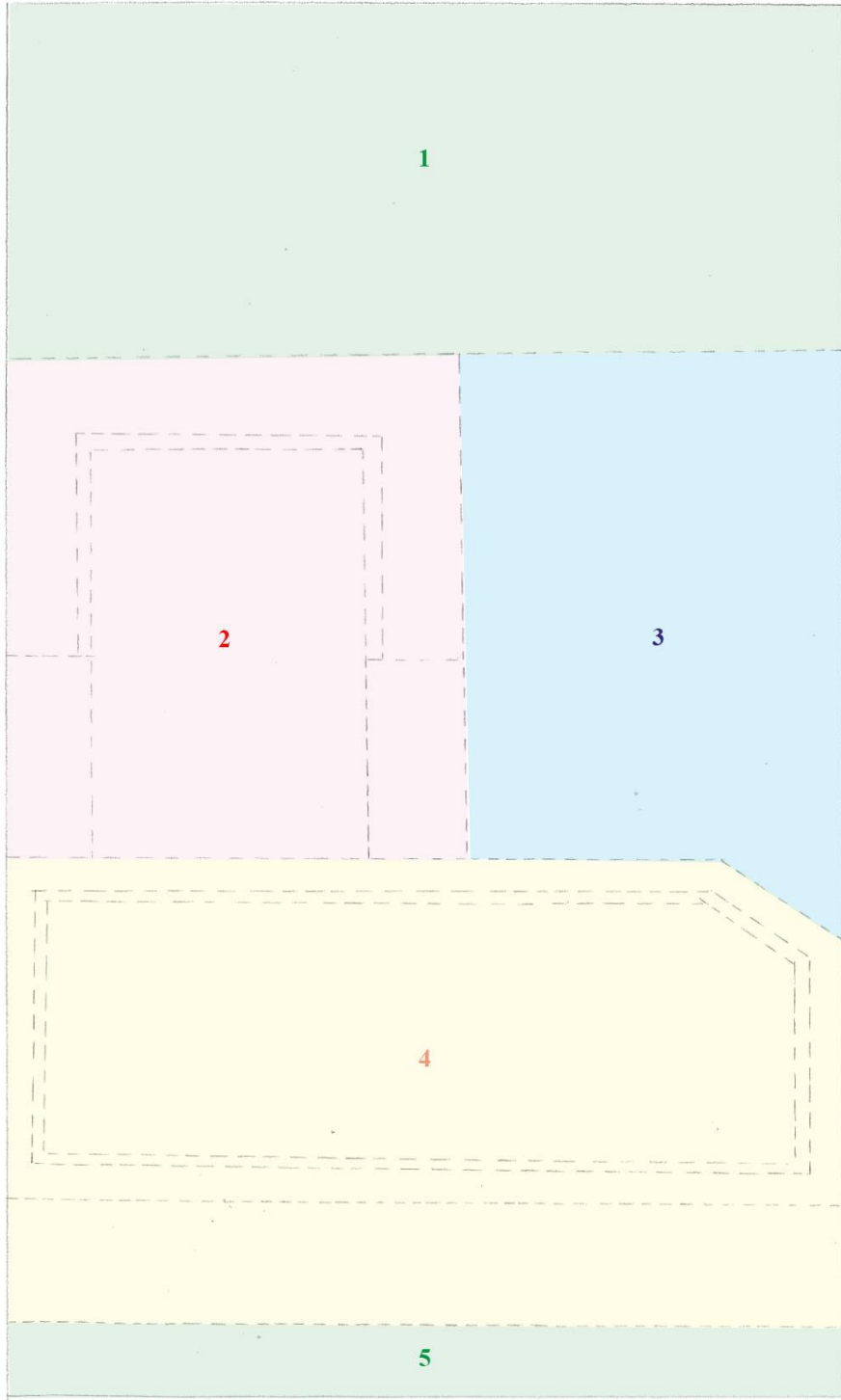
Balkonun mavi zeminli gölgelik yüzeyi, bal peteği formunda yapılmış altıgenlerle süslenmiştir. Balkonun gölgeliğini destekleyen duvar yüzeyi yavruağzı renkte yatay tuğla şeklindeki taşlarla örülmüştür.

Balkon kapısının bulunduğu firuze zeminli duvar yüzeyi, altıgenlerin birleşiminden oluşan altı kollu yıldız motifi ile bezenmiştir. Kapının üst kısmında, ince altın cetveller arasındaki altın zemin üzerine zencerek motifi yapıldığı görölmektedir.

Resim 15: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:1

Çizim Planı 15: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:1

Çizim 15: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:1

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H.1480/1

Eser Tarihi: 927 (1521)

Eser Ebadı: 340mm*235mm

Eser Müstensihî: Hacı al-katib al Maşhadi

H. 1480 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde beş bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 15’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak bahçe köşkü olduğu düşünülen mekânın avlusunda ki ziyafet sahnesi tasvir edilmiştir.

Birinci ve beşinci bölümde, altın cetveli sütunlar içerisinde yazı alanı görülmektedir.

İkinci bölümde, yassı kemerli giriş kapısı olduğu düşünülen bahçe köşkü bulunmaktadır. Yapının altın zeminli kemer kısımları, bordo renkli rumi motifleri ile bezenmiştir. Kapının sağında ve solundaki duvarın kırmızı zeminli yüzeyine ise muhtemelen bitkisel motiflerle kalemişi tekniği uygulanmıştır.

İkinci bölümde sadece mimari yapının pembe zeminli duvar yüzeyinde geometrik bezeme görülmektedir. Zemin, iç içe geçmiş üçgenlerin simetrik yerleştirilmesiyle oluşan altıgen geçmelerle süslenmiştir.

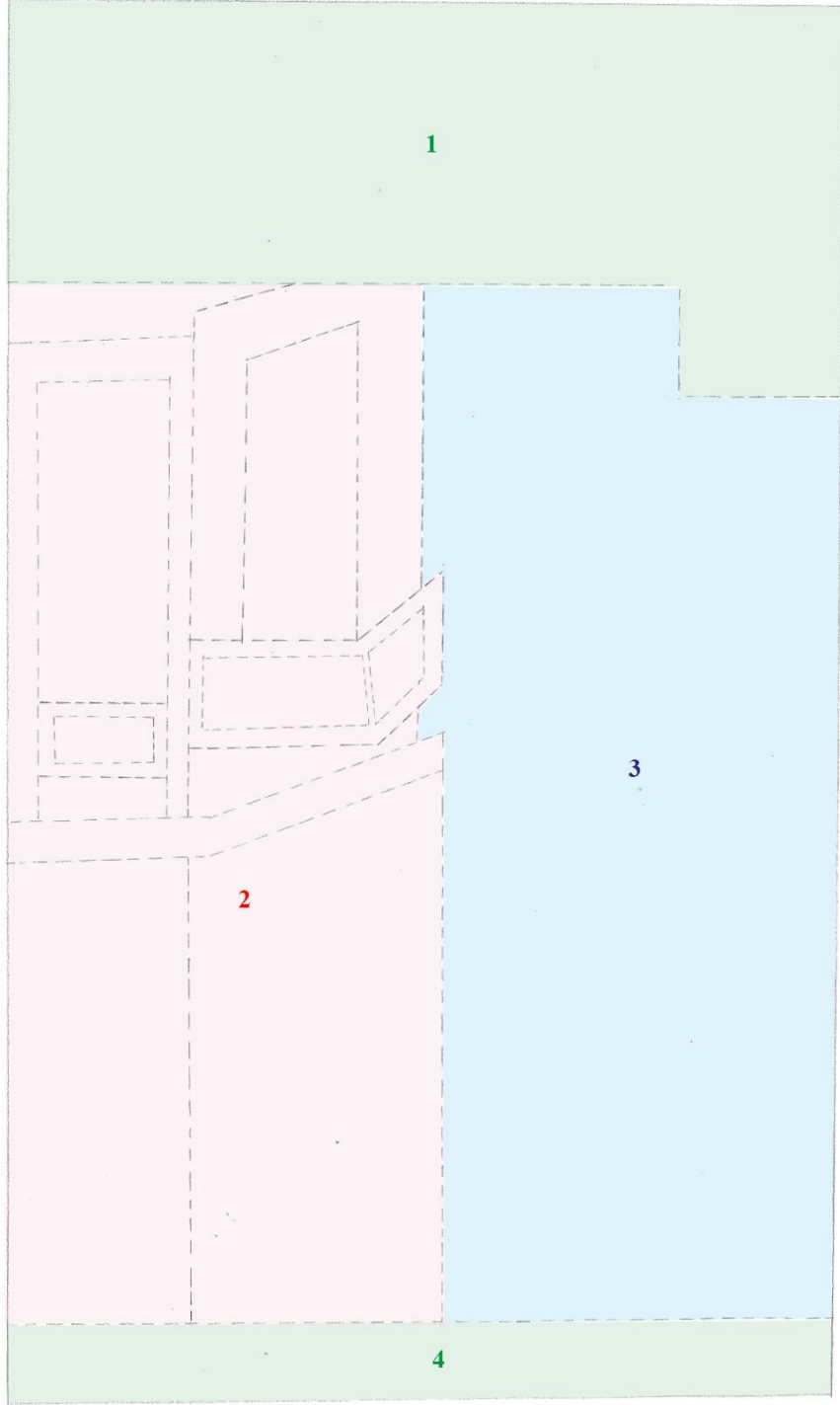
Üçüncü bölümde, altın ile belirtilmiş gökyüzü, yeşil yapraklı ve çiçek açmış ağaçların oluşturduğu doğa manzarası tasvir edilmiştir.

Köşkün avlusu olduğu düşünülen kahverengi çitlerle çevrilmiş dördüncü bölümünde, altıgen taht üzerinde oturan hükümdarın huzurundaki misafirler ve onlara hizmet eden görevliler görülmektedir.

Geometrik bezemenin yoğun olduğu dördüncü bölümde iki farklı geometrik desen görülmektedir. Etrafı siyah bordürle çevrili mavi renkli zemin yüzeyi, altın renkli çizgilerle aralarında boşluk bırakılarak yapılmış altıgenler ile bezenmiştir. Mavi zeminin alt kısmındaki, koyu yeşil renkli zemin yüzeyi ise, ardışık tuğla formunda taşlarla döşenmiştir.

Resim 16: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:2

Çizim Planı 16: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:2

Çizim 16: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:2

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H.1480/2

Eser Tarihi: 927 (1521)

Eser Ebadı: 340mm*235mm

Eser Müstensihî: Hacı Muhammad al-katib al Maşhadi

H. 1480 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde dört bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 16'da görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak iki sevgilinin görüştüğü sahne betimlenmektedir.

Birinci ve dördüncü bölümde, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

İkinci bölümde, kemerli giriş kapı, bursa kemeri formunda pencere ve çıkma balkondan oluşan, saray olduğu düşünülen ve iki cephesi görülen mimari yapı bulunmaktadır. Bu bölümde, yapının balkondan uzun saçlarını aşağıdaki erkek figüre doğru salmış bir kadın figürü tasvir edilmiştir.

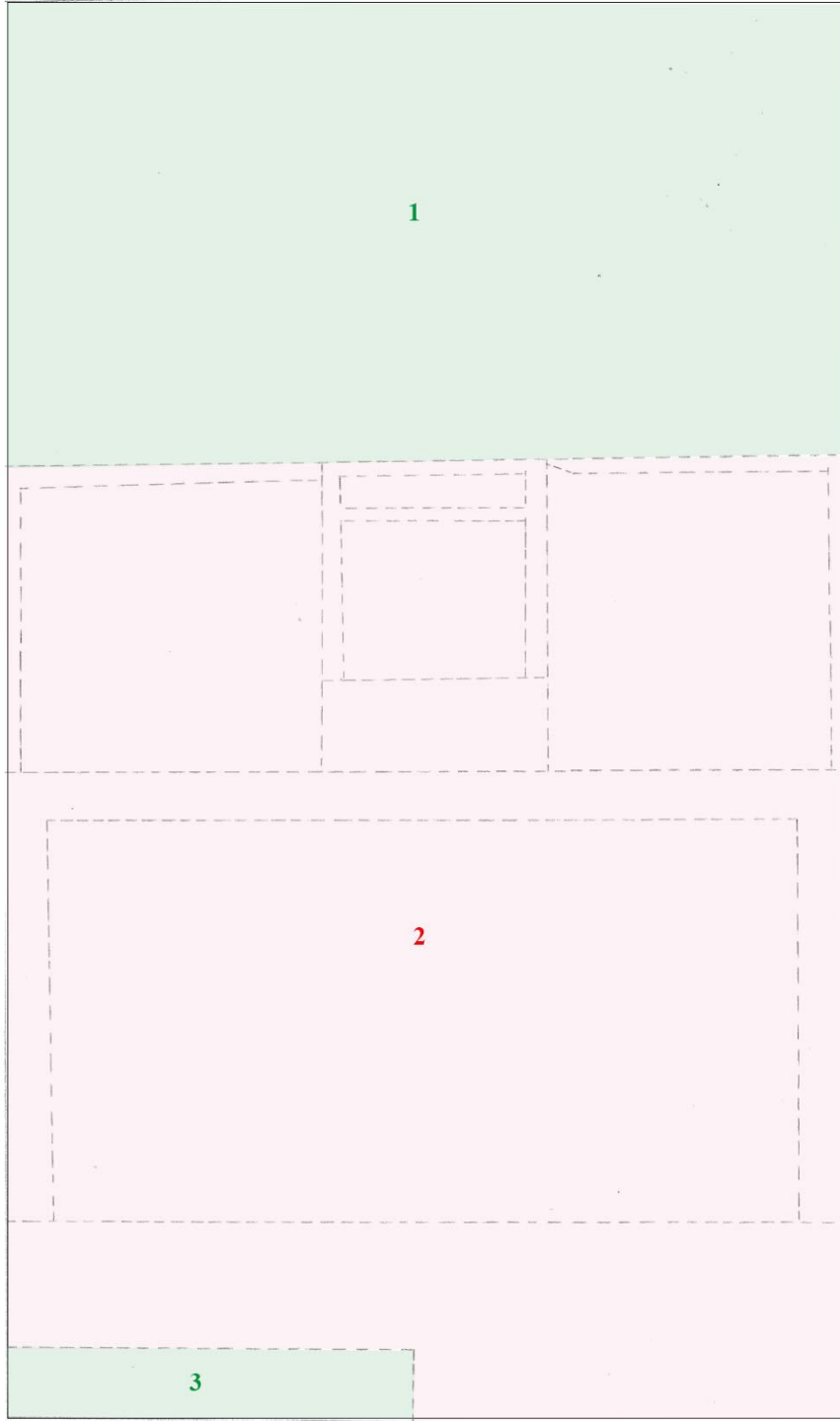
Geometrik bezemenin yoğun olduğu ikinci bölümde üç farklı geometrik desen görülmektedir.

Yapının, pembe zeminli duvar yüzeyleri, ardışık yatay tuğla formunda taşlarla örülmüştür. Kapının üst kısmında, yapının sağ cephesinin üst kısmını da çevreleyen altın silmenin altın zeminin kitabeli paftalara ayrılmasıyla oluşan bordür görülmektedir. Yapının ikinci katında ve sol cephede bulunan penceresinin altın zeminli korkuluk kısımları ve balkon korkulukları önce iki kare paftaya bölünerek ardından, karelerin köşelerinin çizgilerle birleşmesiyle ve geometrik girift desenler ile bezenmiştir. Pencere etrafındaki mavi zemin yüzeyi ise siyah ile yapılmış zikzak bordür ile bezenmiştir.

Üçüncü bölümde, altın renkli gökyüzü, yeşil ağaçlar, pembe-gri tonlarda yapılmış toprak yüzey üzerindeki erkek figürü ve çiçek açmış yer bitkilerinin yer aldığı bir doğa manzarası tasvir edilmiştir.

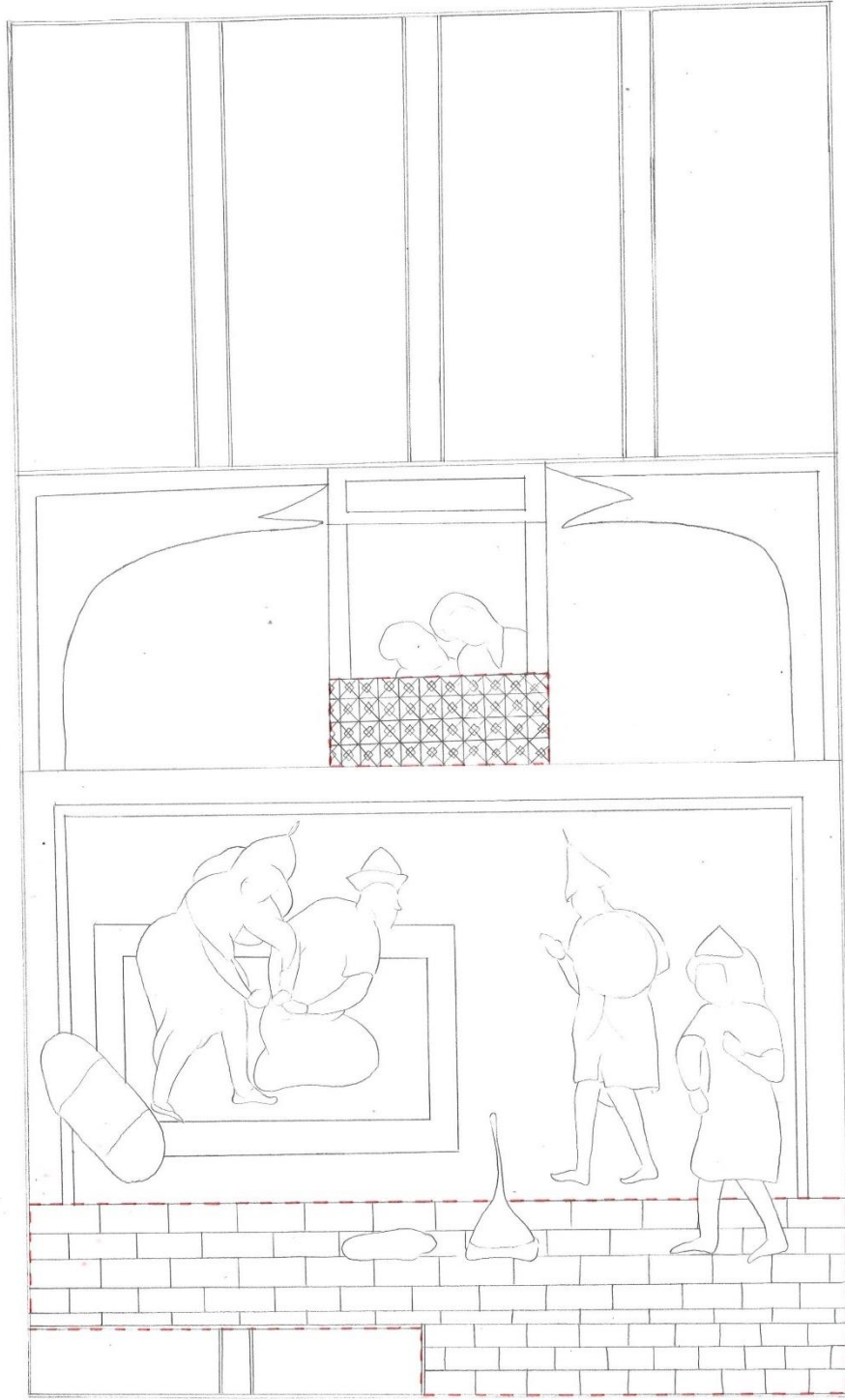

Resim 17: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:3

1480-3

Çizim Planı 17: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:3

Çizim 17: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:3

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H.1480/3

Eser Tarihi: 927 (1521)

Eser Ebadı: 340mm*235mm

Eser Müstensihî: Hacı Muhammad al-katib al Maşhadi

H. 1480 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde üç bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 17’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak esir alma sahnesi tasvir edilmektedir.

Birinci ve üçüncü bölümde, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

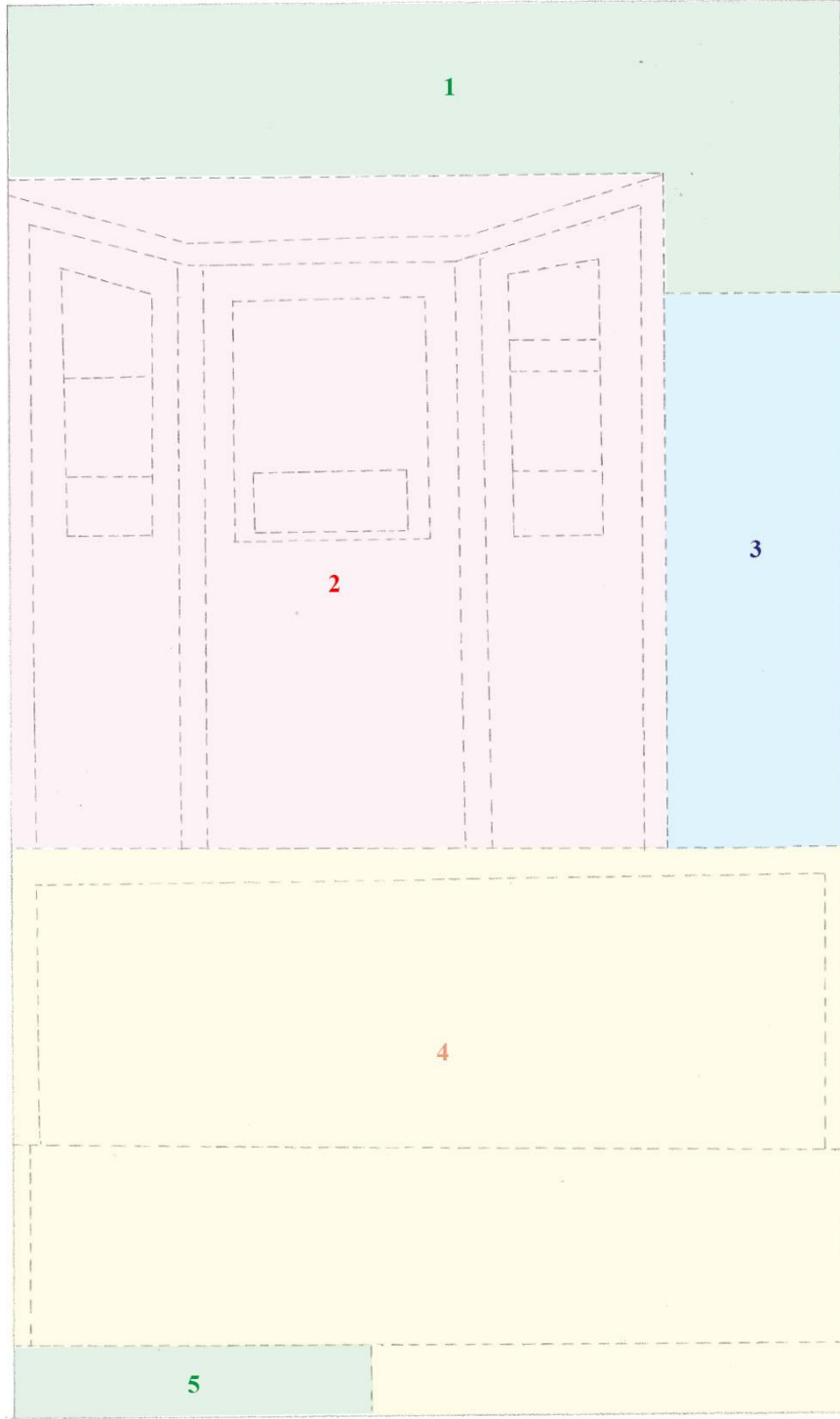
İkinci bölümde, avluya bakan basık kemerli bir yapı bulunmaktadır. Kubbenin kırık beyaz zemin yüzeyi, doğa manzarası kalem işi desenler ile bezenmiştir. Yapının üst kısmına yerleştirilen pencerede veya balkonda, alttaki sahneyi izleyen iki kadın figürü görülmektedir. Yapının alt kısmında bulunan avlu içerisinde, askerlerin çimenler üzerinde dinlenmekte olan bir kişiyi esir alma sahnesi tasvir edilmektedir.

Geometrik bezemenin yoğun olduğu ikinci bölümde, biri pencere korkuluğunda diğeri ise avlu zemininde görülen iki farklı geometrik desen bulunmaktadır.

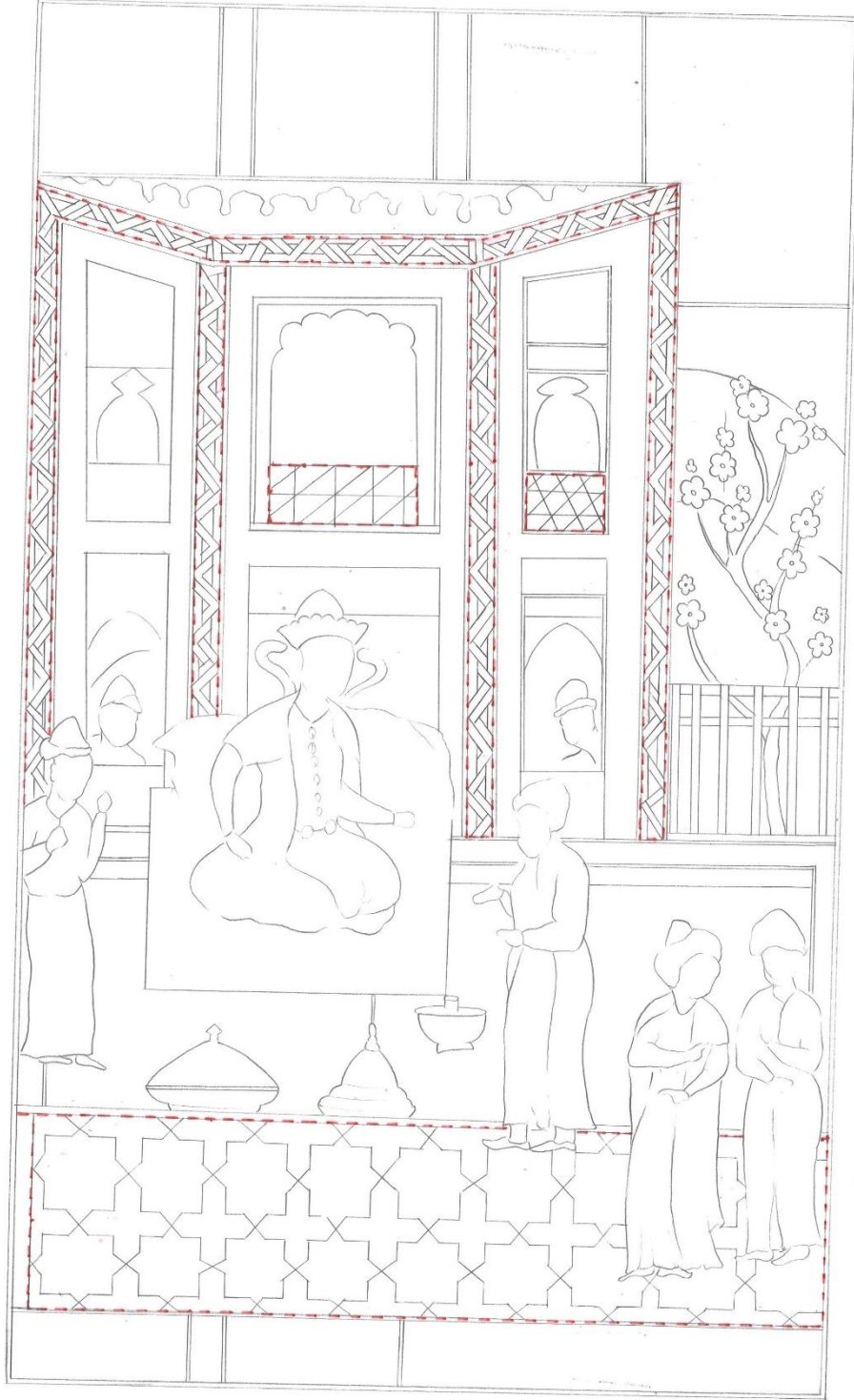
Yapının pencere korkuluğu, önce yatay ve dikey kahverengi çizgilerle kare paftalara ayrılarak, paftaların kesişim noktalarına daha küçük kareler yerleştirilerek oluşan eşkenar dörtgenler ile bezenmiştir. Avlunun, yavruağzı ve kahverengi zeminli yer döşemesi ise, ardışık yatay tuğla formunda taşlarla örülmüştür.

Resim 18: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:4

Çizim Planı 18: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:4

Çizim 18: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:4

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H.1480/4

Eser Tarihi: 927 (1521)

Eser Ebadı: 340mm*235mm

Eser Müstensihi: Hacı Muhammad al-katib al Maşhadi

H. 1480 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde beş bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 18’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak hükümdara yapılan ziyaret tasvir edilmiştir.

Birinci ve beşinci bölümde, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

İkinci bölümde, avluya bakan, üç cephesi görünen düz çatılı bahçe köşkü bulunmaktadır. Yapı iki katlı olup, pencereleri düz ve dilimli kemerlere sahiptir. Mimari yapının çatı kısmının lacivert renkli dendanlı saçakları vardır. Yapının ortasındaki uçuk mavi zeminli duvar yüzeyinde kubbe formunda balkon bulunmaktadır.

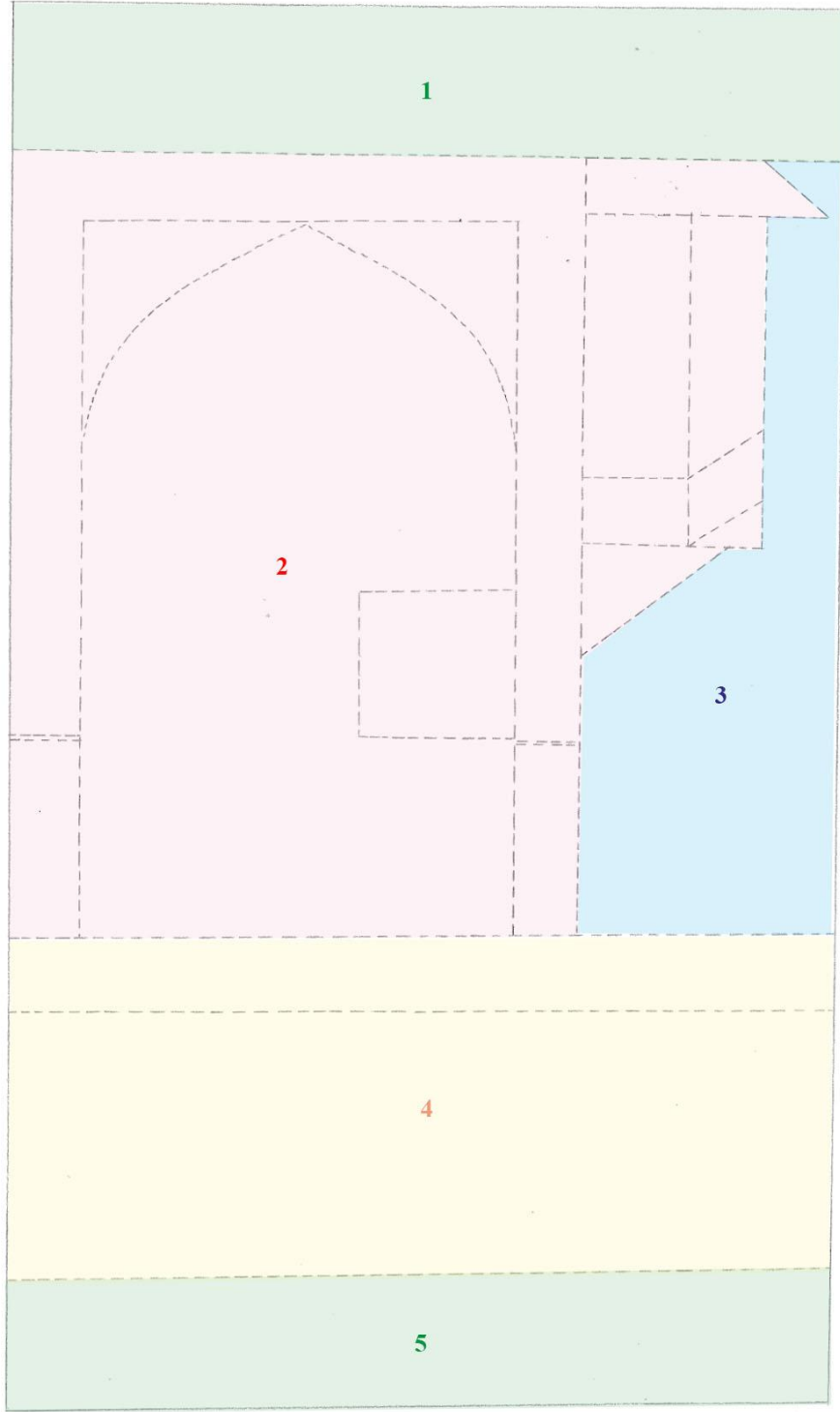
Geometrik bezemenin yoğun olduğu ikinci bölümde, biri yapının duvar yüzeyinde diğeri ise pencere ve balkon korkuluklarında görülen iki farklı geometrik desen bulunmaktadır. Yapının altın zeminli duvar yüzeyi, siyah ile yapılmış zikzak bordür ile bezenmiştir. Pencere ve balkon korkulukları ise, önce yatay ve dikey çizgilerle kare paftalara ayrılarak, paftaların kesişim noktalarına daha küçük kareler yerleştirilerek oluşan eşkenar dörtgenler ile bezenmiştir.

Üçüncü bölümde, avluyu çevreleyen altın renkli çitlerin arkasında altın ile belirtilmiş gökyüzü, yeşil-gri tonlarda yapılmış toprak zemin ve çiçek açmış ağaçlardan oluşan doğa manzarası tasvir edilmektedir.

Dördüncü bölümde ise, köşkün ön kısmında bulunan avlu içerisindeki siyah tahtta oturan hükümdara hizmet eden saray görevlileri tasvir edilmiştir. Dördüncü bölümün alt kısmındaki avlu zemini üzerinde geometrik bezeme görülmektedir. Avlunun pembe zemin yüzeyi, siyah çizgilerle yapılmış sekizgenlerin kesişmesiyle oluşan artı deseni ile kaplanmıştır.

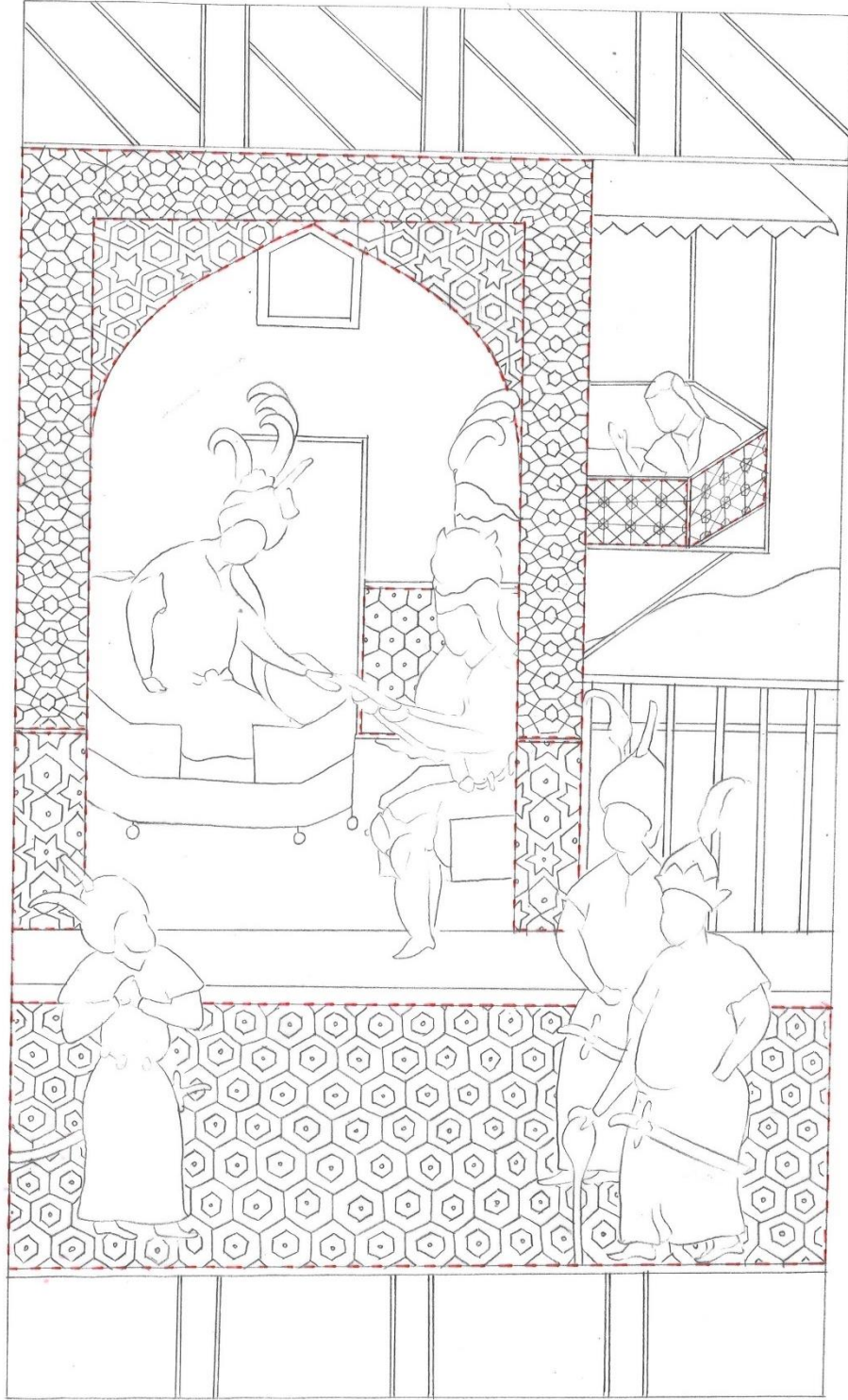

Resim 19: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:5

5-08/
1480-5

Çizim Planı 19: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:5

Çizim 19: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:5

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H.1480/5

Eser Tarihi: 927 (1521)

Eser Ebadı: 340mm*235mm

Eser Müstensihî: Hacı Muhammad al-katib al Maşhadi

H. 1480 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde beş bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 19'de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak hükümdara yapılan ziyaret sahnesi tasvir edilmiştir.

Birinci ve beşinci bölümde, altın cetveli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

İkinci bölümde, avluya bakan, kemerli bahçe köşkü bulunmaktadır. Mekân içerisinde, sarı renkli düz bir halı üzerinde, altıgen formdaki tahtta şehzade ve huzurunda kumandan olduğu düşünülen kişi oturmaktadır.

Geometrik bezemenin yoğun olduğu ikinci bölümde, dört farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır. Tahtın arka kısmında, doğa manzarası görünen kapının bulunduğu kırmızı duvarın yüzeyi, bal peteği formundaki altıgenler ile bezenmiştir. Yapının açık mavi zeminli kemer yüzeyi, beyaz çizgilerle oluşan altı kollu yıldızlarla süslenmiştir. Yapıyı çevreleyen muhtemelen altın (kararmış) duvar yüzeyi, siyah dik ve çapraz çizgilerin kesişim noktalarına yapılan altıgenlerle paftalara ayrılmıştır. Altıgenlerin orta kısımları lacivert altı kollu yıldızlarla süslenmiştir. Bu duvar yüzeyinin alt kısmındaki yavruağzı zeminli yüzey ise, büyük lacivert altıgenlerin birleşiminden oluşan altı kollu yıldızlarla bezenmiştir.

Üçüncü bölümde, avluyu çevreleyen kırmızı çitlerin arkasında, yeşil çimenli ve mor tonlu toprak zemin üzerinde minik otların olduğu bir manzara ve mimari yapının çıkma balkonunda oturan bir kadın figürü tasvir edilmiştir.

Üçüncü bölümde geometrik bezeme, sadece balkon korkuluğunda görülmektedir. Balkonun taba rengindeki korkulukları, yüzeyi önce kare paftalara ayrılarak paftaların

kesiştiği yerlerden dik çizilen çizgilerin birleştirilmesinin ardından kesişim noktalarına yapılan daha küçük eşkenar dörtgenlerle bezenmiştir.

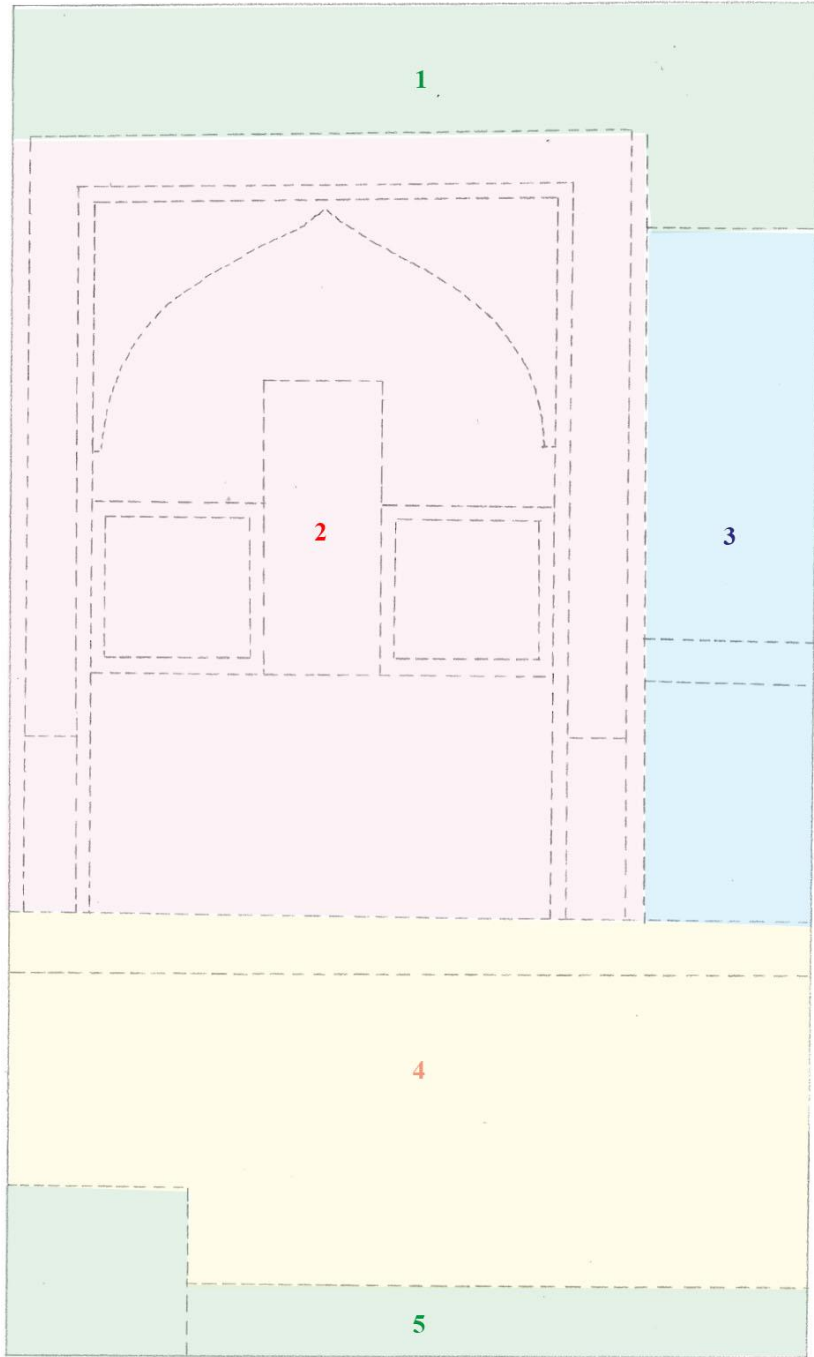
Dördüncü bölümde ise, köşkün n kısmında bulunan avlu içerisinde yürüyen hükümdar ve saray görevlileri tasvir edilmiştir.

Dördüncü bölümde geometrik bezeme, sadece yer döşemesinde görülmektedir. Avlunun açık mavi zeminli yer döşemesi, beyaz çizgilerle aralarında boşluk bırakılarak yapılmış altıgenler ile kaplanmıştır. Altıgenlerin arasında bırakılan boşluklarda, altıgenlerin kenar yüzeylerine çizilen paralel beyaz çizgilerin birleştirilmesiyle oluşan daha büyük altıgen formu görülmektedir.

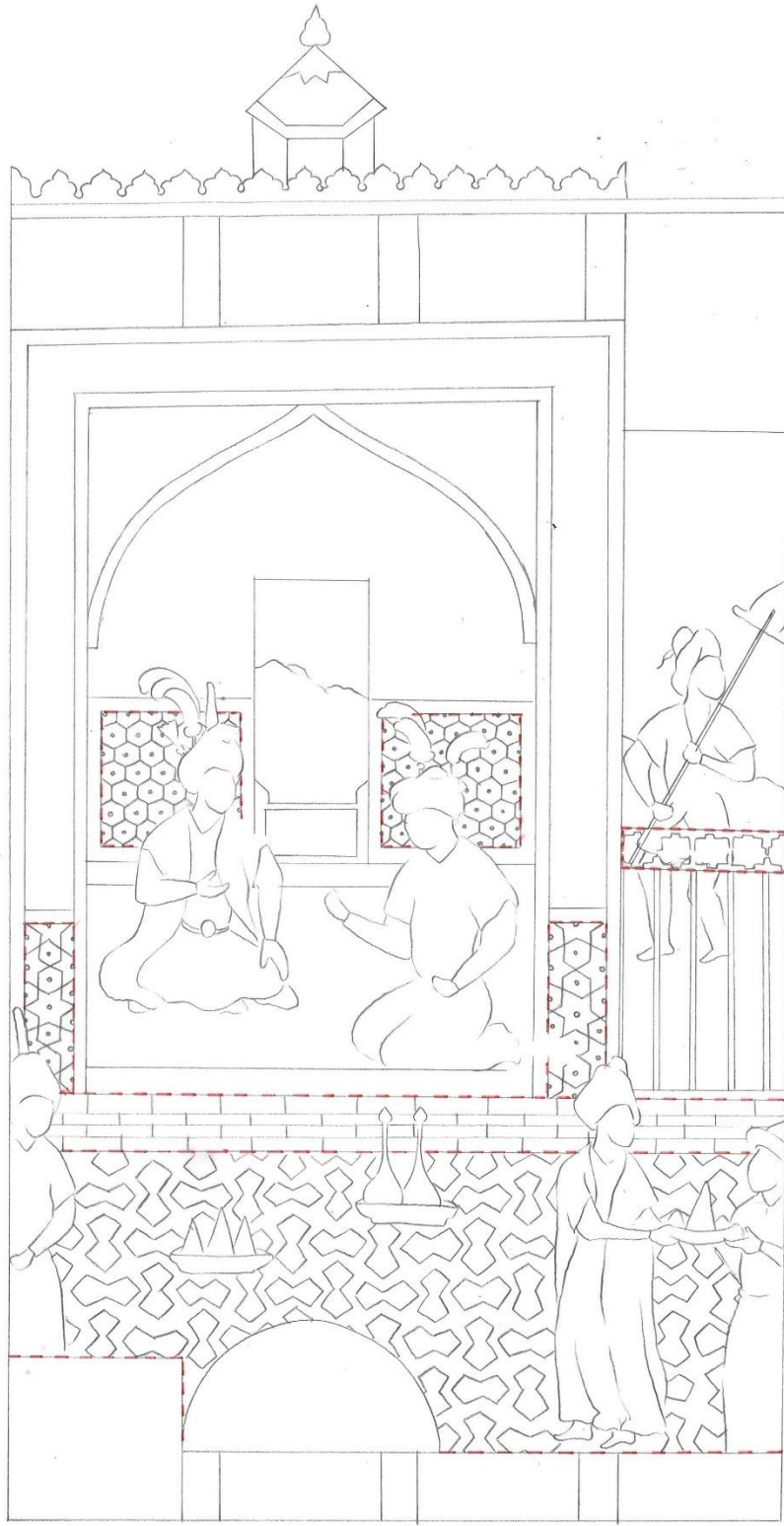

Resim 20: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:6

Çizim Planı 20: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:6

Çizim 20: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:6

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Envanter No: H.1480/6

Eser Tarihi: 927 (1521)

Eser Ebadı: 340mm*235mm

Eser Müstensihî: Hacı Muhammad al-katib al Maşhadi

H. 1480 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde beş bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 20’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak iç mekânda hükümdar ile şehzadesi, dış mekânda ise diğer şehzadesinin ve saray görevlilerinin gündelik işleriyle meşgul olduğu sahne tasvir edilmiştir.

Birinci ve beşinci bölümde, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı görülmektedir.

İkinci bölümde, avluya bakan, sivri kemerli bahçe köşkü bulunmaktadır. Mekân içerisindeki siyah zeminli süpürgelik arasında kalan yer yüzeyine serilen halı üzerinde, hükümdar ile şehzadesi olduğu düşünülen kişiler oturmaktadır.

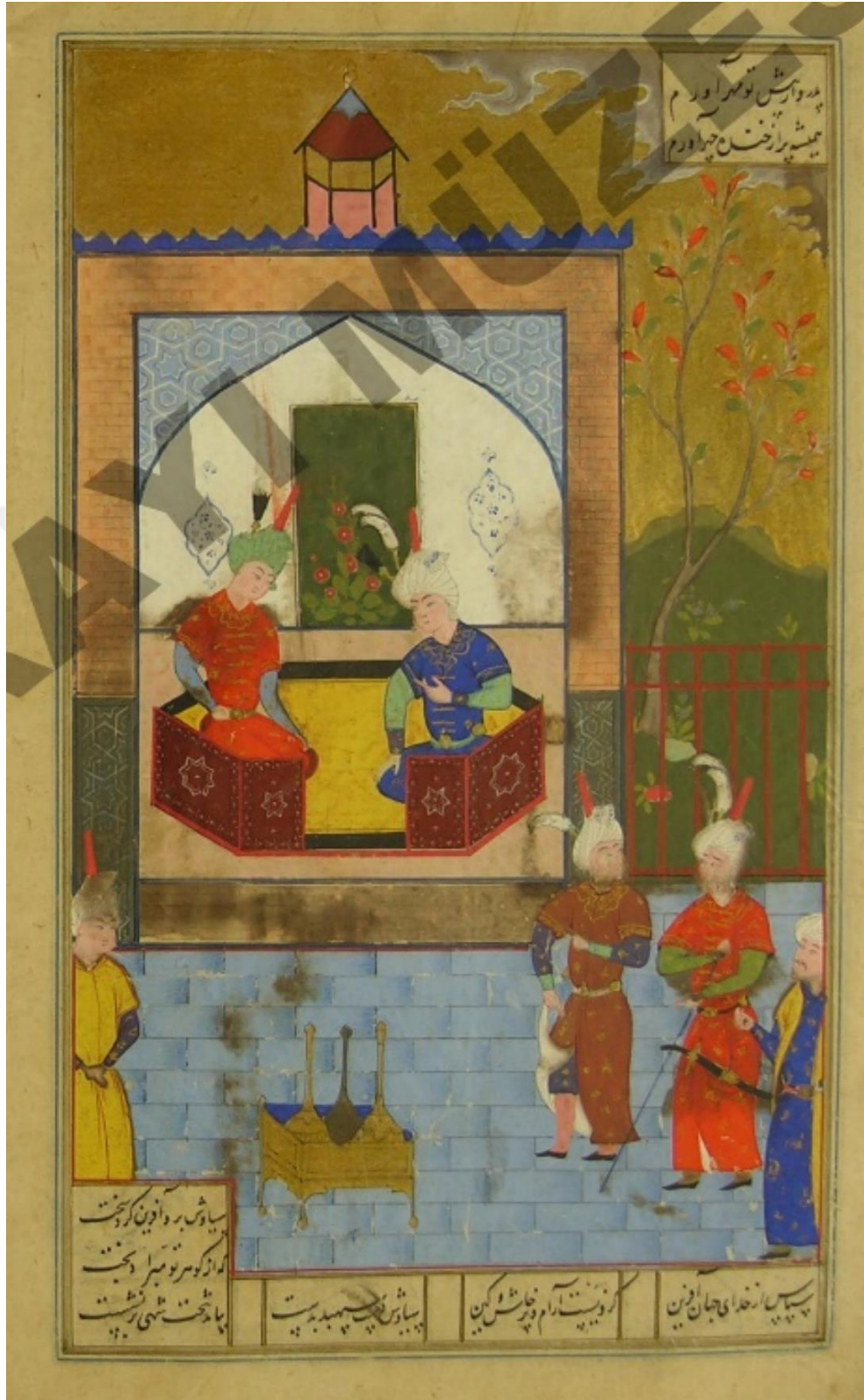
Geometrik bezemenin yoğun olduğu ikinci bölümde, dört farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır. Hükümdarın arka kısmında, doğa manzarası görünen kapının bulunduğu yavru ağzı duvarın yüzeyi, bal peteği formundaki altıgenler ile bezenmiştir. Yapının açık mavi zeminli sivri kemer yüzeyi, beyaz çizgilerle oluşan altı kollu yıldızlarla süslenmiştir. Yapıyı çevreleyen açık mor duvar yüzeyi, birbirine paralel çizilmiş yatay ve dikey çizgilerin alttan ve üstten geçişi ile oluşan sepet örgüsü deseniyle süslenmiştir. Bu duvar yüzeyinin alt kısmındaki lacivert zeminli yüzey ise, kırmızı altıgenlerin birleşiminden oluşan altı kollu yıldızlarla bezenmiştir.

Üçüncü bölümde, avluyu çevreleyen bordo çitlerin arkasında, altın gökyüzünün belirtildiği yeşil çimenli zemin üzerinde bir erkek figürünün yer aldığı doğa manzarası tasvir edilmiştir.

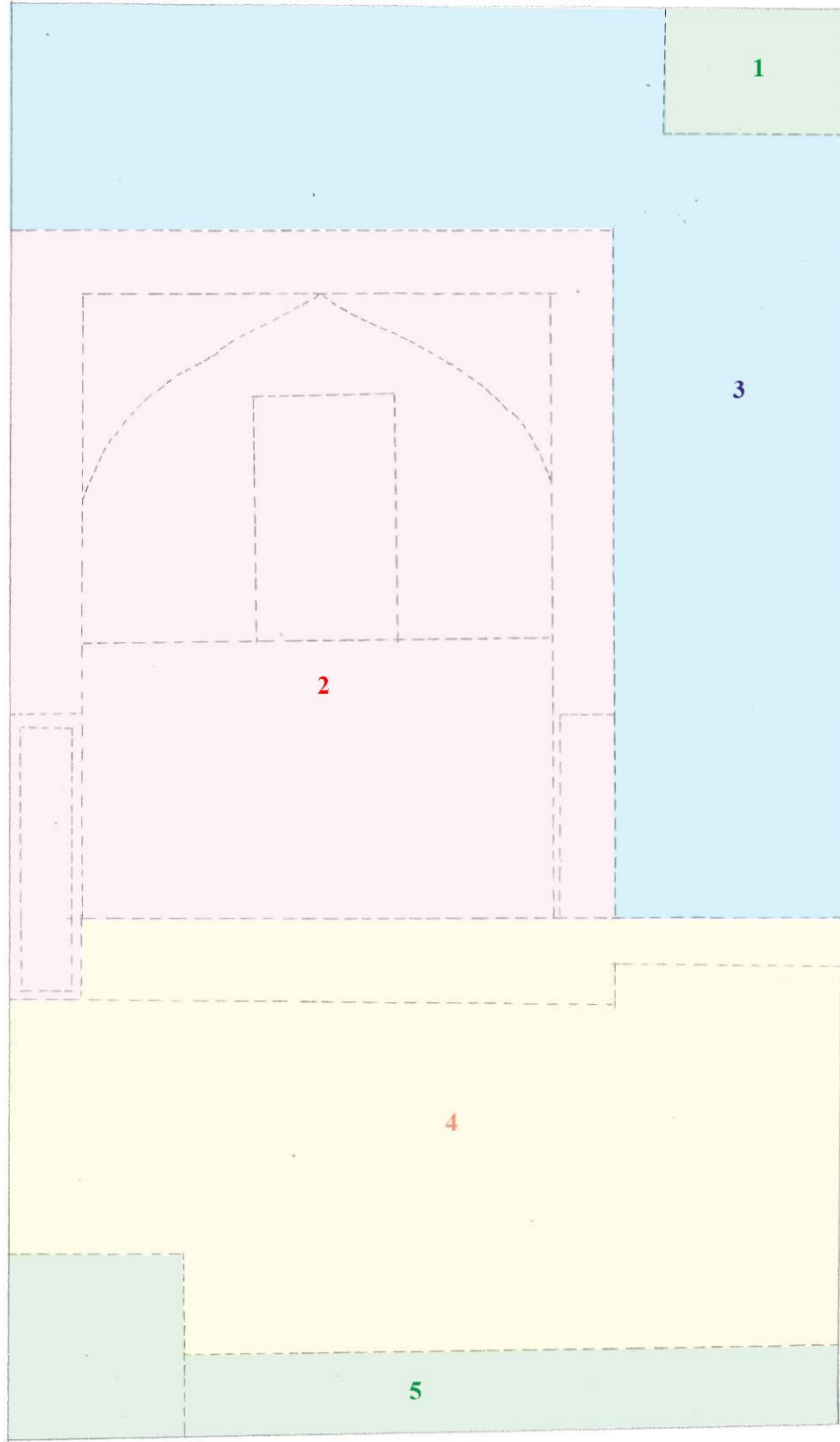
Dördüncü bölümde, köşkün ön kısmında bulunan havuzlu avlu içerisinde yürüyen şehzade ve saray görevlileri tasvir edilmiştir.

Dördüncü bölümde geometrik bezeme, sadece yer döşemesinde görülmektedir. Avlunun açık mavi zeminli yer döşemesi, beyaz çizgilerle aralarında boşluk bırakılarak yapılmış düzgün olmayan zikzak formundaki sekiz köşeli desenlerle bezenmiştir.

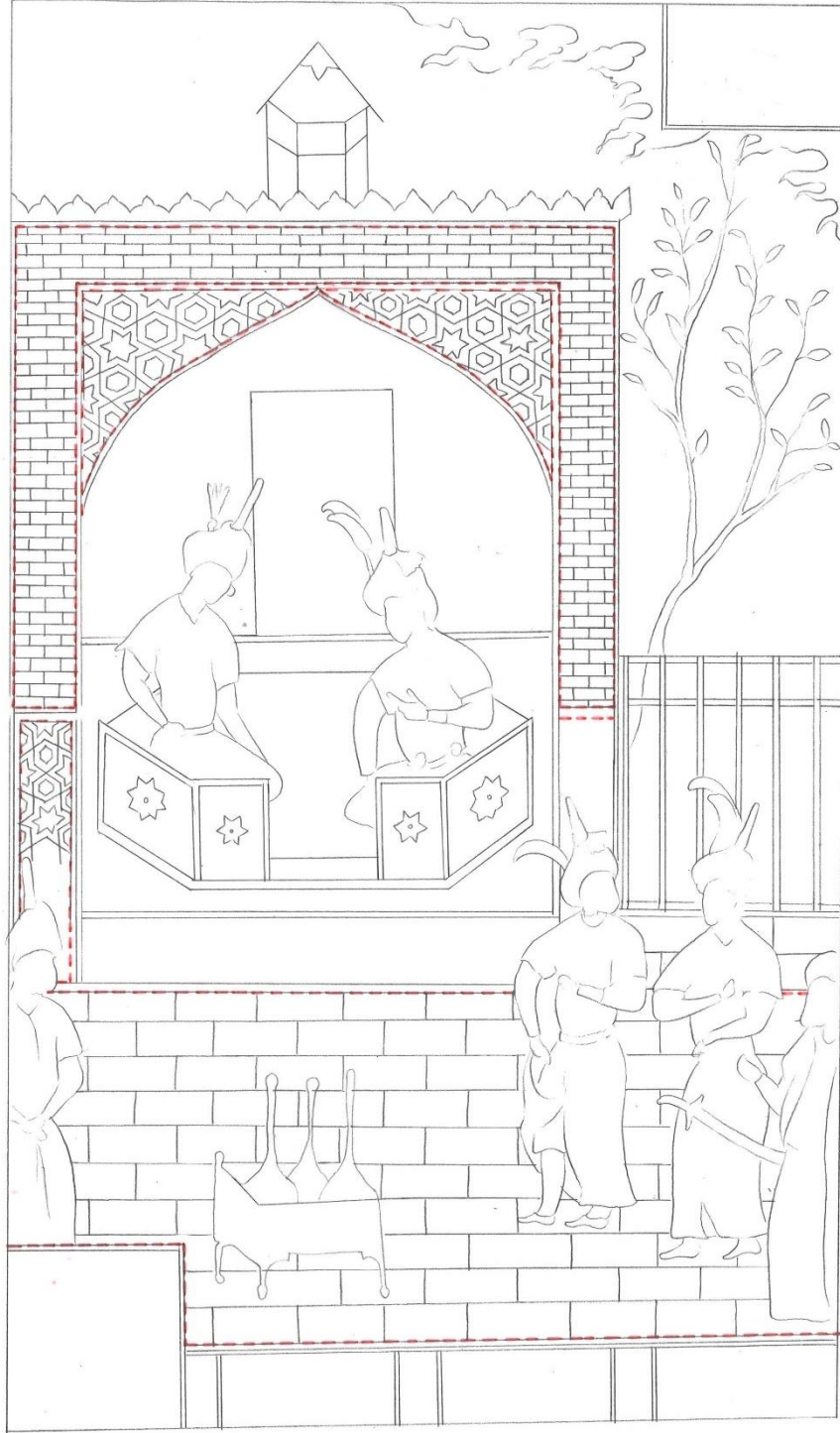

Resim 21: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:7

7-08/11

Çizim Planı 21: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:7

Çizim 21: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:7

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H.1480/7

Eser Tarihi: 927 (1521)

Eser Ebadı: 340mm*235mm

Eser Müstensihî: Hacı Muhammad al-katib al Maşhadi

H. 1480 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde beş bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 21’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak hükümdarın, şehzadelerin ve saray çalışanlarının gündelik işleriyle meşgul olduğu düşünülen sahne tasvir edilmiştir.

Birinci ve beşinci bölümde, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

İkinci bölümde, avluya bakan, sivri kemerli bahçe köşkü bulunmaktadır. Köşkün çatı bölümünde, pembe duvarlı cihannüma olduğu düşünülen kısım görülmektedir. Mekân içerisinde, krem renkli düz bir halı üzerinde, altıgen formdaki bordo tahtta hükümdar ve şehzadesi olduğu düşünülen kişi oturmaktadır. Tahtın arka kısmında, doğa manzarası görünen kapının bulunduğu kırık beyaz duvarın yüzeyi, lacivert şemse içerisindeki bitkisel çift tahrir motifleriyle bezenmiştir.

Geometrik bezemenin yoğun olduğu ikinci bölümde, dört farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır. Yapının açık mavi zeminli sivri kemer yüzeyi, beyaz çizgilerle oluşan altı kollu yıldızlarla süslenmiştir. Yapıyı çevreleyen yavru ağız duvar yüzeyi, ardışık yatay formdaki taşlarla örülmüştür. Bu duvar yüzeyinin alt kısmındaki yeşil zeminli yüzey ise, sivri kemer üzerindeki aynı desen ile bezenmiştir.

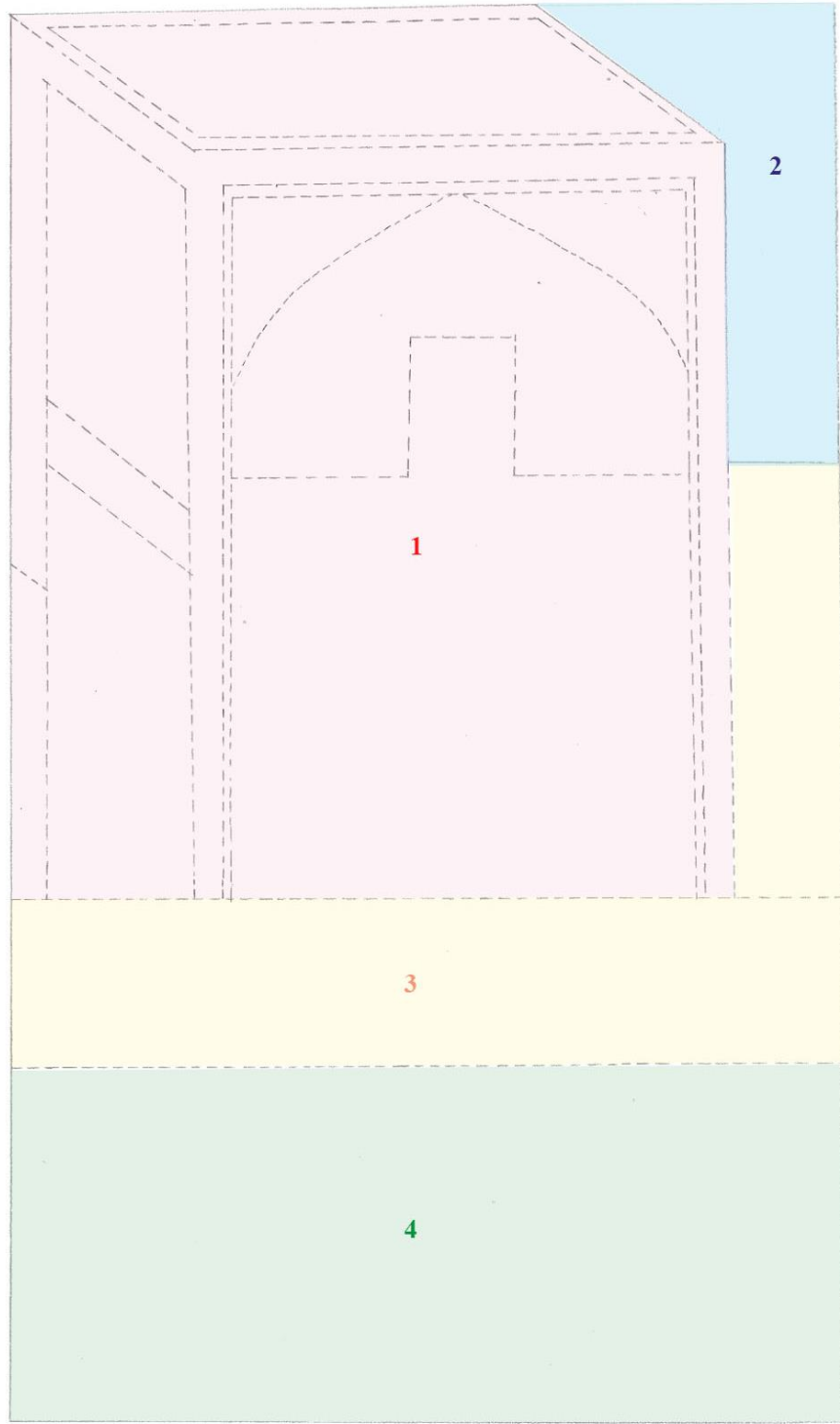
Üçüncü bölümde, avluyu çevreleyen bordo çitlerin arkasında, altın gökyüzünün belirtildiği yeşil çimenli zemin üzerinde çiçek açmış ağacın ve yer bitkilerinin yer aldığı doğa manzarası tasvir edilmiştir.

Dördüncü bölümde ise, köşkün ön kısmında bulunan avlu içerisinde yürüyen hükümdar, şehzadeleri ve saray görevlileri tasvir edilmiştir.

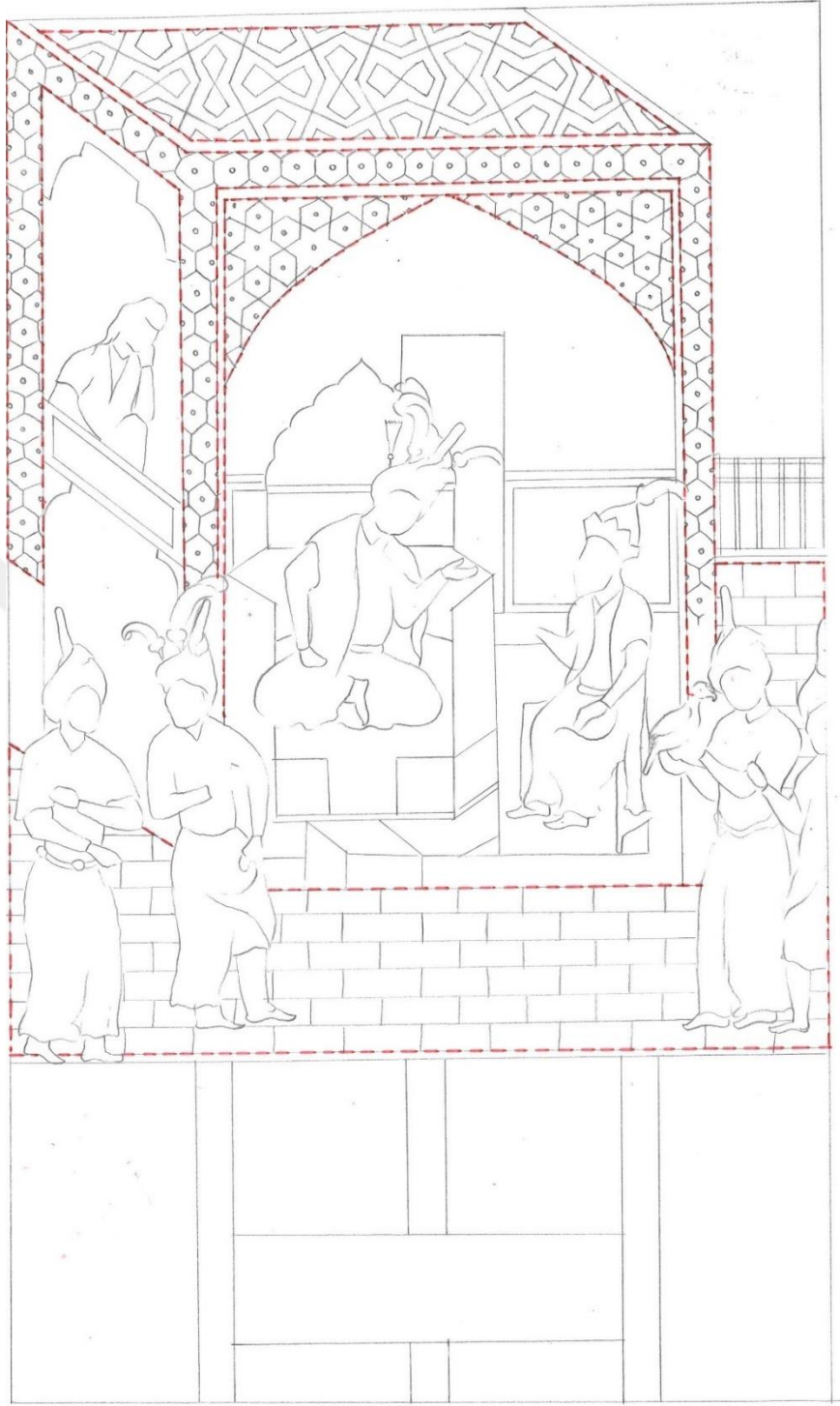
Dördüncü bölümde geometrik bezeme, sadece yer döşemesinde görülmektedir. Avlunun açık mavi zeminli yer döşemesi, ardışık yatay formdaki taşlarla örülmüştür.

Resim 22: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:8

Çizim Planı 22: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:8

Çizim 22: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:8

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H.1480/8

Eser Tarihi: 927 (1521)

Eser Ebadı: 340mm*235mm

Eser Müstensihi: Hacı Muhammad al-katib al Maşhadi

H. 1480 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde dört bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 22’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak hükümdar olduğu düşünülen kişiye yapılan ziyaret tasvir edilmiştir.

Birinci bölümde, iki cephesi avluya bakan, iki katlı, sivri kemerli iç mekâna ve lacivert kemerli balkona sahip bahçe köşkü bulunmaktadır. Mekân içerisinde, sarı ve siyah renkli düz bir halı üzerinde görülen altıgen formdaki tahtta oturan hükümdar olduğu düşünülen kişi, yaşlı saygın bir kişi ile sohbet etmektedir. Yapının balkonunda avluyu izleyen bir kadın figürü görülmektedir.

Geometrik bezemenin yoğun olduğu birinci bölümde, üç farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır. Yapının pembe zeminli sivri kemer yüzeyi, beyaz çizgilerle oluşan altı kollu yıldızlarla süslenmiştir. Yapıyı çevreleyen altın renkli duvar yüzeyi, bal peteği formundaki altıgenler ile bezenmiştir. Yapının düz, uçuk mavi zemin renkli çatı zemini ise beyaz çizgilerle aralarında boşluk bırakılarak yapılmış düzgün olmayan zikzak formundaki sekiz köşeli desen bezenmiştir.

İkinci bölümde, avluyu çevreleyen kırmızı çitlerin arkasında, yeşil çimenli zemin üzerinde yer bitkilerinin yer aldığı doğa manzarası tasvir edilmiştir.

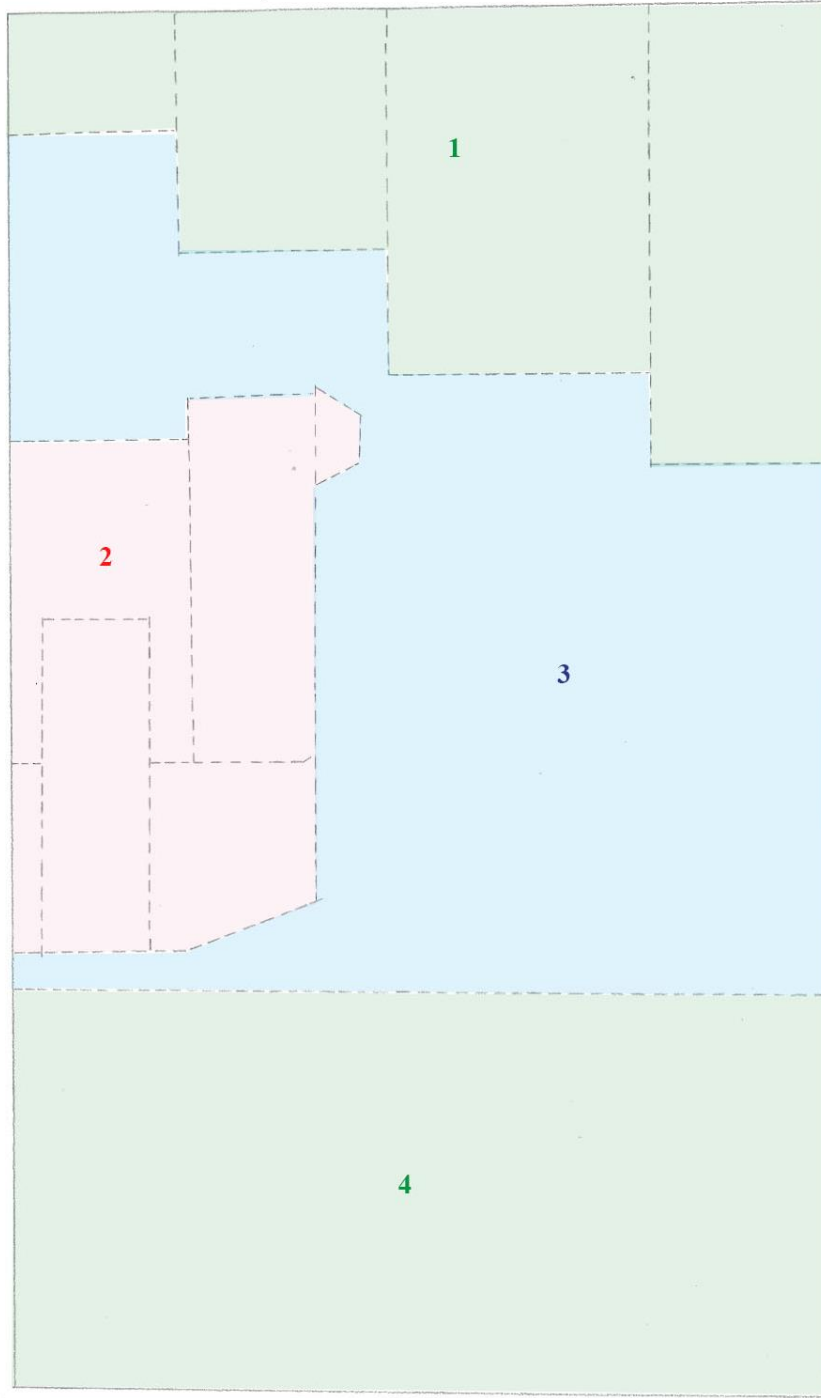
Üçüncü bölümde ise, köşkün ön kısmında bulunan kırmızı çitler ile çevrelenen avlu içerisinde yürüyen figürler tasvir edilmiştir.

Üçüncü bölümde geometrik bezeme, sadece yer döşemesinde bulunmaktadır. Avlunun limon küfü zeminli yer döşemesi, ardışık yatay formdaki taşlarla örülmüştür.

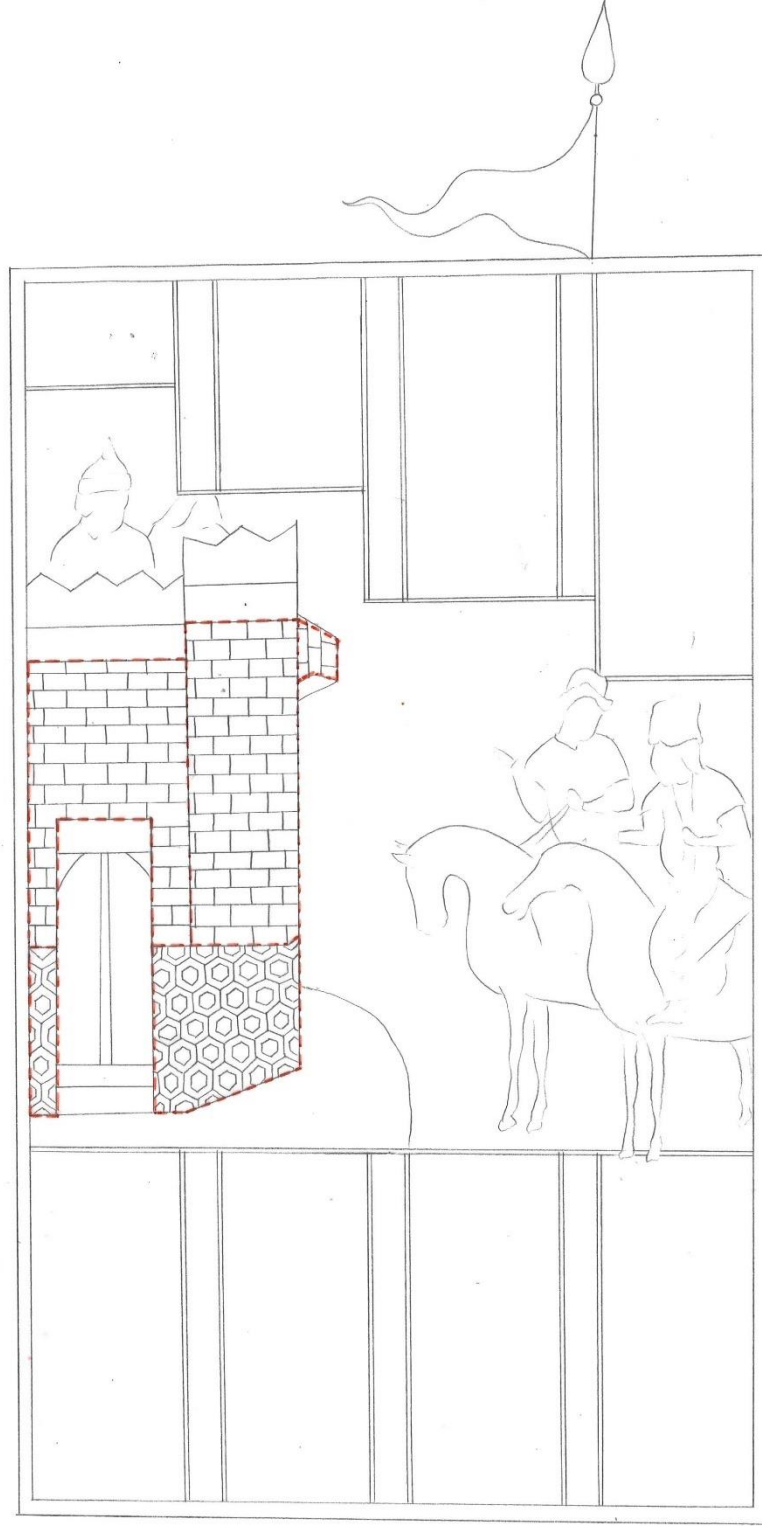
Dördüncü bölümde, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

Resim 23: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:9

Çizim Planı 23: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:9

Çizim 23: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:9

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H.1480/9

Eser Tarihi: 927 (1521)

Eser Ebadı: 340mm*235mm

Eser Müstensihî: Hacı Muhammad al-katib al Maşhadi

H. 1480 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde dört bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 23’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak atlı askerlerin kaleye yaptığı ziyaret tasvir edilmiştir.

Birinci ve dördüncü bölümde, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı görülmektedir.

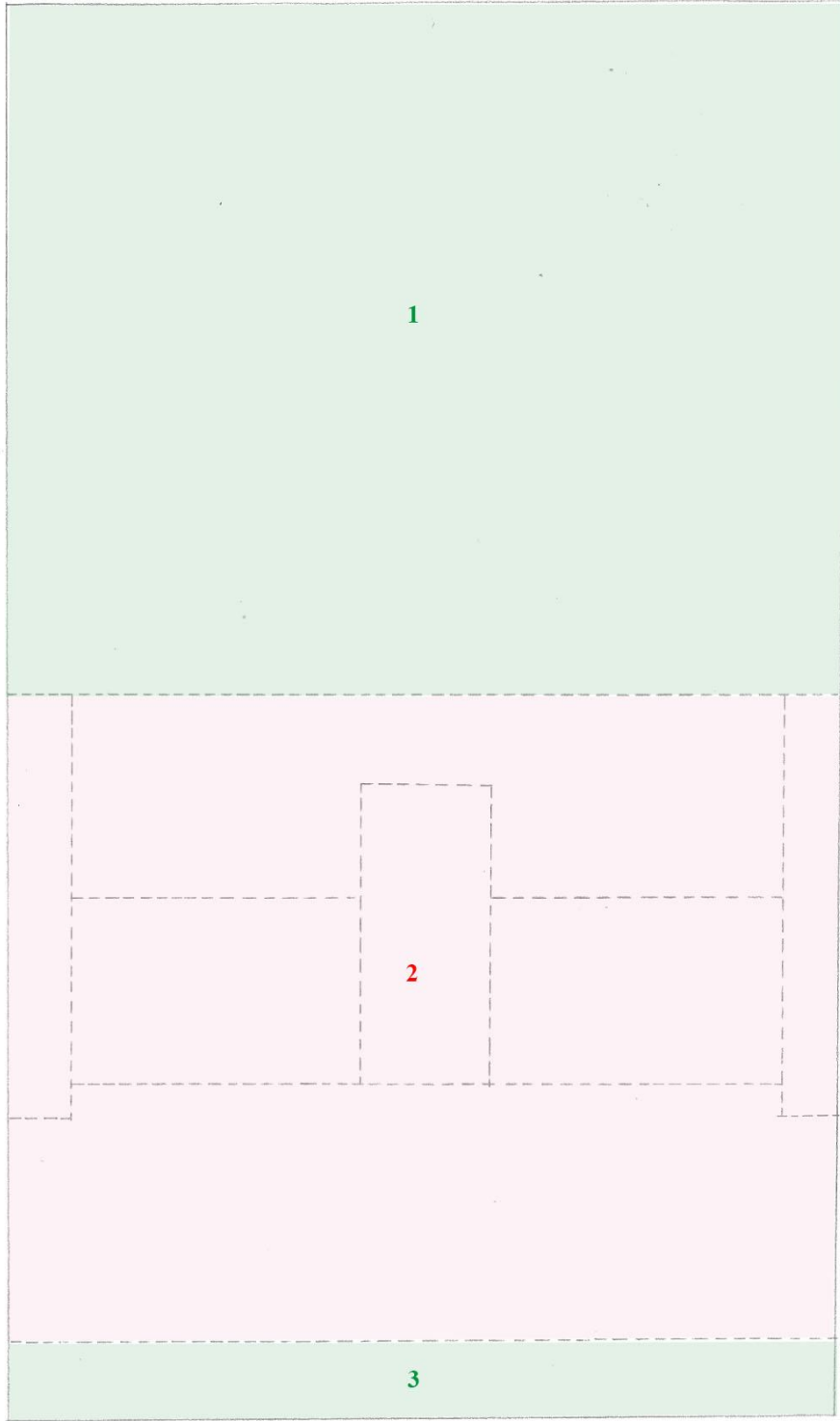
İkinci bölümde, çevresi siyah taşlarla veya içi su dolu hendekle çevrilmiş, basık kemerli giriş kapısı olan ve iki cephe yüzeyi görülen kale bulunmaktadır. Kale surları, altın renginde dendanlı olup bitkisel çift tahrir motifleriyle süslenmiş lacivert bordür taşlar üzerinde yükselmektedir. Surlardan dışardaki iki atlıya bakan iki kişi tasvir edilmiştir.

Geometrik bezemenin yoğun olduğu ikinci bölümde, iki farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır. Kapının yarı üst kısmındaki duvar yüzeyi krem renkli taşlarla ardışık tuğla örgüsüyle, yandaki duvarın yüzeyi ise aynı şekilde pembe renkli taşlarla örülmüştür. Bu iki duvarın alt bölümü kırmızı, küf yeşilli, mavi ve pembe renkte bal peteği formdaki altıgenlerle bezenmiştir. Mavi ve kırmızı altıgenlerin içine beyaz, küf yeşilli altıgenlerin içine koyu yeşil, pembe altıgenlerin ise kırmızı ile daha küçük altıgen motifleri çizilerek derinlik kazandırılmıştır.

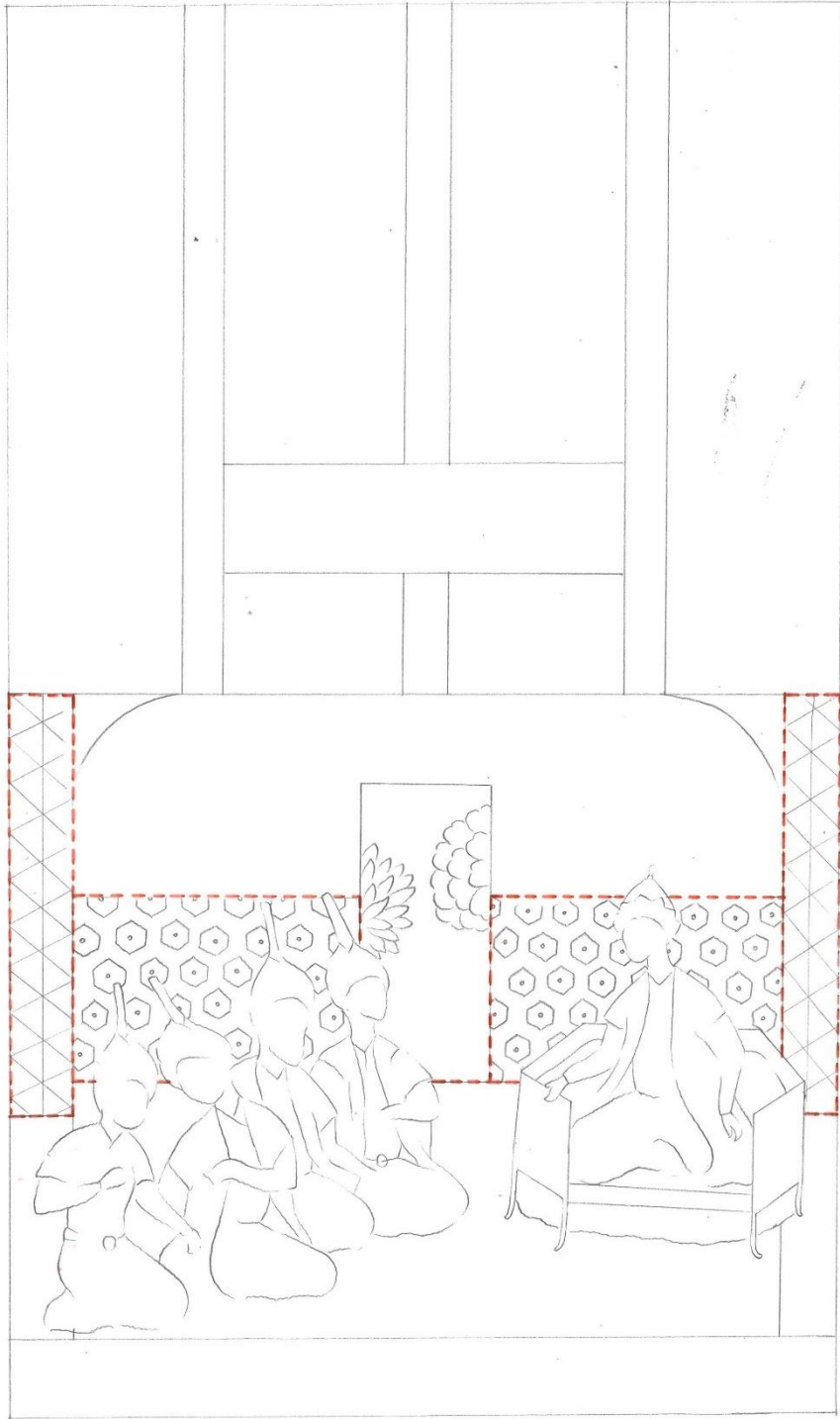
Üçüncü bölümde, altın ile belirtilmiş gökyüzü, açık limon küf zemin üzerinde yer bitkilerinin ve atlı iki askerin yer aldığı doğa manzarası tasvir edilmiştir.

Resim 24: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:10

Çizim Planı 24: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:10

Çizim 24: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:10

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H.1480/10

Eser Tarihi: 927 (1521)

Eser Ebadı: 340mm*235mm

Eser Müstensihi: Hacı Muhammad al-katib al Maşhadi

H. 1480 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde üç bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 24’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak hükümdara yapılan ziyaret sahnesi tasvir edilmiştir.

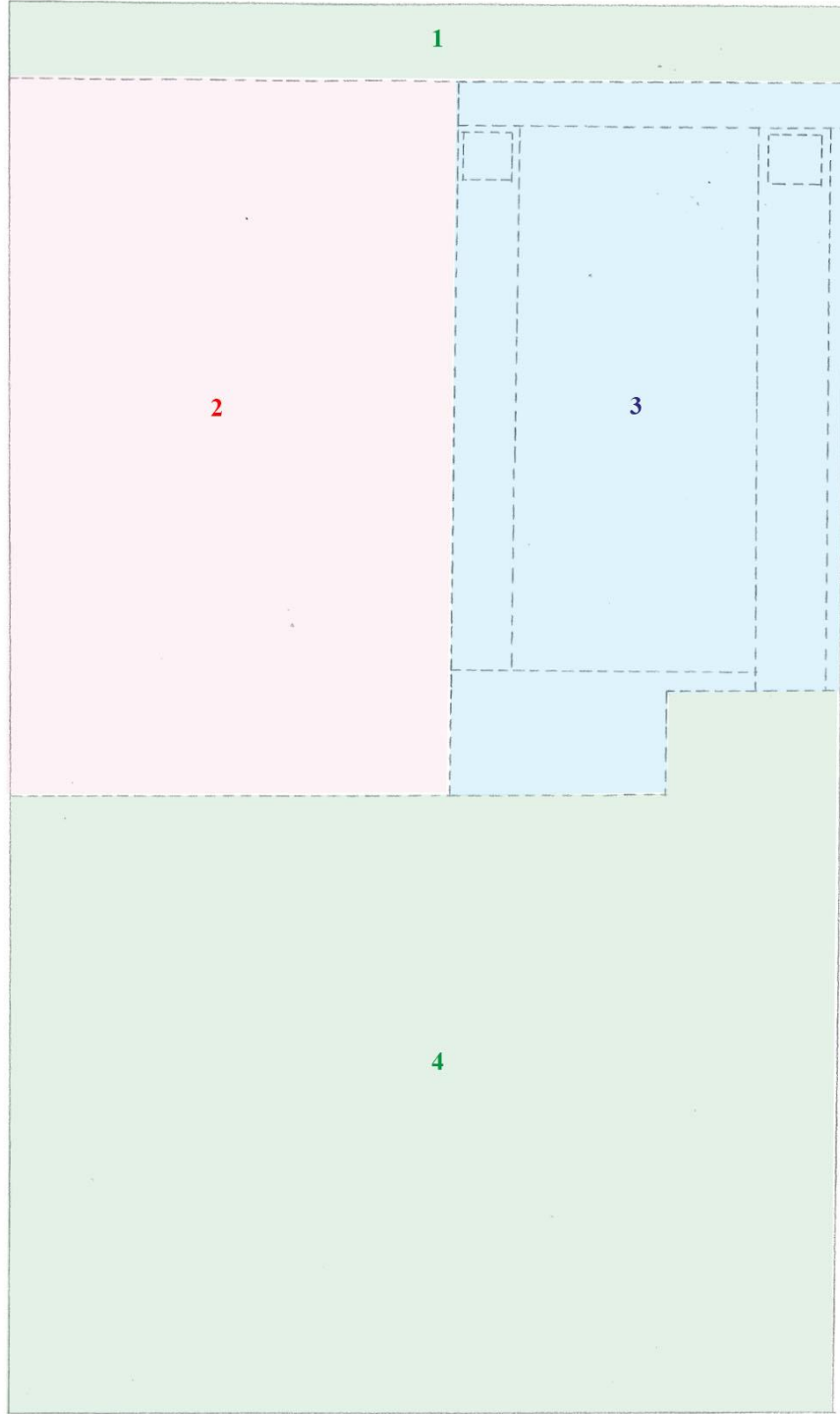
Birinci ve üçüncü bölümde, altın cetveli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

İkinci bölümde, lacivert basık kemerli mimari bir yapı bulunmaktadır. Mekân içerisinde, üzerinde altın taht bulunan siyah bordürlü pembe bir halı vardır. Halının yüzeyi, altın ve bordo renkli bitkisel çift tahrir motifli ve lacivert bulut motifleriyle süslenmiştir. Halı üzerinde, altıgen formundaki tahta oturan hükümdar ve huzurundaki figürler tasvir edilmiştir.

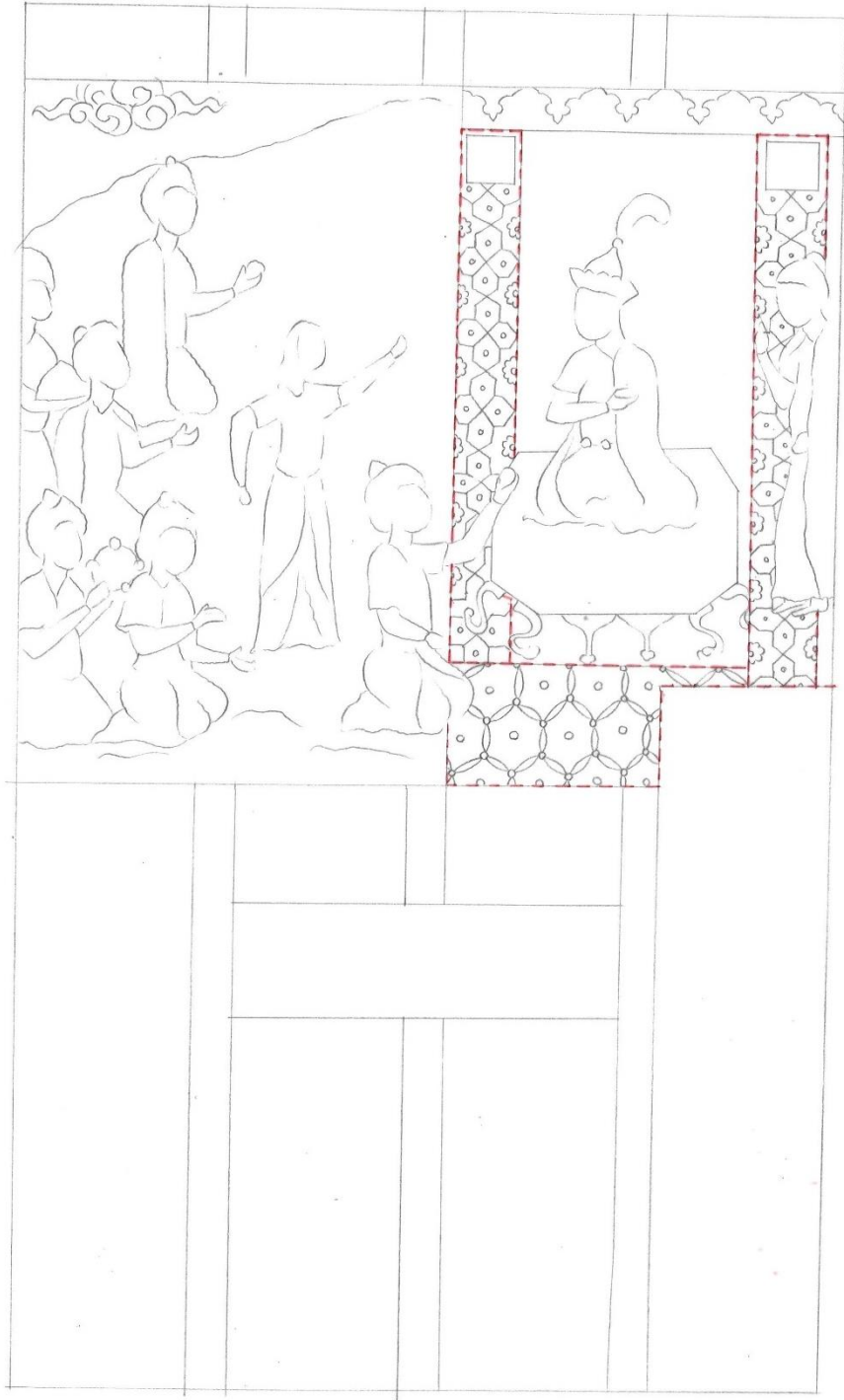
Geometrik bezemenin yoğun olduğu ikinci bölümde, iki farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır. Tahtın arka kısmında, doğa manzarası görünen kapının bulunduğu açık mavi duvarın yüzeyi, bal peteği formundaki lacivert altıgenler ile bezenmiştir. Yapıyı çevreleyen muhtemelen altın (kararmış) duvar yüzeyi, siyah dik ve çapraz çizgilerin kesişmesiyle oluşan altıgen geçme deseniyle süslenmiştir.

Resim 25: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:11

Çizim Planı 25: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:11

Çizim 25: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:11

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H.1480/11

Eser Tarihi: 927 (1521)

Eser Ebadı: 340mm*235mm

Eser Müstensihi: Hacı Muhammad al-katib al Maşhadi

H. 1480 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde dört bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 25’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak bahçe köşkü olduğu düşünülen mekânın avlusunda ki eğlence sahnesi betimlenmektedir.

Birinci ve dördüncü bölümde, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır. İkinci bölümde, altın ile belirtilmiş gökyüzü ve yeşil zeminden oluşan doğa manzarası içerisindeki eğlence sahnesinin tasvir edildiği bu bölümünde eğlenceye katılan misafirler, onlara hizmet eden görevliler ve sazandeler yer almaktadır.

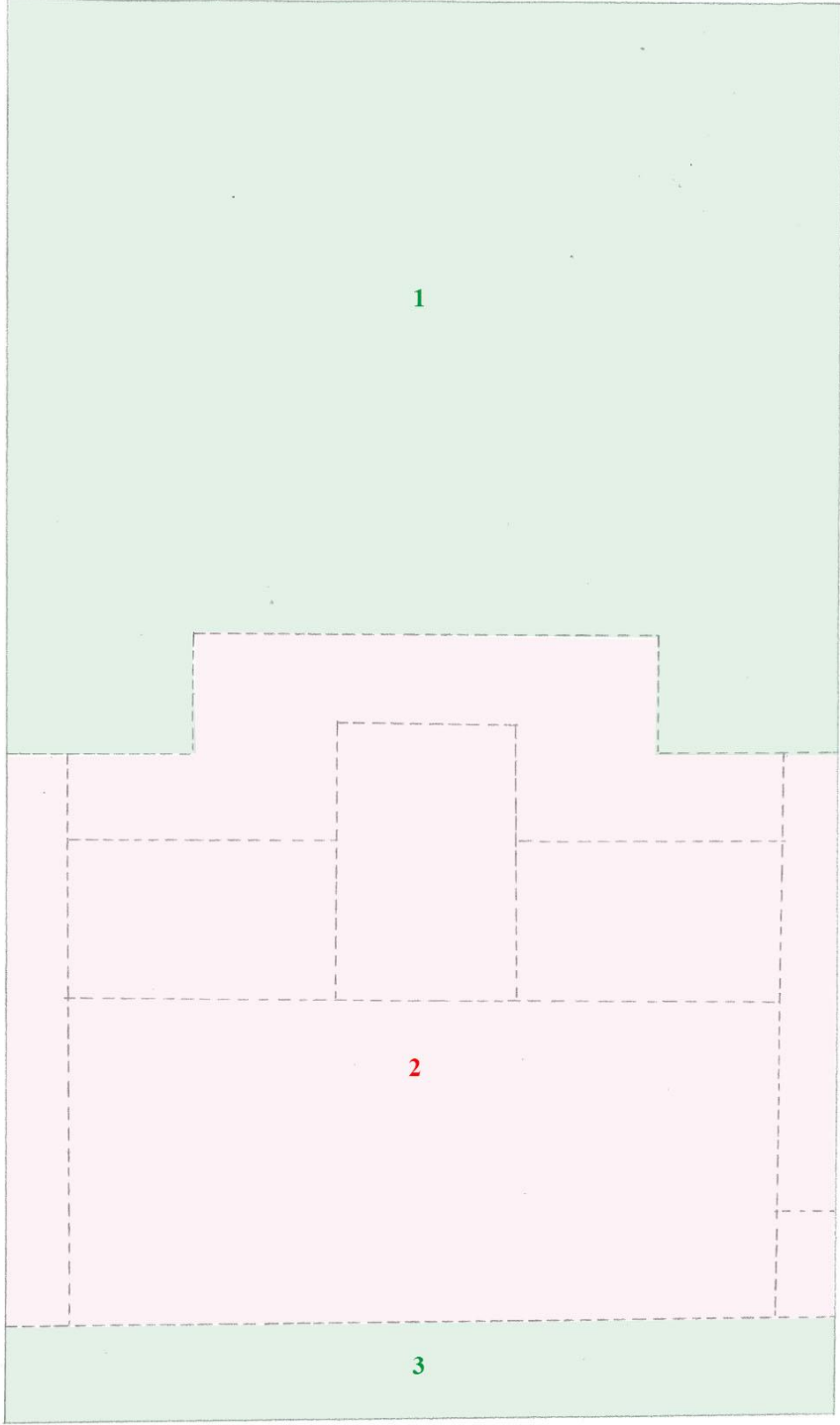
Üçüncü bölümde, çatısı dendanlara ayrılarak yapılmış mavi kemerli bir mimari yapı bulunmaktadır. Çatının altın zeminli dendanları, bordo renkli rumi motifleri ile süslenmiştir. Yapının içerisinde, lacivert rumi motifleri ile bezeli mavi bir halı ve sekiz köşeli, altından yapılmış, geniş bir tabure üzerinde oturan şehzade olduğu düşünülen kişi ile huzurundaki figürler tasvir edilmiştir. Taburenin arka kısmındaki kırık beyaz zeminli duvar yüzeyi mavi renkli bitkisel çift tahrir motifleri ile bezenmiştir.

Geometrik bezemenin yoğun olduğu üçüncü bölümde iki farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır.

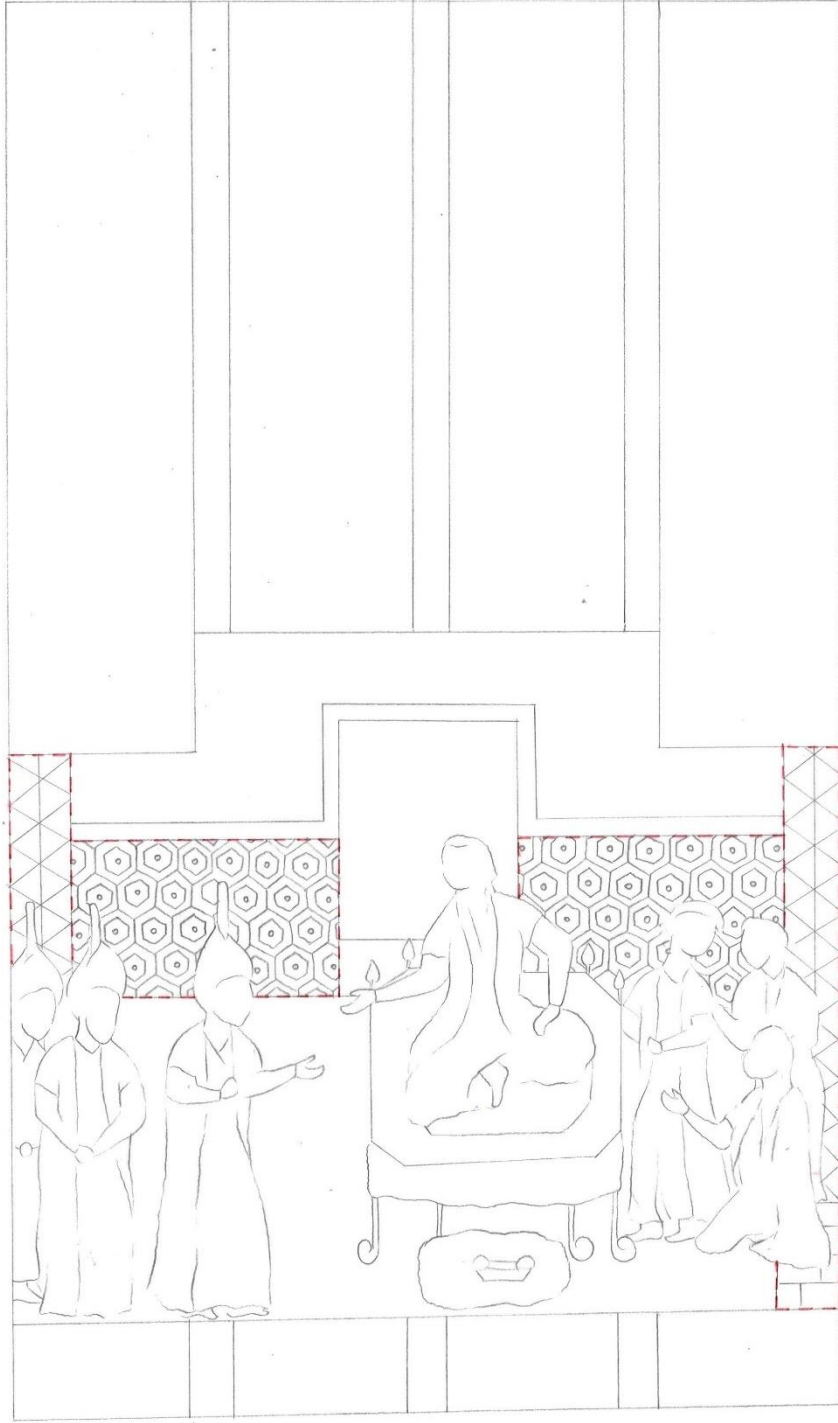
Mimari yapının, pembe zeminli duvar yüzeyi, beyaz çizgilerle yapılmış sekiz altıgenin birleşimi ile oluşan sekiz kollu yıldızların birleşimi ile oluşan artı deseniyle süslenmiştir. Sekiz kollu yıldızların ortasına lacivert ve kırmızı renkler ile penç motifi yapılmıştır. Taburenin alt kısmındaki mavi zemin yüzeyi ise, düz ve kırık çizgilerle oluşan baklava dilimlerinin kırmızı noktalar ile birleşiminden oluşan altıgenlerle bezenmiştir. Altıgenlerin ortası, altın üzerine lacivert nokta ile süslenmiştir.

Resim 26: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:12

Çizim Planı 26: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:12

Çizim 26: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:12

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H.1480/12

Eser Tarihi: 927 (1521)

Eser Ebadı: 340mm*235mm

Eser Müstensihi: Hacı Muhammad al-katib al Maşhadi

H. 1480 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde üç bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 26'da görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak hanım sultana yapılan ziyaret sahnesi tasvir edilmiştir.

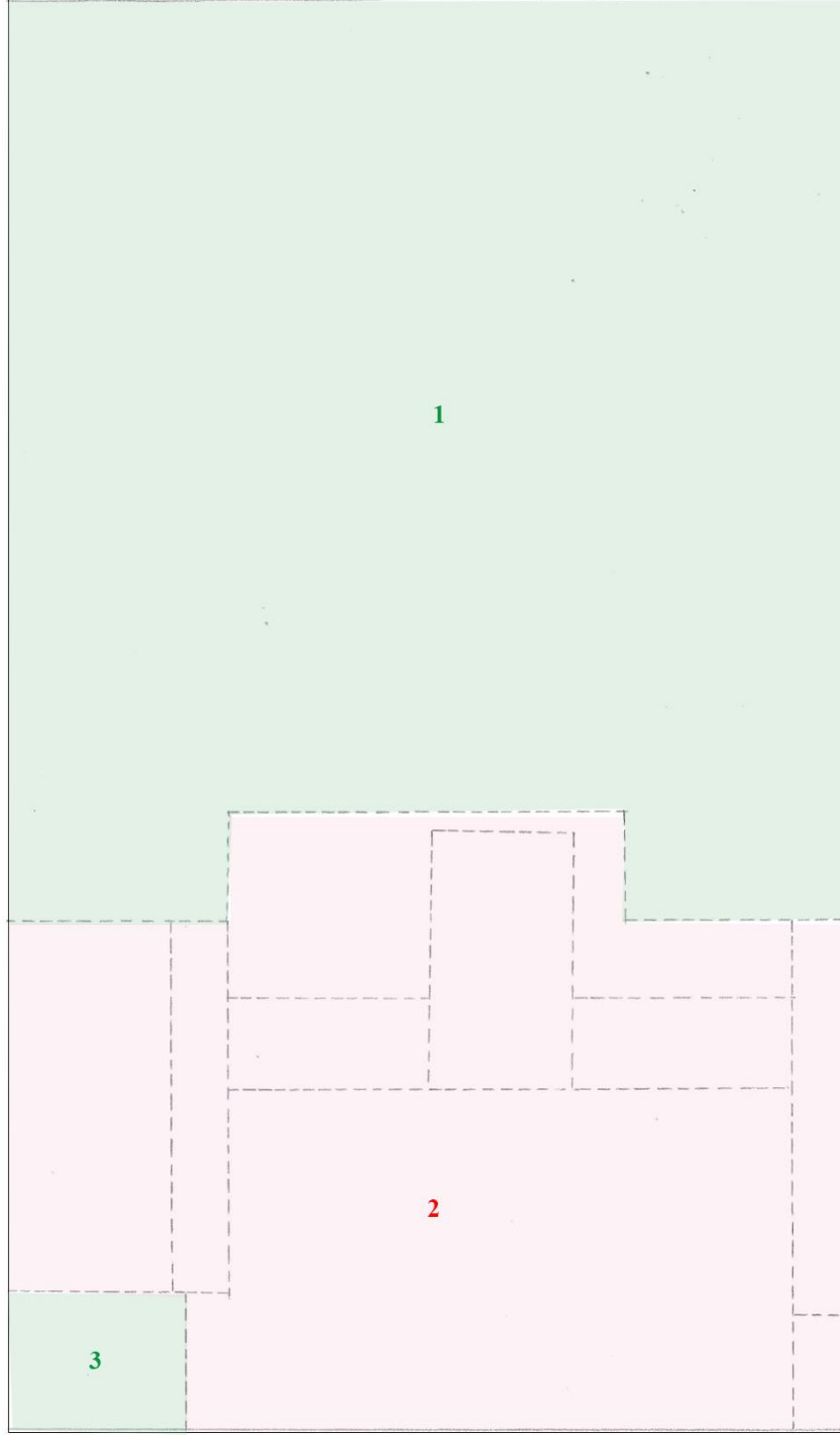
Birinci ve üçüncü bölümde, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

İkinci bölümde, mimari bir yapı bulunmaktadır. Mekân içerisinde, üzerinde altın taht bulunan siyah bordürlü pembe bir halı vardır. Halının yüzeyi, altın ve bordo renkli bitkisel çift tahrir motifiyle ve lacivert bulut motifleriyle süslenmiştir. Halı üzerinde, altıgen formdaki altın tahta oturan hanım sultan ve huzurundaki figürler tasvir edilmiştir. Tahtın arka kısmındaki kırık beyaz renkli duvar yüzeyi mavi renkli yer bitkileri süslenmiştir.

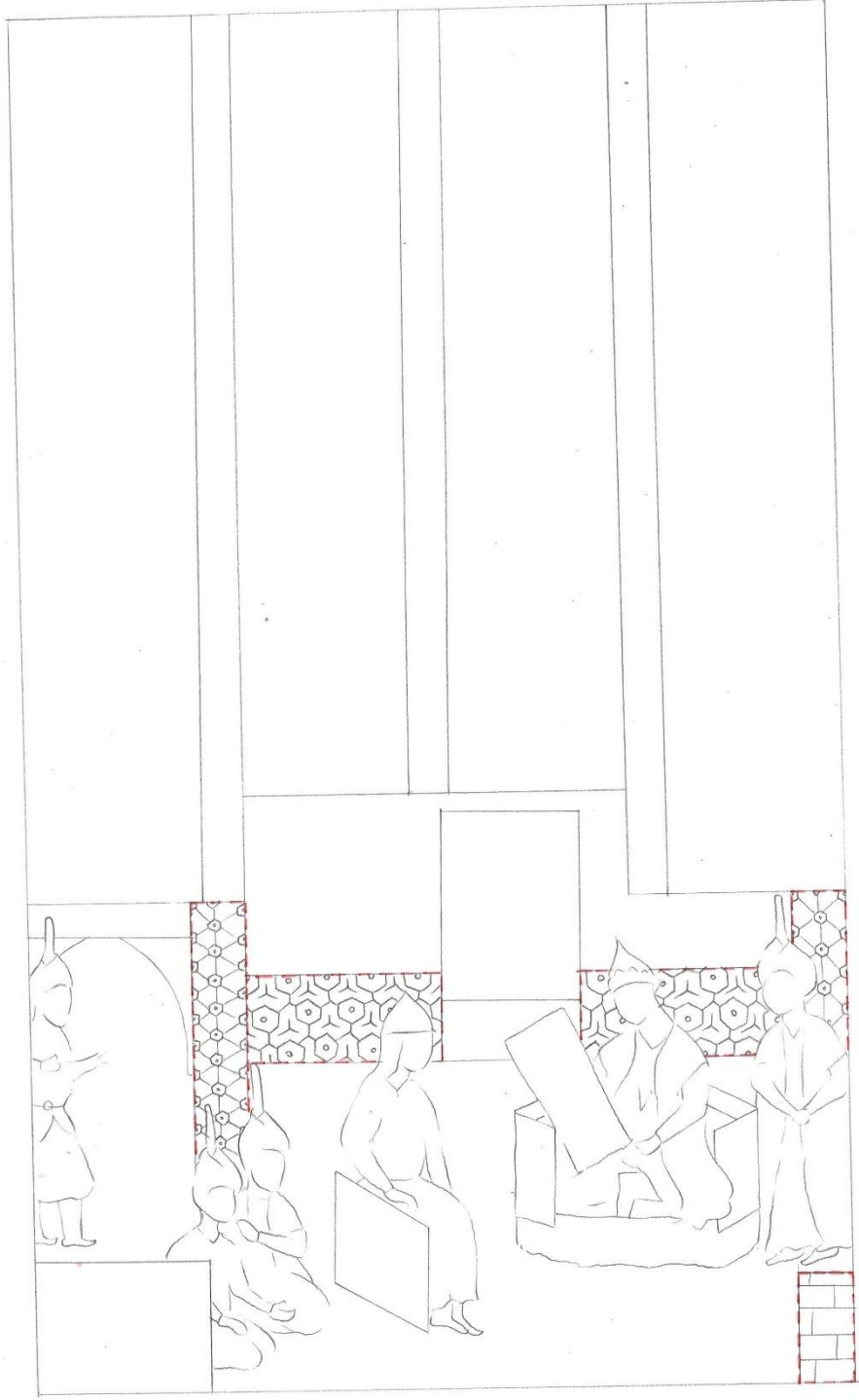
Geometrik bezemenin yoğun olduğu ikinci bölümde, iki farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır. Tahtın arka kısmında, doğa manzarası görünen kapının bulunduğu açık mavi duvarın yüzeyi, bal peteği formundaki lacivert altıgenler ile bezenmiştir. Yapıyı çevreleyen muhtemelen altın (kararmış) duvar yüzeyi, siyah dik ve çapraz çizgilerin kesişmesiyle oluşan altıgen geçme deseniyle süslenmiştir.

Resim 27: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:13

Çizim Planı 27: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:13

Çizim 27: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:13

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H.1480/13

Eser Tarihi: 927 (1521)

Eser Ebadı: 340mm*235mm

Eser Müstensihî: Hacı Muhammad al-katib al Maşhadi

H. 1480 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde üç bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 27’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak hanım sultana yapılan ziyaret sahnesi tasvir edilmiştir.

Birinci ve üçüncü bölümde, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

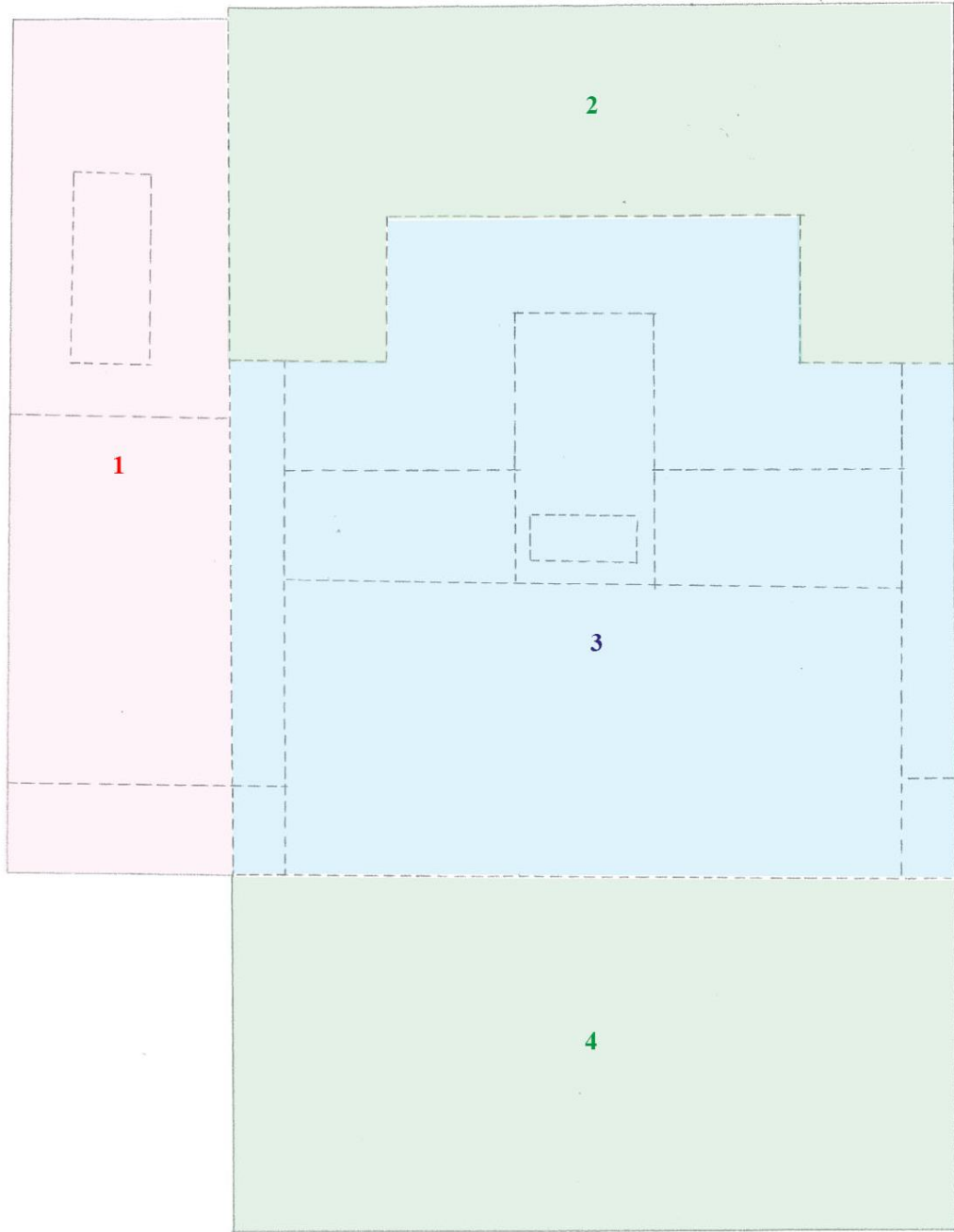
İkinci bölümde, sayfanın sol kısmında, çiçek açmış bitkilerin ve mimari mekâna giren figürün görüldüğü kemerli ve lacivert kitabesi bulunan, sayfanın sağındaki mimari yapının giriş kapısı görülmektedir. Sayfanın sağ kısmında tasvir edilen, mekân içerisinde, üzerinde altın taht bulunan mavi bordürlü yavru ağzı bir halı vardır. Halının yüzeyi, lacivert ve bordo renkli bitkisel çift tahrir motifiyle süslenmiştir. Halı üzerinde, altıgen formdaki altın tahta oturan hanım sultan ve huzurundaki figürler tasvir edilmiştir. Tahtın arka kısmındaki kırık beyaz renkli duvar yüzeyi mavi renkli yer bitkileri ve hayvan figürleriyle süslenmiştir.

Geometrik bezemenin yoğun olduğu ikinci bölümde, üç farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır.

Halının üst kısmındaki kapının bulunduğu lila renkli duvar yüzeyi, birbiri ile mesafeli lacivert renkli altıgenler ile bezenmiştir. Her üç altıgenin, lacivert çizgilerle birleştirilmesiyle düğüm deseni ile süslenmiştir. Altıgenlerin ortasına beyaz ile daha küçük altıgenler yapılmıştır. Yapıyı çevreleyen muhtemelen altın duvar yüzeyi, siyah dik ve çapraz çizgilerin kesişim noktalarına yapılan altıgenlerle paftalara ayrılmıştır. Altıgenlerin orta kısımları lacivert altı kollu yıldızlarla süslenmiştir. Sağ alt köşedeki gri duvar yüzeyi ise ardışık tuğla formundaki taşlarla örülmüştür.

Resim 28: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:14

Çizim Planı 28: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:14

Çizim 28: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:14

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H.1480/14

Eser Tarihi: 927 (1521)

Eser Ebadı: 340mm*235mm

Eser Müstensihi: Hacı Muhammad al-katib al Maşhadi

H. 1480 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde dört bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 28’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak hükümdara yapılan ziyaret sahnesi tasvir edilmiştir.

Birinci bölümde, kemerli bordo kapısı ve penceresi bulunan, iki katlı mimari yapıdan içeri giren figür tasvir edilmektedir. Yapının birinci ve ikinci katı arasındaki lacivert zeminli yüzey, altın renkli bitkisel çift tahrir motifleri ile bezenmiştir.

Birinci bölümde, yapının duvar yüzeyinde bir geometrik bezeme bulunmaktadır.

Kapının ön kısmında koyu gri zemin ve yapının üst kısmında ki pembe renkli zemin yüzeyi ardışık yatay tuğla formundaki taşlar ile örülmüştür.

İkinci ve dördüncü bölümde, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

Üçüncü bölümde, yüzeyi altın motiflerle süslenmiş lacivert kemerli mekân içerisinde, üzerinde altın taht bulunan mavi bordürlü açık pembe halı görülmektedir. Halının yüzeyi, lacivert ve bordo renkli bitkisel çift tahrir motifiyle süslenmiştir. Halı üzerinde, altıgen formdaki altın tahta oturan hükümdar ve huzurundaki figürler tasvir edilmiştir. Tahtın arka kısmındaki kırık beyaz renkli duvar yüzeyi uçuk mavi renkli yer bitkileri ve hayvan figürleriyle süslenmiştir.

Üçüncü bölümde, üç farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır.

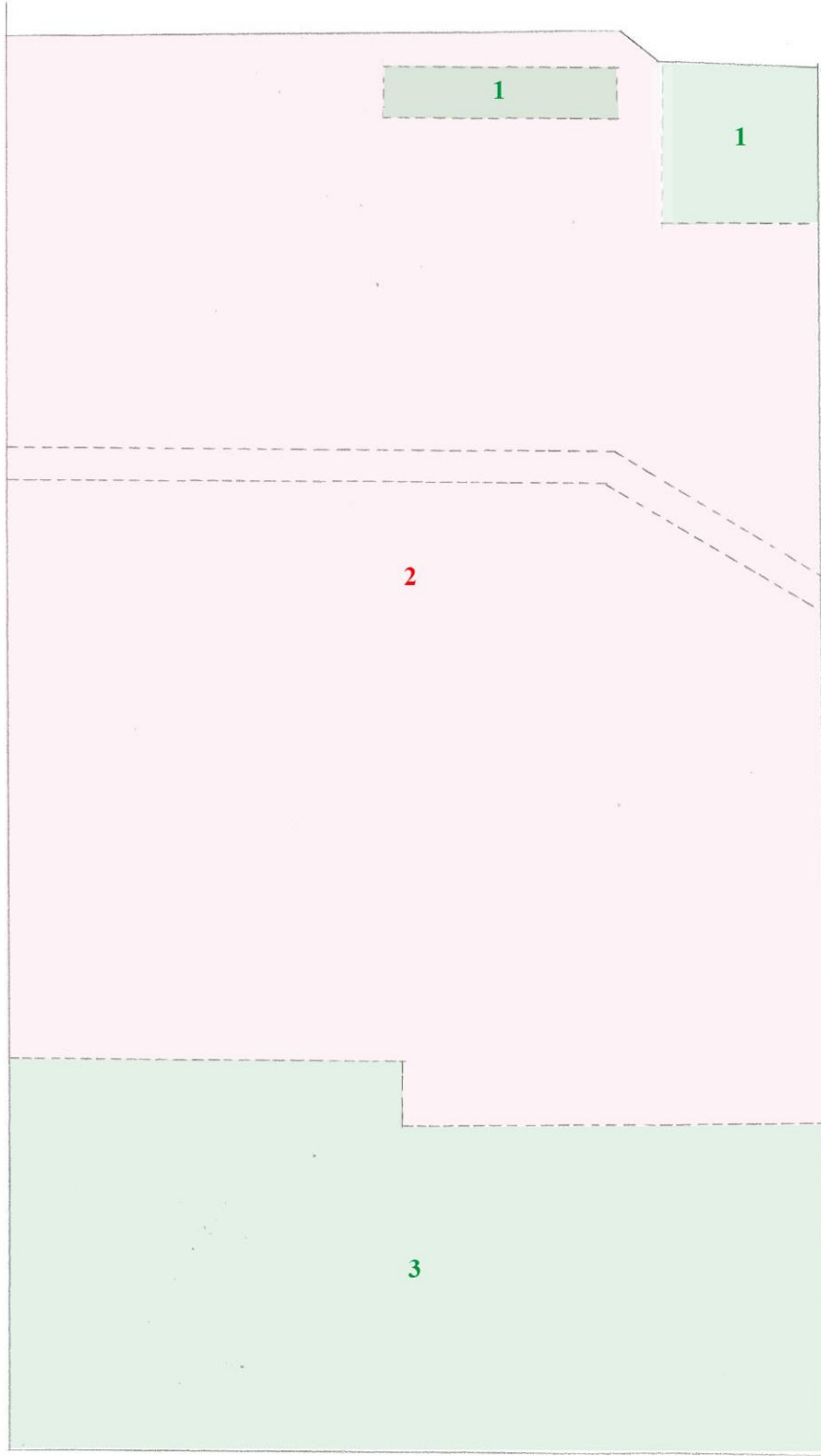
Halının üst kısmındaki kapının tarçın rengi yüzeyi, yatay, dikey ve çapraz çizgilerden oluşan eşkenar dörtgen deseni ile süslenmiştir. Kapının bulunduğu bej renkli duvar yüzeyi, birbiri ile mesafeli lacivert renkli altıgenler ile bezenmiştir. Her üç altıgenin, lacivert çizgilerle birleştirilmesiyle düğüm deseni oluşturulmuştur. Altıgenlerin ortasına altın ile daha küçük altıgenler yapılmıştır. Yapıyı çevreleyen muhtemelen altın duvar

yüzeyi, siyah dik ve çapraz çizgilerin kesişim noktalarına yapılan altıgenlerle paftalara ayrılmıştır.

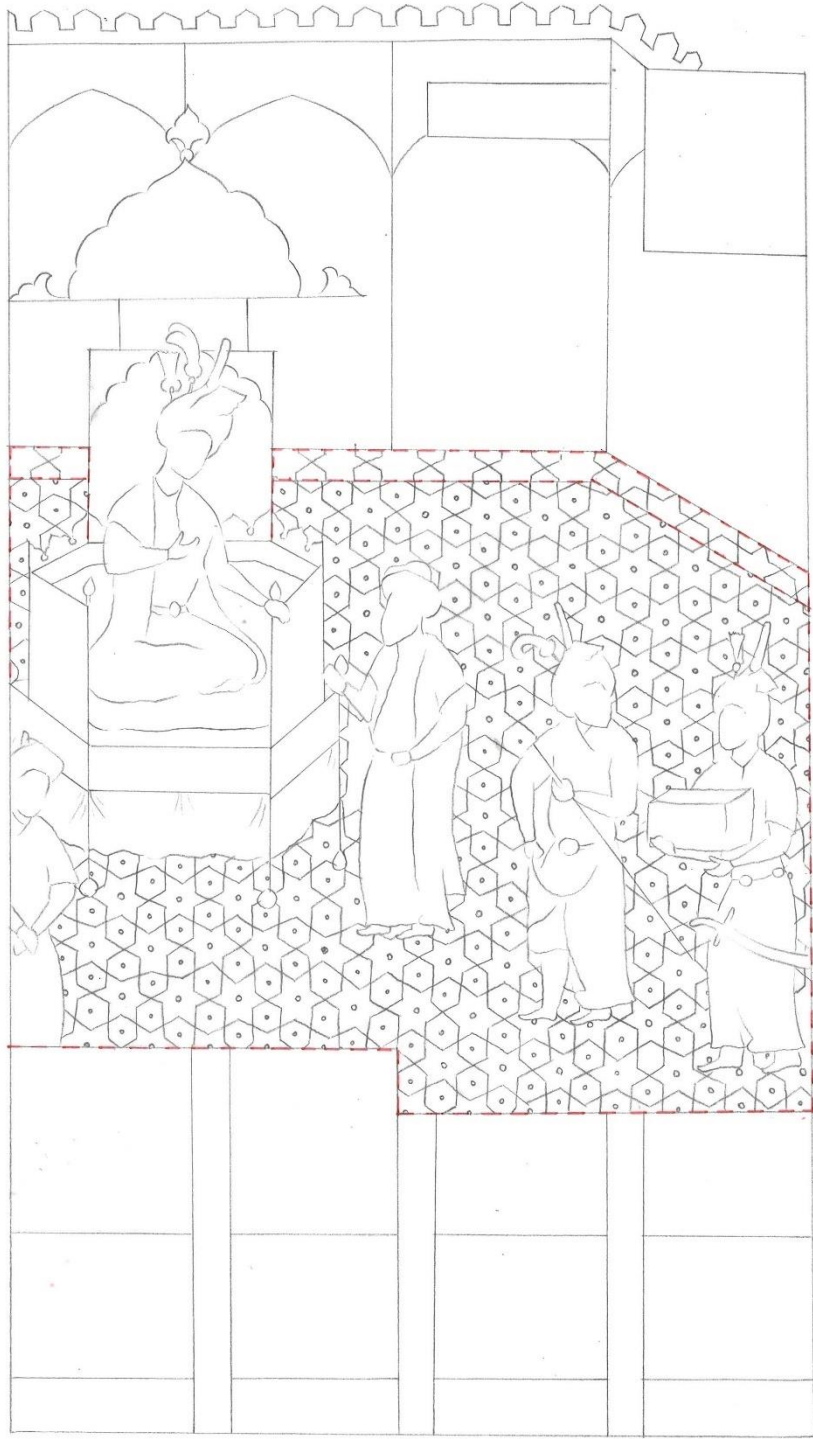

Resim 29: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:15

Çizim Planı 29: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:15

Çizim 29: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:15

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H.1480/15

Eser Tarihi: 927 (1521)

Eser Ebadı: 340mm*235mm

Eser Müstensihi: Hacı Muhammad al-katib al Maşhadi

H. 1480 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde dört bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 29'da görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak avluda oturan hükümdara yapılan ziyaret sahnesi tasvir edilmiştir.

Birinci bölümde, iki cephesi görülen revaklı avlu tasvir edilmektedir. Revakların kemerli duvar yüzeyi fıstık yeşili ve turuncu renklerle, lila rengindeki duvar yüzeyi ise uçuk mavi renklerle yapılmıştır ağaçlarla süslenmiştir.

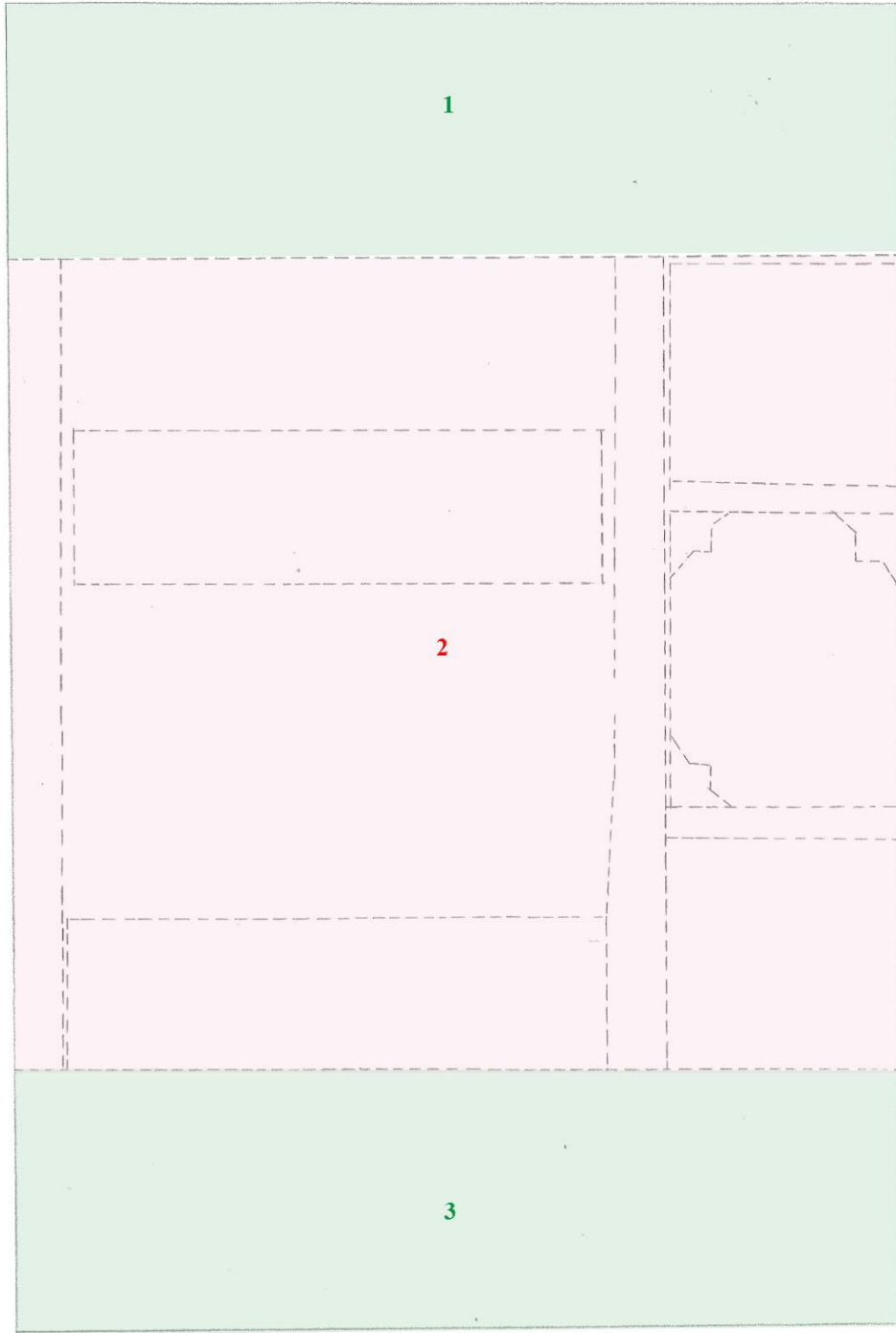
İkinci bölümde, sol kısımda altıgen formda altın taht üzerinde oturan hükümdar ve huzurundaki figürlerinin bulunduğu avlu tasvir edilmiştir.

Avlu içerisinde geometrik bezeme sadece yer döşemesinde görülmektedir. Avlunun açık mavi zeminli yer döşemesi, beyaz çizgilerden oluşan altı kollu yıldızlarla bezenmiştir. Revakların alt kısmındaki süpürgelikler ise, turuncu zemin üzerine yapılan bej renkli altıgenlerin kesişimi ile oluşmuş turuncu altı kollu yıldızlarla süslenmiştir.

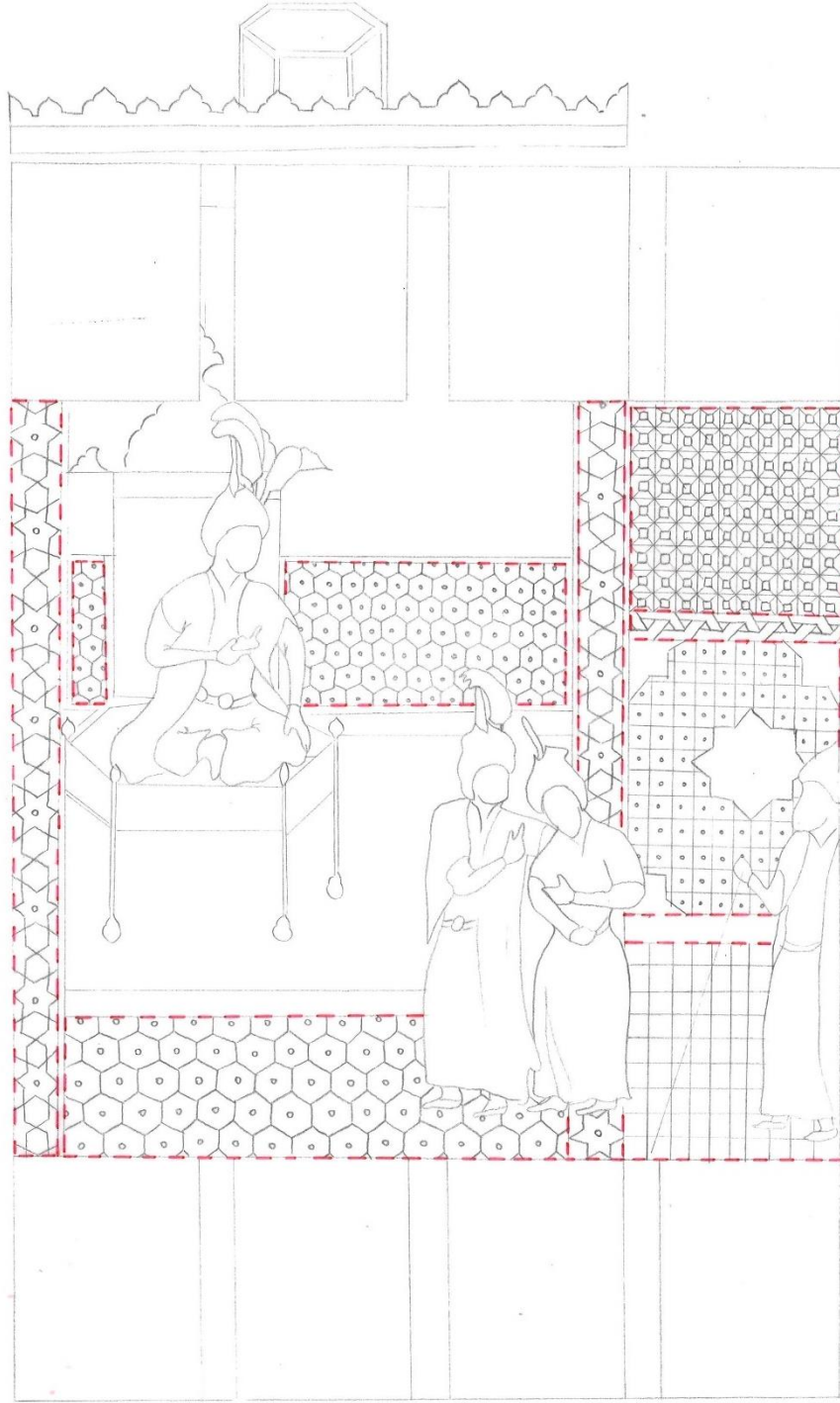
Üçüncü bölümde ve birinci bölümün sağ üst köşesinde altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

Resim 30: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:16

Çizim Planı 30: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:16

Çizim 30: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:16

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H.1480/16

Eser Tarihi: 927 (1521)

Eser Ebadı: 340mm*235mm

Eser Müstensihisi: Hacı Muhammad al-katib al Maşhadi

H. 1480 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde üç bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 30'da görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak avluda oturan hükümdara yapılan ziyaret sahnesi tasvir edilmiştir.

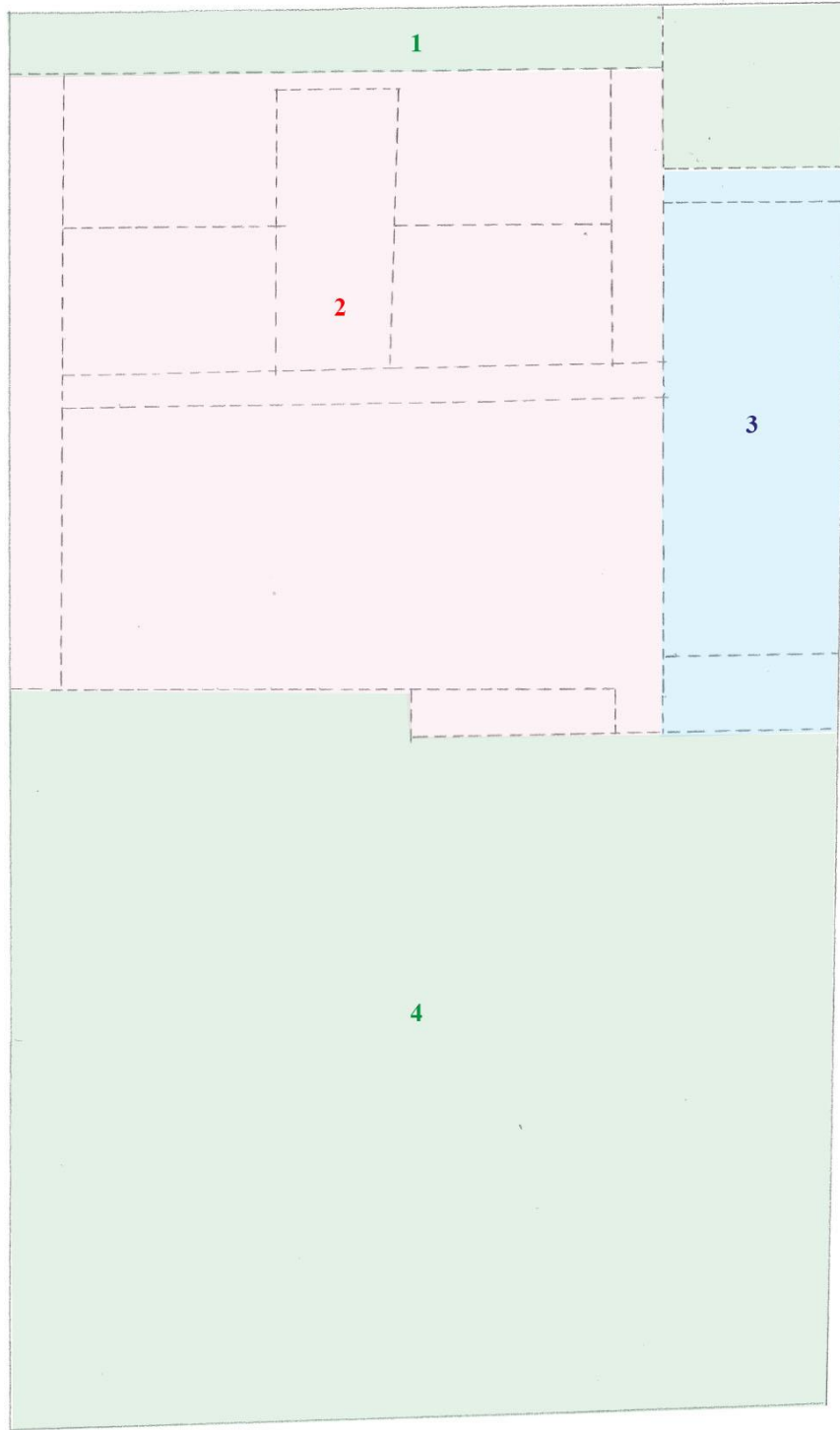
Birinci ve üçüncü bölümde, altın cetveli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

İkinci bölümde, sol kısımda üzerinde altıgen formda altın tabure bulunan siyah bordürlü pembe bir halı bulunan iç mekân tasvir edilmiştir. Halı, lacivert ve kırmızı renkli bitkisel çift tahrir motifleri ile süslenmiştir. Tabure üzerinde oturan hükümdarın huzurunda figürler görülmektedir.

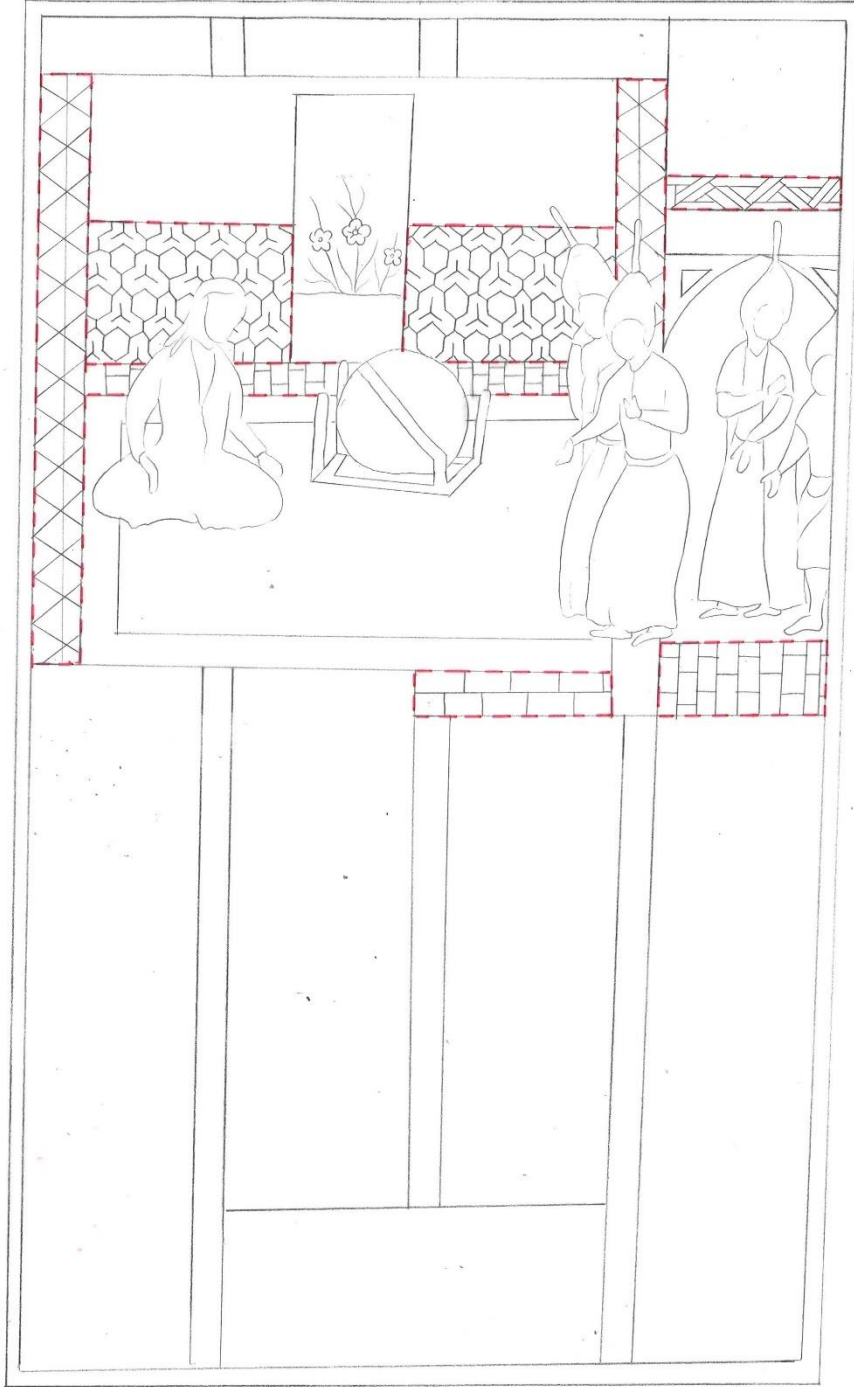
İkinci bölümde, dört farklı geometrik bezeme görülmektedir. Halının üst kısmındaki açık mavi zeminli duvar yüzeyi ve figürlerin üzerinde bulunduğu küf yeşili zemin döşemesi, beyaz çizgilerden oluşan altıgen formundaki altıgenlerle bezenmiştir. Altın zeminli iki ince bordür şeklindeki duvar yüzeyi, altı kollu yıldızlarla süslenmiştir. Sayfanın sağ kısmındaki yüzeyi zencirek bezemeli yeşil bordürlerle bölünmüş açık mor renkli duvar yüzeyi, eşkenar dörtgenlerden oluşan geometrik desen ile süslenmiştir.

Resim 31: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:17

Çizim Planı 31: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:17

Çizim 31: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:17

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H.1480/17

Eser Tarihi: 927 (1521)

Eser Ebadı: 340mm*235mm

Eser Müstensihî: Hacı Muhammad al-katib al Maşhadi

H. 1480 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde dört bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 31’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak hükümdarın huzurundaki ziyaretçiler tasvir edilmiştir.

Birinci ve dördüncü bölümde, altın cetveli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

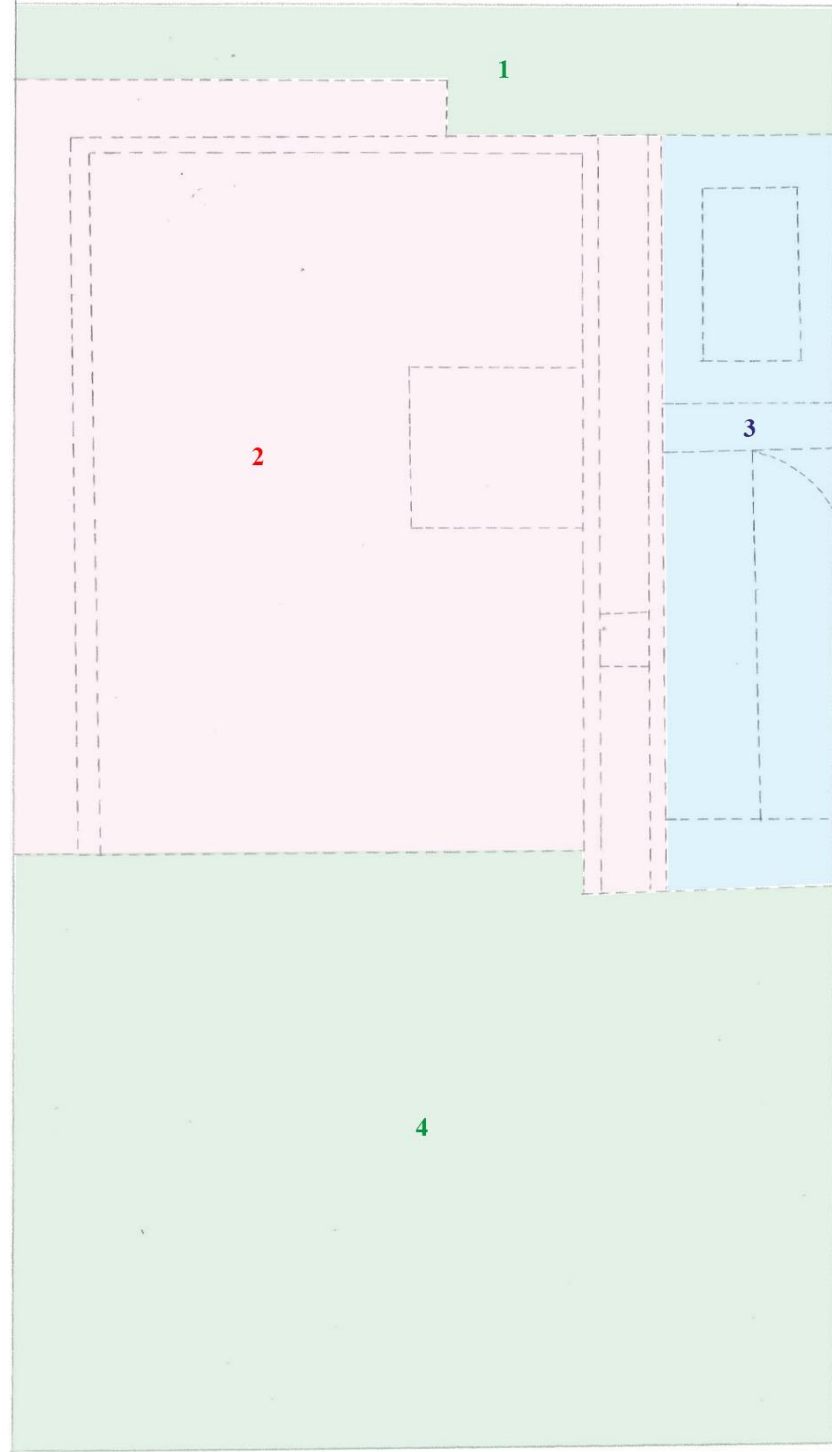
İkinci bölümde, mimari bir yapının iç mekânı tasvir edilmiştir. Mekân içerisinde, siyah bordürlü pembe renkli bir halı bulunmaktadır. Halının yüzeyi, altın, kırmızı renkli bitkisel çift tahrir ve lacivert bulut motifleriyle süslenmiştir. Halı üzerinde oturan bir figür ve kahverengi dört ayaklı cisim bulunmaktadır. Halının üst kısmındaki kırık beyaz renkli duvar yüzeyi, mavi renkli ağaçlar ile süslenmiştir.

Geometrik bezemenin yoğun olduğu ikinci bölümde, üç farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır.

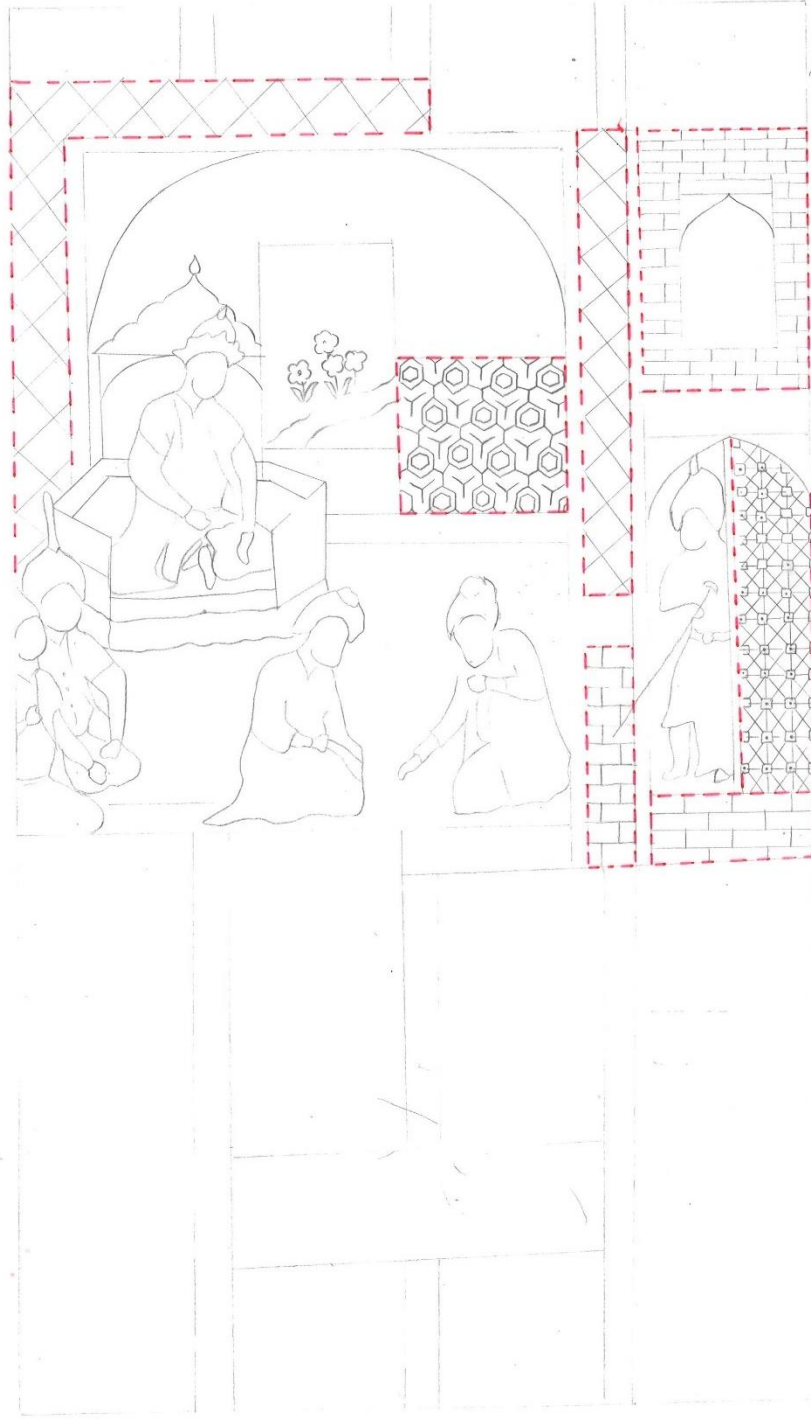
Halının üst kısmındaki kapının bulunduğu mavi renkli duvar yüzeyi, birbiri ile mesafeli lacivert renkli altıgenler ile bezenmiştir. Her üç altıgenin, lacivert çizgilerle birleştirilmesiyle düğüm deseni oluşturulmuştur. Altıgenlerin ortasına altın ile daha küçük altıgenler ile süslenmiştir. Mavi duvar yüzeyi ve halı arasındaki küf yeşili süpürgelikler ise, ardışık dikey tuğlalarla bezenmiştir. Mimari yapının sağındaki ve solundaki altın renkli duvar yüzeyi, dik ve çapraz çizgilerin kesişimi ile oluşan altıgen geçmelerle bezenmiştir.

Üçüncü bölümde, kemerli, lacivert zemin üzerine beyaz rumi motifleriyle süslenmiş alınlığı bulunan kapı içerisinden, mekâna giren figürler görülmektedir.

Üçüncü bölümde, iki farklı geometrik bezeli yüzey bulunmaktadır. Kapı alınlığının üst kısmındaki açık pembe zeminli yüzey zencirek bordür ile bezenmiştir.

Çizim Planı 32: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:18

Çizim 32: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:18

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H.1480/18

Eser Tarihi: 927 (1521)

Eser Ebadı: 340mm*235mm

Eser Müstensihî: Hacı Muhammad al-katib al Maşhadi

H. 1480 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde dört bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 32’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak ..tasvir edilmiştir.

Birinci ve dördüncü bölümde, altın cetveli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

İkinci bölümde, lacivert zemini kemerli mimari bir yapının iç mekânı tasvir edilmiştir. Mekân içerisinde, bordo zemin bordürlü, küf yeşili bir halı üzerindeki tahtta oturan hükümdar ve huzurunda oyun oynayan figürler betimlenmektedir. Halının yüzeyi, altın, bordo renkli bitkisel çift tahrir ve bordo renkli rumi motifleriyle süslenmiştir.

Geometrik bezemenin yoğun olduğu ikinci bölümde, üç farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır.

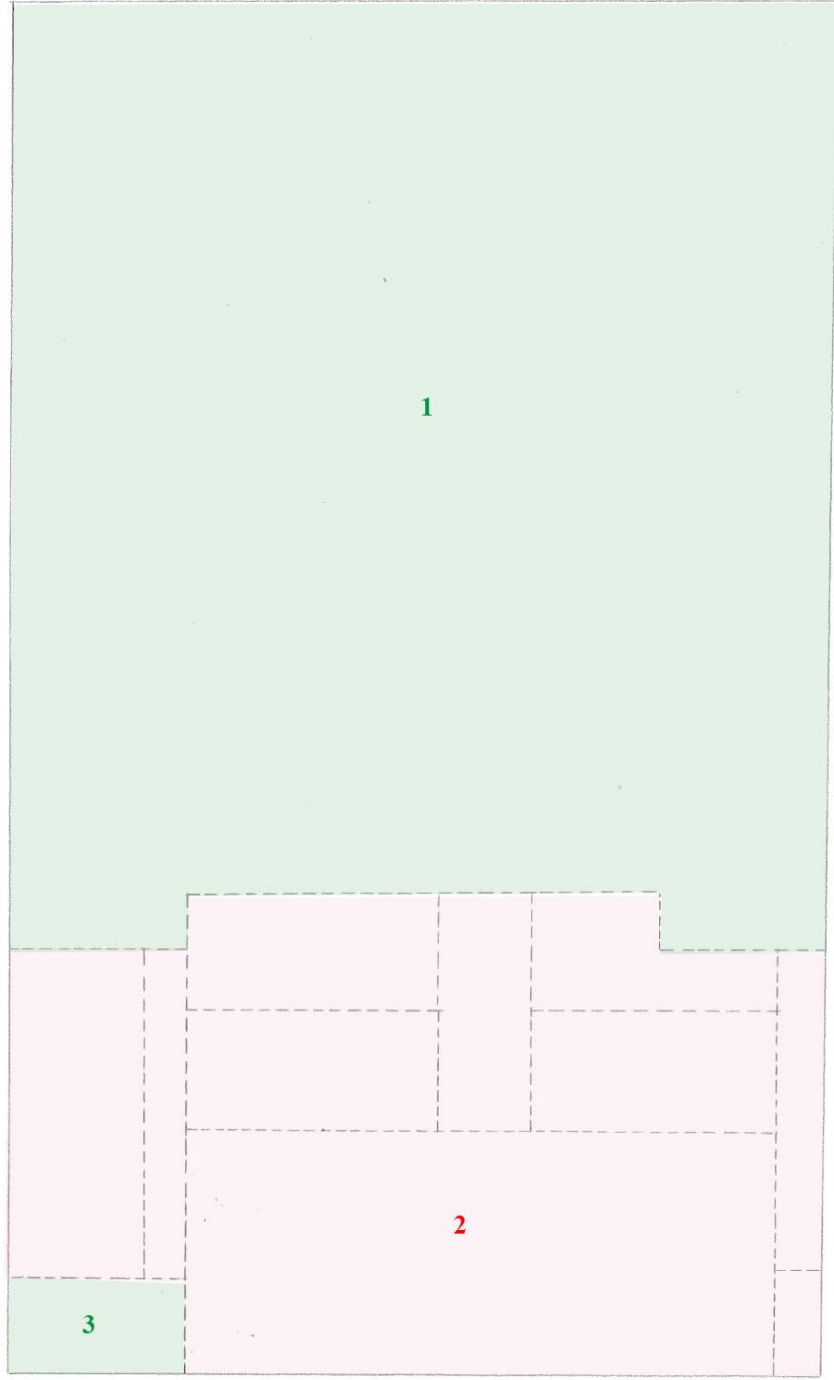
Halının üst kısmındaki kapının bulunduğu mavi renkli duvar yüzeyi, birbiri ile mesafeli lacivert renkli altıgenler ile bezenmiştir. Her üç altıgenin, lacivert çizgilerle birleştirilmesiyle düğüm deseni oluşturulmuştur. Altıgenlerin ortasına altın ile daha küçük altıgenler ile süslenmiştir. Duvar yüzeyinin sağındaki ve solundaki altın renkli duvar yüzeyi, dikey, yatay ve çapraz çizgilerin kesişimi ile oluşan altıgen geçmelerle bezenmiştir. Alt kısmındaki gri duvar yüzeyi ise ardışık tuğla formundaki taşlarla örülmüştür.

Üçüncü bölümde, kemerli penceresi, lacivert kiatabesi bulunan iki katlı mimari yapının kemerli kapı içerisinden, mekâna giren figür görülmektedir.

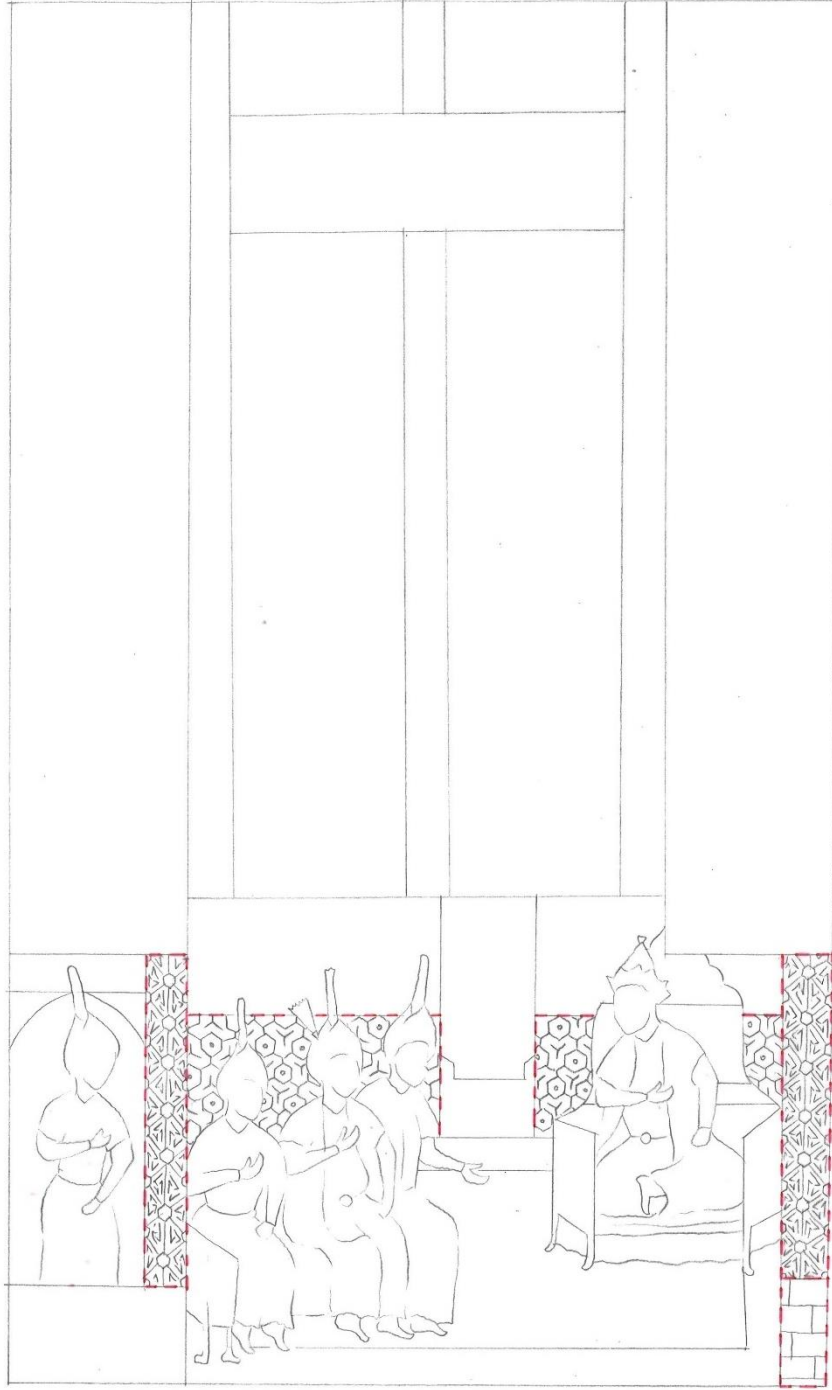
İki farklı geometrik desen ile bezenmiş üçüncü bölümde, mimari yapının kahverengi kemerli kapı yüzeyi, yatay, dikey ve çapraz çizgilerden oluşan eşkenar dörtgen deseni ile süslenmiştir. Yapının pembe duvar yüzeyi ve kapının ön kısmındaki mavi zemin yüzeyi ardışık yatay tuğla formundaki taşlarla bezenmiştir.

Resim 33: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:19

Çizim Planı 33: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:19

Çizim 33: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:19

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H.1480/19

Eser Tarihi: 927 (1521)

Eser Ebadı: 340mm*235mm

Eser Müstensihî: Hacı Muhammad al-katib al Maşhadi

H. 1480 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde üç bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 33’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak hükümdarın huzurundaki ziyaretçiler tasvir edilmiştir.

Birinci ve üçüncü bölümde, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

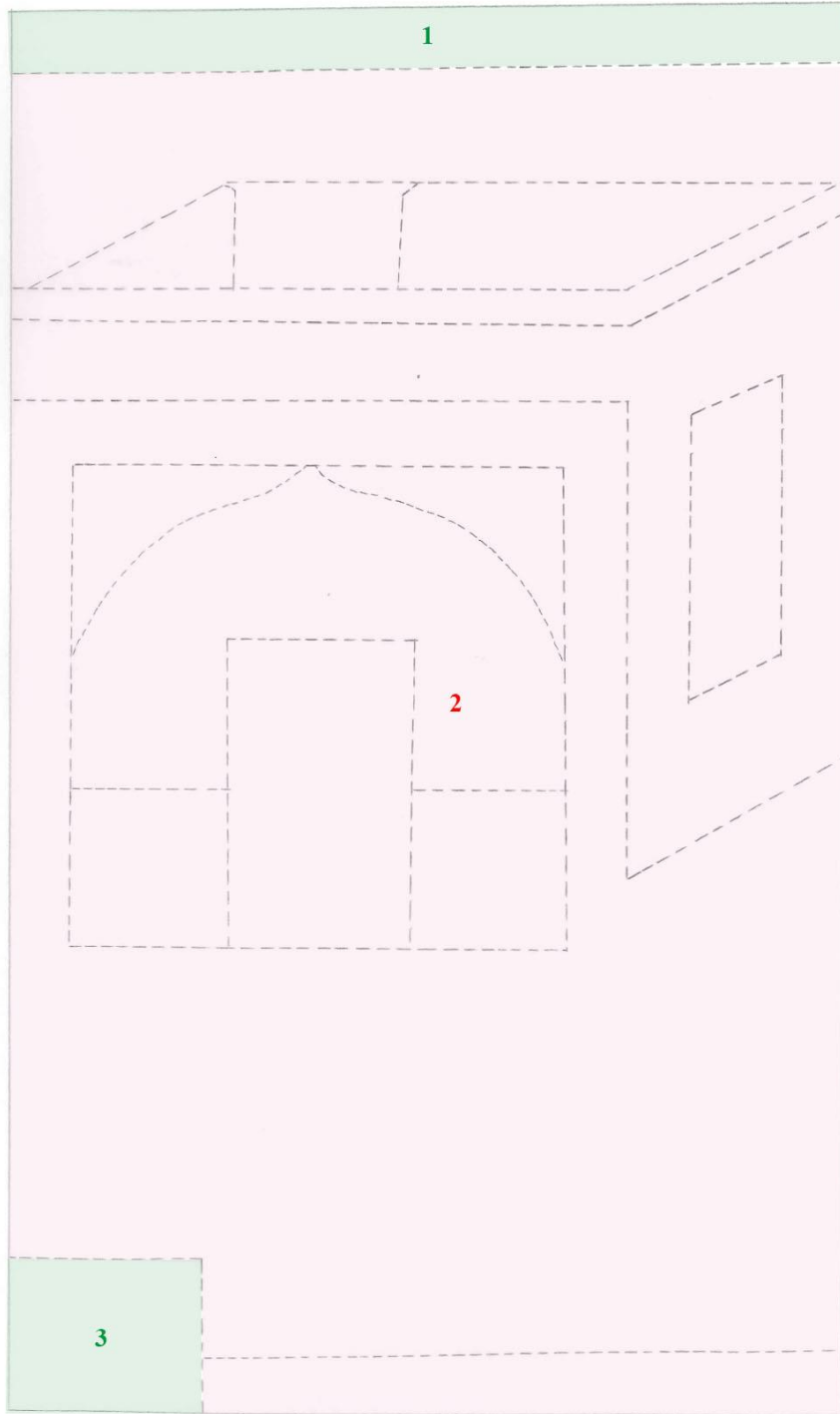
İkinci bölümde, sayfanın sol kısmında, yeşil bitkilerin ve mimari mekâna giren figürün görüldüğü kemerli, sayfanın sağındaki mimari yapının giriş kapısı görülmektedir. Sayfanın sağ kısmında mekân içerisinde, üzerinde altın taht bulunan siyah bordürlü küf yeşili bir halı bulunmaktadır. Halının yüzeyi, altın, lacivert ve bordo renkli bitkisel çift tahrir motifiyle süslenmiştir. Halı üzerinde, altıgen formlu altın tahta oturan hükümdar ve huzurundaki figürler tasvir edilmiştir. Tahtın arka kısmındaki kırık beyaz renkli duvar yüzeyleri mavi renkli yer bitkileri ve hayvan figürleriyle süslenmiştir.

Geometrik bezemenin yoğun olduğu ikinci bölümde, dört farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır.

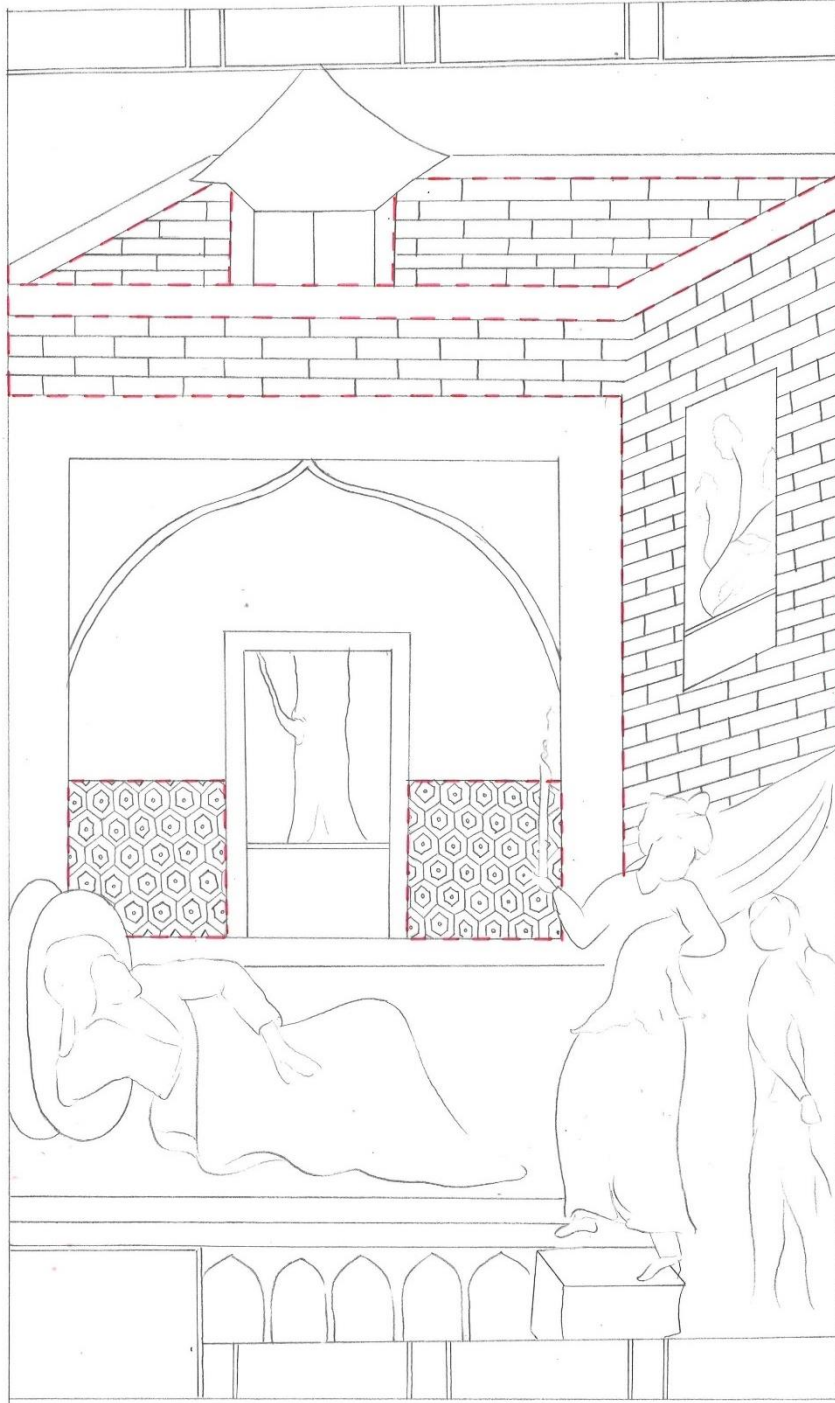
Halının üst kısmındaki ahşap kapının yüzeyi, yatay, dikey ve çapraz çizgilerden oluşan eşkenar dörtgen deseni ile süslenmiştir. Kapının bulunduğu lila renkli duvar yüzeyi, birbiri ile mesafeli altıgenler ile bezenmiştir. Her üç altıgenin, lacivert çizgilerle birleştirilmesiyle düğüm motifi oluşturulmuştur. Altıgenlerin ortasına lacivert ile daha küçük altıgenler yapılmıştır. Yapıyı çevreleyen mavi renkli duvar yüzeyi, lacivert dikey ve çapraz çizgilerin kesişim noktalarına yapılan altıgenlerle paftalara ayrılmıştır. Altıgenlerin orta kısımları lacivert altı kollu yıldızlarla süslenmiştir. Sağ alt köşedeki küf yeşili duvar yüzeyi ise ardışık yatay tuğla formundaki taşlarla örülmüştür.

Resim 34: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:20

Çizim Planı 34: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:20

Çizim 34: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:20

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H.1480/20

Eser Tarihi: 927 (1521)

Eser Ebadı: 340mm*235mm

Eser Müstensihî: Hacı Muhammad al-katib al Maşhadi

H. 1480 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde üç bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 34’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak hükümdarın dinlenmeye çekildiği sahne tasvir edilmiştir.

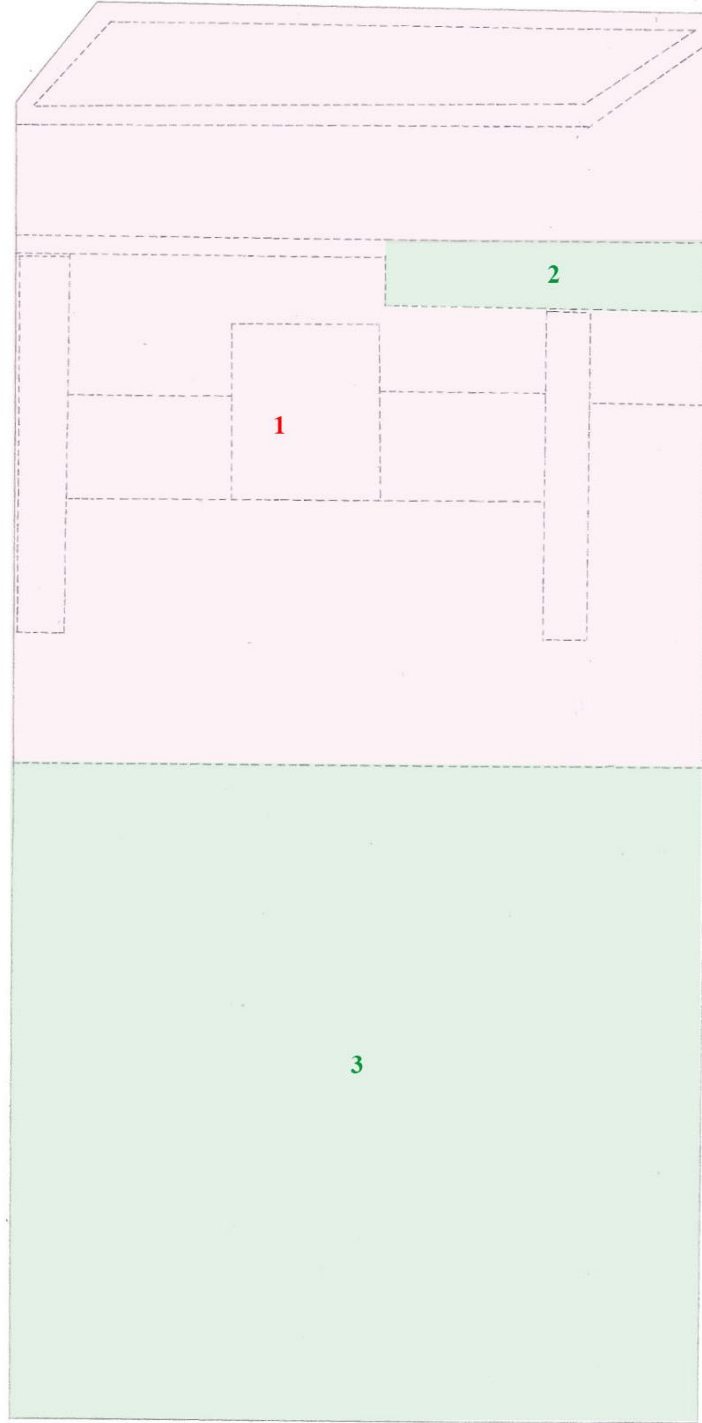
Birinci ve üçüncü bölümde, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

İkinci bölümde, iki cephesi görülen, iki katlı, düz çatısında cihannüma kısmı bulunan bahçe köşkü görülmektedir. Köşkün sol cephesinde, lacivert zemin üzerine altın bitkisel çift tahrir ve rumi motifi ile bezenmiş sivri kemer yüzeyi, sağ cephesinde ise penceresi bulunmaktadır. Mekân içerisinde, siyah bordürlü pembe renkli halı üzerinde hükümdar olduğu düşünülen kişi dinlendiği sahne tasvir edilmektedir. Halının üst kısmındaki kırık beyaz renkli duvar yüzeyleri mavi renkli yer bitkileri ve hayvan figürleriyle süslenmiştir.

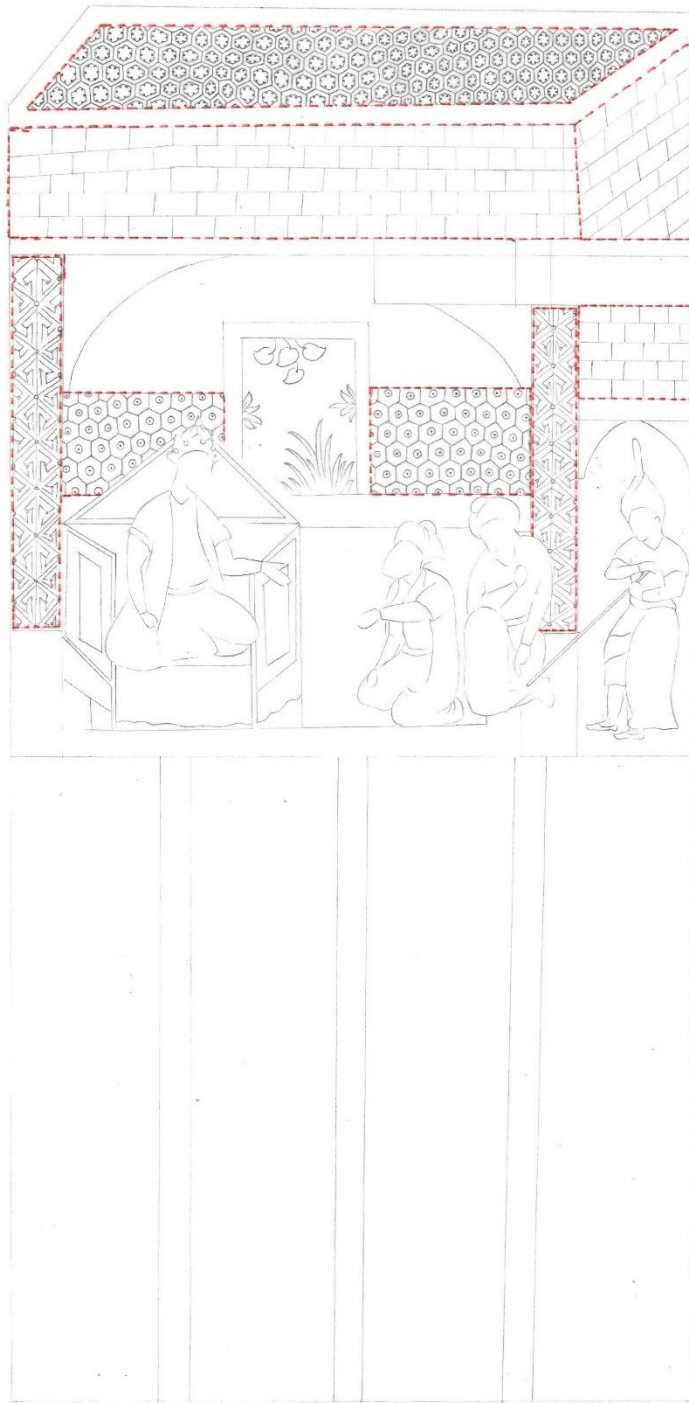
Geometrik bezemenin yoğun olduğu ikinci bölümde, üç farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır. Halının üst kısmında, doğa manzarası görünen kapının bulunduğu açık mavi duvarın yüzeyi, bal peteği formundaki lacivert altıgenler ile bezenmiştir. Yapıyı çevreleyen muhtemelen altın (kararmış) duvar yüzeyi, beyaz dikey ve çapraz çizgilerin lacivert noktalar ile kesişmesiyle oluşan altıgen geçmelerle süslenmiştir. Mimari yapının yavru ağzı dış cephe yüzeyi ve çatının açık mavi renkli zemin yüzeyi ardışık yatay tuğla formundaki taşlarla örülmüştür.

Resim 35: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:21

Çizim Planı 35: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:21

Çizim 35: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:21

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H.1480/21

Eser Tarihi: 927 (1521)

Eser Ebadı: 340mm*235mm

Eser Müstensihi: Hacı Muhammad al-katib al Maşhadi

H. 1480 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde üç bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 35’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak hükümdarın huzurundaki ziyaretçiler tasvir edilmiştir.

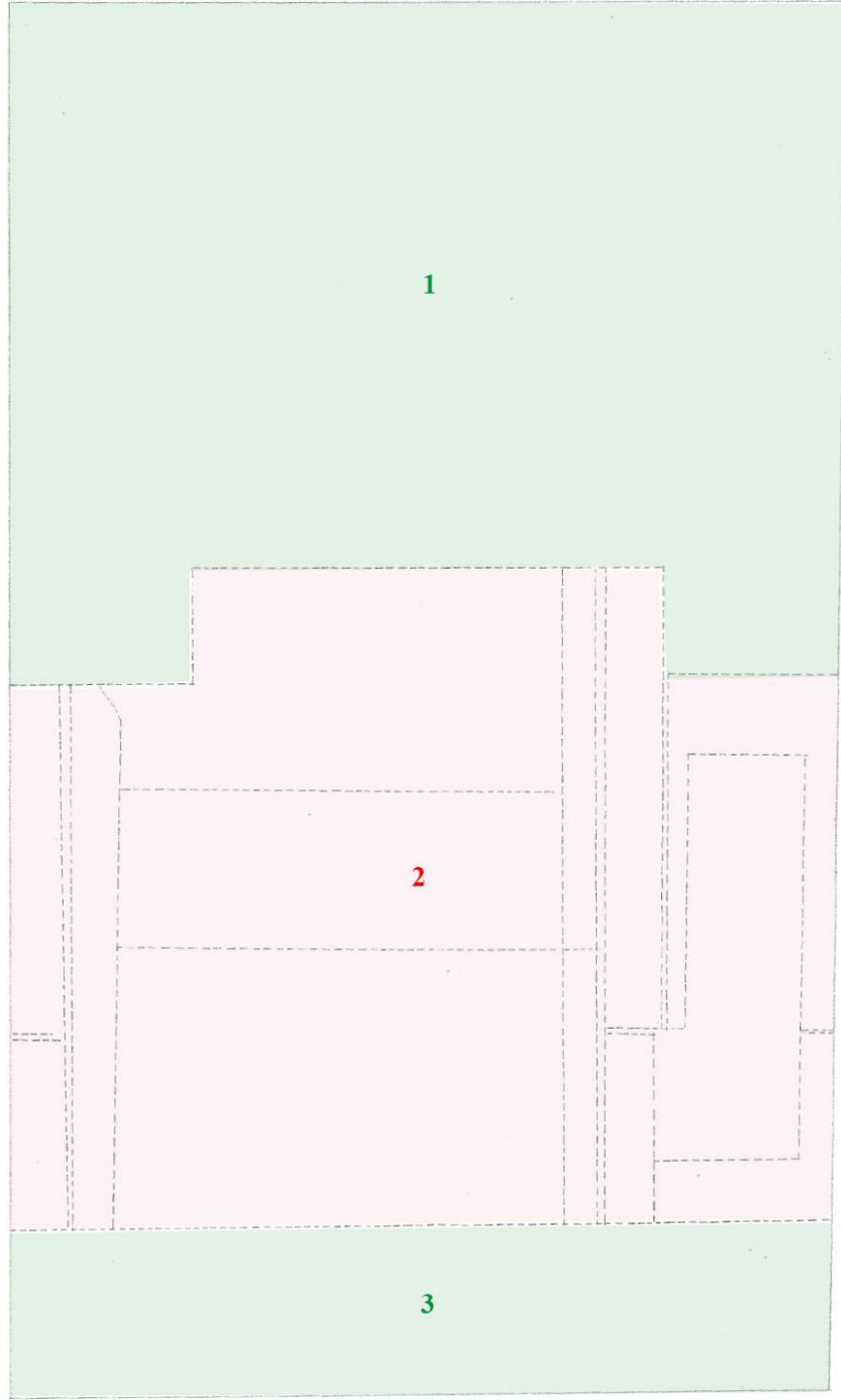
Birinci bölümde, iki cephesi görülen, düz çatısı bulunan bahçe köşkü görülmektedir. Köşkün sol cephesinde, lacivert zemin üzerine altın bitkisel çift tahrir ve rumi motifi ile bezenmiş yassı kemer yüzeyi, sağ cephesinde ise sivri kemerli giriş kapısı bulunmaktadır. Mekân içerisinde, siyah bordürlü pembe renkli halı üzerindeki tahtta oturan hükümdar ve huzurundaki figürler tasvir edilmektedir.

Geometrik bezemenin yoğun olduğu ikinci bölümde, üç farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır. Halının üst kısmında, doğa manzarası görünen kapının bulunduğu açık mavi duvarın yüzeyi, bal peteği formundaki beyaz çizgilerden oluşan altıgenler ile bezenmiştir. Yapıyı çevreleyen muhtemelen altın (kararmış) duvar yüzeyi, beyaz dikey ve çapraz çizgilerin lacivert noktalar ile kesişmesiyle oluşan altıgen geçmelerle süslenmiştir. Mimari yapının pembe dış cephe yüzeyi ve çatının küf yeşili rengindeki zemin yüzeyi ardışık yatay tuğla formundaki taşlarla örülmüştür.

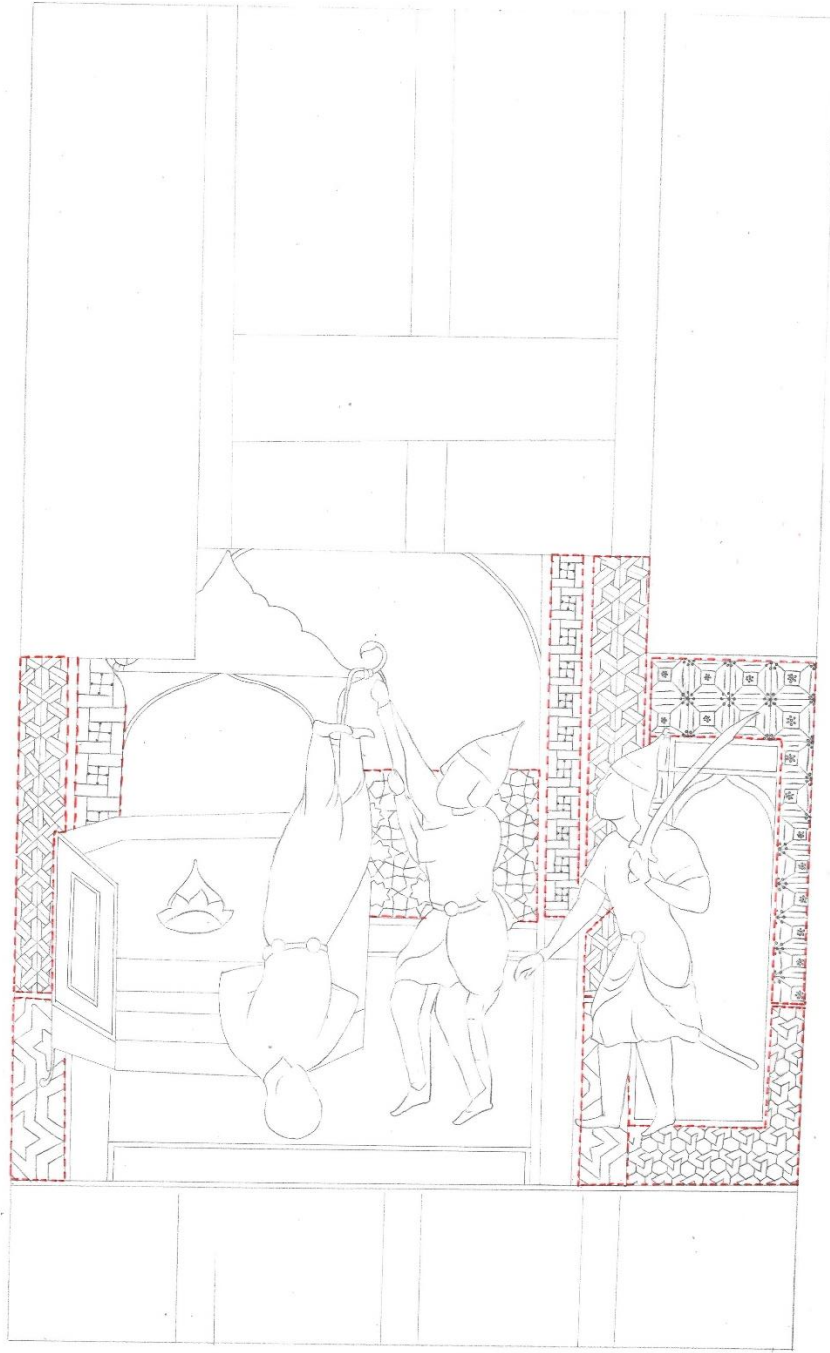
İkinci ve üçüncü bölümde, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

Resim 36: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:22

Çizim Planı 36: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:22

Çizim 36: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:22

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H.1480/22

Eser Tarihi: 927 (1521)

Eser Ebadı: 340mm*235mm

Eser Müstensihi: Hacı Muhammad al-katib al Maşhadi

H. 1480 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde üç bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 36'da görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak hükümdar olduğu düşünülen kişinin ayaklarından tahta asıldığı sahne tasvir edilmiştir.

Birinci ve üçüncü bölümde, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

İkinci bölümde, sayfanın sol kısmında, lacivert yassı kemerli mimari bir yapının iç mekânı, sayfanın sağ kısmında ise, sivri kemerli, lacivert kitabeli mimari yapının giriş kapısı tasvir edilmiştir. Mekân içerisinde, altın bordürlü, pembe bir halı üzerindeki kubbe formundaki tahta hükümdarı ayaklarından asan iki figür betimlenmektedir. Tahtın altın zeminli kubbe kısmı, siyah rumi motifleriyle bezenmiştir. Halının yüzeyi, bordo ve lacivert renkli bitkisel çift tahrir ve bulut motifleriyle süslenmiştir.

Geometrik bezemenin yoğun olduğu ikinci bölümde, altı farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır.

Halının üst kısmındaki kırmızı altıgenli lacivert renkli duvar yüzeyi, altın renk ile yapılmış sekiz kollu yıldızlarla süslenmiştir. Bu yüzeyin sağındaki ve solundaki sütun şeklindeki pembe duvar yüzeyi birbirine paralel çizilmiş yatay ve dikey çizgilerin alttan ve üstten geçişi ile oluşan sepet örgüsü deseniyle süslenmiştir.

Pembe yüzeyin çevresini saran bordür şeklindeki altın zeminli duvar yüzeyi ise altıgen geçmelerle bezenmiştir. Alt kısmındaki kırmızı ve lacivert renkli yüzey üzerine ise altı kollu yıldızlarla süslenmiştir.

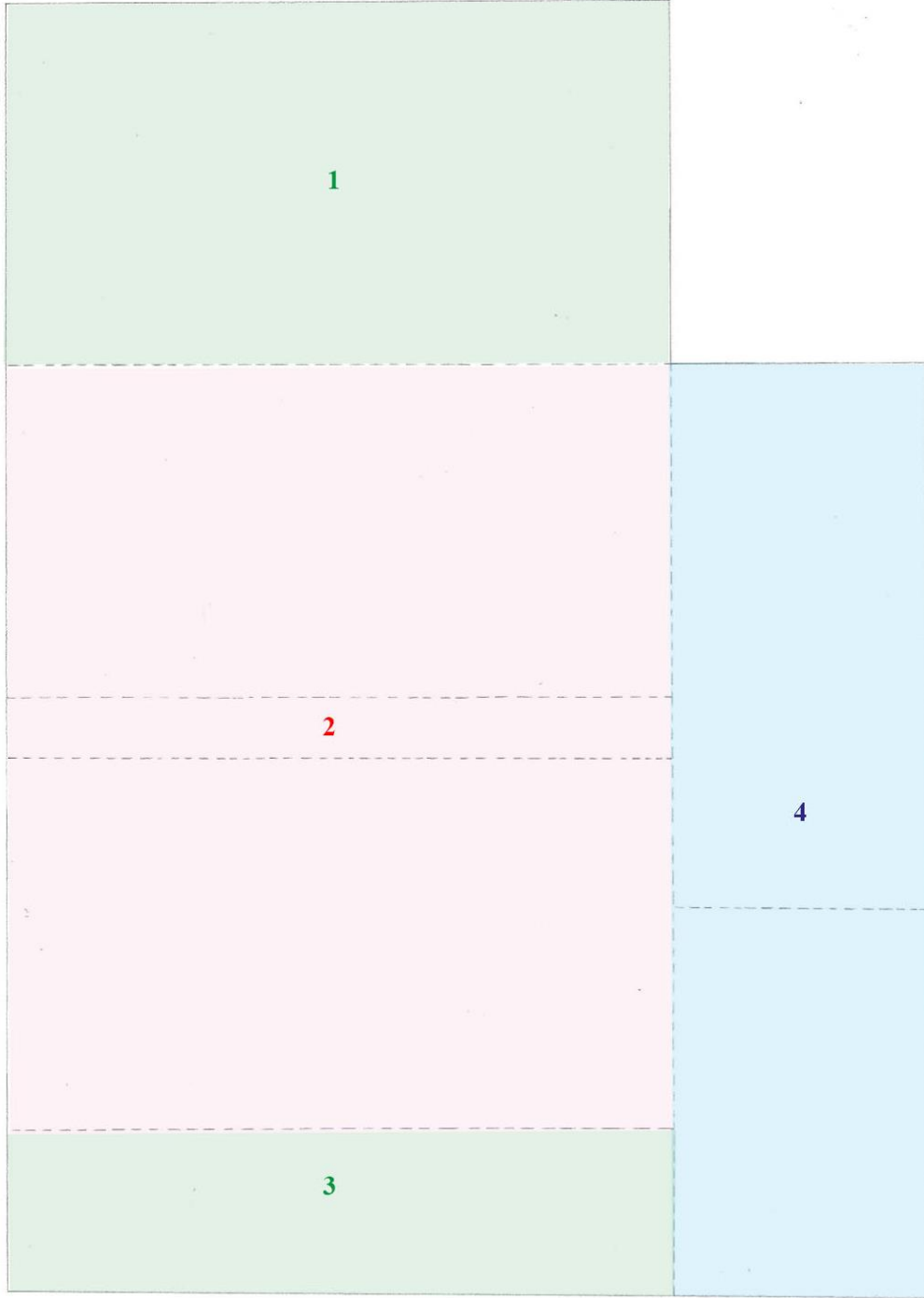
Sayfanın sağ kısmında, kemerli giriş kapının bulunduğu açık mor duvar yüzeyi, yatay ve dikey beyaz çizgilerin kesişmesiyle oluşan eşkenar dörtgenlerle bezenmiştir. Karelerin orta kısımlarına ve kesişim yerlerine daha küçük kareler konularak süslenmiştir. Duvar

yüzeyinin alt kısmındaki mavi renkli yüzey ise birbiri ile mesafeli lacivert çizgilerle yapılmış altıgenler ile bezenmiştir. Her üç altıgenin, çizgilerle birleştirilmesiyle düğüm motifi oluşturulmuştur. Altıgenlerin ortasına lacivert ile nokta konulmuştur.

Resim 37: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:1

Çizim Planı 37: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:1

Çizim 37: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:1

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H.1482/1

Eser Tarihi: 939 (1533)

Eser Ebadı: 335mm*240mm

Eser Müstensihî: Muhammad b. Camal ad-Din

H. 1482 nolu eserde bulunan y.49a.¹⁰⁵ sayfa numaralı minyatür kendi içerisinde dört bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 37’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak hükümdarın huzurundaki ziyaretçiler tasvir edilmiştir.

Birinci ve üçüncü bölümde, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

İkinci bölümde bir mekân içerisinde, üzerinde altıgen formda kemerli altın taht bulunan lacivert-bordo bordürlü siyah halı vardır. Halı yüzeyi, bitkisel ve rumi motifleriyle süslenmiştir. Mekân içerisindeki taht üzerinde oturan hükümdar, etrafındaki hizmetliler ve huzurunda oturan figürler tasvir edilmiştir. Tahtın arka kısmındaki kırık beyaz renkli duvar yüzeyi mavi renkli ağaçlarla ve hayvan figürleriyle süslenmiştir.

İkinci bölümde geometrik bezeme sadece tahtın arka kısmındaki kapılar üzerinde görülmektedir. Yan yana bulunan iki kapının, yavru ağız zemin yüzeyi girift geometrik çizgilerle bezenmiştir.

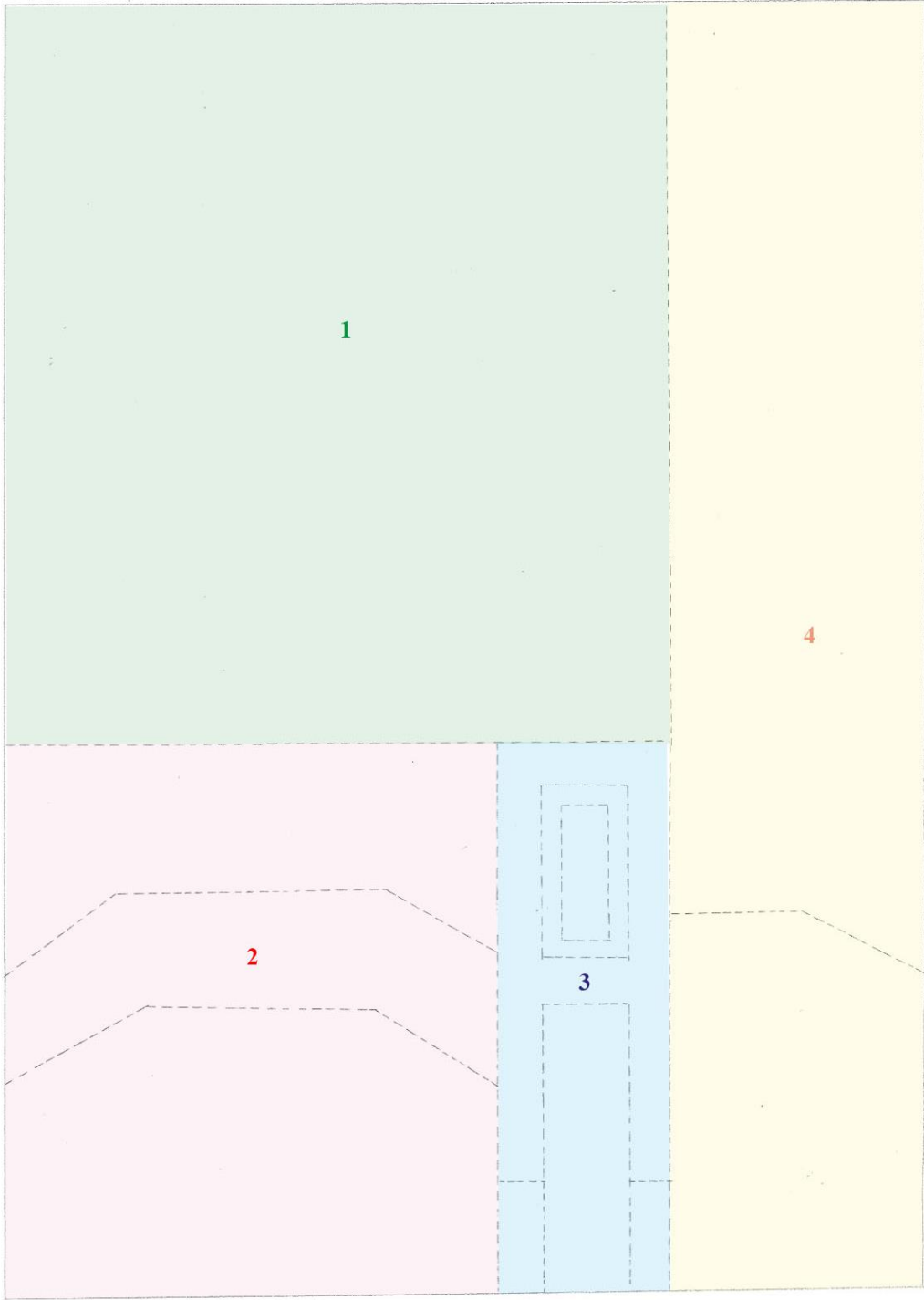
Dördüncü bölümde, iki figürün bulunduğu avluyu çevreleyen kırmızı çitlerin arkasında, altın ile belirtilmiş gökyüzü, yeşil çimler üzerindeki ağaçlar arasında akan derenin tasvir edildiği bir manzara görülmektedir.

Dördüncü bölümde geometrik bezeme, sadece yer döşemesinde görülmektedir. Avlunun açık limon küfü renkli yer döşemesi ardışık tuğla formundaki taşlarla örülmüş.

¹⁰⁵ Lâle ULUÇ, a.g.k., s.138.

Resim 38: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:2

Çizim Planı 38: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:2

Çizim 38: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:2

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H.1482/2

Eser Tarihi: 939 (1533)

Eser Ebadı: 335mm*240mm

Eser Müstensihî: Muhammad b. Camal ad-Din

H. 1482 nolu eserde bulunan y.22b.¹⁰⁶ sayfa numaralı minyatür kendi içerisinde dört bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 38’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak hükümdarın huzurundaki ziyaretçiler tasvir edilmiştir.

Birinci bölümde, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

İkinci bölümde bir mekân içerisinde, üzerinde altıgen formda, bulut motifleriyle bezeli kemerli altın taht bulunan pembe bordürlü sarı bir halı görülmektedir. Halı yüzeyi, bitkisel motiflerle süslenmiştir. Mekân içerisindeki taht üzerinde oturan hükümdar, etrafındaki hizmetliler ve huzurunda oturan figürler tasvir edilmiştir. Tahtın arka kısmındaki açık mor renkli duvar yüzeyi mavi renkli ağaçlarla ve hayvan figürleriyle süslenmiştir.

İkinci bölümde geometrik bezeme sadece tahtın arka kısmındaki duvar yüzeyinde görülmektedir. Yüzey, altıgenlerin kesişimi ile oluşan altı kollu yıldızın içine yapılan mavi renkli on iki kollu yıldızların tekrar etmesiyle oluşan geometrik desen ile bezenmiştir.

Üçüncü bölümde, kemerli kapısı ve dikdörtgen penceresi bulunan, iki katlı mimari yapıdan dışarı doğru bakan figür tasvir edilmektedir.

Geometrik bezemenin yoğun olduğu üçüncü bölümde, üç farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır.

Kapının ön kısmında koyu gri zemin yüzeyi ardışık yatay tuğla formundaki taşlar ile örülmüştür. Mimari yapının yavru ağız rengindeki zemin yüzeyi, birbirine mesafeli

¹⁰⁶ Lâle ULUÇ, a.g.k., s.140.

lacivert sekizgenler arasında oluşan dört yn deseni ile bezenmiştir. Yapının dikdörtgen penceresinin altın zeminli söve kısımları birbirine paralel çizilmiş yatay ve dikey çizgilerin alttan ve üstten geçişi ile oluşan sepet örgüsü deseniyle süslenmiştir.

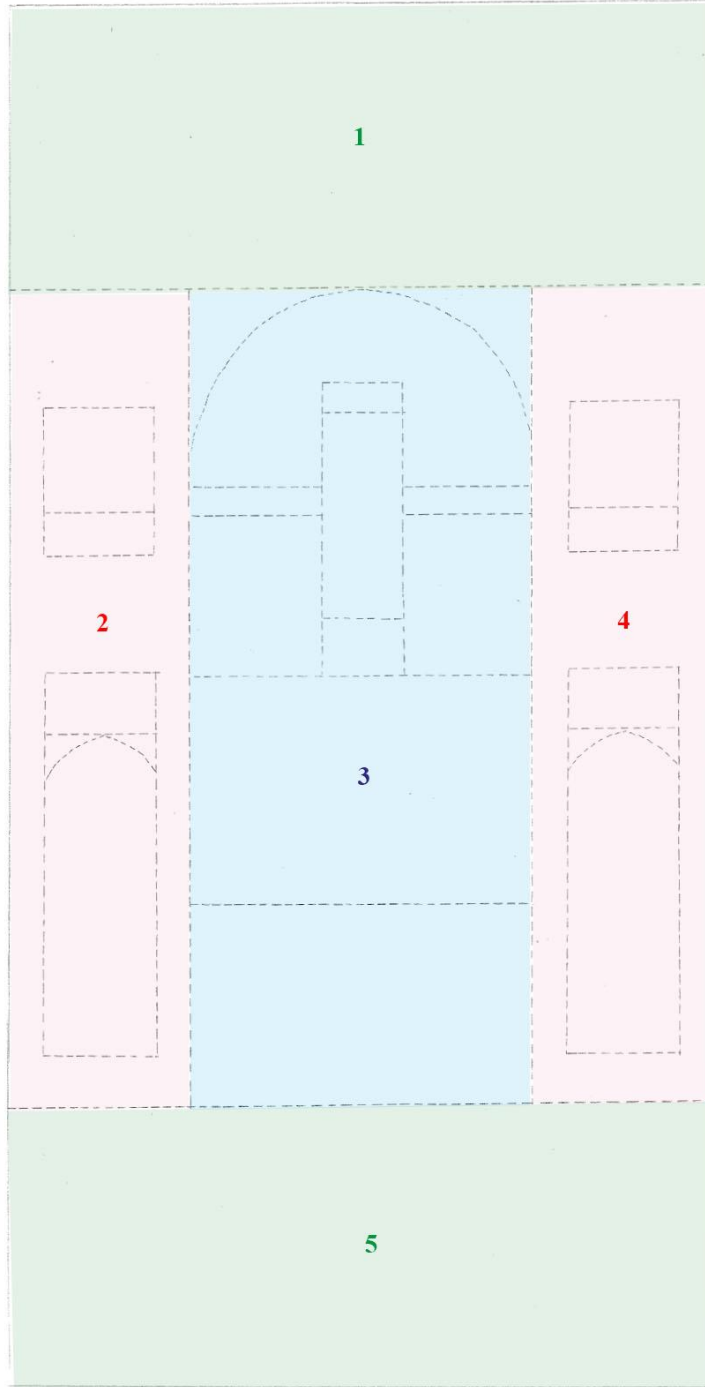
Dördüncü bölümde,  figürün bulunduğu avluyu çevreleyen çitlerin arkasında, altın ile belirtilmiş gökyüzü, yeşil çimler üzerindeki ağaçlar arasında akan derenin ve üç figürün tasvir edildiği bir manzara görülmektedir.

Dördüncü bölümde geometrik bezeme, sadece yer döşemesinde görülmektedir. Avlunun lacivert zemin yüzeyi, kf yeşili altıgenlerin birleşiminden oluşan altı kollu yıldıızlarla bezenmiştir.

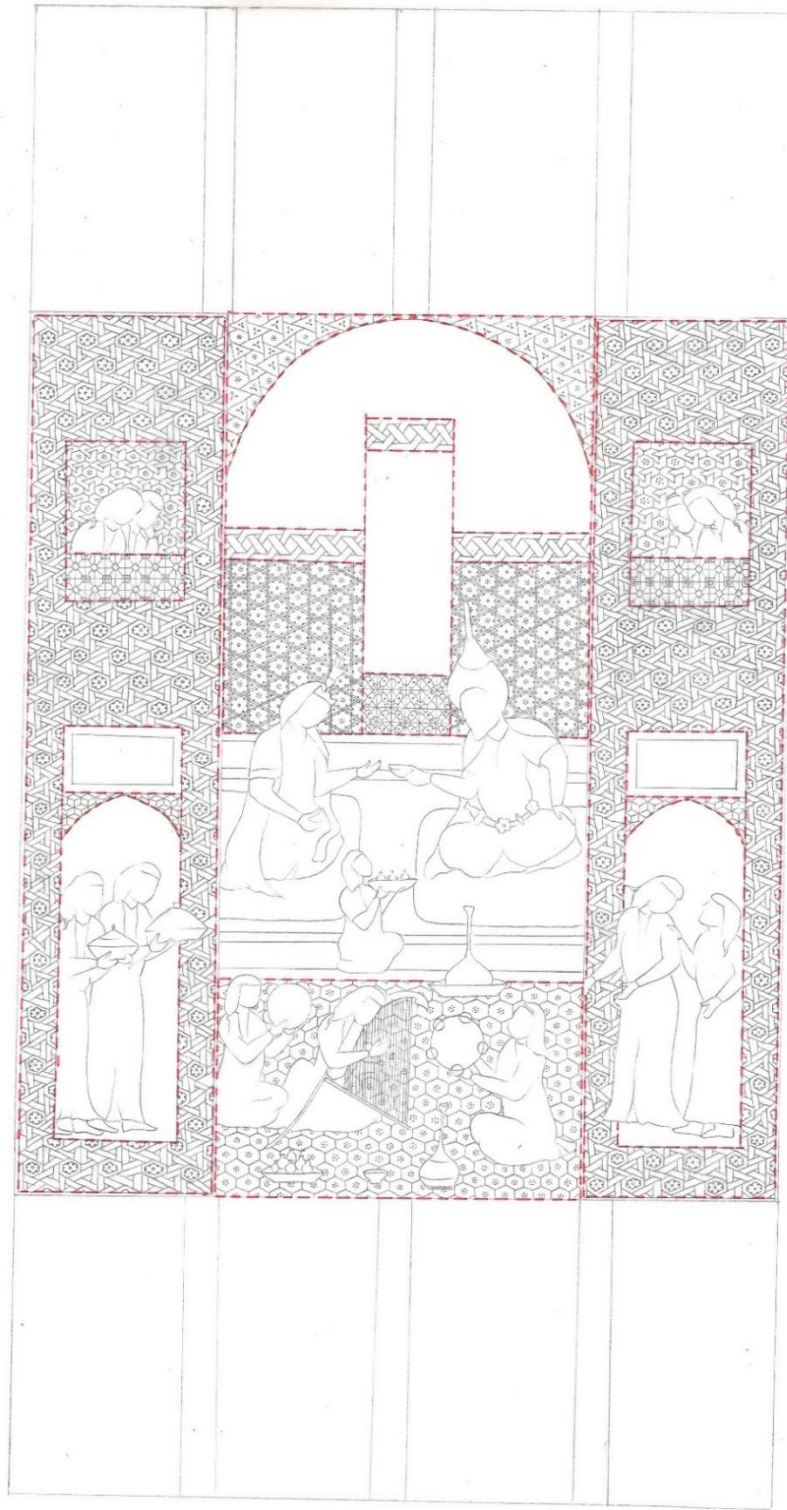

Resim 39: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:3

Çizim Planı 39: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:3

Çizim 39: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:3

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H.1482/3

Eser Tarihi: 939 (1533)

Eser Ebadı: 335mm*240mm

Eser Müstensihisi: Muhammad b. Camal ad-Din

H. 1482 nolu eserde bulunan y.41b.¹⁰⁷ sayfa numaralı minyatür kendi içerisinde beş bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 39'da görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak eğlence sahnesi tasvir edilmiştir.

Birinci ve beşinci bölümde, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

İkinci ve dördüncü bölümlerde, boydan aşağı doğru uzanan, sivri kemerli giriş kapısı, lacivert zeminli kitabesi ve penceresi bulunan mimari yapı görülmektedir. Yapının giriş kapısında ve pencerelerinde ikişer kadın figürü bulunmaktadır.

İkinci ve dördüncü bölümlerde dört farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır.

Yapının, kapılarında bulunan altın zemin sivri kemerli yüzeyleri, altılı yıldız desenleriyle bezenmiştir.

Mimari yapının yavruağzı zemin yüzeyi, eş kenar üçgenlerin birleşiminden oluşan küf yeşili altıgenler ile bezenmiştir. Pencerelerin yavruağzı zemin yüzeyleri, kare paftalara ayrılmış ve kesişim noktalarına yapılan küçük karelerden oluşan eşkenar dörtgenlerle süslenmiştir. Penceredeki figürlerin arka kısmındaki kırık beyaz duvar yüzeyleri ise altıgenden oluşan çarkıfelek deseniyle süslenmiştir.

Üçüncü bölümde, sivri kemerli bir mekân tasvir edilmektedir. Mekân içerisinde, pembe bordürlü beyaz halı vardır. Halının yüzeyi bordo bitkisel çift tahrir ve gri renkli bulut motifleriyle bezenmiştir. Halı üzerinde, karşılıklı iki minder üzerinde oturan hükümdar, hanım sultan ve hizmetli bulunmaktadır. Halının üst kısmına doğru, çiçek açmış yer

¹⁰⁷ Lâle ULUÇ, a.g.k., s.138.

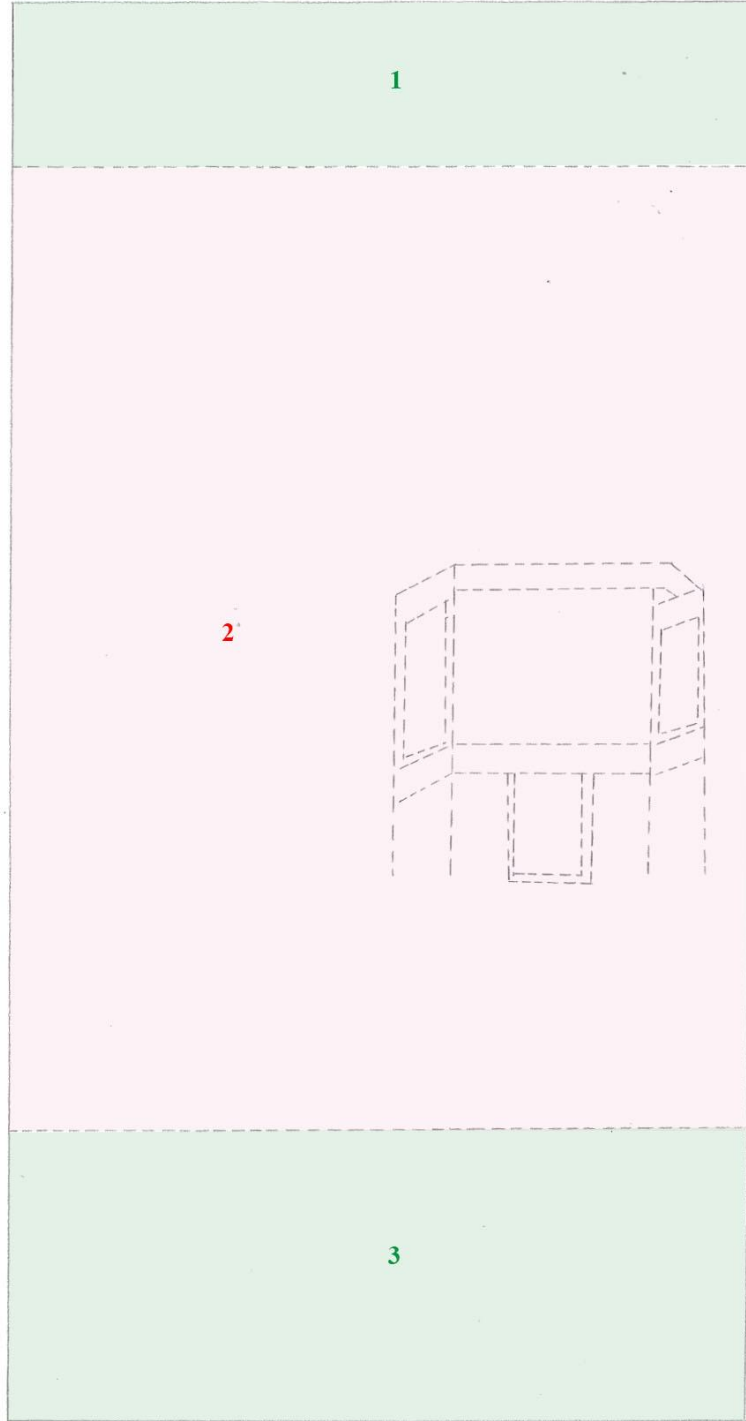
bitkileri görülen bir kapı görülmektedir. Halının alt kısmındaki alanda, arp ve def çalan üç figür oturmaktadır.

Geometrik bezemenin yoğun olduğu üçüncü bölümde, beş farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır.

Halının üst kısmındaki kapının somon renkli yüzeyi önce kare paftalara ayrılarak paftaların kesiştiği yerlerden dik çizilen çizgilerin birleştirilmesinin ardından kesişim noktalarına yapılan sekiz kollu yıldızlarla bezenmiştir. Kapının bulunduğu siyah duvarın yüzeyi, altın renkli çizgilerden oluşan lacivert altıgenlerin kesişimi ile oluşan küf yeşili altı köşeli yıldızlarla bezenmiştir. Bu duvarın ve kapının üst kısmında, altın zemin üzerine yapılmış zencirek ile bezenmiş bordür görülmektedir. Yapının altın zeminli kemer yüzeyi, eş kenar üçgenlerin birleşiminden oluşan altıgenlerle bezenmiştir. Halının alt kısmındaki krem renkli yer döşemesi, beyaz çizgilerle yapılmış bal peteği formundaki altıgenlerle süslenmiştir.

Resim 40: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:4

Çizim Planı 40: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:4

Çizim 40: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:4

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H.1482/4

Eser Tarihi: 939 (1533)

Eser Ebadı: 335mm*240mm

Eser Müstensihi: Muhammad b. Camal ad-Din

H. 1482 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde üç bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 40'da görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak esir alınan ve öldürülen insanlar tasvir edilmiştir.

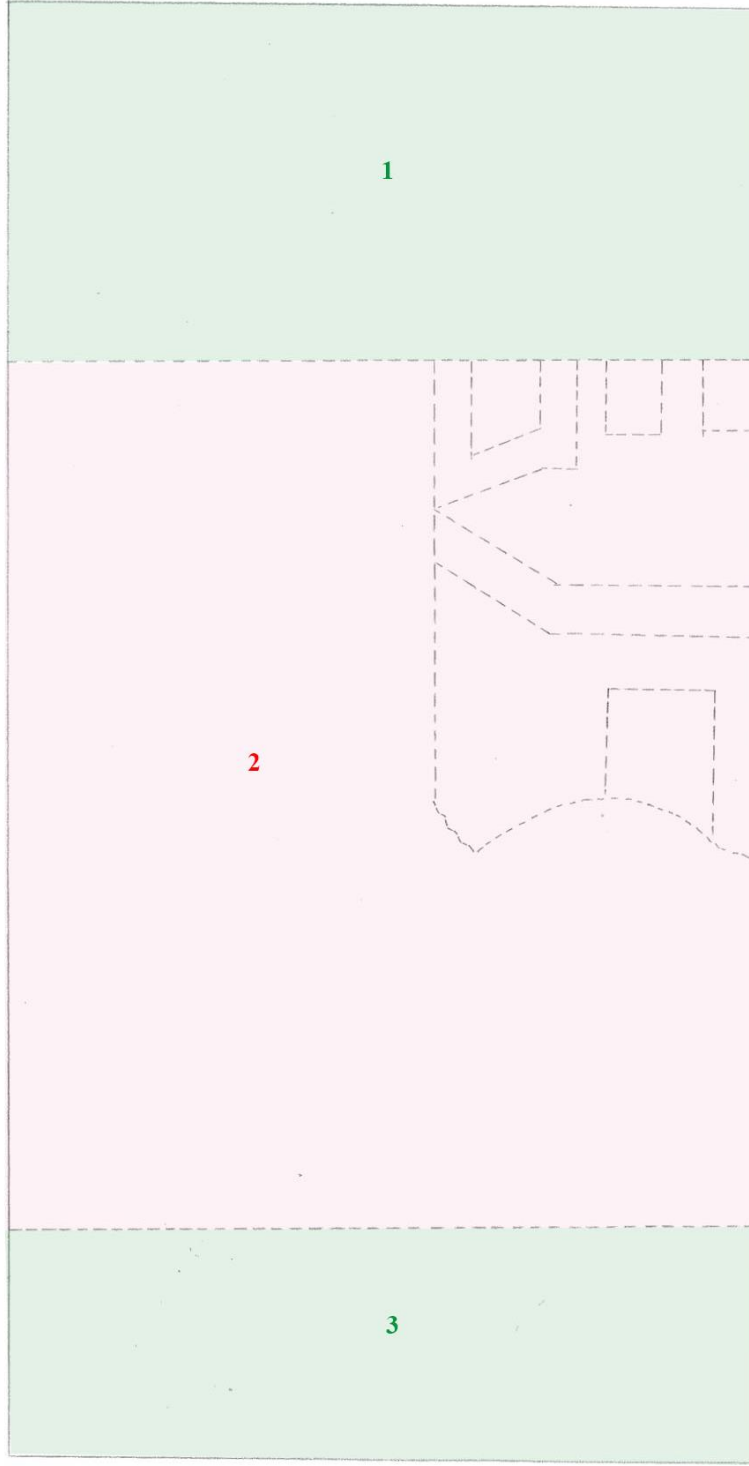
Birinci ve üçüncü bölümde, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

İkinci bölümde, gökyüzü altın, toprak zemin ise yavru ağzı tonlarında yapılmış yeşil bir ağacın renkli çiçekler açmış yer bitkilerinin bulunduğu manzara tasvir edilmiştir. Alan içerisinde zırhlı, atlı askerkerlerin esir aldığı, öldürdüğü düşman askerleri ve hadiseyi altın taht üzerinde hanım sultan ile izleyen hükümdar tasvir edilmiştir. Tahtın alt yüzeyi ve altın zeminli ayak kısımları siyah bitkisel çift tahrir ve rumi motifleri ile süslenmiştir.

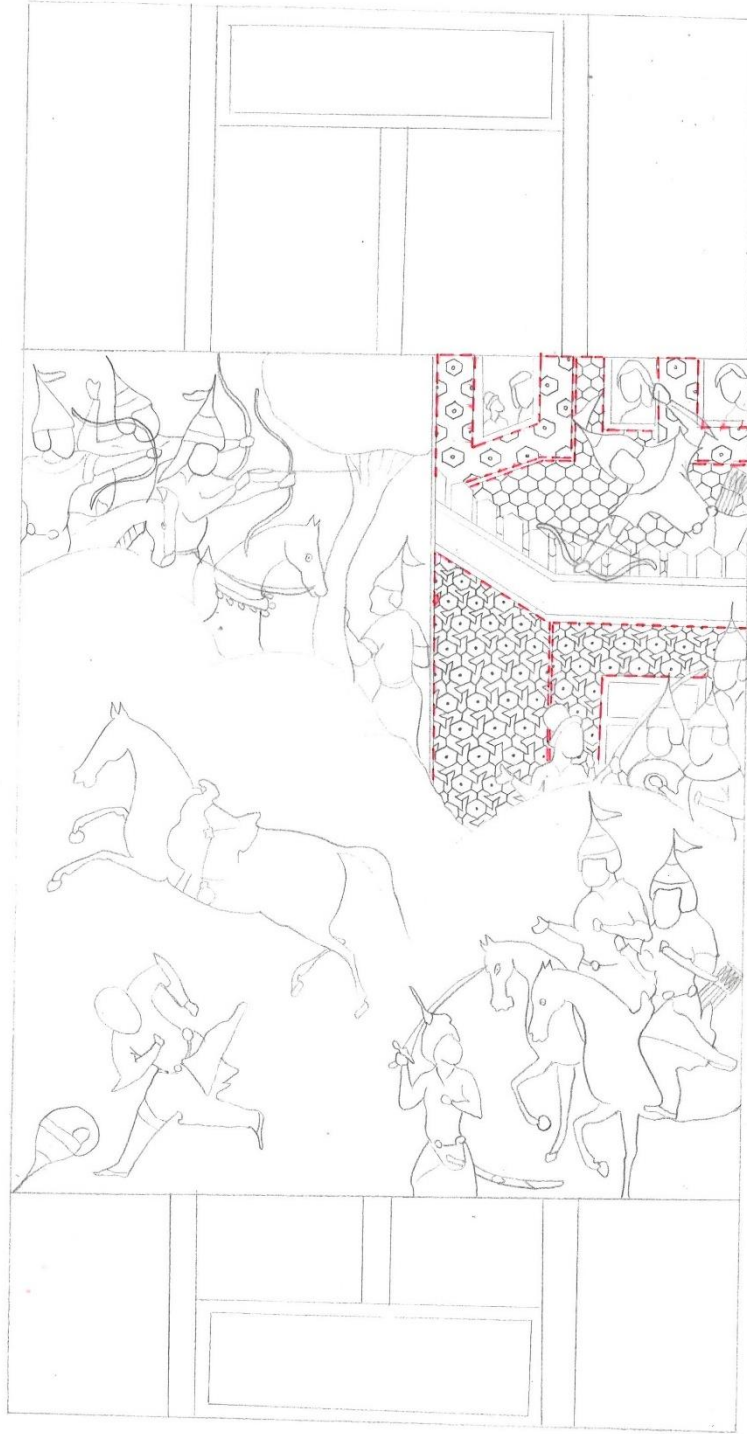
İkinci bölümde geometrik desen sadece tahtın kenar kısımlarında görülmektedir. Altın zemin üzerine bordo ve yeşil çizgilerin oluşturduğu altıgenlerden oluşan altı köşeli yıldızlarla bezenmiştir. Altıgenlerin ortasına bir, altı köşeli yıldızların ortasına ise altı nokta konularak süslenmiştir.

Resim 41: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:5

Çizim Planı 41: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:5

Çizim 41: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:5

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H.1482/5

Eser Tarihi: 939 (1533)

Eser Ebadı: 335mm*240mm

Eser Müstensihisi: Muhammad b. Camal ad-Din

H. 1482 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde üç bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 41’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak kaleye yapılan saldırı sahnesi tasvir edilmiştir.

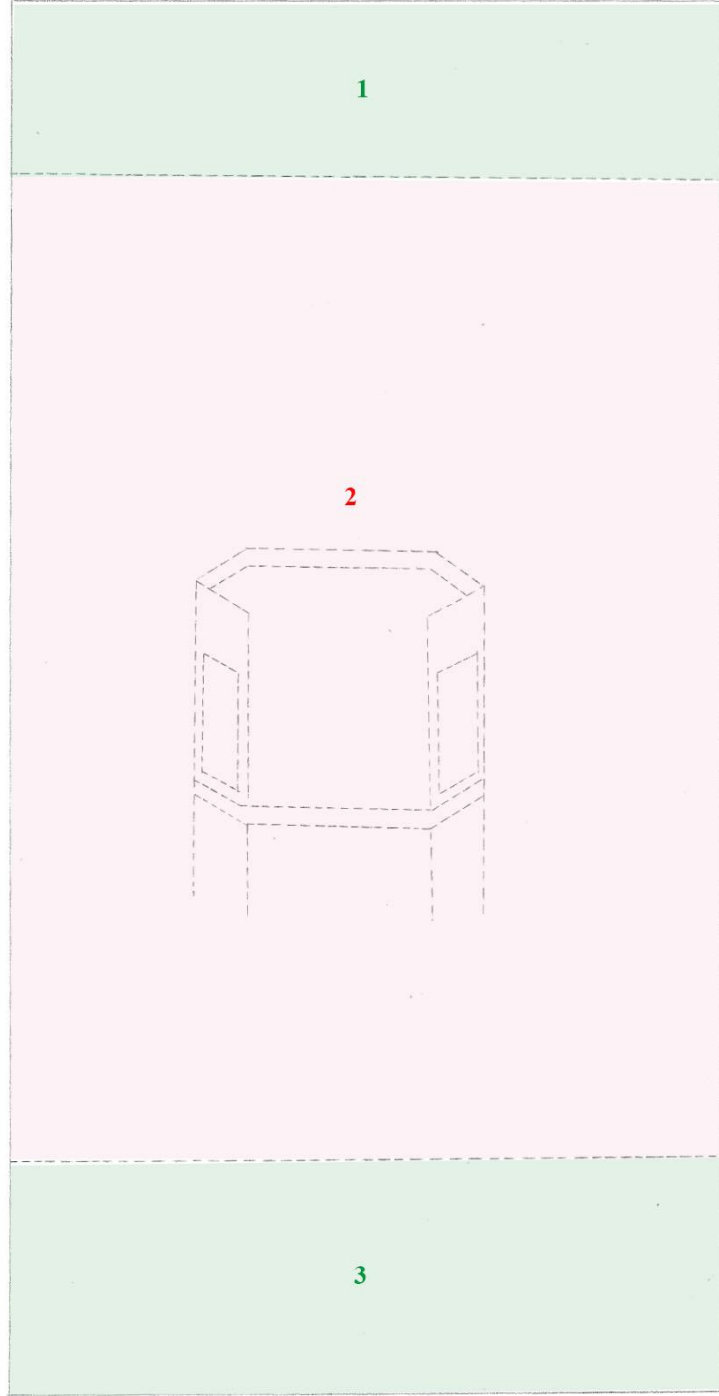
Birinci ve üçüncü bölümde, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

İkinci bölümde, mavi gökyüzü, pembe tonlarda toprak zemin üzerine yapılmış otların, çiçek açmış yer bitkilerinin, ağacın oluşturduğu manzara içerisinde kapısı olan ve iki cephe yüzeyi görülen iki katlı kaleye saldıran askerler tasvir edilmiştir. Kale surları, küf yeşili renginde dendanlı olup bitkisel çift tahrir motifleriyle süslenmiş lacivert bordür üzerinde yükselmektedir. Kalenin ikinci katında pencerelerden bakan figürler görülmektedir.

Geometrik bezemenin yoğun olduğu ikinci bölümde, iki farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır. Kalenin yavruağzı zeminli cephe yüzeyi, küf yeşili altıgenlerden oluşan çarkıfelek deseni ile süslenmiştir. Kalenin üst katındaki yavru ağzı yer döşemsi ise bal peteği formundaki altıgenlerle bezenmiştir.

Resim 42: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:6

Çizim Planı 42: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:6

Çizim 42: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:6

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H.1482/6

Eser Tarihi: 939 (1533)

Eser Ebadı: 335mm*240mm

Eser Müstensihî: Muhammad b. Camal ad-Din

H. 1482 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde üç bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 42’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak bekleyiş içerisindeki figürler tasvir edilmiştir.

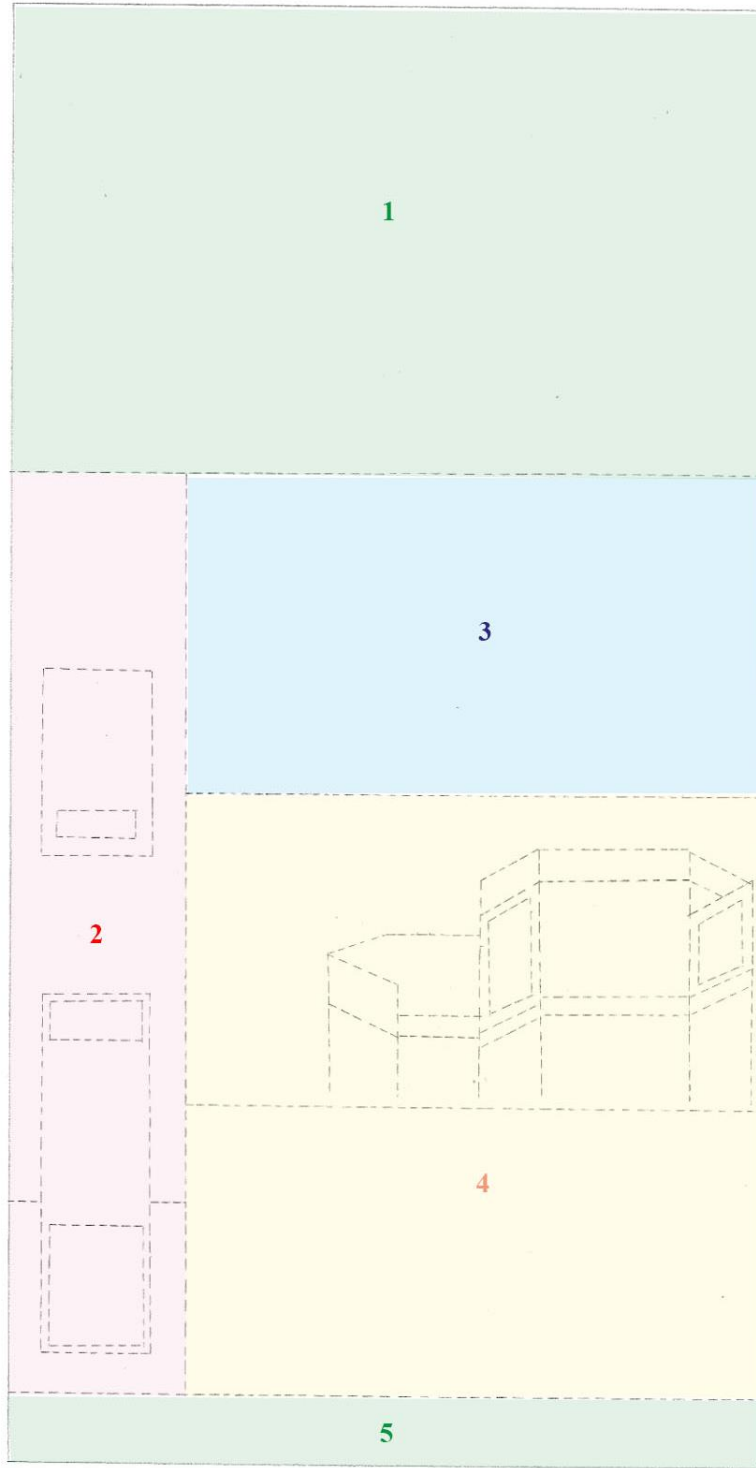
Birinci ve üçüncü bölümde, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

İkinci bölümde, altın renginde gökyüzü, krem tonlarda toprak zemin üzerine yapılmış otların, çiçek açmış yer bitkilerinin, akan derenin ve ağacın oluşturduğu manzaranın orta kısmında altın zeminli altıgen formda taht yapılmıştır. Tahtın üzerinde bir taç, etrafında bekleyiş içerisindeki atlı ve atsız figürler, tahtın ön kısmında ise iki vahşi hayvan bağlı olarak tasvir edilmiştir. Tahtın alt yüzeyi ve altın zeminli ayak kısımları siyah bitkisel çift tahrir ve rumi motifleri ile süslenmiştir.

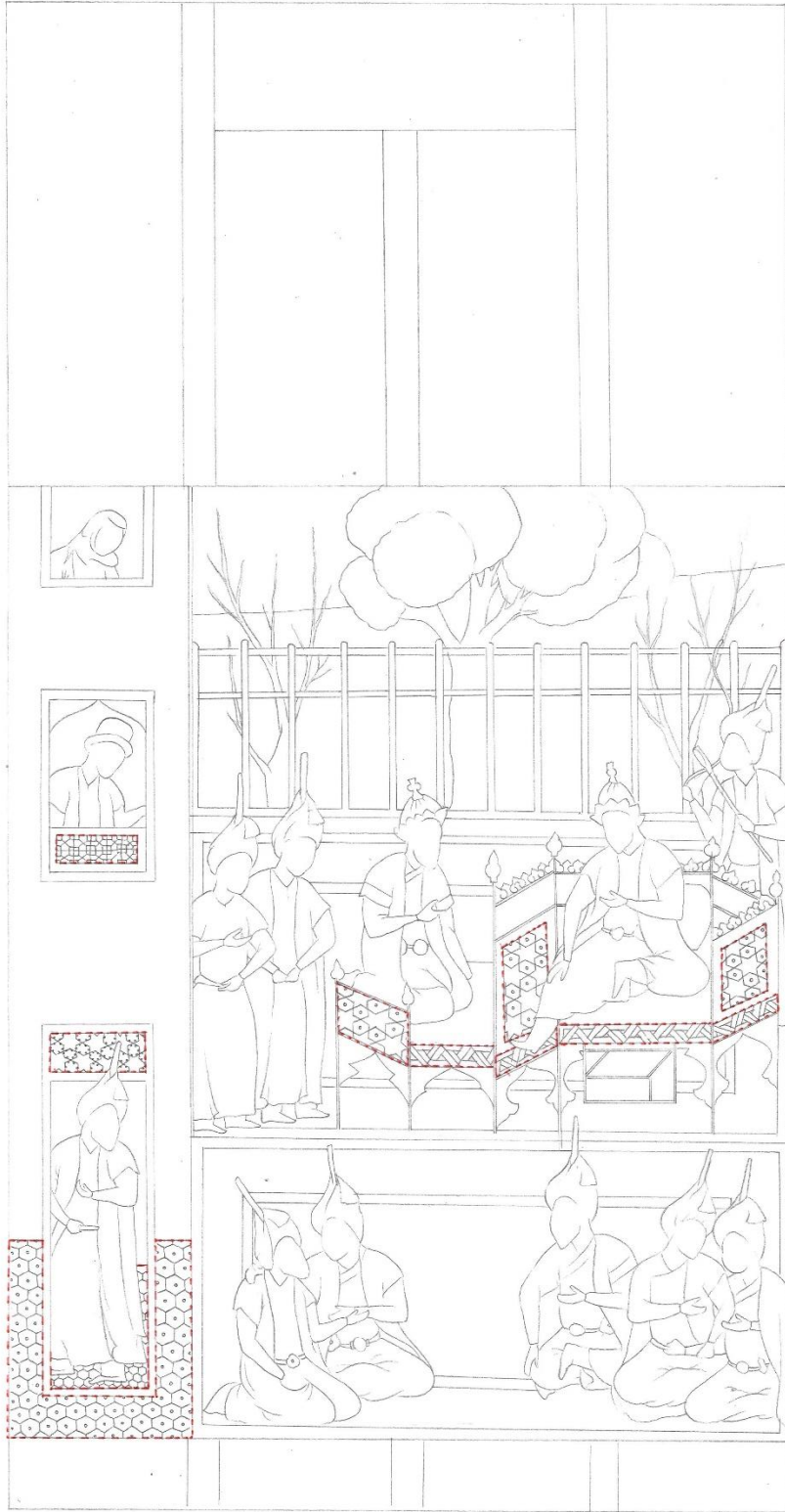
İkinci bölümde, iki farklı geometrik desen tahtın kenar kısımlarında görülmektedir. Altın zemin üzerine bordo ve yeşil çizgilerin oluşturduğu altıgenlerden oluşan altı köşeli yıldızlarla bezenmiştir. Altıgenlerin ortasına bir, altı köşeli yıldızların ortasına ise altı nokta konularak süslenmiştir. Tahtın üst kısımlarında bordür şeklinde görülen altın zeminli yüzey ise zencirekle bezenmiştir.

Resim 43: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:7

Çizim Planı 43: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:7

Çizim 43: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:7

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H.1482/7

Eser Tarihi: 939 (1533)

Eser Ebadı: 335mm*240mm

Eser Müstensihî: Muhammad b. Camal ad-Din

H. 1482 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde beş bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 43’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak hükümdarın huzurundaki ziyaretçiler tasvir edilmiştir.

Birinci ve beşinci bölümde, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

İkinci bölümde, boydan aşağı doğru uzanan, giriş kapısına ve ortadaki sivri kemerli iki pencereye sahip mimari yapı bulunmaktadır. Yapının giriş kapısında ve pencerelerinde birer figür görülmektedir.

Geometrik bezemenin yoğun olduğu ikinci bölümde, dört farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır.

Kapısında lacivert zeminli alınlığı, beyaz çizgilerle yapılmış altıgenlerin oluşturduğu altı kollu yıldızlarla süslenmiştir. Mimari yapının duvarın yüzeyi lacivert ve küf yeşili küçük kare taşlarla mozaik formunda bezenmiştir. Yapının alt kısmındaki somon renkli yüzeyi ise, gri çizgilerle yapılan bal peteği formundaki altıgenlerle süslenmiştir. Yapının somon renkli pencere korkuluğu, yatay, dikey ve çapraz çizgilerin oluşturduğu paftaların kesişim noktalarına yapılan daha küçük karelerin oluşturduğu eşkenar dörtgenlerle süslenmiştir.

Üçüncü bölümde, altın gökyüzü, toprak zemin üzerinde çiçek açmış ağaçların oluşturduğu doğa manzarası tasvir edilmektedir.

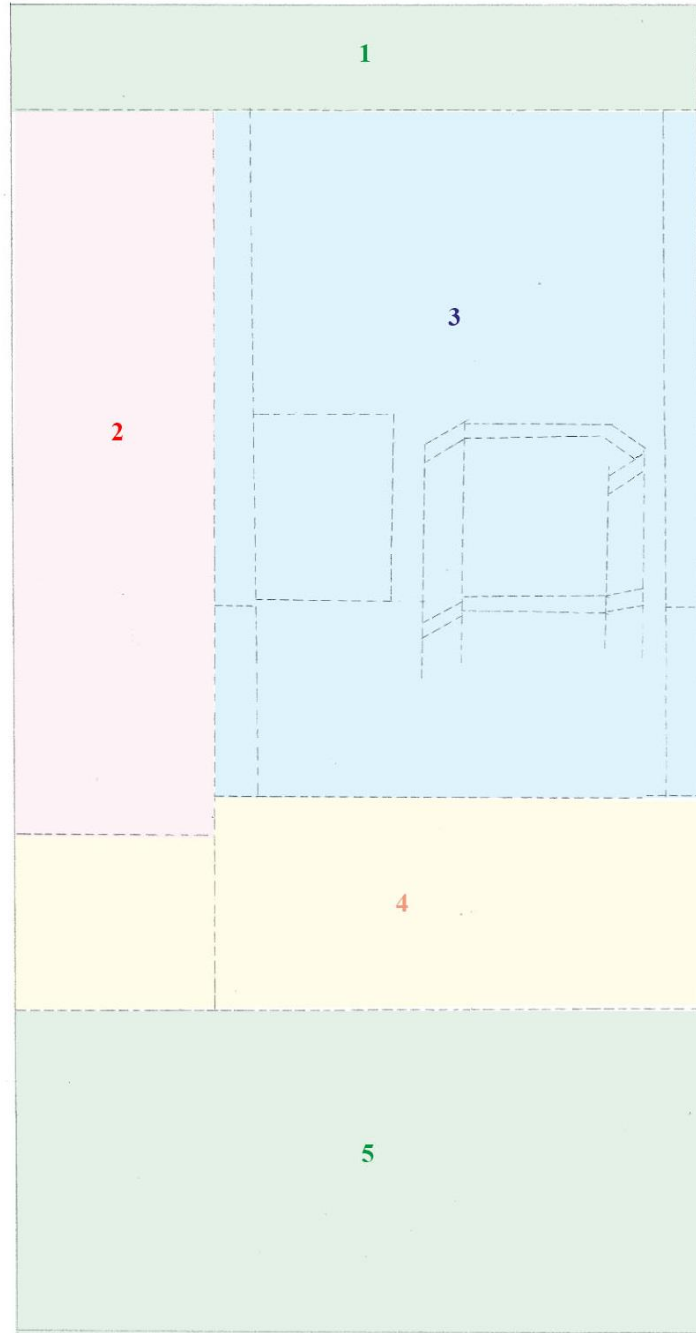
Dördüncü bölümde, kırmızı çitlerle çevrilmiş avlu içerisindeki, pembe bordürlü iki mavi halı görülmektedir. Halı üzerinde, biri diğerinden daha büyük yapılmış iki taht üzerinde başlarındaki taçlardan dolayı hükümdar ya da yetkili bir kişi olduğu düşünülen iki kişi oturmaktadır. Alan içerisinde tahtın etrafında ayakta ve oturur vaziyette figürler görülmektedir.

Dördüncü bölümde, iki farklı geometrik desen görülmektedir. Tahtların altın zeminli kenar yüzeyleri, bordo ve yeşil çizgilerin oluşturduğu altıgenlerden oluşan altı köşeli yıldızlarla bezenmiştir. Tahtların kenar yüzeylerinin alt kısımlarındaki bordürler, zencirek ile bezenmiştir.

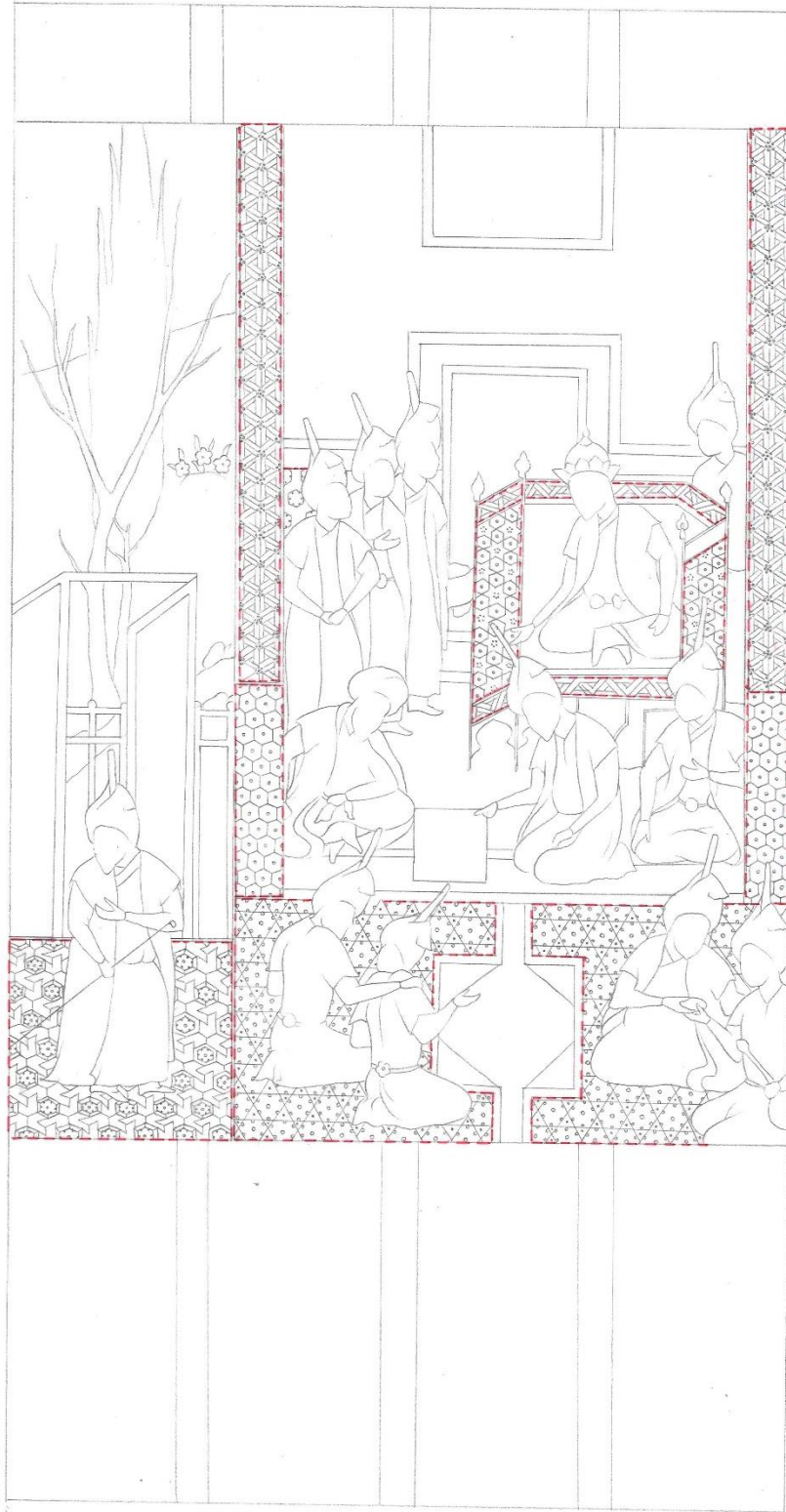

Resim 44: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:8

Çizim Planı 44: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:8

Çizim 44: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:8

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H.1482/8

Eser Tarihi: 939 (1533)

Eser Ebadı: 335mm*240mm

Eser Müstensihisi: Muhammad b. Camal ad-Din

H. 1482 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde beş bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 44’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak hükümdarın huzurundaki ziyaretçiler tasvir edilmiştir.

Birinci ve beşinci bölümde, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

İkinci bölümde, içerisinde bir figür bulunan avlu görülmektedir. Avluyu çevreleyen kırmızı çitlerin arkasında, altın ile belirtilmiş gökyüzü, toprak zemin üzerindeki ağaçlar arasında koyu yeşil renginde akan derenin bulunduğu doğa manzarası tasvir edilmiştir.

İkinci bölümde geometrik bezeme, sadece yer döşemesinde görülmektedir. Avlunun açık pembe zeminli yüzeyi, lacivert renkli altıgenlerden oluşan çarkıfelek deseniyle bezenmiştir.

Üçüncü bölümde, bir mekân içerisinde, üzerinde altıgen formunda altın taht bulunan somon rengi bir halı vardır. Halının yüzeyi, lacivert ve kırmızı renkli bitkisel çift tahrir motifleriyle süslenmiştir. Taht üzerinde oturan hükümdar, huzurunda oyun oynayan figürleri izlemektedir. Hükümdarın arkasında, halının üst kısmına doğru çiçek açmış yer bitkilerinin görüldüğü kapı bulunmaktadır. Tahtın arka kısmındaki açık mor renkli duvar yüzeyi mavi renkli ağaçlarla ve hayvan figürleriyle süslenmiştir.

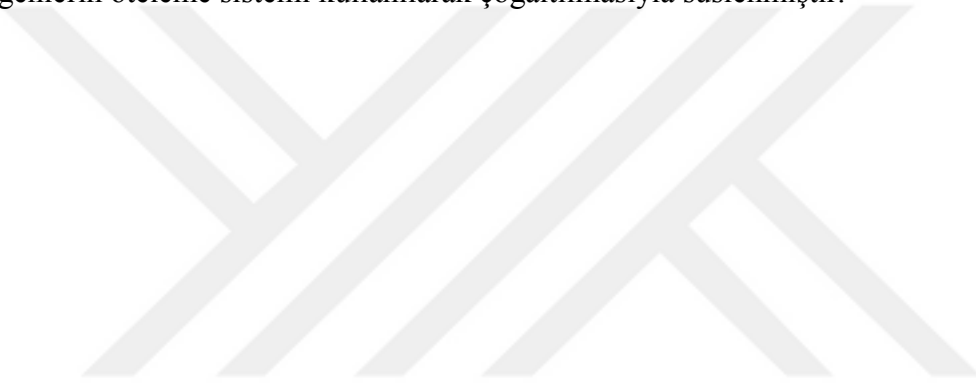
Geometrik bezemenin yoğun olduğu üçüncü bölümde, dört farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır. Tahtın altın zeminli kenar yüzeyleri, bordo ve yeşil çizgilerin oluşturduğu altıgenlerden oluşan altı köşeli yıldızlarla bezenmiştir. Tahtın kenar yüzeylerinin alt kısımlarındaki bordürler ise zencirek ile bezenmiştir.

Tahtın arka kısmındaki küf yeşili zeminli duvar yüzeyi, aralarında mesafe bırakılarak yapılan kahverengi altıgenler ile süslenmiştir. Mimari yapının sağ ve sol kısmındaki

somon renkli duvar yüzeyi, iç içe geçmiş altıgen motifinin kesişim yerlerine yapılan lacivert noktaların oluşturduğu altıgen geçme deseni ile bezenmiştir. Bu duvarın alt kısmındaki koyu yeşil zeminli yüzey, beyaz çizgilerle bal peteği formundaki altıgenlerle süslenmiştir.

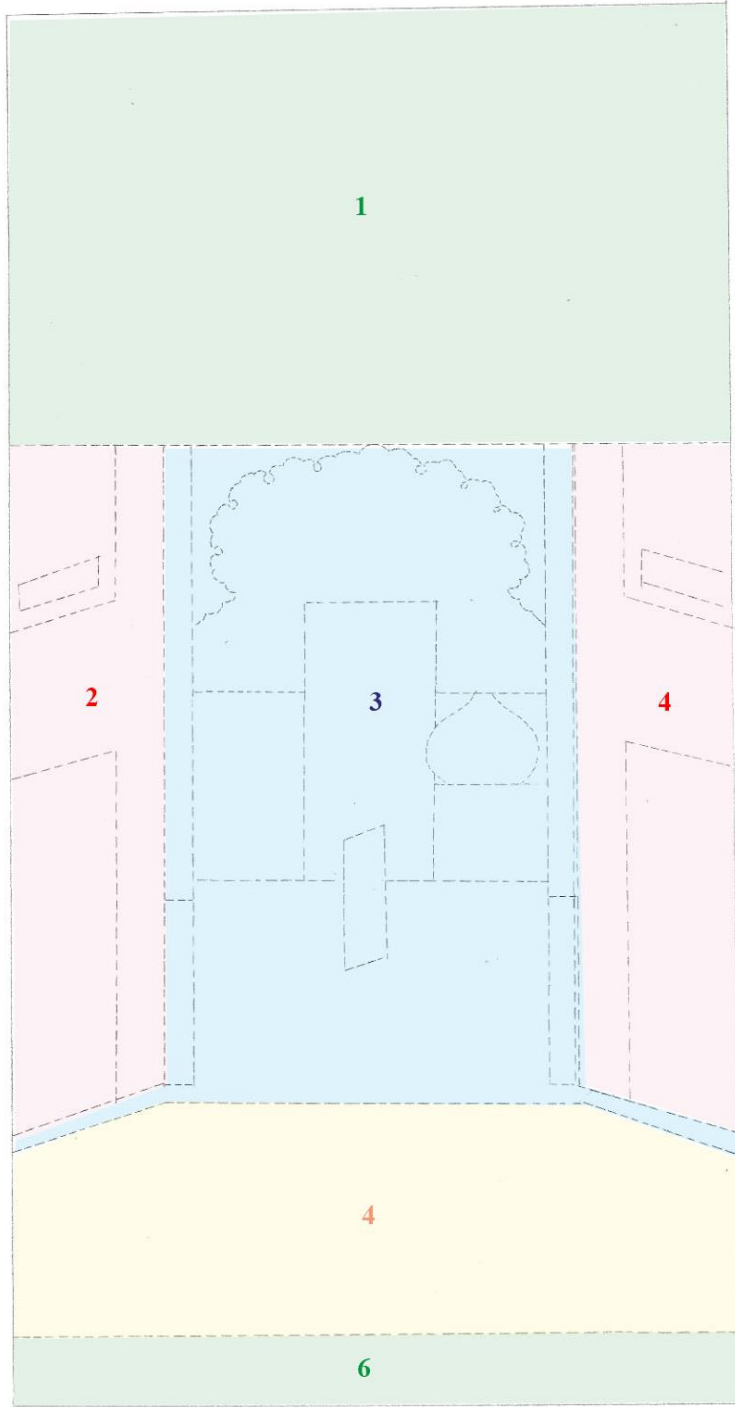
Dördüncü bölümde, orta kısmında, koyu gri yapıldığı için muhtemelen içi boş olduğu düşünülen süs havuzu bulunmaktadır. Zemin üzerinde oturur vaziyette sohbet eden figürler tasvir edilmiştir.

Dördüncü bölümde geometrik bezeme, sadece yer döşemesinde görülmektedir. Bordo renkli zemin yüzeyi, altı eşkenar üçgenin kesişimi ile oluşan kırık beyaz renkli altıgenlerin öteleme sistemi kullanılarak çoğaltılmasıyla süslenmiştir.

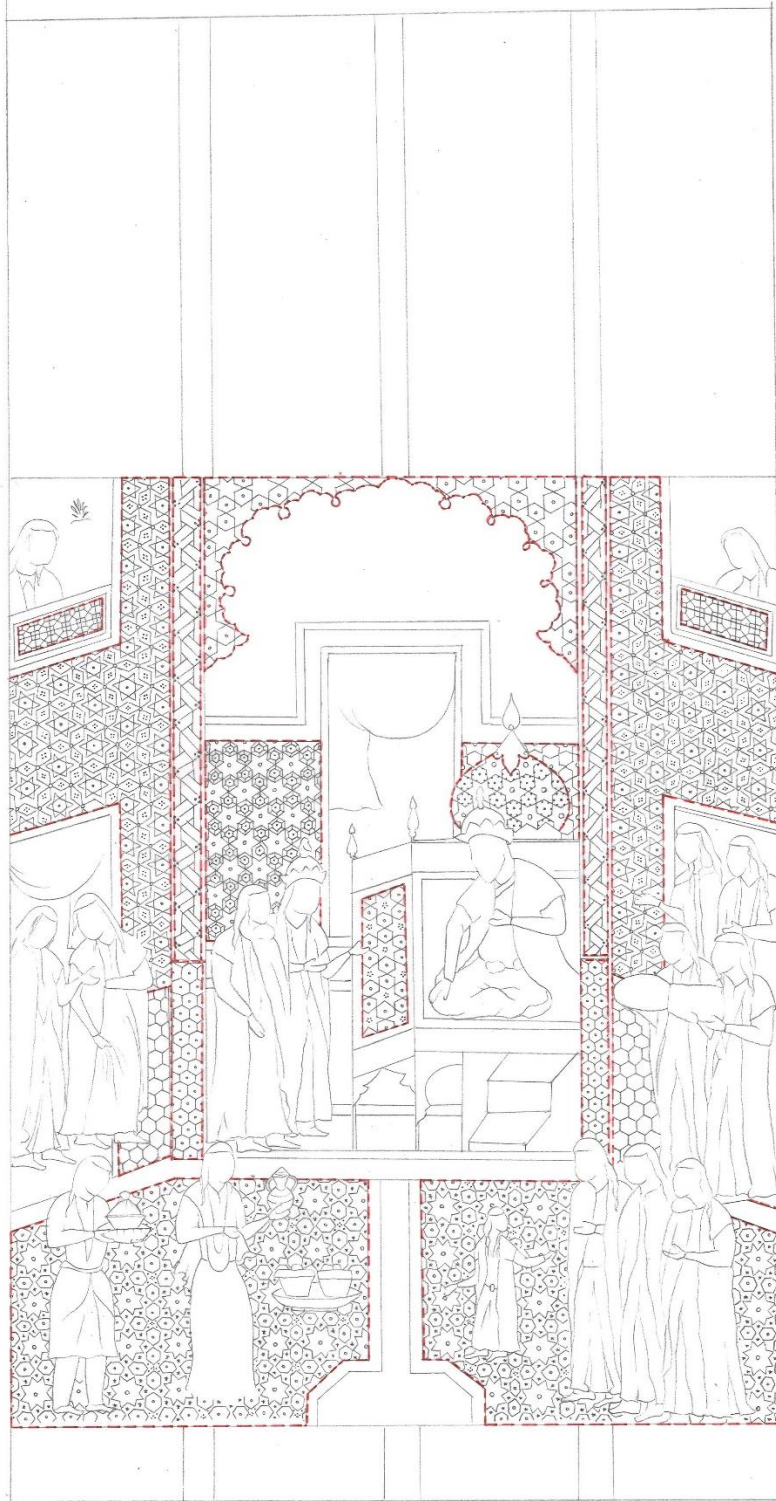

Resim 45: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:9

Çizim Planı 45: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:9

Çizim 45: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:9

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H.1482/9

Eser Tarihi: 939 (1533)

Eser Ebadı: 335mm*240mm

Eser Müstensihî: Muhammad b. Camal ad-Din

H. 1482 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde altı bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 45’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak hükümdarın huzurundaki figürlerin bulunduğu sahne tasvir edilmiştir.

Birinci ve altıncı bölümde, altın cetveli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

İkinci ve dördüncü bölümlerde, boydan aşağı doğru uzanan, üzerinde giriş kapısı ve balkon bulunan mimari yapı görülmektedir. Yapının pencerelerinden birer figür balmaktadır. Figürlerin arka kısmında görülen pembe zeminli duvar yüzeyi bitkisel çift tahriri motifiyle süslenmiştir.

İkinci ve dördüncü bölümlerde, üç farklı geometrik desen görülmektedir. Mimari yapının duvar yüzeyi, iç içe geçmiş bordo altıgenlerin orta kısımlarına yapılan yavruağzı renkli altı kollu yıldızlarla süslenmiştir. Bordo renkli yüzeyler dört beyaz nokta ile bezenmiştir. Bu yüzeyin alt kısmındaki bordo zemin ise yine beyaz çizgilerle bal peteği formunda yapılmış altıgenlerle süslenmiştir. Yapının balkon korkuluk yüzeyleri, yatay, dikey ve çapraz çizgilerin kesişim noktalarına yapılan küçük karelerden oluşan eşkenar dörtgenlerle bezenmiştir.

Üçüncü bölümde, dilim kemerli mekân içerisinde, üzerinde kubbeli altın taht bulunan beyaz bordürlü pembe halı vardır. Halının yüzeyi, lacivert ve bordo renkli bitkisel çift tahrir motifiyle bezenmiştir. Halının üzerinde, taht üzerinde oturan hükümdar ve huzurundaki figürler tasvir edilmiştir. Tahtın arka kısmındaki açık mor renkli duvar yüzeyi bitkisel çift tahrir motifiyle ve tavşan figürleriyle süslenmiştir.

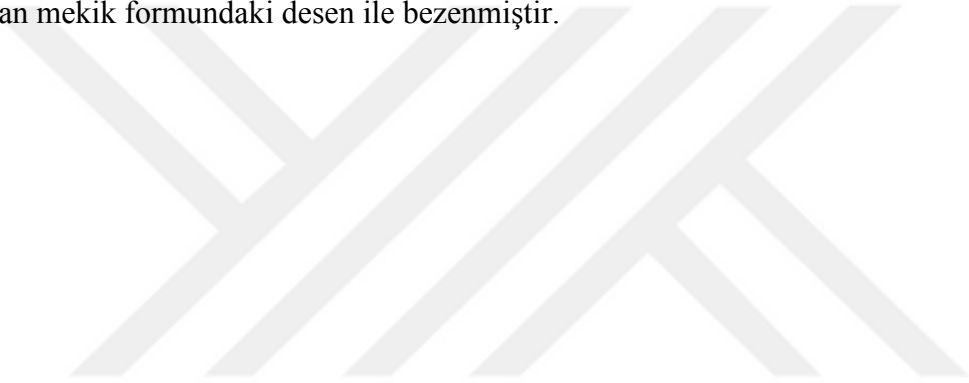
Geometrik bezemenin yoğun olduğu üçüncü bölümde, dört farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır. Tahtın altın zeminli kenar yüzeyleri ve altın zemin

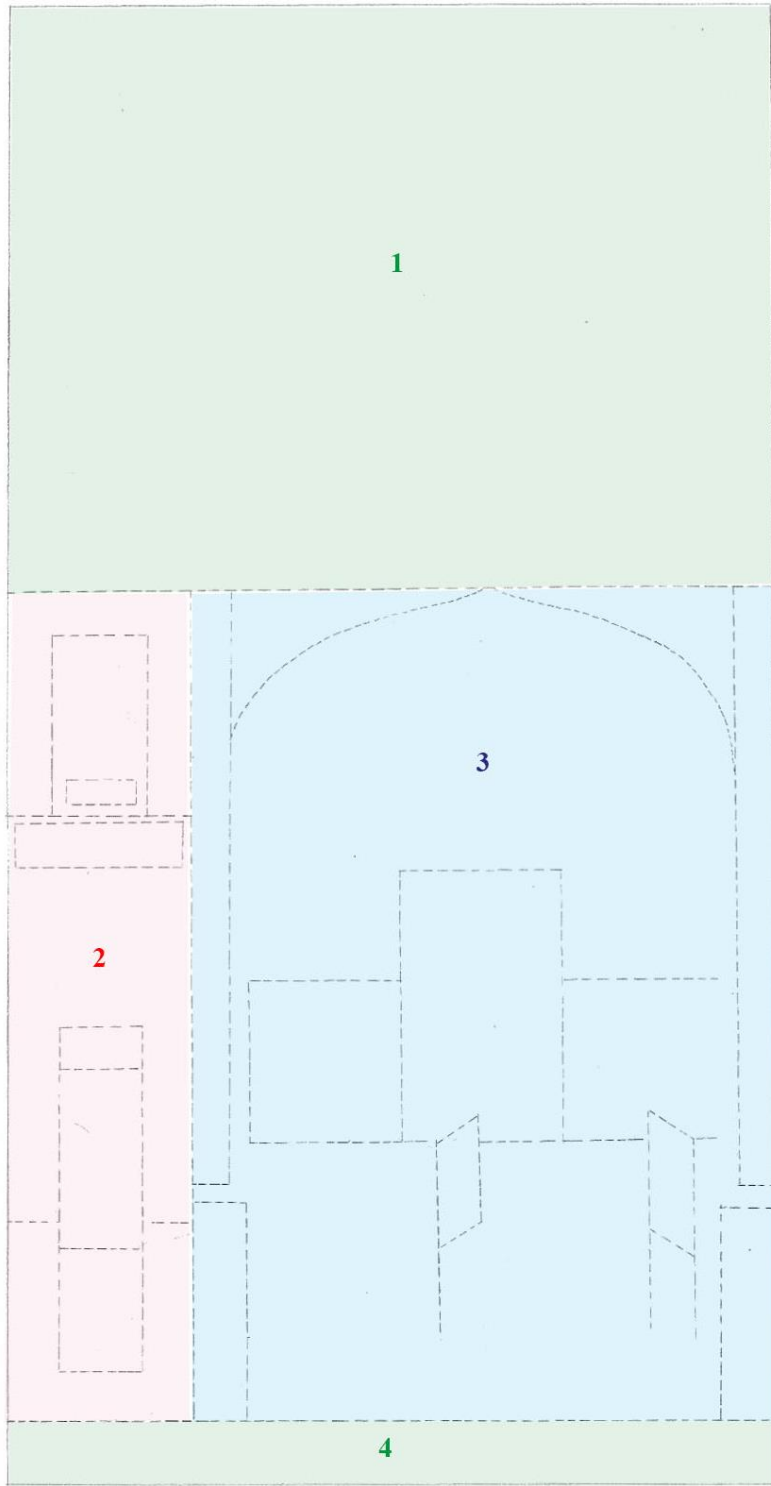
dilimli kemer yüzeyi, bordo ve yeşil çizgilerin oluşturduğu altıgenlerden oluşan altı köşeli yıldızlarla bezenmiştir.

Tahtın lacivert kubbesi beyaz çizgilerle yapılmış altıgenlerden, tahtın arka kısmındaki küf yeşili duvar yüzeyi ise lacivert altıgenlerden oluşan altı kollu yıldızlarla bezenmiştir.

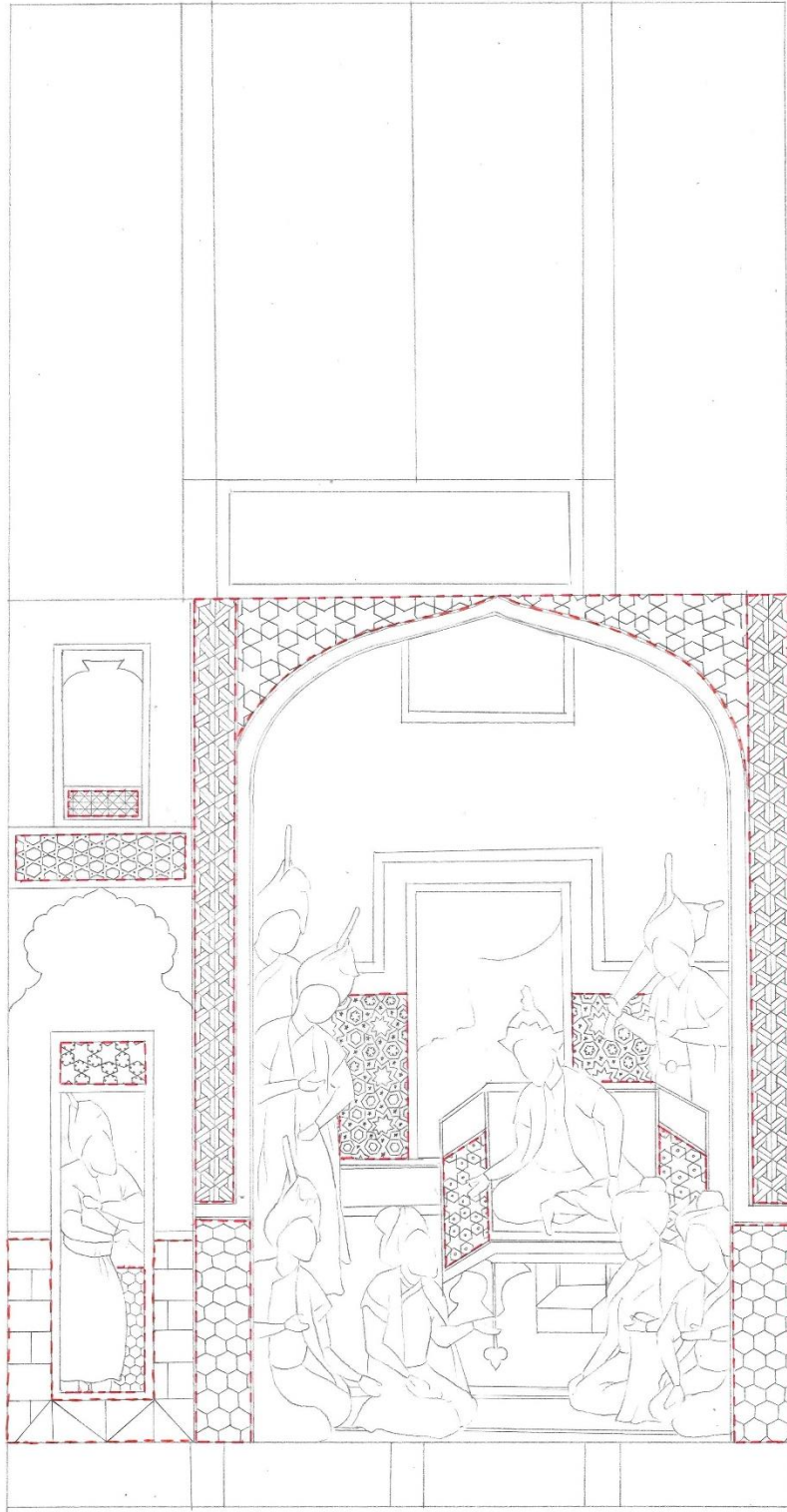
Beşinci bölümde, orta kısmında koyu gri renkli yapılmış süs havuzu bulunan avlu ve birbiri ile sohbet eden figürler tasvir edilmiştir.

Beşinci bölümde, iki farklı geometrik desen görülmektedir. Avlunun yüzey bezemesi, sekiz mavi altıgenlerden oluşan siyah sekiz kollu yıldızların yan yana gelmesinden oluşan artı motifi ile bezenmiştir. alanın pembe süpürgelikleri ise, bordo renkli çizgilerden oluşan mekik formundaki desen ile bezenmiştir.

Çizim Planı 46: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:10

Çizim 46: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:10

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H.1482/10

Eser Tarihi: 939 (1533)

Eser Ebadı: 335mm*240mm

Eser Müstensihî: Muhammad b. Camal ad-Din

H. 1482 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde dört bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 46'da görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak hükümdarın huzurundaki ziyaretçiler tasvir edilmiştir.

Birinci ve dördüncü bölümde, altın cetveli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

İkinci bölümde, boydan aşağı doğru uzanan, giriş kapısına ve kemerli pencereye sahip mimari yapı bulunmaktadır. Yapının giriş kapısında ve penceresinde birer figür görülmektedir. Kapının üst kısmındaki mavi zeminli duvar yüzeyi, bitkisel çift tahrir ve rumi motifleri ile bezenmiştir. Altın renk kemer kısmı ise siyah rumi motifleri ile bezenmiştir.

Geometrik bezemenin yoğun olduğu ikinci bölümde, altı farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır.

Kapının lacivert zeminli alınlığı, beyaz çizgilerle yapılmış altıgenlerin oluşturduğu altı kollu yıldızlarla süslenmiştir. Kapının alt kısmını çevreleyen koyu yeşil renkli duvar yüzeyi, ardışık yatay tuğla formundaki taşlarla örülmüştür. Kapıdaki figürün üzerinde bulunduğu açık pembe zemin yüzeyi, bal peteği formundaki altıgenlerle süslenmiştir. Mimari yapının açık pembe duvar yüzeyi lacivert ve küf yeşili küçük kare taşlarla mozaik formunda bezenmiştir. Yapının gri renkli pencere korkuluğu, yatay, dikey ve çapraz çizgilerin oluşturduğu paftaların kesişim noktalarına yapılan daha küçük karelerin oluşturduğu eşkenar dörtgenlerle süslenmiştir. Pencerenin alt kısmındaki dikdörtgen zemin yüzeyi, somon ve küf yeşili altıgenlerle süslenmiştir.

Üçüncü bölümde, sivri kemerli bir mekân içerisinde, üzerinde altıgen formunda altın taht bulunan mavi bordürlü pembe bir halı vardır. Halının yüzeyi, lacivert ve kırmızı renkli

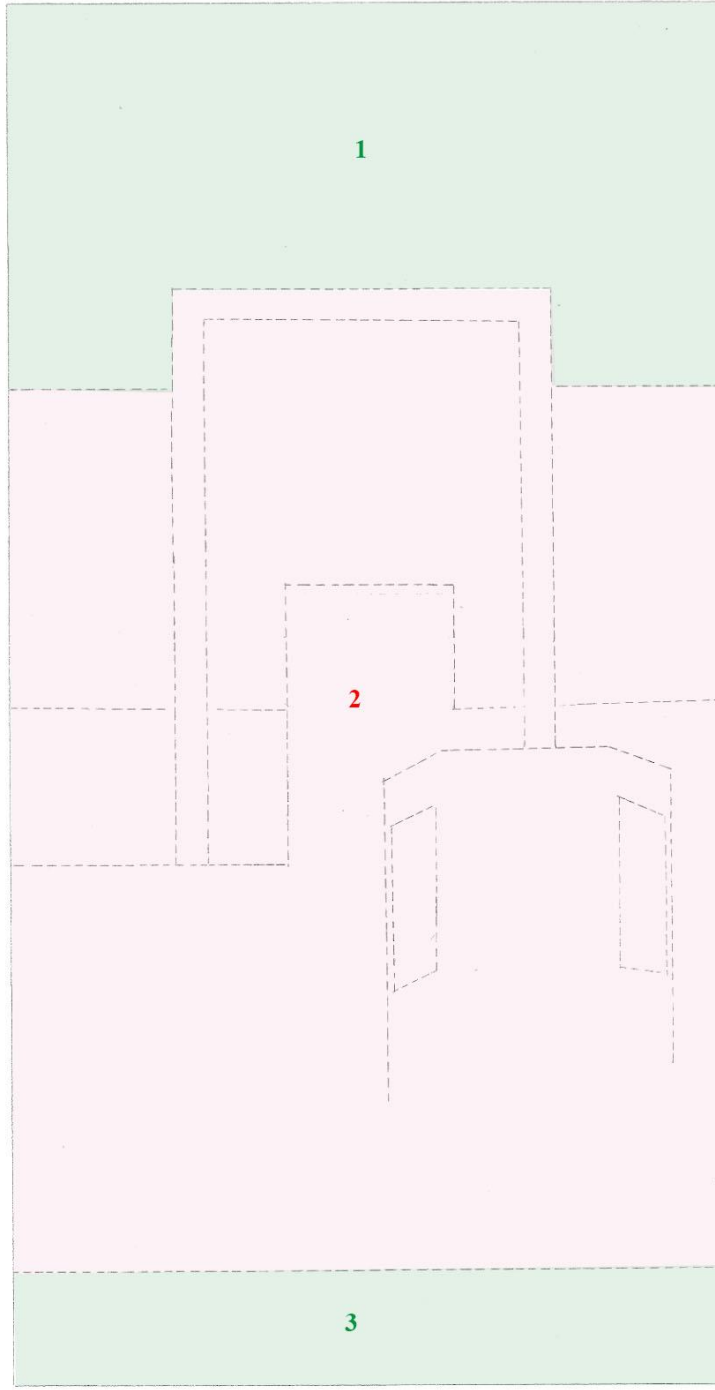
bitkisel çift tahrir motifleriyle süslenmiştir. Taht üzerinde oturan hükümdar, huzurundaki figürler ile sohbet etmektedir. Hükümdarın arkasında, halının üst kısmına doğru çiçek açmış yer bitkilerinin görüldüğü kapı bulunmaktadır. Tahtın arka kısmındaki yavru ağzı renkli duvar yüzeyi mavi ve bordo renkli bitkisel çift tahrir motifleriyle süslenmiştir.

Üçüncü bölümde, dört farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır. Tahtın altın zeminli kenar yüzeyleri ve altın zeminli sivri kemer yüzeyi, bordo ve yeşil çizgilerin oluşturduğu altıgenlerden oluşan altı köşeli yıldızlarla bezenmiştir. Tahtın arka kısmındaki duvar yüzeyi, küf yeşili altıgenlerden oluşan sekiz kollu yıldızlarla bezenmiştir.

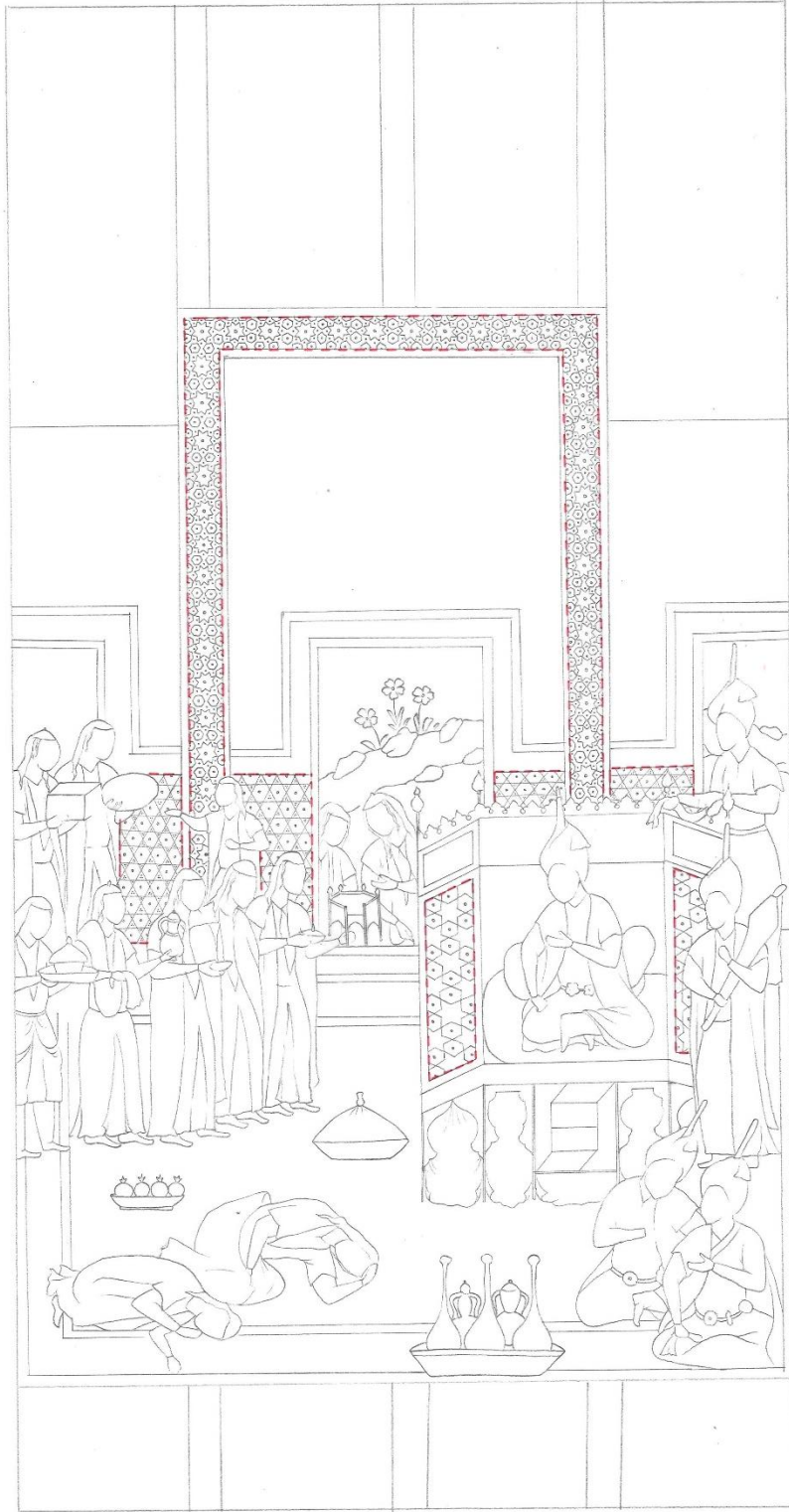
Mimari yapının sağ ve sol kısmındaki somon renkli duvar yüzeyi, iç içe geçmiş altıgen motifinin kesişim yerlerine yapılan lacivert noktaların oluşturduğu altıgen geçme deseni ile bezenmiştir. Bu duvarın alt kısmındaki somon rengindeki duvar yüzeyi, beyaz çizgilerle bal peteği formundaki altıgenlerle süslenmiştir.

Resim 47: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:11

Çizim Planı 47: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:11

Çizim 47: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:11

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H.1482/11

Eser Tarihi: 939 (1533)

Eser Ebadı: 335mm*240mm

Eser Müstensihî: Muhammad b. Camal ad-Din

H. 1482 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde üç bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 47’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak hükümdarın huzurundaki ziyaretçiler tasvir edilmiştir.

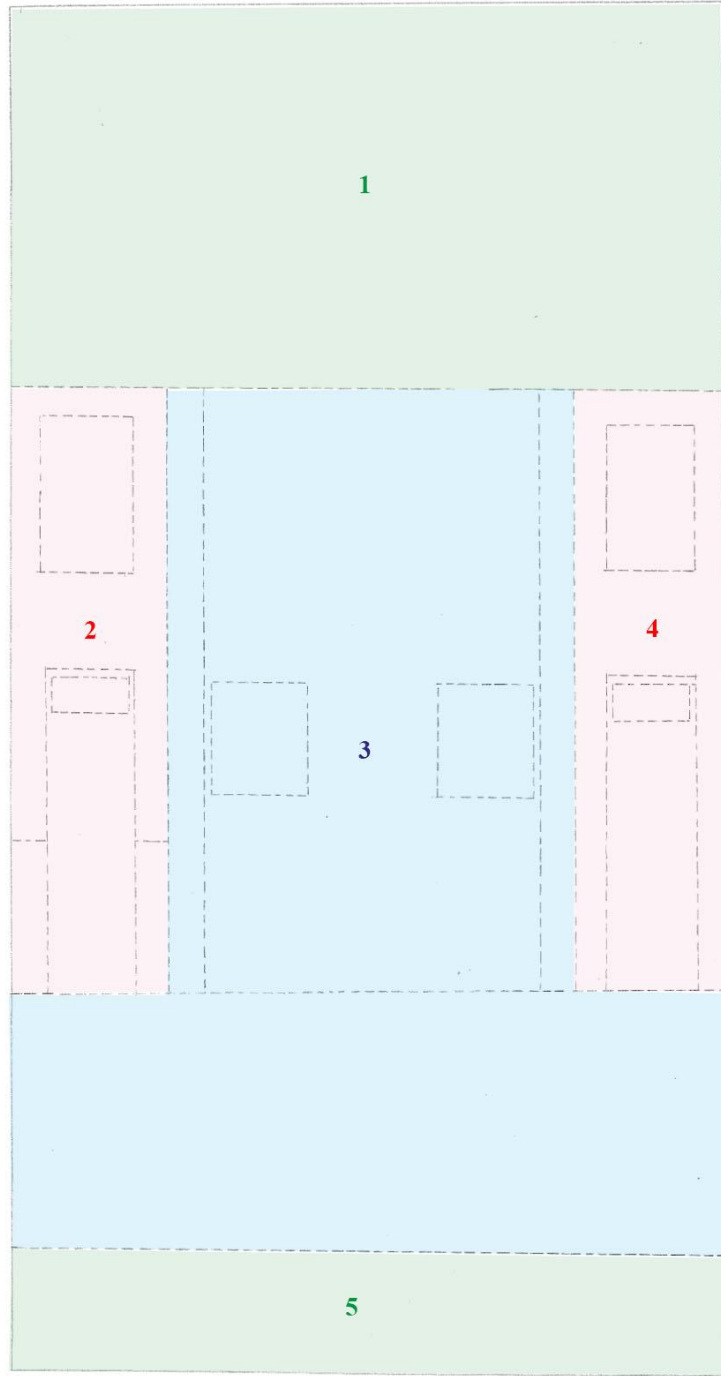
Birinci ve üçüncü bölümde, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

İkinci bölümde, dilim kemerli bir mekân içerisinde, üzerinde altın taht bulunan mavi bordürlü pembe bir halı vardır. Halının yüzeyi, lacivert ve kırmızı renkli bitkisel çift tahrir motifleriyle süslenmiştir. Taht üzerinde oturan hükümdar, huzurundaki figürler ile sohbet etmektedir. Hükümdarın arkasında, halının üst kısmına doğru çiçek açmış yer bitkilerinin görüldüğü üç kapı bulunmaktadır. Kapının üst kısmındaki altın kemerli, uçuk pembe ve mavi renkli duvar yüzeyi mavi yer bitkisi ve hayvan figürleriyle süslenmiştir.

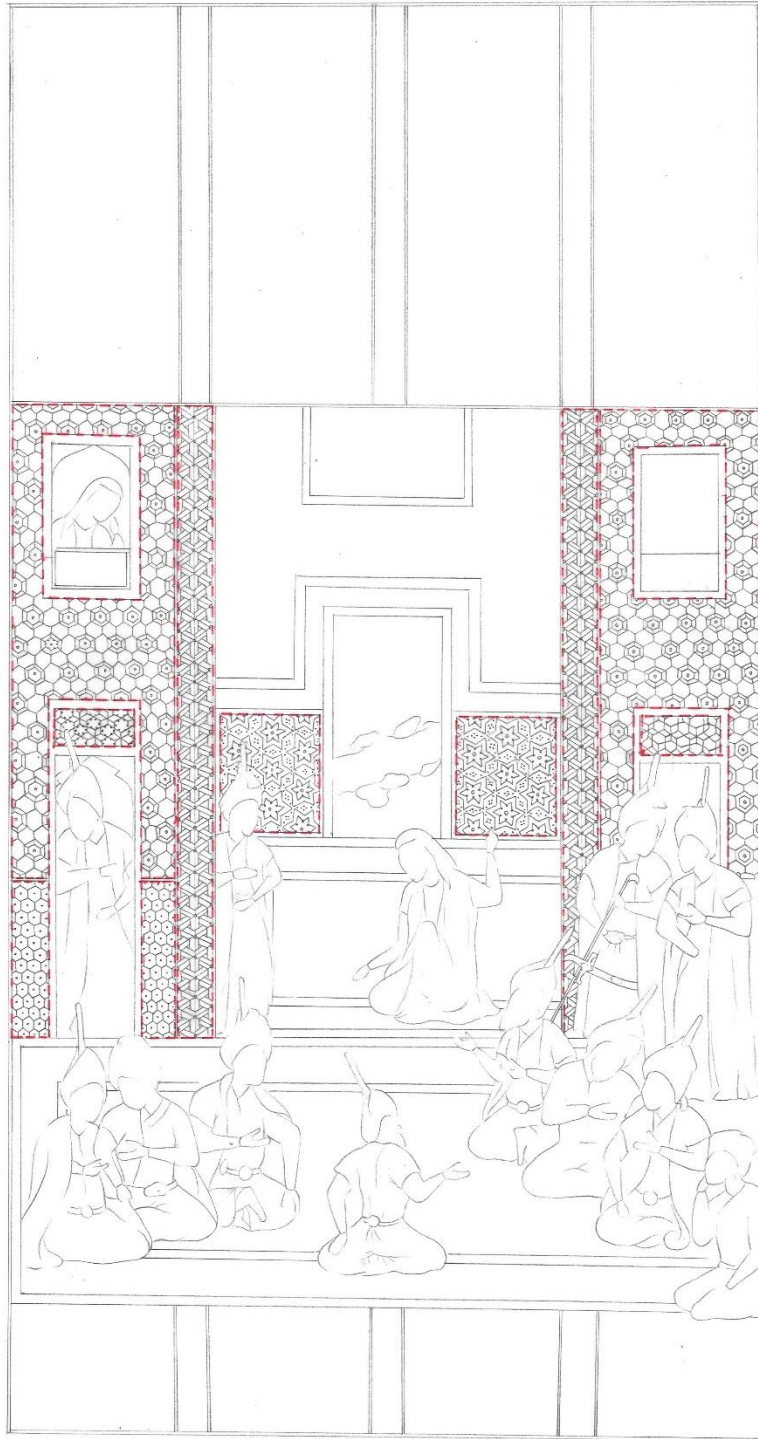
Geometrik bezemenin yoğun olduğu ikinci bölümde, altı farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır. Tahtın altın zeminli kenar yüzeyleri, bordo ve yeşil çizgilerin oluşturduğu altıgenlerden oluşan altı kollu yıldızlarla bezenmiştir. Tahtın arka kısmındaki duvar yüzeyi küf yeşili altıgenlerden oluşan altı kollu yıldızlarla süslenmiştir. Yapının etrafındaki bordo zeminli duvar yüzeyi ise, sekiz mavi altıgenlerin oluşturduğu sekiz kollu yıldızlarla bezenmiştir.

Resim 48: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:12

Çizim Planı 48: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:12

Çizim 48: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:12

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H.1482/12

Eser Tarihi: 939 (1533)

Eser Ebadı: 335mm*240mm

Eser Müstensihî: Muhammad b. Camal ad-Din

H. 1482 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde beş bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 48’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak tasvir edilmiştir.

Birinci ve beşinci bölümde, altın cetveli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

İkinci ve dördüncü bölümlerde, boydan aşağı doğru uzanan, kemerli giriş kapısı ve sivri kemerli penceresi bulunan mimari yapı görülmektedir.

İkinci ve dördüncü bölümlerde üç farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır.

Kapının lacivert zeminli alınlık kısmı, beyaz çizgiler ile oluşmuş altı kollu yıldızlarla süslenmiştir. Mimari yapının yavruağzı duvar yüzeyi, lacivert altıgenlerden oluşan düğüm deseni ile bezenmiştir. Kapının sağında ve solundaki koyu yeşil yüzey ise, bal peteği formundaki altıgenlerle bezenmiştir.

Üçüncü bölümde, mekân içerisinde, somon renkli bordürlü pembe iki halı vardır. Halının yüzeyi, lacivert ve kırmızı renkli bitkisel çift tahrir motifleriyle süslenmiştir. halının üzerinde ayakta ve oturur vaziyette birbiri ile sohbet eden figürler tasvir edilmiştir.

Halının üst kısmındaki kırık beyaz renkli renkli duvar yüzeyi, mavi renkli bitkisel çift tahrir ve hayvan figürleriyle süslenmiştir.

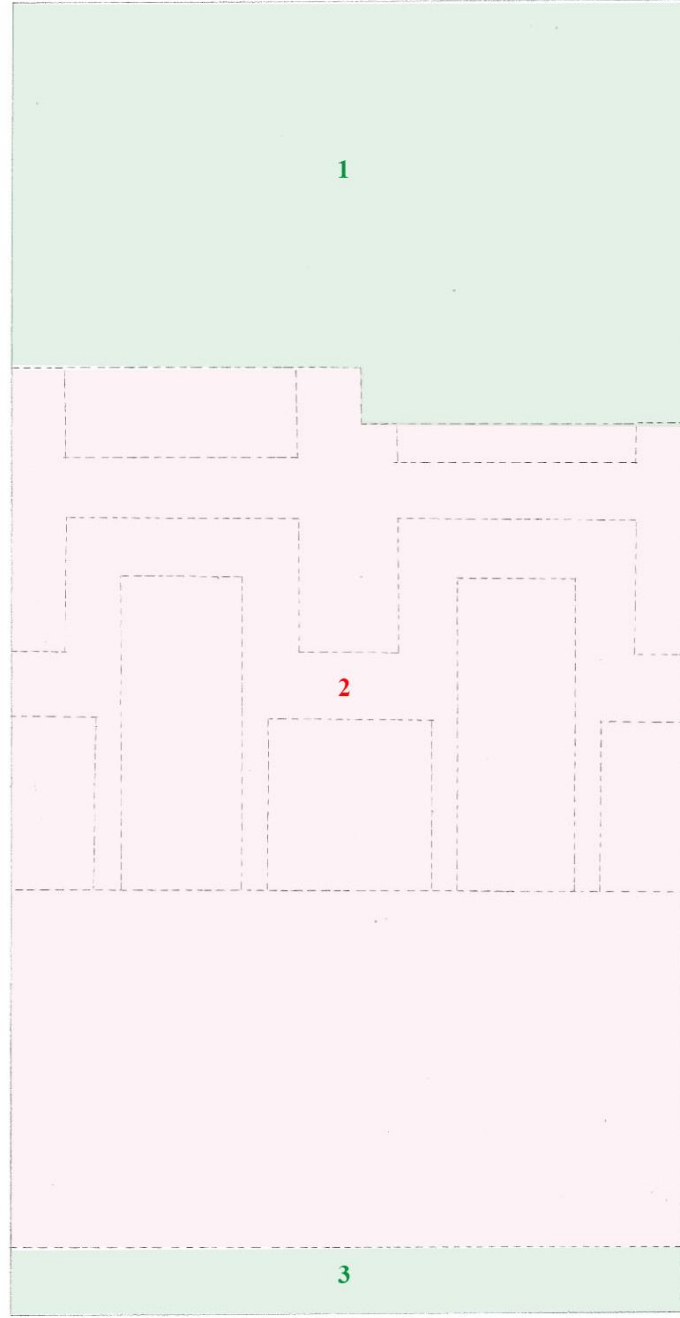
Üçüncü bölümde, iki farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır. Halının üst kısmındaki duvar yüzeyi, iç içe geçmiş bordo altıgenlerin orta kısımlarına yapılan mavi renkli altı kollu yıldızlarla süslenmiştir.

Mimari yapının sağ ve sol kısmındaki somon renkli duvar yüzeyi, iç içe geçmiş altıgen motifinin kesişim yerlerine yapılan lacivert noktaların oluşturduğu altıgen geçme deseni ile bezenmiştir.

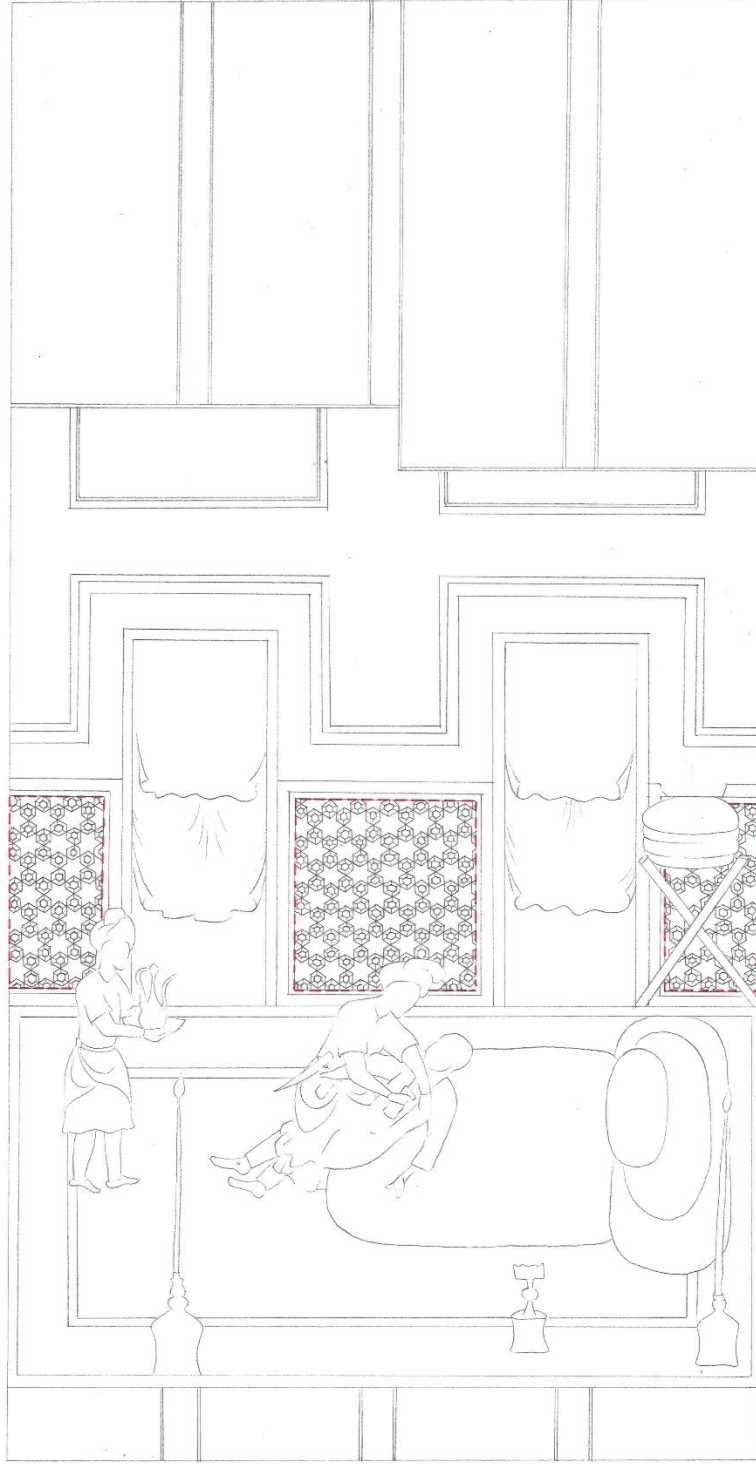

Resim 49: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:13

Çizim Planı 49: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:13

Çizim 49: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:13

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H.1482/13

Eser Tarihi: 939 (1533)

Eser Ebadı: 335mm*240mm

Eser Müstensihi: Muhammad b. Camal ad-Din

H. 1482 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde üç bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 49'da görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak hükümdarın yaralanma sahnesi tasvir edilmiştir.

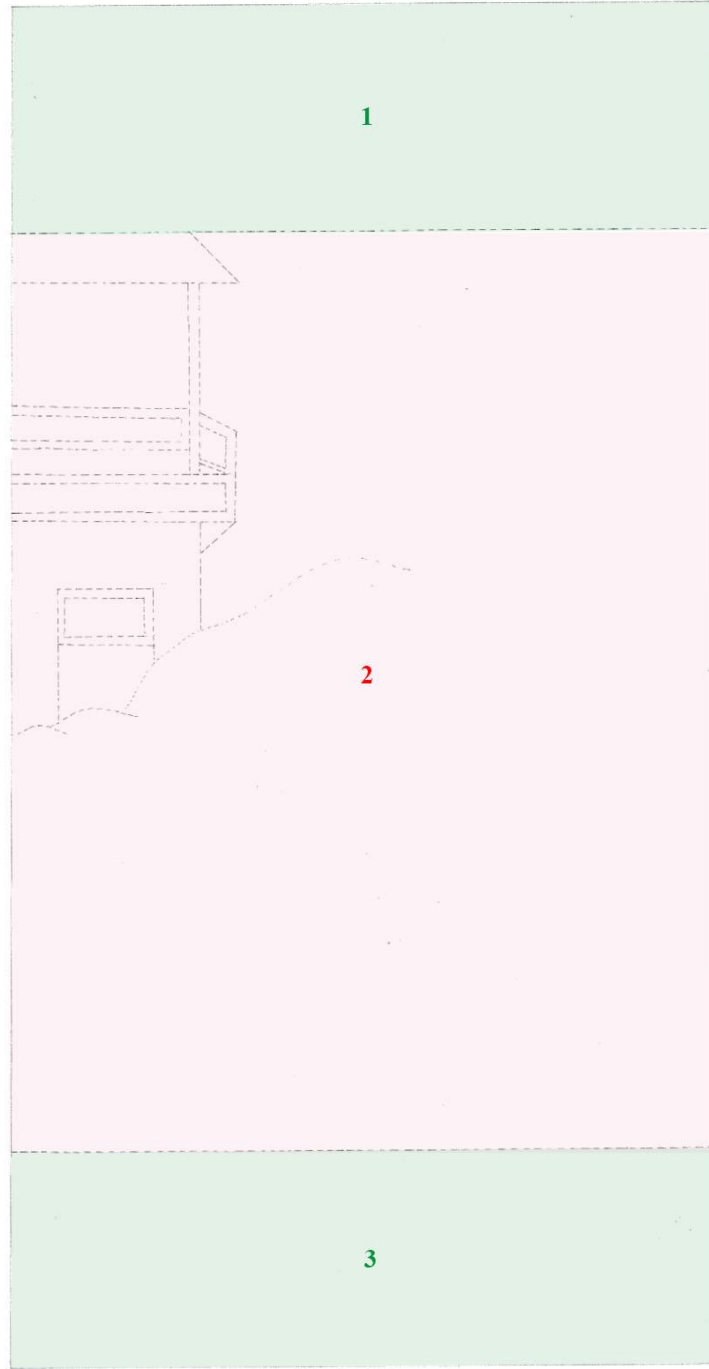
Birinci ve üçüncü bölümde, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

İkinci bölümde, içerisinde mavi bordürlü pembe renkli halının bulunduğu mekân vardır. Halı üzerinde, bitkisel çift tahrir motifleriyle süslenmiş sarı yatak, fûme rengi yastık veya yaygı bulunan, padişah olduğu düşünülen kişinin siyah giyimli bir süvari tarafından yaralandığı bir sahne tasvir edilmiştir. Halının yüzeyi, lacivert ve bordo renkli bitkisel çift tahrir motifleriyle süslenmiştir. Halının üst kısmında görülen iki kapısında bulunan fûme, turuncu ve lavivert renkli brandaların yüzeyi, altın renkli renkli bitkisel çift tahrir motifleriyle süslenmiştir. Kapıların üst kısmındaki uçuk pembe zeminli mavi renkli yer bitkileri ve hayvan figürleriyle süslenmiştir.

İkinci bölümde geometrik bezeme sadece mimari yapının küf yeşili zeminli duvar yüzeyinde görülmektedir. Halının üst kısmına doğru iki kapının bulunduğu küf yeşili zemine sahip üç duvar yüzeyi, lacivert altıgenlerden oluşan altı kollu yıldızlarla süslenmiştir. Altıgenlerin orta kısımlarına beyaz çizgilerle tahrir çekilmiştir.

Resim 50: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:14

Çizim Planı 50: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:14

Çizim 50: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1482:14

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H.1482/14

Eser Tarihi: 939 (1533)

Eser Ebadı: 335mm*240mm

Eser Müstensihisi: Muhammad b. Camal ad-Din

H. 1482 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde üç bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 50’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak ateş üzerinden geçen atlı süvari tasvir edilmiştir.

Birinci ve üçüncü bölümde, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

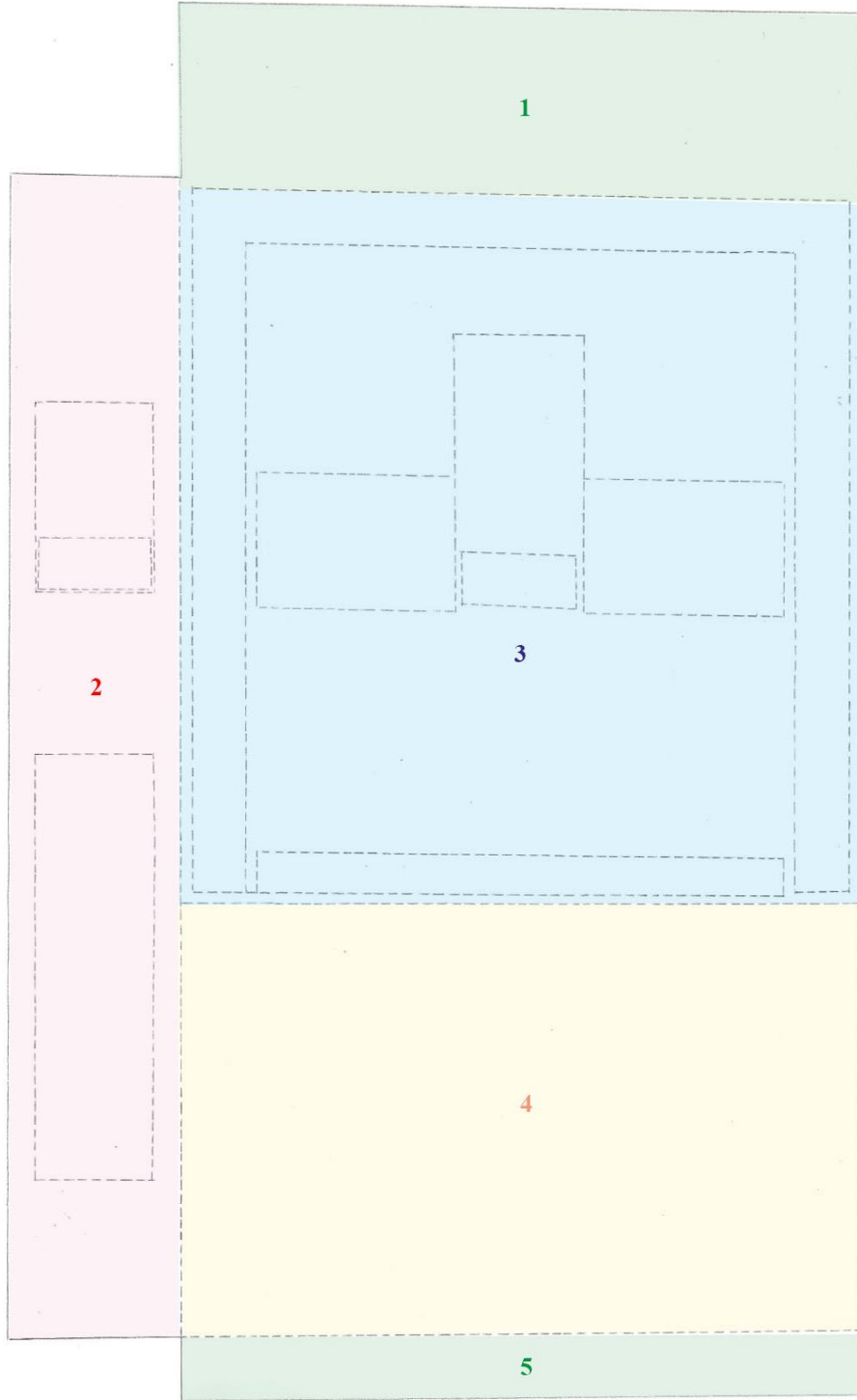
İkinci bölümde, mavi gökyüzü, gri tonlarda yapılmış bulutlar ve toprak zeminli manzaranın sol üst kısmında, terasında iki kadın figürünün oturduğu bir köşk tasvir edilmiştir. Manzara içerisinde, çiçek açmış yer bitkileri, büyük bir ateşin içerisinde geçen siyahatlı bir süvari ve bu olayı izleyen atlı ve atsız figürler bulunmaktadır.

Geometrik bezemenin yoğun olduğu ikinci bölümde, dört farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır. Köşkün, lacivert zeminli duvar yüzeyi yavru ağzı rengindeki altıgenlerden oluşan altı kollu yıldızlarla, küf yeşili zeminli kapı alınlığı ise, bal peteği formunda altıgenlerle süslenmiştir.

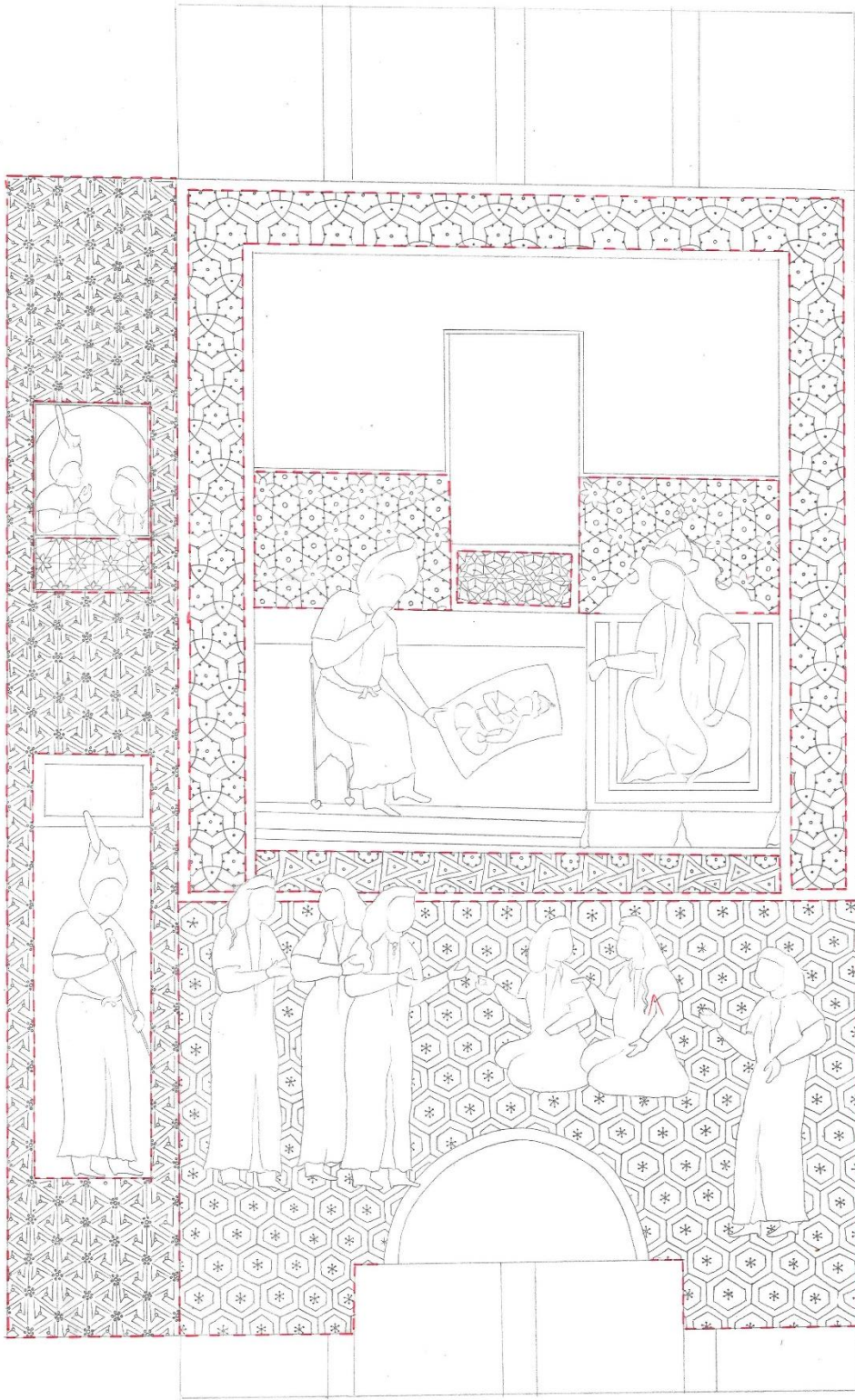
Köşkün teras bölümündeki, yavru ağzı zeminli korkulukları, yatay, dikey ve çapraz çizgilerle paftalara ayrılarak kesişim noktalarına yapılan daha küçük karelerden oluşan eşkenar dörtgenlerle süslenmiştir. Terasın açık mor zeminli çatısı ise altılı yıldız motifi ile süslenmiştir.

Resim 51: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:1

Çizim Planı 51: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:1

Çizim 51: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:1

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H.1485/1

Eser Tarihi: 928 (1522)

Eser Ebadı: 345mm*245mm

Eser Müstensihî: Muhammad b. Camal ad-Din

H. 1485 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde beş bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 51’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel portresini inceleyen hükümdar, hanım sultan ve huzurundaki figürler tasvir edilmiştir.

Birinci ve beşinci bölümde, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

İkinci bölümde, boydan aşağı doğru uzanan, giriş kapısı, lacivert zeminli kitabesi ve yassı kemerli penceresi bulunan mimari yapı görülmektedir. Kapıda, elinde siyah çubuk bulunan figür durmaktadır.

İkinci bölümde, iki farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır.

Mimari yapının yavru ağzı renkli duvar yüzeyi, iç içe geçmiş üçgenlerin simetrik yerleştirilmesiyle oluşan altıgen geçmelerle süslenmiştir. Yapının üst kısmındaki pencerenin korkuluk yüzeyi, kare paftalara ayrılarak paftaların kesiştiği yerlerden dik çizilen çizgilerin birleştirilmesinin ardından kesişim noktalarına yapılmış altı köşeli yıldızlarla bezenmiştir.

Üçüncü bölümde, yassı kemerli bir mekân içerisinde kahverengi bordürlü açık gri renkli halı bulunmaktadır. Halının yüzeyi, bitkisel çift tahrir motifleriyle süslenmiştir. Halı üzerinde, kubbeli taht üzerinde oturan hanım sultan ve altın renkli taburede hükümdar olduğu düşünülen kişi yaptırdığı portresini incelemektedir. Hükümdarın solunda halının üst kısmına doğru çiçek açmış ağaç dalları ve yer bitkileri görülen bir kapı yerleştirilmiştir. Kapının bulunduğu pembe zeminli duvar ve lacivert zeminli kemer yüzeyi, bitkisel çift tahrir ve rumi motifleriyle süslenmiştir.

Geometrik bezemenin yoğun olduğu üçüncü bölümde, dört farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır. Halının üst kısmındaki kapının, somon rengi yapılmış

yüzeyi önce kare paftalara ayrılarak paftaların kesiştiği yerlerden dik çizilen çizgilerin birleştirilmesinin ardından kesişim noktalarına yapılmış altı köşeli yıldızlarla bezenmiştir. Kapının bulunduğu limon küfü rengindeki duvarın yüzeyi, orta kısımlarına altın noktalar yapılmış altıgenlerin kesişimi ile oluşan altı köşeli yıldızlarla süslenmiştir. Altı köşeli yıldızların içerisine, ortalarında altın noktalar bulunan daha küçük altı köşeli yıldız motifi yapılmıştır. Halının alt kısmındaki lacivert yüzey, eş kenar üçgenlerden oluşan altıgenler ile bezenmiştir. Kemerli mimari yapının etrafındaki lila zeminli duvar yüzeyi, oval çizgilerin kesişimi ile oluşan altıgenlerle bezenmiştir.

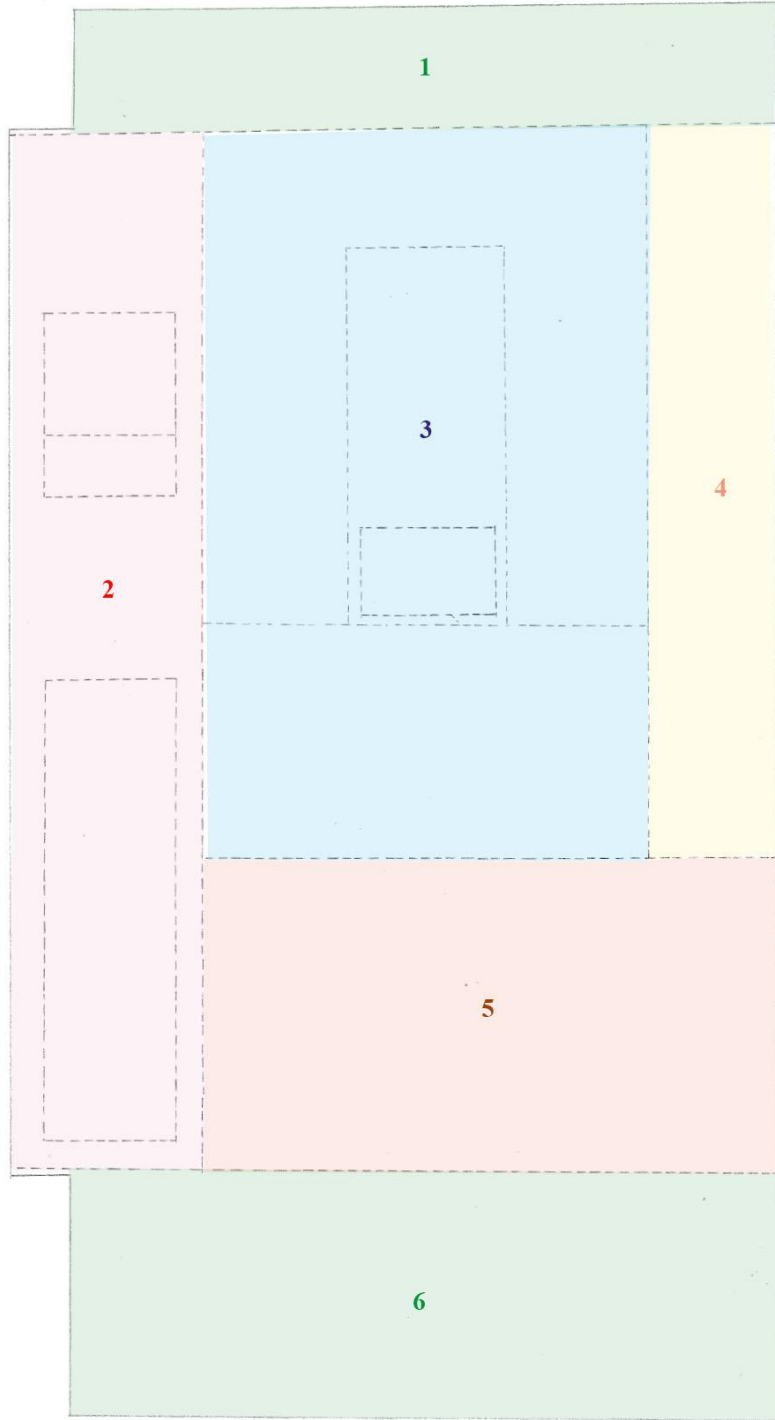
Dördüncü bölümde, mimari yapının ön kısmındaki avlu tasvir edilmiştir. Avlunun alt kısmında, koyu gri yapıldığı için muhtemelen içi boş olduğu düşünülen süs havuzu bulunmaktadır. Zemin üzerinde birbiri ile sohbet eden figürler bulunmaktadır.

Dördüncü bölümde geometrik bezeme sadece zemin yüzeyinde görülmektedir.

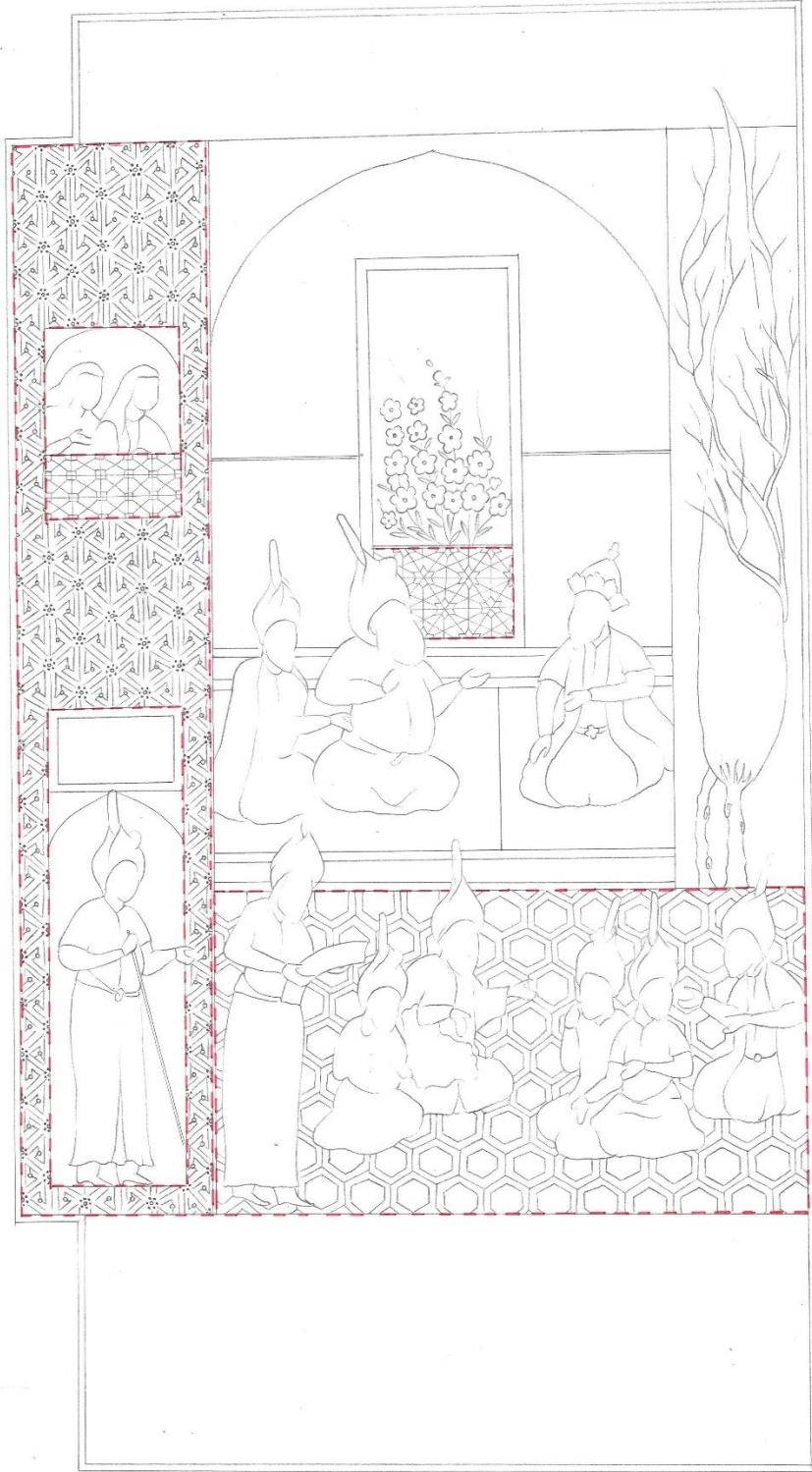
Bej renkli zemin üzerine siyah çizgilerle aralarında boşluk bırakılarak yapılmış altıgenler ile bezenmiştir. Altıgenlerin arasında bırakılan boşluklarda, altıgenlerin kenar yüzeylerine çizilen paralel beyaz çizgilerin birleştirilmesiyle oluşan daha büyük altıgenler görülmektedir. Altıgenlerin orta kısımları altı köşeli yıldızlarla süslenmiştir.

Resim 52: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:2

Çizim Planı 52: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:2

Çizim 52: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:2

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H.1485/2

Eser Tarihi: 928 (1522)

Eser Ebadı: 345mm*245mm

Eser Müstensihî: Muhammad b. Camal ad-Din

H. 1485 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde altı bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 52’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak hükümdarın huzurundaki ziyaretçiler tasvir edilmiştir.

Birinci ve altıncı bölümde, altın cetveli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

İkinci bölümde, boydan aşağı doğru uzanan, kemerli giriş kapısı, lacivert zeminli kitabesi ve yassı kemerli penceresi bulunan mimari yapı görülmektedir. Kapıda, elinde siyah çubuk bulunan figür durmaktadır.

İkinci bölümde, iki farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır.

Mimari yapının yavru ağzı renkli duvar yüzeyi, iç içe geçmiş üçgenlerin simetrik yerleştirilmesiyle oluşan altıgen geçmelerle süslenmiştir. Yapının üst kısmındaki pencerenin korkuluk yüzeyi, yatay ve dikey beyaz çizgilerin kesişmesiyle oluşan eşkenar dörtgenlerle bezenmiştir. Karelerin orta kısımlarına ve kesişim yerlerine daha küçük kareler konularak süslenmiştir.

Üçüncü bölümde, yassı kemerli bir mekân içerisinde kahverengi bordürlü açık gri renkli halı bulunmaktadır. Halının yüzeyi, bitkisel çift tahrir motifleriyle süslenmiştir. Halı üzerinde hükümdar olduğu düşünülen kişi ve huzurundaki figürler oturmaktadır. Halının üst kısmına doğru çiçek açmış ağaç dalları ve yer bitkileri görülen bir kapı yerleştirilmiştir. Kapının bulunduğu pembe zeminli duvar ve lacivert zeminli kemer yüzeyi, bitkisel çift tahrir ve rumi motifleriyle süslenmiştir.

Üçüncü bölümde, iki farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır. Halının üst kısmındaki kapının, somon rengi yapılmış yüzeyi önce kare paftalara ayrılarak paftaların kesiştiği yerlerden dik çizilen çizgilerin birleştirilmesinin ardından kesişim

noktalarına yapılmış altı köşeli yıldızlarla bezenmiştir. Kapının bulunduğu küf yeşili rengindeki duvarın yüzeyi, orta kısımlarına altın noktalar yapılmış altıgenlerin kesişimi ile oluşan altı köşeli yıldızlarla süslenmiştir. Altı köşeli yıldızların içerisine, ortalarında altın noktalar bulunan daha küçük altı köşeli yıldız motifi yapılmıştır.

Dördüncü bölümde, altın ile belirtilmiş gökyüzü ve minik yer bitkileri ile selvi ağacı üzerine dolanan çiçek açmış ağaç dallarının tasvir edildiği bir manzara görülmektedir.

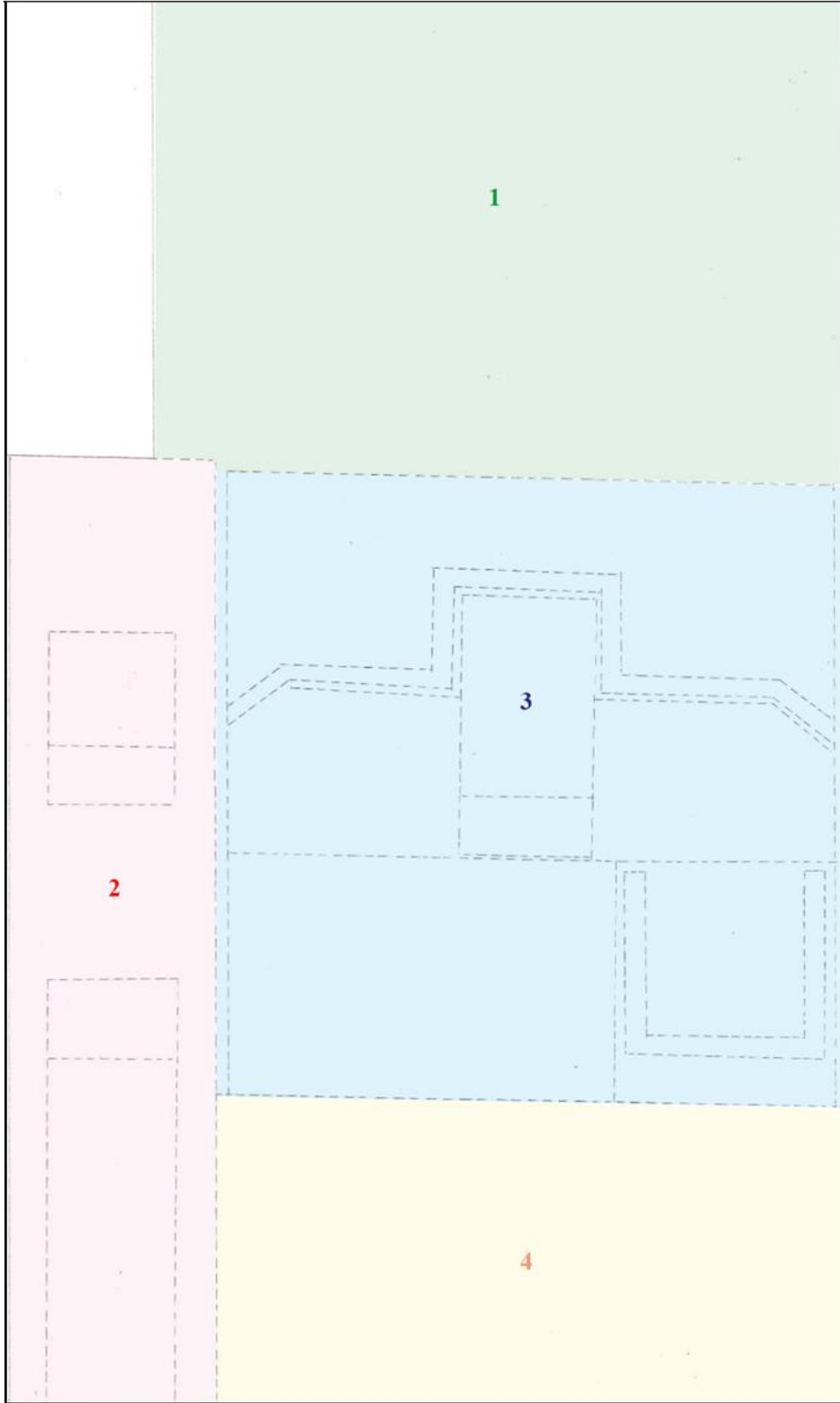
Beşinci bölümde, mimari yapının ön kısmındaki avlu tasvir edilmiştir. Zemin üzerinde birbiri ile sohbet eden figürler bulunmaktadır.

Beşinci bölümde geometrik bezeme sadece zemin yüzeyinde görülmektedir.

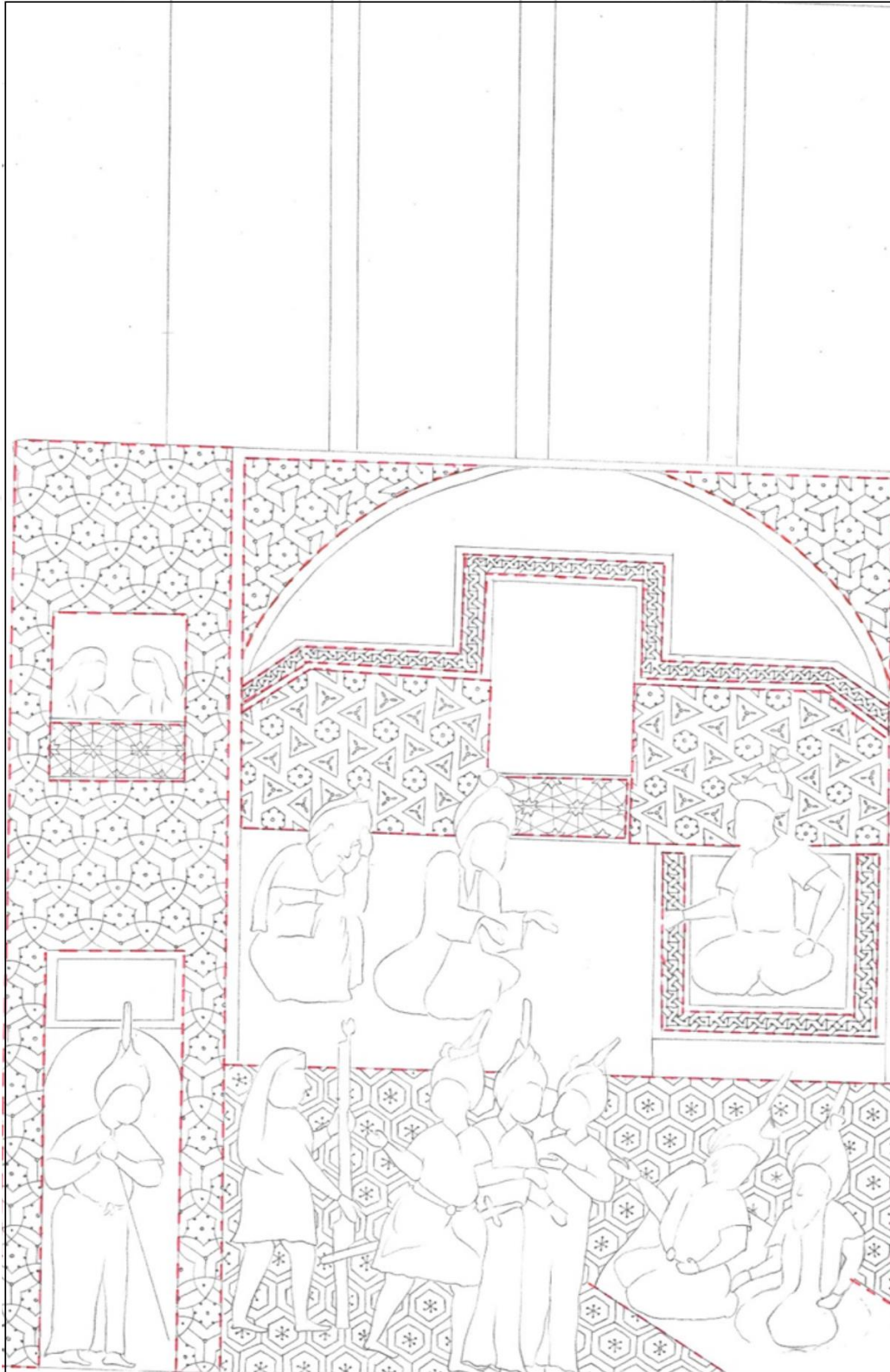
Bej renkli zemin üzerine aralarında boşluk bırakılarak yapılmış altıgenler ile bezenmiştir. Altıgenlerin arasında bırakılan boşluklarda, altıgenlerin kenar yüzeylerine çizilen paralel beyaz çizgilerin birleştirilmesiyle oluşan daha büyük altıgenler görülmektedir.

Resim 53: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:3

Çizim Planı 53: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:3

Çizim 53: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:3

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H.1485/3

Eser Tarihi: 928 (1522)

Eser Ebadı: 345mm*245mm

Eser Müstensihî: Muhammad b. Camal ad-Din

H. 1485 nolu eserde bulunan y.516a.¹⁰⁸ sayfa numaralı minyatür kendi içerisinde dört bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 53’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak hükümdarın huzurundaki ziyaretçiler tasvir edilmiştir.

Birinci bölümde, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

İkinci bölümde, boydan aşağı doğru uzanan, sivri kemerli giriş kapısı, lacivert ve kemerli penceresi bulunan mimari yapı görülmektedir. Kapıda, elinde siyah çubuk bulunan figür durmaktadır.

İkinci bölümde, iki farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır.

Mimari yapının boydan aşağı doğru uzanan, muhtemelen beyaz veya gri zemin renkli duvar üzerine altıgenler ve oval çizgilerle oluşan geometrik desenle bezenmiştir. Yapının kapısındaki figürün üzerinde bulunduğu mavi zemin yüzeyi ve üst kısmındaki pencerenin korkuluk yüzeyi, bal peteği formundaki altıgenlerle bezenmiştir.

Üçüncü bölümde, sivri kemerli bir mekân içerisinde toprak rengi bir halı bulunmaktadır. Halının üzerinde altıgen formda taht bulunmaktadır. Halının üst kısmında, çiçek açmış ağaç dalları ve yer bitkileri görülen bir kapı görülmektedir. Kapının bulunduğu pembe zeminli duvar ve lacivert zeminli kemer yüzeyi, bitkisel çift tahrir ve rumi motifleriyle süslenmiştir.

Geometrik bezemenin yoğun olduğu üçüncü bölümde, dört farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır. Halının üst kısmındaki kapının, somon rengi yapılmış yüzeyi, kare paftalara ayrılarak paftaların kesiştiği yerlerden dik çizilen çizgilerin

¹⁰⁸ Lâle ULUÇ, a.g.k., s.120.

birleştirilmesinin ardından keşişim noktalarına yapılmış altı köşeli yıldızlarla bezenmiştir. Kapının bulunduğu lacivert zeminli duvarın yőzeyi, eşkenar ũçgenlerden oluşan altıgenlerle sőslenmiřtir. Kapının ve lacivert duvarın ũst kısmını çevreleyen altın zeminli ile hőkőmdarın oturduğu halının minderler etrafındaki bordőr, zencirek motifi ile bezenmiştir.

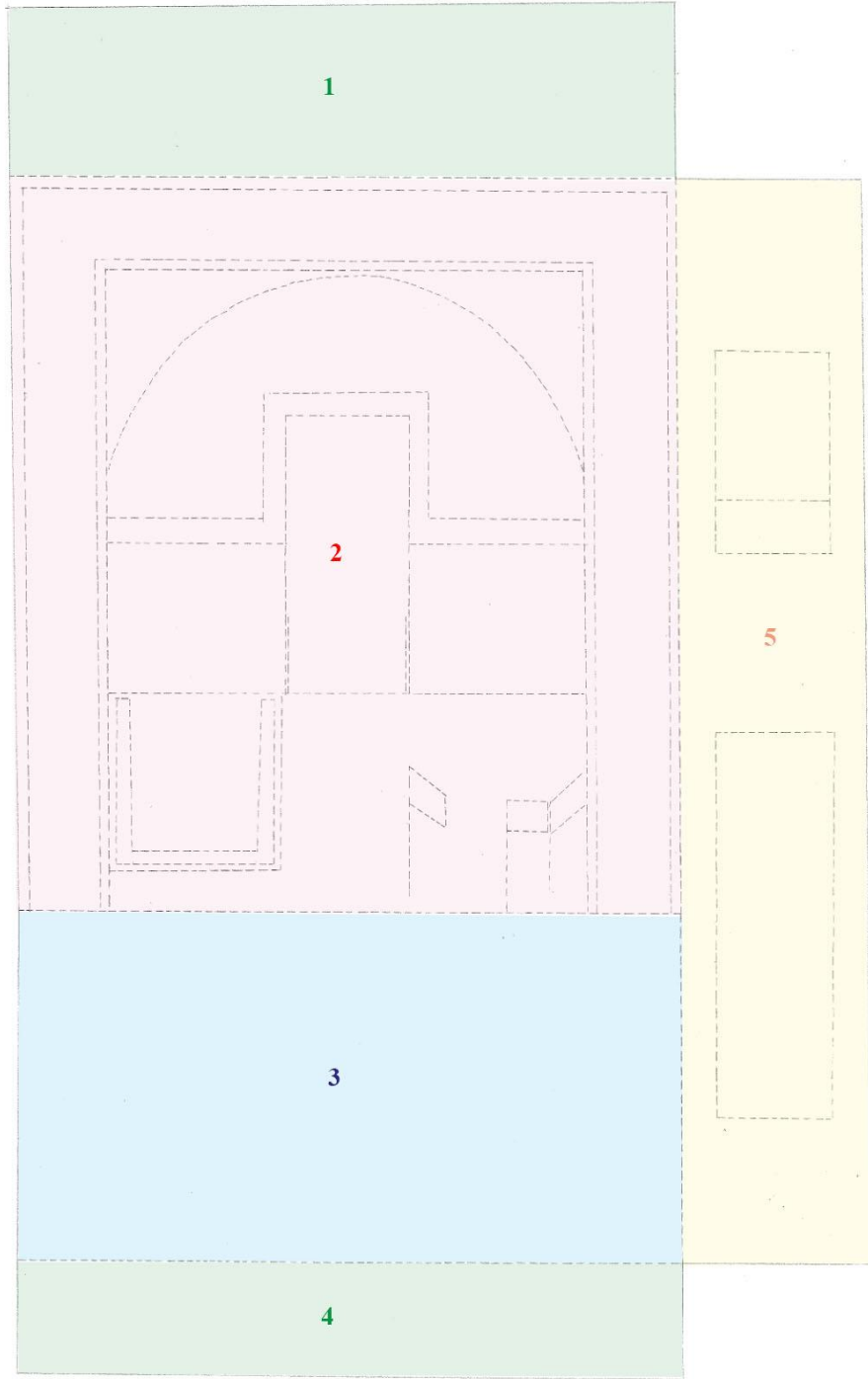
Dőrdőncő bőlőmde, mimari yapının ön kısmındaki avlu tasvir edilmiştir. Zemin ũzerinde birbiri ile sohbet eden figőrler bulunmaktadır.

Dőrdőncő bőlőmde geometrik bezeme sadece zemin yőzeyinde görölmektedir.

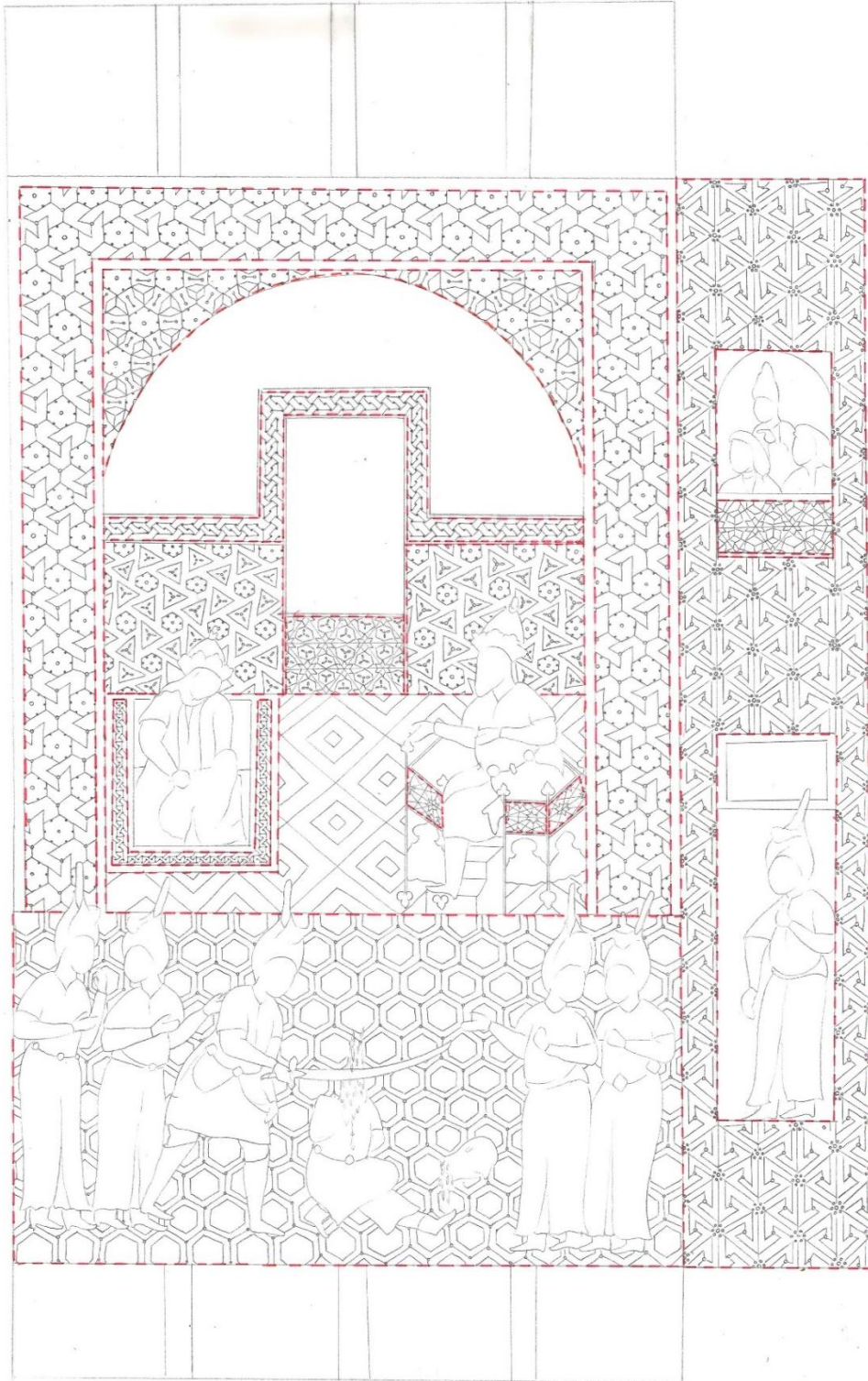
Somon renkli zemin yőzeyi, aralarında boşluk bırakılarak yapılmış altıgenler ile bezenmiştir. Altıgenlerin arasında bırakılan boşluklarda, altıgenlerin kenar yőzeylerine çizilen paralel çizgilerin birleştirilmesiyle oluşan daha bőyők altıgenler görölmektedir.

Resim 54: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:4

Çizim Planı 54: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:4

Çizim 54: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:4

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H.1485/4

Eser Tarihi: 928 (1522)

Eser Ebadı: 345mm*245mm

Eser Müstensihisi: Muhammad b. Camal ad-Din

H. 1485 nolu eserde bulunan y.516'a sayfa numaralı minyatür kendi içerisinde üç bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 54'de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak bir figürün öldürülme sahnesi tasvir edilmiştir.

Birinci ve dördüncü bölümde, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır. İkinci bölümde, yassı kemerli bir mekân içerisinde toprak rengi bir halı bulunmaktadır. Halı üzerinde minderde hanım sultan, tahtta hükümdar olduğu düşünülen kişi ve oturmaktadır. Halının üst kısmına doğru çiçek açmış ağaç dalları ve yer bitkileri görülen bir kapı yerleştirilmiştir. Kapının bulunduğu pembe zeminli duvar ve lacivert zeminli kemer yüzeyi, bitkisel çift tahrir ve rumi motifleriyle süslenmiştir.

Geometrik bezemenin yoğun olduğu üçüncü bölümde, beş farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır. Halının üst kısmındaki kapının, somon rengi yapılmış yüzeyi, kare paftalara ayrılarak paftaların kesiştiği yerlerden dik çizilen çizgilerin birleştirilmesinin ardından kesişim noktalarına yapılmış altı köşeli yıldızlarla bezenmiştir. Kapının bulunduğu lacivert zeminli duvarın yüzeyi, eşkenar üçgenlerden oluşan altıgenlerle süslenmiştir. Kapının ve lacivert duvarın üst kısmını çevreleyen altın zemin ile hanım sultanın oturduğu minderin etrafındaki bordür, zencirek motifi ile bezenmiştir. Küf yeşili rengindeki kemer yüzeyi, küçük altıgenlerin birleşimi ile oluşan altıgenlerle bezenmiştir. Yapının etrafını saran açık gri renkli duvar yüzeyi, altıgenlerin birleşimi ile oluşan çarkifelek deseni ile süslenmiştir.

Üçüncü bölümde, mimari yapının ön kısmındaki avlu tasvir edilmiştir. Zemin üzerinde idam edilen bir figür ve olayı izleyen figürler tasvir edilmiştir.

Üçüncü bölümde geometrik bezeme sadece zemin yüzeyinde görülmektedir.

Bej renkli zemin yüzeyi, aralarında boşluk bırakılarak yapılmış altıgenler ile bezenmiştir. Altıgenlerin arasında bırakılan boşluklarda, altıgenlerin kenar yüzeylerine çizilen paralel çizgilerin birleştirilmesiyle oluşan daha büyük altıgenler görülmektedir.

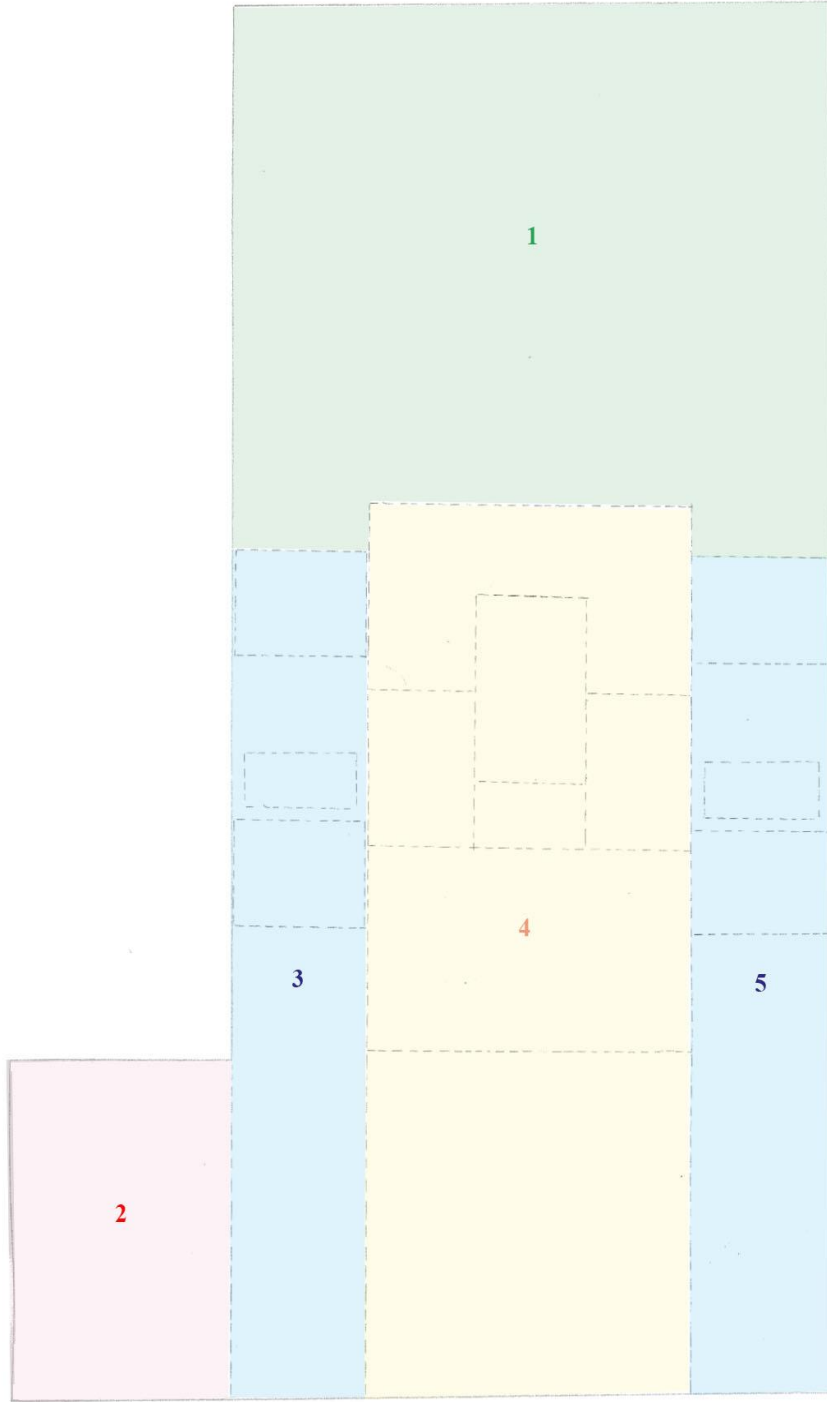
Beşinci bölümde, boydan aşağı doğru uzanan, kemerli giriş kapısı, lacivert zeminli kitabesi ve yassı kemerli penceresi bulunan mimari yapı görülmektedir. Kapıda, elinde siyah çubuk bulunan figür durmaktadır.

Beşinci bölümde, iki farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır.

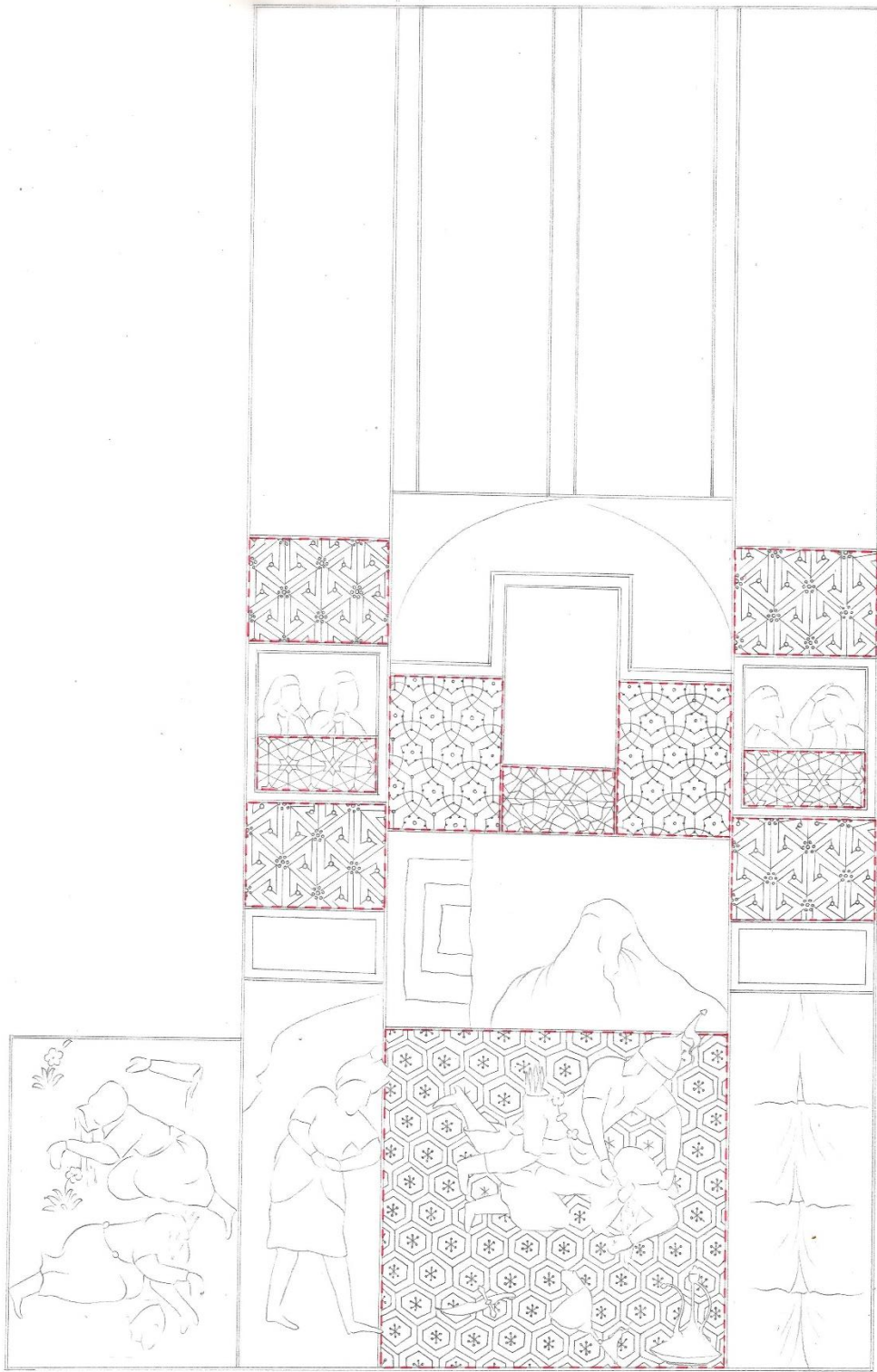
Mimari yapının yavru ağzı renkli duvar yüzeyi, iç içe geçmiş üçgenlerin simetrik yerleştirilmesiyle oluşan altıgen geçmelerle süslenmiştir. Yapının üst kısmındaki pencerenin korkuluk yüzeyi, bal peteği formundaki altıgenlerin üzerine çizilen yatay ve çapraz çizgilerin oluşturduğu altı kollu yıldızlardan oluşan desen ile süslenmiştir.

Resim 55: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:5

Çizim Planı 55: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:5

Çizim 55: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:5

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H.1485/5

Eser Tarihi: 928 (1522)

Eser Ebadı: 345mm*245mm

Eser Müstensihî: Muhammad b. Camal ad-Din

H. 1485 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde beş bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 55’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak saldırı sahnesi tasvir edilmiştir.

Birinci bölümde, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

İkinci bölümde ise, gri toprak zemin üzerinde çiçek açmış yer bitkileri ve birinin başı diğerinin kolu kopmuş iki figür yer almaktadır.

Üçüncü ve beşinci bölümlerde, boydan aşağı uzanan, dikdörtgen kapısı ve lacivert zeminli kitabesi ve kare penceresi bulunan mimari yapı görülmektedir. Üçüncü bölümdeki mimari yapının kapısında yaralı bir figür görülmektedir.

Üçüncü ve beşinci bölümlerde, iki farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır.

Mimari yapının yavru ağız renkli duvar yüzeyi, iç içe geçmiş üçgenlerin simetrik yerleştirilmesiyle oluşan altıgen geçmelerle süslenmiştir. Yapının üst kısmındaki pencerenin korkuluk yüzeyi, kare paftalara ayrılarak paftaların kesiştiği yerlerden dik çizilen çizgilerin birleştirilmesinin ardından kesişim noktalarına yapılmış altı köşeli yıldızlarla bezenmiştir.

Dördüncü bölümde, lacivert kemerli bir mekân içerisinde, üzerinde yatak ve yorgan bulunan zemin üzerinde bir süvari tarafından boğulan figür tasvir edilmiştir. Bu alanın üst kısmına doğru, çiçek açmış yer bitkileri görülen bir kapı bulunmaktadır. Kapının bulunduğu pembe zeminli duvar, rumi motifleri ile bezenmiştir.

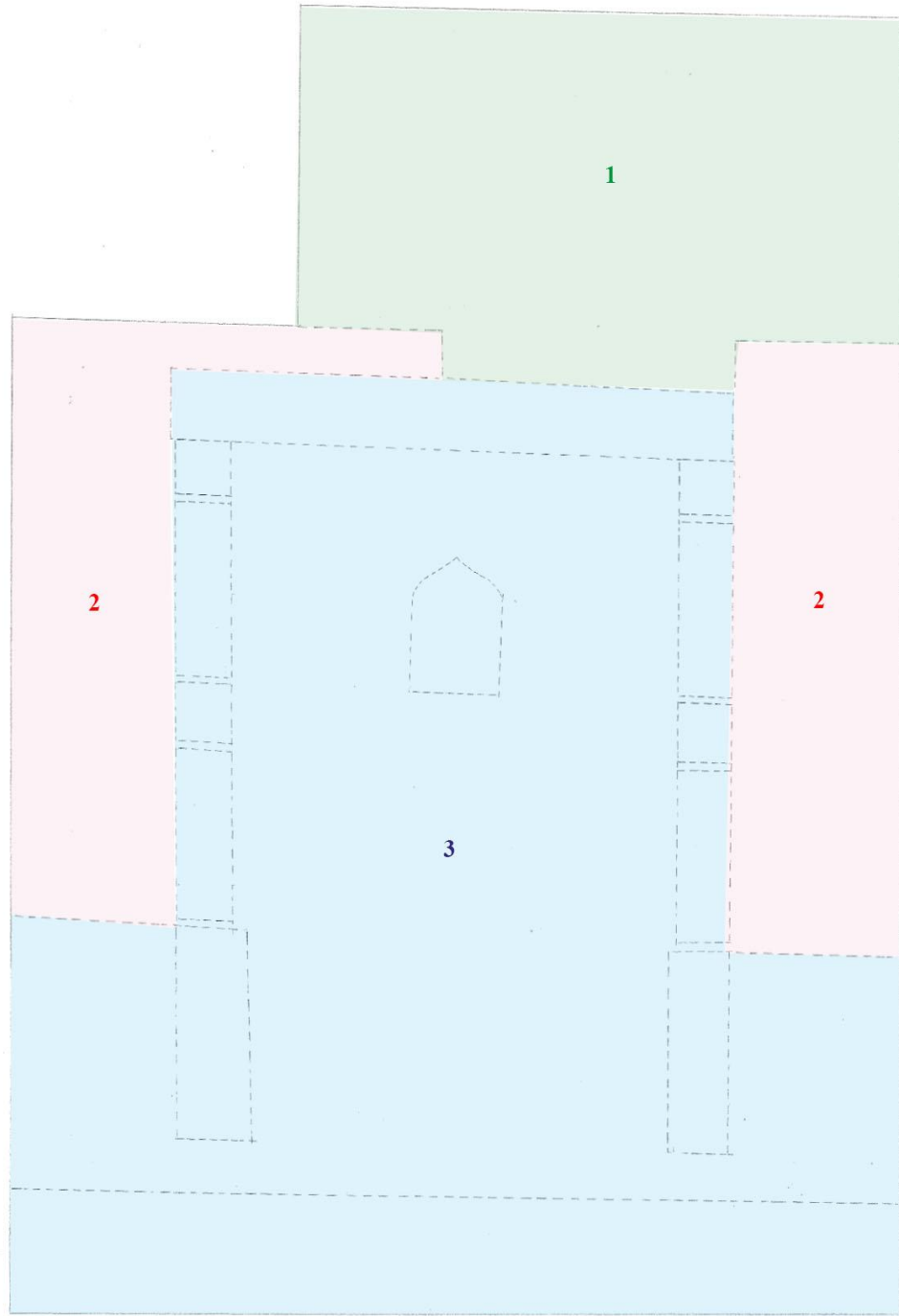
Geometrik bezemenin yoğun olduğu dördüncü bölümde, üç farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır. Yatağın bulunduğu bej renkli yer döşemesi, aralarında boşluk bırakılarak yapılmış altıgenler ile bezenmiştir. Altıgenlerin arasında bırakılan

boşluklarda, altıgenlerin kenar yüzeylerine çizilen paralel çizgilerin birleştirilmesiyle oluşan daha büyük altıgenler görülmektedir. Yatağın üst kısmındaki kapının, somon rengi yapılmış yüzeyi, kare paftalara ayrılarak paftaların kesiştiği yerlerden dik çizilen çizgilerin birleştirilmesinin ardından kesişim noktalarına yapılmış altı köşeli yıldızlarla bezenmiştir. Kapının bulunduğu küf yeşili duvarın yüzeyi, oval çizgilerin kesişimi ile oluşan oluşan altıgenlerle süslenmiştir.

Resim 56: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:6

Çizim Planı 56: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:6

Çizim 56: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:6

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H.1485/6

Eser Tarihi: 928 (1522)

Eser Ebadı: 345mm*245mm

Eser Müstensihî: Muhammad b. Camal ad-Din

H. 1485 nolu eserde bulunan y.294a.¹⁰⁹ sayfa numaralı minyatür kendi içerisinde üç bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 56'da görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak taç takma töreni tasvir edilmiştir.

Birinci bölümde, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

İkinci bölümde, altın ile tasvir edilmiş gökyüzü ve toprak zemin üzerindeki ağaçlardan dolayı, avlu olduğu düşünülen alanda eyvan şeklinde kubbeli mukarnaslı ve sivri kemerli mazgal pencereli, dikdörtgen kapılı bir köşk bulunmaktadır. Yapının en üst kısmında lacivert zemin üzerine yapılmış bir kitabe görülmektedir. Kapının bulunduğu açık mavi zeminli duvar yüzeyi, lacivert renkli rumi motifleri ile süslenmiştir.

Geometrik bezemenin yoğun olduğu ikinci bölümde, beş farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır. Köşk kapısının sağında ve solundaki duvar yüzeyi, altı kollu yıldızlarla ve zencirek motifi ile süslenmiştir. Yapının, mazgal pencerenin yüzeyi, dik ve çapraz siyah çizgilerin kesişimin de oluşan zemini gri üzerine beyaz ile iç içe geçmiş onikigenlerle süslenmiştir.

Yapının sağ ve sol dış duvar yüzeylerindeki, kare şeklinde yapılmış kısımlar, turkuaz zemin üzeri, lacivert altıgenlerden oluşan sekiz köşeli yıldız motifiyle süslenmiştir. Sivri kemerli dikdörtgen kısımlar ise lacivert zemin üzerine krem rengindeki altıgenlerden oluşan altı kollu yıldızlarla bezenmiştir.

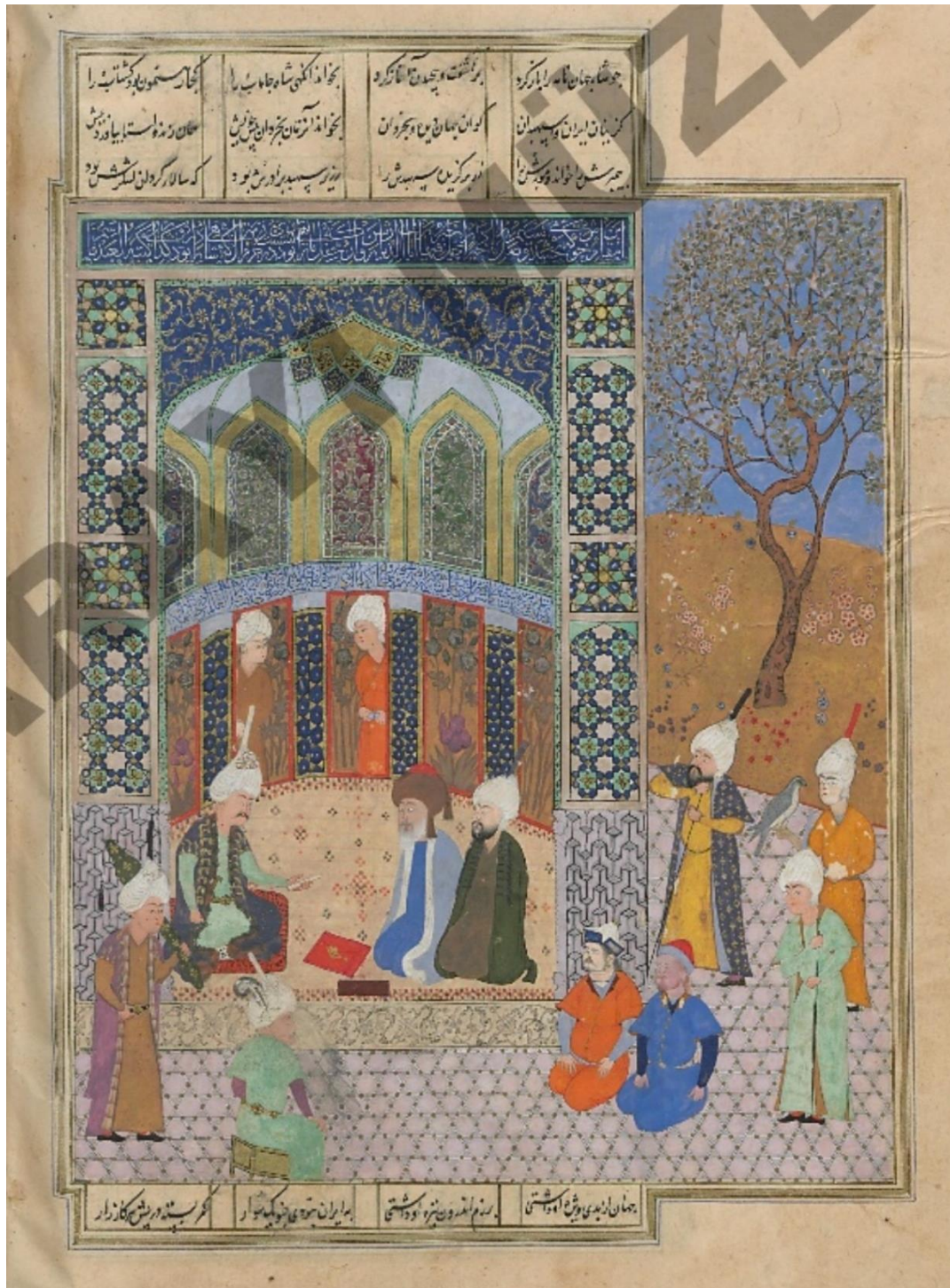
Üçüncü bölümde, köşkün ön kısmındaki avlu tasvir edilmiştir. Avlunun orta kısmındaki, siyah bordürlü pembe halı üzerinde altın zeminli tabure bulunmaktadır. Alan üzerinde,

¹⁰⁹ Lâle ULUÇ, a.g.k., s.120.

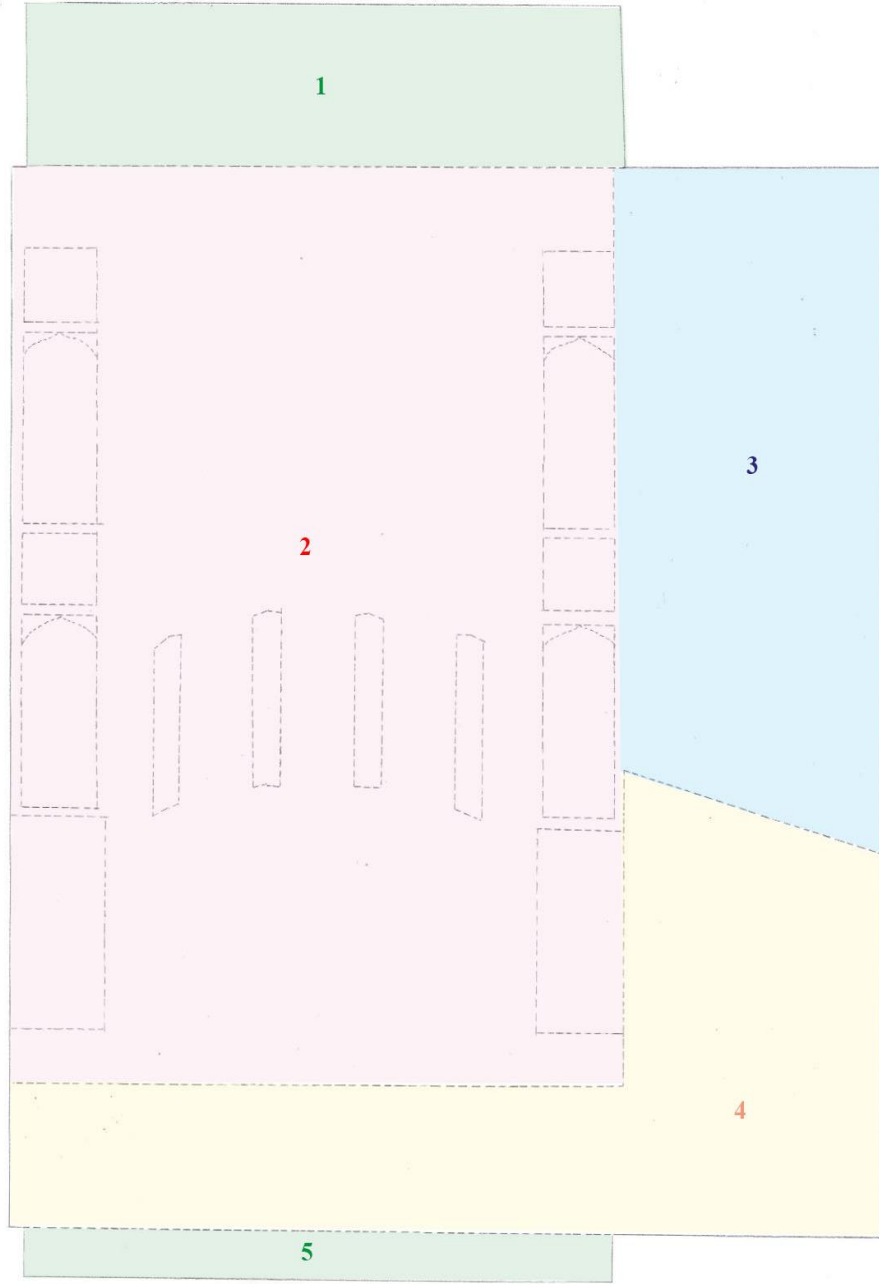
hükümdar olduğu düşünölen kişinin huzurunda eğilen figürün başına taç taktığı tören tasvir edilmiştir.

Üçüncü bölümde, iki farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır. Avlunun lila renkli yer döşemesi, ardışık tuğla formunda taşlarla örölmüştür. Taburenin altın zeminli kenar yüzeyleri, zencirek motifi ile süslenmiştir.

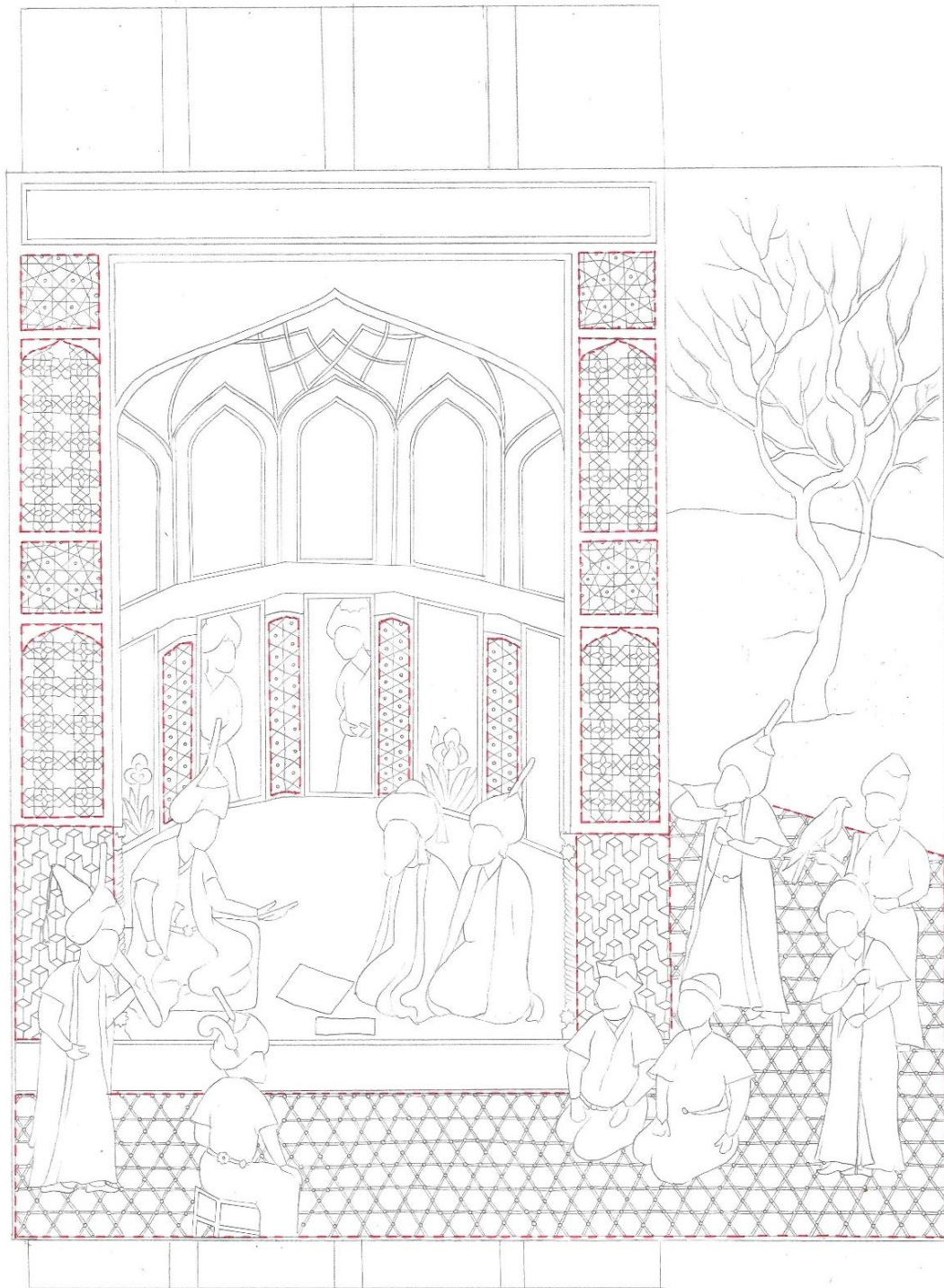

Resim 57: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:7

Çizim Planı 57: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:7

Çizim 57: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:7

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H.1485/7

Eser Tarihi:928 (1522)

Eser Ebadı: 345mm*245mm

Eser Müstensihî: Muhammad b. Camal ad-Din

H. 1485 nolu eserde bulunan y.310b.¹¹⁰ sayfa numaralı minyatür kendi içerisinde üç bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 57'de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak hükümdarın huzurundaki ziyaretçilerle sohbet edişi tasvir edilmiştir.

Birinci bölümde ve beşinci, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

İkinci bölümde, eyvan şeklinde iki katlı, ikinci katında sivri kemerli renkli vitray pencereleri olan mukarnaslı ve kubbeli bir köşk bulunmaktadır. Yapının en üst kısmında lacivert zemin üzerine yapılmış bir kitabe görülmektedir. Mimari yapının zeminindeki kırmızı yaygının üzerinde, hükümdar olduğu düşünülen kişi ile huzurundaki figürler tasvir edilmiştir. Çok köşeli yapının duvarları arasında çiçek açmış yer bitkileri görülen, beş kapı görülmektedir. Bu kapıların ikisinin ardından iki figür içeriye doğru bakmaktadır.

Geometrik bezemenin yoğun olduğu ikinci bölümde, eyvanın sağ ve sol duvarları, krem rengi cetvel ile çevrelenerek kendi içlerinde beş kısma bölünmüştür. En üstteki birinci ve üçüncü kısımlar kare şeklinde yapılmış lacivert ve küf yeşili renkli sekiz altıgenin kenar çizgilerinin uzatılıp kesişmesiyle oluşan sekiz kollu yıldızlarla süslenmiştir. Lacivert altıgenlerin orta kısımları beyaz noktalar ile süslenmiştir. İkinci ve dördüncü kısımlar ise dikdörtgen ve kubbeli şekilde yapılarak, sekiz kollu yıldızlarla ve üzerine oturtulan kareler ile bezenmiştir. Beşinci kısımlar, lila zemine eşkenar dörtgenlerin dik çizgilerle bağlanmasıyla oluşmuştur.

¹¹⁰ Lâle ULUÇ, a.g.k., s.109.

Üçüncü bölümde, mavi gökyüzü, toprak zemin üzerindeki ağaç ve çiçek açmış yer bitkilerinden oluşan doğa manzarası tasvir edilmiştir.

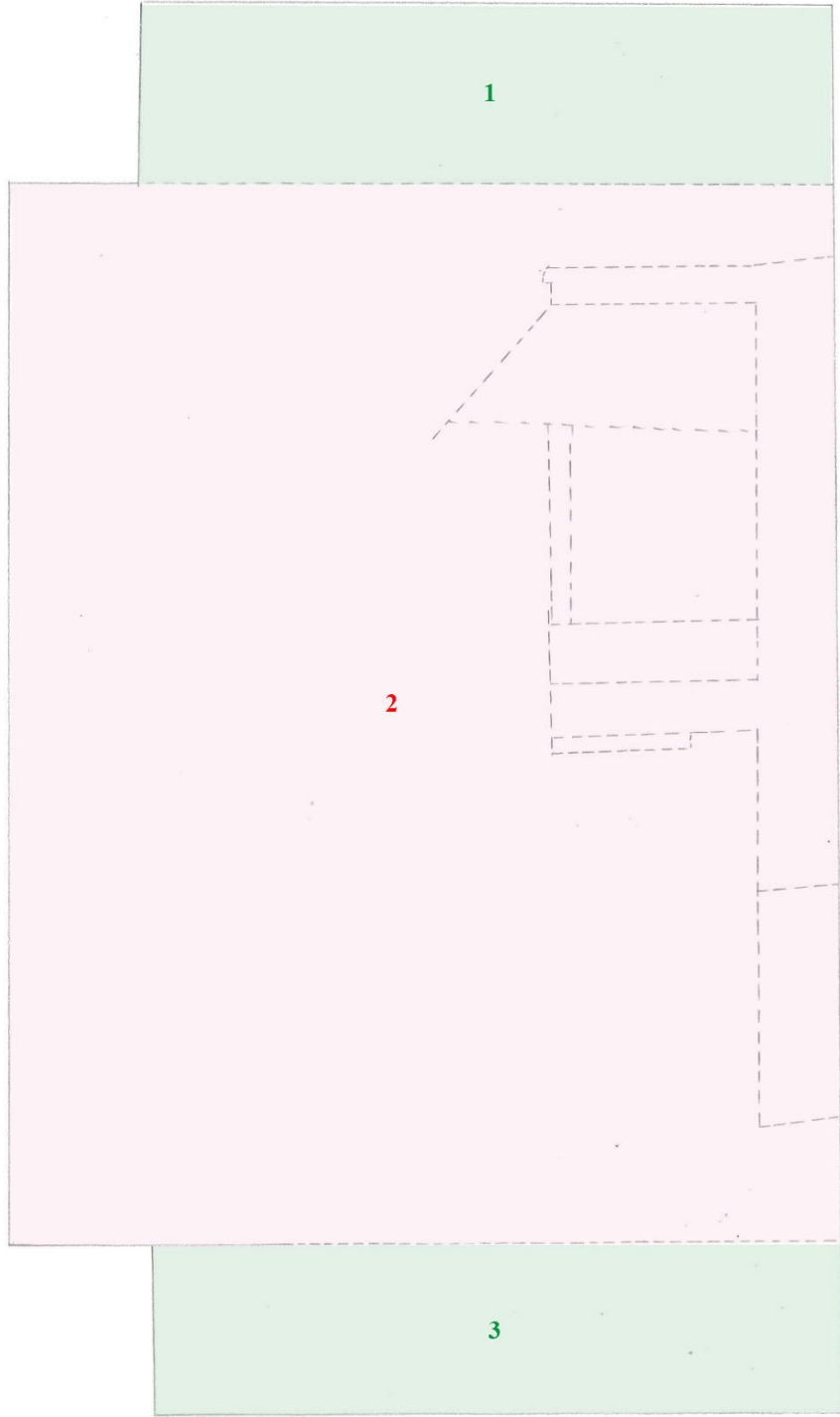
Dördüncü bölümde, köşkün etrafını çevreleyen avlu görülmektedir. Yüzey üzerinde, biri altın renkli tabure üzerinde olmak üzere üç kişi oturur vaziyette, birinin elinde kuş olan dört kişi ise ayakta tasvir edilmiştir.

Dördüncü bölümde geometrik bezeme sadece zemin yüzeyinde görülmektedir. Avlunun, uçuk eflatun renkli yer döşemesi, beyaz çizgilerle yapılan altıgenlerden oluşan altı kollu yıldızlarla bezenmiştir.

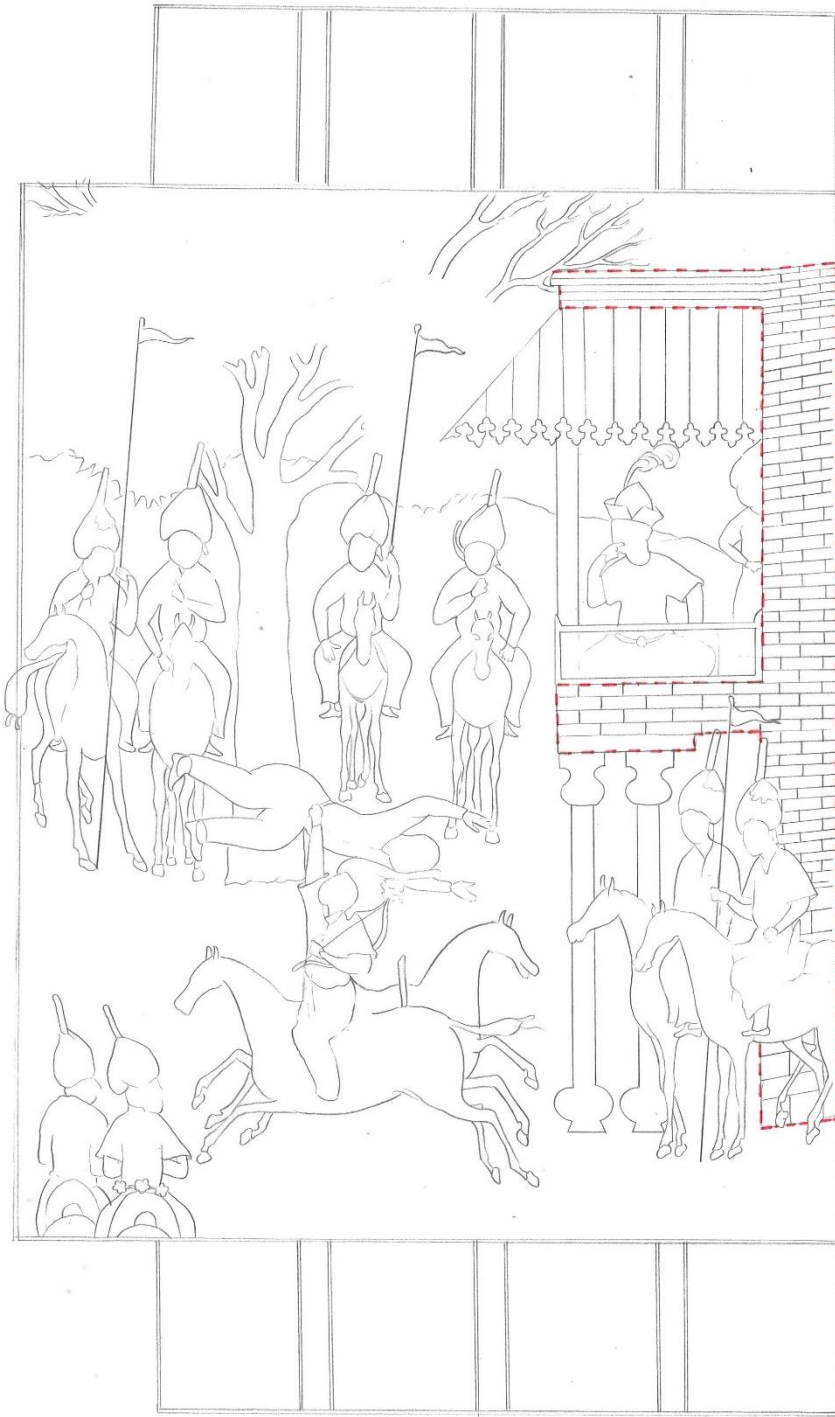

Resim 58: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:8

Çizim Planı 58: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:8

Çizim 58: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:8

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H.1485/8

Eser Tarihi: 928 (1522)

Eser Ebadı: 345mm*245mm

Eser Müstensihî: Muhammad b. Camal ad-Din

H. 1485 nolu eserde bulunan y.50a.¹¹¹ minyatür kendi içerisinde üç bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 58’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak iki figürün birbiri ile ettiği mücadele tasvir edilmiştir.

Birinci ve üçüncü bölümde, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

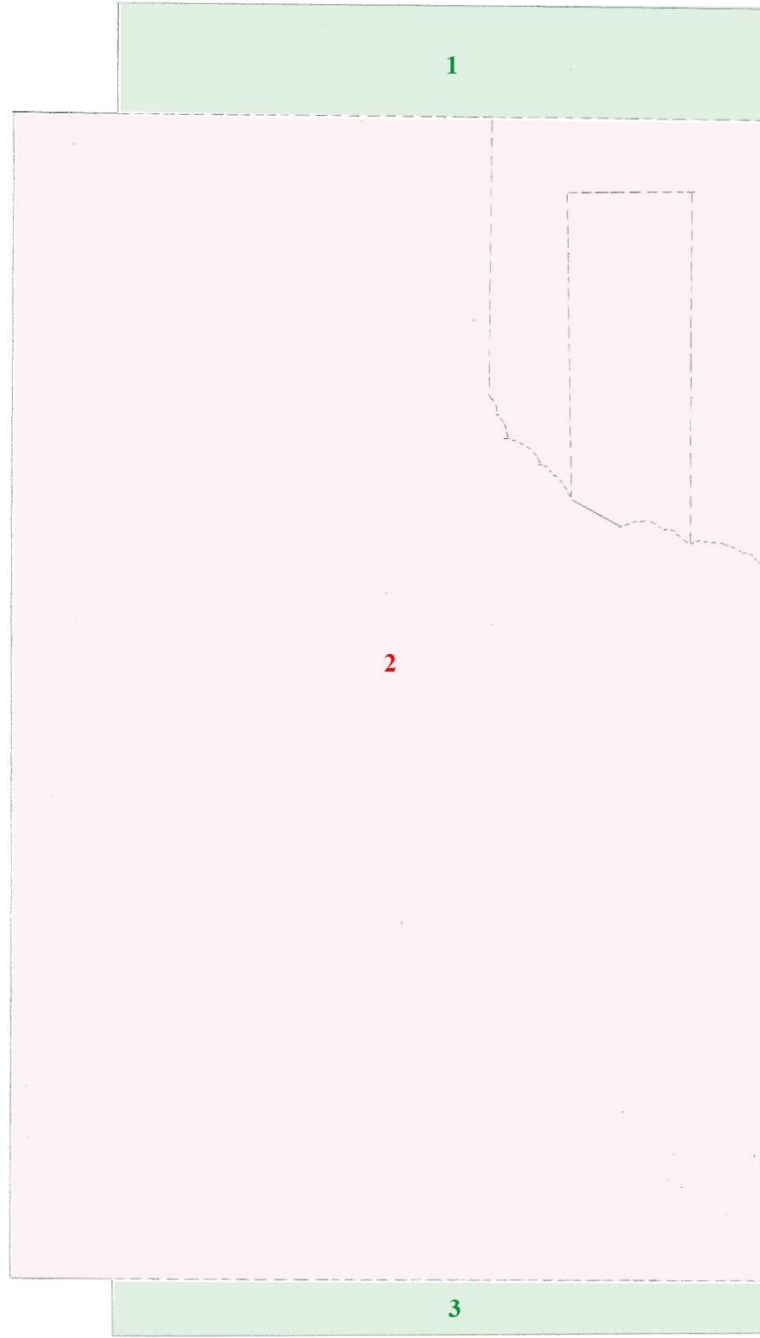
İkinci bölümde, altın gökyüzü, eflatun tonlarındaki toprak zeminli manzaranın sağ üst kısmında, terasında biri hükümdar iki figürünün oturduğu, düz çatılı bir, ahşap tenteli köşk tasvir edilmiştir. Manzara içerisinde, çiçek açmış yer bitkileri, atlı ve atsız figürler bulunmaktadır. Figürlerden ikisi birbiri ile mücadele halinde olup, beyaz atlı figürün siyah atlı figürü tek eli ile havaya kaldırdığı sahne tasvir edilmiştir.

İkinci bölümde, iki farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır. Mimari yapının dış cephesi üstte, krem renkli taşlarla, alt yüzeyi ise kirli beyaz renkli taşlarla ardışık yatay tuğla formundaki taşlarla örülmüştür.

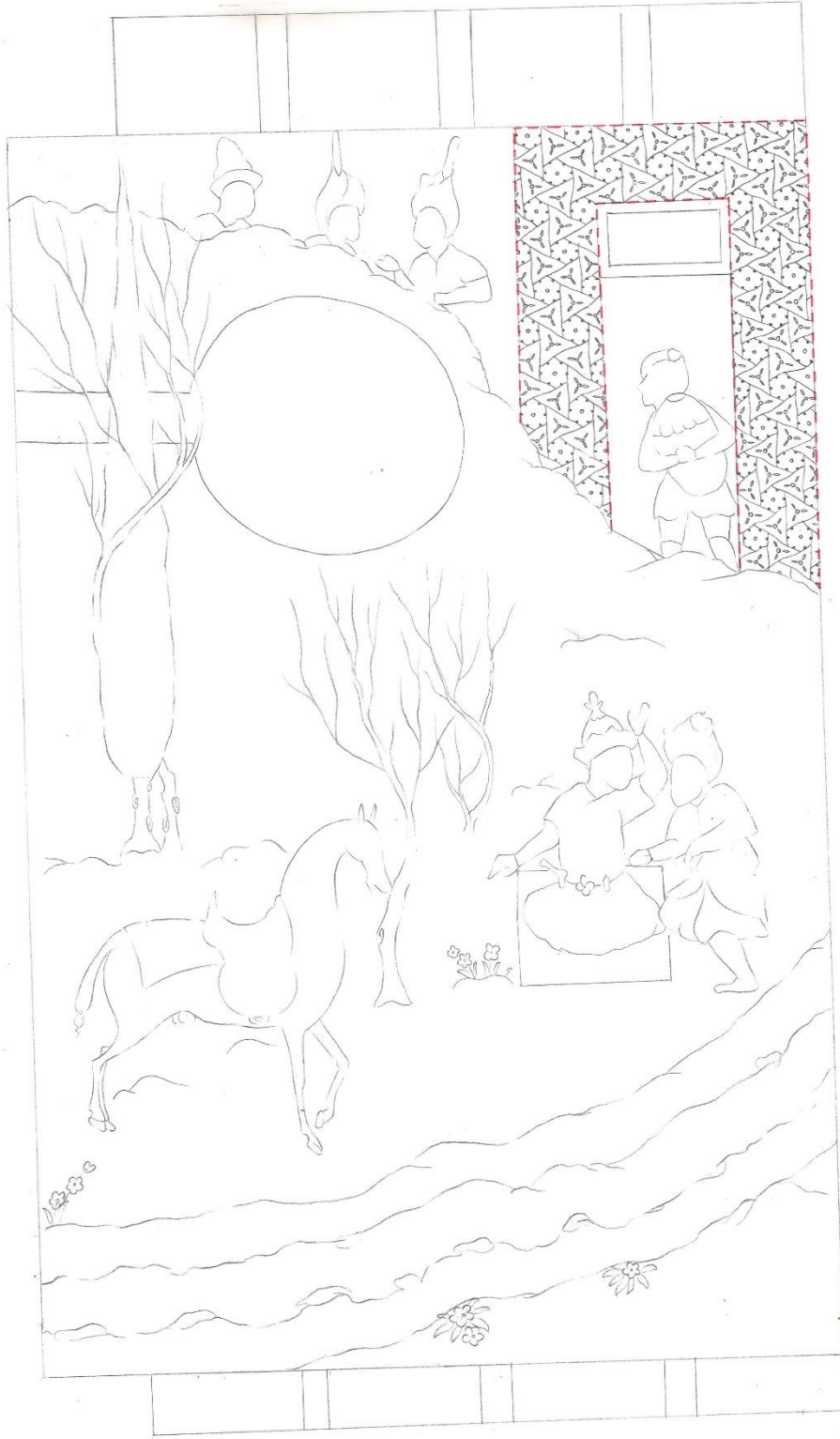
¹¹¹ Lâle ULUÇ, a.g.k., s.122.

Resim 59: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:9

Çizim Planı 59: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:9

Çizim 59: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:9

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H.1485/9

Eser Tarihi: 928 (1522)

Eser Ebadı: 345mm*245mm

Eser Müstensihisi: Muhammad b. Camal ad-Din

H. 1485 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde üç bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 59'da görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak hükümdarın yaralanma sahnesi tasvir edilmiştir.

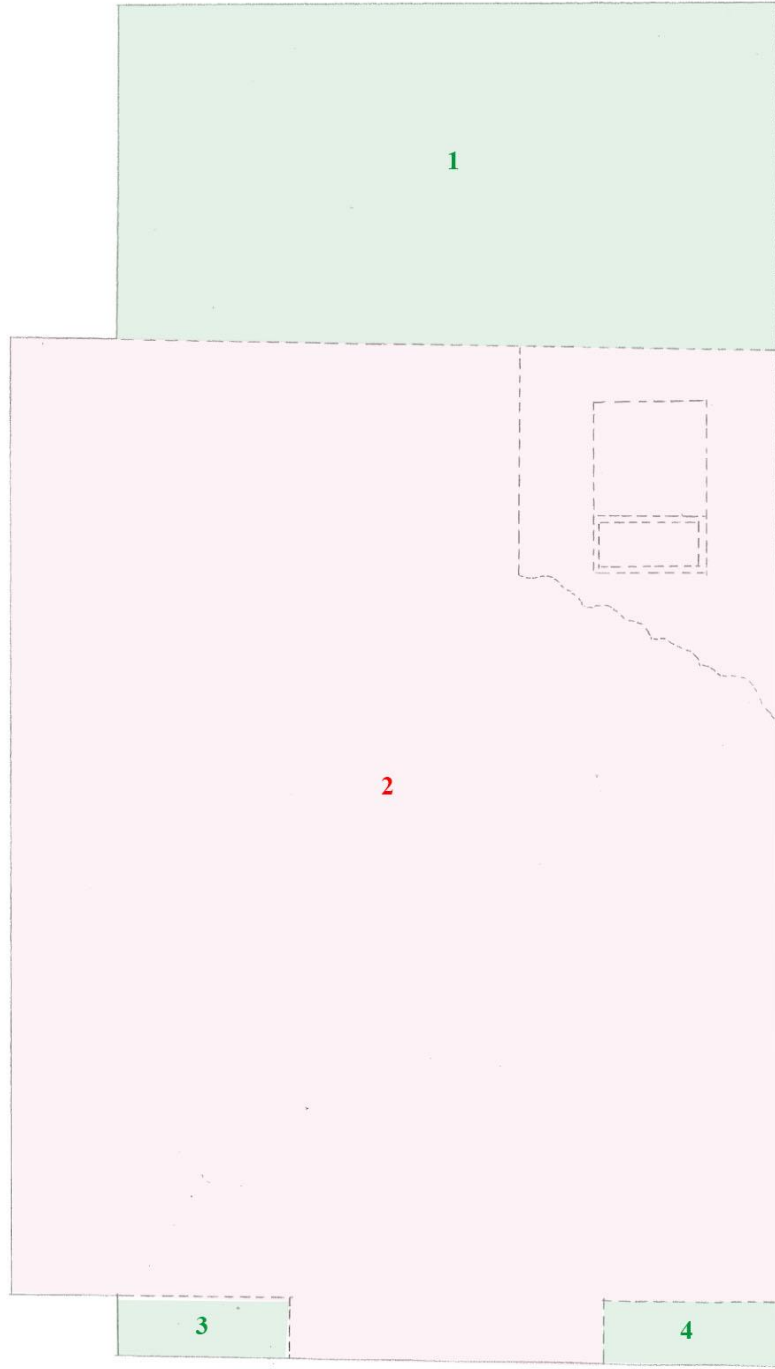
Birinci ve üçüncü bölümde, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

İkinci bölümde, altın ile belirtilmiş gökyüzü ve uçuk eflatun renkli toprak zemin üzerinde, minik yer bitkileri, selvi ağacına dolanan çiçek açmış ağaç dallarının tasvir edildiği bir manzara görülmektedir. Manzara içerisinde, gümüş rengin zamanla karardığı düşünülen dere ve havuz kenarında hükümdar olduğu düşünülen kişiyi bıçaklayan figür ve olayı izleyen insanlar tasvir edilmiştir. Manzaranın sağ üst köşesinde, muhtemelen lacivert zeminli kitabesi bulunan siyah kapılı mimari yapı bulunmakta olup önünde bir insan figürü durmaktadır.

İkinci bölümde, geometrik desen sadece mimari yapının yüzeyinde bulunmaktadır. Mimari yapının bej renkli duvar yüzeyi, eş kenar üçgenler ve altıgenler ile bezenmiştir. Yüzeydeki altıgenlerde, ortasına birer altın nokta, altı kenarına ise siyah nokta konularak hareketlendirilmiştir. Üçgenlerin ortasına birer altın nokta ve bundan çıkan siyah kesik çizgiler yapılmıştır.

Resim 60: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:10

Çizim Planı 60: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:10

Çizim 60: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:10

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H.1485/10

Eser Tarihi: 928 (1522)

Eser Ebadı: 345mm*245mm

Eser Müstensihî: Muhammad b. Camal ad-Din

H. 1485 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde üç bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 60'de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak hükümdarın yaralanma sahnesi tasvir edilmiştir.

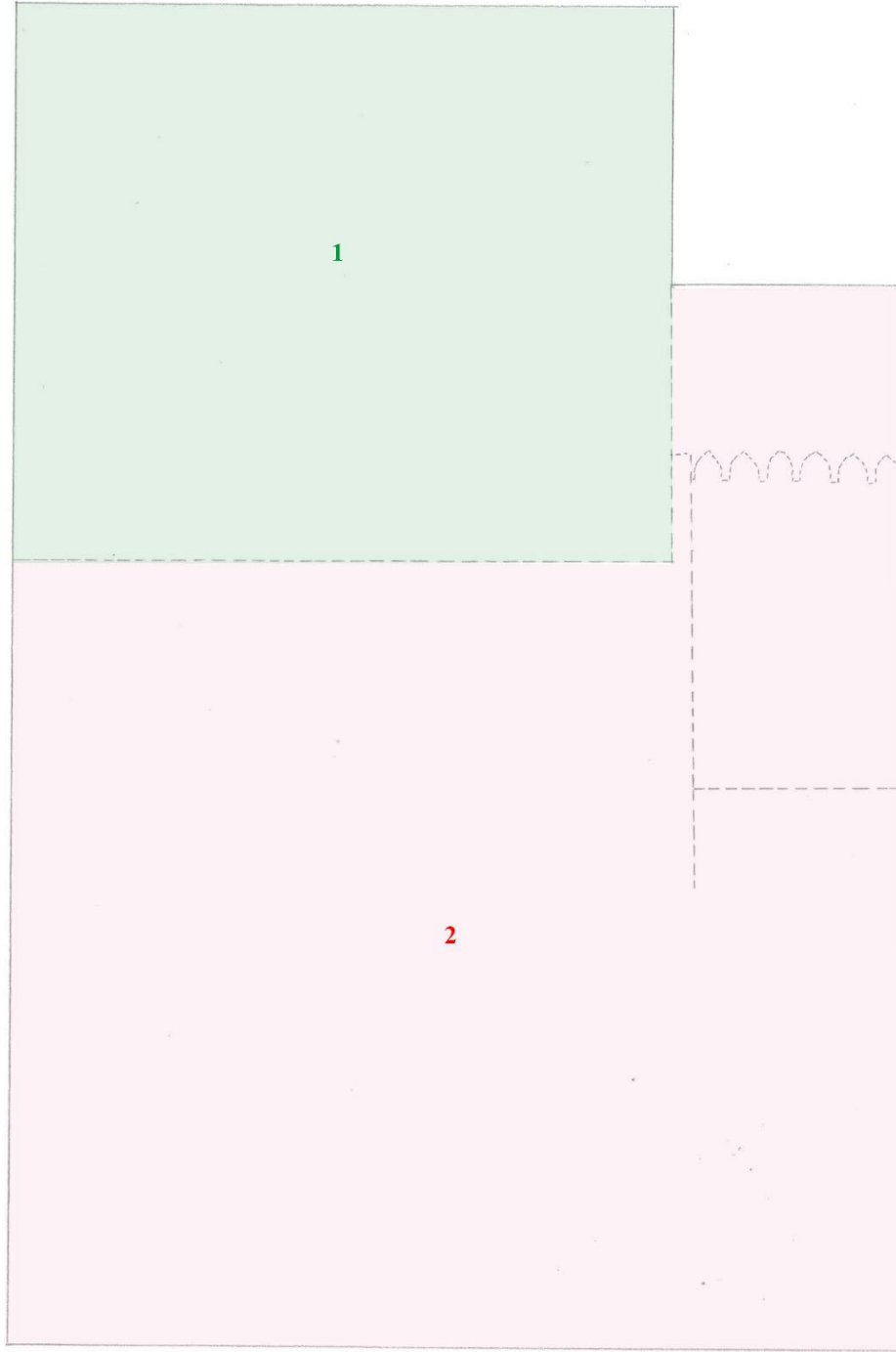
Birinci ve üçüncü bölümde, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

İkinci bölümde, altın ile belirtilmiş gökyüzü ve uçuk eflatun renkli toprak zemin üzerinde, minik yer bitkileri, selvi ağacına dolanan çiçek açmış ağaç dallarının tasvir edildiği bir manzara görülmektedir. Manzara içerisinde, gümüş rengin zamanla karardığı düşünülen dere ve havuz kenarında hükümdar olduğu düşünülen kişiyi bıçaklayan figür ve olayı izleyen insanlar tasvir edilmiştir. Manzaranın sağ üst köşesinde, muhtemelen lacivert zeminli kitabesi bulunan siyah kapılı mimari yapı bulunmakta olup önünde bir insan figürü durmaktadır.

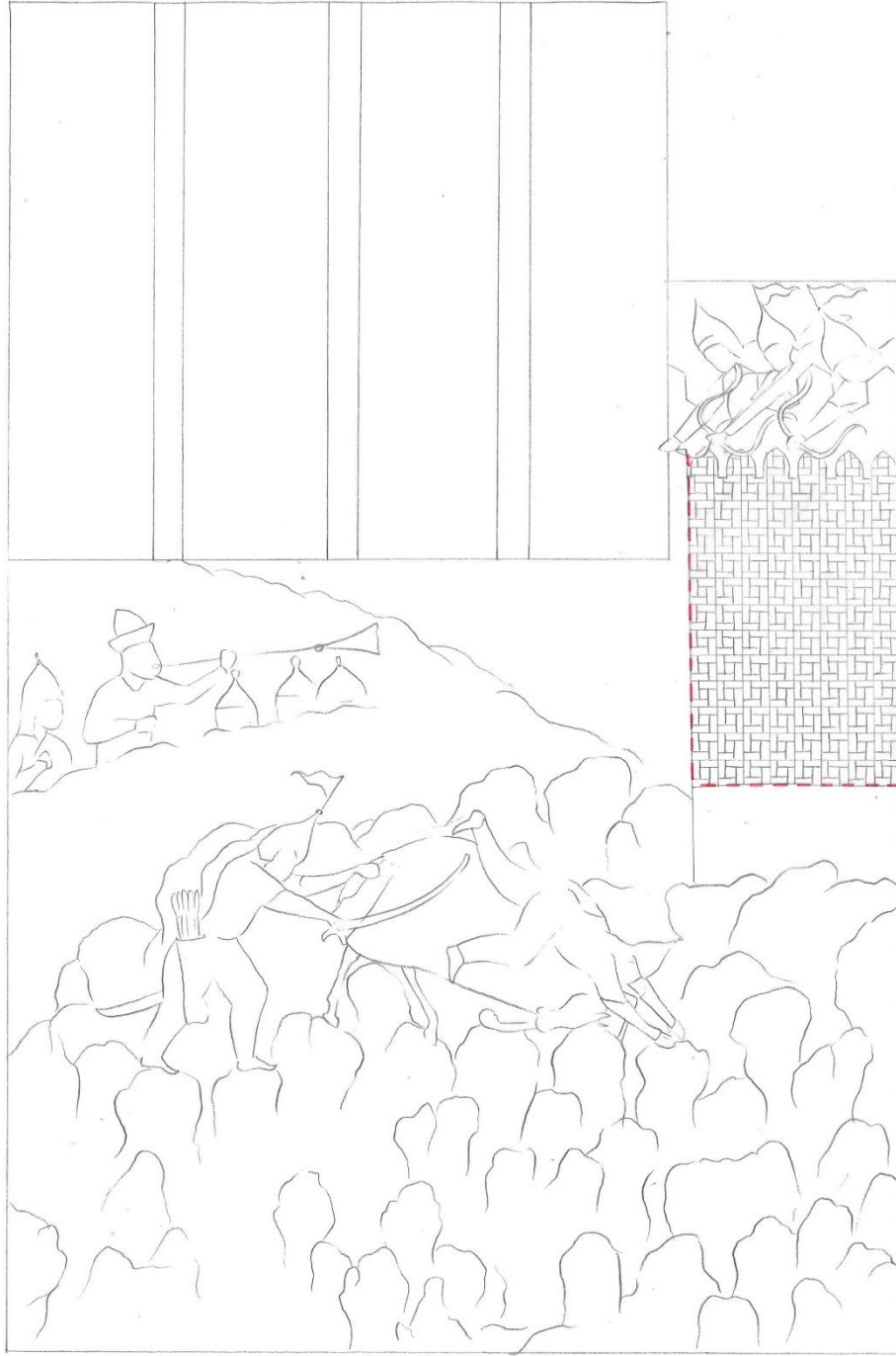
İkinci bölümde, geometrik desen sadece mimari yapının yüzeyinde bulunmaktadır. Mimari yapının bej renkli duvar yüzeyi, eş kenar üçgenler ve altıgenler ile bezenmiştir. Yüzeydeki altıgenlerde, ortasına birer altın nokta, altı kenarına ise siyah nokta konularak hareketlendirilmiştir. Üçgenlerin ortasına birer altın nokta ve bundan çıkan siyah kesik çizgiler yapılmıştır.

Resim 61: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:11

Çizim Planı 61: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:11

Çizim 61: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:11

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H.1485/11

Eser Tarihi: 928 (1522)

Eser Ebadı: 345mm*245mm

Eser Müstensihisi: Muhammad b. Camal ad-Din

H. 1485 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde dört bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 61’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak güreş mücadelesi tasvir edilmiştir.

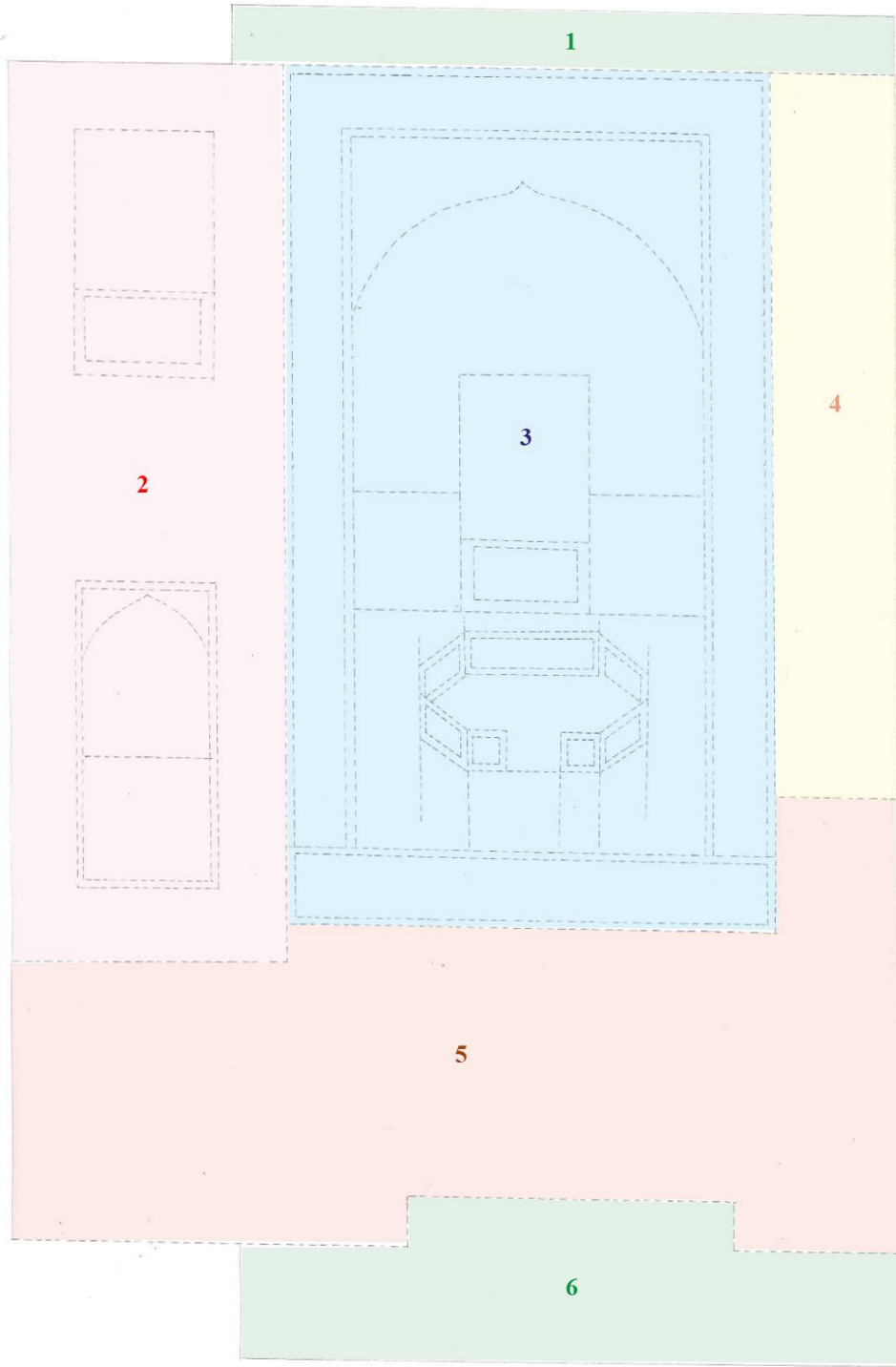
Birinci, üçüncü ve dördüncü bölümde, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

İkinci bölümde, altın ile belirtilmiş gökyüzü ve uçuk eflatun renkli toprak zemin üzerinde, minik yer bitkilerinden oluşan doğa manzarası tasvir edilmiştir. Manzara içerisinde, güreş yapan iki pehlivan görülmektedir. Mücadeleyi, güreşmeyi bekleyen pehlivanlar, at üzerindeki hükümdar ve yanında bulunan kişiler izlemektedir. Manzaranın sağ üst köşesinde, penceresinden üç kadın figürün mücadeleyi izlediği mimari yapı bulunmaktadır.

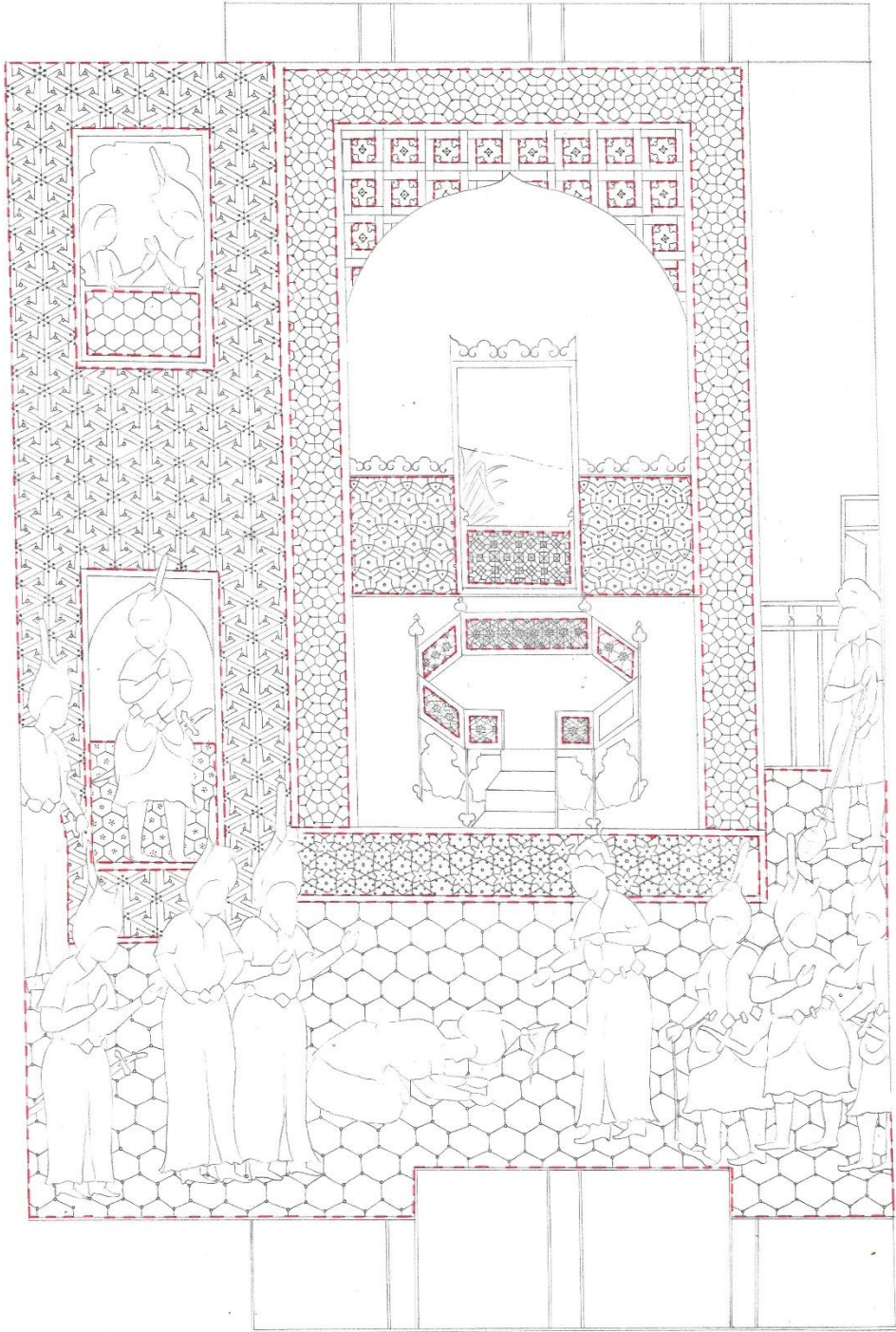
İkinci bölümde, iki farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır. Mimari yapının gri zeminli dış cephesi, siyah çizgilerle yapılan altıgenlerin kenar çizgilerinin uzatılıp kesişmesiyle oluşan çarkıfelek deseni ile bezenmiştir. Yapının somon renkli pencere korkuluk yüzeyi ise önce kare paftalara ayrılarak paftaların kesiştiği yerlerden dik çizilen çizgilerin birleştirilmesinin ardından kesişim noktalarına yapılmış altı köşeli yıldızlarla bezenmiştir.

Resim 62: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:12

Çizim Planı 62: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:12

Çizim 62: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:12

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H.1485/12

Eser Tarihi:928 (1522)

Eser Ebadı: 345mm*245mm

Eser Müstensihî: Muhammad b. Camal ad-Din

H. 1485 nolu eserde bulunan s.154r.¹¹² sayfa numaralı minyatür kendi içerisinde üç bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 62’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak hükümdarın huzurundaki ziyaretçiler tasvir edilmiştir.

Birinci ve altıncı bölümde, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

İkinci bölümde, pencere ve kapısı olan bir yapı görülmektedir. Yapıda pencere ve kapıda bulunan figürler vardır.

İkinci bölümde geometrik bezeme en çok, mimari yapının muhtemelen toprak veya turuncu zemin renkli duvar yüzeyine yapılan baklava motifidir. Bu mimari unsurun zemini, somon rengi yapılmış yüzeyi önce siyah dik ve çapraz çizgilerin kesişim noktalarına yapılan altıgenlerle paftalara ayrılmıştır. Daha sonra altıgenlerin ortasına altı kollu yıldız motifi yapılmıştır. Yapının alt kısmında, kubbe formunda giriş kapısı bulunmaktadır. Kapıdan önündeki figürün arkasındaki lacivert duvarın yüzeyi beyaz çizgilerle yapılmış altıgen motifi ile süslenmiştir. Altıgenin ortalarına noktalar ile yıldız motifi yapılmıştır.

Mimari yapının yavruağzı renkli duvar yüzeyi, iç içe geçmiş üçgenlerin simetrik yerleştirilmesiyle oluşan altıgen geçmelerle süslenmiştir Yapının üst kısmındaki pencerenin korkuluk yüzeyi, bal peteği formundaki altıgenler ile bezenmiştir.

Üçüncü bölümde, somon rengi zemin üzerine düz zencirek doku veya sepet örgüsü tabir edebileceğimiz şekilde küçük kareler ile bezenmiş kemerli bir mekân bulunmaktadır.

¹¹² Güner İNAL, “Şah İsmail Devrinden Bir Şehname Ve Sonraki Etkileri”, Sanat Tarihi Yıllığı, 1973, s 5:520.

Mekân içerisindeki halının üst kısmına doğru, çiçek açmış yer bitkileri görülen bir pencere veya balkon ya da kapı yerleştirilmiştir.

Üçüncü bölümde beş farklı geometrik bezeme görülmektedir. Mekânda içerisinde, toprak rengi zemin üzerine düz ve kırık çizgilerin kesişiminden ibaret olan baklava dilimi ile süslenmiş halı bulunmaktadır. Halının üzerinde, altı köşeli ve iki basamaklı taht yapılmıştır. Tahtın kenar kısımları, somon rengi yapılmış ve yüzeyi önce yatay ve çapraz çizgilerle üçgen paftalara ayrılarak paftaların içine yapılmış altıgen ve kesişim noktalarında oluşan altı köşeli yıldız formu ile bezenmiştir. Bu mimari unsurun zemini, somon rengi yapılmış ve yüzeyi yatay ve dikey çizgilerle kare paftalara ayrılarak, paftaların kesişim noktalarına daha küçük karelerden oluşan eşkenar dörtgenler ile bezenmiştir. Birbirine paralel çizilmiş yatay ve dikey çizgilerin alttan ve üstten geçişi ile oluşan sepet örgüsü deseniyle süslenmiştir.

Pencere ve balkonun bulunduğu lacivert duvarın yüzeyi, oval beyaz çizgilerin kesişimi ile oluşan altıgen motifi ile bezenmiştir. Altıgenlerin orta kısımları altın, kenar yüzeyleri ise beyaz noktalar ile süslenmiştir. Kemerli mimari yapının pembe zeminli kenar duvar yüzeyi, siyah dik ve çapraz çizgilerin kesişim noktalarına yapılan altıgenlerle paftalara ayrılmıştır. Altıgenlerin ortasına küf yeşili renk ile altı kollu yıldız motifi yapılmıştır.

Halının altı kısmındaki limon küfö renkli yüzey ise, orta kısımlarına altın noktalar yapılmış altıgenlerin kesişimi ile oluşan altı köşeli yıldız motifi ile süslenmiştir. Altı köşeli yıldız formunun içerisine, ortalarında altın noktalar bulunan daha küçük altı köşeli yıldız motifi yapılmıştır.

Dördüncü bölümde ise, mimari yapının sağ kısmında bulunmakta olup, altın ile belirtilmiş gökyüzü ve minik yer bitkileri ile selvi ağacı üzerine dolanan çiçek açmış ağaç dallarının tasvir edildiği bir manzara görülmektedir. Mimari yapının sağ kısmında, kırmızı çitlerle çevrili bahçe kapısı görülmektedir.

Beşinci bölümde, Mimari yapının önündeki zemin üzerinde başındaki tacı, kaftanı diğer figürlerden farklı olan ve hükümdar olduğu düşünülen kişinin önünde diz çökmüş bir figürle birlikte sekiz kişi bulunmaktadır.

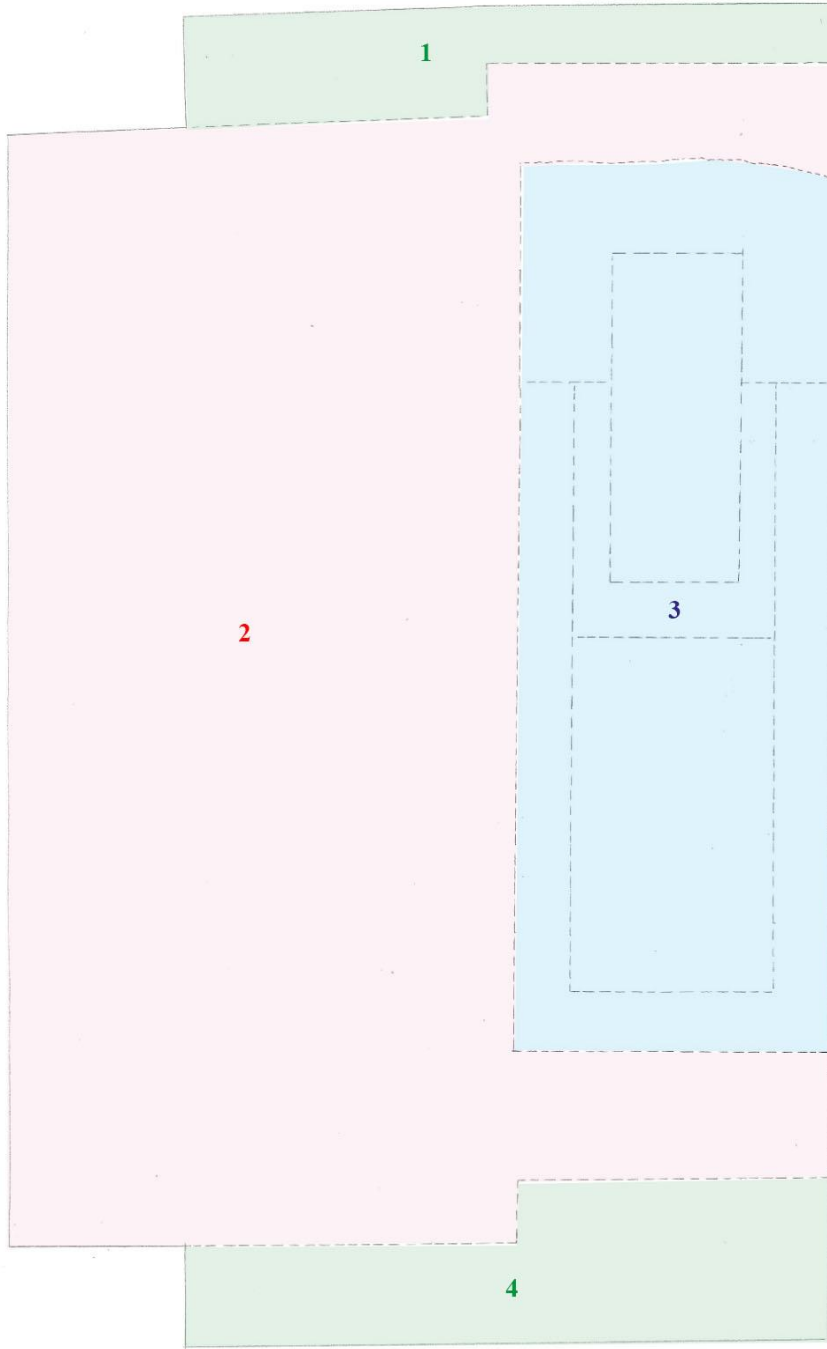
Geometrik bezemelerin görüldüğü beşinci bölümde, bej renkli zemin üzerine beyaz çizgilerle yapılmış altıgen formunun tekrar edilmesiyle oluşturulan, muhtemelen taş veya

ahşap kaplama ya da yer yaygısı yüzeyi bulunmaktadır. Altıgenlerin ortaları, uç kısımlarında noktalar bulunan altı kollu yıldız motifleriyle süslenmiştir. Bu mimari unsurun zemini, somon rengi yapılmış ve yüzeyi önce kare paftalara ayrılarak paftaların kesiştiği yerlerden dik çizilen çizgilerin birleştirilmesinin ardından kesişim noktalarına yapılmış altı köşeli yıldız formu ile bezenmiştir.

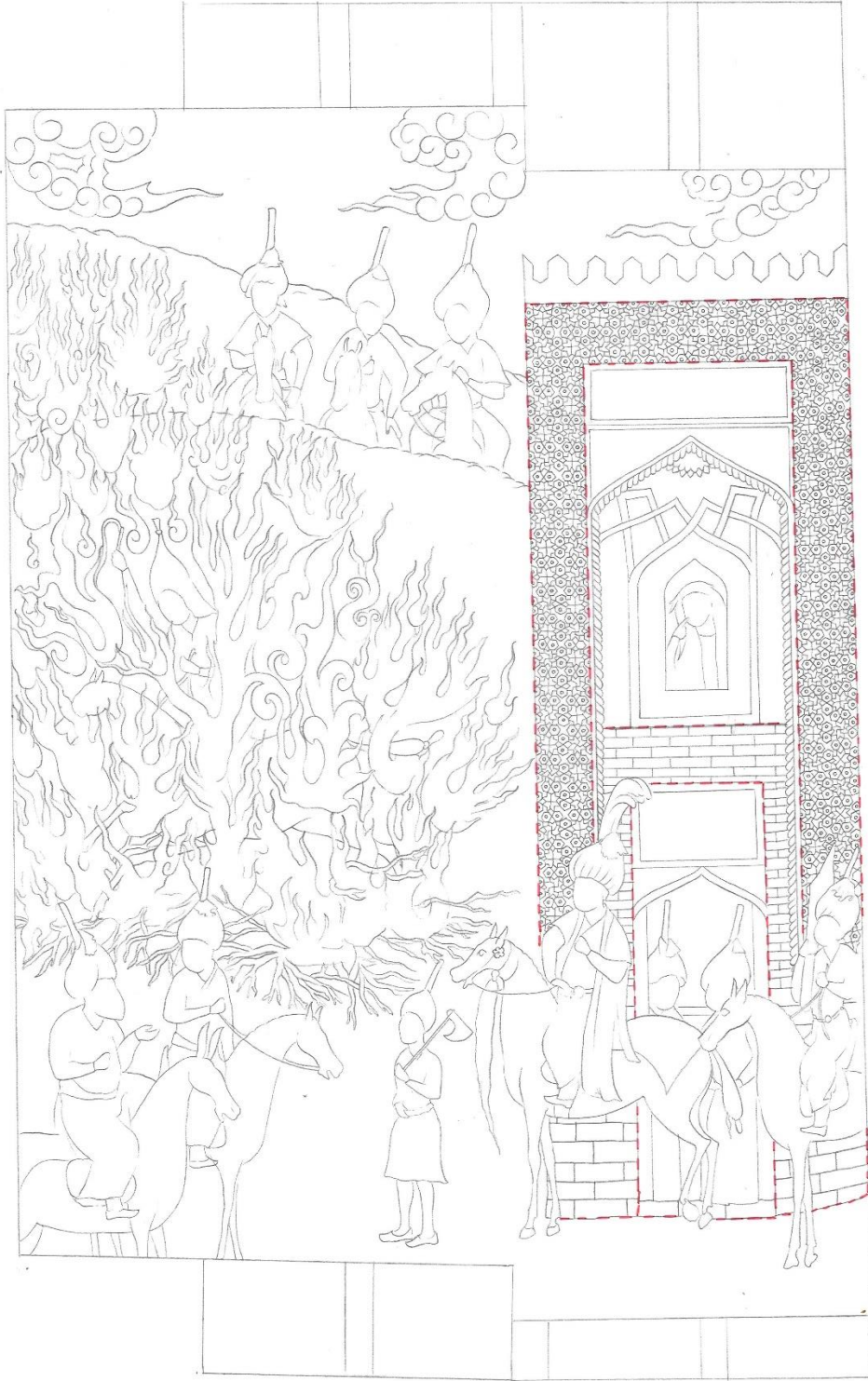

Resim 63: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:13

Çizim Planı 63: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:13

Çizim 63: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:13

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H.1485/13

Eser Tarihi:928 (1522)

Eser Ebadı: 345mm*245mm

Eser Müstensihî: Muhammad b. Camal ad-Din

H. 1485 nolu eserde bulunan y.110a.¹¹³ sayfa numaralı minyatür kendi içerisinde üç bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 63’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak ateş içerisinde geçen atlı süvari tasvir edilmiştir.

Birinci ve üçüncü bölümde, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

İkinci bölümde minyatürün sağ tarafında, bahçe ya da avlu olduğu düşünülen alanda eyvan şeklinde kubbeli, çatı kısmı dendanlı yapılmış bir köşk bulunmaktadır. Yapının en üst kısmında muhtemelen lacivert zeminli çini üzerine ya da kalemîşi tekniği ile yapılmış bir kitabe vardır. Kitabenin altındaki mukarnaslı yapının ortasında, içerisinde bir figürün baktığı pencere bulunmaktadır. Kemerli kapının üstünde aynı tekniklerle yapıldığı düşünülen başka bir kitabe bulunmaktadır. Ve bu kapıdan dışarıya bakan iki figür görülmektedir.

İkinci bölümde, iki farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır., Kemerli kısmı çevreleyen duvar yüzeyi, zemini siyah sekiz altıgenin kesişimi ile oluşan krem rengi sekiz kollu yıldız motifi ile bezenmiştir.

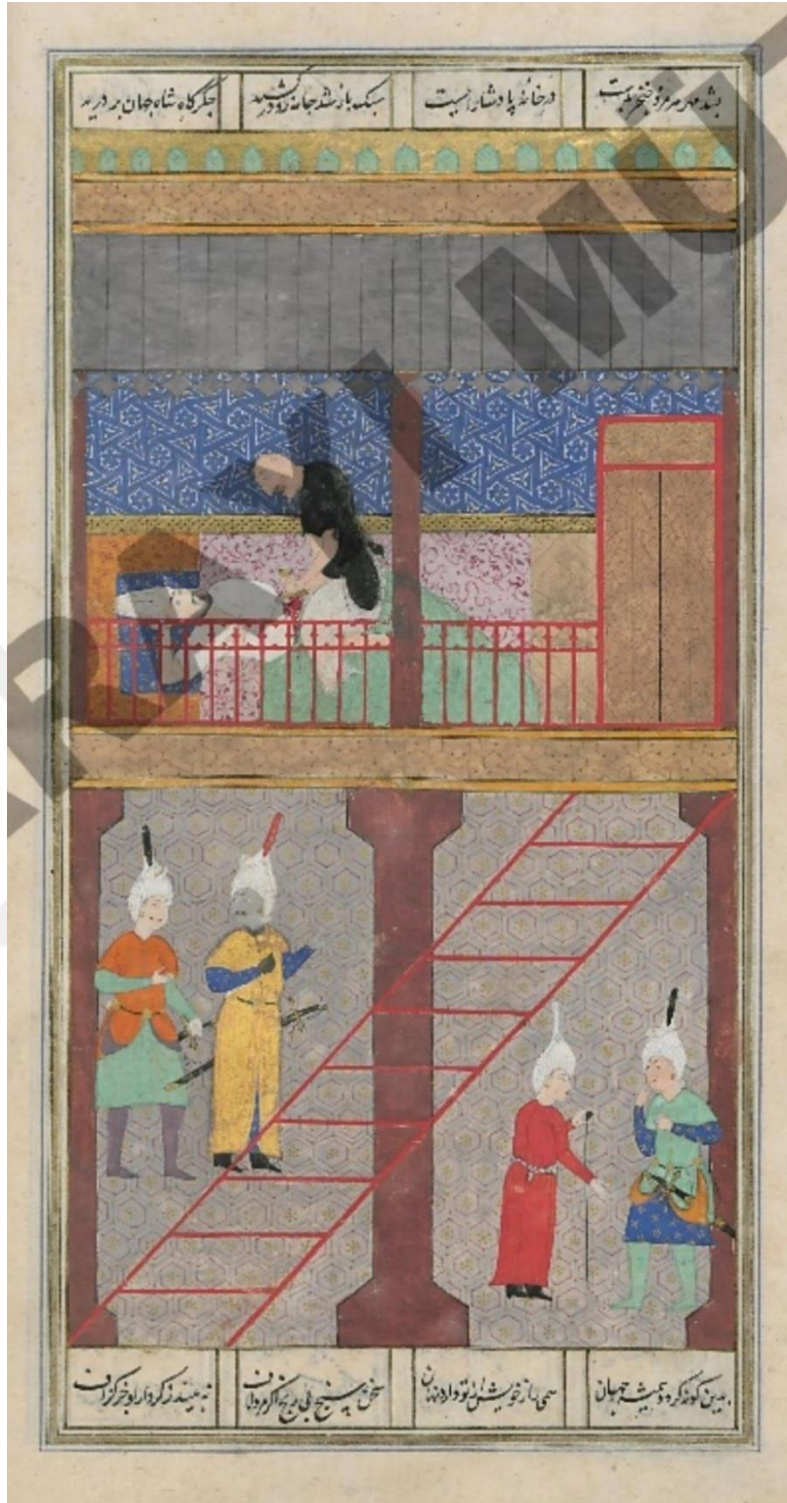
Kapının bulunduğu krem rengi ve pembe duvar yüzeyi, ardışık tuğla formunda örülerek, daha koyu renkler ile gölgelendirilmiştir.

Minyatürün sol tarafında, altın gökyüzü, beyaz bulutlar, pembe ve kırık beyaz tonlarında toprak zemin yapılmıştır. Toprak zeminin üzeri minik otlarla ve çiçek açmış renkli yer bitkileri ile kaplıdır.

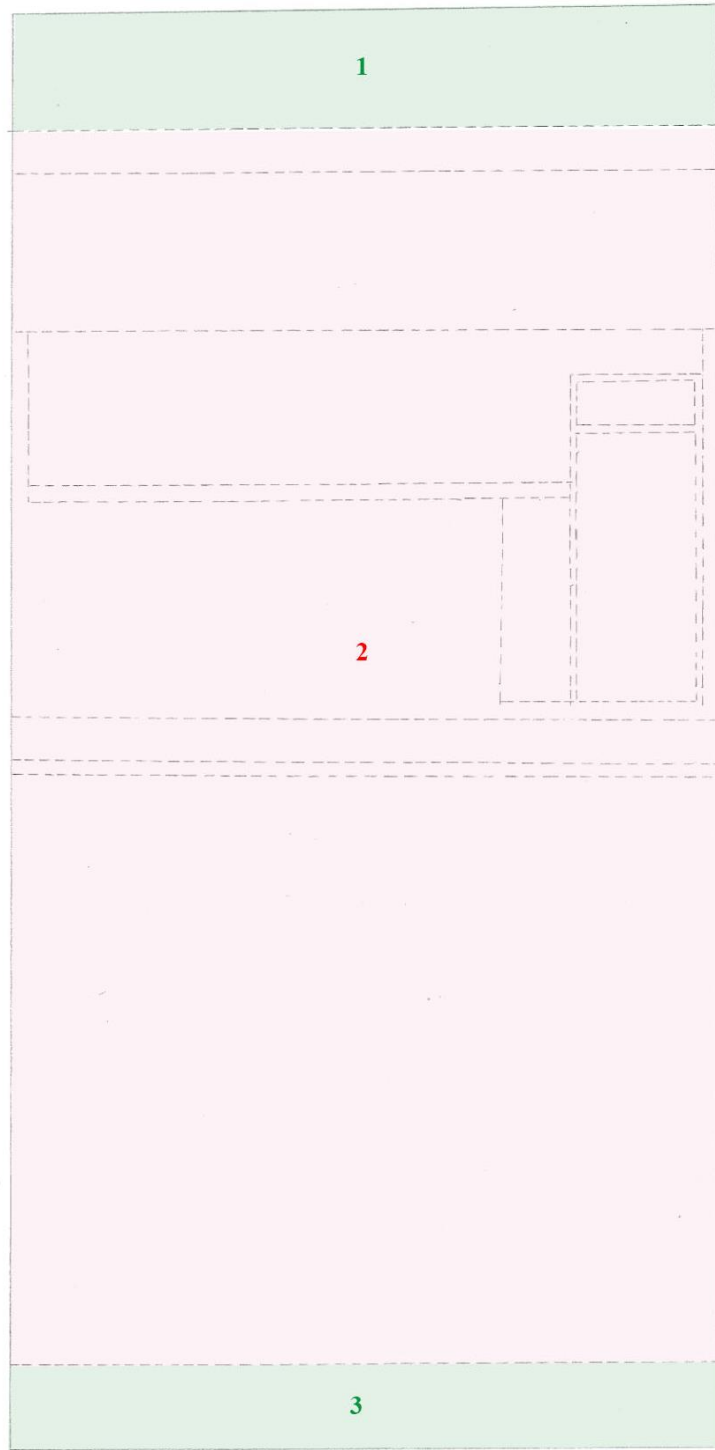
¹¹³ Lâle ULUÇ, a.g.k., s.124.

Kırık beyaz tonlarındaki toprak zemin üzerinde, siyah atı ile ateş içerisinde geçen süvari bulunmaktadır. Alan içerisinde, süslü atı ve kaftanından hükümdar olduğu düşünülen kişi ile birlikte figürler vardır.

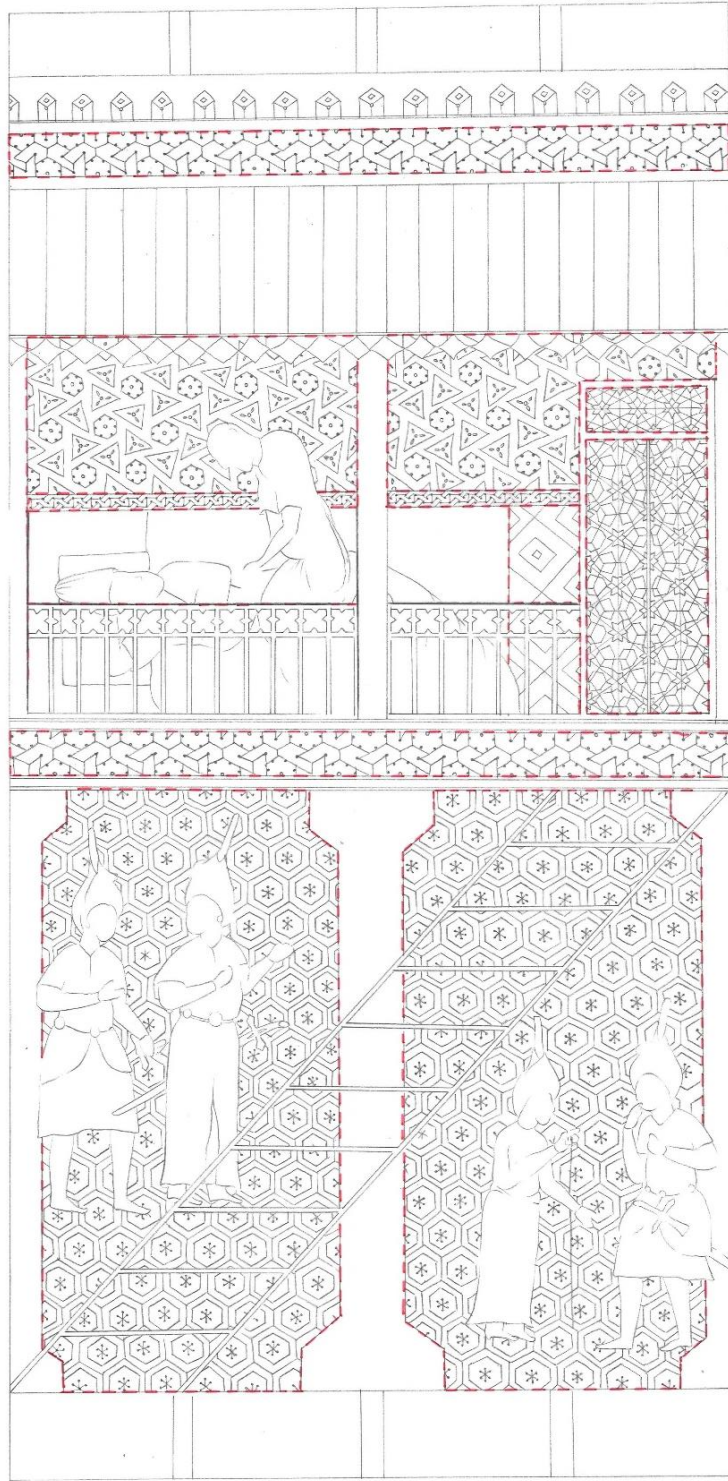

Resim 64: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:14

Çizim Planı 64: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:14

Çizim 64: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:14

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H.1485/14

Eser Tarihi:928 (1522)

Eser Ebadı: 345mm*245mm

Eser Müstensihî: Muhammad b. Camal ad-Din

H. 1485 nolu eserde bulunan y.19b sayfa numaralı minyatür kendi içerisinde üç bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 64’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak saldırı sahnesi tasvir edilmiştir.

Birinci ve üçüncü bölümde, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

İkinci bölümde, minyatürün üst kısmında önemli biri olduğu düşünülen kişiyi dinlenirken bıçaklamaya çalışan kişi tasvir edilmiştir.

İkinci bölümde, beş farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır.

Minyatürün üst kısmında, kırmızı parmaklıklarından balkonlu bir mekân düşünülen mekânda, toprak rengi zemin üzerine düz ve kırık çizgilerin kesişiminden ibaret olan baklava dilimi ile süslenmiş yüzey üzerindeki yataкта yatan kişiyi bıçaklayan bir figür görülmektedir. Üst kısmındaki mekânın alt lacivert duvarın yüzeyi, eş kenar üçgenler ve altıgenler ile bezenmiştir. Altıgenler, ortasına birer altın nokta, altı kenarına ise beyaz nokta konularak zenginleştirilmiştir. Üçgenler ise, ortasına da birer altın nokta konularak, bu noktaya bağlanarak üç köşeye bakan beyaz kesik çizgilerle süslenmiştir. Duvarın alt kısmındaki süpürgelikler altın zemin üzerine zencirek motifiyle bezenmiştir.

Balkon veya terasın, fûme renkli, muhtemelen ahşap ve dendanlı saçaklara sahip ince kahverengi sütunlarla desteklenmiş gölgeliği vardır. Gölgelek üzerindeki somon renkli duvarın yüzeyi, altıgen ve çarkıfelek motifleri ile bezenmiştir. Altıgenler, ortasına birer altın nokta, altı kenarına ise siyah nokta konularak zenginleştirilmiştir.

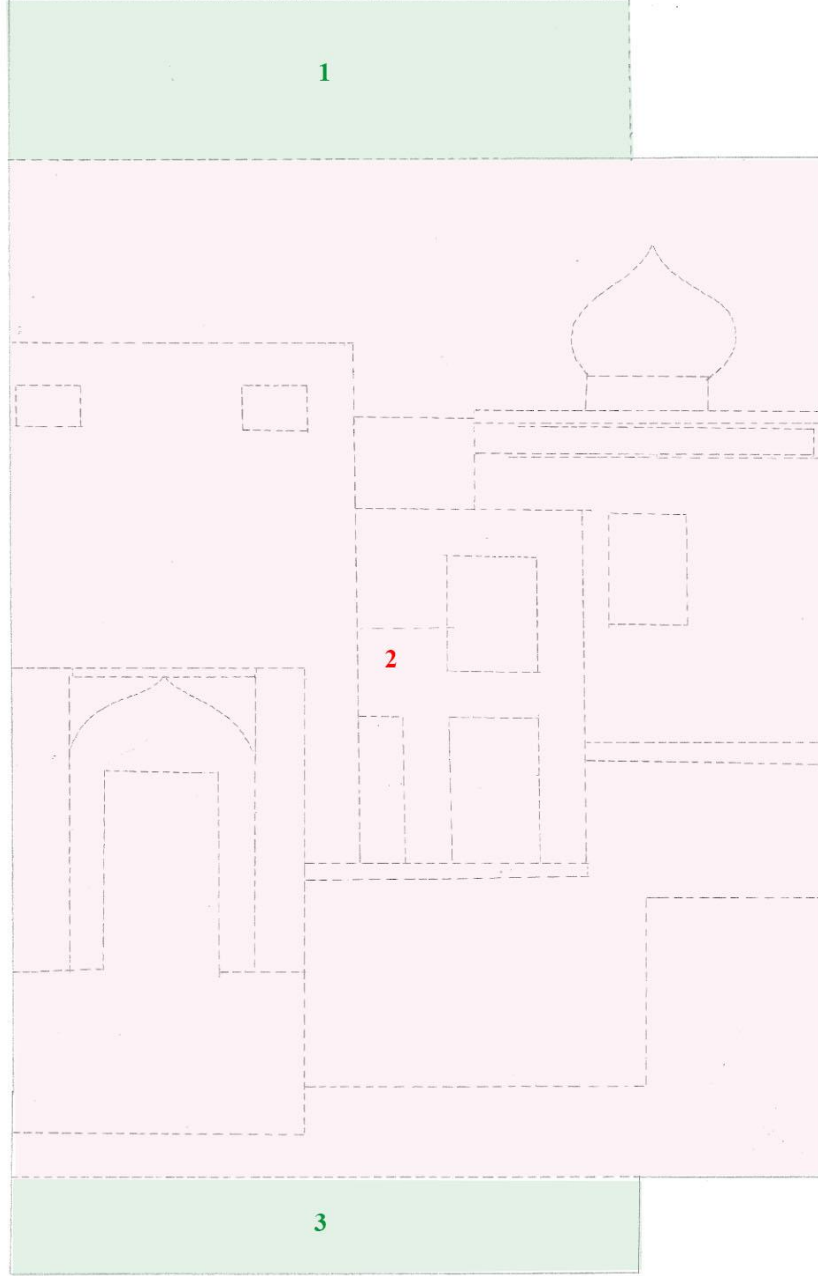
Minyatürün alt kısmında ise, bej renkli zemin üzerine bordo çizgilerle aralarında boşluk bırakılarak yapılmış altıgen formunun tekrar edilmesiyle oluşturulan, muhtemelen taş veya ahşap kaplama bir yer yüzeyi görülmektedir. Altıgenlerin ortaları, uç kısımlarında

noktalar bulunan altı köşeli yıldız motifleriyle süslenmiştir. Zemin üzerinde, ikinci katı destekleyen kahverengi üç büyük sütun, dört figür ve kırmızı metal merdiven görülmektedir. Üst kısma geçen zemin alt döşemesi somon renk üzerine altıgen ve aralarında oluşan çarkıfelek motifleriyle bezenmiştir. Merdiven bitiminde yükselen yatay dikdörtgen alınlıklı kapının yüzeyi sütlü kahverengi zeminli olup yüzeyi önce siyah dik ve çapraz çizgilerin kesişim noktalarına yapılan altıgenlerle paftalara ayrılmıştır. Daha sonra altıgenlerin ortasına altı kollu yıldız motifleri ile süslenmiştir.

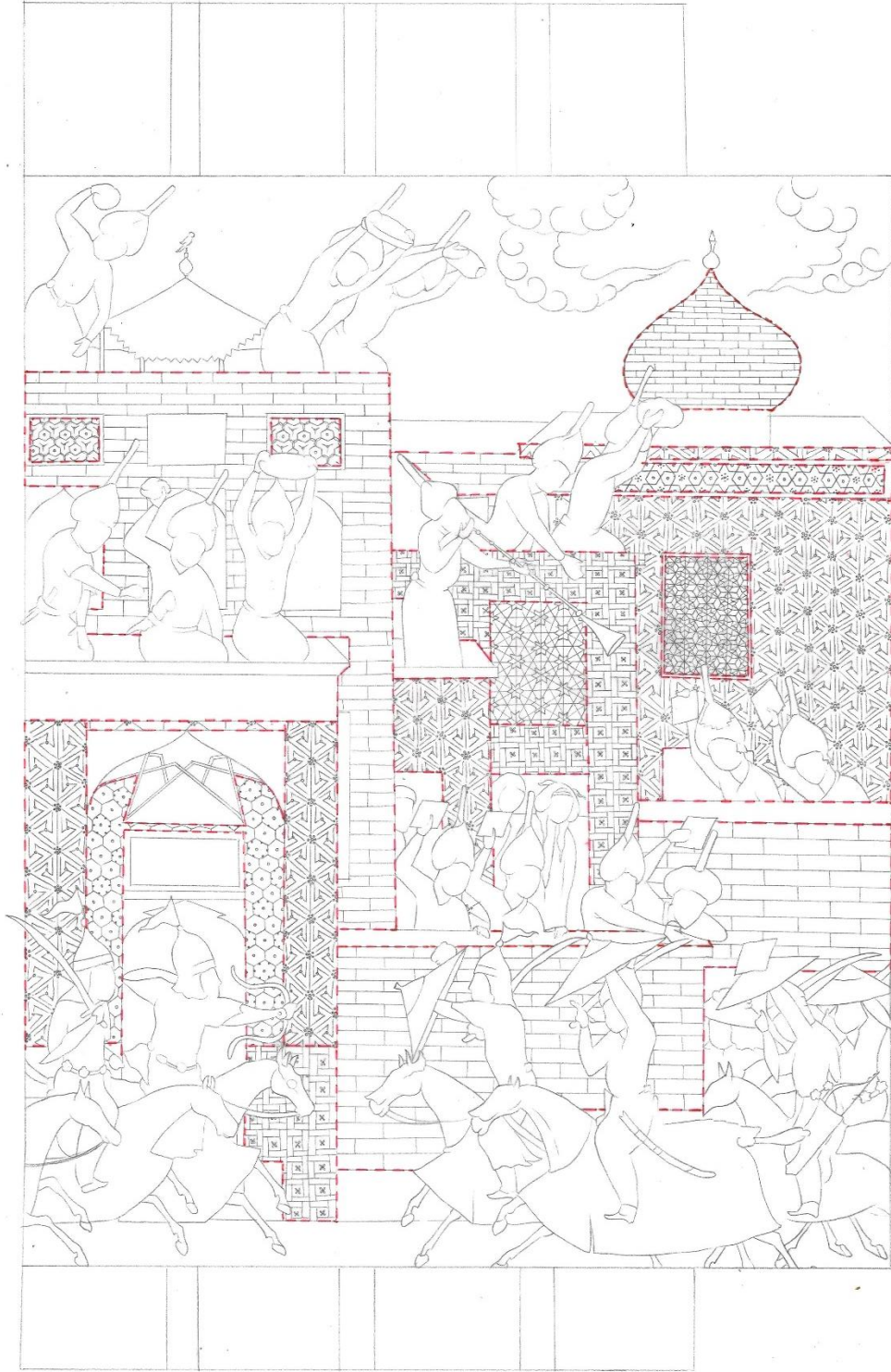

Resim 65: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:15

Çizim Planı 65: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:15

Çizim 65: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:15

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H.1485/15

Eser Tarihi:928 (1522)

Eser Ebadı: 345mm*245mm

Eser Müstensihî: Muhammad b. Camal ad-Din

H. 1485 nolu eserde bulunan y.19b.¹¹⁴ sayfa numaralı minyatür kendi içerisinde üç bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 65’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak kaleyi kuşatmaya gelen birlikle savaşan askerler tasvir edilmiştir.

Birinci ve üçüncü bölümde, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

İkinci bölümde, minyatürlü alan içerisinde, altın renkte yapılmış gökyüzü kısmı dışındaki kalan alanın neredeyse tamamını kaplayan farklı mimari duvar yüzeylerine sahip büyük bir saray görülmektedir. Sarayın kemerli, eyvan şeklinde bir giriş kapısı bulunmaktadır. Yapının kapısı üzerinde muhtemelen lacivert zeminli çini üzerine ya da kalemişi tekniği ile yapılmış kitabesi vardır. Sarayın önünde, atlı düşman askerlerinin saldırıya geçtikleri an ve saraydaki yapı üzerindeki ellerindeki taşları bu hücum halindeki askerlere atan figürler görülmektedir.

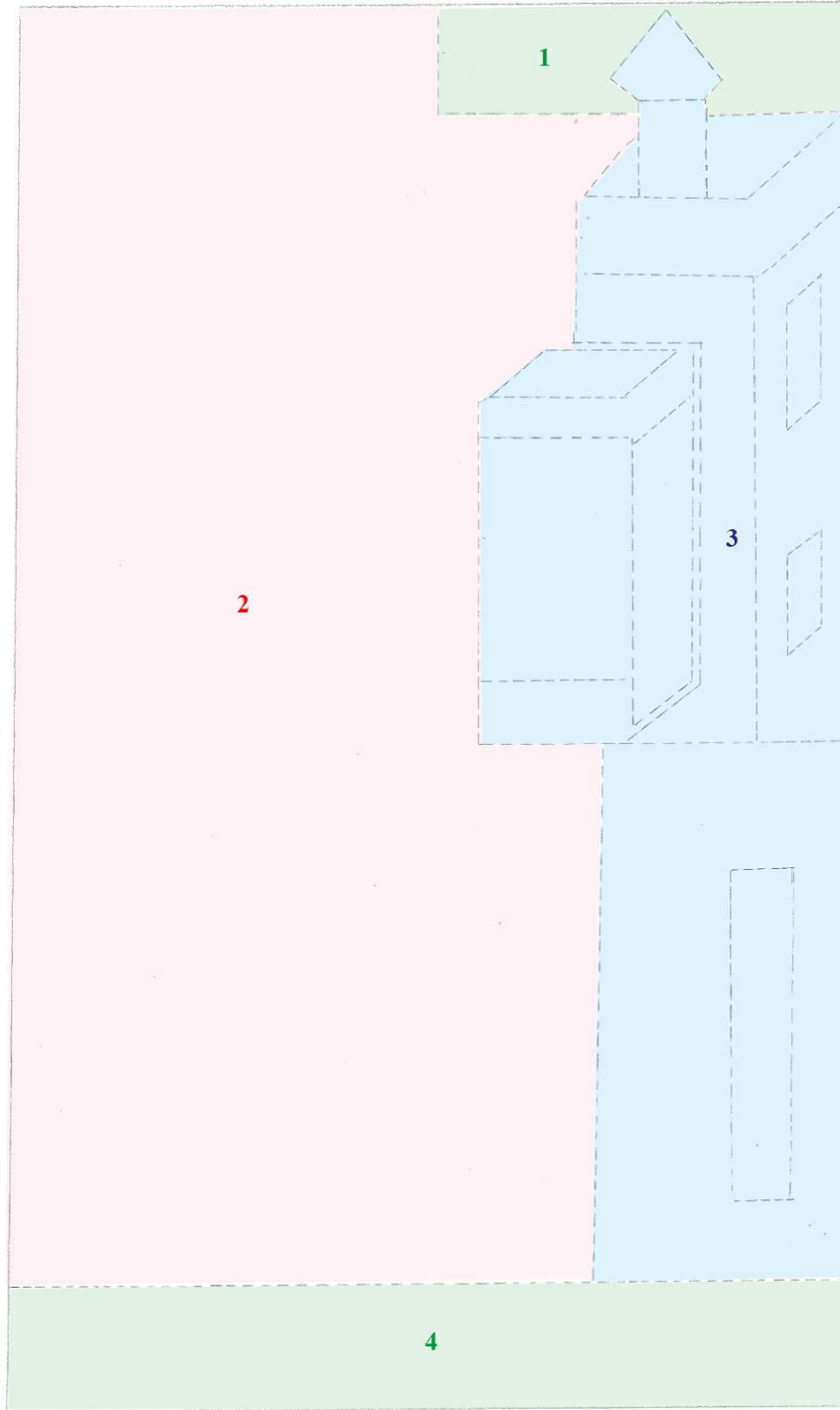
İkinci bölümde, yedi farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır.

Kalenin kapısının somon renkli duvar yüzeyi, bal peteği formundaki altıgenler ve altılı geçme motifi ile süslenmiştir. Alt kısımdaki açık gri renkli yüzeyi ve sayfanın orta kısmındaki aynı renkli duvar yüzeyi ise, düz zencirek doku veya sepet örgüsü tabir edebileceğimiz şekilde küçük kareler ile kaplanmıştır. Kapının bulunduğu duvar yüzeyinin arka kısmında kalan gri kemerli üç penceresi bulunan somon renkli duvar yüzeyi ve yeşil kubbe yüzeyi, ardışık yatay tuğla formunda bezenmiştir. Bu duvarın sağ kısmındaki küçük çıkma şeklinde görülen yüzey ve minyatürün en sağındaki yeşil kemerli mimari yapının yüzeyi altılı geçme motifi ile süslenmiştir.

¹¹⁴ Lâle ULUÇ, a.g.k., s.128.

Resim 66: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1488:1

Çizim Planı 66: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1488:1

Çizim 66: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1488:1

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H. 1488/1

Eser Tarihi: XVI. Yüzyıl (?)

Eser Ebadı: 530mm*345mm

Eser Müstensihî: -

H. 1488 nolu eserde bulunan 66v.¹¹⁵ sayfa numaralı minyatür kendi içerisinde dört bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 66'da görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak fille mücadele eden figürler tasvir edilmiştir.

Birinci ve dördüncü bölümlerde, altın cetveli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

İkinci bölümde, minyatürün sol tarafı mavi gökyüzü altınla belirtilmiş toprak zemin ve yeşil çimlerden oluşan avlu veya bahçe tasvir edilmiştir. Avlu veya bahçe içerisinde çiçek açmış ağaçlar ve yer bitkileri yer almaktadır. Bu alan üzerinde, beyaz bir fil yaralamasıyla yerde yatan figür ve filin baş kısmına vurarak ona engel olmaya çalışan bir insan figürü görülmektedir.

Üçüncü bölümde, kapısı olan, kemerli çıkma balkonu bulunan üç farklı yüzey bezemesine sahip mimari bir yapı görülmektedir. İki figürün dışarı baktığı yapının kapısı üzerinde, lacivert zeminli kitabe vardır.

Geometrik bezemenin yoğun olduğu üçüncü bölümde beş farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır.

Giriş kapısı içerisinde görülen koyu yeşil zemin yüzeyi, ardışık yatay tuğla formunda örülmüştür. Yapının, içerisinde iki figürün baktığı, iki penceresi bulunan yavruağzı zeminli duvar yüzeyi, eşkenar üçgenlerin kesişim noktalarına yapılan orta kısımlarında

¹¹⁵ Güner, İNAL, "Topkapı Sarayı Koleksiyonundaki Sultani Bir Özbek Şehnamesi ve Özbek Resim Sanatı İçindeki Yeri", Sanat Tarihi Yıllığı, 1976, S.6:325.

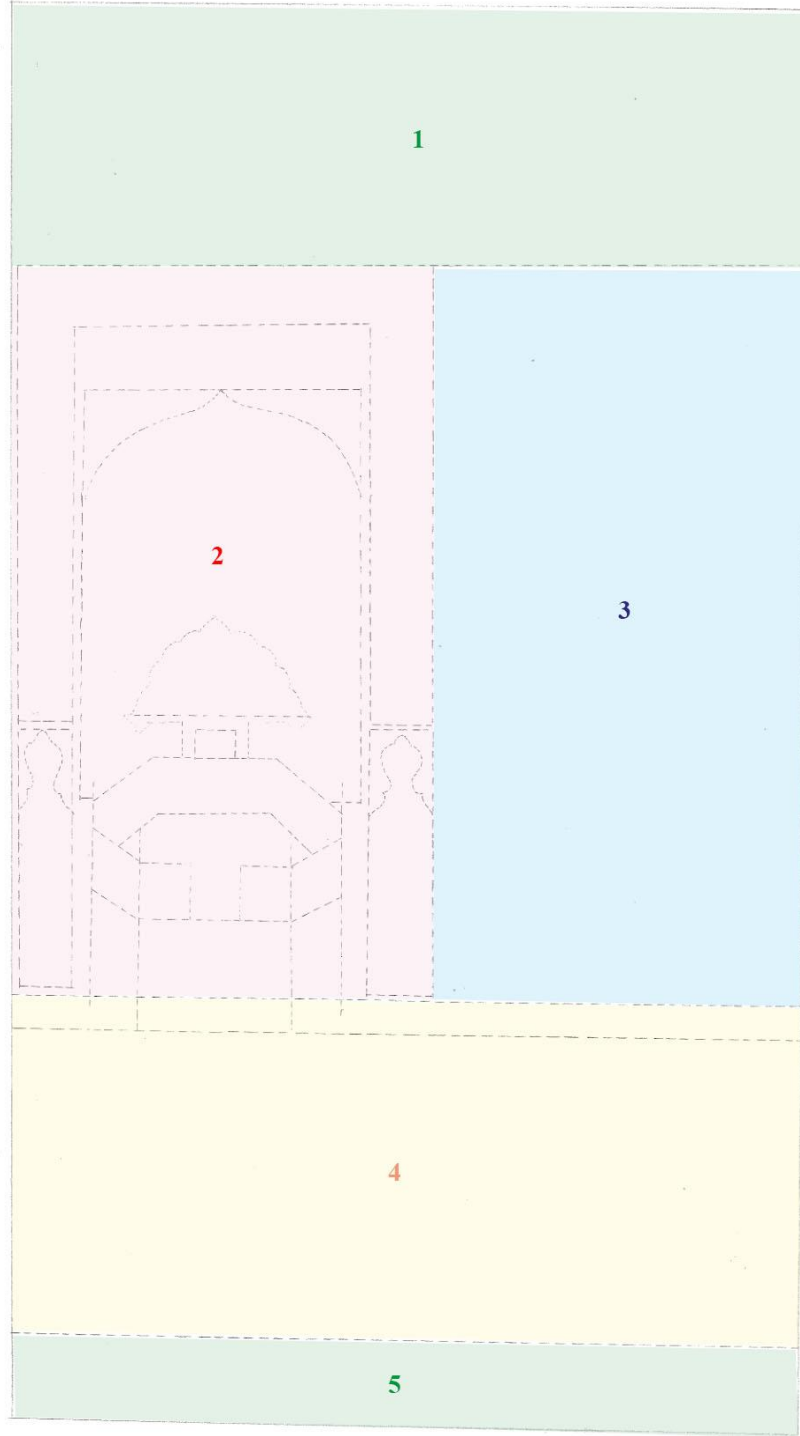
beyaz noktalar bulunan lacivert altıgenlerden oluşan baklava dilimi motifiyle süslenmiştir.

Mavi duvar yüzeyi ise, düz zencirek doku veya sepet örgüsü tabir edebileceğimiz şekilde küçük kareler ile kaplanmıştır. Karelerin iç kenar yüzeylerine dört siyah nokta konularak süslenmiştir. Mimari yapının dandanlara ayrılmış, zemini yavruağzı renkli tuğla örgüsü taşlarla belirtilmiş yüzeyi üzerinde, altın alemlı yeşil kubbeli çatı kısmında figür dışarı bakmaktadır. Dandanların alt kısmındaki duvar yüzeyinde, muhtemelen lacivert zeminli çini üzerine ya da kalemişi tekniği ile yapılmış yazı alanı bulunmaktadır.

Yapının kubbe formundaki çıkma balkonun pembe duvar yüzeyi, karşılıklı eşkenar üçgenlerin kesişim noktalarına yapılmış orta kısımları altın olan lacivert altı kollu yıldızlarla süslenmiştir. İki figürün dışarı baktığı balkonun korkuluk kısmı, mor altıgenlerden oluşan yeşil ve beyaz renkli altı kollu yıldız motifi ile bezenmiştir. Altıgenlerin ortalarına altın renkli noktalarla zenginleştirilmiştir. Balkonun çatı kısmında, arka kısımdaki çatı ile aynı özelliklere sahip üzerinde gri alemlı pembe zemin bulunmaktadır.

Resim 67: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1488:2

Çizim Planı 67: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1488:2

Çizim 67: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1488:2

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H. 1488/2

Eser Tarihi: XVI. Yüzyıl (?)

Eser Ebadı: 530mm*345mm

Eser Müstensihi: -

H. 1488 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde dört bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 67’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak zincirlerinden kurtulan hayvanlarla mücadele eden figür tasvir edilmiştir.

Birinci ve beşinci bölümlerde, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

İkinci bölümde, minyatürün sol tarafı, bölümde muhtemelen yeşil zeminli çini üzerine turuncu ile ya da kalemişi tekniği ile yapılmış bir kitabe bulunan kemerli bir mekân vardır. Mekân içerisinde, düz yeşil halının üzerinde, üzerinde altın taç bulunan altı köşeli ve beş basamaklı taht yapılmıştır. Tahtın arkasında, halının üst kısmına doğru yapılmış üst kısmı kemerli, kahverengi kapı yerleştirilmiştir.

Geometrik bezemenin yoğun olduğu ikinci bölümde, farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır

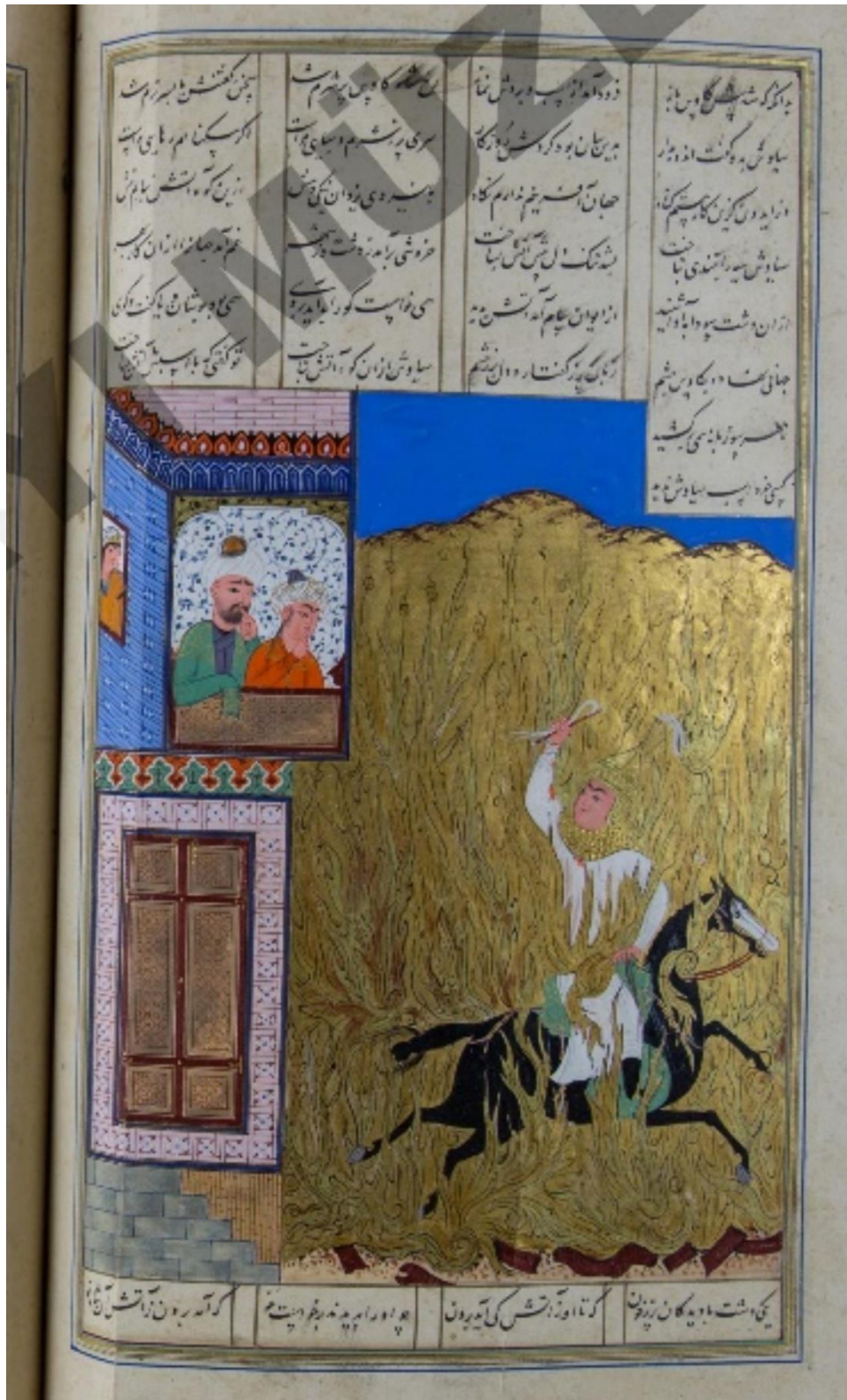
Mimari unsurun zemini, yüzeyi yatay ve dikey çizgilerle kare paftalara ayrılarak, paftaların kesişim noktalarına daha küçük karelerden oluşan eşkenar dörtgenler ile bezenmiştir. Kapının bulunduğu mavi duvar yüzeyi ise, lacivert ince iki yatay çizginin üzerine yapılan küçük beyaz kareler ile süslenmiştir. Karelerin kenarları, siyah noktalar konularak zenginleştirilmiştir. Mimari yapıyı çevreleyen pembe duvar yüzeyi ise karşılıklı yapılan eşkenar üçgenlerin lacivert nokta ile birleştirilmesiyle oluşan baklava dilimi motifiyle süslenmiştir. Pembe duvar yüzeyinin alt kısımlarında, lacivert kubbe formunda kahverengi zemin üzerine yapılmış ardışık yatay tuğla formunda örülmüş yüzey bulunmaktadır.

Sayfanın üçüncü bölümde, minyatürün saf tarafındaki mavi gökyüzü, altınla belirtilmiş toprak zemin, gri renkte akan dere, çiçek açmış ağaçlar ve yer bitkileri yer almaktadır.

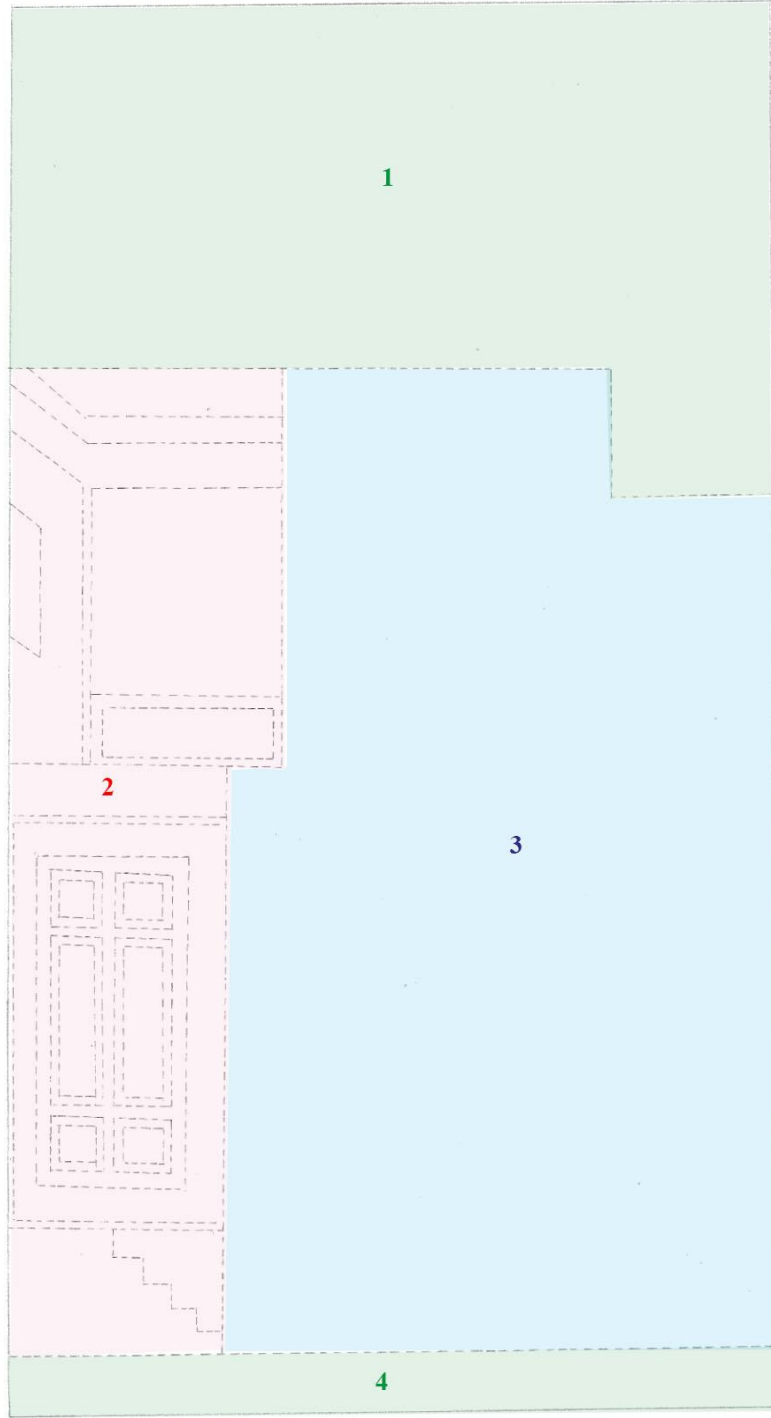
Minyatürün alt kısmındaki dördüncü bölümde, zemin üzerinde, zincirlerini kırmış iki aslan ya da köpek olduğu düşünülen hayvanlar ve bir insan figürü görülmektedir.

Dördüncü bölümde geometrik bezeme, sadece yer döşemesinde görülmektedir. Mor renkli yüzey, ardışık yatay tuğla formunda döşenmiştir. Avluyu, bordo renkli ahşap çitler ve kapı çevirmektedir.

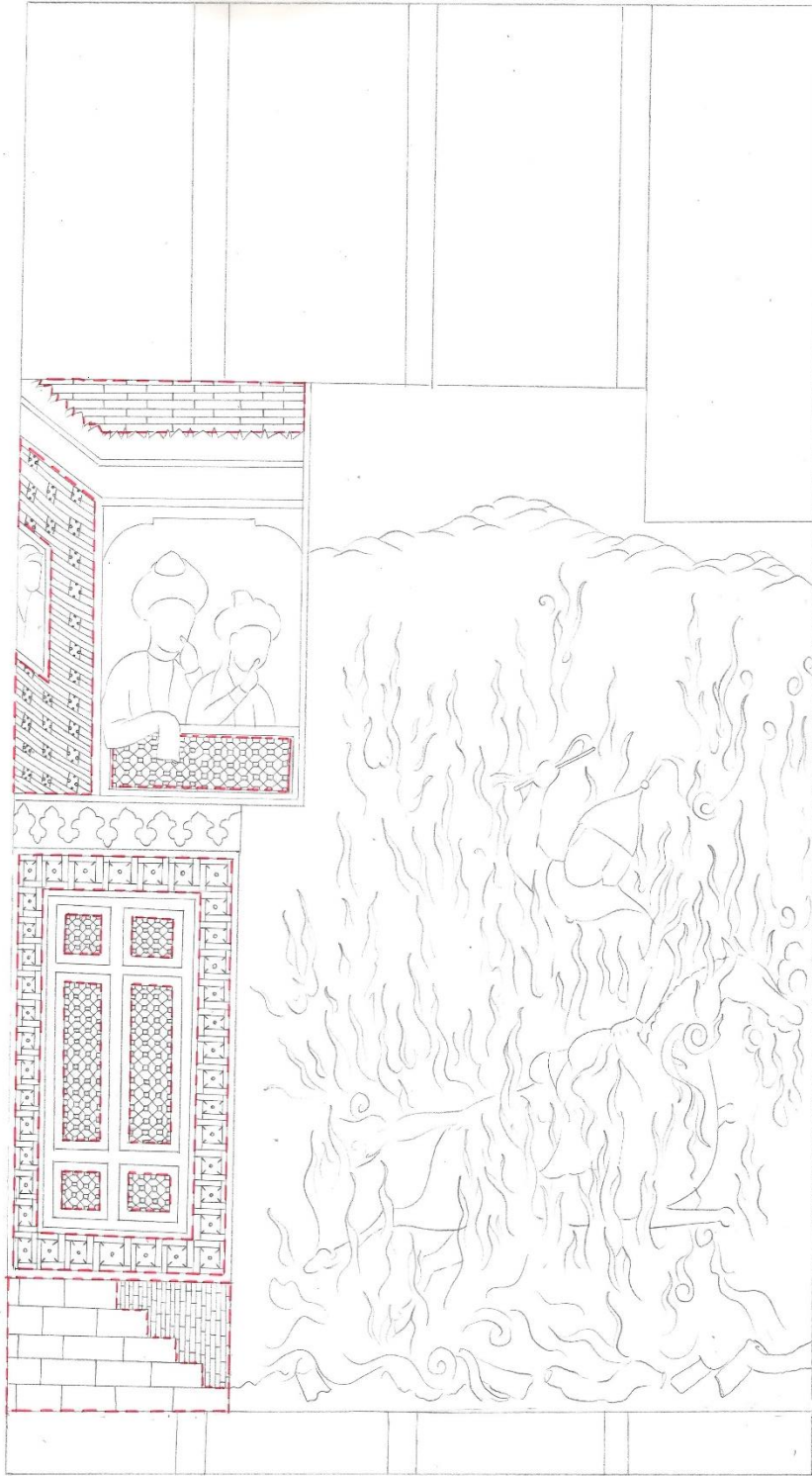

Resim 68: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1488:3

Çizim Planı 68: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1488:3

Çizim 68: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1488:3

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H. 1488/3

Eser Tarihi: XVI. Yüzyıl (?)

Eser Ebadı: 530mm*345mm

Eser Müstensihî: -

H. 1488 nolu eserde bulunan s.125v.¹¹⁶ sayfa numaralı minyatür kendi içerisinde dört bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 68’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak büyük bir ateşin içerisinde geçen atlı figür tasvir edilmiştir.

Birinci ve dördüncü bölümlerde, altın cetveli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

İkinci bölümde, kubbe formunda çıkma balkon, kapısı bulunan iki farklı yüzey bezemesine sahip mimari bir yapı görülmektedir.

Geometrik bezemenin yoğun olduğu bu bölümde, üç farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır.

Yapının somon renkli kapısı yatay ve dikey çizgilerle kare paftalara ayrılarak, paftaların kesişim noktalarına daha küçük karelerden oluşan eşkenar dörtgenler ile bezenmiştir.

Kapının bulunduğu tozpembe duvar yüzeyi ise, düz zencirek doku veya sepet örgüsü tabir edebileceğimiz şekilde küçük kareler ile kaplanmıştır. Karelerin iç köşelerine bordo kesik çizgiler ortalarına ise birer lacivert nokta konularak zenginleşmiştir.

Yapının çıkma balkonunun bulunduğu mavi zeminli yan cephe duvar yüzeyinde bir figürün dışarıyı izlediği küçük bir pencere olduğu görülmektedir. Bu yüzeyde, lacivert ince iki yatay çizginin üzerine yapılan küçük kareler ile bezenmiştir. Karelerin kenarları, iki siyah iki beyaz nokta konularak süslenmiştir. İki figürün dışarıdaki süvariye izlediği

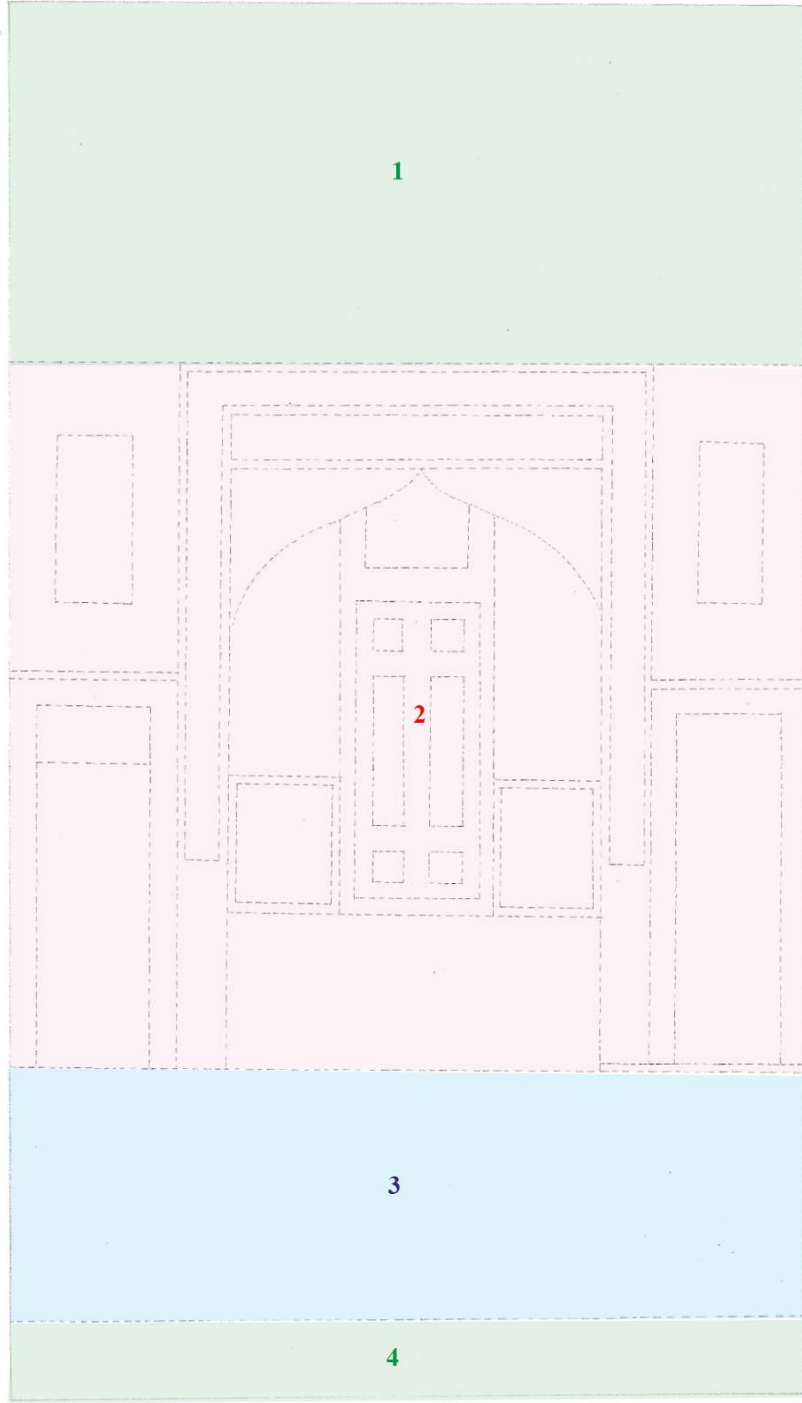
¹¹⁶ Güner, İNAL, “Topkapı Sarayı Koleksiyonundaki Sultani Bir Özbek Şehnamesi ve Özbek Resim Sanatı İçindeki Yeri”, Sanat Tarihi Yıllığı, 1976, S.6:326.

balkonun somon rengindeki k korkulukları, yapının giriş kapısının deseniyle aynı resmedilmiştir.

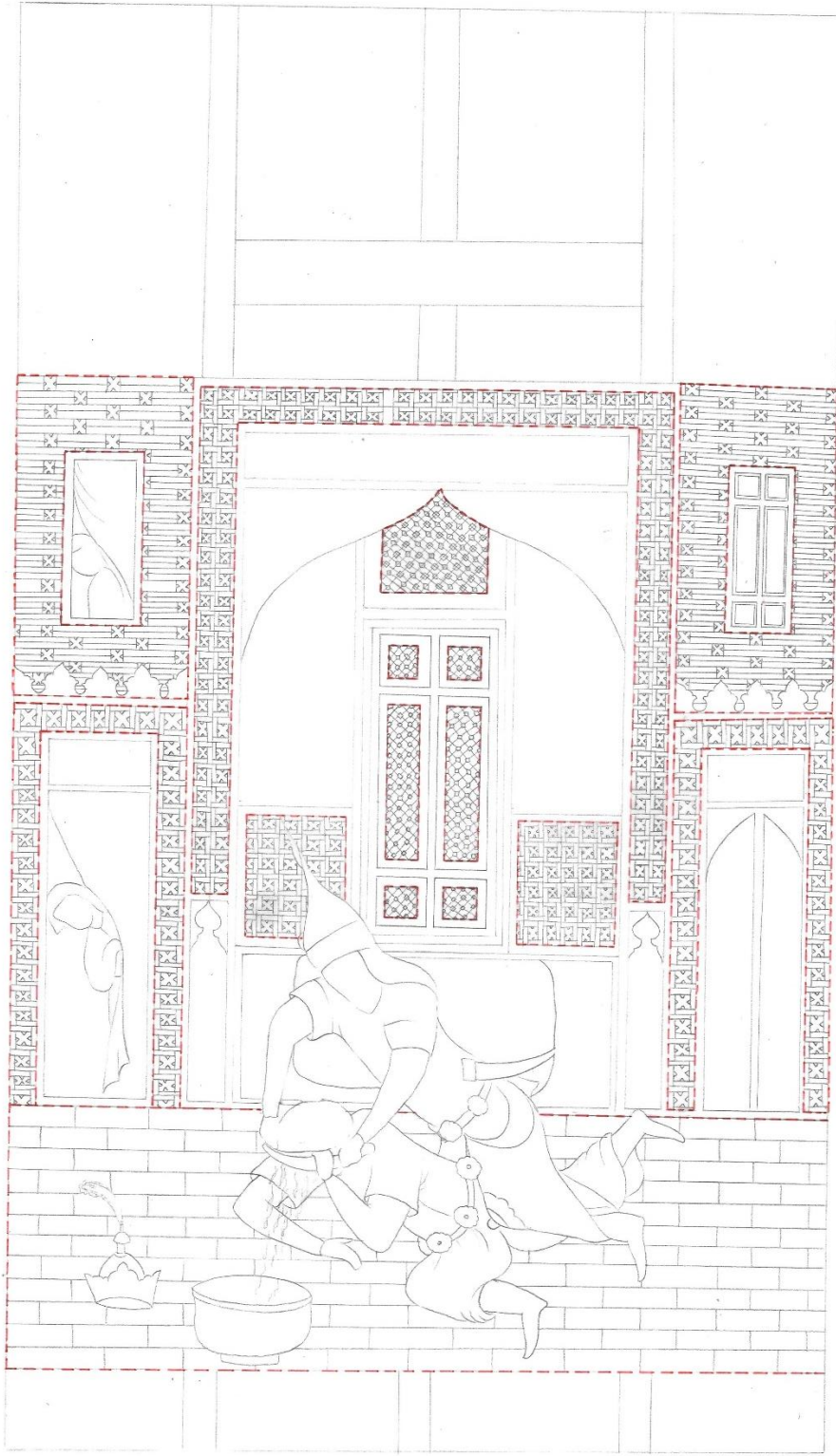
Yapının dendanlarla belirtilen çatı yüzeyi, tozpembe renkli ardışık yatay tuğla örgüsü formundaki taşlarla belirtilmiştir.

Üçüncü bölümde, lacivert gökyüzü, altınla belirtilmiş toprak zemin ve büyük bir ateş içerisinden siyah at ile geçen bir süvari tasvir edilmiştir.

Çizim Planı 69: Firdevsi Şehnames/ TSMK. H.1488:4

Çizim 69: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1488:4

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H. 1488/4

Eser Tarihi: XVI. Yüzyıl (?)

Eser Ebadı: 530mm*345mm

Eser Müstensihî: -

H. 1488 nolu eserde bulunan s.147r.¹¹⁷ sayfa numaralı minyatür kendi içerisinde dört bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 69'da görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada iki figürün mücadele sahnesi tasvir edilmiştir.

Birinci ve dördüncü bölümlerde, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

İkinci bölümde, pencere ve kapıları olan kemerli bir mekân görülmektedir. Kubbenin üst kısmında ve iki yanda bulunan kapıların üstlerinde, muhtemelen lacivert zeminli çini üzerine ya da kalemişi tekniği ile yapılmış bir kitabe vardır. Sağ tarafda görülen kapı, diğer kapılardan farklı olarak kemerli yapılmıştır. Minyatürün orta kısmındaki Mekân içerisinde, üzerinde yeşil minder bulunan siyah bir halı vardır. Halının üst kısmına doğru yapının kahverengi kapısı görülmektedir.

Minyatürün sol tarafındaki kapıdan dışarıdaki mücadeleyi izleyen bir kadın figür yer almaktadır.

Geometrik bezemenin yoğun olduğu bu bölümde, üç farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır.

Mimari unsurun yüzeyi, çapraz çizgilerle paftalara ayrılarak paftaların kesişim noktalarına yapılmış daha küçük karelerin oluşturduğu geometrik motif ile bezenmiştir.

¹¹⁷ Güner, İNAL, “Topkapı Sarayı Koleksiyonundaki Sultani Bir Özbek Şehnamesi ve Özbek Resim Sanatı İçindeki Yeri”, Sanat Tarihi Yıllığı, 1976, S.6:326.

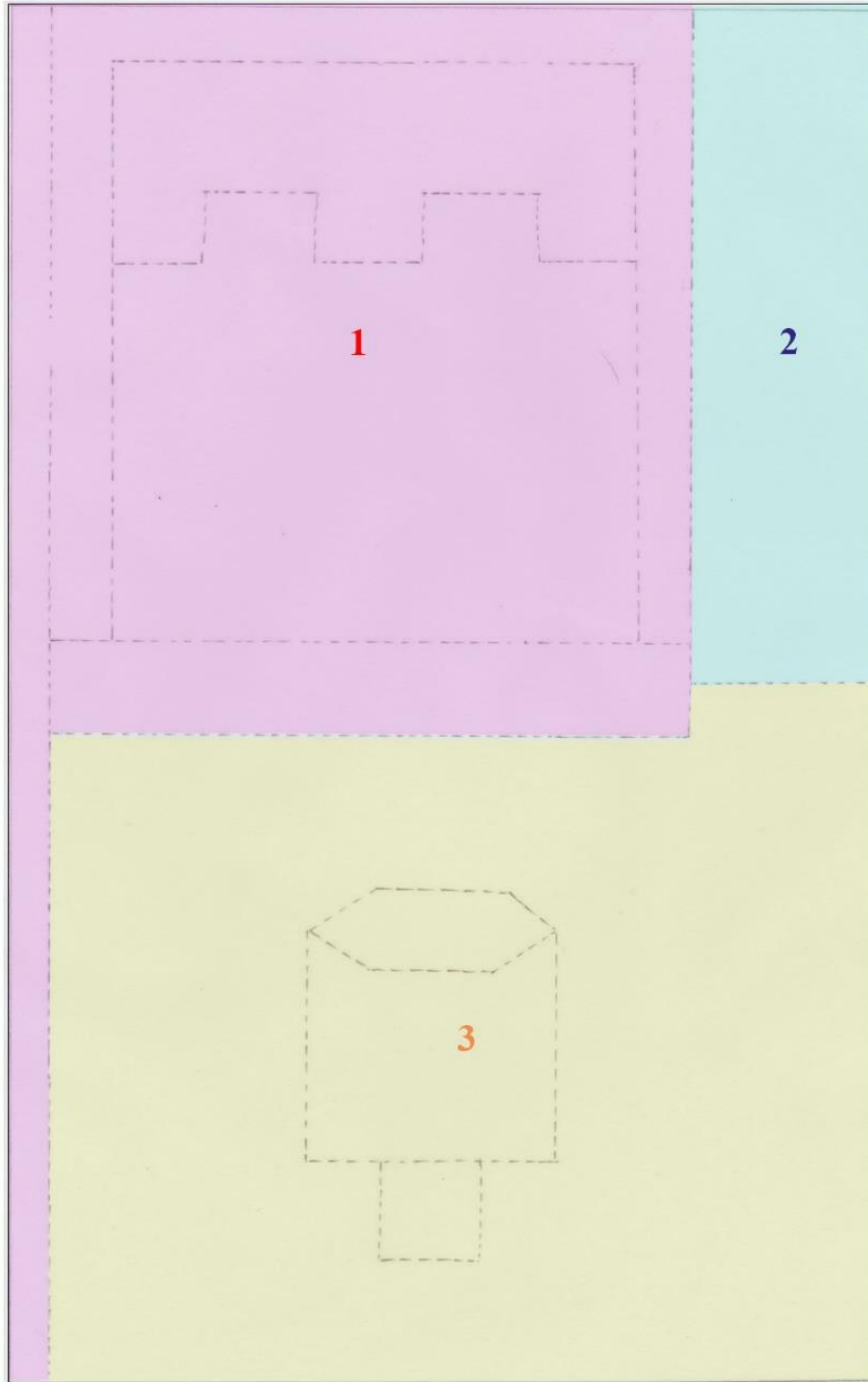
Kapının sağındaki, solundaki ve mimari yapının etrafındaki somon renkli üç duvar yüzeyi, düz zencirek doku veya sepet örgüsü tabir edebileceğimiz şekilde küçük beyaz kareler ile kaplanmıştır. Karelerin iç kenarları, bordo noktalar ile süslenmiştir.

Kubbe formu orta kısmın yanlarında bulunan duvarlar iki farklı yüzeye sahiptir. Kapıların bulunduğu, üst kısımları altın dendanlara ayrılmış yeşil duvar yüzeyi, düz zencirek doku veya sepet örgüsü tabir edebileceğimiz şekilde küçük beyaz kareler ile kaplanmıştır. Karelerin iç kenarları, lacivert noktalar ile süslenmiştir. Pencereilerin bulunduğu mavi duvar yüzeyi ise, lacivert ince iki yatay çizginin üzerine yapılan küçük beyaz kareler ile bezenmiştir. Karelerin kenarları, lacivert noktalar konularak zenginleştirilmiştir.

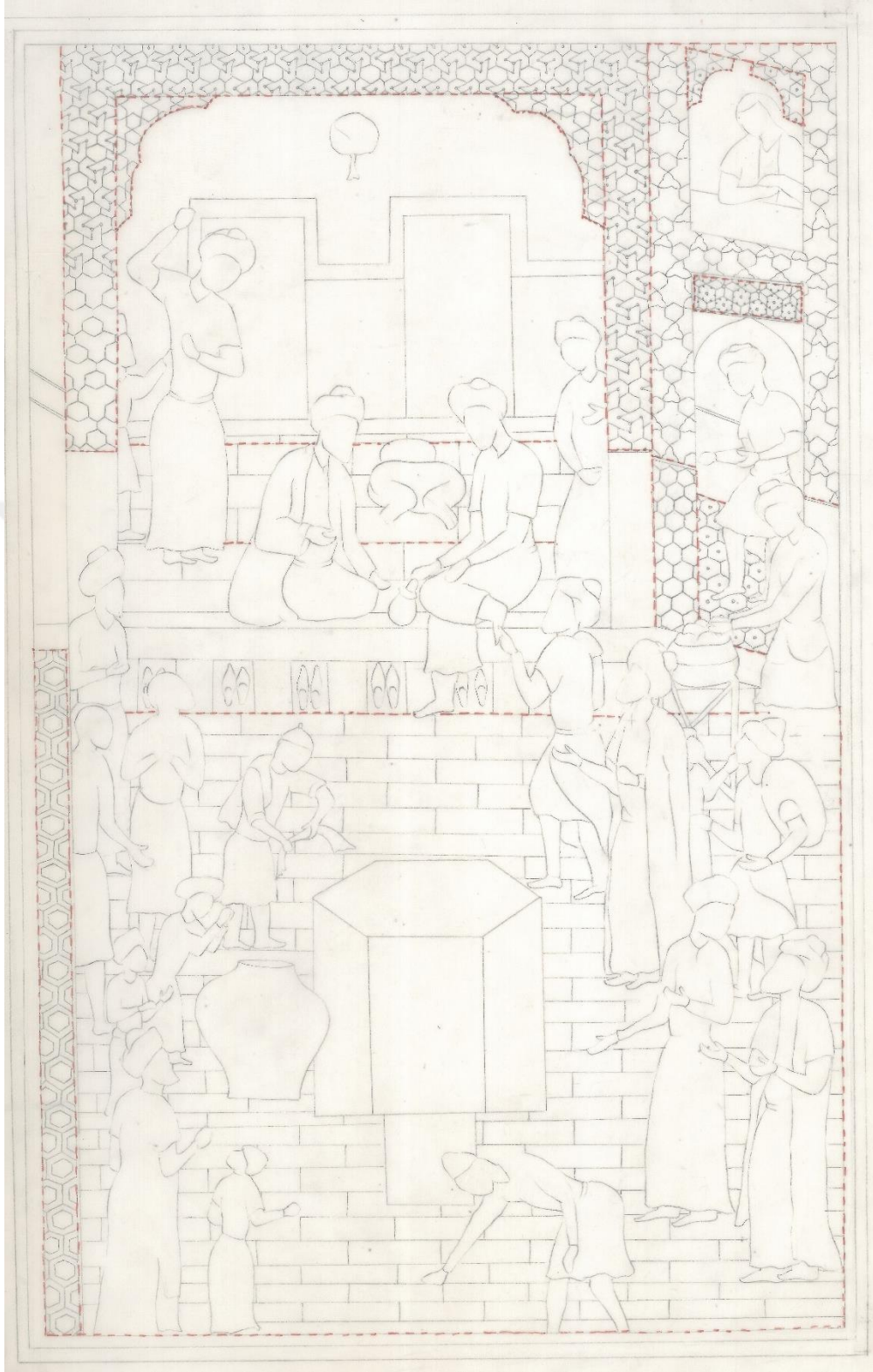
Üçüncü bölümde, minyatürün konusunun yaşandığı alan görülmektedir. Gri zemin üzerine ardışık yatay tuğla formunda örölmüş ve lacivert ile gölgelendirilmiş muhtemelen taş veya ahşap kaplama ya da yer yaygısı yüzeyi bulunmaktadır. Zemin üzerinde, bir süvarinin, yere düşen altın taçtan dolayı padişah olduğı düşünölen kişinin başını kestiğı sahne tasvir edilmiştir.

Resim 70: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1497:1

Çizim Planı 70: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1497:1

Çizim 70: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1497:1

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H.1497/1

Eser Tarihi: 982 (1574)

Eser Ebadı: 435 mm*280mm

Eser Müstensihî: Hasan al- Husayni al- Katib

H. 1497 nolu eserde bulunan y.518b.¹¹⁸ sayfa numaralı minyatür kendi içerisinde üç bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 70’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak iki figürün birbiri ile ettiği mücadele tasvir edilmiştir.

Birinci bölümde, içerisinde iki kapısı bulunan kemerli bir mekânın, alt kısmında ayakkabıların sergilendiği yüzey üzerinde oturan figürlerin tasvir edildiği sahne görülmektedir.

Geometrik bezemenin yoğun olduğu birinci bölümde, iki farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır.

Kahverengi iki kapının bulunduğu duvar yüzeyi ve altın zeminli kemer yüzeyi, altıgenlerden oluşan altı kollu yıldızlarla beenmiştir. Mimari yapının etrafını çevreleyen açık mavi zeminli yüzey ise, kırmızı ve lacivert altıgenlerden oluşan çarkıfelek deseniyle süslenmiştir.

İkinci bölümde, boyuna uzanan mimari yapının, sivri kemerli kapısı ve kemerli balkonu tasvir edilmiştir. İkinci bölümde, iki farklı geometri desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır. Mimari yapının kapısının bulunduğu duvar yüzeyi, sarı renkli eşkenar üçgenlerin kesişim noktalarına yapılan lacivert altıgenlerden oluşan geometrik desen ile süslenmiştir. Kapının içerisindeki zemin yüzeyi, bal peteği formundaki altıgenlerle süslenmiştir.

Üçüncü bölümde, ortasında altıgen formda havuz bulunan avlu içerisindeki figürlerin temizlik yaptığı sahne tasvir edilmiştir.

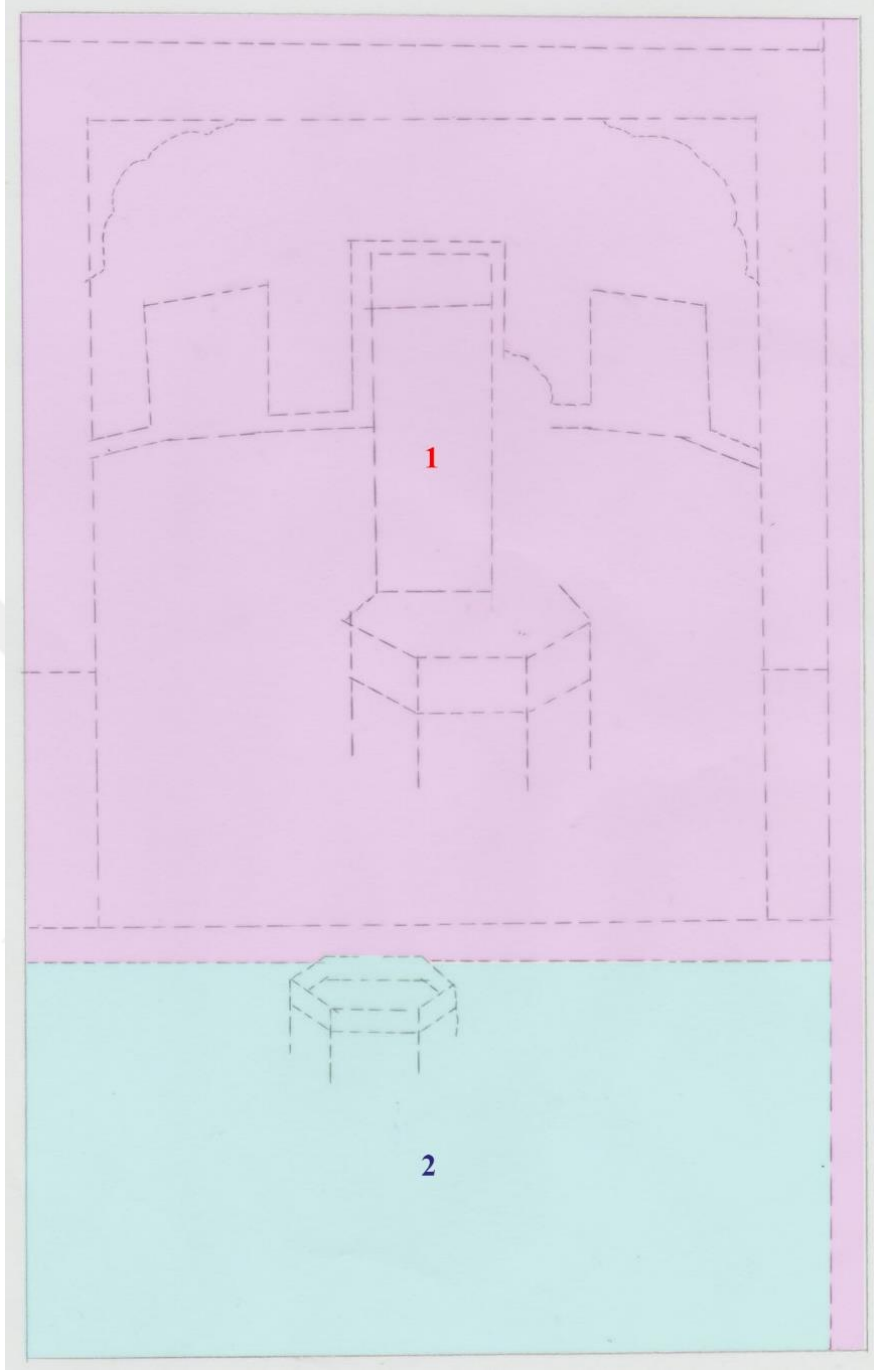
¹¹⁸ Lâle ULUÇ, a.g.k., s.286.

Üçüncü bölümde geometrik bezeme, sadece yer döşemesinde görülmektedir. Avlunun açık sarı zeminli yer döşemesi, ardışık yatay formdaki taşlarla örülmüştür.

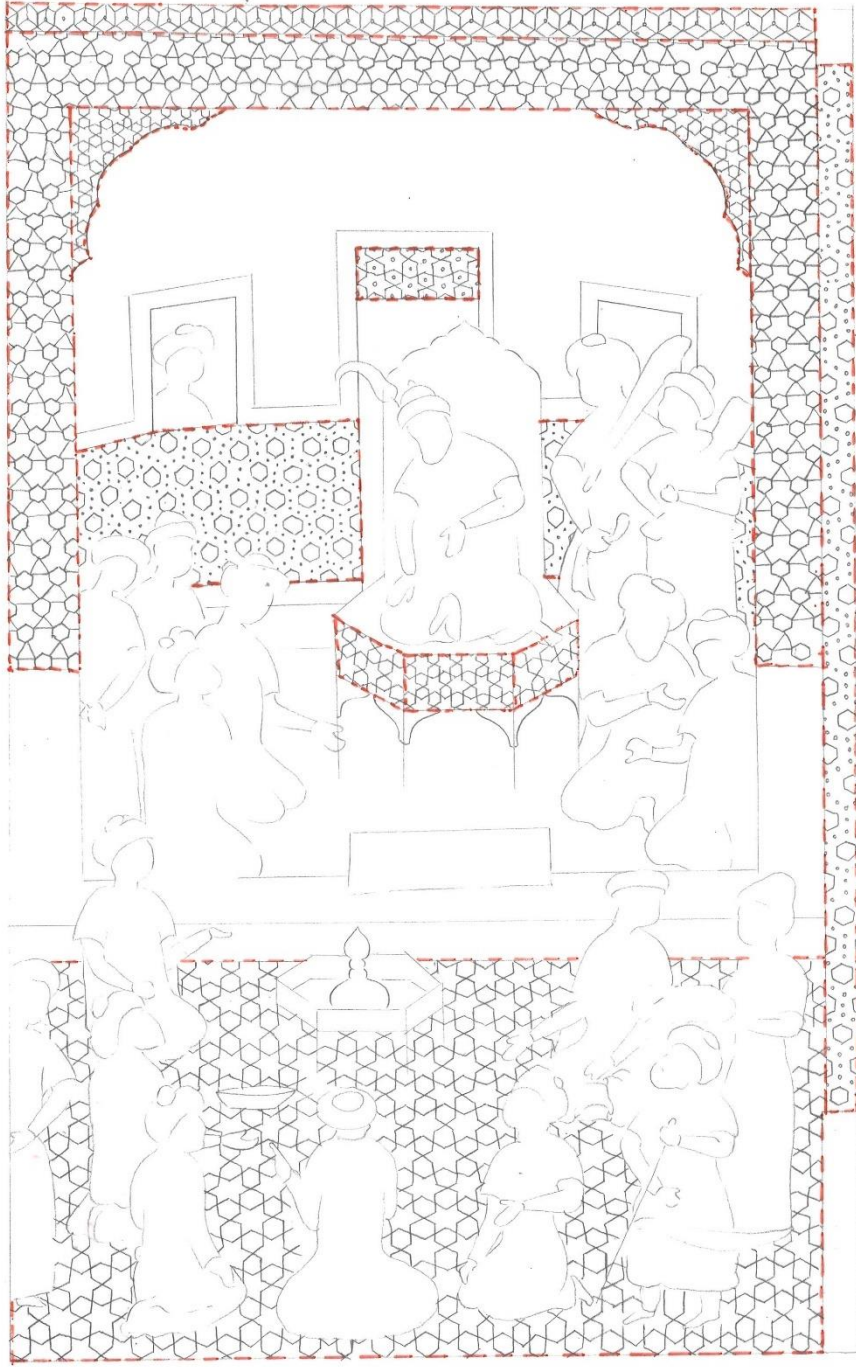

Resim 71: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1497:2

Çizim Planı 71: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1497:2

Çizim 71: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1497:2

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H.1497/2

Eser Tarihi: 982 (1574)

Eser Ebadı: 435 mm*280mm

Eser Müstensihî: Hasan al- Husayni al- Katib

H. 1497 nolu eserde bulunan y.519a.¹¹⁹ sayfa numaralı minyatür kendi içerisinde iki bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 71’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak iki figürün birbiri ile ettiği mücadele tasvir edilmiştir.

Birinci bölümde, içerisinde bir kapısı ve iki penceresi bulunan kemerli bir mekânın içerisinde gri renkli halı üzerindeki altıgen formlu tahtta oturan hükümdarın huzurundaki hizmetliler ve oturan misafirler tasvir edilmiştir.

Geometrik bezemenin yoğun olduğu birinci bölümde, dört farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır.

Tahtın kenar yüzeyleri, kahverengi kapının bulunduğu duvar yüzeyi ve altın zeminli kemer yüzeyi, altıgenlerden oluşan altı kollu yıldızlarla bezenmiştir. Mimari yapının etrafını çevreleyen sarı renkli eşkenar üçgenlerin kesişim noktalarına yapılan lacivert altıgenlerden oluşan geometrik desen ile süslenmiştir. Duvarın üst kısmındaki sarı zeminli yüzey, altıgenlerle, sayfanın en sağındaki açık mavi zeminli yüzey ise, lacivert ve kırmızı altıgenlerle süslenmiştir.

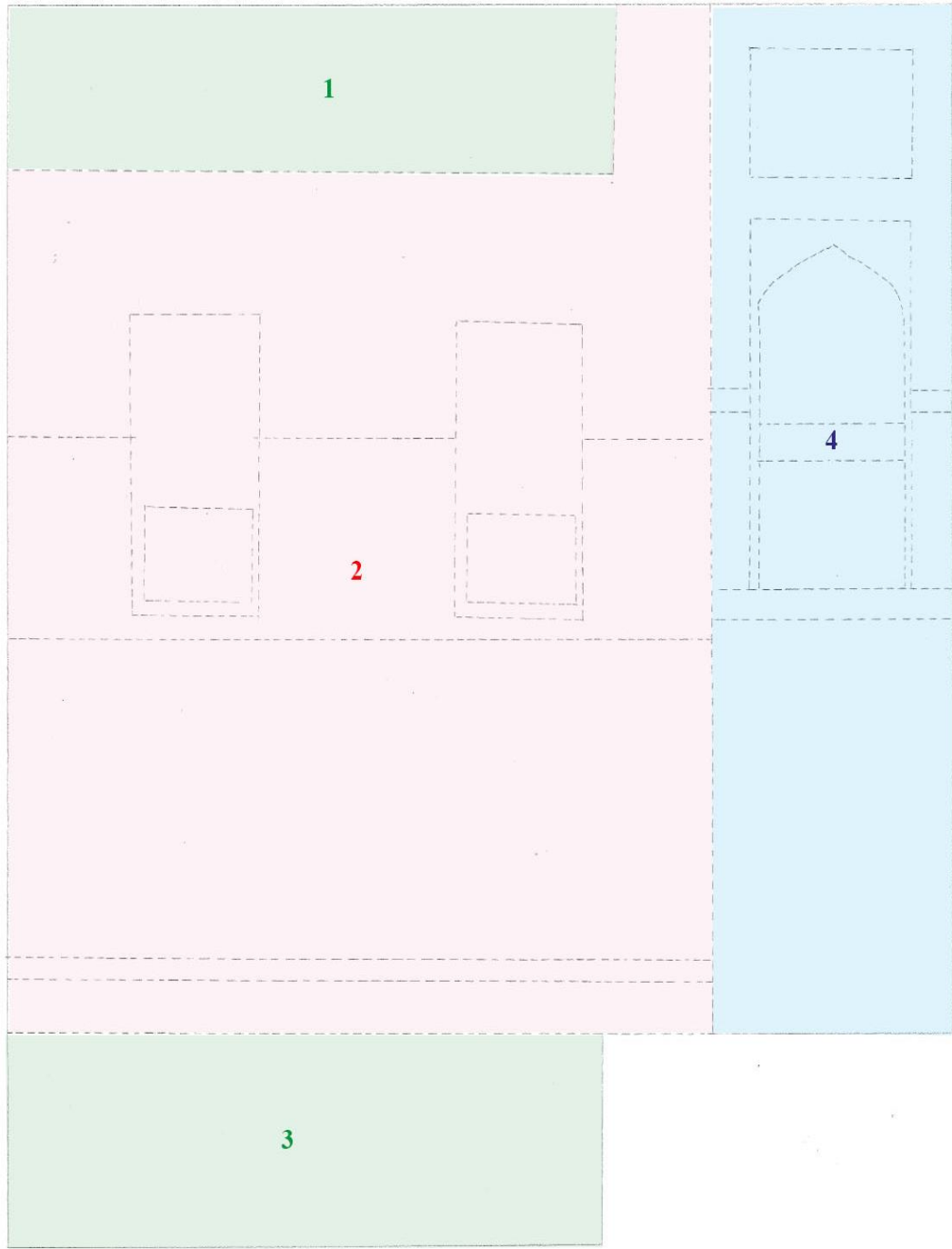
İkinci bölümde, oturan figürlere hizmet eden figürlerin bulunduğu avlu görülmektedir.

İkinci bölümde geometrik bezeme, sadece avlunun yer döşemesinde görülmektedir. Avlunun açık sarı zeminli yer döşemesi, kırmızı ve lacivert altıgenlerden oluşan altı kollu yıldızlarla bezenmiştir.

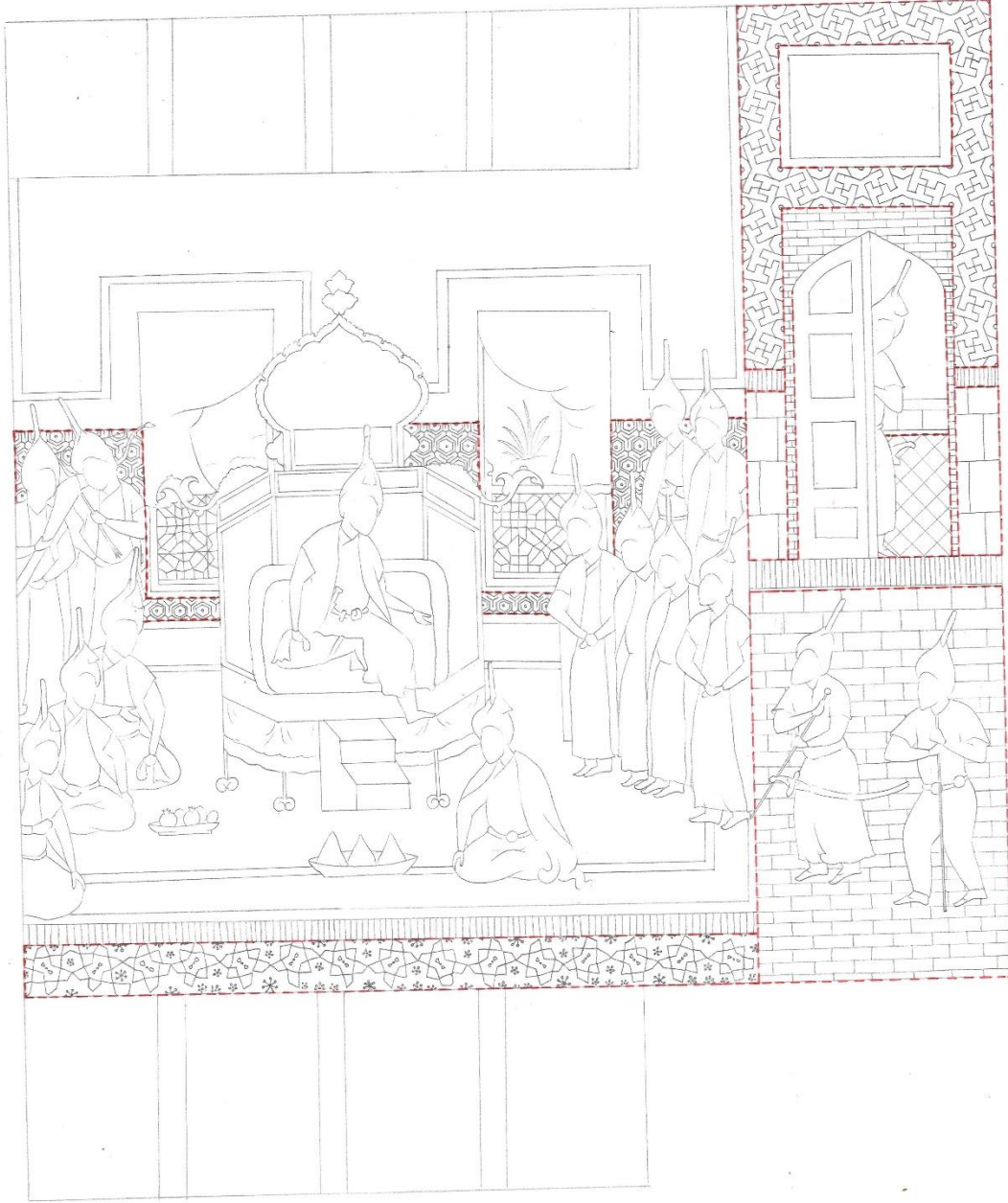
¹¹⁹ Lâle ULUÇ, a.g.k., s.286.

Resim 72: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:1

Çizim Planı 72: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:1

Çizim 72: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:1

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H. 1500/1

Eser Tarihi: XVI. Yüzyıl (?)

Eser Ebadı: 530mm*345mm

Eser Müstensihî: -

H. 1500 nolu eserde bulunan y.164b.¹²⁰ sayfa numaralı minyatür kendi içerisinde dört bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 72’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak, mimari bir yapı içerisinde padişah etrafındaki figürler tasvir edilmiştir.

Birinci ve üçüncü bölümlerde, altın cetveli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

İkinci bölümde, içerisinde altın renk bordürlü pembe halının bulunduğu mekân vardır. Halı üzerinde, hükümdar olduğu düşünülen kişinin oturduğu, altı köşeden oluşan kubbeli ve iki basamaklı altın taht bulunmaktadır. Hükümdarın huzurunda, halının üzerinde oturur vaziyette ve ayakta figürler bulunmaktadır.

Geometrik bezemelerin yoğun olduğu ikinci bölümde, beş farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır.

Hükümdarın arkasında, halının üst kısmına doğru sarı tonlarda yaprakları bulunan ağacın görüldüğü yan yana iki pencere, balkon ya da kapı olduğu düşünülen mimari unsurun yüzeyi yavru ağzı renkle yapılarak girift geometrik çizgilerle bezenmiştir. Yapının bulunduğu mavi duvar yüzeyi, aralarında boşluk bırakılarak lacivert çizgiler ile bal peteği formundaki altıgen motifi ile bezenmiştir. Altıgenlerin orta kısımlarına altın renkli noktalar konmuştur. Halının alt kısmında, mavi dik çizgilerle oluşan ince bordür ve krem zemin üzerine siyah ve mavi ile çeşitli düzgün olmayan dört köşeli geometrik şekillerden oluşan yarım sekizgenler ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır. Krem zeminli bölgeler mavi noktalar ve penç motifleriyle doldurulmuştur.

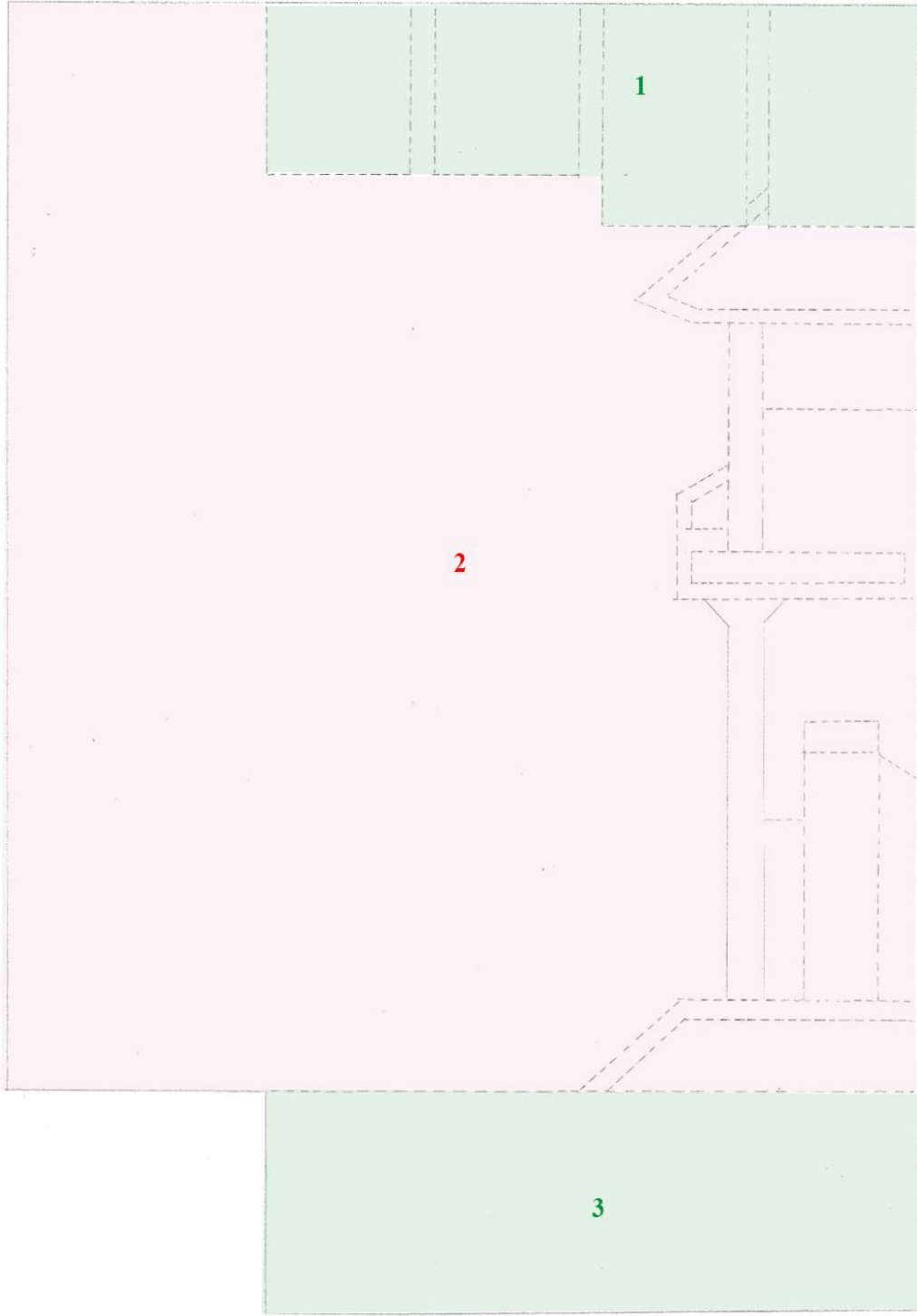
¹²⁰ Lâle ULUÇ, a.g.k., s.177.

Dördüncü bölümde, altın renk kapısı olan mimari bir yapı vardır. Kapının gri ardışık tuğla formunda taşlarla örülmüş üst tarafı kubbe formunda pervazı vardır. Kapının üst kısmında altın dikdörtgen cetvel içinde lacivert ile düz bir şekilde boyanmış yüzey bulunmaktadır. Yapının duvarı, krem rengi zemin üzerine yarım yapılmış mavi sekizgenlerin kenar çizgilerinden ikisinin uzatılmasıyla oluşan alan içine yapılmış çarkıfelek motifi ile bezenmiştir. Sekizgenlerin ortaları altın noktalar ile zenginleştirilmiştir.

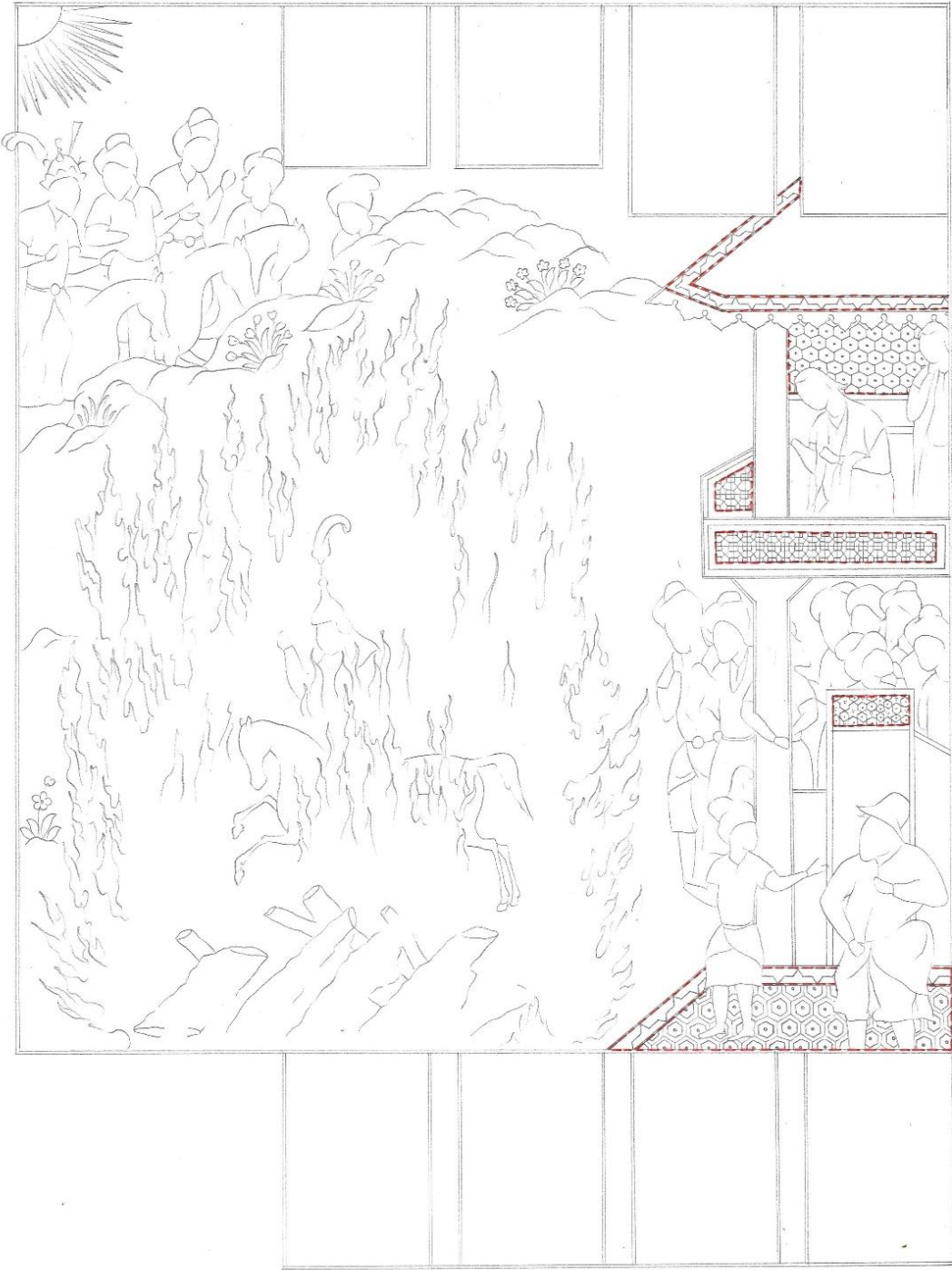
Kapının sağ ve sol alt kısmında siyah renkli taş ile örülmüş duvarlar vardır. Kapıdan bakan bir figür ve arkasında iki farklı duvar yüzeyi görülmektedir. Krem rengi zemin üzerine çapraz çizgilerin kesişimin den oluşan baklava dilimi şeklindeki duvar yüzeyi bulunmaktadır. Kapının alt kısmında pembe, dik ve ince taşların dizilmesiyle oluşan basamak benzeri yüzey yapılmıştır. Kapının ön tarafında, küf yeşili ardışık yatay tuğla formundaki taşların kapladığı zemin ve üzerinde iki figür bulunmaktadır.

Resim 73: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:2

Çizim Planı 73: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:2

Çizim 73: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:2

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H. 1500/2

Eser Tarihi: XVI. Yüzyıl (?)

Eser Ebadı: 530mm*345mm

Eser Müstensihi: -

H. 1500 nolu eserde bulunan y.111a.¹²¹ sayfa numaralı minyatür kendi içerisinde üç bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 73’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak, ateş içerisinde geçen atlı figürü izleyen hükümdar ve hanım sultan ve figürler tasvirleri edilmiştir.

Birinci ve üçüncü bölümlerde, altın cetveli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

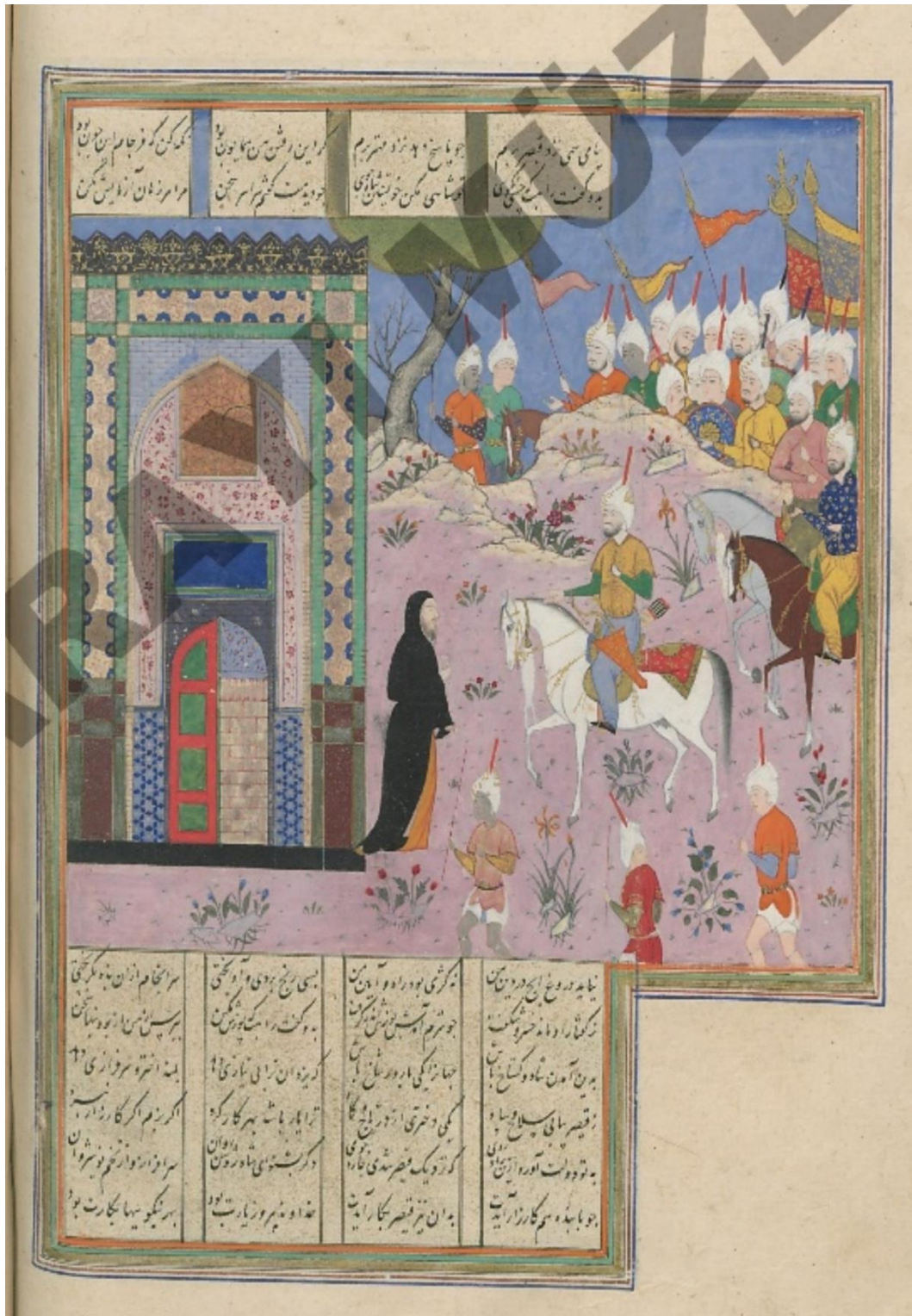
İkinci bölümde, mavi gökyüzü ve sayfanın sol üst köşesinde altın ile yapılan güneş ile başındaki tacından dolayı hükümdar olduğu düşünülen kişi ve yanında atlı ve atsız figürler görülmektedir. Yeryüzü ise pembe yapılarak kayalıkların olduğu kısımlar krem tonlarında yapılmıştır. Sayfanın orta kısmında, büyük bir ateşin içinden geçen siyah atlı süvari tasvir edilmiştir. Minyatürün sağ tarafında ise, krem rengi büyük bir sütunun desteklendiği, çıkma balkonlu bir köşk bulunmaktadır.

Geometrik bezemelerin olduğu ikinci bölümde, dört farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır., mimari yapının turuncu renkli kapısının üst kısmı altıgenlerden oluşan altı kollu yıldız motifi ile süslenmiştir. Kapının sütuna bağlandığı kırmızı zeminli duvar yüzeyi, girift geometrik desenlerle bezenmiştir. Yapının balkonundaki yavruağzı rengindeki korkulukları, kırmızı çizgiler ile yatay ve dikey çizgilerle kare paftalara ayrılarak, paftaların kesişim noktalarına daha küçük karelerden oluşan eşkenar dörtgenler ile bezenmiştir. Balkonun zeminindeki, pembe bordürlü mavi halı üzerinde avludaki gösteriyi izleyen, biri gölgeyi destekleyen turuncu sütuna tutunmuş iki kadın figürü vardır. Figürlerin arka kısmında görülen küf yeşili renkli duvar yüzeyi ise, siyah çizgilerin altın renkli noktalar ile birleşmesiyle oluşan bal peteği formundaki altıgen motiflerle

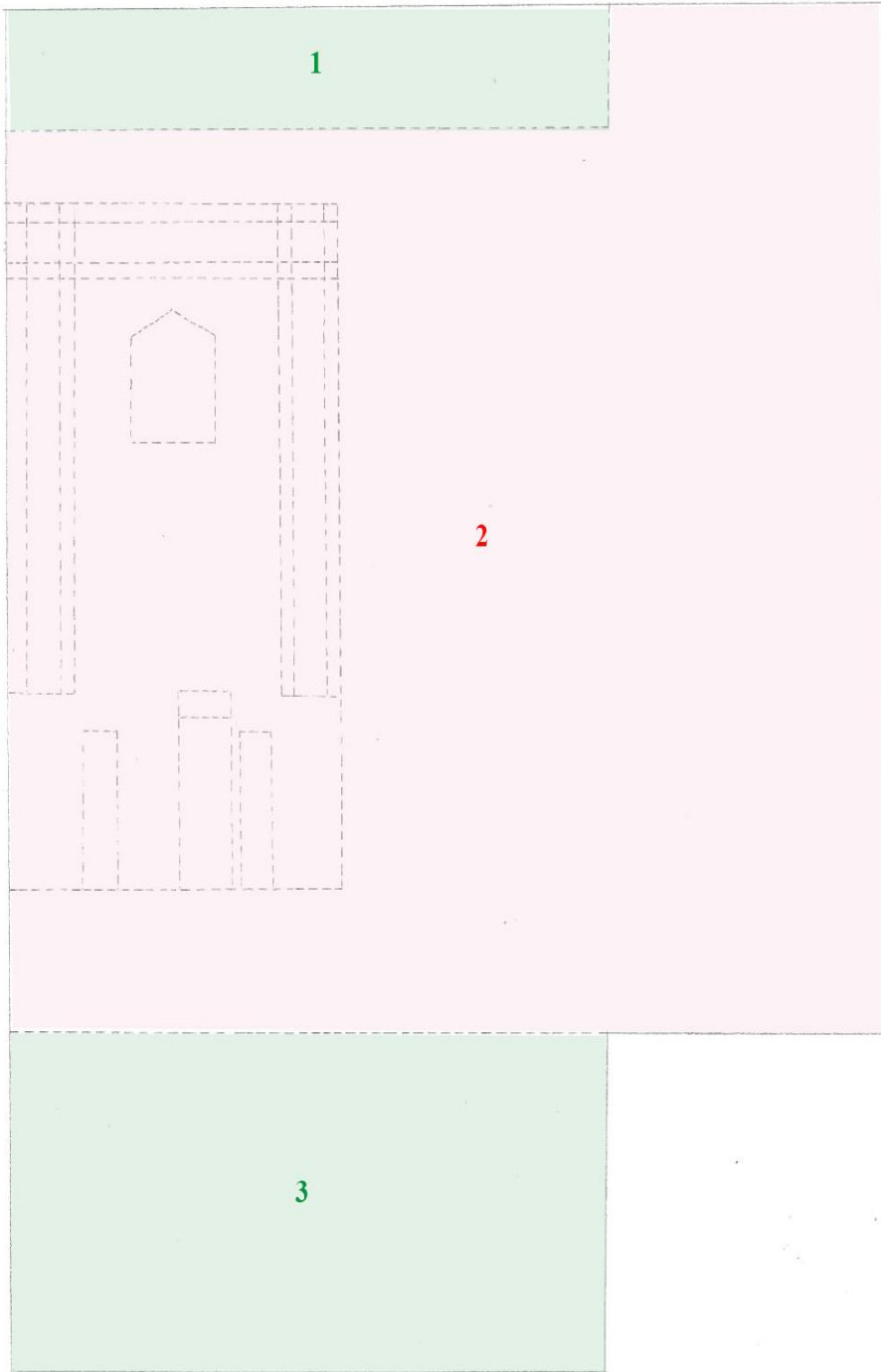
¹²¹ Lâle ULUÇ, a.g.k., s.174.

süslenmiştir. Altıgenlerin orta kısımlarına beyaz çizgilerle tahrir çekilmiş ve altın noktalar yapılmıştır. Balkonun, altın dendanlı saçakları bulunan yavruağzı gölgeliği, öteleme simetrisi ile çoğaltılmış, zayıf ve şişman eşkenar dörtgenlerden ve altıgenlerden oluşan geometrik motif ile bezenmiştir. Yapının önünde kahverengi zemin üzerine beyaz ile yapılan zencireğin oluşturduğu bordür ile çevrelenmiş, yavruağzı zemin üzerine lacivert altıgenler yapılmış muhtemelen taş veya ahşap kaplama ya da yer yaygısı yüzeyi bulunmaktadır. Balkonun alt kısmında ve önünde ateş içinden geçen atlı süvariye izleyen figürler görülmektedir.

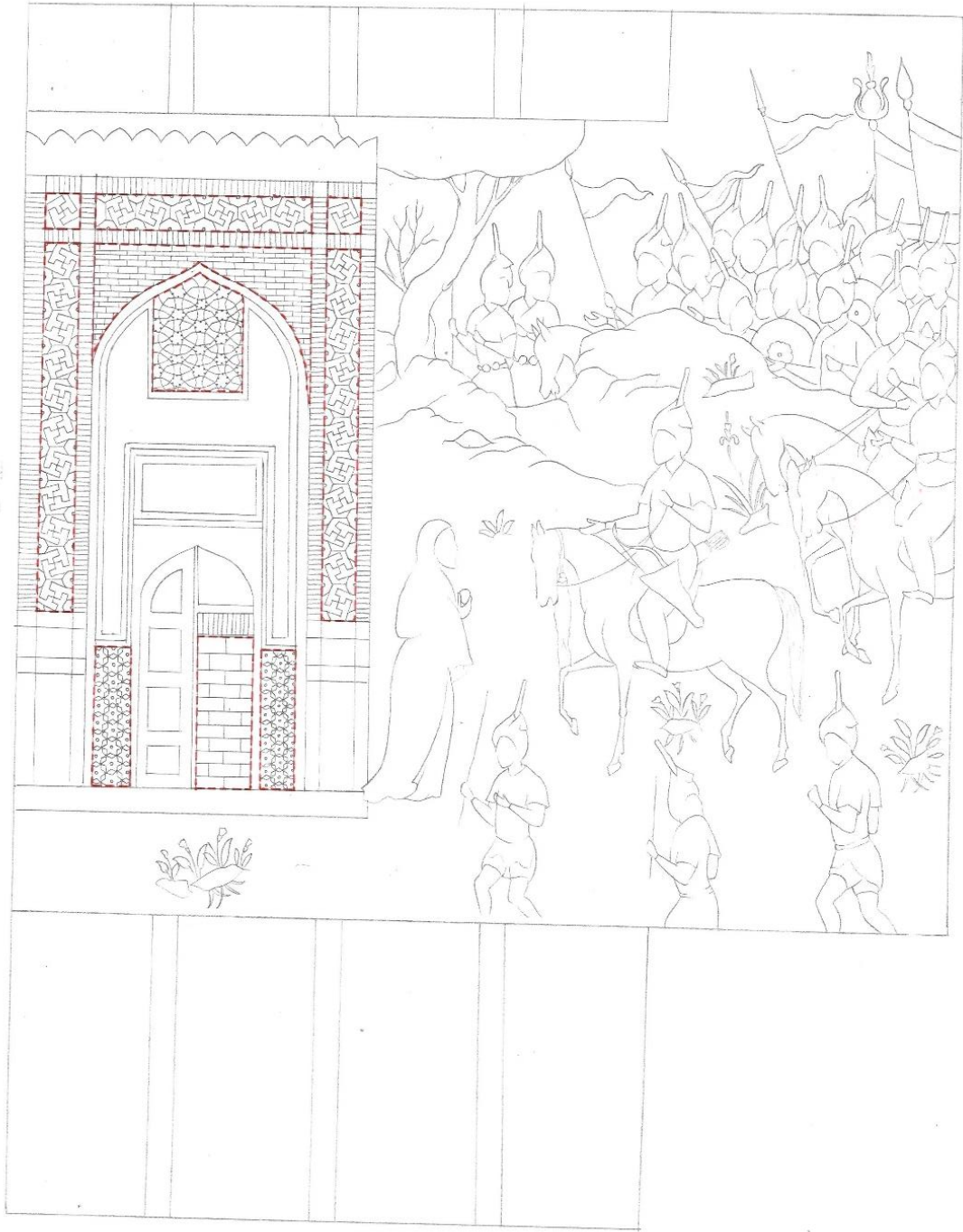

Resim 74: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:3

Çizim Planı 74: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:3

Çizim 74: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:3

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H. 1500/3

Eser Tarihi: XVI. Yüzyıl (?)

Eser Ebadı: 530mm*345mm

Eser Müstensihî: -

H. 1500 nolu eserde bulunan y.642b.¹²² sayfa numaralı minyatür kendi içerisinde üç bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 74’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak, siyah giyim kişi ve etrafındaki ellerinde sancaklar bulunan figürler tasvir edilmiştir.

Birinci ve üçüncü bölümlerde, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

İkinci bölümde, gökyüzü mavi, yeryüzü ise pembe ve krem tonlarla belirtilerek, çiçek açmış yer bitkileri ve yeşil ağaç yapılmıştır. Bu zemin üzerinde köşkün önünde siyah giyimli, at üzerinde ve elinde sancak bulunan figürler görülmektedir.

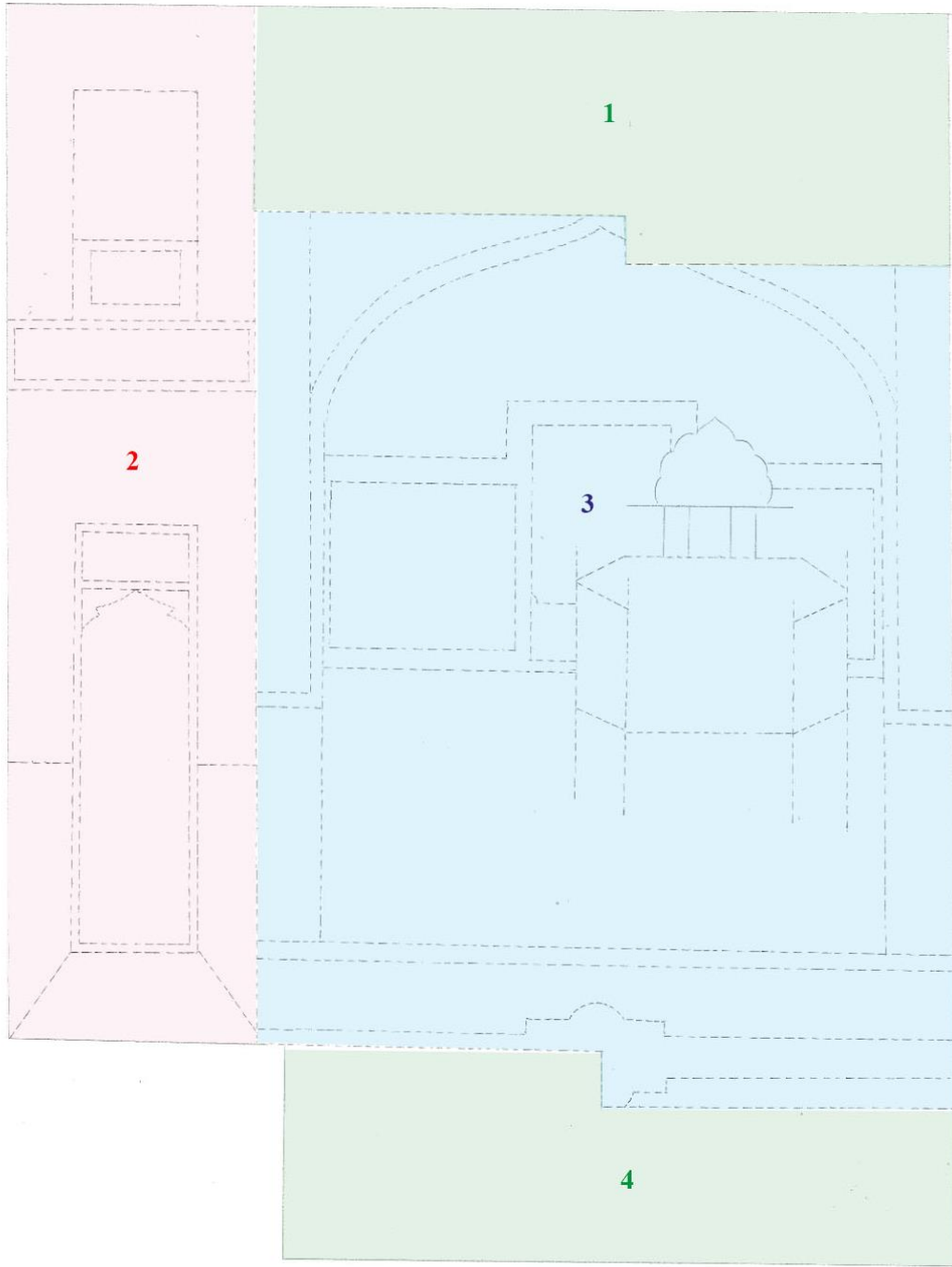
Geometrik bezemelerin yoğun olduğu ikinci bölümde, dört farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır.

Kapının iç kısmında görülen yavruağzı duvar yüzeyi ardışık yatay tuğla formunda yapılmıştır. Sağ ve solundaki duvar yüzeyi ise, mavi altıgenler üzerine yapılan zemini lacivert ortasına altın nokta yapılmış altı kollu yıldız motifi ile süslenmiştir. Kubbe formundaki mimari yapının yavruağzı renkli kenar duvar yüzeyi lacivert altıgenler arasında oluşan dört yönlü çizgilerin tekrar etmesiyle oluşan geometrik motif ile süslenmiştir. Bu kısmın etrafını küf yeşili rengindeki yatay ve dikey dizilmiş taşlar sarmaktadır. Bu duvarın alt yüzeyi ise, yeşil ve kahverengi renklerle oluşan kare ve dikdörtgenlerle belirtilmiştir. Yapının, kemerli, kırmızı kapısı, açık mavi zemin üzerine ardışık yatay tuğla formundaki taşlarla örülmüştür. Kapının üst kısmındaki mazgal pencere, düz lacivert renk somon zemin üzerine bordo çizgilerle yapılmış on iki köşeli motifinin iç içe geçmesi ile oluşan geometrik desenle süslenmiştir.

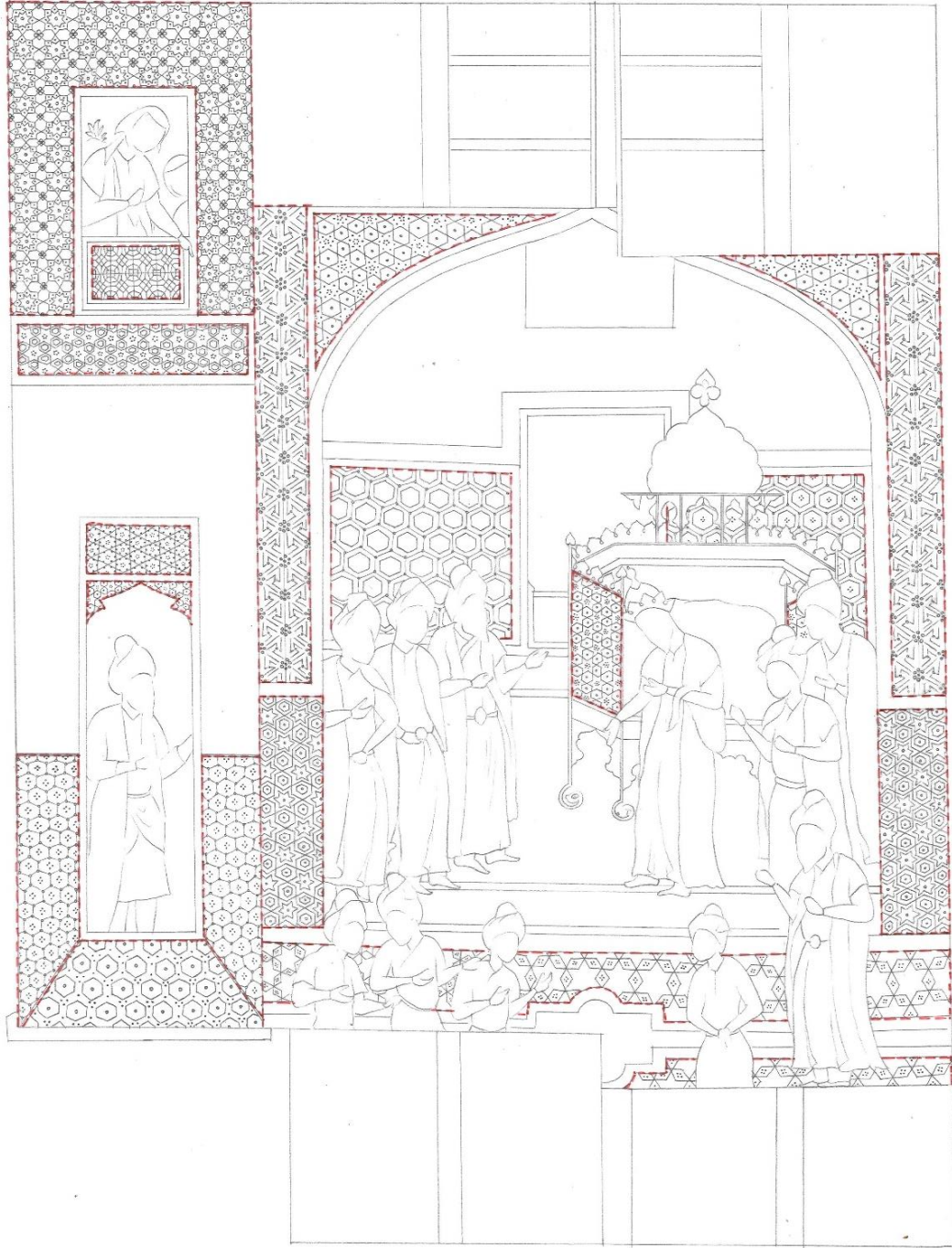
¹²² Lâle ULUÇ, a.g.k., s.174.

Resim 75: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:4

Çizim Planı 75: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:4

Çizim 75: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:4

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H. 1500/4

Eser Tarihi: XVI. Yüzyıl (?)

Eser Ebadı: 530mm*345mm

Eser Müstensihî: -

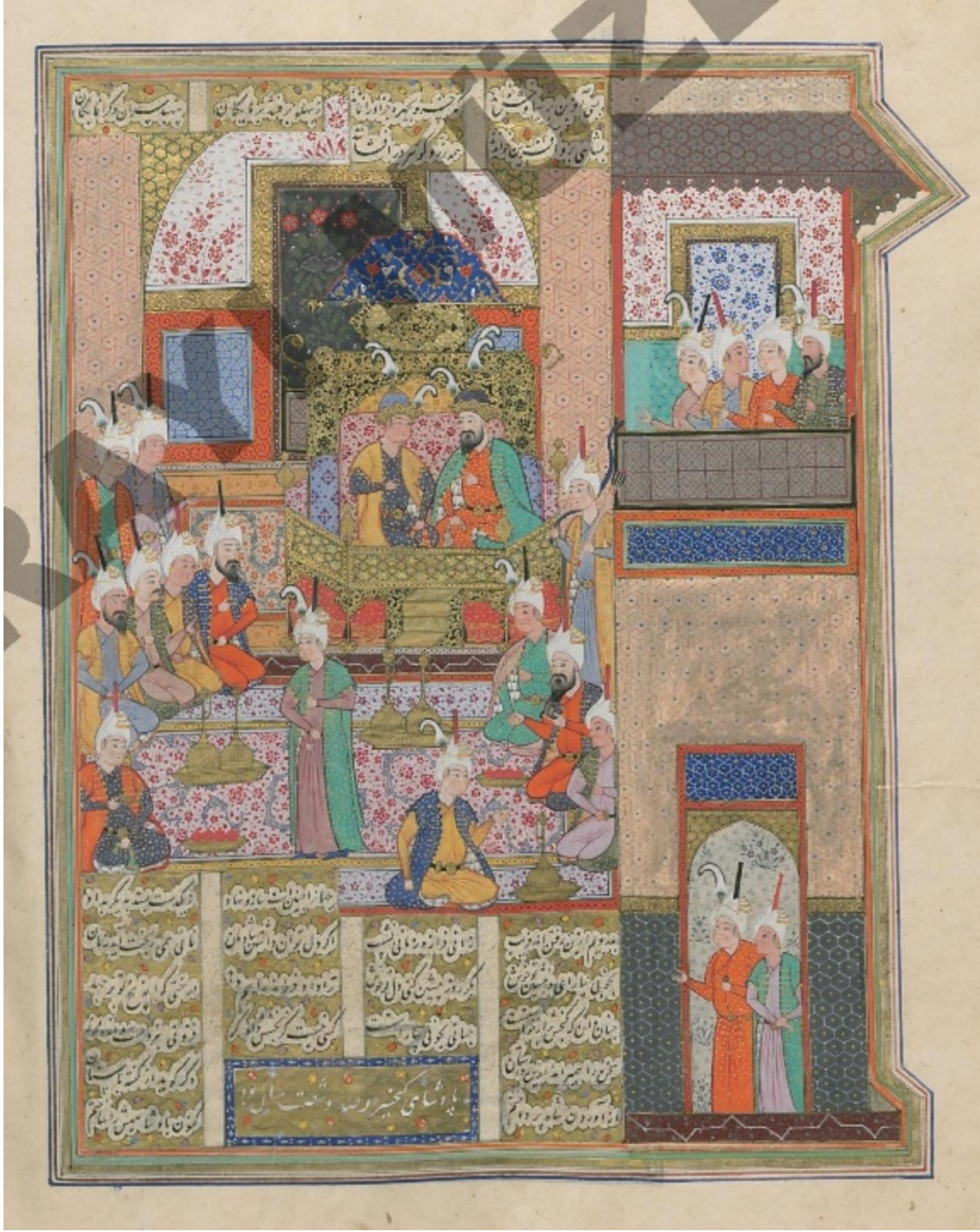
H. 1500 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde dört bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 75’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak, padişah olduğu düşünülen kişinin çevresinde toplanan figürler ve bir yaşlı figürün tasvir edildiği dikkat çekmektedir.

Birinci ve dördüncü bölümlerde, altın cetveli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

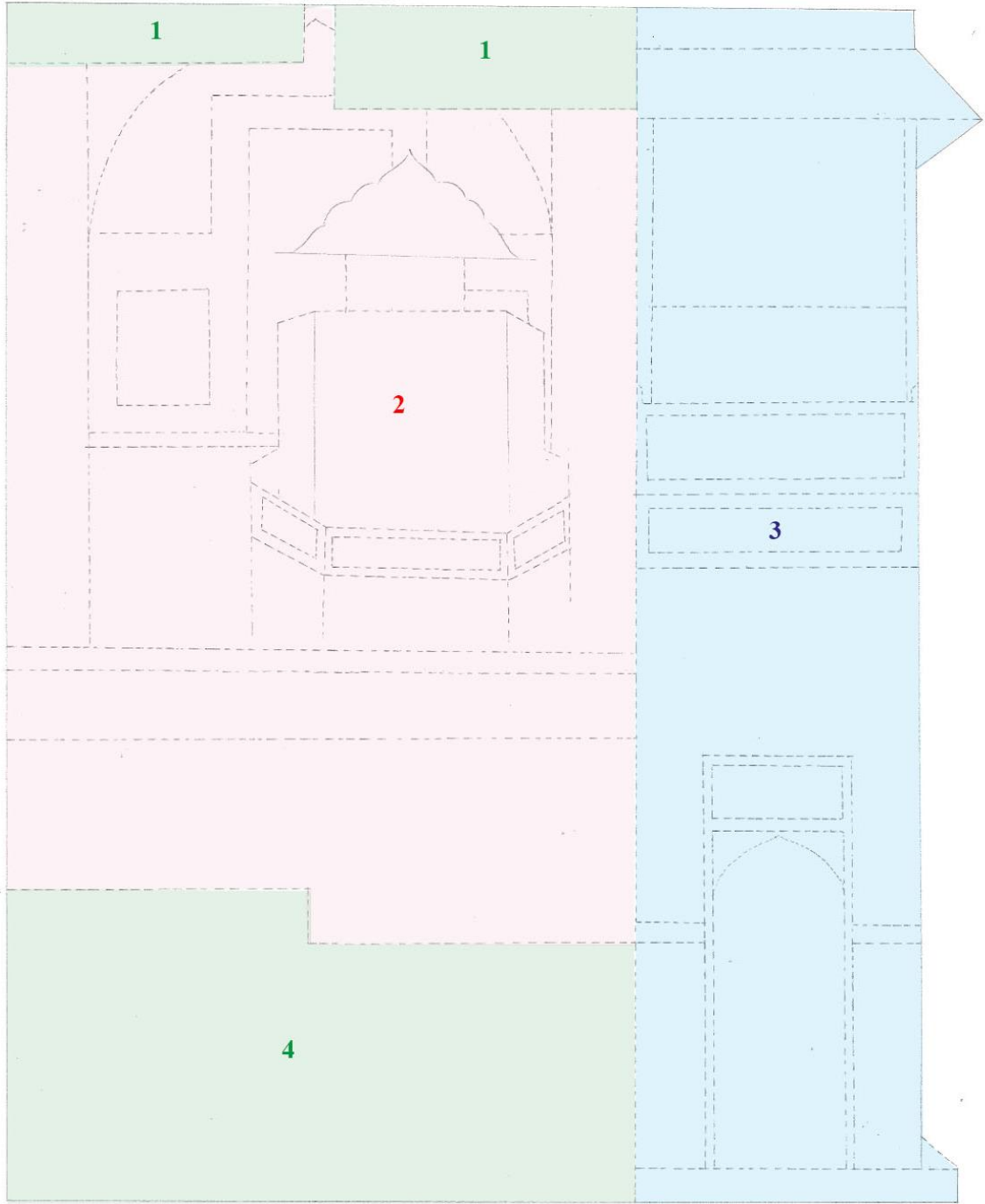
Sayfanın sol kısmındaki ikinci bölümde, kubbe formunda giriş kapısına ve penceresine sahip, mimari yapı bulunmaktadır.

Geometrik bezemelerin bulunduğu bu mimari yapının, kubbe kısmı altın zemin üzerine yapılan altıgen motifi ile süslenmiştir. Kapının üst kısmındaki lacivert yüzey, beyaz çizgilerle yapılmış altıgenlerin oluşturduğu altı kollu yıldız motifi ile süslenmiştir. Kapının ön kısmındaki yavruağzı zemin üzeri ise altıgenler ile bezenmiştir. Kapının iki yanındaki duvar yüzeyi gri zemin üzerine siyah çizgilerin altın noktaların birleşimiyle yapılan bal peteği formundaki altıgenler ile süslenmiştir. Altıgenlerin orta kısımlarına dörder beyaz nokta konmuştur. Duvarın yavruağzı orta kısmın üzeri lacivert ve küf yeşili küçük kare taşlarla mozaik formunda bezenmiştir.

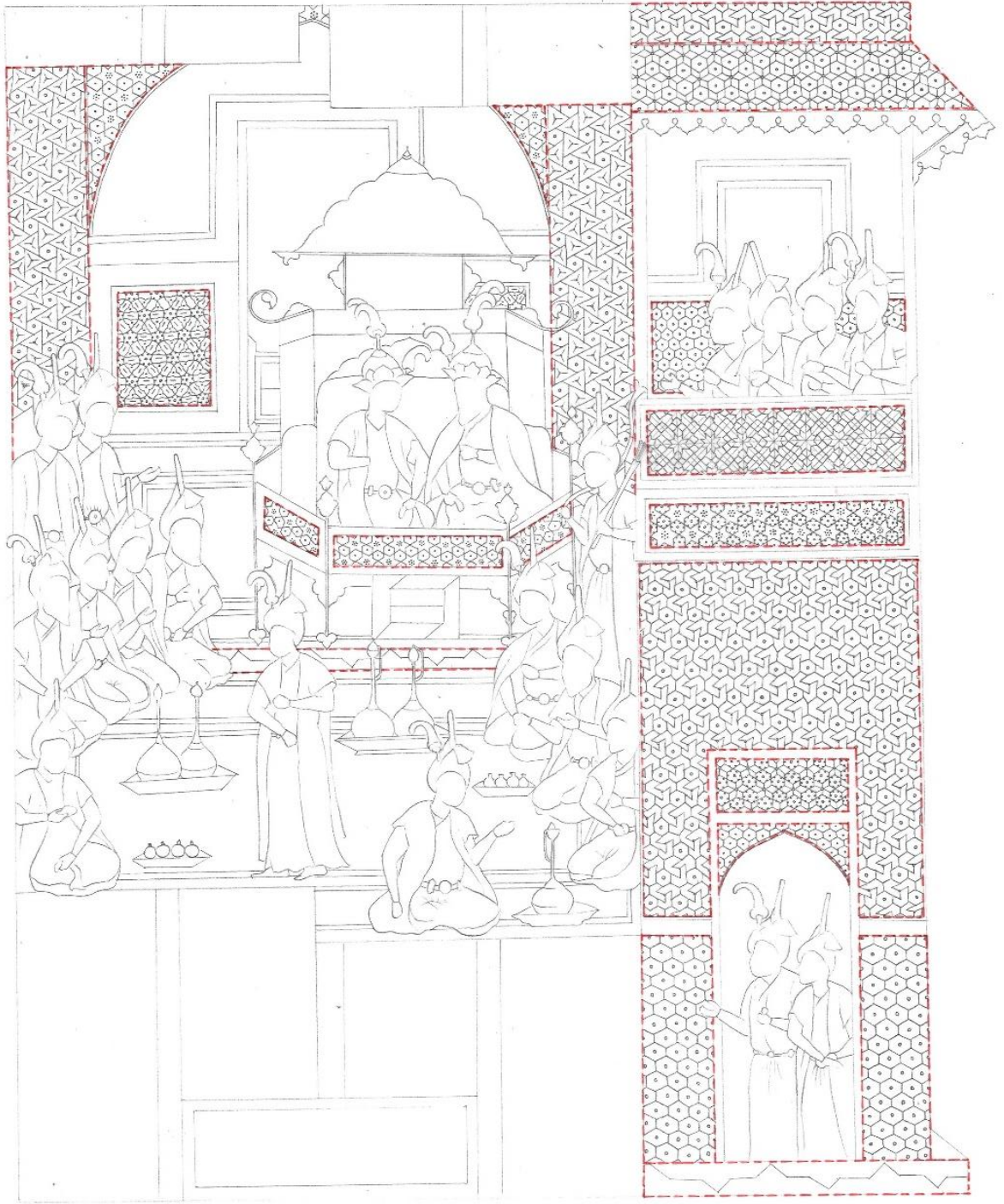
Mavi zemin üzerine yapılan füme altıgenlerin birleşiminden oluşan altı kollu yıldız motifi ile bezenmiştir. Yapının en üst kısmındaki iki figürün baktığı pencere veya balkonun bulunduğu duvar yüzeyindeki bu mimari unsurun turuncu zemini, yatay ve çapraz çizgilerle üçgen paftalara ayrılarak paftaların içine yapılmış altıgen ve kesişim noktalarına yapılan küçük kareler ile bezenmiştir. Üst kısmın duvar yüzeyinde ise uçuk pembe zemin üzerine sekiz kollu yıldız motifi ve bunların birleşiminden oluşan artı motifleriyle bezendiği görülmektedir.

Resim 76: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:5

Çizim Planı 76: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:5

Çizim 76: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:5

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H. 1500/5

Eser Tarihi: XVI. Yüzyıl (?)

Eser Ebadı: 530mm*345mm

Eser Müstensihi: -

H. 1500 nolu eserde bulunan y.150b.¹²³ sayfa numaralı minyatür kendi içerisinde dört bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 76'da görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak, padişah ve hanım sultan olduğu düşünülen kişinin çevresinde toplanan figürler tasvir edilmiştir.

Birinci ve dördüncü bölümlerde, altın cetveli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

Sayfanın sol kısmındaki ikinci bölümde, mekân içerisinde, üzerinde iki basamaklı, altıgen formunda kubbeli bir altın taht bulunan, turuncu bordürlü gri bir halı vardır. Tahtta, başındaki tacı, kaftanı diğer figürlerden farklı olan ve hükümdar olduğu düşünülen kişi ve hanım sultan oturmaktadır. Tahtın ön tarafında tahtın bulunduğu zeminden biraz daha alçakta, açık mavi bordürlü pembe bir halı daha vardır. Bu halı üzerinde, padişah ve hanım sultanın huzurunda dokuzu oturur vaziyette kişiler bulunmaktadır.

Geometrik bezemelerin görüldüğü ikinci bölümde, altın zemin üzerine altıgen motifleri ile bezenmiş kemerli bir mekân bulunmaktadır. Bu mekandaki tahtın altından yapılmış kenar kısımları, altıgenlerden oluşan altı kollu yıldız motifi ile bezenmiştir. Tahtın arka kısmında, halının üst kısmına doğru çiçek açmış yer bitkilerinin görüldüğü pencere veya balkon ya da kapı bulunmaktadır. Mimari unsurun bej rengindeki yüzeyi önce yatay, dikey ve çapraz çizgilerle kare paftalara ayrılarak, paftaların kesişim noktalarına yapılan sekiz kollu yıldız motifinin oluşturduğu geometrik desenlerle bezenmiştir. Mimari unsurun bulunduğu turuncu bordür içerisindeki mavi zeminli duvar yüzeyi, oval çizgiler kesik çizgilerden oluşan altıgen motiflerinin birbiri içine geçmesiyle türeyen geometrik motif ile süslenmiştir. Altıgenlerin orta kısımlarına altın, kenar kısımlarına siyah noktalar

¹²³ Lâle ULUÇ, a.g.k., s.181.

konmuştur. Kemerli mimari yapının etrafındaki yavruağzı zeminli duvar, eş kenar üçgenler ve altıgenler ile bezenmiştir. Altıgenler, ortasına birer lacivert nokta, üçgenlerin ortasına ise altın nokta konularak, bu noktaya bağlanan ve üç köşeye bakan altın kesik çizgilerle süslenmiştir.

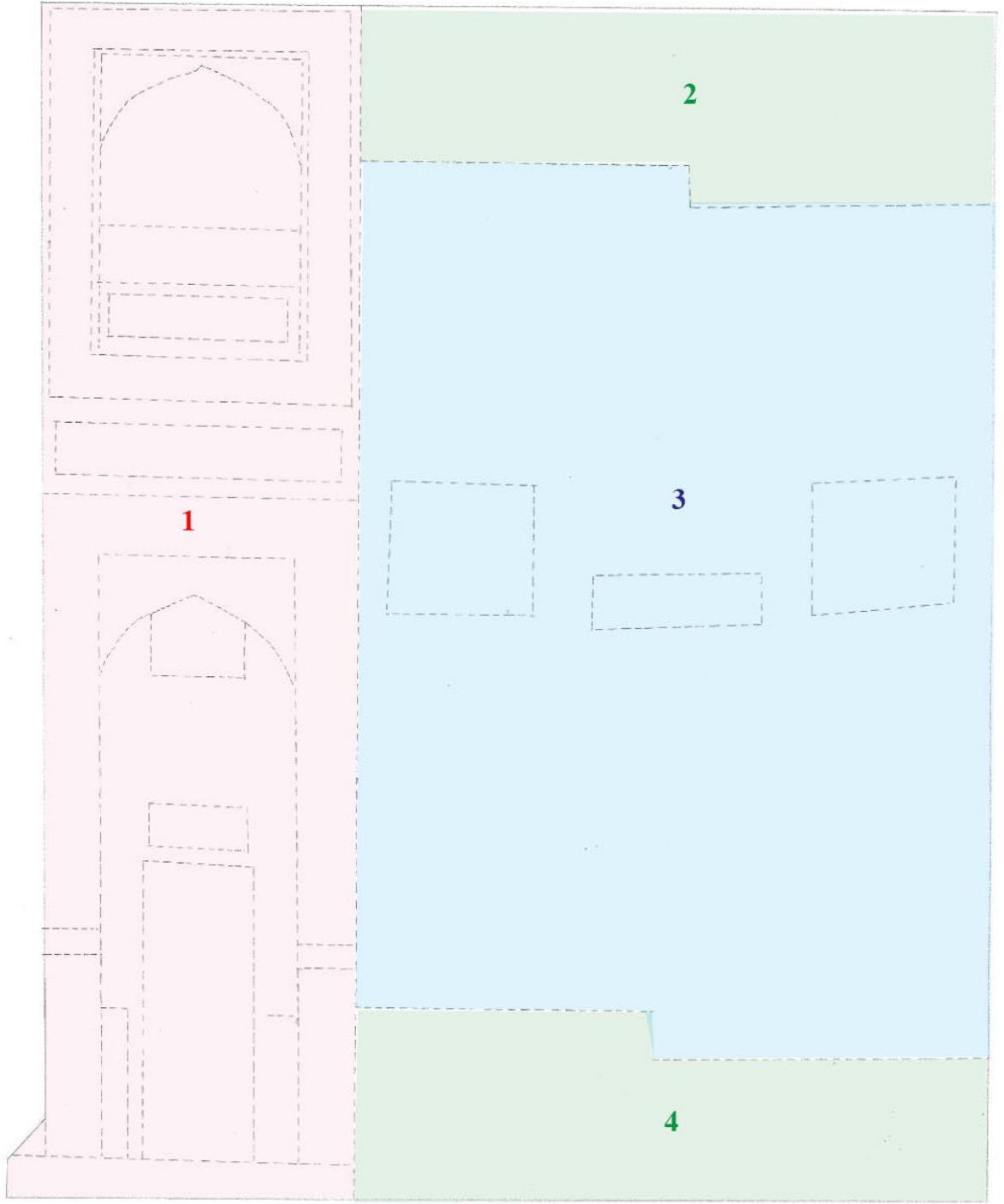
Sayfanın sağ tarafındaki üçüncü bölümde ise, terasa veya balkonu olduğu düşünülen ve kubbe formunda giriş kapısına sahip, mimari bir yapı bulunmaktadır.

Geometrik bezemenin yoğun olduğu üçüncü bölümde, kapının kemer kısmı, altın zemin üzerine yapılan altıgen motifi ile süslenmiştir. Kapının üst kısmındaki lacivert yüzey, beyaz çizgilerle yapılmış altıgenlerin oluşturduğu altı kollu yıldız motifi ile süslenmiştir. İçerisinden iki kişinin baktığı kapının ön kısmında kahverengi bir eşik bulunmaktadır. Kapının iki yanındaki duvar yüzeyi beyaz çizgilerle yapılan bal peteği formundaki altıgenler ile süslenmiştir. Altıgenlerin orta kısımlarına altın nokta konmuştur. Duvarın yavruağzı zeminli orta kısmındaki yüzey turuncu çizgilerle yapılan altıgenlerin kenar çizgilerinin uzatılıp kesişmesiyle oluşan çarkıfelek motifi ile bezenmiştir. Altıgenlerin orta kısımları, birer lacivert nokta ile zenginleştirilmiştir.

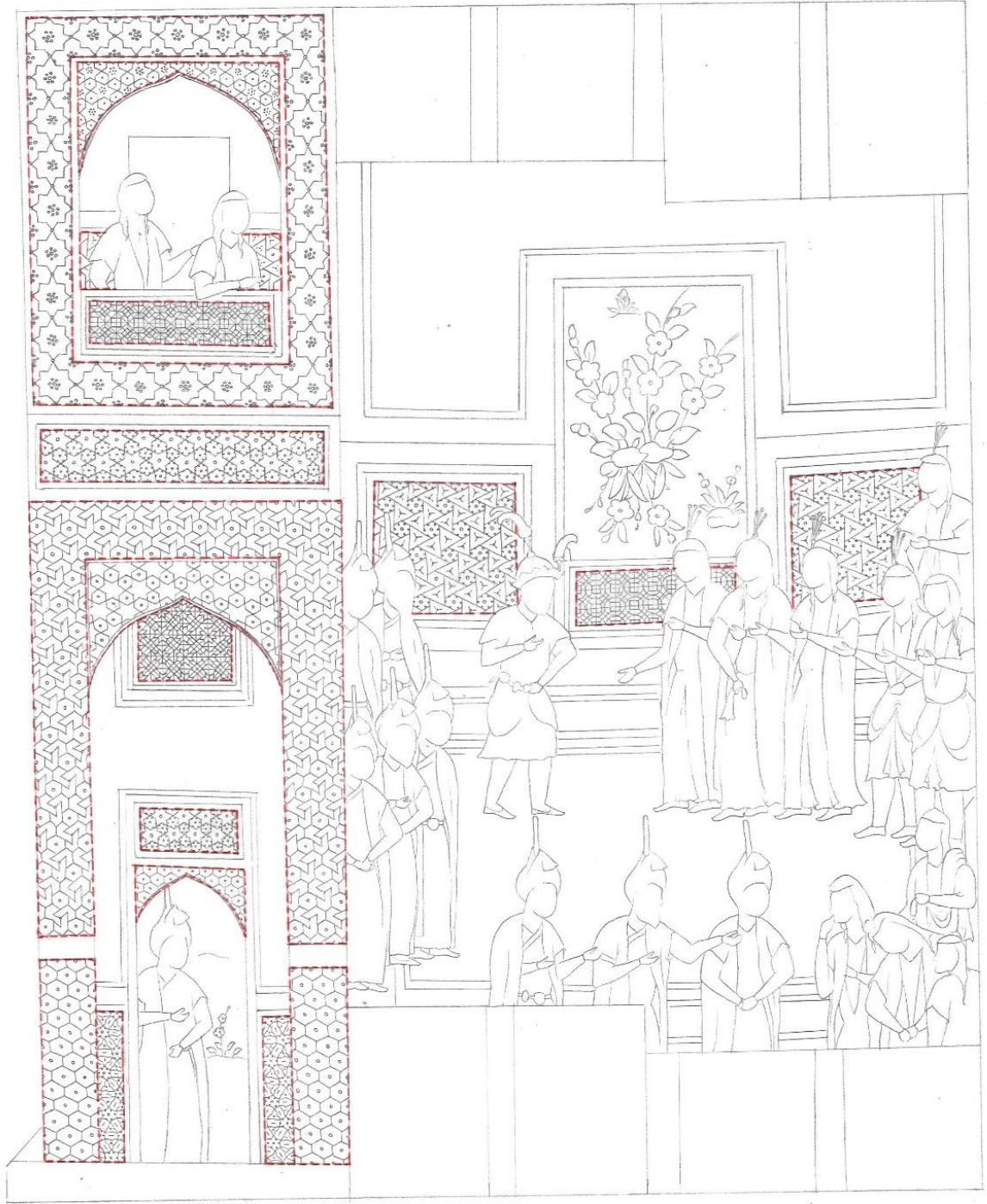
Mimari yapının alt ve üst kısmının birleştiği yüzeyde, mavi zemin üzerine beyaz çizgiler ile yapılan altıgenlerin birleşiminden oluşan altı kollu yıldız motifi ile bezenmiştir. Yapının üst kısmında figürlerinde görüldüğü, kapısı, gölgesi ve korkulukları bulunan teras ya da balkon vardır. Gri rengindeki korkuluk kısımları, kırmızı çizgiler ile önce yatay, dikey ve çapraz çizgilerle kare paftalara ayrılarak paftaların kesişim noktalarına yapılan sekiz kollu yıldız motifi ile bezenmiştir. Figürlerin arka kısmında görülen turkuaz renkli duvar yüzeyi ise, siyah çizgilerden oluşan bal peteği formundaki altıgenlerle süslenmiştir. Balkonun, dandanlı saçakları bulunan ve iki kırmızı sütun ile desteklenen fume renkli gölgesinin yüzeyi, kırmızı çizgilerden oluşan altıgenler ile yapılmış altı kollu yıldız motifi ile süslenmiştir. Altıgenlerin ve altı kollu yıldızın orta kısımlarına birer nokta konulmuştur. Yapının en üst kısmındaki duvar yüzeyi ise yavruağzı orta kısımdaki duvar yüzeyi ile aynıdır.

Resim 77: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:6

Çizim Planı 77: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:6

Çizim 77: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:6

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H. 1500/6

Eser Tarihi: XVI. Yüzyıl (?)

Eser Ebadı: 530mm*345mm

Eser Müstensihi: -

H. 1500 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde dört bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 77’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak, hükümdar olduğu düşünülen kişinin çevresinde toplanan figürler tasvir edilmiştir.

Birinci bölümde, kemerli giriş kapısına ve mazgal pencereye sahip, eyvan şeklinde kubbeli bir mimari yapı bulunmaktadır.

İkinci ve dördüncü bölümlerde, altın cetveli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

Geometrik bezemenin yoğun olduğu ikinci bölümde, yapının kubbe kısmı, limon küfü zemin üzerine altından yapılan altıgenlerin oluşturduğu altı kollu yıldızlarla süslenmiştir. Yapının, kubbe kısmı altın zemin üzerine yapılan altıgen motifi ile süslenmiş kapının, üst bölümündeki lacivert yüzey, beyaz çizgilerle yapılmış altıgenlerin oluşturduğu altı kollu yıldız motifi ile süslenmiştir. Altıgenlerin ve altı kollu yıldızların ortasına birer altın nokta konularak bezenmiştir. Kapının üst kısmındaki gri zeminli mazgal pencerenin yüzeyi, bordo çizgilerle önce yatay, dikey ve çapraz çizgilerle kare paftalara ayrılarak, paftaların kesişim noktalarına yapılan sekiz kollu yıldızlarla bezenmiştir.

İçerisinden bir kişinin baktığı kapının ön kısmında kahverengi bir eşik bulunmaktadır. Duvarın alt kısmındaki yüzey, gri zemin üzerine beyaz çizgilerle yapılan bal peteği formundaki altıgenler ile süslenmiştir. Altıgenlerin orta kısımlarına altın nokta konmuştur.

Duvarın yavruağzı zeminli orta kısmı üzerine turuncu çizgilerle yapılan altıgenlerin kenar çizgilerinin uzatılıp kesişmesiyle oluşan çarkıfelek deseni görülmektedir. Altıgenlerin orta kısımları, birer lacivert nokta ile süslenmiştir. Mimari yapının alt ve üst duvar yüzeylerini birleştiren, mavi zemin üzerine beyaz çizgiler ile yapılan altıgenlerin

birleşiminden oluşan altı kollu yıldızlarla bezenmiştir. Yapının üst kısmında iki kişinin oturduğu, kapısı, gölgesi ve korkulukları bulunan, giriş kısmındaki kubbe ile aynı renk ve motiflerle yapılmış teras ya da balkon vardır. Yapının gri renkli korkulukları, bordo çizgiler ile önce yatay ve dikey çizgilerle kare paftalara ayrılarak, paftaların kesişim noktalarına daha küçük karelerden oluşan eşkenar dörtgenler ile bezenmiştir.

Kapın içindeki figürlerin arkasında görülen turkuaz renkli duvar yüzeyi ise, üçüncü bölümdeki duvar yüzeyi ile aynı yapılmıştır.

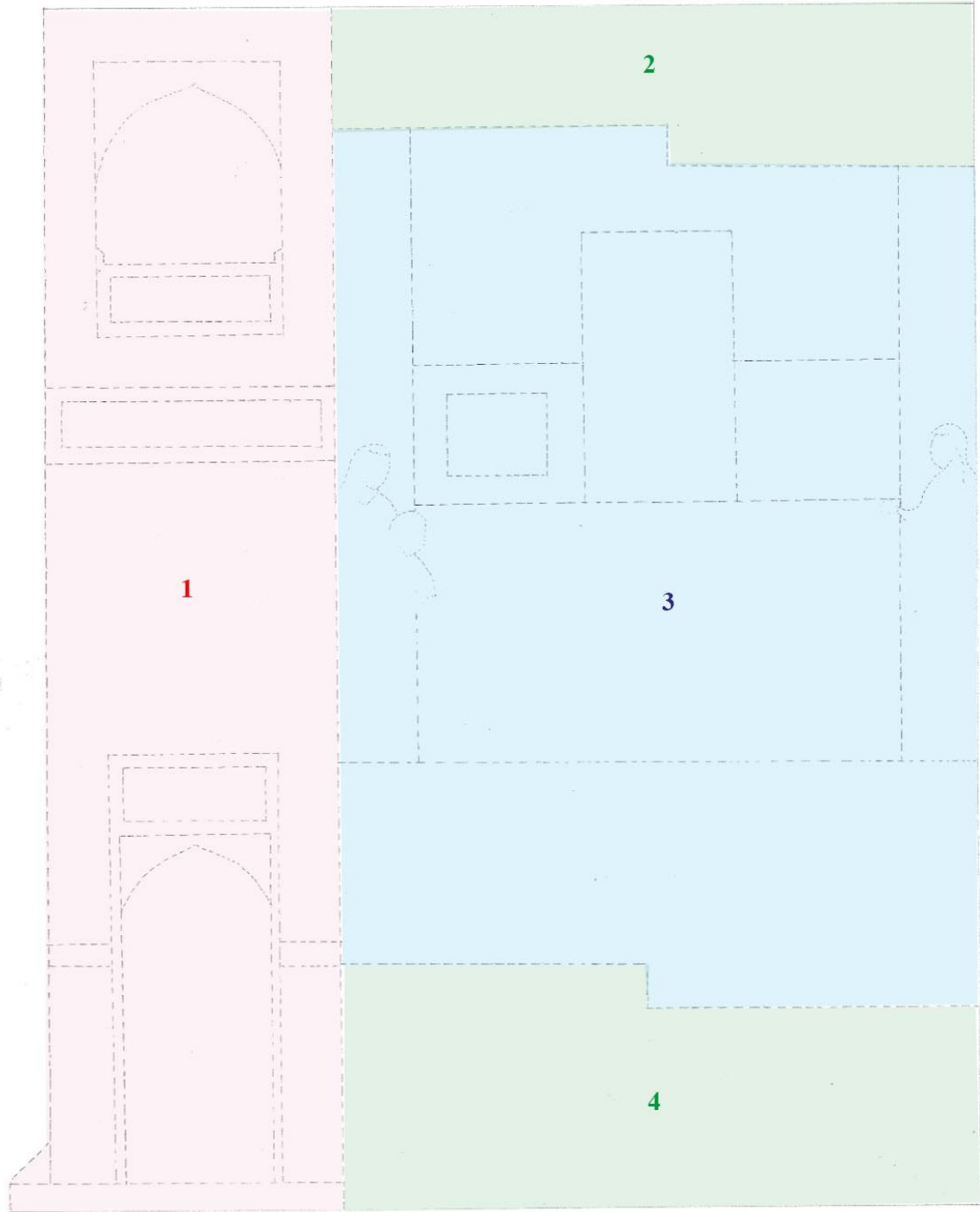
Bu mimari unsurun üst kısmında, mavi zeminli duvar yüzeyi ise, lacivert sekiz kollu yıldız motiflerinin altın noktalar ile birleştirilmesiyle oluşan artı şeklindeki motif ile bezenmiştir. Sekiz kollu yıldızların orta kısımlarına yedi, artıların ortasına ise beşer altın nokta konularak süslenmiştir.

Üçüncü bölümde, zemininde pembe bordürlü gri bir halı bulunan mekân görülmektedir. Mekân içerisinde başındaki tacı, kaftanı diğer figürlerden farklı olan ve hükümdar olduğu düşünülen kişinin çevresinde toplanmış figürler bulunmaktadır. Halının üst kısmına doğru çiçek açmış yer bitkilerinin görüldüğü pencere, balkon ya da kapı olduğu tahmin edilen mimari unsur bulunmaktadır.

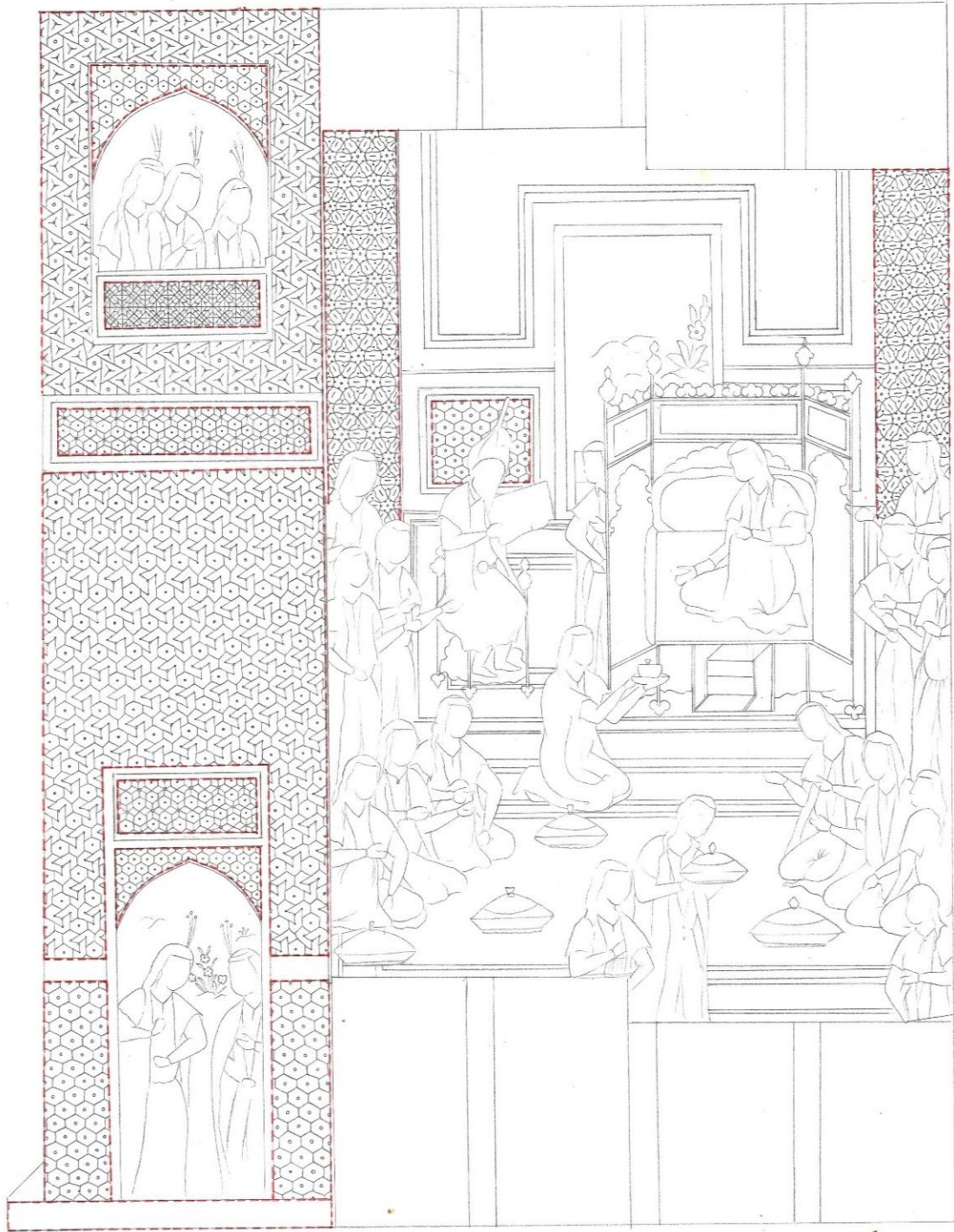
Geometrik bezemenin bulunduğu kapının yüzeyi, önce yatay ve dikey kahverengi çizgilerle kare paftalara ayrılarak, paftaların kesişim noktalarına daha küçük kareler ve siyah s çizgilerin kesişmesiyle oluşan geometrik desenle bezenmiştir. Kapının bulunduğu turuncu bordür içerisindeki turkuaz zeminli duvar yüzeyi, lacivert çizgilerden oluşan eş kenar üçgenler ve altıgenlerle süslenmiştir.

Resim 78: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:7

Çizim Planı 78: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:7

Çizim 78: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:7

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H. 1500/7

Eser Tarihi: XVI. Yüzyıl (?)

Eser Ebadı: 530mm*345mm

Eser Müstensihi: -

H. 1500 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde dört bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 78'de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak hanım sultan olduğu düşünülen kişinin etrafındaki figürler tasvir edilmiştir.

Birinci bölümde, minyatürde sayfanın sol tarafında teras, balkonu olan kubbe formunda giriş kapısına sahip mimari yapı bulunmaktadır.

İkinci ve dördüncü bölümlerde, altın cetveli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

Geometrik bezemenin yoğun olduğu ikinci bölümde, kapının kemer kısmı, altın zemin üzerine yapılan altıgen motifi ile süslenmiştir. Kapının üst kısmındaki lacivert yüzey, beyaz çizgilerle yapılmış altıgenlerin oluşturduğu altı kollu yıldız motifi ile süslenmiştir. Kapının iki yanındaki duvar yüzeyi, gri zemin üzerine beyaz çizgilerle yapılan bal peteği formundaki altıgenler ile süslenmiştir. Altıgenlerin orta kısımlarına altın nokta konmuştur. Duvarın yavruağzı zeminli orta kısmın üzerinde turuncu çizgilerle yapılan altıgenlerin kenar çizgilerinin uzatılıp kesişmesiyle oluşan çarkıfelek deseniyle bezenmiştir.

Mimari yapının alt ve üst duvar yüzeylerinin birleştiği kısımda, mavi zemin üzerine beyaz çizgiler ile yapılan altıgenlerin birleşiminden oluşan altı kollu yıldızlarla bezenmiştir.

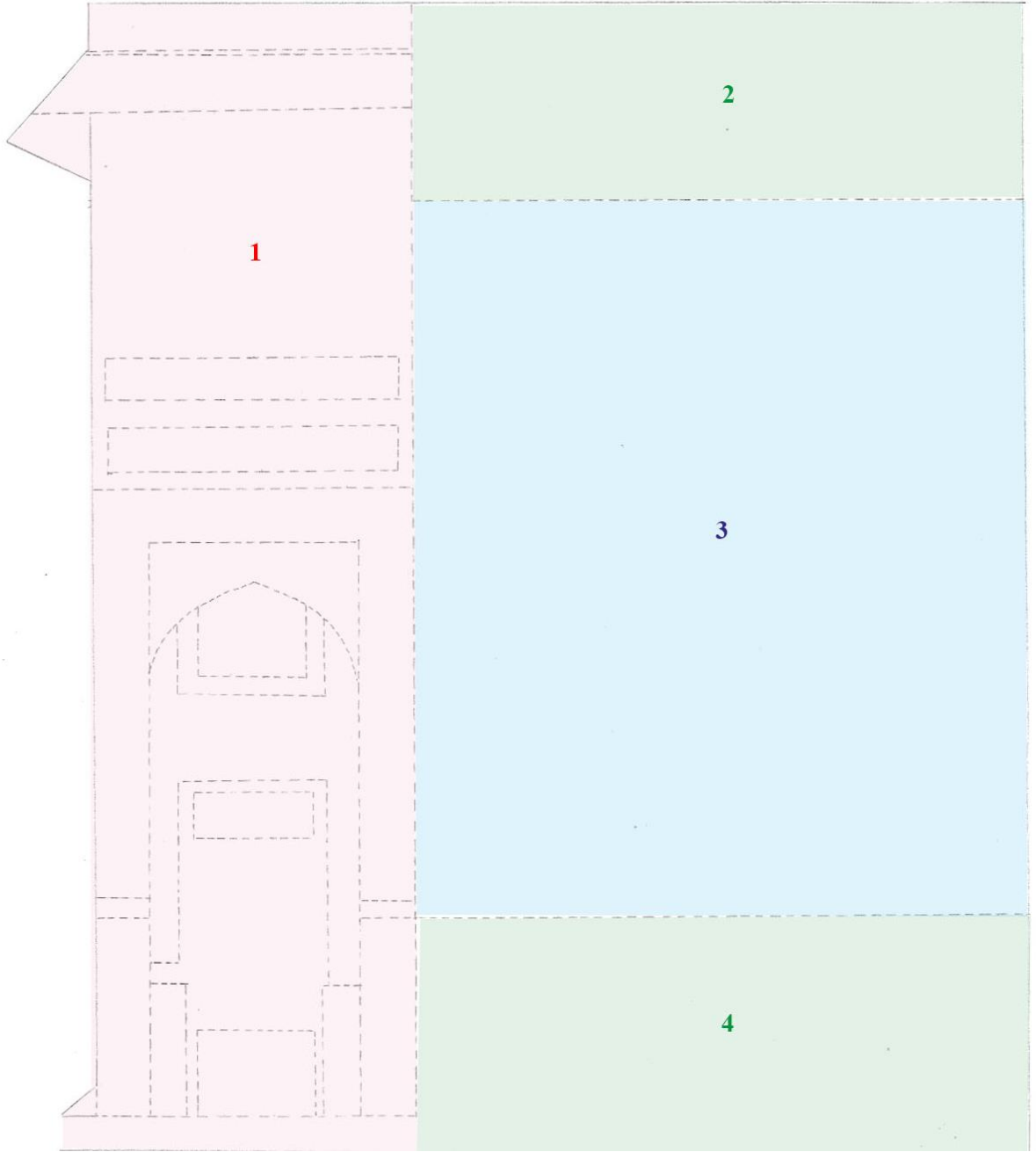
Yapının üst kısmında, üç figürün dışarı baktığı, limon küfü zemin üzerine altından yapılan altıgenlerin oluşturduğu altı kollu yıldızlarla süslenmiş kubbesi bulunan teras ya da balkon vardır. Gri renkli korkuluklar, kırmızı çizgiler ile önce yatay, dikey ve çapraz çizgilerle kare paftalara ayrılarak paftaların kesişim noktalarına yapılan sekiz kollu yıldızlarla bezenmiştir. Bu mimari unsurun bulunduğu yavruağzı zeminli duvar yüzeyi, eş kenar üçgenler ve altıgenler ile bezenmiştir. Altıgenler, ortasına birer lacivert nokta,

üçgenlerin ortasına ise altın nokta konularak, bu noktaya bağlanan ve üç köşeye bakan altın kesik çizgilerle süslenmiştir.

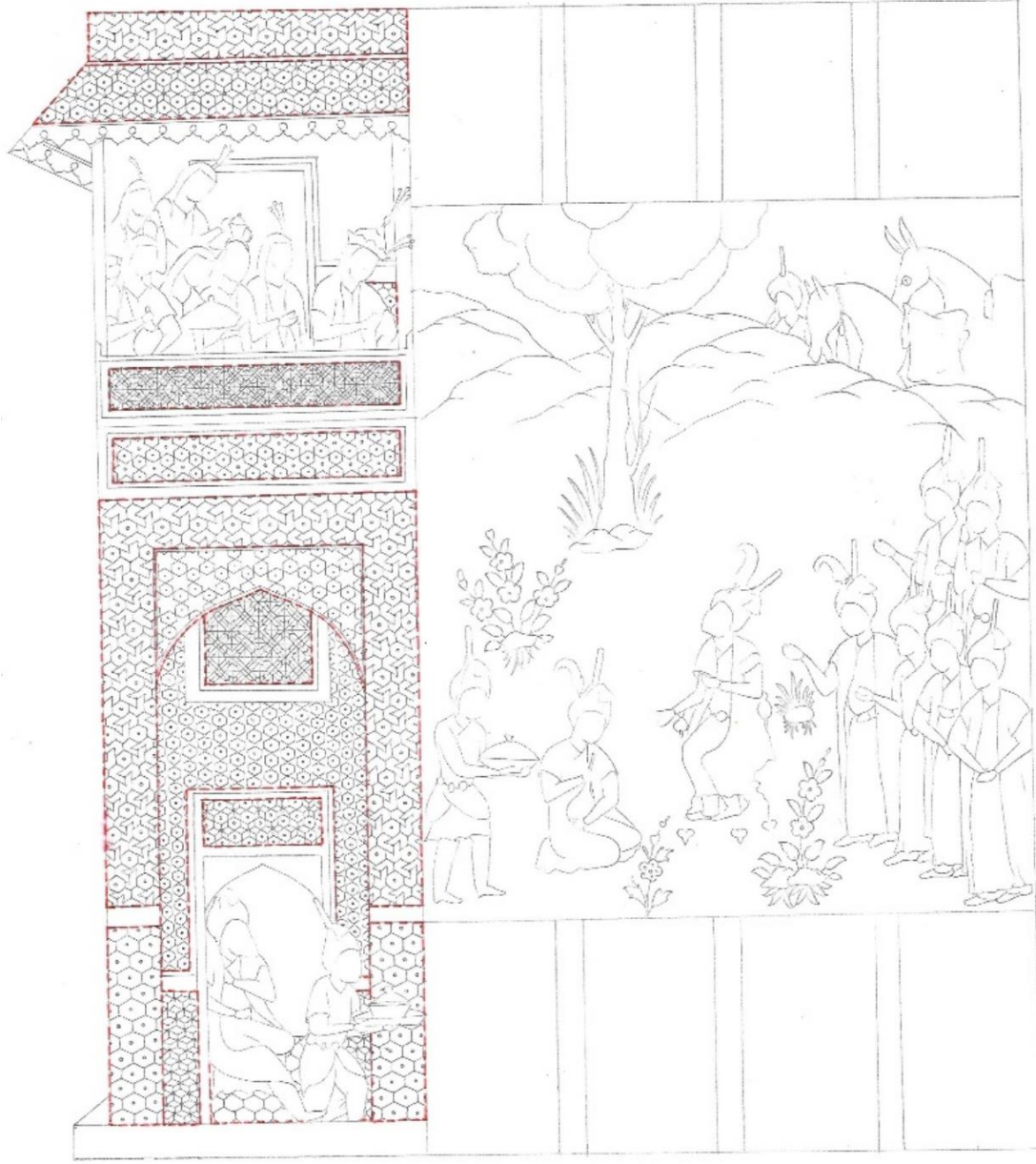

Resim 79: Firdevsi Şehnâme / TSMK. H.1500:8

Çizim Planı 79: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:8

Çizim 79: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:8

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H. 1500/8

Eser Tarihi: XVI. Yüzyıl (?)

Eser Ebadı: 530mm*345mm

Eser Müstensihî: -

H. 1500 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde dört bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 79'da görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada Muhtemelen hükümdar ve hanım sultan olduğu düşünülen kişiler ve yanlarındaki figürler tasvir edilmiştir.

Birinci bölümde, kubbe formunda giriş kapısına ve mazgal pencereye sahip, eyvan şeklinde kubbeli bir mimari yapı bulunmaktadır.

Geometrik bezemenin yoğun olduğu birinci bölümde, kapının üstünde yer alan kubbe kısmı, altın zemin üzerine yapılan altıgenlerin oluşturduğu altı kollu yıldız motifi ile süslenmiştir. Altı kollu yıldızların ortasına altı, altıgenlerin ortasına ise birer altın nokta konularak zenginleştirilmiştir.

Yapının, kubbe kısmı altın zemin üzerine yapılan altıgen motifi ile süslenmiş kapının, üst bölümündeki lacivert yüzey ise, beyaz çizgilerle yapılmış altıgenlerin oluşturduğu altı kollu yıldız motifi ile süslenmiştir. Altıgenlerin ve altı kollu yıldızların ortasına birer altın nokta konulmuştur.

Kapının üst kısmındaki gri zeminli mazgal pencerenin yüzeyi, bordo çizgilerle önce yatay, dikey ve çapraz çizgilerle kare paftalara ayrılarak, paftaların kesişim noktalarına yapılan sekiz kollu yıldız motifinin oluşturduğu geometrik motif ile bezenmiştir. Pencerenin bulunduğu kahverengi duvar yüzeyi, mavi altıgenlerin birleşimiyle oluşan altı kollu yıldız motifi ile süslenmiştir. Altıgenlerin orta kısımlarına birer altın nokta konulmuştur. Bu duvarın küf yeşili zeminli alt yüzeyi ise, öteleme simetrisi ile çoğaltılmış, altıgenlerin içerisine yapılan merkezlerinde altın noktalar bulunan altı kollu yıldız motifi ile süslendiği görülmektedir.

Mimari yapının en alt kısmındaki gri zemin yüzeyi, beyaz çizgilerle yapılan bal peteği formundaki altıgenlerle süslenmiştir. Duvarın yavruağzı zeminli yüzeyi üzeri turuncu çizgilerle yapılan altıgenlerin kenar çizgilerinin uzatılıp kesişmesiyle oluşan çarkıfelek deseniyle bezenmiştir.

Mimari yapının alt ve üst kısımlarını birleştiren duvar yüzeyi, mavi zemin üzerine beyaz çizgiler ile yapılan altıgenlerin birleşiminden oluşan altı kollu yıldızlarla bezenmiştir.

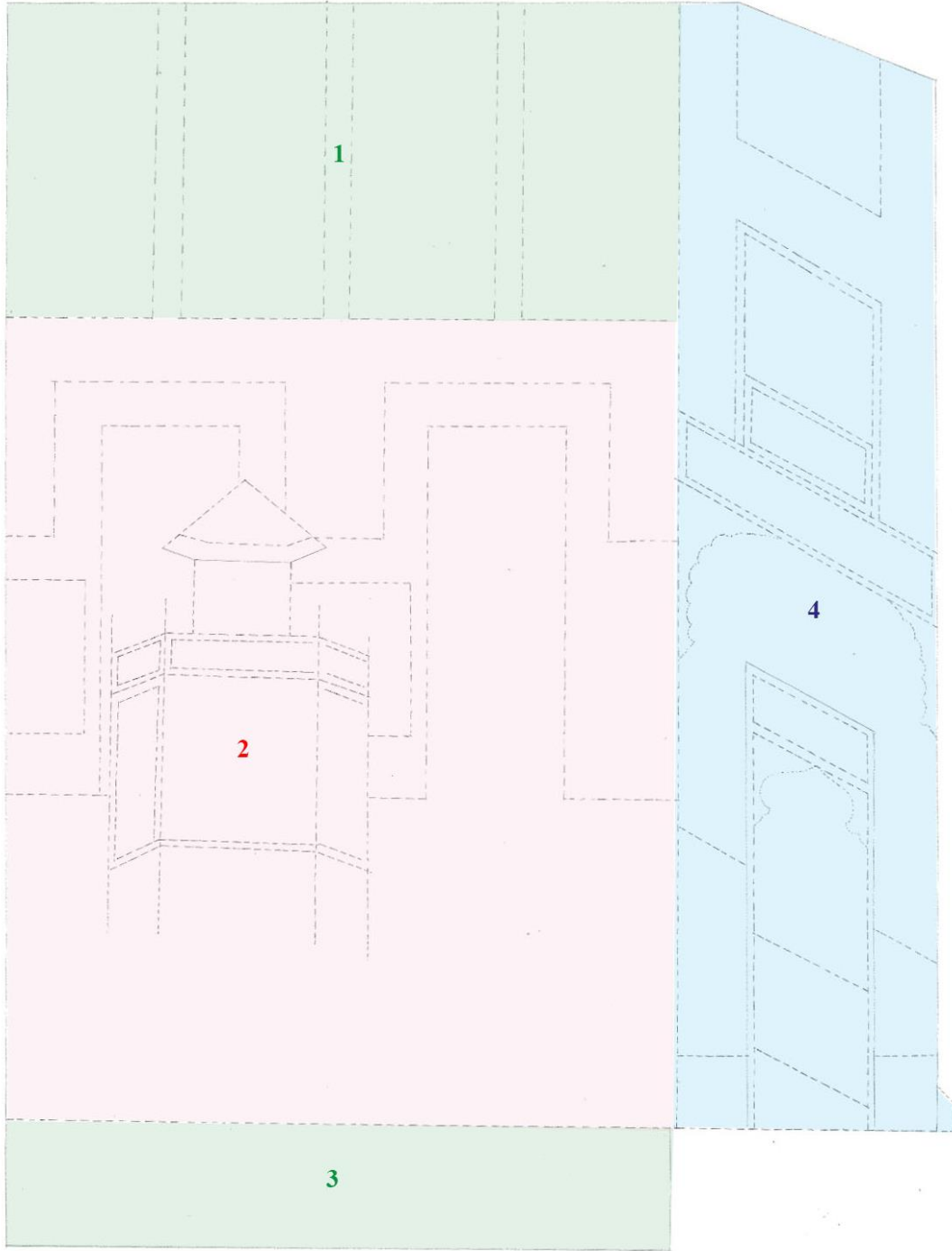
Yapının üst kısmında, biri hanım sultan olduğu düşünülen figürlerin görüldüğü, kapısı, gölgeliği ve korkulukları bulunan teras ya da balkon vardır. Gri rengindeki kenar kısımları, kırmızı çizgiler ile önce yatay, dikey ve çapraz çizgilerle kare paftalara ayrılarak paftaların kesişim noktalarına yapılan sekiz kollu yıldızlarla bezenmiştir. Figürlerin arka kısmında görülen turkuaz renkli duvar yüzeyi ise, siyah çizgilerden oluşan bal peteği formundaki altıgen motifiyle süslenmiştir. Altıgenlerin orta kısımlarına altın noktalar yapılmıştır. Balkonun, dendanlı saçakları bulunan ve iki kırmızı sütun ile desteklenen fûme renkli gölgeliğinin yüzeyi, kırmızı çizgilerden oluşan altıgenler ile yapılmış altı kollu yıldızlarla süslenmiştir. Yapının en üst kısmındaki duvar yüzeyi ise yavruağzı yapılan ikinci duvar yüzeyi ile aynı yapılmıştır.

İkinci ve dördüncü bölümlerde, altın cetveli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

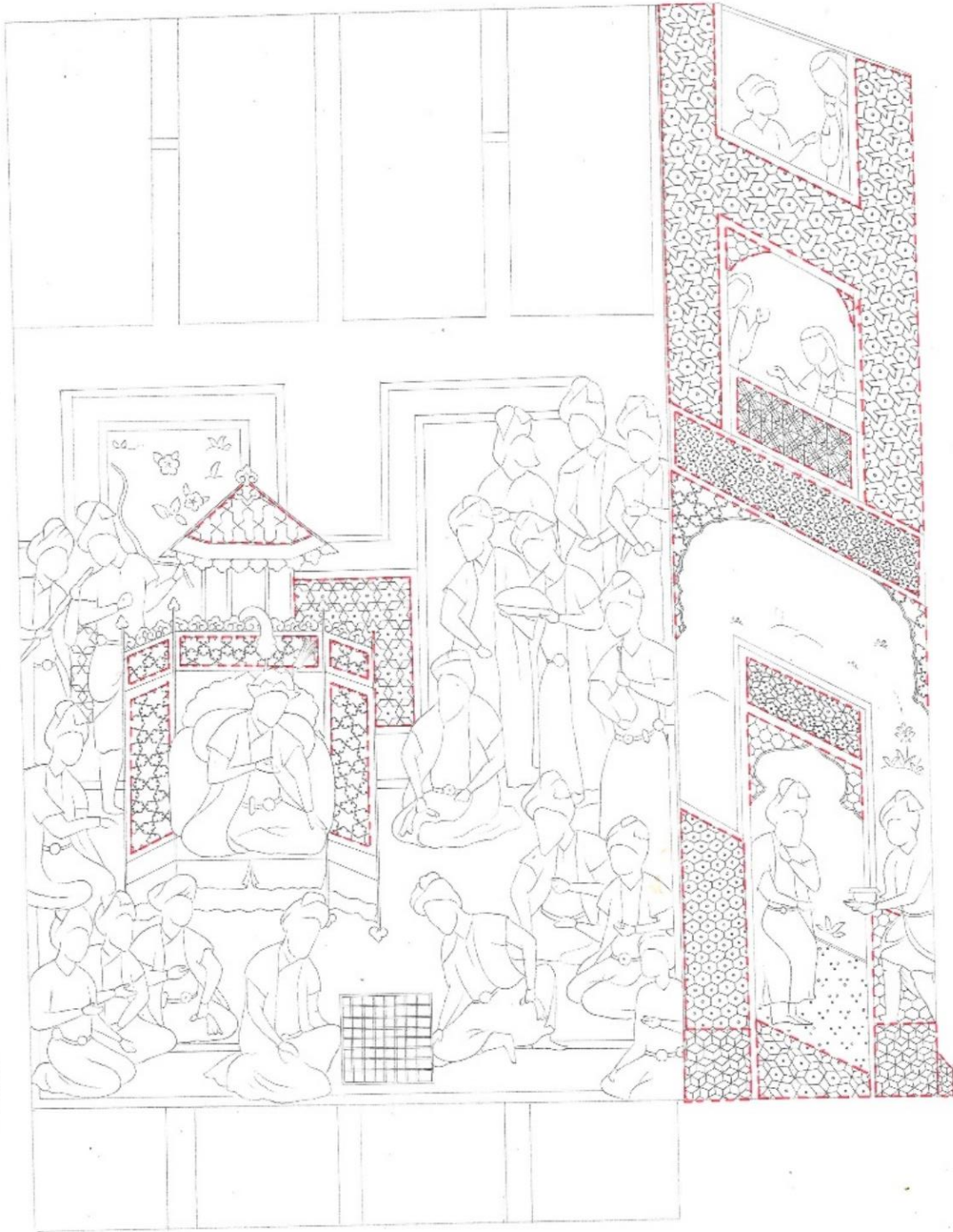
Üçüncü bölümde, gökyüzü altın, toprak zemin ise açık mavi tonlarında yapılmıştır. Toprak zemin üzerinde, çiçek açmış yer bitkileri, yeşil ağaç, iki at figürü ve altın tabura üzerinde teras ya da balkondaki hanım sultana bakan şehzade ya da hükümdar olduğu düşünülen kişi ile birlikte diğer figürler bulunmaktadır.

Resim 80: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:9

Çizim Planı 80: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:9

Çizim 80: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:9

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H. 1500/9

Eser Tarihi: XVI. Yüzyıl (?)

Eser Ebadı: 530mm*345mm

Eser Müstensihî: -

H. 1500/9 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde dört bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 80’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak padişahın etrafında farklı işlerle uğraşan figürler tasvir edilmiştir.

Birinci ve dördüncü bölümlerde, minyatürde gerçekleşen olayın anlatıldığı ibareler yer almaktadır.

İkinci bölümde, içerisinde pembe bordürlü mavi bir halının bulunduğu mekanda hükümdar olduğu düşünülen kişinin huzurunda ayakta veya oturan kişilerin dışında satranç oynayan figürlerde görülmektedir. Hükümdarın arkasında, halının üst kısmına doğru lila toprak zemin ve çiçek açmış yer bitkilerinin görüldüğü yan yana iki pencere, balkon veya kapı olduğu tahmin edilen mimari unsur bulunmaktadır.

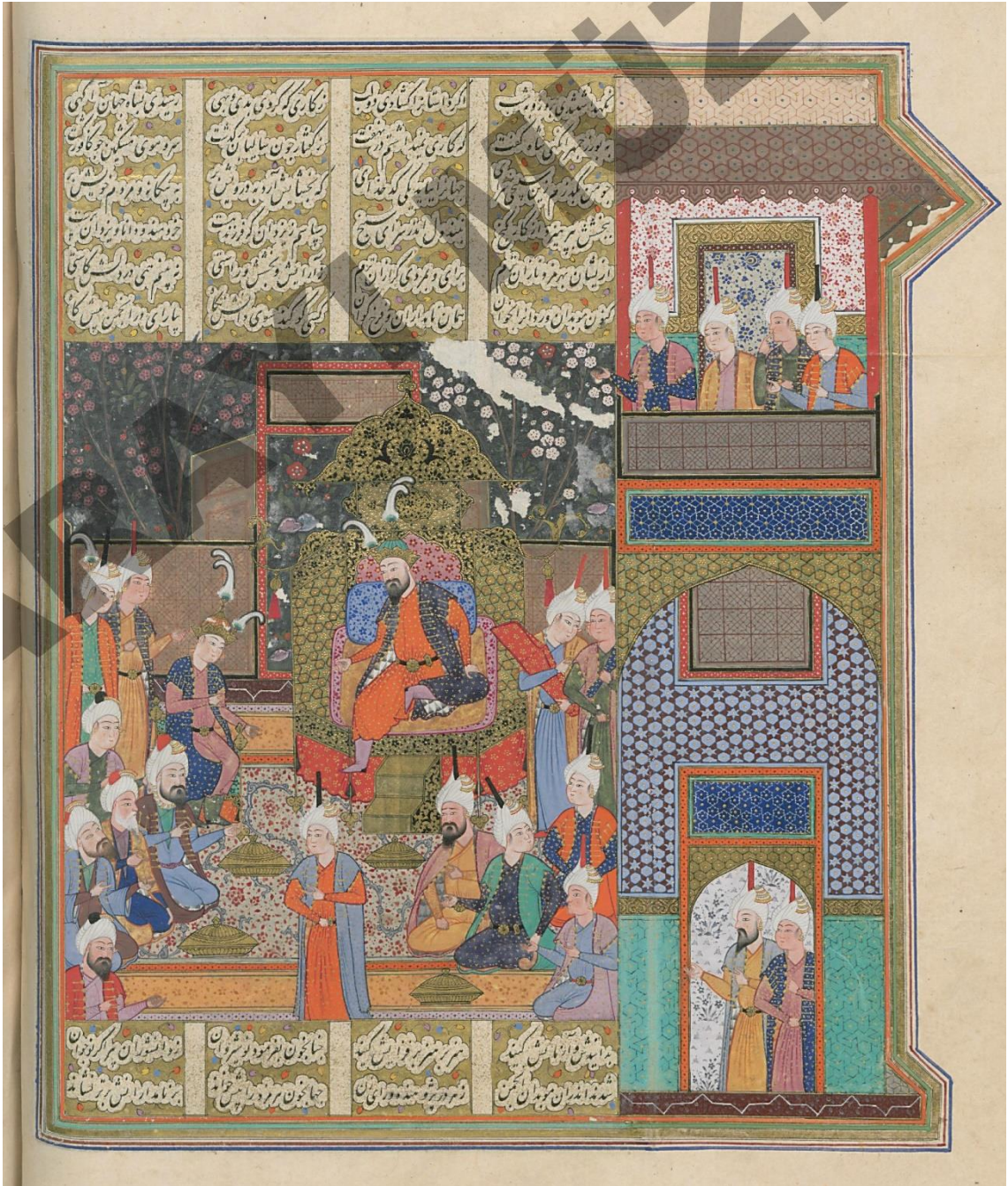
Bu alanda görülen geometrik motifler, tahtın tozpembe renkli kubbe kısmı dikey mekik formunda süslenmiş, kahverengi duvar yüzeyi ise, aralarında boşluk bırakılarak küf yeşili renginde yapılan altı kollu yıldız motifi ile bezenmiştir. Altı kollu yıldız motifinin orta kısımlarına altın renkli noktalar konulduğu görülmektedir.

Üçüncü bölümde, kubbe formunda giriş kapısına sahip mimari yapı yer almaktadır.

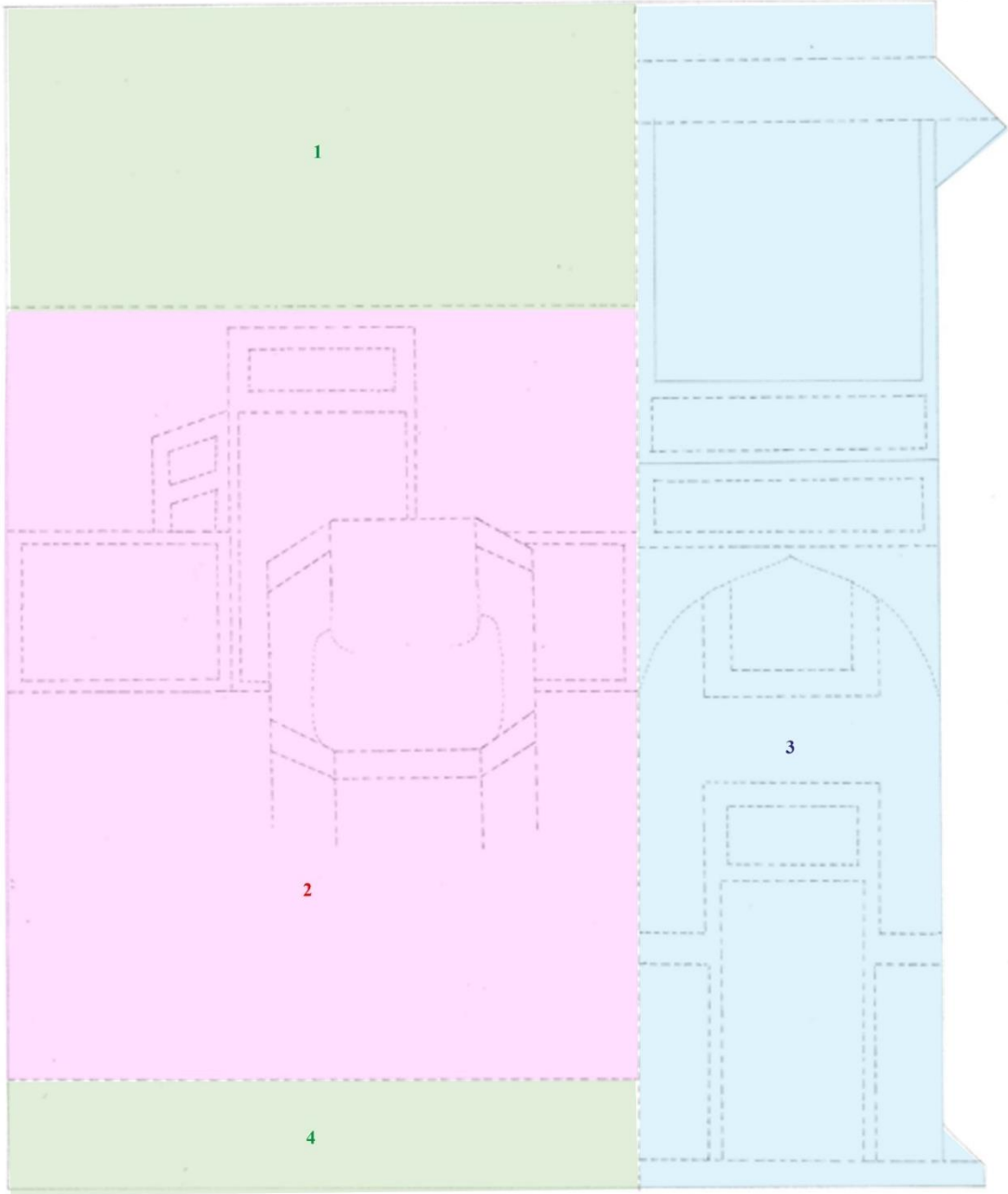
Geometrik bezemenin yoğun olduğu üçüncü bölümde, duvar yüzeyi altın üzerine altıgenlerden oluşmuş altı kollu yıldız motifiyle süslenmiş kubbe formu yüzey bulunmaktadır. Kapının kubbe kısmı, altın zemin üzerine yapılan altıgen motifi ile süslenmiştir. Kapının üst kısmındaki lacivert yüzey, beyaz çizgilerle yapılmış altıgenlerin oluşturduğu altı kollu yıldız motifi ile süslenmiştir. Kapının iç kısmında görülen bir figür, pembe zemin üzerine bordo çizgilerle yapılmış altıgenlerin birleşiminden oluşan altı kollu yıldız motifi ile bezenmiş yüzeyin üst kısmındaki mavi üzerine siyah üç noktalar bulunan

yolda yürümektedir. Kapının sağında ve solundaki alt kısımdaki duvar yüzeyi, öteleme simetrisi ile çoğaltılmış, altıgenlerin içerisine yapılan köşeleri birleştirilmiş altı kollu yıldız motifi ile süslenmiştir. Kapının iki yanında yer alan gri zemin üzerine beyaz çizgilerle yapılan bal peteği formundaki altıgenler ile süslenmiştir. Altıgenlerin orta kısımlarına altın nokta konmuştur.

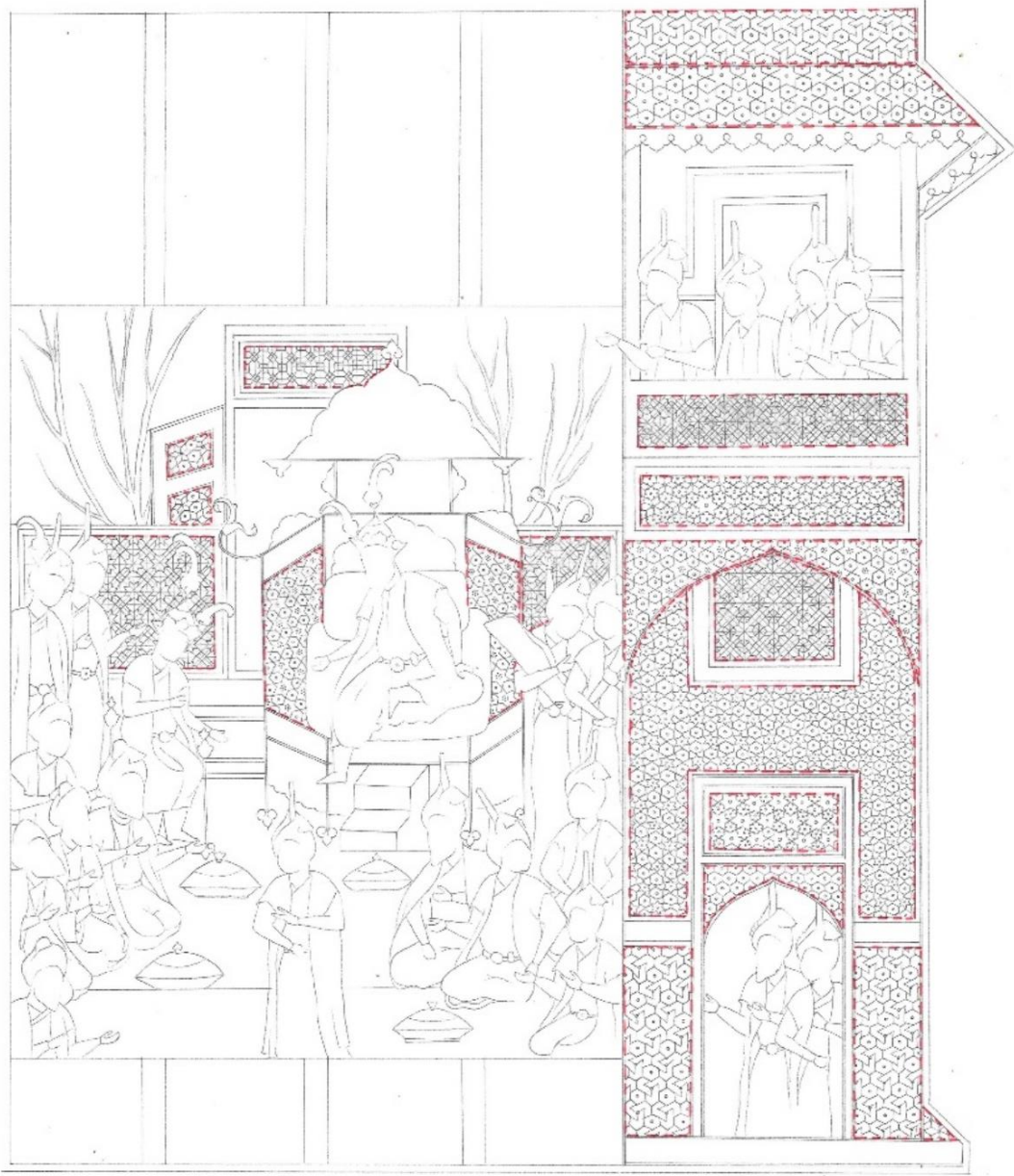
Alt duvar ile üst duvarı birleştiren yüzey lacivert zemin üzerine altıgenlerden oluşan orta kısımlarına birer altın nokta konulmuş altı kollu yıldız motifiyle süslenmiştir. Pembe zeminli üst duvar yüzeyi ise, koyu pembe çizgilerle yapılan altıgenlerin kenar çizgilerinin uzatılıp kesişmesiyle oluşan çarkıfelek motifi ile bezenmiştir. Altıgenlerin orta kısımları, birer altın nokta ile süslenmiştir. Duvar üzerinde, biri altın zeminli altıgenlerle süslenmiş ve kubbe formunda yapılmış iki pencere ya da balkon bulunmaktadır. Pencere veya balkonda figürler görülmektedir.

Resim 81: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:10

Çizim Planı 81: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:10

Çizim 81: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:10

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H. 1500/10

Eser Tarihi: XVI. Yüzyıl (?)

Eser Ebadı: 530mm*345mm

Eser Müstensihî: -

H. 1500/10 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde dört bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 81'de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak padişah olduğu tahmin edilen kişinin huzurundaki figürler tasvir edilmiştir.

Birinci ve dördüncü bölümlerde, minyatürde gerçekleşen olayın anlatıldığı ibareler yer almaktadır.

İkinci bölümde, minyatürün sağında teras veya balkonu olan bir mimari yapı bulunmaktadır.

Geometrik bezemenin yoğun olduğu ikinci bölümde, mimari yapının kubbe kısmı, altın zemin üzerine yapılan altıgenlerin oluşturduğu altı kollu yıldız ile süslenmiştir. Altı kollu yıldızların ortasına altı, altıgenlerin ortasına ise birer altın nokta konulduğu görülmektedir.

İki kişi bulunan kapının kubbe kısmı, altın zemin üzerine yapılan altıgen motifi ile süslenmiştir. Kapının üst kısmındaki lacivert yüzey, beyaz çizgilerle yapılmış altıgenlerin oluşturduğu altı kollu yıldız motifi ile süslenmiştir. Duvar yüzeyinin altı kısmı turkuaz zemin üzerine siyah çizgilerle yapılan altıgenlerin kenar çizgilerinin uzatılıp kesişmesiyle oluşan çarkıfelek motifi ile bezenmiştir. Altıgenlerin orta kısımları, birer altın nokta ile süslenmiştir.

Kahverengi duvar yüzeyi üzerine yapılan mavi altıgenlerin birleşiminden oluşan altı kollu yıldız motifi ile bezenmiştir. Altıgenlerin ve altı kollu yıldızların orta kısımlarına altın noktalar konmuştur. Belirtilen duvar üzerinde, bej zemin rengine mazgal pencere bulunmaktadır. Bu mimari unsurun yüzeyi, bordo çizgilerle önce yatay, dikey ve çapraz

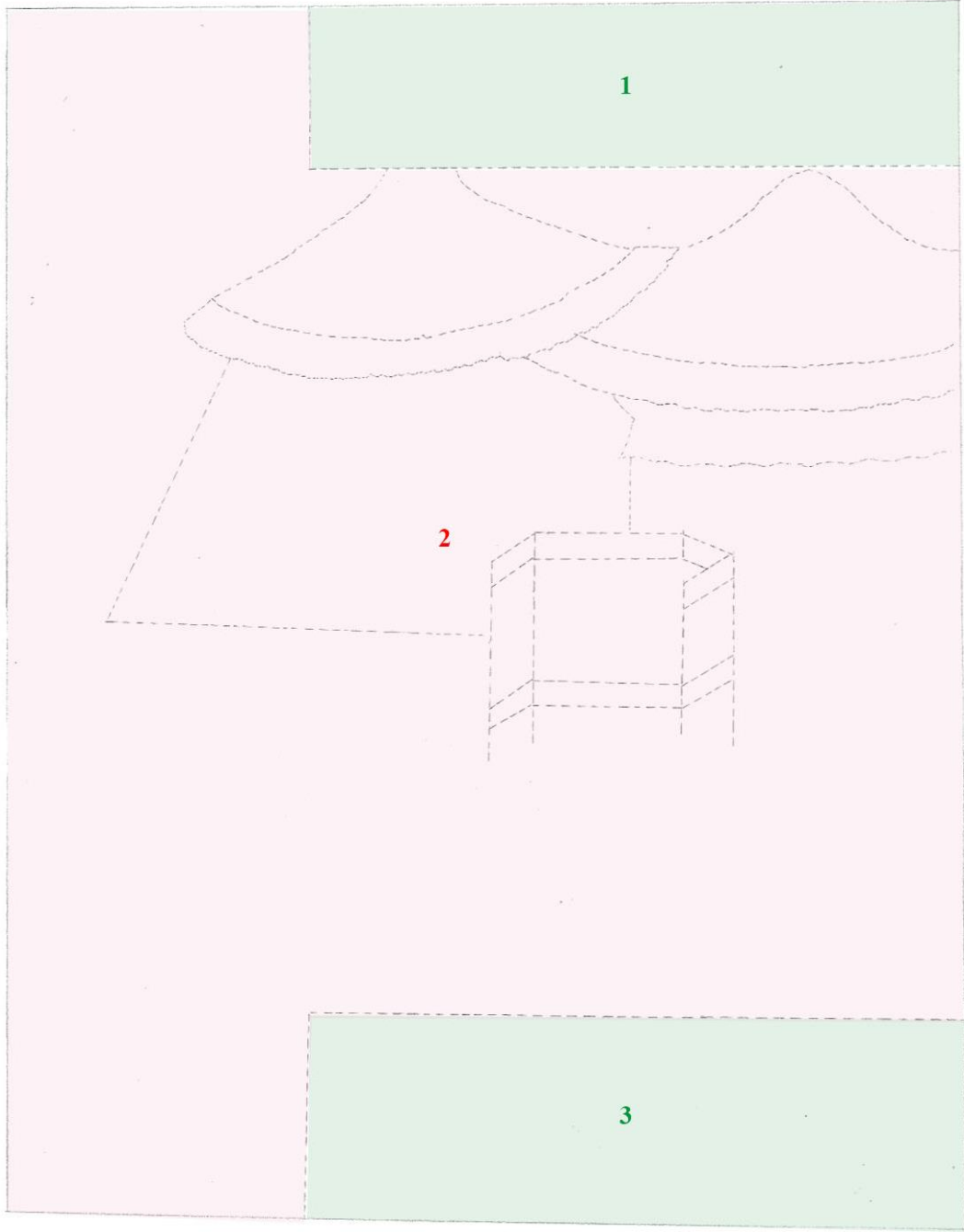
izgilerle kare paftalara ayrılarak, paftaların kesişim noktalarına yapılan sekiz kollu yıldız motifinin oluşturduğu geometrik motif ile bezenmiştir.

Kapının st kısmında bulunan kubbe formlu lacivert zeminli duvar yüzeyi, beyaz çizgilerle yapılmış altıgenlerin oluşturduğu altı kollu yıldız motifi ile süslenmiştir. Altıgenlerin ve altı kollu yıldızların ortasına birer altın nokta konularak süslenmiştir.

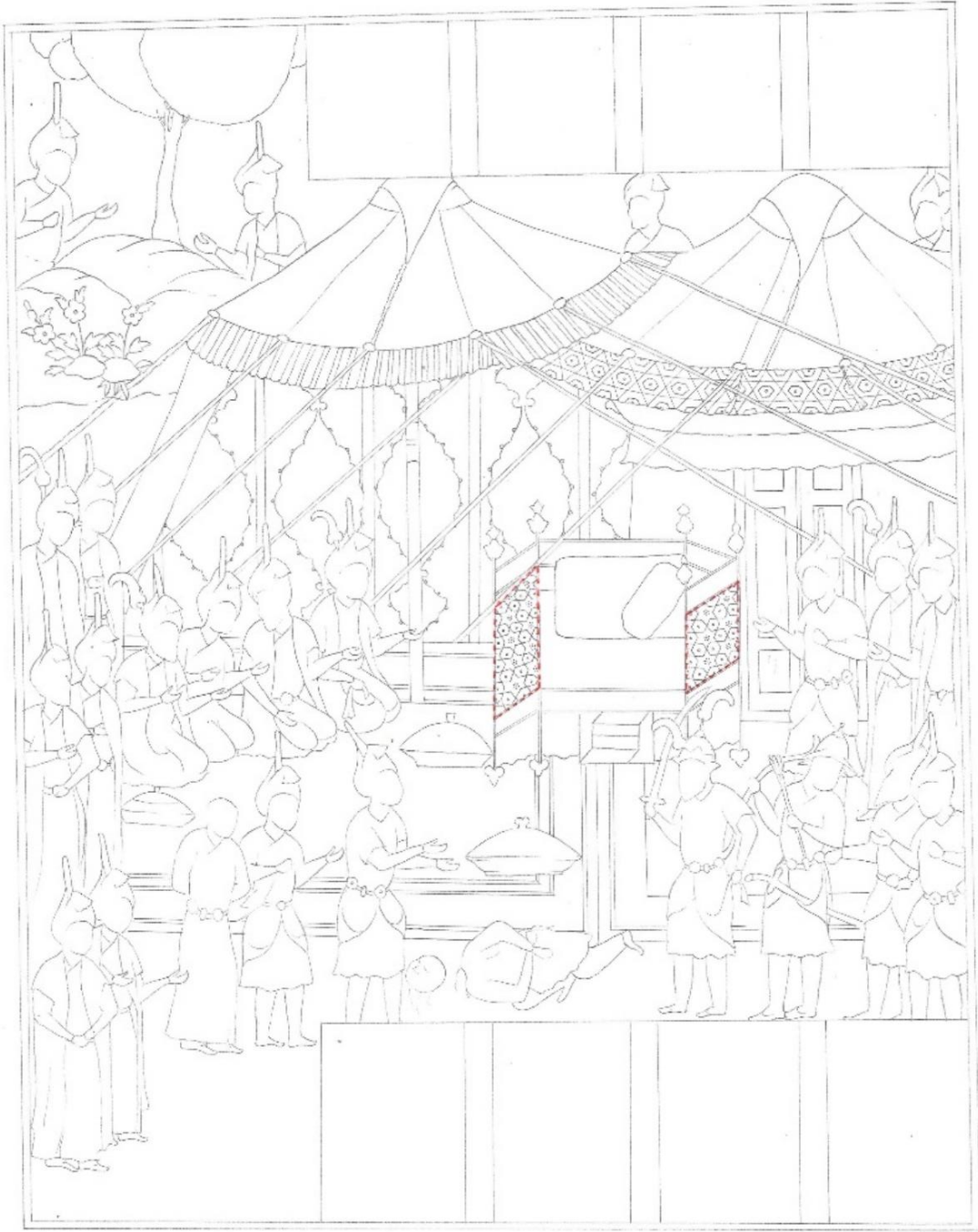
Yapının st kısmında dört figürün oturduğu, kapısı, gölgeliği ve korkuluk kısmı bulunan teras ya da balkon vardır. Bej renkli korkuluk kısımları kırmızı çizgiler ile önce yatay, dikey ve çapraz çizgilerle kare paftalara ayrılarak paftaların kesişim noktalarına yapılan sekiz kollu yıldız motifi ile bezenmiştir. Figürlerin arka kısmında görülen turkuaz renkli duvar yüzeyi ise, siyah çizgilerden oluşan bal peteği formundaki altıgen motifiyle süslenmiştir. Altıgenlerin orta kısımlarına altın noktalar yapılmıştır. Balkonun, dendanlı saçakları bulunan ve iki kırmızı sütün ile desteklenen fme renkli glgeliğin yüzeyinde kırmızı çizgilerden oluşan altıgenler ile yapılmış altı kollu yıldız motifi ile süslenmiştir. Altıgenlerin ve altı kollu yıldızın orta kısımlarına birer nokta konulmuştur. Yapının en st kısmındaki yavruağzı zeminli duvar yüzeyi, turuncu çizgilerle yapılan altıgenlerin kenar çizgilerinin uzatılıp kesişmesiyle oluşan çarkıfelek motifi ile bezenmiştir. Altıgenlerin orta kısımları, birer lacivert nokta ile süslenmiştir. Duvar yüzeyi ile balkonu ya da terası birleştiren alan ise, mavi zemin üzerine beyaz çizgiler ile yapılan altıgenlerin birleşiminden oluşan altı kollu yıldız motifi ile bezenmiştir.

Resim 82: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:11

Çizim Planı 82: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:11

Çizim 82: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:11

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H. 1485/12

Eser Tarihi: XVI. Yüzyıl (?)

Eser Ebadı: 530mm*345mm

Eser Müstensihî: -

H. 1485/12 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde dört bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 82’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak padişah olduğu düşünülen figüre kılıç ile gösteri yapan fil tasviri yapılmıştır.

Birinci ve dördüncü bölümlerde, minyatürde gerçekleşen olayların anlatıldığı ibareler yer almaktadır.

İkinci bölümdeki gökyüzü mavi, toprak zemin ise altın ve kahverengi tonlarında üzerinde çiçek açmış yer bitkileri ve ağaçlar ve bu alanın alt kısmında hortumu ile kılıç gösterisi yapan fil tasvir edilmiştir.

Filin bulunduğu yer açık pembe renkli zemin üzerine lacivert altıgenlerden oluşan altı kollu yıldız ile bezenmiş yüzey kaplaması bulunmaktadır.

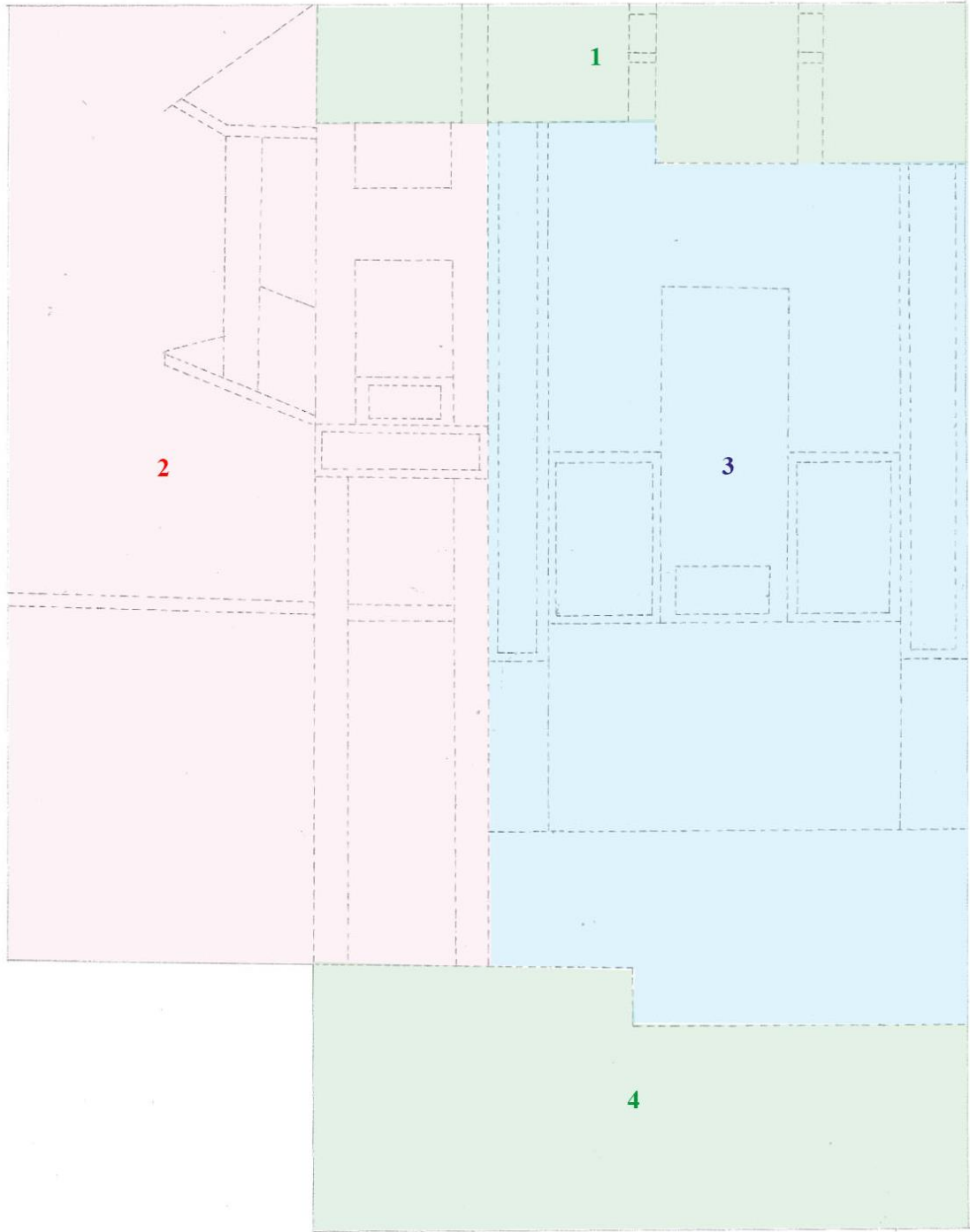
Üçüncü bölümde ise, çıkma balkonu bulunan mimari bir yapıda dinlenmekte olan muhtemelen padişah olduğu düşünülen kişi görülmektedir. Bu figürün arka kısmında renkli brandalarla kapalı kapı bulunmaktadır.

Geometrik bezemenin yoğun olduğu üçüncü bölümde, Kapının krem renkli zemin üzeri önce yatay ve dikey çizgilerle kare paftalara ayrılmış ve paftaların kesişim noktalarına yapılan sekiz köşeli yıldız motifi ile süslenmiştir. Kapının sağında ve solundaki küf yeşili zeminli duvar yüzeyi, koyu yeşil altıgenler ile bezenmiştir.

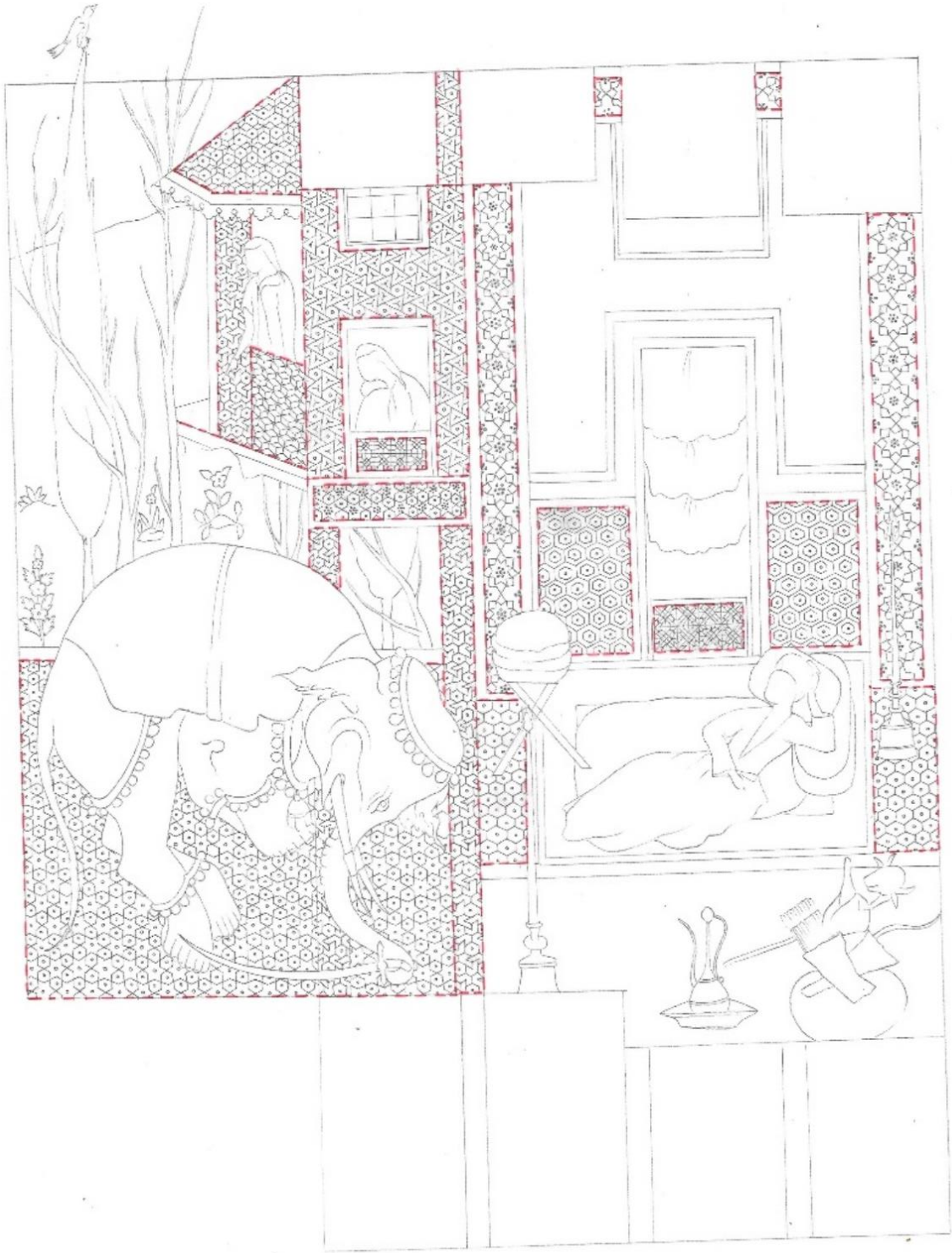
Yapının çıkma balkonun sağ kısmındaki yüzey, yavruağzı zemin üzerine altıgenlerden oluşan çarkifelek motifi ile süslenmiş sütunlar üzerinde bir kadın figürünün görüldüğü pencereye sahiptir. Çıkma balkon duvar yüzeyi krem renkli eşkenar üçgenlerden oluşan bordo renkli altıgenlerle bezendiği görülmektedir. Sütunlar ile bu duvar yüzeyi arasındaki lacivert zeminli kısım ise altıgenlerden oluşan altı kollu yıldız motifi ile süslenmiştir.

Yapının en sol kısmında bulunan çıkma balkonun yavruağzı rengindeki duvar yüzeyleri altıgenlerden oluşan çarkıfelek motifi ve altılı yıldız motifleri yer almaktadır. Balkonun gri dendanlı saçaklara sahip çatısının yavruağzı rengindeki yüzeyi ise altıgenlerden oluşan altı kollu yıldız motifleri ile süslenmiştir.

Çizim Planı 83: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:12

Çizim 83: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:12

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H. 1485/12

Eser Tarihi: XVI. Yüzyıl (?)

Eser Ebadı: 530mm*345mm

Eser Müstensihi: -

H. 1485/12 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde dört bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 83'de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak padişah olduğu düşünülen figüre kılıç ile gösteri yapan fil tasviri yapılmıştır.

Birinci ve dördüncü bölümlerde, minyatürde gerçekleşen olayların anlatıldığı ibareler yer almaktadır.

İkinci bölümdeki gökyüzü mavi, toprak zemin ise altın ve kahverengi tonlarında üzerinde çiçek açmış yer bitkileri ve ağaçlar ve bu alanın alt kısmında hortumu ile kılıç gösterisi yapan fil tasvir edilmiştir.

Filin bulunduğu yer açık pembe renkli zemin üzerine lacivert altıgenlerden oluşan altı kollu yıldız ile bezenmiş yüzey kaplaması bulunmaktadır.

Üçüncü bölümde ise, çıkma balkonu bulunan mimari bir yapıda dinlenmekte olan muhtemelen padişah olduğu düşünülen kişi görülmektedir. Bu figürün arka kısmında renkli brandalarla kapalı kapı bulunmaktadır.

Geometrik bezemenin yoğun olduğu üçüncü bölümde, Kapının krem renkli zemin üzeri önce yatay ve dikey çizgilerle kare paftalara ayrılmış ve paftaların kesişim noktalarına yapılan sekiz köşeli yıldız motifi ile süslenmiştir. Kapının sağında ve solundaki küf yeşili zeminli duvar yüzeyi, koyu yeşil altıgenler ile bezenmiştir.

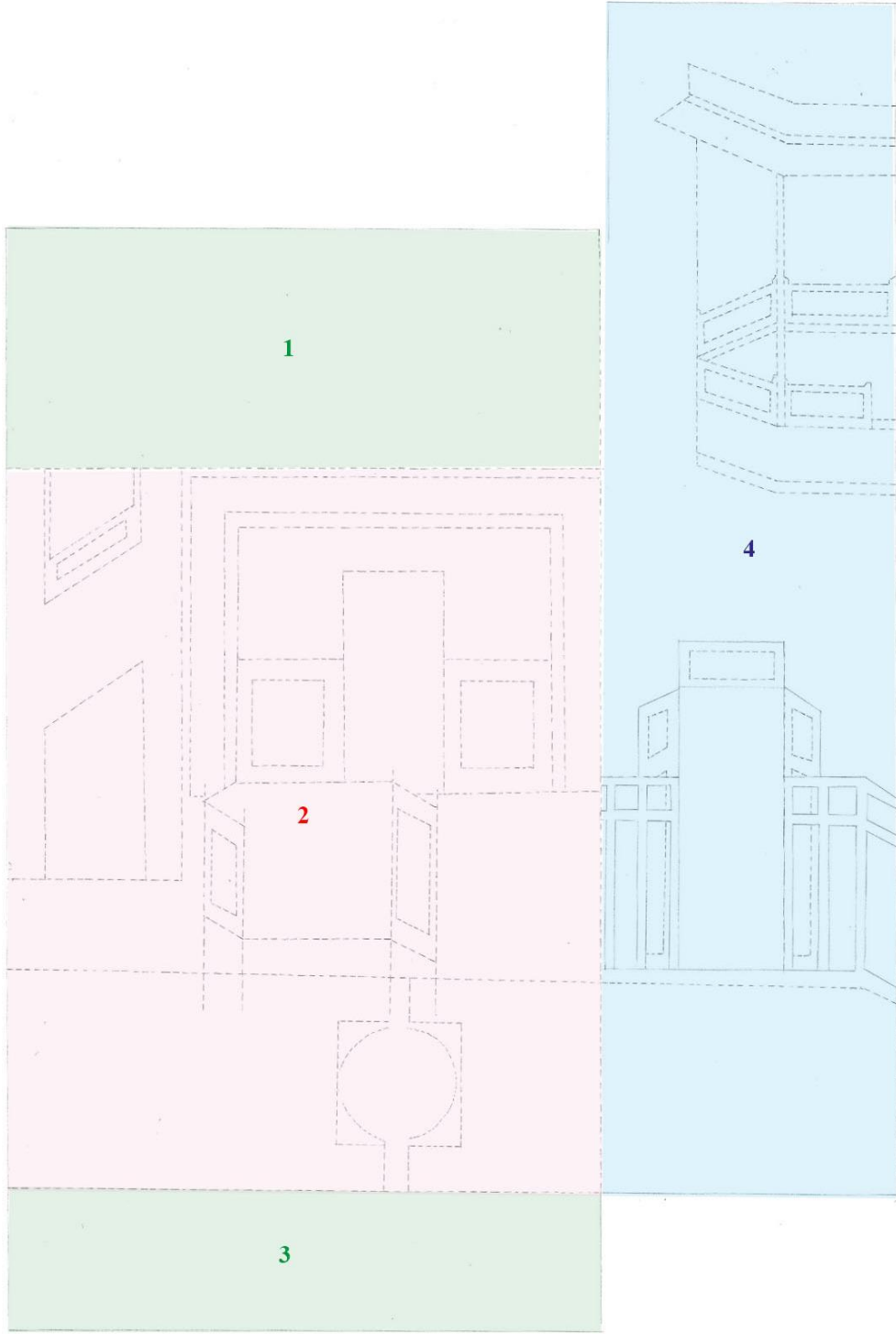
Yapının çıkma balkonun sağ kısmındaki yüzey, yavruağzı zemin üzerine altıgenlerden oluşan çarkifelek motifi ile süslenmiş sütunlar üzerinde bir kadın figürünün görüldüğü pencereye sahiptir. Çıkma balkon duvar yüzeyi krem renkli eşkenar üçgenlerden oluşan bordo renkli altıgenlerle bezendiği görülmektedir. Sütunlar ile bu duvar yüzeyi arasındaki lacivert zeminli kısım ise altıgenlerden oluşan altı kollu yıldız motifi ile süslenmiştir.

Yapının en sol kısmında bulunan çıkma balkonun yavruağzı rengindeki duvar yüzeyleri altıgenlerden oluşan çarkıfelek motifi ve altılı yıldız motifleri yer almaktadır. Balkonun gri dendanlı saçaklara sahip çatısının yavruağzı rengindeki yüzeyi ise altıgenlerden oluşan altı kollu yıldız motifleri ile süslenmiştir.

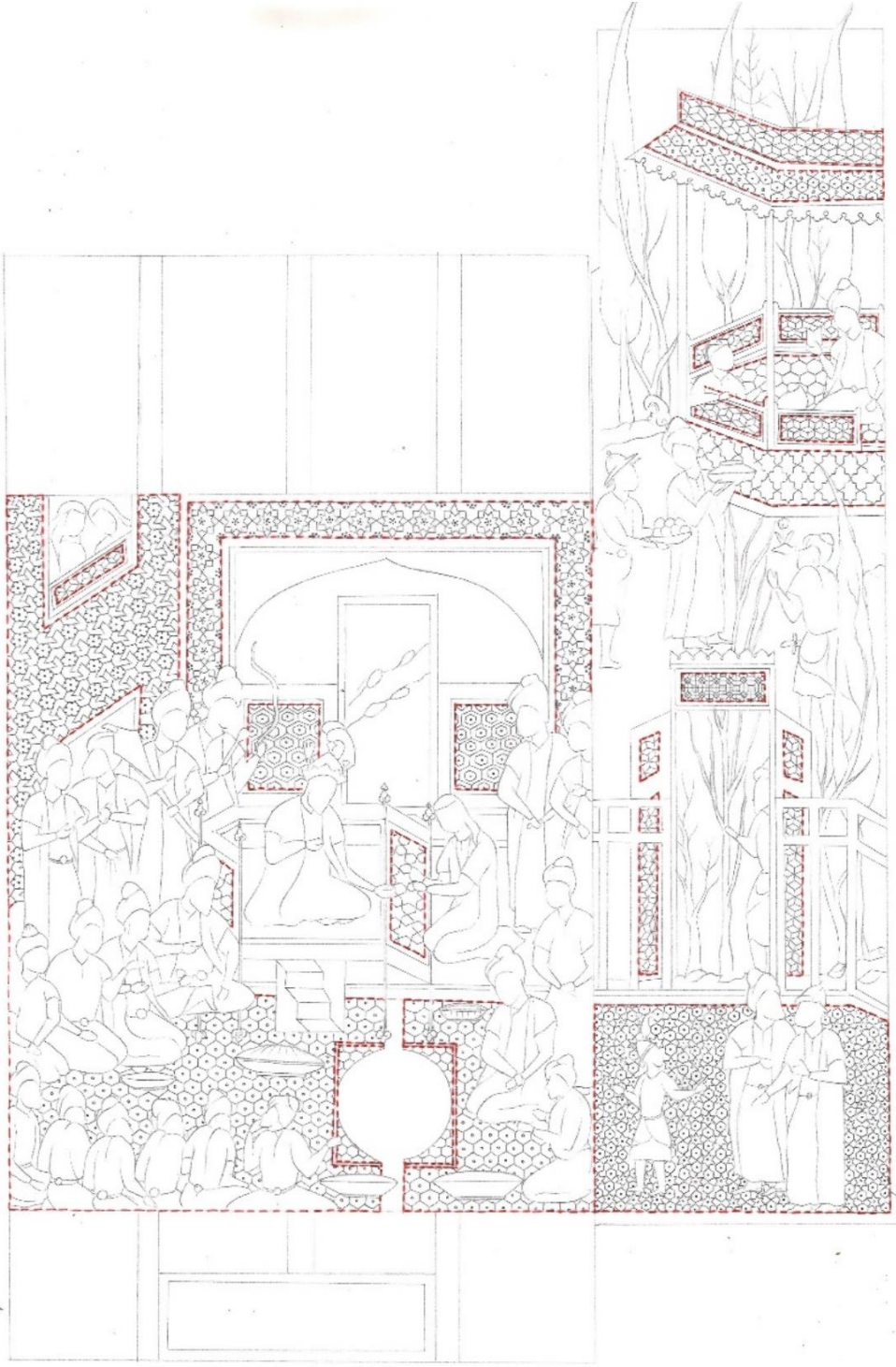

Resim 84: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:13

Çizim Planı 84: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:13

Çizim 84: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:13

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H. 1485/13

Eser Tarihi: XVI. Yüzyıl (?)

Eser Ebadı: 530mm*345mm

Eser Müstensihi: -

H. 1485/13 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde dört bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 84'de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak padişahın huzurunda toplanan figürler tasvir edilmiştir.

Birinci ve dördüncü bölümlerde, Minyatürde gerçekleşen olayın anlatıldığı ibareler yer almaktadır.

İkinci bölümde, minyatürün sağ tarafında çevresi kırmızı çitlerle çevrilmiş avluda ve bahçe kamelyasında geçen olayların ve gökyüzünün altın olduğu toprak zemin üzerinde çeşitli yer bitkilerinin bulunduğu doğa manzarası tasviri bulunmaktadır.

Geometrik bezemenin de bulunduğu ikinci bölümde, kamelyanın mavi duvar yüzeyi mekik motifi ile yavruağzı renkli kenar kısımları ise altılı yıldız motifi ile süslenmiştir. Kamelyanın iç zemin yüzeyi ise limonküfü rengine yapılarak pal peteği formundaki altıgenler ile süslenmiştir. Kamelyanın bordo çizgilerle, altıgenlerden oluşan altı kollu yıldız motifi ile süslenmiş gölgelik kısmı ve altılı yıldız motifi ile süslenmiş çatı kısmı bulunmaktadır.

Minyatürün sağ alt kısmındaki avlunun, lacivert zemin üzerine mavi altıgenlerden oluşan altı kollu yıldız motifi ile süslenmiş yüzey kaplaması görülmektedir. Giriş kapısı ise altılı yıldız motifleriyle süslenmiştir.

Üçüncü bölümde, en soldaki kısımdaki tahta muhtemelen padişah olduğu tahmin edilen ve yanındaki figüründe hanım sultan olduğu tahmin edilmektedir. Ve etrafında ayakta ve ya oturan diğer figürler bulunmaktadır. Tahtın arkasında görülen çiçek açmış yer bitkileri ve akan bir derenin görüldüğü pencere veya balkon kapısı bulunmaktadır.

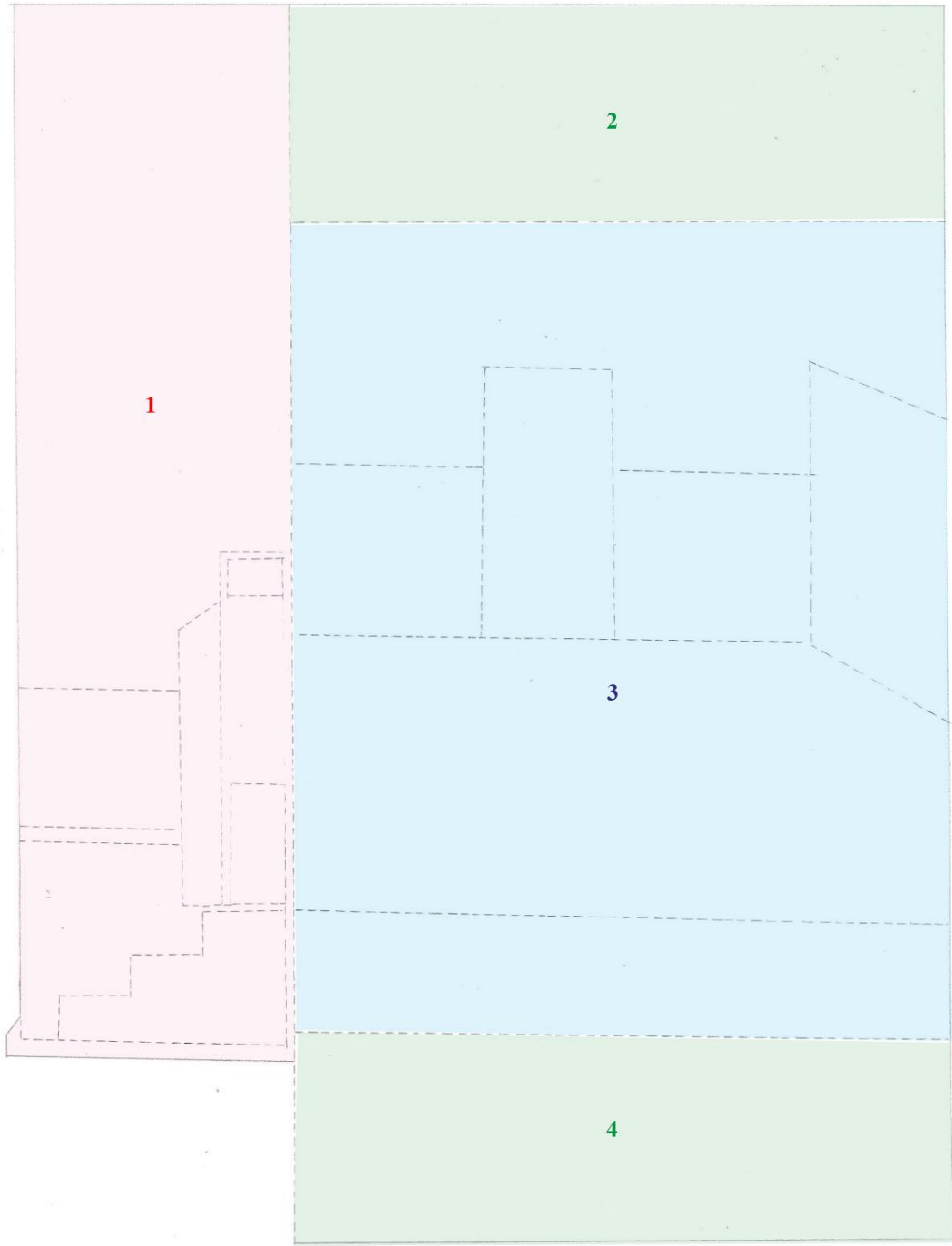
Minyatürün sol tarafındaki görülen geometri bezeme unsurları, en sol kısımdaki yavruağzı zemin üzeri bal peteği formunda altıgenlerle bezenmiş yüzey kaplaması görülmektedir. Taht, beşgen formda yapılmış ve kenar yüzeyleri altın zemin üzerine altı kollu yıldız motifi ile süslenmiştir.

Mimari unsurların bulunduğu limonküfü rengindeki duvarın yüzeyi, orta kısımlarına altın noktalar yapılmış bordo renkli altıgen motifi ile süslenmiştir. Duvarın üst kısmında ince altın cetveller arasındaki altın zemin üzerine zencirek motifi yapılmıştır. Bu duvar, bordo zemin üzerine mavi sekiz kollu yıldız ve artı motifleriyle süslenmiş bordür şeklinde çevrelenmiştir.

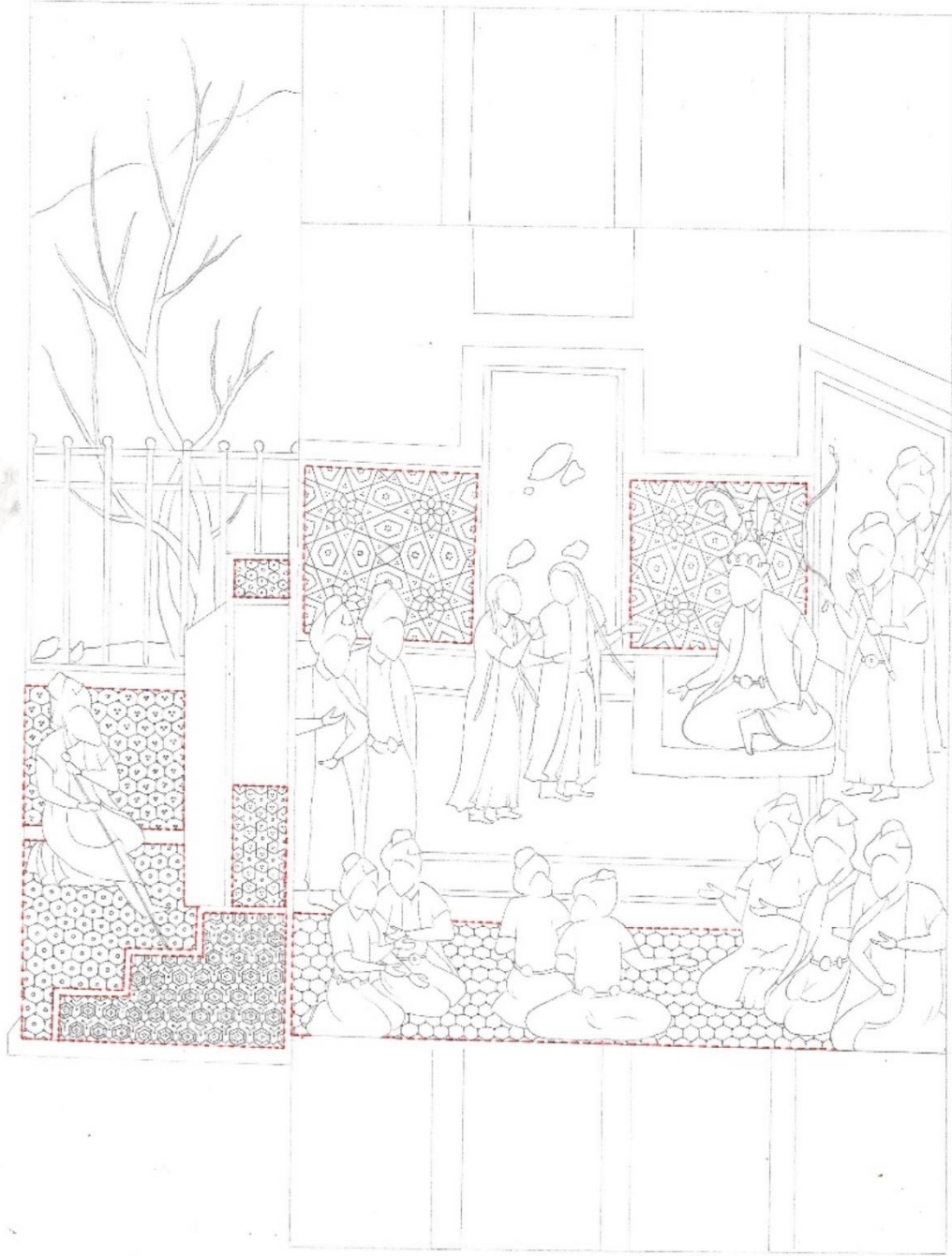
Sayfanın solundaki, iki kadın figürünün dışarı baktığı pencerenin de bulunduğu, yavruağzı zeminli duvar yüzeyi ise, mavi altıgenlerden oluşan çarkıfelek motifi ile süslenmiştir. Yapının somon rengindeki pencere korkuluğu, altılı yıldız motifi ile süslenmiştir.

Resim 85: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:14

Çizim Planı 85: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:14

Çizim 85: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:14

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H. 1500/14

Eser Tarihi: XVI. Yüzyıl (?)

Eser Ebadı: 530mm*345mm

Eser Müstensihi: -

H. 1500 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde dört bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 85’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak padişah ve huzurundaki figürler tasvir edilmiştir.

Birinci bölümdeki avlunun üst kısmında, gökyüzü mavi tonlarda, toprak zemin ise altın üzerine çiçek açmış yer bitkileri ve ağaç yapılarak tasvir edilmiştir.

İkinci ve dördüncü bölümlerde, altın cetveli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

Üçüncü bölümde ise, mimari yapının iç kısmı görülmektedir. Mimari yapının zemininde turuncu bordürlü pembe renkli bir halı bulunmaktadır. Halının orta kısmındaki pembe alanın üzeri lacivert ve kırmızı ile çift tahrir tekniğinde bitkisel motiflerle süslenmiştir. Başındaki tacı, kaftanı diğer figürlerden farklı olan ve hükümdar olduğu düşünülen kişi yavruağzı bir kilim üzerinde oturmaktadır.

Geometrik bezemenin yoğun olduğu üçüncü bölümde, pencere, balkon veya kapının olduğu düşünülen mavi renkli duvar yüzeyi üzerine, birbiri ile mesafeli lacivert renkte altıgenler ile siyah renkli kollara sahip altı kollu yıldızlarla bezenmiştir. Altıgenlerin ortasına altın ile daha küçük altıgenler yapılmıştır.

Sol tarafta ise, kırmızı çitler ile çevrelenmiş avlu içerisinde bulunan, mimari mekâna girmek için merdivenlere yönelmiş elinde kırmızı bir çubuk bulunan figür görülmektedir. Avluda bulunan figürün üzerinde bulunduğu mavi ve üst kısımdaki yavruağzı zemin yüzeyi bal peteği formunda bezenmiş altıgenler ile bezenmiştir. Merdivenlerin yavruağzı rengindeki yüzeyi ise, birbirine mesafeli lacivert altıgenler ile süslenmiştir.

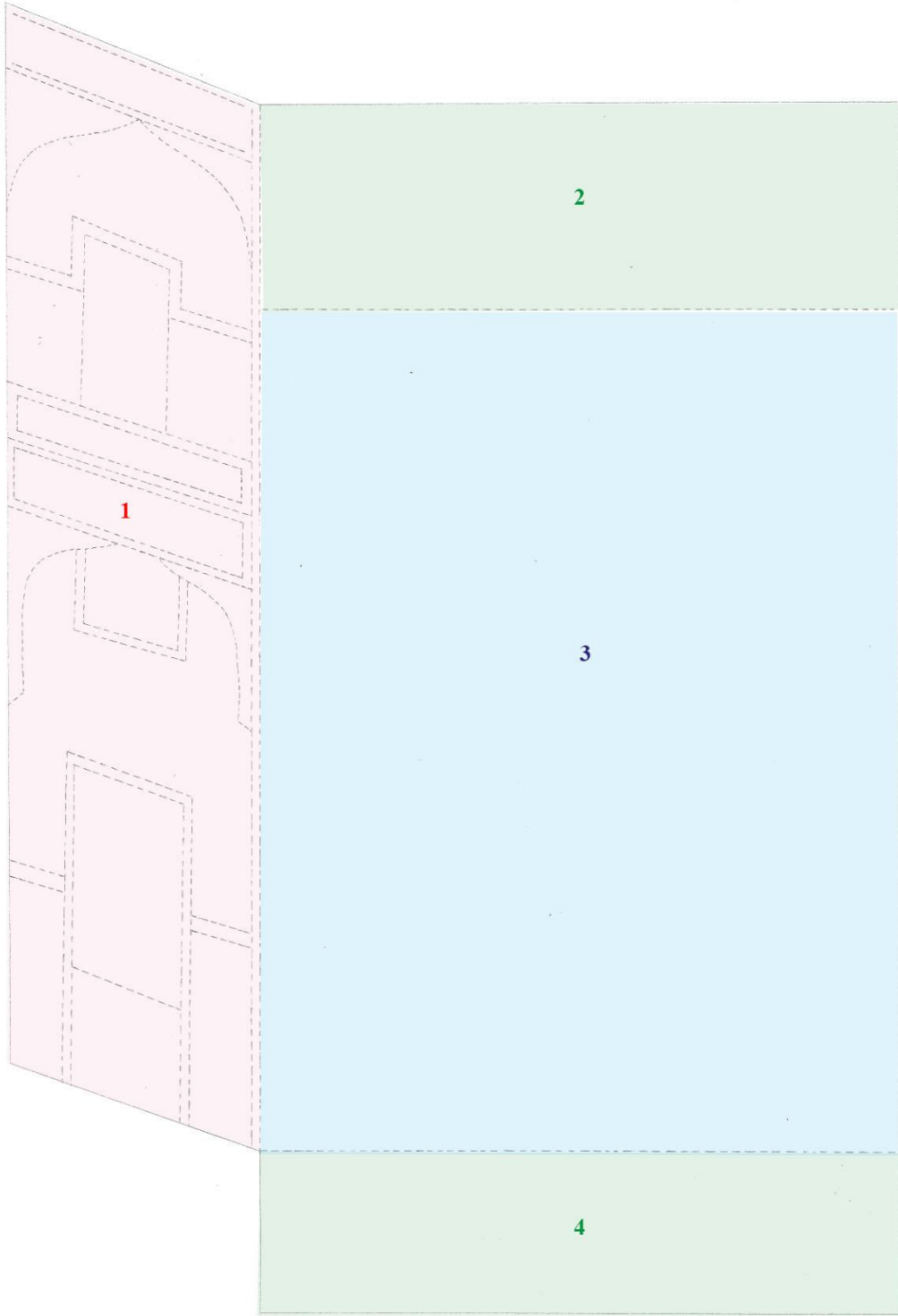
Yapının kahverengi düz bir kapısı, lacivert zemin üzerine beyaz çizgilerle altıgenlerden oluşan altı kollu yıldızlar ile süslenmiş kapı alınlığı bulunmaktadır. Kapının içerisinden

görülen küf yeşili zemine sahip yüzey ise lacivert altıgenlerden oluşan altı kollu yıldızlarla bezenmiştir.

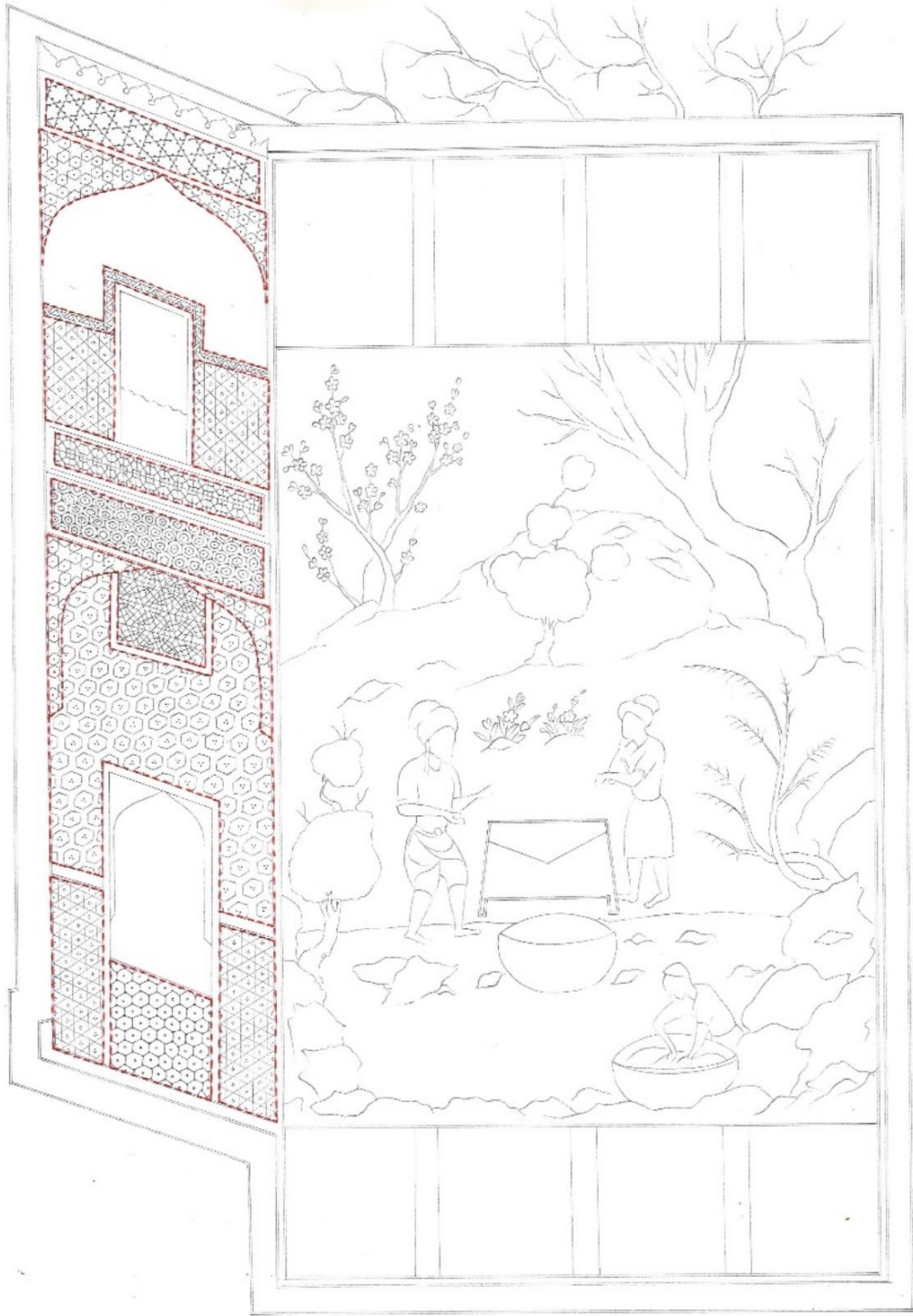

Resim 86: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:15

Çizim Planı 86: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:15

Çizim 86: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:15

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H. 1500/15

Eser Tarihi: XVI. Yüzyıl (?)

Eser Ebadı: 530mm*345mm

Eser Müstensihî: -

H. 1500 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde dört bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 86'da görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak gündelik işleriyle meşgul olan iki figür tasvir edilmiştir.

Birinci bölümde, boyuna uzanan, iki katlı, sivri kemerli kapısı, mazgal penceresi ve balkonu bulunan mimari bir yapı görülmektedir. Yapının giriş kapısındaki sivri kemer yüzeyi rumi motifleriyle bezenmiştir.

Geometrik bezemenin yoğun olduğu üçüncü bölümde, altı farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır.

Yapının giriş kapısının iç kısmında görülen gri renkli zemin yüzeyi ve kapının üst kısmındaki yavru ağzı zemin yüzeyi bal peteği formdaki altıgenlerle süslenmiştir.

Kapının iki kenarındaki mavi renkli duvar yüzeyi, altın zeminli kemer yüzeyleri, balkon kapısının bulunduğu yeşil renkli zemin yüzeyi ve çatı kısmındaki yavru ağzı renkli duvar yüzeyi altıgenlerden oluşan altı kollu yıldızlarla bezenmiştir. Bu duvarın üst kısmındaki altın bordür zencireklerle süslenmiştir.

Kapının ön kısmındaki ince kahverengi renkli süpürgelikler, mekik formunda bezenmiştir.

Yapının fûme renkli mazgal penceresi yatay ve çapraz çizgilerin kesişimine yapılmış altıgenlerle süslenmiştir.

Yapının balkon kapısının alt kısmında görülen yavru ağzı zemin yüzeyi, yatay ve gikey çizgilerin kesişim noktalarına konulan karelerin oluşturduğu eşkenar dörtgenlerle süslenmiştir.

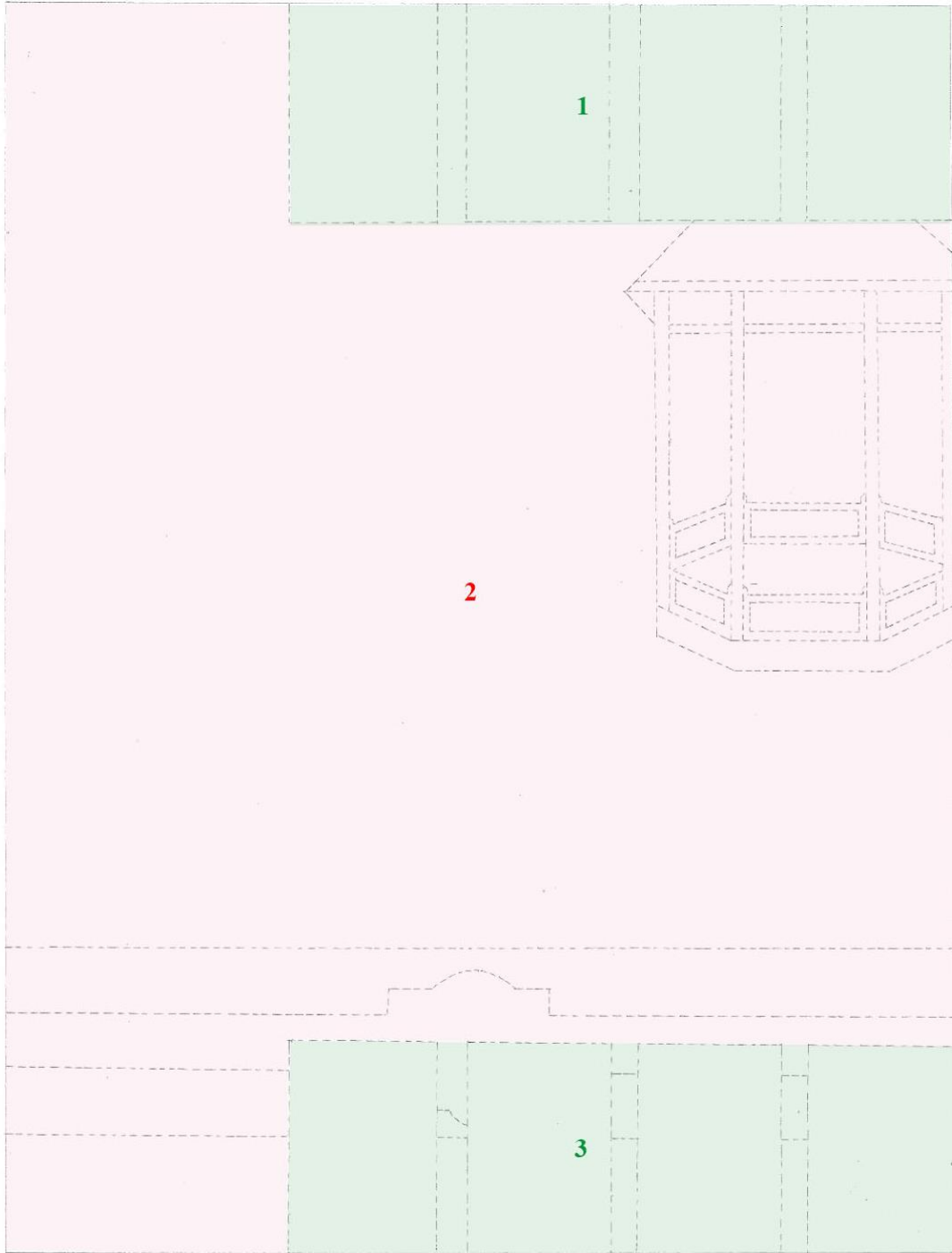
İkinci ve dördüncü bölümde, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

Üçüncü bölümde, altın renginde gökyüzü, eflatun rengindeki zemin üzerinde yer bitkileri, ağaçlardan ve gri tonlarda yapılmış kayalardan oluşan doğa manzarası içerisinde gündelik işlerini yapan iki figür tasvir edilmiştir.

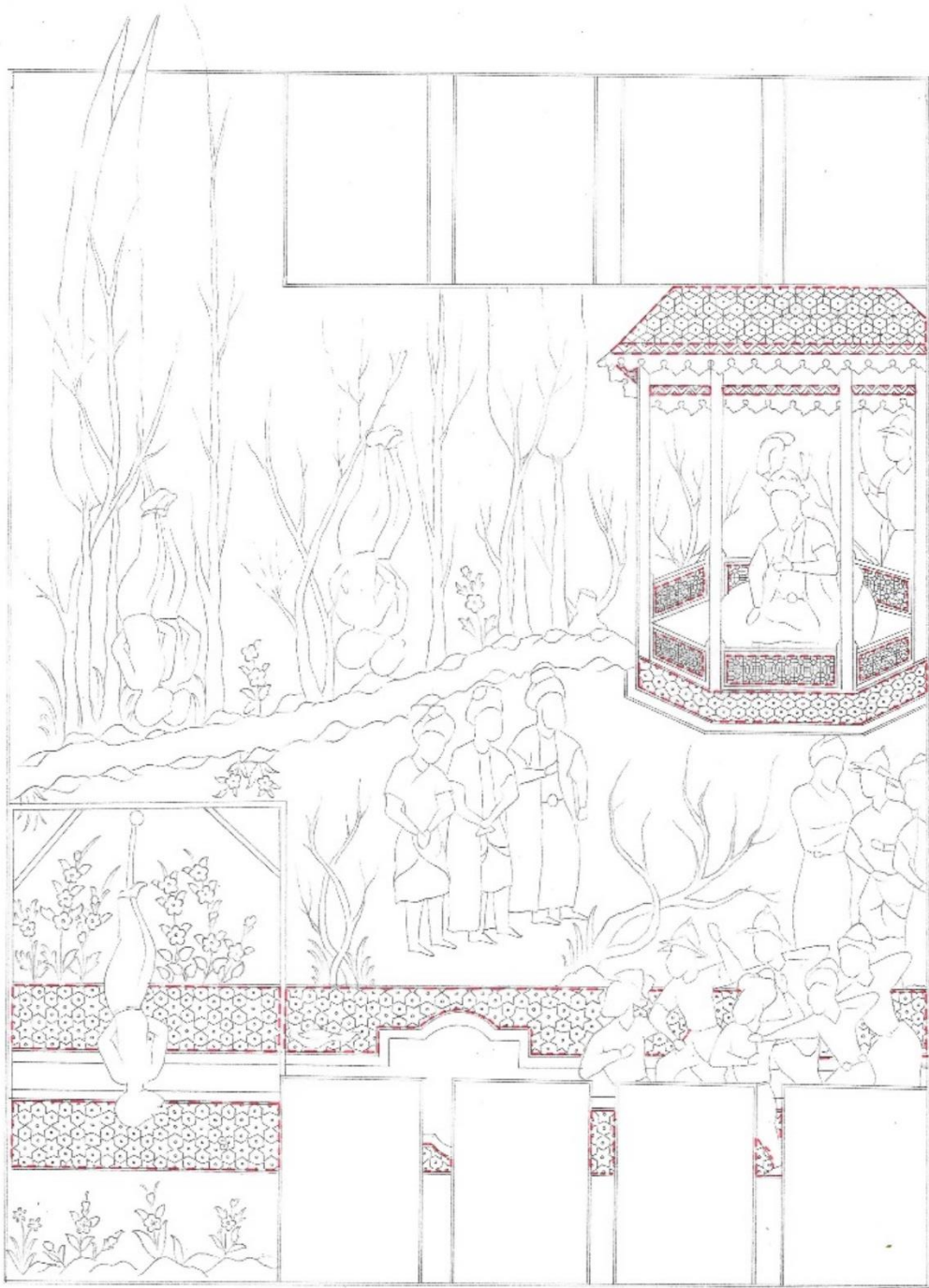

Resim 87: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:16

Çizim Planı 87: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:16

Çizim 87: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:16

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H. 1500/16

Eser Tarihi: XVI. Yüzyıl (?)

Eser Ebadı: 530mm*345mm

Eser Müstensihî: -

H. 1500 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde üç bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 87’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak gündelik işleriyle meşgul olan iki figür tasvir edilmiştir.

Birinci ve üçüncü bölümde, altın cetveli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

Üçüncü bölümde, mavi gökyüzü, altın rengindeki zemin üzerinde yer bitkilerin, ağaçların ve koyu yeşil yapılmış derenin oluşturduğu doğa manzarası tasvir edilmiştir. Manzara içerisinde, altıgen formdaki kamelye üzerinde oturan hükümdar ve ayaklarından asılmış figürlere ok fırlatan insanlar görülmektedir. Sayfanın alt kısmında koyu gri yapıldığı için muhtemelen içi boş olduğu düşünülen süs havuzu bulunmaktadır.

Geometrik bezemenin yoğun olduğu kamelyenin yüzeyinde, beş farklı geometrik desen bulunmaktadır.

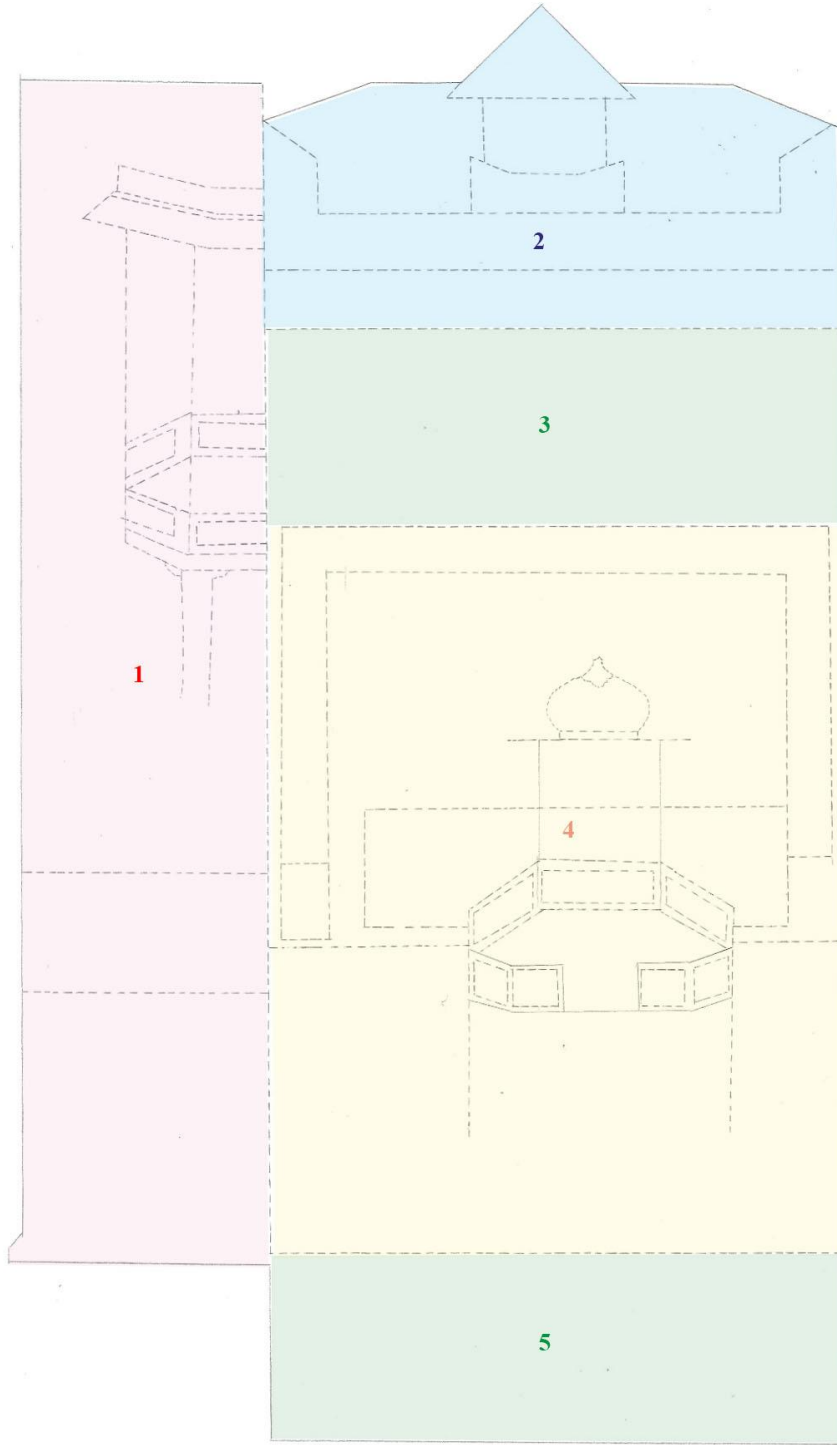
Kamelyanın yavru ağzı zeminli kenar yüzeyleri, yatay ve dikey çizgilerin kesişim noktalarına konulan karelerin oluşturduğu eşkenar dörtgenlerle süslenmiştir. Yüzeyin alt kısmındaki mavi zemin, bal peteği formundaki altıgenlerle süslenmiştir.

Kamelyanın en altındaki süpürgelik kısmı, mekik formundaki desenle bezenmiştir.

Kamelyanın yavru ağzı rengindeki çatı yüzeyi ve sayfanın alt kısmındaki havuzun etrafını saran eflatun ve lacivert renkli yer döşemesi altıgenlerden oluşan altı kollu yıldızlarla süslenmiştir.

Resim 88: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:17

Çizim Planı 88: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:17

Çizim 88: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:17

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H. 1500/17

Eser Tarihi: XVI. Yüzyıl (?)

Eser Ebadı: 530mm*345mm

Eser Müstensihi: -

H. 1500 nolu eserde bulunan y.564a.¹²⁴ sayfa numaralı minyatür kendi içerisinde beş bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 88’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak farklı yerlerde bulunan muhtemelen padişah ve hanım sultan olduğu tahmin edilen kişiler ve onların huzurundaki figürler tasvir edilmiştir.

Birinci bölümde, gökyüzü altın, toprak zemin ise sarı tonlarında yapılarak çiçek açmış yer bitkileri ve ağaçlarla tasvir edilmiştir. Kahverengi sütun ile desteklenmiş üzerinde muhtemelen hanım sultan olduğu düşünülen bir kadın figürün oturduğu çıkma balkon ve yanındaki figürler görülmektedir.

Üç farklı geometrik desenin görüldüğü birinci bölümde, balkonun korkuluk kısımları, altılı yıldız motifi ile gri gölgelik kısmı altıgenlerden oluşan altı kollu yıldızlarla, yavruağzı çatı kısmı ise bal peteği formundaki altıgenler ile süslenmiştir. Alt kısmında ise üzerinden iki figürün geçtiği, yavruağzı zemin üzerine lacivert altıgenlerden oluşan altı kollu yıldızlarla süslenmiş muhtemelen taş döşeme yapılmış yol görülmektedir.

İkinci bölümde, oyun oynayan iki çocuk figürü tasvir edilmiştir.

Mimari yapının üst katında, yavruağzı zemin üzerine mavi altıgen formdaki çarkıfelek motifi ile süslenmiş ve lacivert zemin üzerine pembe altı kollu yıldız motifi ile süslenmiş duvar yüzeyleri bulunmaktadır. Çatı alanının yavruağzı rengindeki zemini ise, bal peteği formundaki altıgenler ile süslenmiştir. Bu zemin ortasında altıgen formda, mavi zemin üzerine kahverengi altıgenler ile oluşturulan altı kollu yıldız motifi ile süslenmiş duvar

¹²⁴ Lâle ULUÇ, a.g.k., s.178.

yüzeyine ve yavruağzı zemin üzerine altılı yıldız motifi ile süslenmiş çatıya sahip kamelya bulunmaktadır.

Üçüncü ve beşinci bölümlerde, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

Dördüncü bölümde ise, mavi bordürlü pembe halı üzerindeki tahtta oturan padişah ve huzurundaki figürler görülmektedir.

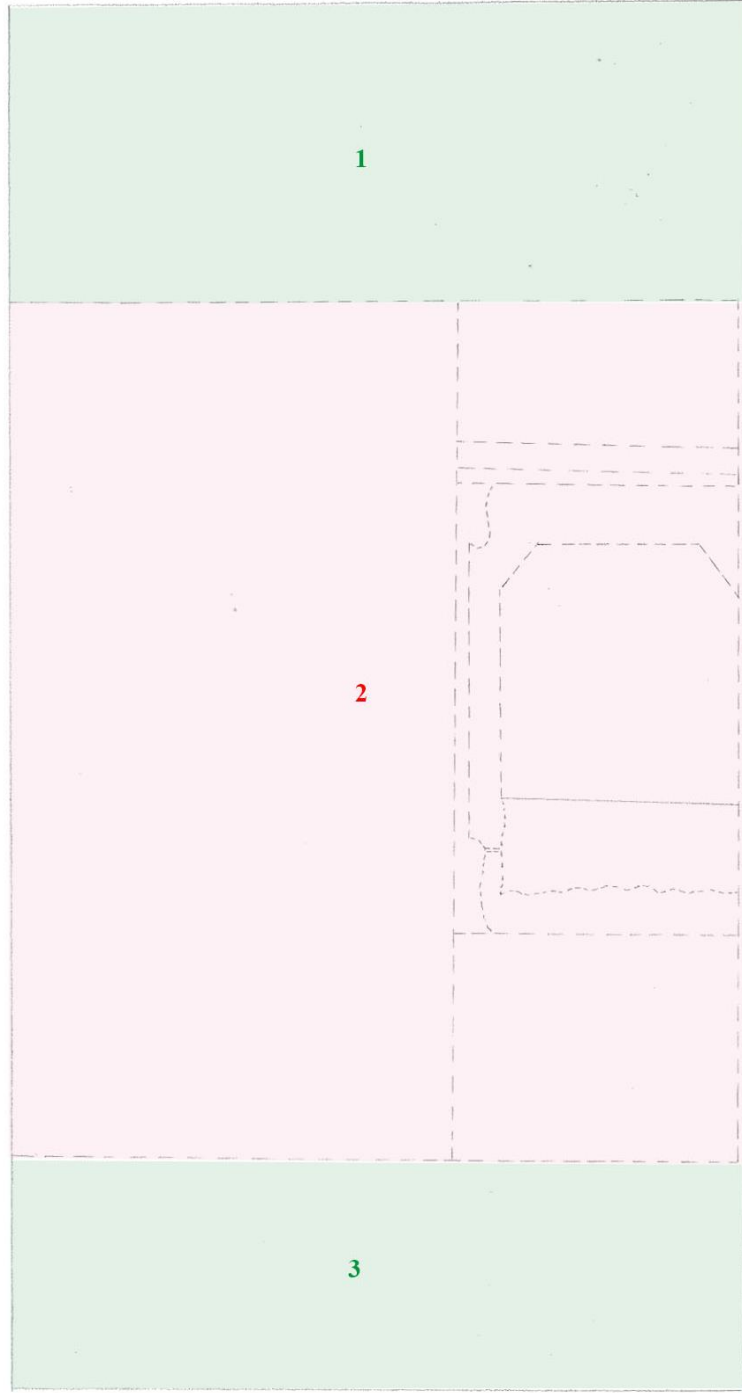
Geometrik desenlerin yoğun olduğu dördüncü bölümde, padişah olduğu tahmin edilen figürün oturduğu taht, altıgen formda yapılmış ve kenar yüzeyleri ve kubbesi, altın zemin üzerine altı kollu yıldız motifi ile süslenmiştir.

Mimari unsurların bulunduğu limonküfü rengindeki duvarın yüzeyi, orta kısımlarına altın noktalar yapılmış bordo renkli altıgenlerden oluşan altı kollu yıldız motifi ile süslenmiştir. Bu alan, bordo zemin üzerine mavi sekiz kollu yıldız ve bu yıldızların birleşiminden oluşan artı motifleriyle süslenmiş bordür şeklindeki duvar ile çevrelenmiştir. Alt kısmındaki siyah zeminli yüzey ise, bal peteği formundaki altıgenler ile süslenmiştir.

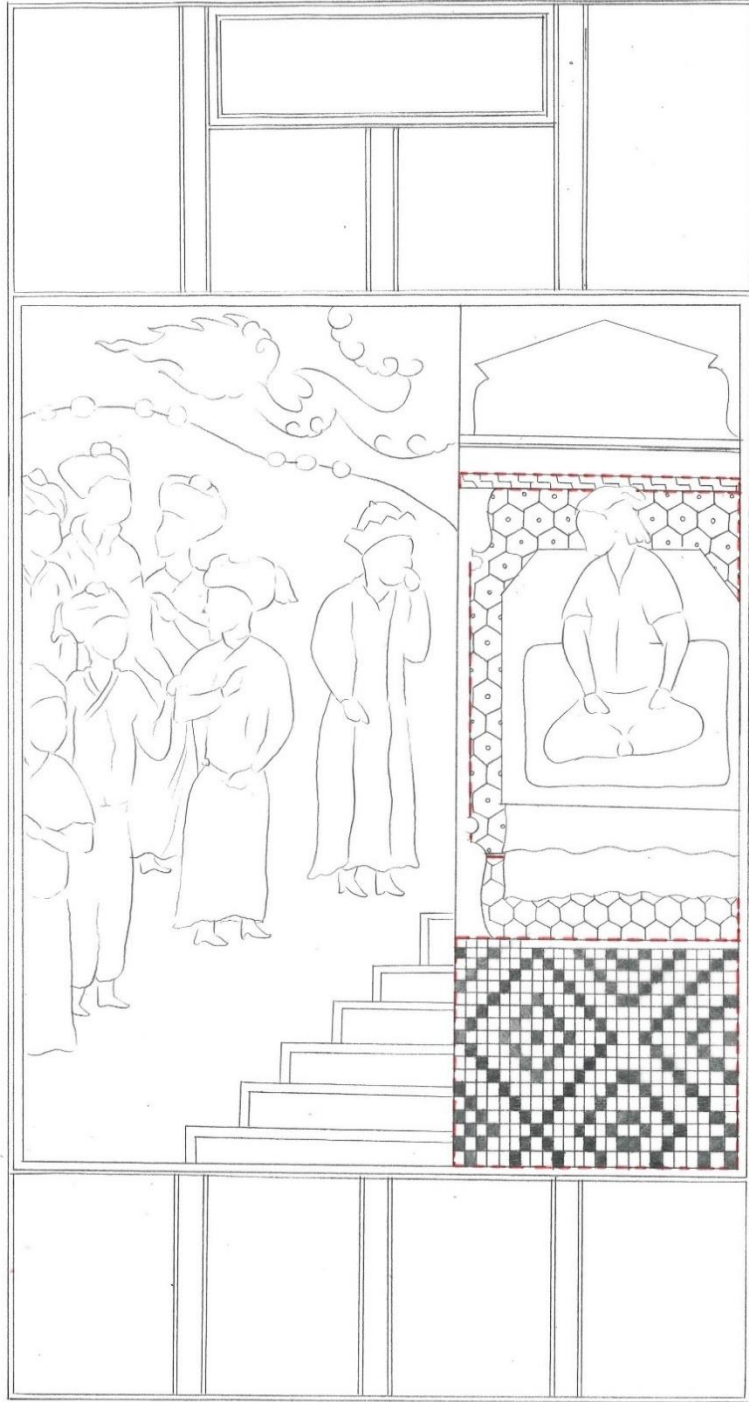
Zeminde bulunan mavi renk üzerine lacivert ve kırmızıyla çift tahrir tekniğindeki bordürlü, orta kısmı ise pembe zemin üzerine lacivert ve kırmızıyla çift tahrir bitkisel motifler ile bezendiği görülmektedir.

Resim 89: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1507:1

Çizim Planı 89: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1507:1

Çizim 89: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1507:1

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H. 1507/2

Eser Tarihi: XVI. Yüzyıl (?)

Eser Ebadı: 530mm*345mm

Eser Müstensihi: -

H. 1507 nolu eserde bulunan 538b.¹²⁵ sayfa numaralı minyatür kendi içerisinde üç bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 89'da görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürde genel olarak, muhtemelen hanım sultan olduğu düşünülen kişi ve huzuruna gelen figürler tasvir edilmiştir.

Birinci ve üçüncü bölümlerde, altın cetveli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

İkinci bölümde, kemerli ve basamakları olan tahtta oturan muhtemelen hanım sultan olduğu düşünülen kişiye doğru gelen figürler görülmektedir. Bu figürler lacivert gökyüzü, beyaz bulutlar, altın renginde kuş figürü, yeşil çimenlerle kaplı toprak zemin ve üzerinde çiçek açmış yer bitkileri bulunan bahçe veya avluda tasvir edilmiştir.

Sayfanın sağ kısmında, çatı kısmı kubbe formundaki mimari yapının, altı basamaklı merdiveni bulunmaktadır. Mimari yapının duvar yüzeyi, altın zemin üzerine siyah yatay ve dikey çizgilerin oluşturduğu minik karelerle kaplıdır. Bu kareler mavi, siyah ve turuncu renklerle renklendirilmiştir. Altı basamaklı merdivenin ise zemini lila yapılarak pembe motiflerle işlenmiştir.

Hanım sultanın oturduğu, turkuaz üzerine yeşil çizgilerle altıgenler yapılmış sedirde, altın işlemeli mor minder bulunmaktadır. Alt kısmında mavi ve sarı örtüsü sarkan sedirde bir kadın figürü oturmaktadır. Sedirin arka kısmında kalan duvarın zemini turkuaz yapılarak füme renkli çizgilerle bal peteği formundaki altıgen motifleriyle bezenmiştir. Altıgenlerin ortasına altın noktalar yapılmıştır. Bu duvarın üst kısmında, lacivert zemin üzerine altın ile zencirek yapılmış cetvel üzerindeki altın zeminli alanın, bordo desen ile süslenmesiyle bordür oluşmuştur. Bordürün üzerinde üst kısımları altın ile yapılmış kubbe formunda beyaz zemin üzerine gri ile yapılmış yer bitkileri ile süslenen çatının duvarı

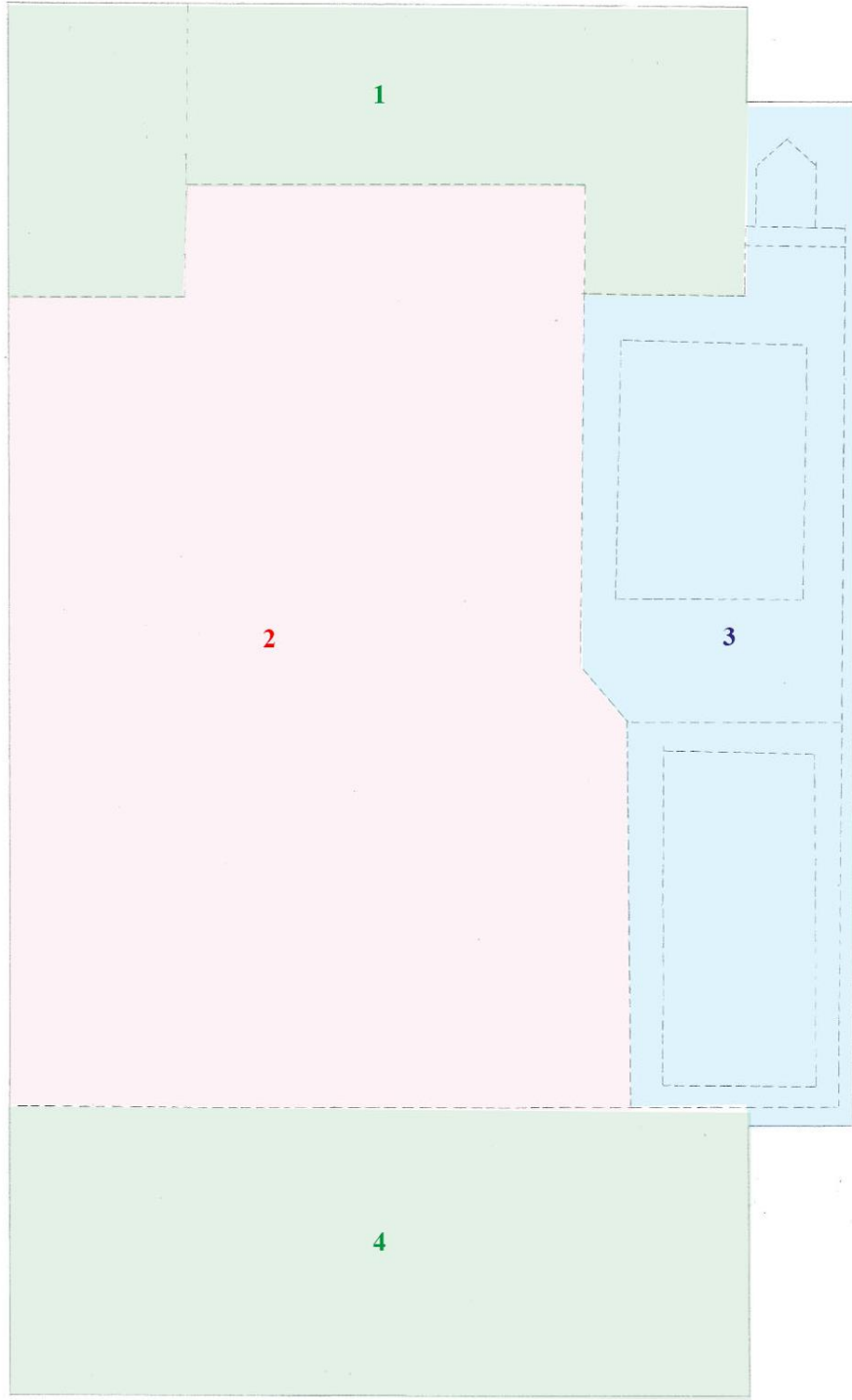
¹²⁵ Derya, Aydın, a.g.t., s.358.

görünmektedir. Çatı ile zemin arasına yapılan bordo sütun altın renkli rumi motifleriyle süslenmiştir.

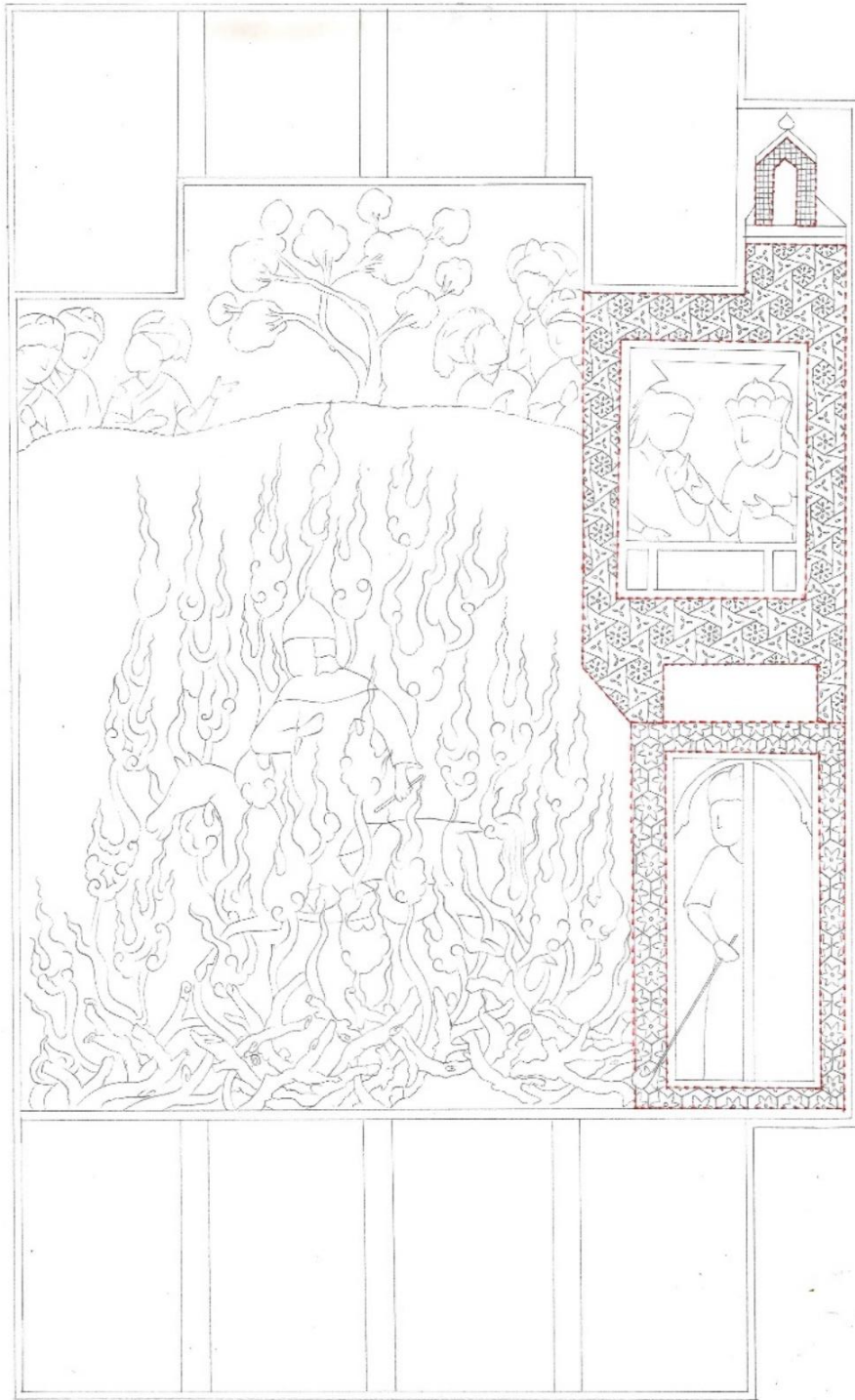

Resim 90: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1507:2

Çizim Planı 90: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1507:2

Çizim 90: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1507:2

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H. 1507/2

Eser Tarihi: XVI. Yüzyıl (?)

Eser Ebadı: 530mm*345mm

Eser Müstensihi: -

H. 1507 nolu eserde bulunan 102a.¹²⁶ sayfa numaralı minyatür kendi içerisinde dört bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 90'da görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak ateş içinden geçen atlı süvari tasvir edilmiştir.

Birinci ve dördüncü bölümlerde, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

İkinci bölümde, lacivert gökyüzü üzerinde altın bulutlar, gri toprak zemin üzerinde ise, ateşin içinden geçen bir süvari ve yeşil ağacın sağında ve solunda süvariye izleyen figürler bulunmaktadır.

Üçüncü bölümde, iki farklı yüzey rengine sahip, kemerli balkonu bulunan mimari bir yapı görülmektedir. Kapının üst kısmında kitabe vardır. Yüzeyin ortasında, başındaki tacından dolayı padişah olduğu düşünülen kişi ve yanındaki hanım sultanın görüldüğü pencere veya balkon vardır.

Geometrik bezemenin yoğun olduğu üçüncü bölümde, mimari yapının üst duvar yüzeyi, yavruağzı zemin üzerine altı eşkenar üçgenin kesişiminden altıgen motifinin tekrar etmesiyle oluşan geometrik motif ile bezenmiştir. Altıgenlerin ortası küf yeşili çizgilerle, eşkenar üçgenlerin ortası ise, lacivert çizgilerle süslenmiştir. Mimari unsurun toprak rengindeki yüzeyi, yatay, dikey ve çapraz çizgilerin kesişimine yapılan sekiz kollu yıldız motifi ile bezenmiştir. Yapının giriş kapısının bulunduğu, küf yeşili zemine sahip ve ardında bir figürün görüldüğü duvar yüzeyi ise, beyaz çizgilerle bal peteği formunda oluşturulan altıgenlerin orta kısımlarına turuncu çizgilerle yapılan altı kollu yıldız motifi ile süslenmiştir. Mimari yapının çatı kısmında, beşgen formda yapılmış yavruağzı zemin

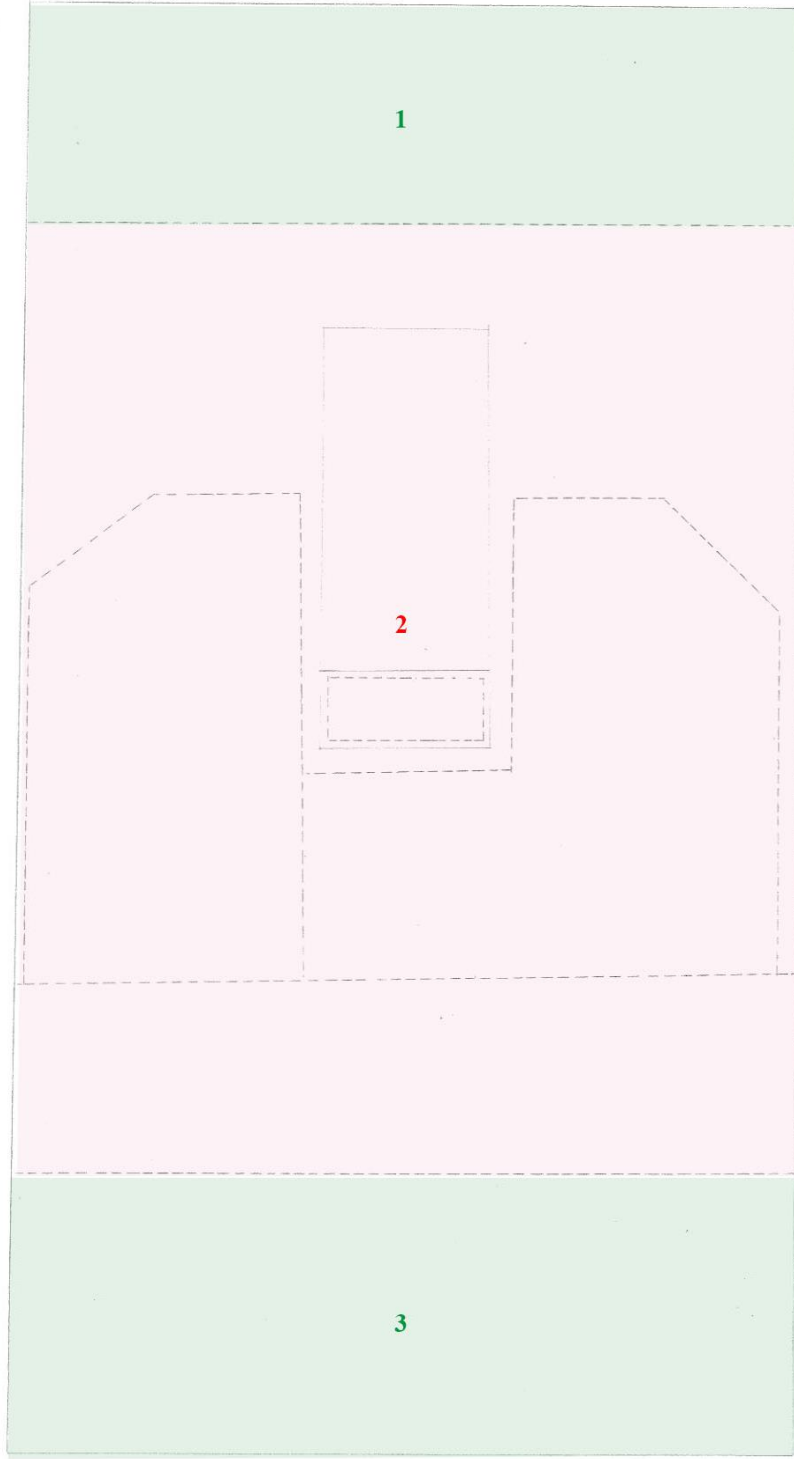
¹²⁶ Derya, Aydın, a.g.t., s.169.

zerine siyah, yatay ve dikey çizgilerin oluşturduğu minik karelerle kaplı duvar yüzeyi vardır. Bu kareler yeşil ve turuncu renklerle renklendirilmiştir.

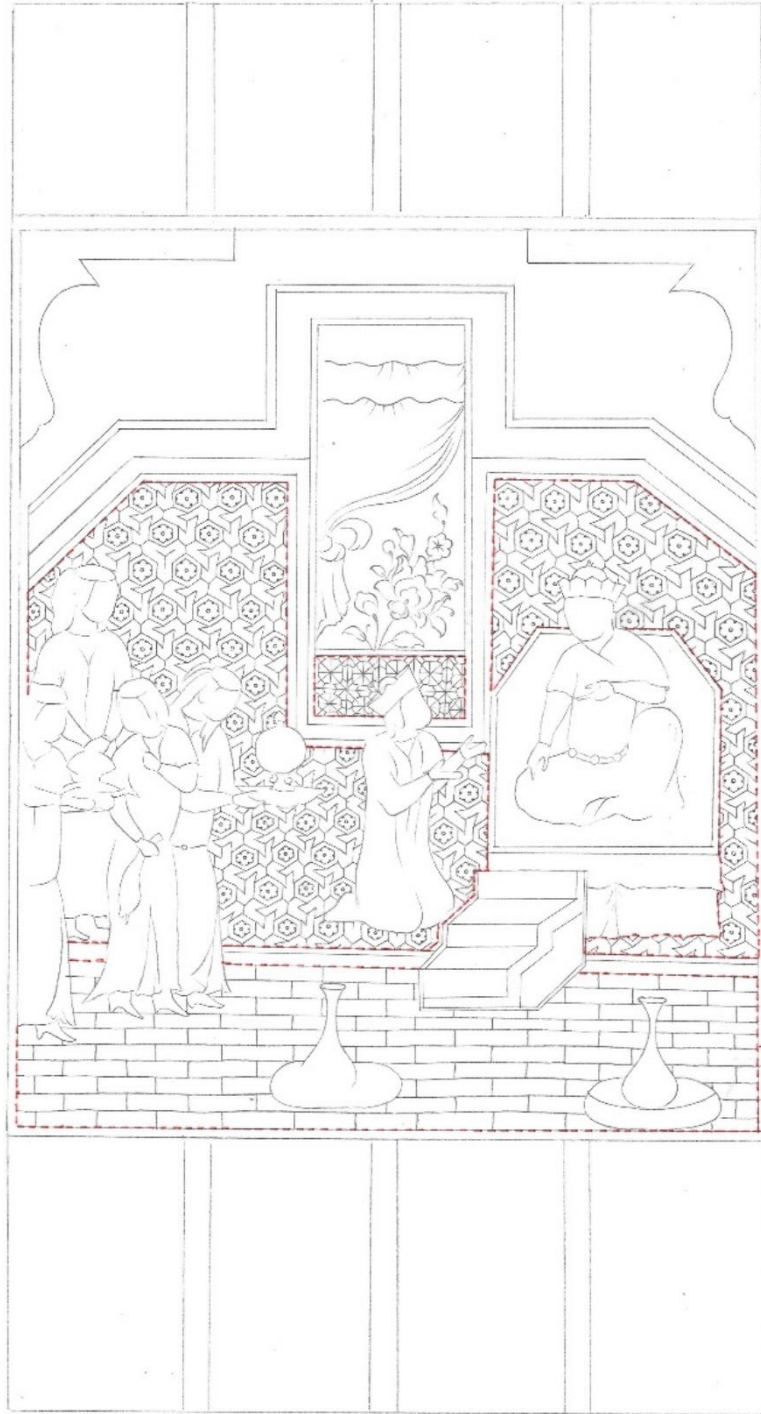

Resim 91: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1507:3

Çizim Planı 91: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1507:3

Çizim 91: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1507:3

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H. 1507/3

Eser Tarihi: XVI. Yüzyıl (?)

Eser Ebadı: 530mm*345mm

Eser Müstensihî: -

H. 1507 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde üç bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 91’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada muhtemelen hükümdar ve hanım sultan olduğu tahmin edilen figürlere hediye getiren figürler tasvir edilmiştir.

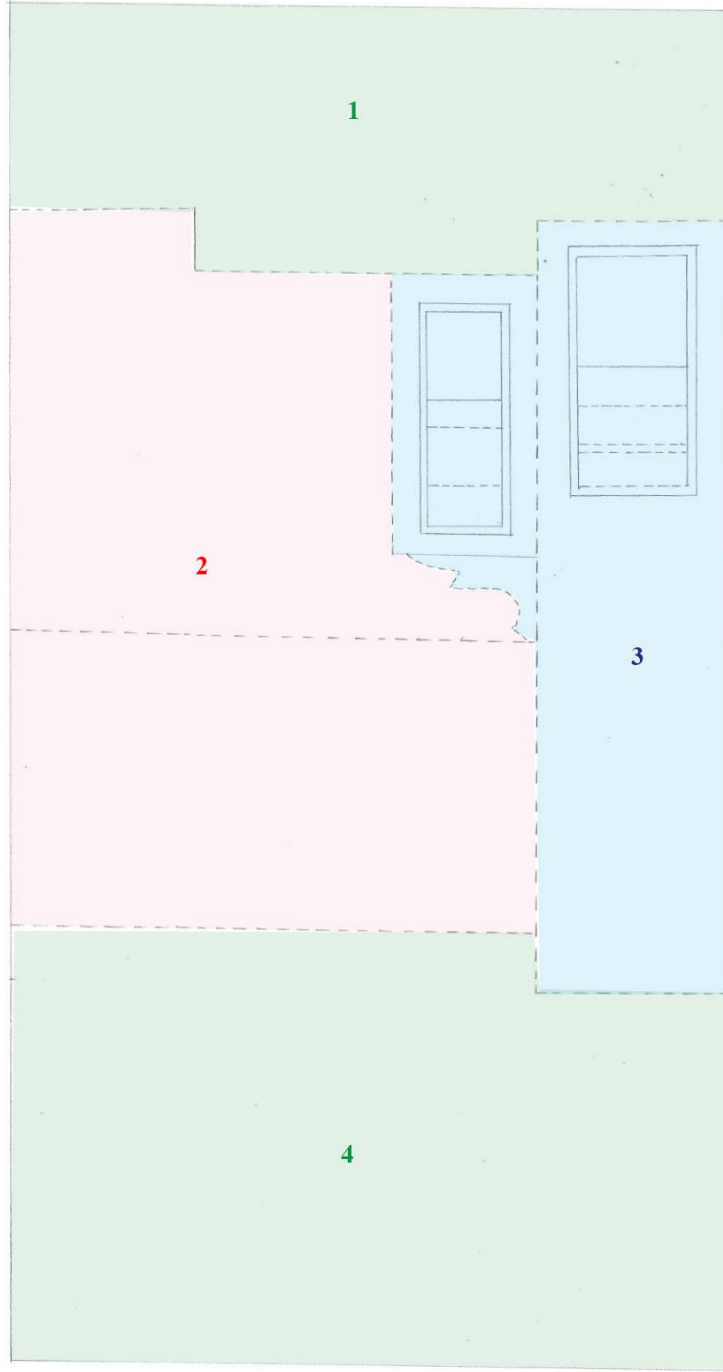
Birinci ve üçüncü bölümlerde, altın cetveli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

İkinci bölümde, altın ile yapılmış kemerli bir mekân bulunmaktadır. Yüzey üzerinde, üç basamaklı merdiveni bulunan, düzgün olmayan altıgen formundaki sedir olduğu düşünülen unsur üzerinde başındaki tacı, kaftanı diğer figürlerden farklı olan ve hükümdar olduğu düşünülen kişi oturmaktadır. Lacivert zemin üzerinde, başındaki tacından dolayı hanım sultan olduğu düşünülen kişi ve onlara doğru ellerinde vazo olduğu tahmin edilen hediyelik eşyalar getiren figürler görülmektedir.

Geometrik bezemenin yoğun olduğu ikinci bölümde, mekân içerisindeki zemin yüzeyi, mavi zemin üzerine lacivert çizgilerle altıgen ve çarkıfelek desenleriyle bezenmiştir. Hanım sultanın arkasına, perde ve çiçek açmış yer bitkileri görülen bir pencere veya balkon yerleştirilmiştir. Bu mimari unsurun zemini, turuncu yapılmış ve yüzeyi önce kare paftalara ayrılarak paftaların kesiştiği yerlerden çapraz çizilen çizgilerin birleştirilmesinin ardından kesişim noktalarına yapılmış sekiz köşeli yıldızlarla bezenmiştir. Pembe zeminli ardışık yatay tuğla örgüsü bezenmiş zemin yüzeyi görülmektedir. Ve bu alanın üzerinde çini olduğu tahmin edilen vazolar bulunmaktadır.

Resim 92: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1507:4

Çizim Planı 92: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1507:4

Çizim 92: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1507:4

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H. 1507/4

Eser Tarihi: XVI. Yüzyıl (?)

Eser Ebadı: 530mm*345mm

Eser Müstensihi: -

H. 1507 nolu eserde bulunan 572a.¹²⁷ minyatür kendi içerisinde dört bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 92’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada hükümdar olduğu düşünülen figürü muhtemelen zehirlediği tahmin edilen figür tasvir edilmiştir.

Birinci ve dördüncü bölümlerde, altın cetveli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

İkinci bölümde, altından yapılan gökyüzünde beyaz gri tonlarda bulutlar vardır. Kirli, açık mavi tonlarda yapılan toprak yüzeyinde yeşil yapraklı ağaç ve çiçek açmış yer bitkilerinin olduğu bahçe ya da avlu tasvir edilmiştir. Yastık, yaygı veya halı motiflerinden anlaşıldığına göre bahçe ya da avluda dinlenmekte olan başındaki tacından dolayı hükümdar olduğu düşünülen kişinin üzerinde elinde şişe ile durmakta olan figür görülmektedir.

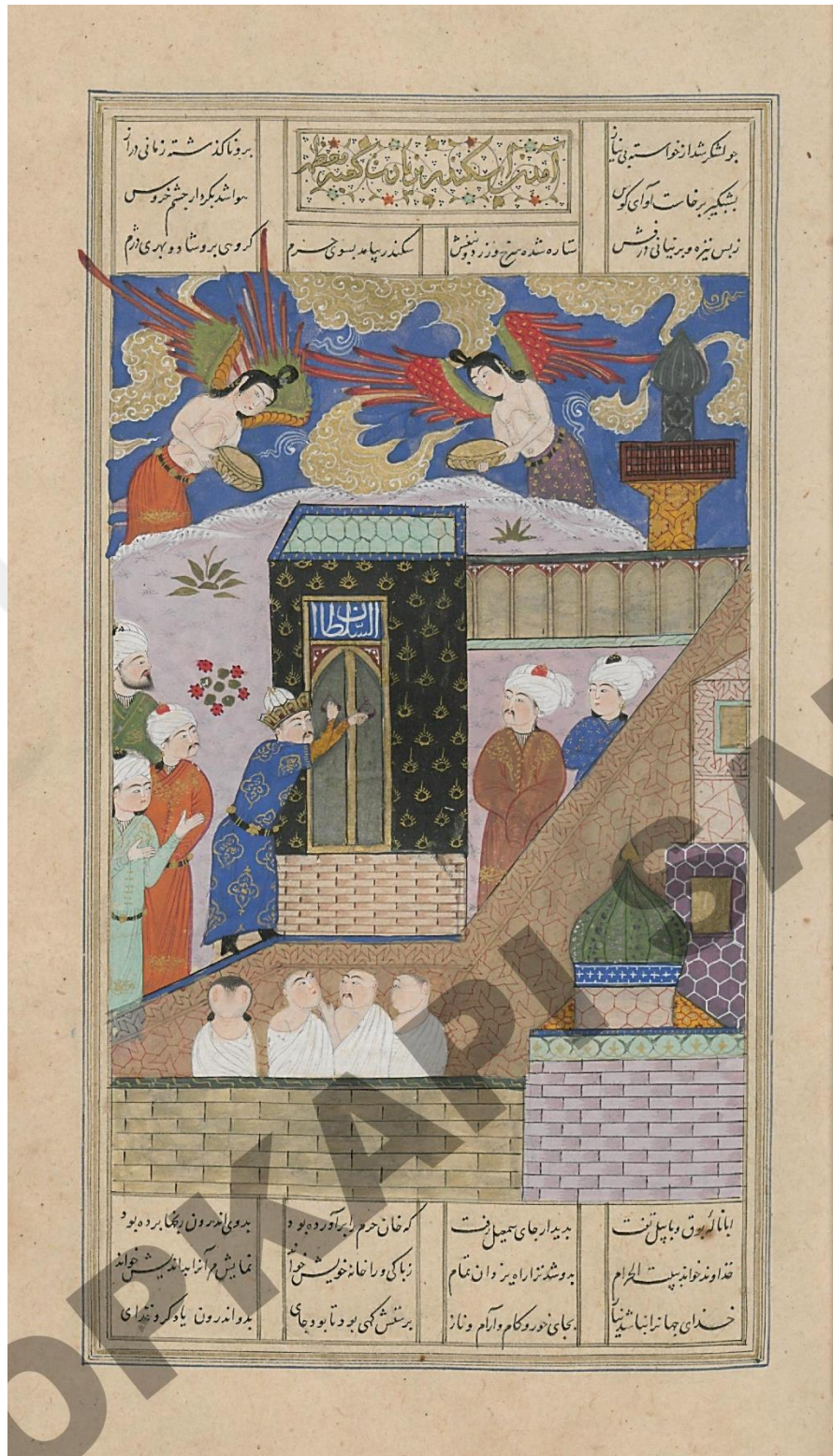
Üçüncü bölümde ise köşk vardır. Köşkün sol kısmında çıkma balkonu, üst köşeleri lacivert ve kubbe formunda yeşil kapısı vardır. Yapının kapısı üzerinde, muhtemelen lacivert zeminli çini üzerine ya da kalemişi tekniği ile yapılmış bir kitabesi ve üst kısımda kubbe formunda pencere veya balkonu bulunmaktadır.

Geometrik bezemenin bulunduğu üçüncü bölümde, pencereden görülen yapının iç duvarı, mavi zemin üzerine beyaz çizgilerle yapılan altıgenler ile bezenmiştir. Yapının balkon kısmındaki pencereyi diğer pencereden ayıran, üst köşeleri lacivert yapılan kemer formu ve iki duvar yüzeyidir. Alt kısımdaki duvar, mavi zemin üzerine beyaz çizgilerle yapılmış altıgenlerin kenar çizgilerinin uzatılıp birleştirilmesiyle oluşan altı üçgenin bu şekilde

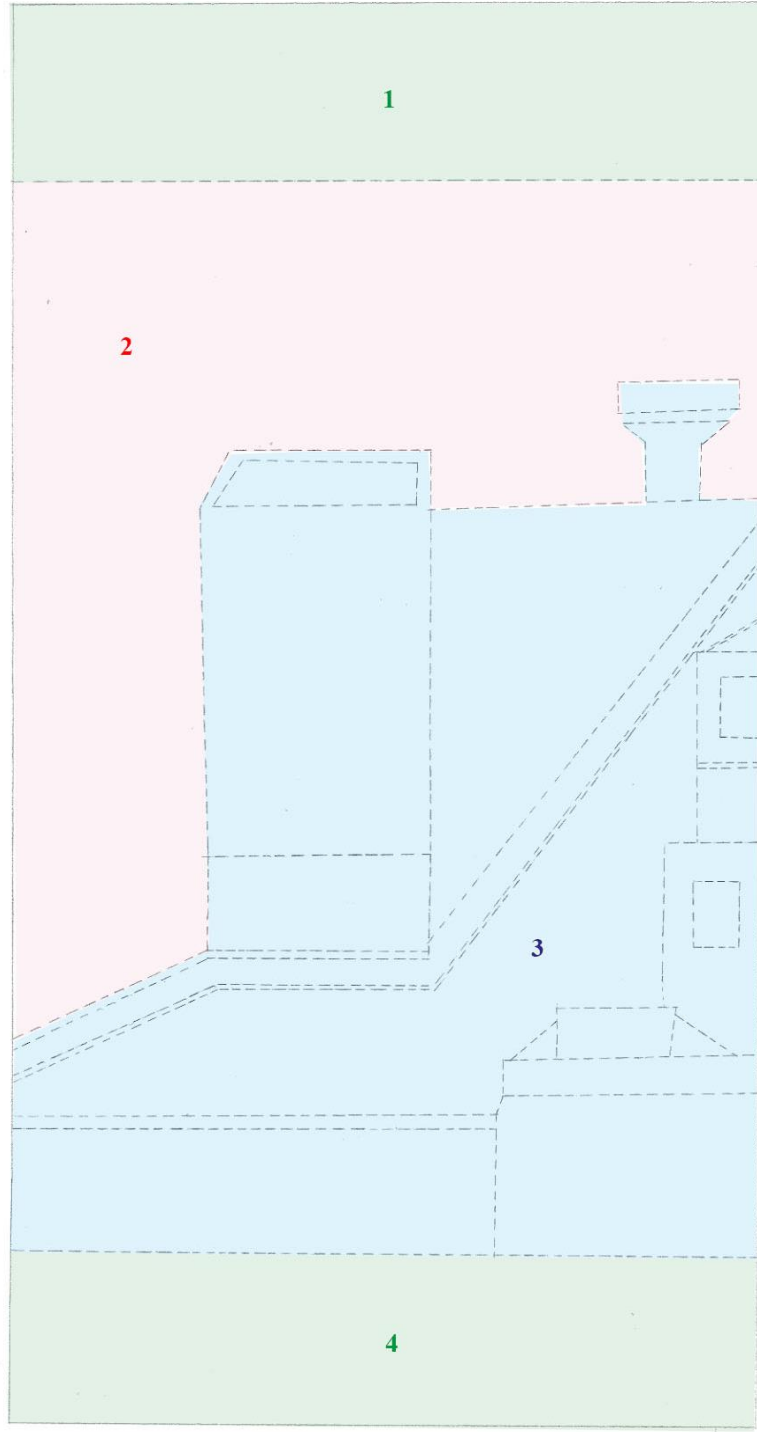
¹²⁷ Derya, Aydın, a.g.t., 367.

devam etmesiyle süslenmiştir. Altıgenlerin orta kısmı, bordo noktalarla üçgenlerin ortası ise altın renkli çizgilerle süslenmiştir.

Resim 93: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1507:5

Çizim Planı 93: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1507:5

Çizim 93: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1507:5

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H. 1507/5

Eser Tarihi: XVI. Yüzyıl (?)

Eser Ebadı: 530mm*345mm

Eser Müstensihi: -

H. 1507 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde dört bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 93'de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada kâbe ziyareti yapan figürler ve melek tasvirleri yapılmıştır.

Birinci ve dördüncü bölümlerde, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

İkinci bölümde, mavi gökyüzü üzerine altın renkli bulutlar ve iki melek figürü, açık pembe renkli toprak yüzey üzerinde çiçek açmış yer bitkileri tasvir edilmiştir.

Üçüncü bölümde, siyah örtüsünden ve sayfanın alt kısmında beyaz ihramlı figürlerden de anlaşıldığı üzere kabede ibadet eden hükümdar ve etrafındaki figürler görülmektedir. Kabenin kemerli kapısının üzerinde muhtemelen lacivert zeminli çini üzerine ya da kalemişi tekniği ile yapılmış bir kitabe bulunmaktadır.

Geometrik bezemenin yoğun olduğu ikinci bölümde, kabenin krem tonlarında yapılmış alt duvarı, ardışık yatay tuğla örgüsü ile kaplanmıştır. Çatısı ise, küf yeşili zemin üzerine bal peteği formunda yapılmış altıgenler ile bezenmiştir.

Kabenin sağ üst kısmındaki revakların da üzerinde bulunan koyu yeşil kubbeli minarenin, hardal zemin rengindeki gövde kısmı altıgen ve çarkıfelek deseni ile süslenmiştir.

Kabenin ön kısmın, önünde dört ihramlı figürün durduğu toprak zemin renginde yapılmış duvar yüzeyinin, üst kısmı zencirek alt kısmı ise altıgenler ve çarkıfelek deseni ile süslenmiştir

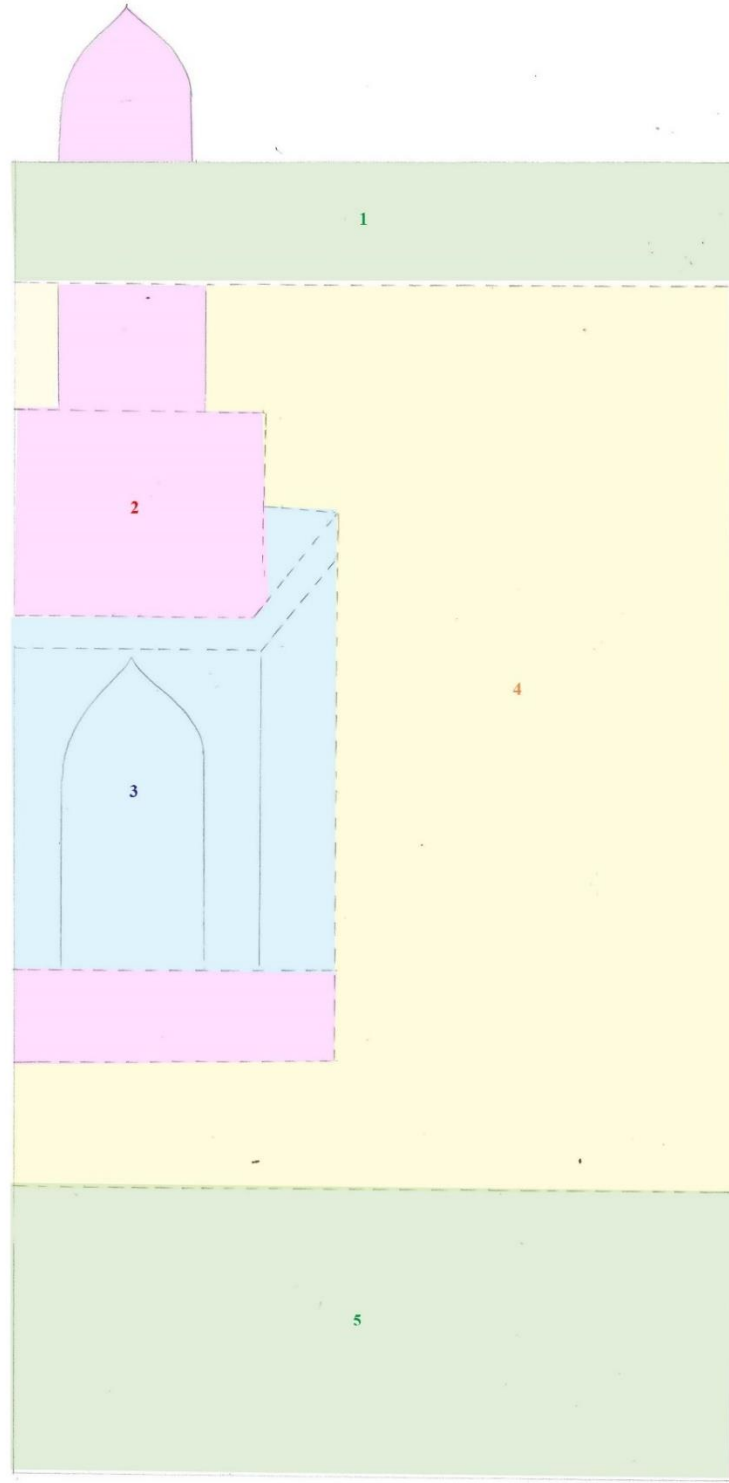
Sayfanın sağ alt kısmındaki, yeşil kubbeli mimari yapının açık mor tonlarında yapılmış duvarı ve sol kısmındaki toprak zemin rengindeki duvar yüzeyi, ardışık yatay tuğla örgüsü ile kaplanmıştır. Yeşil kubbenin bulunduğu krem tonlarındaki yüzey ve arka

kısımdaki mor renkli duvarın yüzeyi ise bal peteği formunda yapılmış altıgenler ile bezenmiştir.

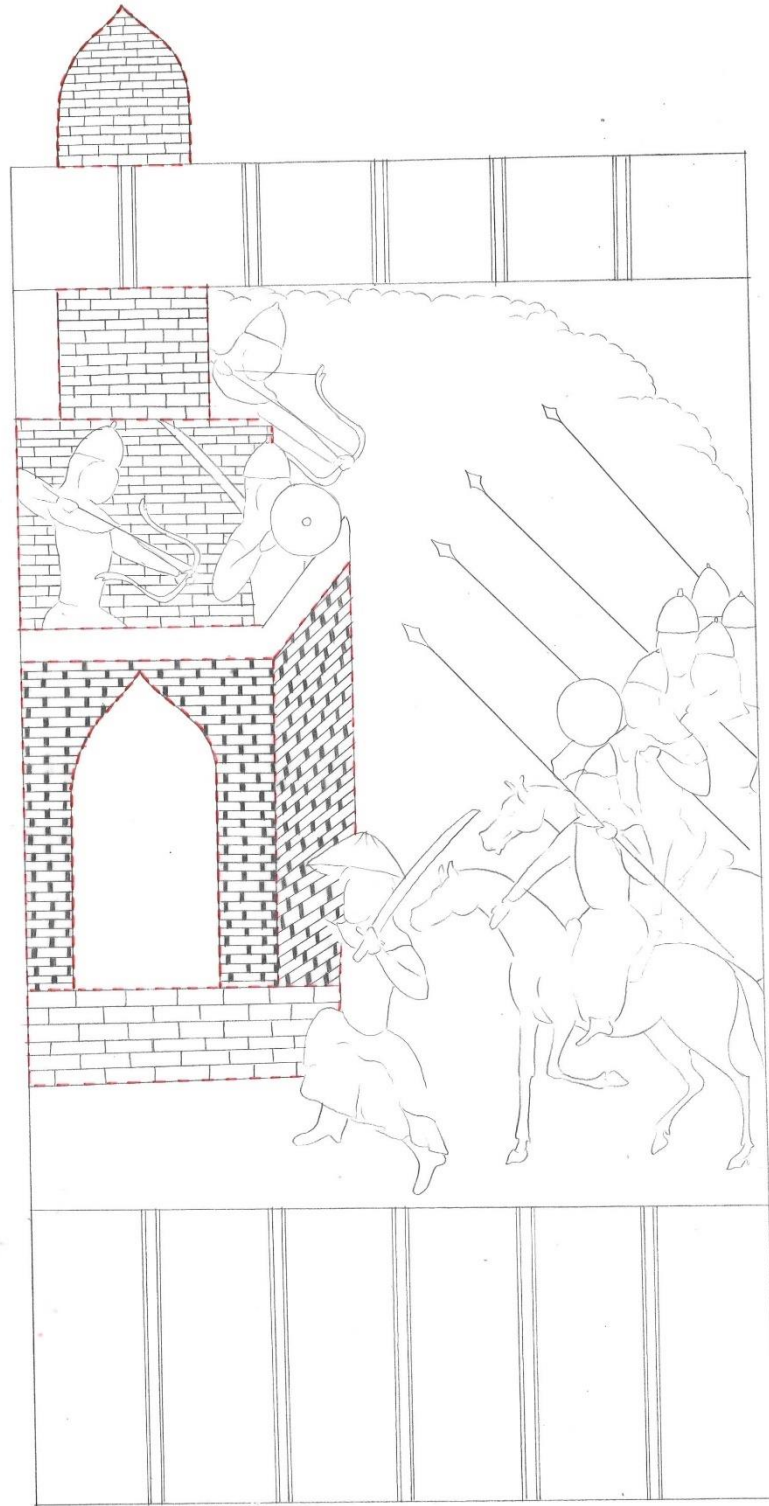

Resim 94: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1511:1

Çizim Planı 94: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1511:1

Çizim 94: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1511:1

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H. 1511/1

Eser Tarihi: XVI. Yüzyıl (?)

Eser Ebadı: 530mm*345mm

Eser Müstensihî: -

H. 1511 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde üç bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 94’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada kaledeki askerlerle savaşmaya gelen karşı kuvvetlerin savaş mücadelesi betimlenmektedir.

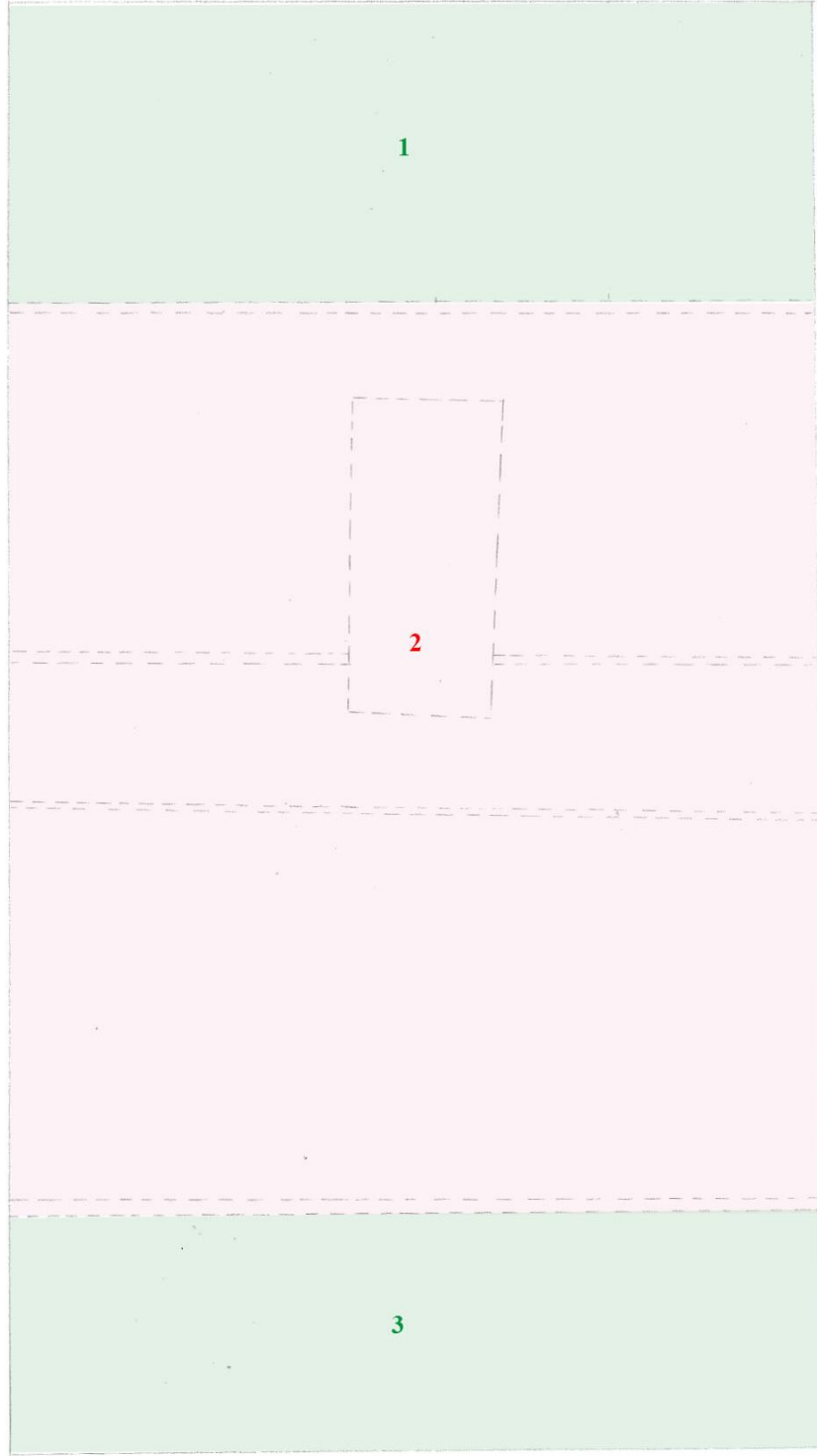
Birinci ve üçüncü bölümlerde, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

İkinci bölümde, sol tarafta bulunan kubbe formda giriş kapısı olan üç kısımdan oluşan kale ve kaleyi savunan asker figürleri bulunmaktadır. Kalenin dışındaki yer bitkileri bulunan alanda kaleyi kuşatmaya gelen karşı birlik görülmektedir.

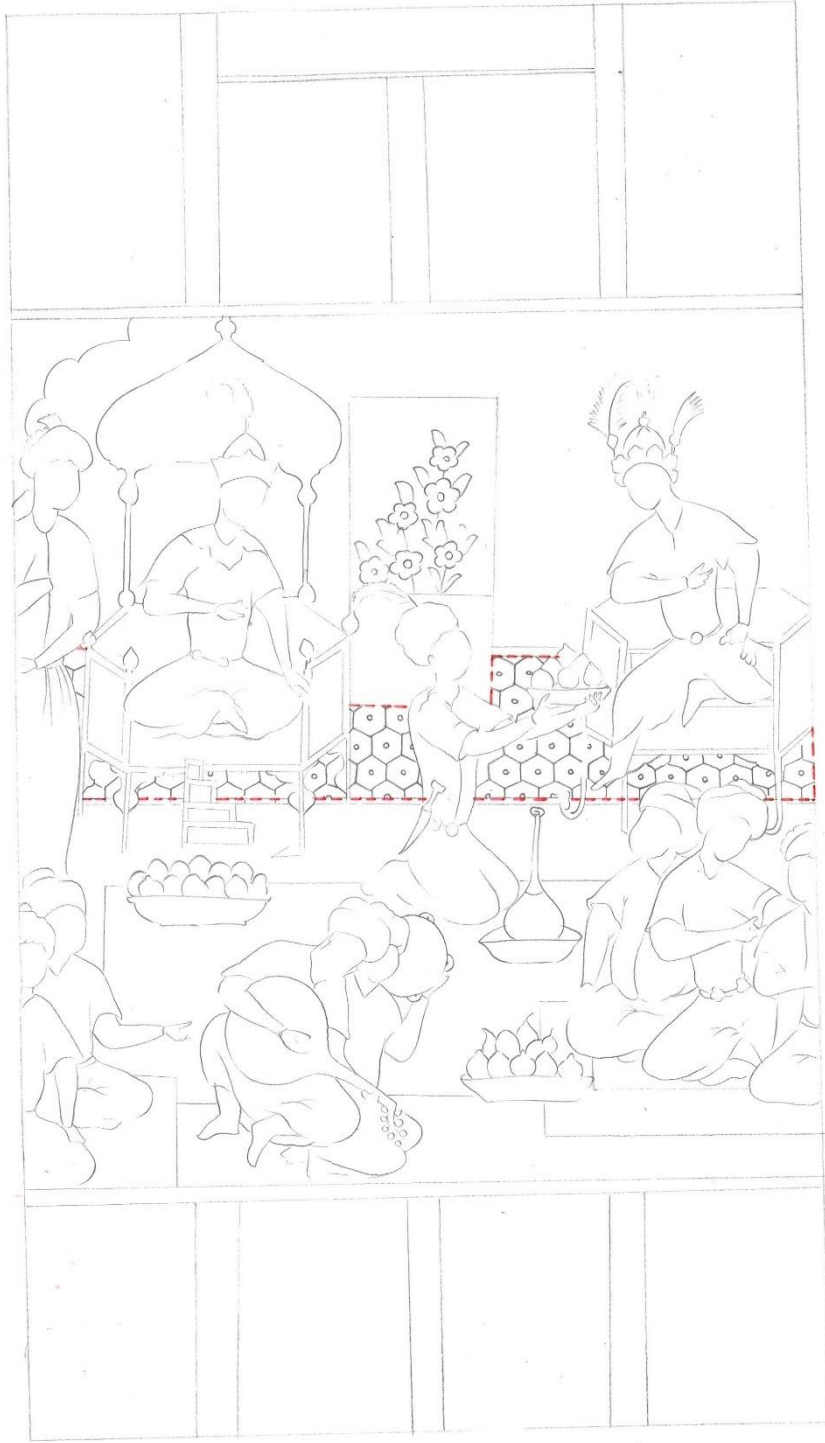
Geometrik bezemenin yoğun olduğu ikinci bölümde, kalenin dış cephesinde küf yeşili, toprak rengi ve gri tonlarındaki taşlar yatay ardışık tuğla formunda taşlarla örülmüştür.

Resim 95: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1514:1

Çizim Planı 95: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1514:1

Çizim 95: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1514:1

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H. 1514/1

Eser Tarihi: XVI. Yüzyıl (?)

Eser Ebadı: 530mm*345mm

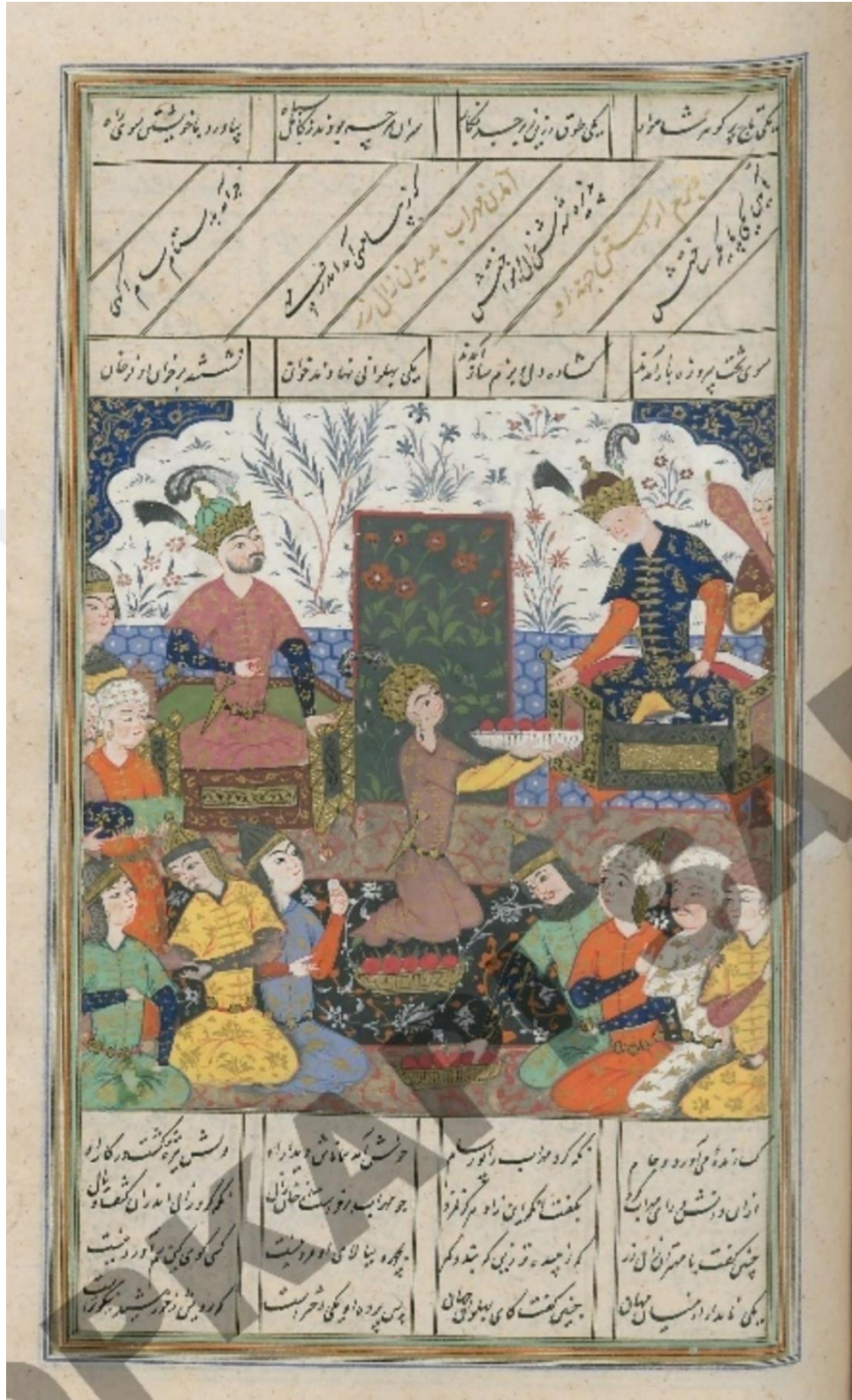
Eser Müstensihi: -

H. 1514 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde üç bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 95’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak bir köşkün iç mekân olduğu düşünülen yerde eğlence sahnesi betimlenmektedir.

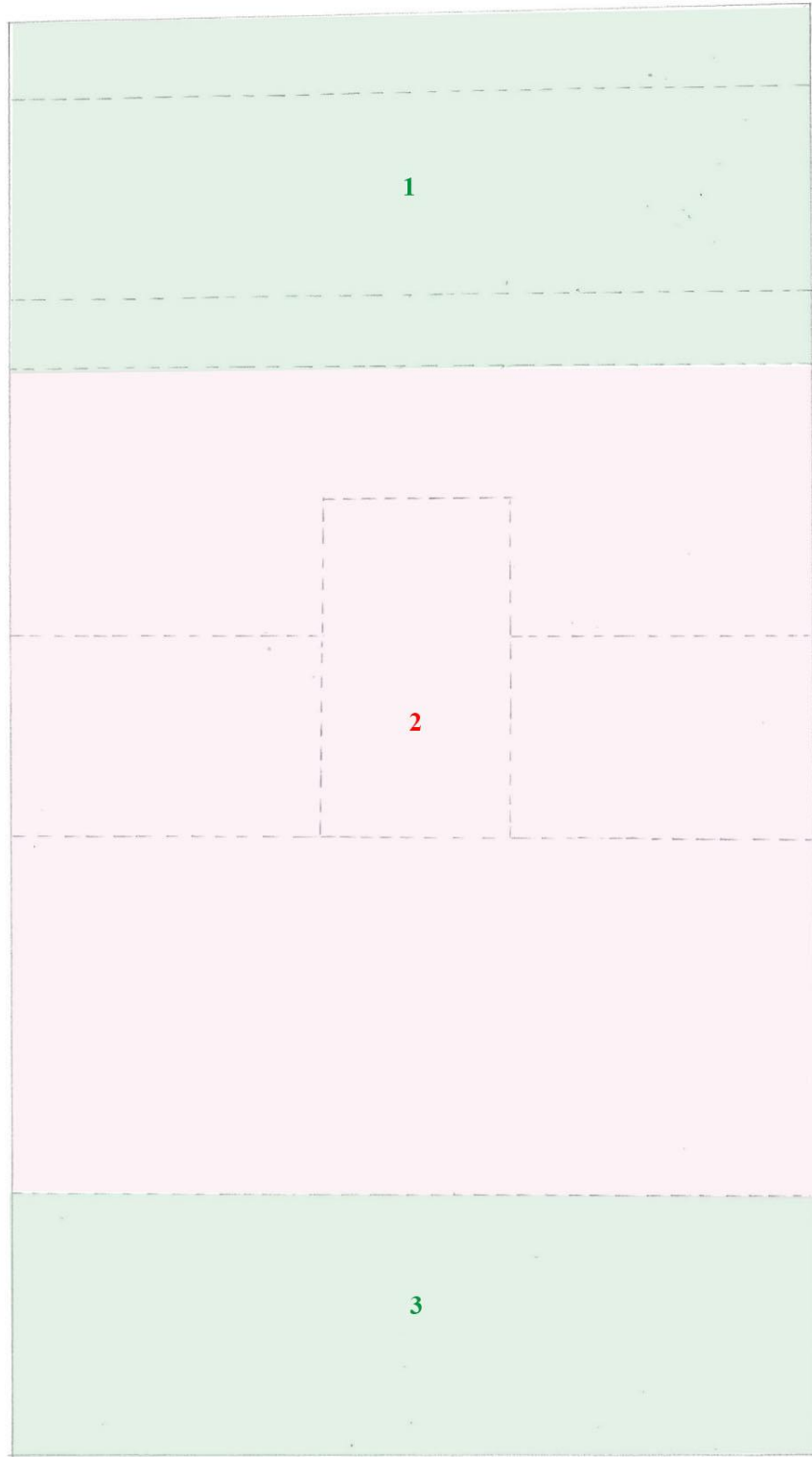
Birinci ve üçüncü bölümlerde, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

İkinci bölümde, kubbeli bir mekân içerisinde siyah bordürlü açık mavi zemini tamamen kaplamış bir halı vardır. Halının dışını çevreleyen bordürün üzerine siyah zemin üzerine beyaz renkte bulut motifi ve çift tahrir tekniğiyle yapılmış bitkisel motifler görülmektedir. Halının orta kısmında ise lacivert ve kırmızı renklerinde çift tahrir bitkisel motiflerle bezenmiştir. Padişah ve şehzade olduğu düşünülen iki kişi, halının sağında ve solundaki altı köşeli altın tahtlarda oturmaktadırlar. Sağ taraftaki tahtın daha ihtişamlı ve ayrıca kubbesi ve merdiveni olması padişah olduğu düşünülen kişinin bu tahta oturduğu görülmektedir. Halının üzerinde ise padişah ve şehzade olduğu düşünülen kişileri eğlendiren sazandeler, hizmet eden figürler ve diğer oturan figürler olduğu görülmektedir.

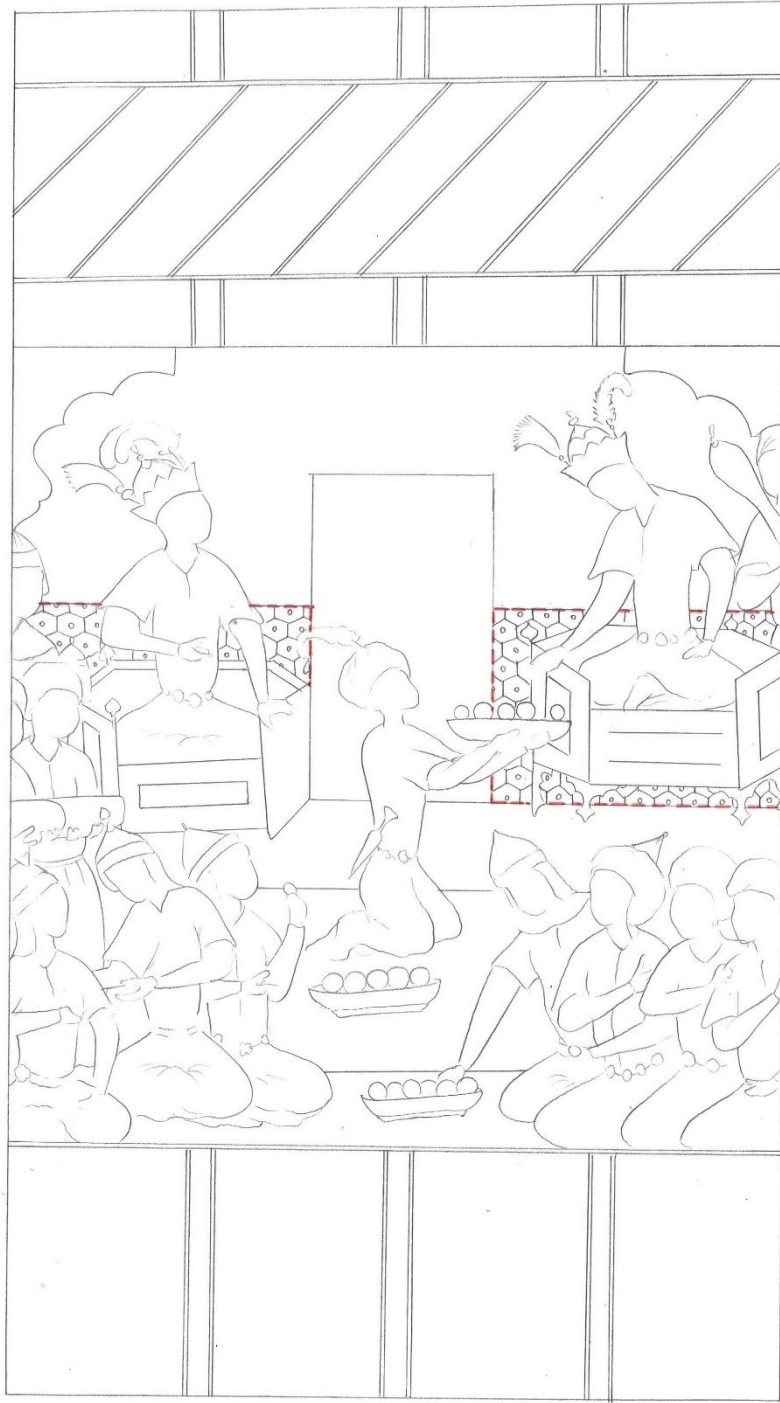
Minyatürde geometrik bezeme halının üst kısmındaki iç mekân duvar yüzeyinde, lacivert zemin üzerine beyaz çizgilerle aralarında boşluk bırakılarak yapılmış mavi renkli altıgenlerle bezenmiştir. Altıgenlerin ortaları altın ile dörder nokta konularak süslenmiştir. Duvar yüzeyinde çiçek açmış bitkiler görülen kapının alt kısmındaki kahverengi yüzey, birbirine paralel çizilmiş yatay ve dikey çizgilerin alttan ve üstten geçişi ile oluşan sepet örgüsü deseniyle süslenmiştir.

Resim 96: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1514:2

Çizim Planı 96: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1514:2

Çizim 96: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1514:2

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: H. 1514/2

Eser Tarihi: XVI. Yüzyıl (?)

Eser Ebadı: 530mm*345mm

Eser Müstensihi: -

H. 1514 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde üç bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 96'da görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada genel olarak bir köşkün iç mekân olduğu düşünülen yerde meyveler yenilen bir sahne betimlenmektedir.

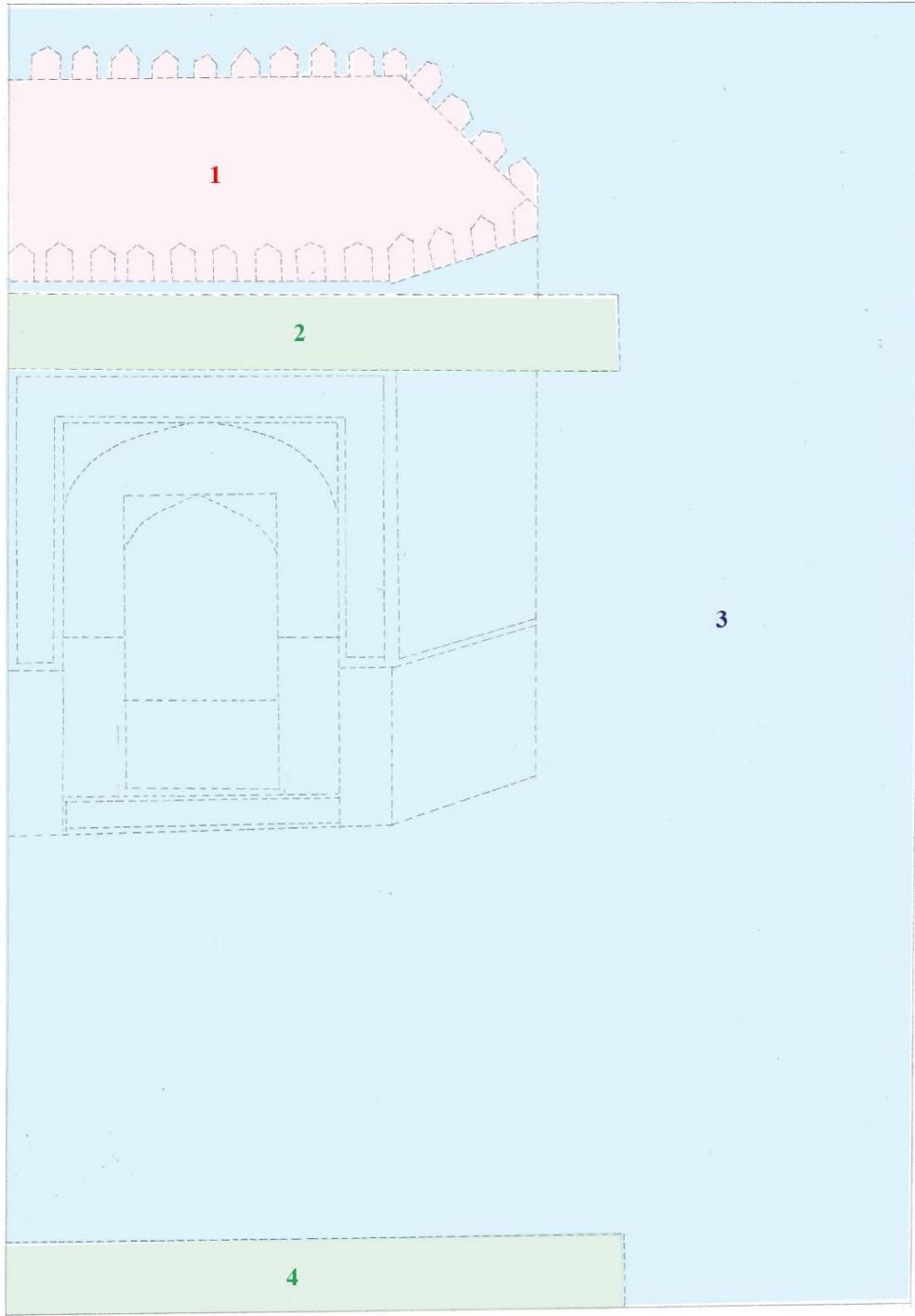
Birinci ve üçüncü bölümlerde, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

İkinci bölümde, kubbeli bir mekân içerisinde bej renkli bordürlü siyah renkli bir halı vardır. Siyah zemin üzerine beyaz renkte çift tahrir bitkisel motiflerle süslenmiştir. Padişah ve şehzade olduğu düşünülen iki kişi, halının sağında ve solundaki altı köşeli altın tahtlarda oturmaktadırlar. Halının üzerinde ise padişah ve şehzade olduğu düşünülen kişilere hizmet edenler ve oturan figürler bulunmaktadır.

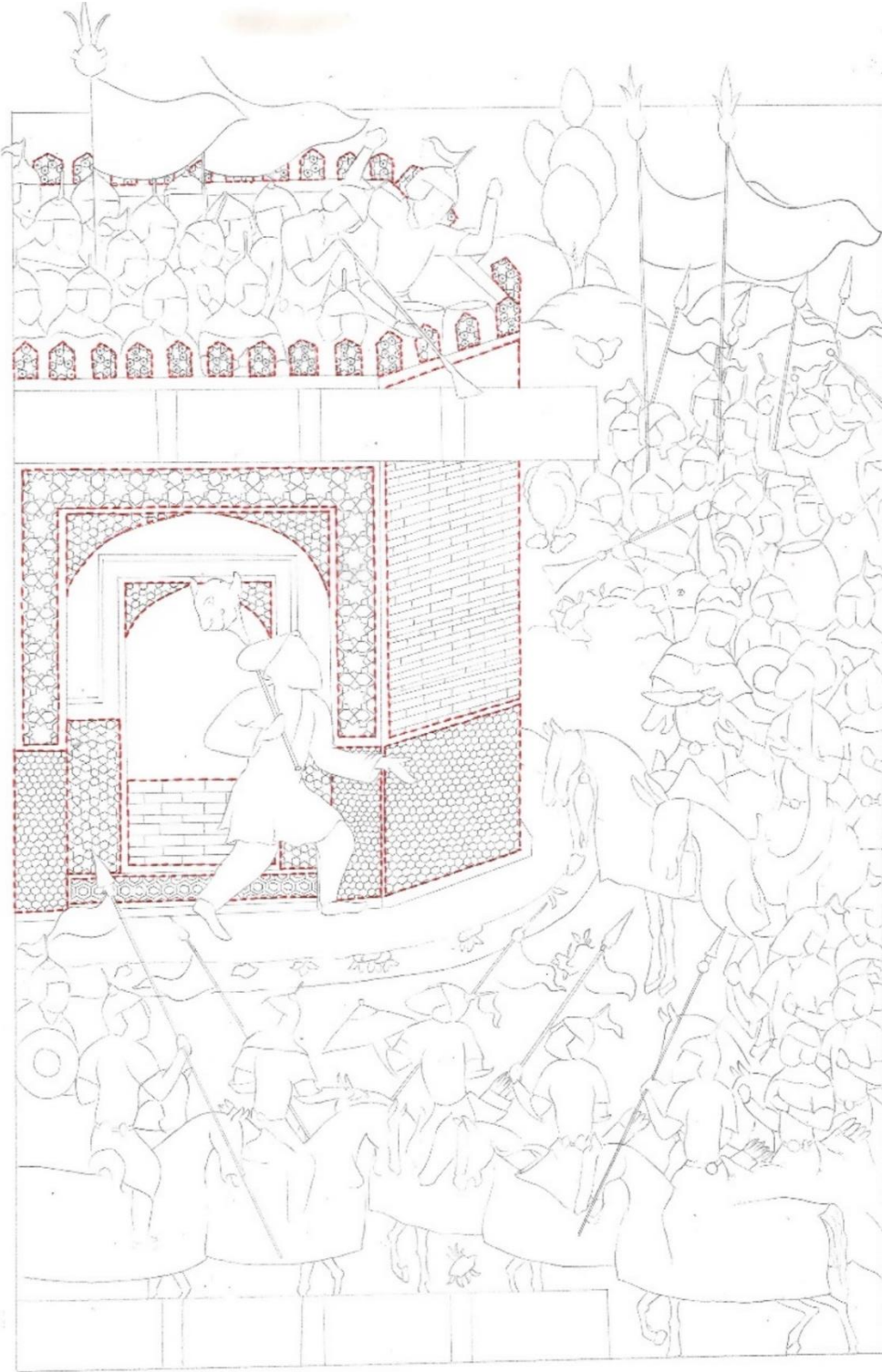
Minyatürde geometrik bezeme, halının üst kısmındaki duvar yüzeyinde, lacivert zemin üzerine beyaz çizgilerle aralarında boşluk bırakılarak yapılmış mavi renkli altıgenlerle bezenmiştir.

Resim 97: Firdevsi Şehname / TSMK. R.1548:1

Çizim Planı 97: Firdevsi Şehname / TSMK. R.1548:1

Çizim 97: Firdevsi Şehname / TSMK. R.1548:1

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: R. 1548/1

Eser Tarihi: XVI. Yüzyıl (?)

Eser Ebadı: 530mm*345mm

Eser Müstensihi: -

R. 1548 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde dört bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 97’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir.

Birinci bölümde, kalenin çevresini sarmış atlı ve develi süvarilerden oluşan orduya bakan askerler bulunmaktadır. Kalenin üst kısmında bulunan bu açık alanın etrafını çevreleyen aralıklı beşgen şekillerde küf yeşili zeminin yüzeyi, altı kollu yıldızlarla süslenmiştir.

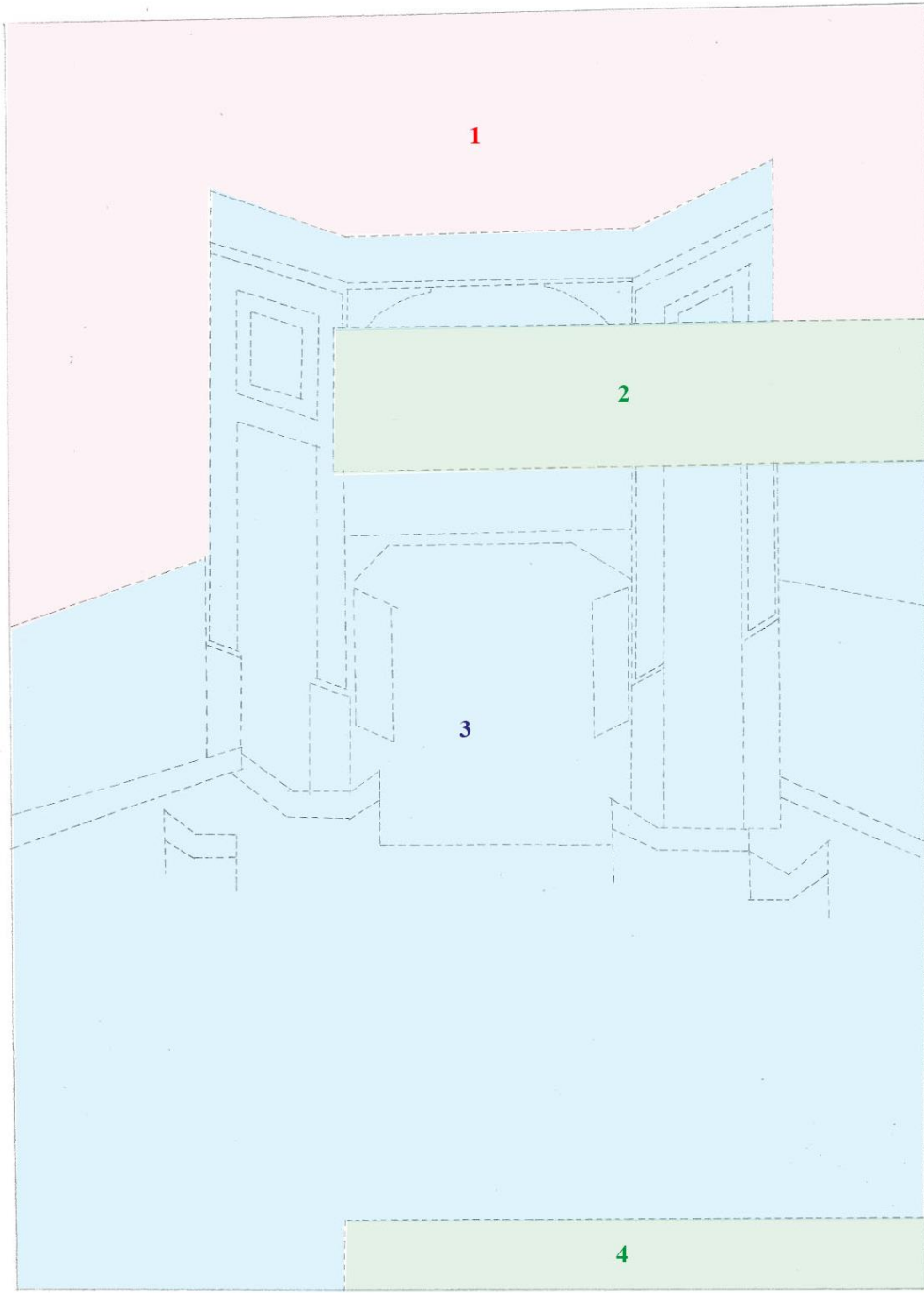
İkinci ve dördüncü bölümlerde, altın cetveli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

Üçüncü bölümde, kalenin etrafını çevreleyen bayraklı süvariler ve kalenin kapısının önünde yaşlı bir figür görülmektedir.

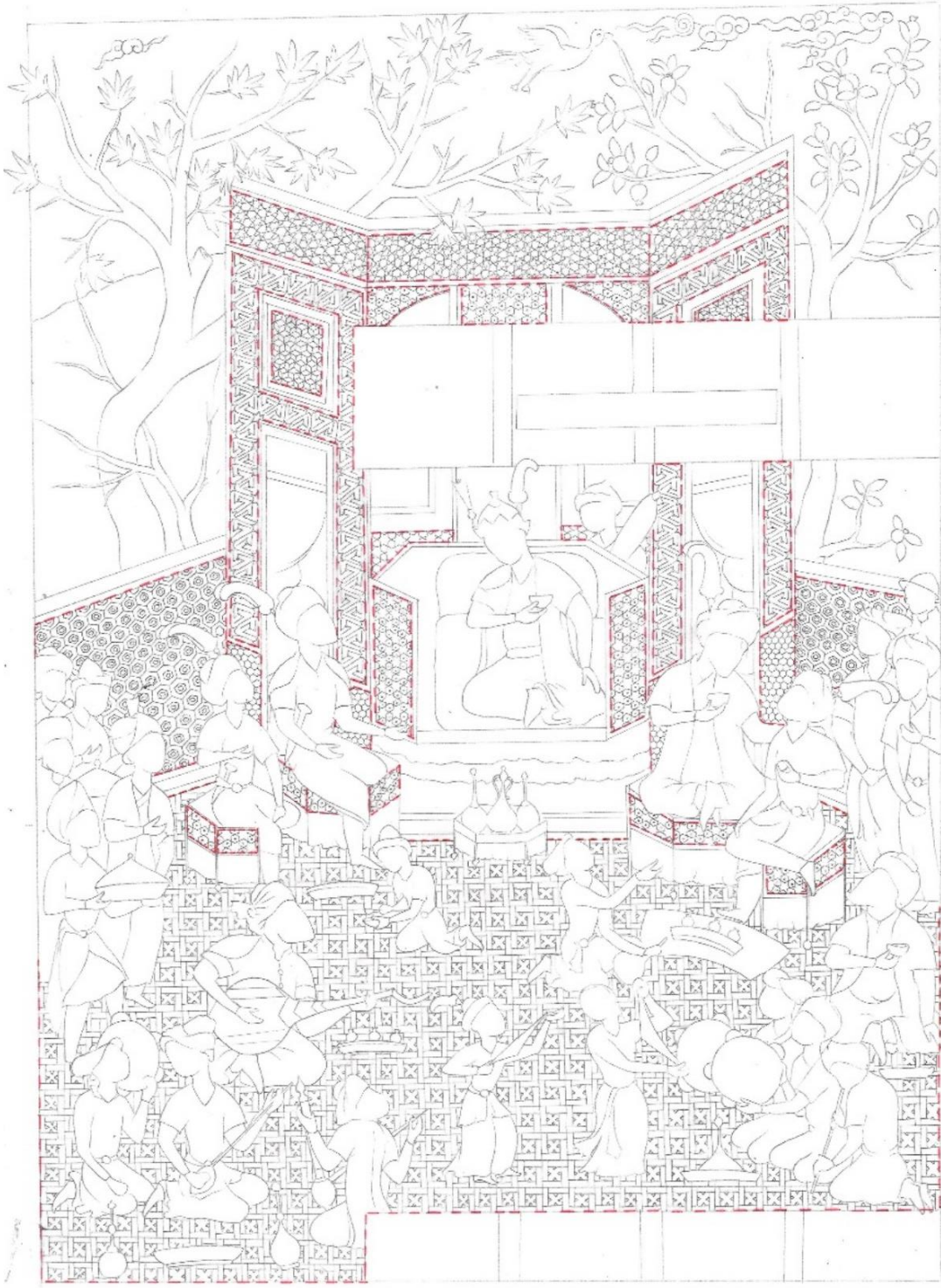
Geometrik bezemenin yoğun olduğu üçüncü bölümde, sol tarafta bulunan kalenin giriş kapısının kemer yüzeyleri altın zemin, kapının iki yanında küf yeşili zemin, lacivert ve kırmızı altıgenlerden oluşan altı kollu yıldızlarla süslenmiştir. Kapının alt kısmındaki pembe zemin yüzeyi, aralıklarla lacivert bal peteği formundaki altıgenlerle bezenmiştir. Kapının iç kısmında yatay formda tuğlalar ve üstünde bitkiler görülmektedir. Kalenin ön ve yan yüzeylerinin alt kısımları bordo ve siyah zemin üzerine bal peteği formundaki altıgenlerle, yan yüzeyin üst kısmıysa altın zemin üzerine yatay ardışık tuğla örgüsüyle bezenmiştir. Kapının etrafını çevreleyen mavi zeminli bordüri ise, sekiz kollu yıldızlarla lacivert ve kırmızı renklerde bezenmiştir.

Resim 98: Firdevsi Şehname / TSMK. R.1548:2

Çizim Planı 98: Firdevsi Şehname / TSMK. R.1548:2

Çizim 98: Firdevsi Şehname / TSMK. R.1548:2

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: R. 1548/2

Eser Tarihi: XVI. Yüzyıl (?)

Eser Ebadı: 530mm*345mm

Eser Müstensihi: -

R. 1548 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde dört bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 98'de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada bahçe köşkünde gerçekleşen eğlence sahnesi tasvir edilmiştir.

Birinci bölümde, çiçek ve meyveler açmış ağaçların ve uçan bir hayvanın bulunduğu bir doğa manzarası görülmektedir.

İkinci ve dördüncü bölümlerde, altın cetveli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

Üçüncü bölümde, altın taht üzerinde başındaki tacı, kaftanı diğer figürlerden farklı olan ve hükümdar olduğu düşünülen kişi oturmaktadır. Bir eğlence sahnesi tasvir edildiği minyatürde, hükümdarın huzurunda, taht üzerindeki motifle aynı süslenmiş dört taburede oturan misafirler ve açık limonküfü rengindeki zemin üzerinde müzik aleti çalan, hizmet eden, ayakta veya oturan figürler bulunmaktadır.

Geometrik bezemenin yoğun olduğu üçüncü bölümde, üç cephesi görülen duvar sarı zemin üzerine lacivert ve bordo altıgenlerden oluşan geometrik motifle süslenmiştir. Duvarın önünde görülen köşkün ön yüzeyinde altın zemin üzerine altı kollu yıldız motifi ile süslenmiş kubbe formunun içerisinde giriş kapısının bulunduğu orta kısımdaki duvar yüzeyi vardır. Kapının sağında ve solunda lacivert zemin üzerine küf yeşili altıgenlerin birleşimiyle oluşan altı kollu yıldız motifi ile bezenen duvar yüzeyi bulunmaktadır. Bu alanın üst kısmı ve kapının üst kısmı ise altın zemin üzerine yapılmış zencerek motifi ile süslenmiştir.

Köşkün sağ ve sol cepheleri birbiri ile simetriktir. Mavi zeminli duvar yüzeyi lacivert çizgilerden ve altı kollu yıldız ile bağlanmış geçme motifi ile süslenmiştir. İki cephede de görülen kapıların üzerinde bulunan yavruağzı zeminli kare alan ise altılı yıldız motifiyle

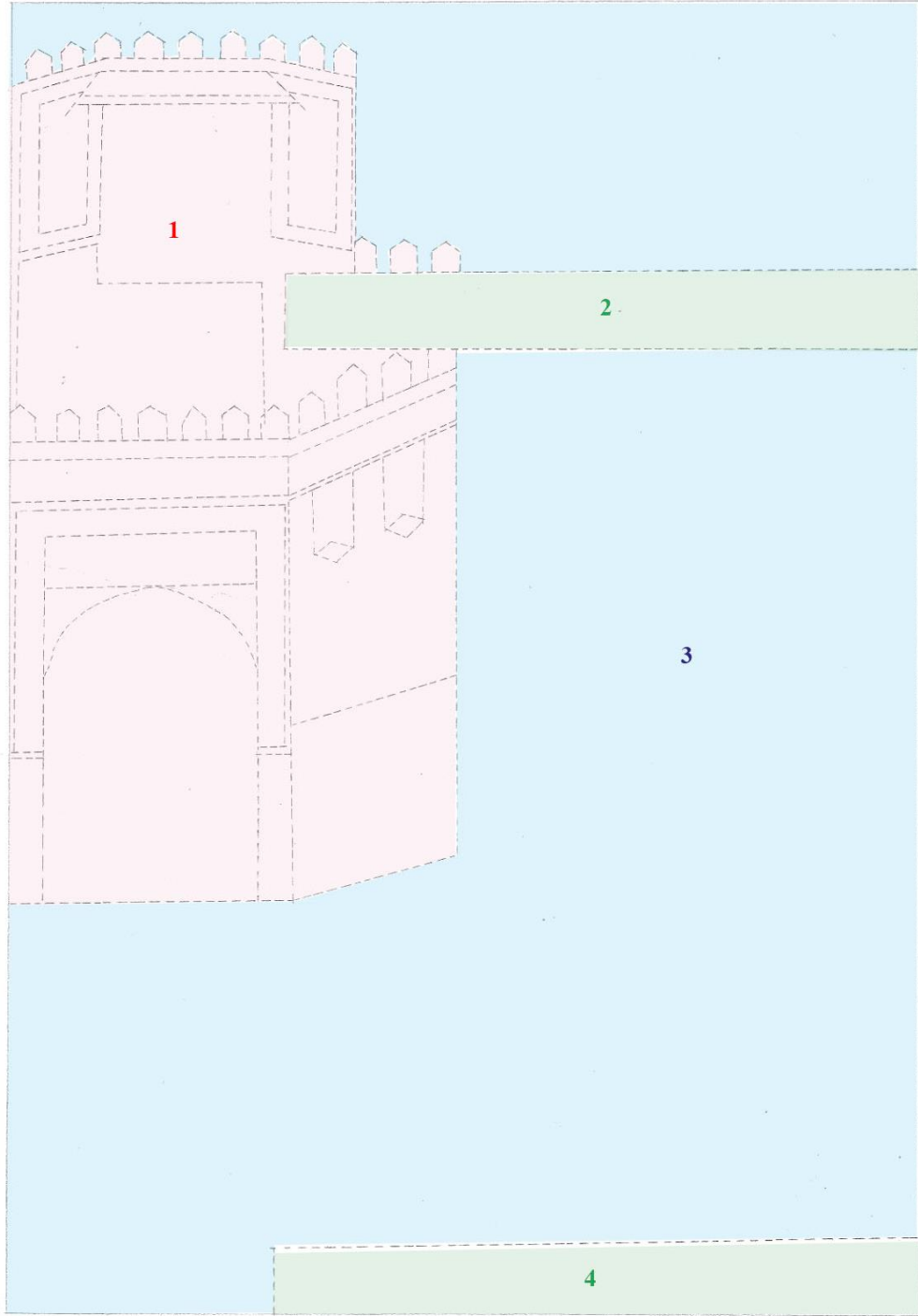
bezenmiştir. Kapıların sağında ve solunda alt kısım görülen koyu yeşil duvar yüzeyi bal peteği formunda yapılmış altıgen motifleri ile süslenmiştir.

Köşkün önünde bulunan altı köşeli tahtın kenar kısımları altıgenlerin birleşimiyle oluşmuş altı kollu yıldız motifleri yer almaktadır. Aynı motif dört taburede de kullanılmıştır. Açık küf yeşili zeminin üzeri sepet örgüsü formundaki karelerden oluşan geometrik motif ile kaplıdır.

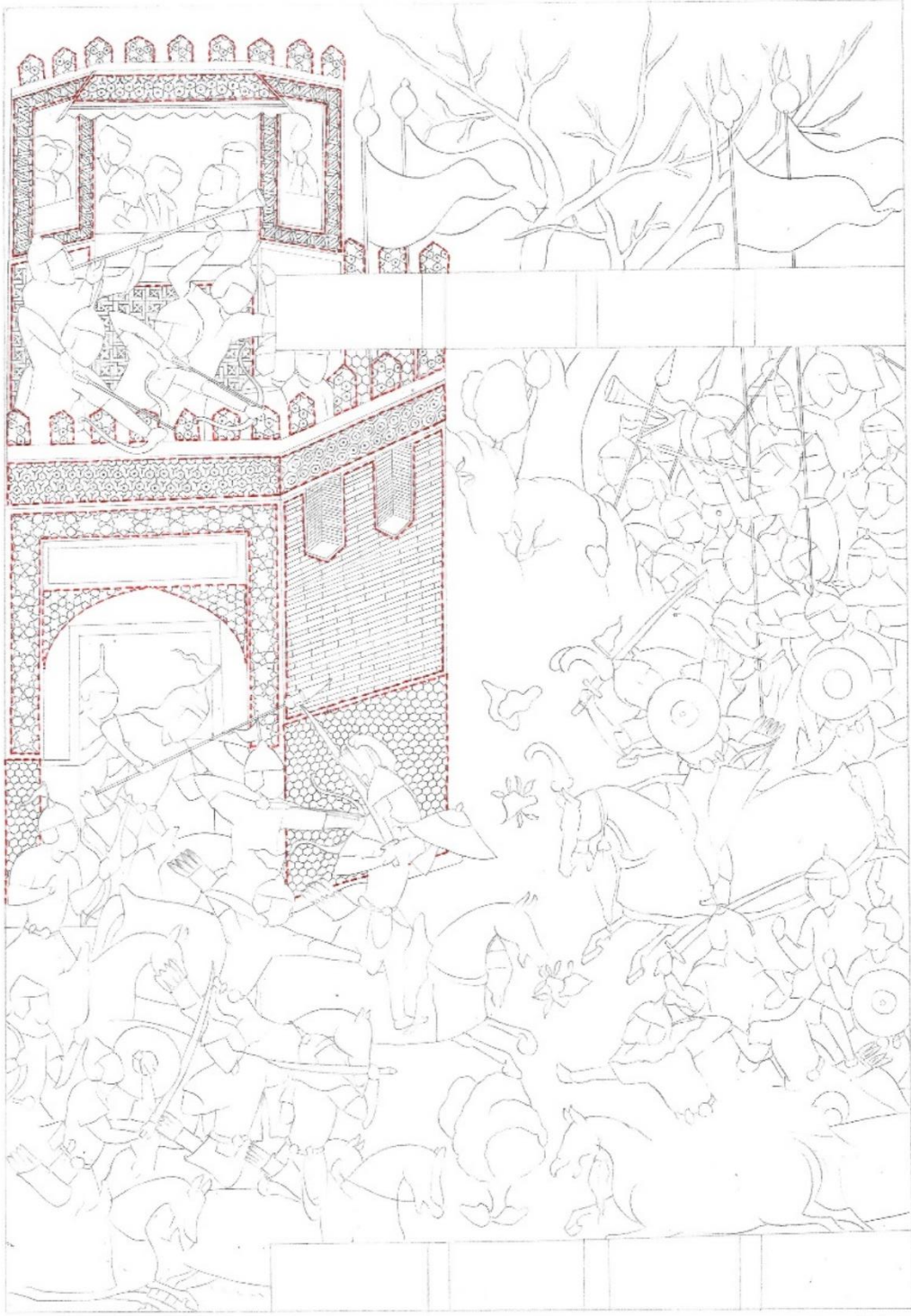

Resim 99: Firdevsi Şehname / TSMK. R.1548:3

Çizim Planı 99: Firdevsi Şehname / TSMK. R.1548:3

Çizim 99: Firdevsi Şehname / TSMK. R.1548:3

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: R. 1548/3

Eser Tarihi: XVI. Yüzyıl (?)

Eser Ebadı: 530mm*345mm

Eser Müstensihî: -

R. 1548/3 nolu eserde bulunan minyatür kendi içerisinde dört bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 99'da görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada savaş sahnesi tasvir edilmiştir.

Birinci bölümde, kalenin çevresini sarmış atlı ve develi süvarilerden oluşan orduyla savaşan askerler yer almaktadır.

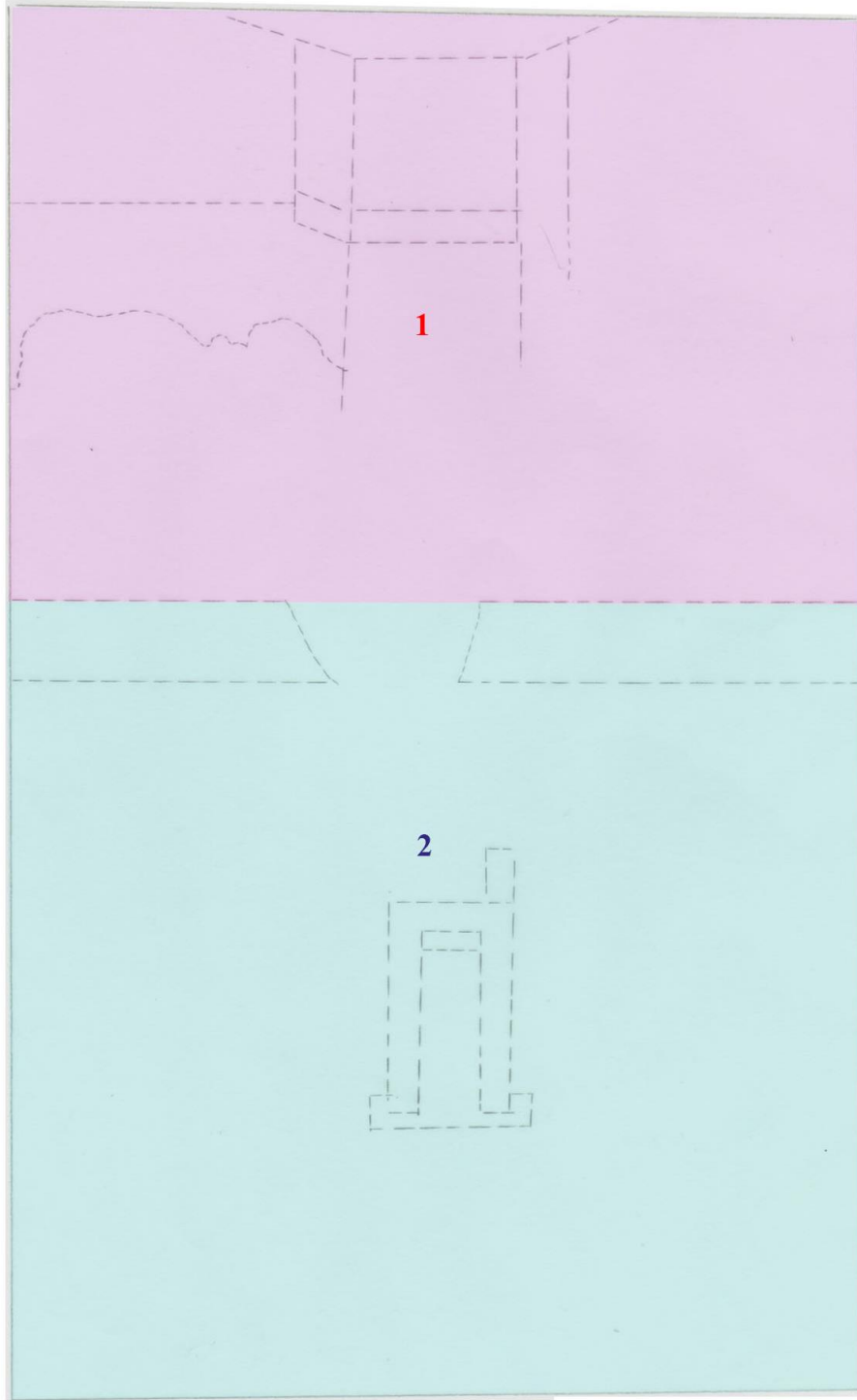
Geometrik bezemenin yoğun olduğu görülen üçüncü bölümde, sol tarafta bulunan kalenin giriş kapısının kemer yüzeyleri altın zemin üzerine altı kollu yıldız motifi bulunmaktadır. Kalenin ön ve yan yüzeylerinin alt kısımları bordo ve siyah zemin üzerine bal peteği formundaki altıgenlerle, yan yüzeyin üst kısmıysa altın zemin üzerine yatay ardışık tuğla örgüsüyle süslediği görülmektedir. Kapının etrafını çevreleyen mavi zeminli bordürde sekiz kollu yıldızlarla lacivert ve kırmızı renklerinde bezenmiştir. Kalenin üst kısmını ve alt kısmın birleştiği ön ve yan cephede görülen pembe zemin üzerine lacivert ve bordo renklerindeki düğüm motifi ile bezenmiştir. Kalenin üst kısmında bulunan bu açık alanın etrafını çevreleyen aralıklı beşgen şekillerde küf yeşili zemin üzerine altı kollu yıldız motifi ile süslenmiştir. Pencere ve balkonun bulunduğu sarı zeminli duvar yüzeyi altılı geçme motifinin belirlenmiş bir kesiti kullanılarak bordür görünümünde altın zemin üzerine bezenmiştir. Bu alanın alt kısmındaki açık limonküfü zeminli duvar yüzeyi ise sepet örgüsü formunda yapılmış karelerin birleşiminden oluşan motif ile süslenmiştir.

İkinci ve dördüncü bölümlerde ise, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

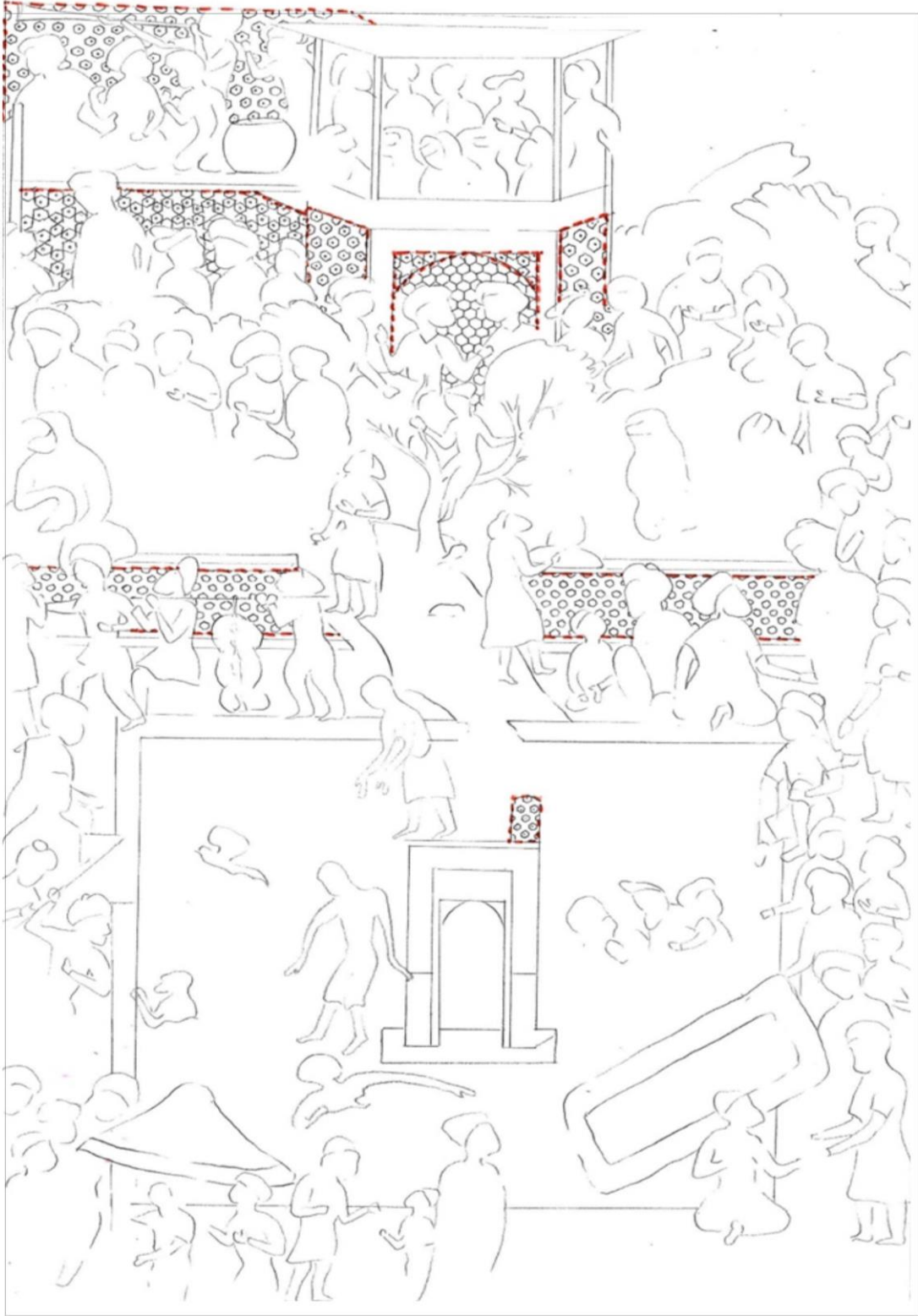
Üçüncü bölümde, gökyüzü soluk mavi, gri tonlarda toprak zemin üzerine yapılmış yer bitkileri ve ağaçlardan oluşan manzara tasvirinin üzerine kaleyi kuşatmaya gelen süvariler görülmektedir. Kalenin etrafını çevreleyen bayraklı süvariler ve kalenin kapısının önünde yaşlı bir figür görülmektedir.

Resim 100: Firdevsi Şehname / TSMK. R.1548:4

Çizim Planı 100: Firdevsi Şehname / TSMK. R.1548:4

Çizim 100: Firdevsi Şehname / TSMK. R.1548:4

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: R. 1548/4

Eser Tarihi: XVI. Yüzyıl (?)

Eser Ebadı: 530mm*345mm

Eser Müstensihî: -

H. 1548 nolu eserde bulunan y.548a.¹²⁸ sayfa numaralı minyatür kendi içerisinde iki bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 100’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada oluşan doğa manzarası tasvir edilmiştir.

Birinci bölümde, altın ile belirtilmiş gökyüzü, kırık beyaz zemin ve eflatun tonlarında kayaların orta kısmında saray köşkü olduğu düşünülen mimari bir yapı görülmektedir. Köşkün alt kısmı kemerli kamelya bölümünde ve alan içerisinde insan figürleri görülmektedir.

Geometrik bezemenin yoğun olduğu birinci bölümde, beş farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır.

Sayfanın sol üst köşesinde bir kısmı görülen köşkün, sarı zeminli duvar yüzeyi kırmızı ve lacivert altıgenlerle süslenmiştir. Duvarın alt kısmındaki mavi zeminli yüzey ise, bordo renkli altı kollu yıldızlarla bezenmiştir.

Kamelyanın firuze renkli duvar yüzeyi bal peteği formundaki altıgenler ile bezenmiştir. Üstündeki altın zeminli kemer kısmı ise altı kollu yıldızlarla süslenmiştir. Kamelyanın sağ ve sol cephesindeki sarı zeminli duvar yüzeyi kırmızı ve lacivert altıgenlerle süslenmiştir.

İkinci bölümde, ortasında büyük yeşil bir havuzun bulunduğu, eflatun renkli duvarlarla çevrili avlu görülmektedir. Havuzun ortasında insanların üzerine çıkıp havuza atladığı dikdörtgen duvar görülmektedir.

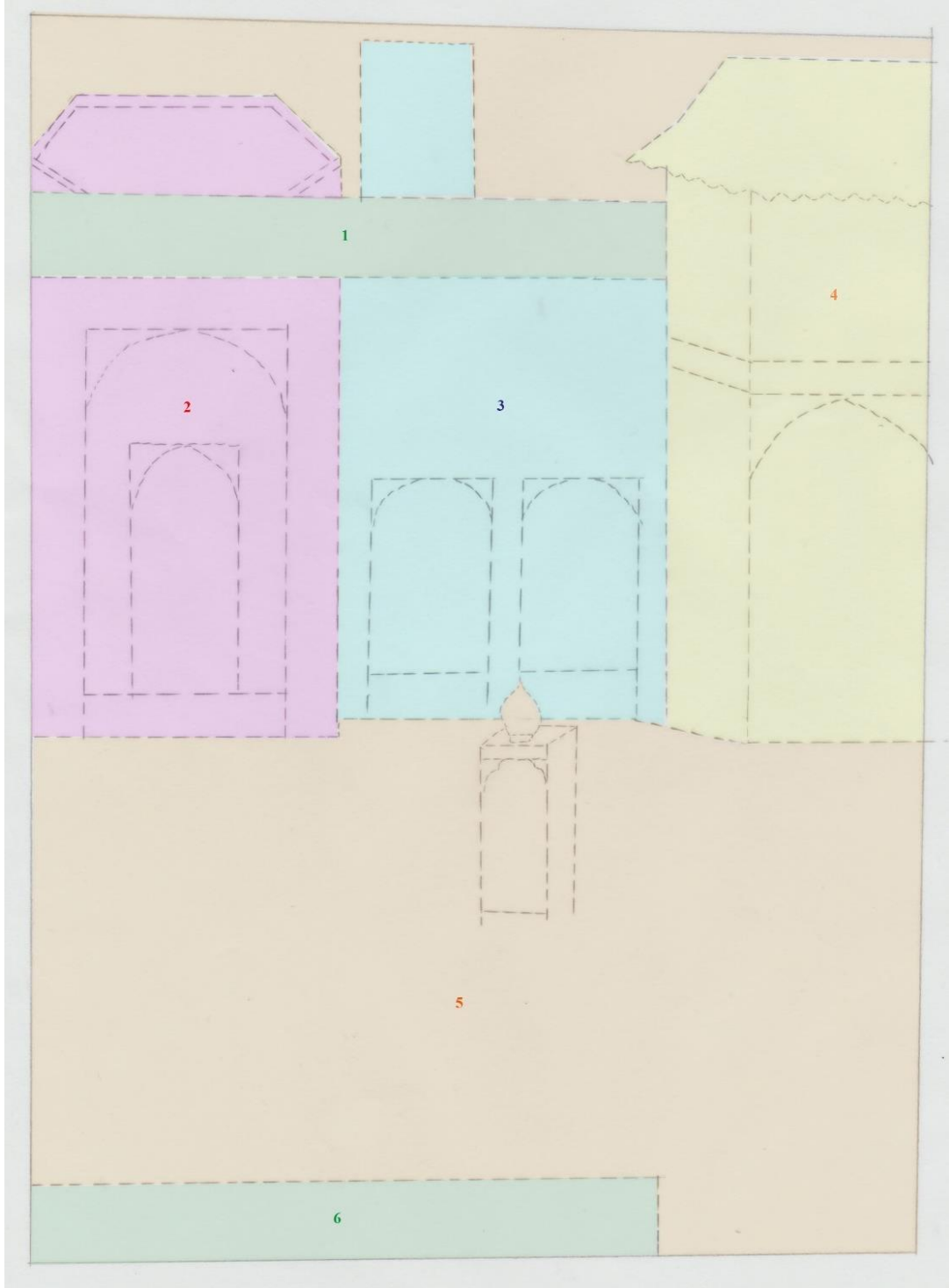
¹²⁸ Lâle ULUÇ, a.g.k., s.325.

İkinci bölümde, dört farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır. Avluyu çevreleyen eflatun zeminli duvar yüzeyi, lacivert altıgenler ile bezenmiştir. Havuzun ortasındaki dikdörtgen duvarın en alt kısmındaki pembe yüzeyi, bal peteği formundaki altıgenlerle süslenmiştir. Yapının mavi zeminli yüzeyi, bordo ve lacivert eş kenar dörtgenlerle, bordo zeminli kısım ise altıgenlerden oluşan sekiz kollu yıldızlarla bezenmiştir.

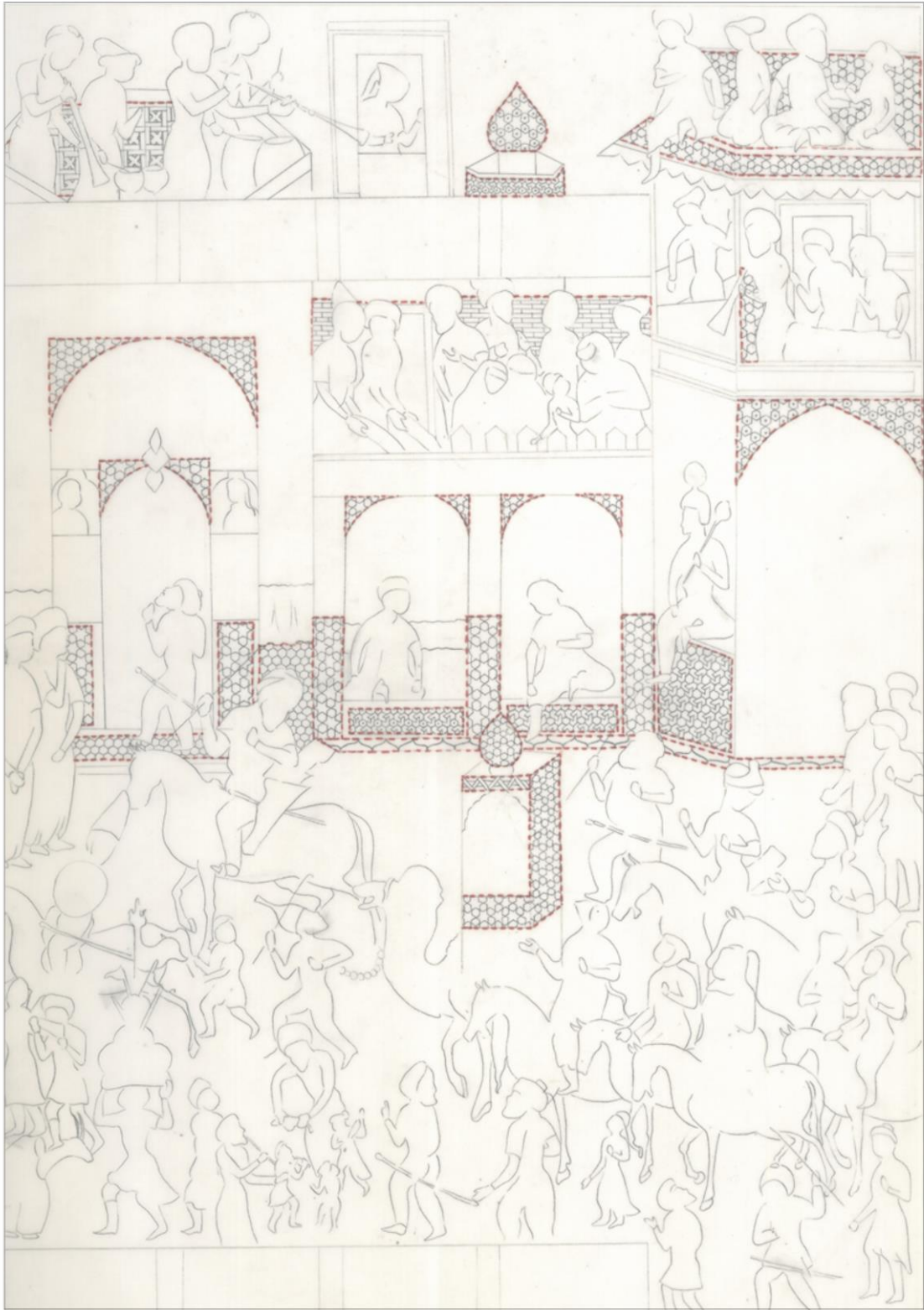

Resim 101: Firdevsi Şehname / TSMK. R.1548:5

Çizim Planı 101: Firdevsi Şehname / TSMK. R.1548:5

Çizim 101: Firdevsi Şehname / TSMK. R.1548:5

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: R. 1548/5

Eser Tarihi: XVI. Yüzyıl (?)

Eser Ebadı: 530mm*345mm

Eser Müstensihî: -

H. 1548 nolu eserde bulunan y.460b.¹²⁹ sayfa numaralı minyatür kendi içerisinde dört bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 101’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir.

Birinci ve dördüncü bölümde, altın cetvelli sütunlar içerisinde yazı alanı bulunmaktadır.

İkinci bölümde altın gökyüzünün olduğu sayfanın üst kısmında çeşitli malzemelerin satıldığı dükkân olduğu düşünülen, en solda, en sağda ve ortada üç mimari yapı görülmektedir.

En soldaki mimari yapının kemerli giriş kapısı, üzerinde figürlerin bulunduğu altıgen formu çatısı bulunmaktadır. Kemerli giriş kapısının yüzeyi ve yapının üst kısmındaki kemerli duvar yüzeyi altı kollu yıldızlarla bezenmiştir. Giriş kapısının çevreleyen duvarın alt kısımları ise, bal peteği formundaki altıgenler ile süslenmiştir. Yapının altıgen formu çatısının yüzeyi, sepet formundaki desen ile bezenmiştir.

Ortadaki mimari yapının kemerli iki duvar yüzeyi bulunmaktadır. Yapının kemer yüzeyleri ve duvarın alt kısımları altı kollu yıldızlarla bezenmiştir. Yapının iç kısmında görülen iki figürün oturduğu zemin yüzeyi altıgen ve çarkıfelek motifleri ile süslenmiştir. Yapının üst katında, figürlerin bulunduğu kısmın duvar yüzeyi yatay ardışık tuğlalar ile örülmüştür. En üst kısımdaki kubbeli küçük yapı altı kollu yıldızlarla bezenmiştir.

En sağdaki mimari yapının kemerli giriş kapısı, üzerinde figürlerin bulunduğu terası, balkon gölgeliği ve çatısının bulunduğu yüzeyler ise altı kollu yıldızlarla bezenmiştir. Yapının sol alt cephesindeki yüzey, düğüm deseniyle süslenmiştir.

¹²⁹ Lâle ULUÇ, a.g.k., s.

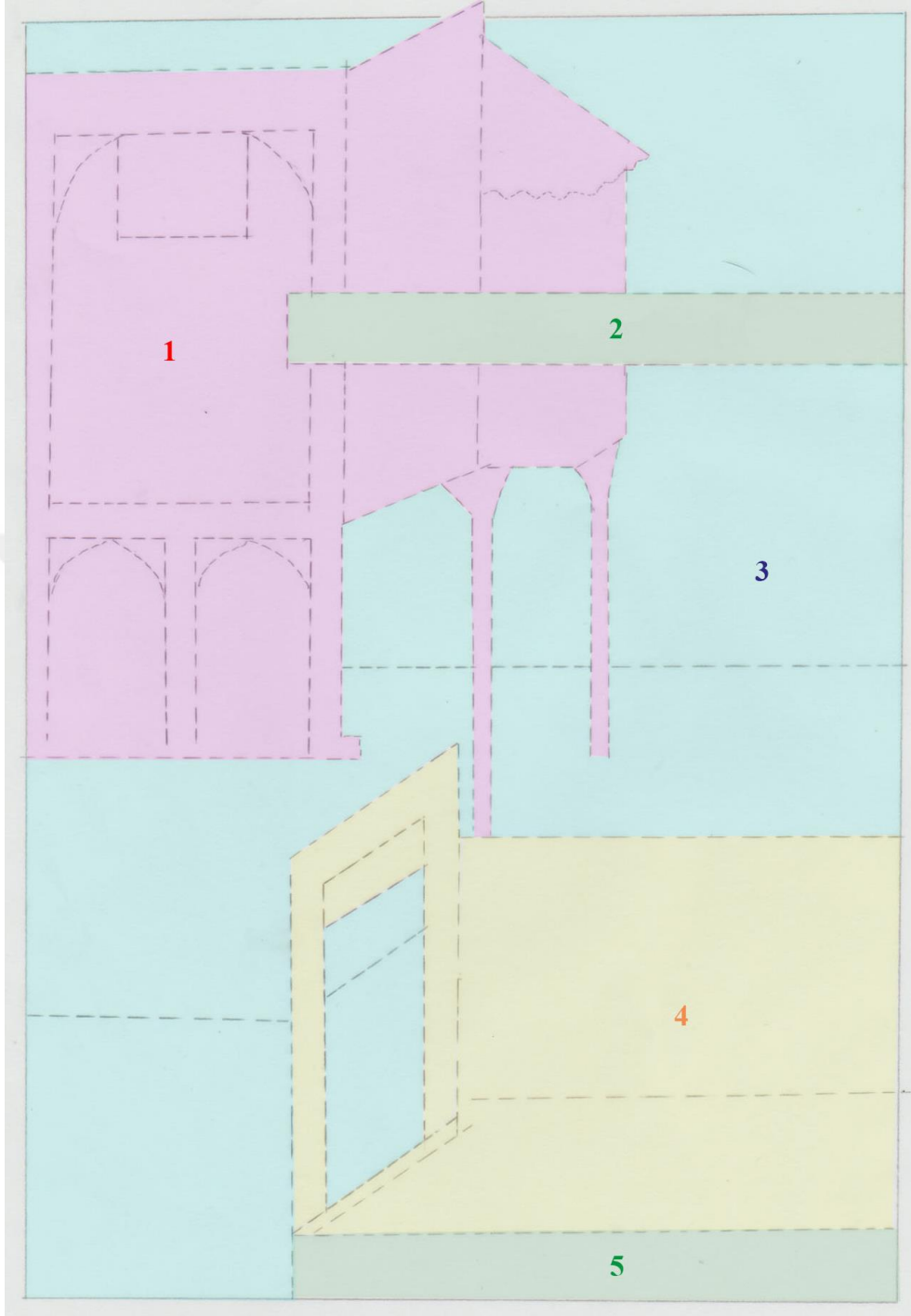
Üçüncü bölümde, açık sarı zeminli avlu içerisinde geçen, yürüyen, at ve deve üzerindeki insanlardan oluşturduğu, kervan tasvir edilmiştir.

Beşinci bölümde sadece deve üzerindeki altın zeminli taht geometrik desen ile bezenmiştir. Taht üzerinde altıgenlerden oluşan altı kollu yıldızlar ve zencirek deseni görülmektedir.

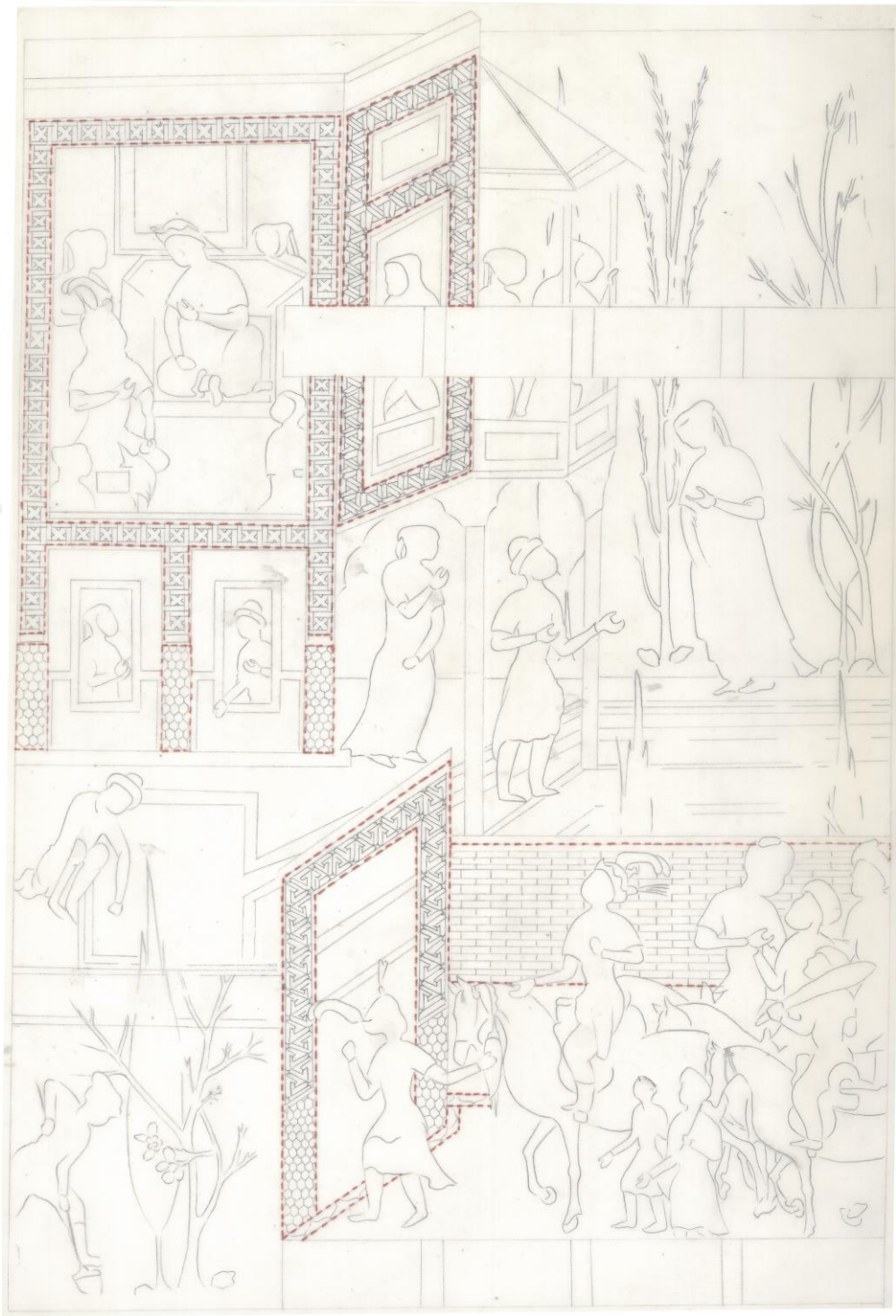

Resim 102: Firdevsi Şehname / TSMK. R.1548:6

Çizim Planı 102: Firdevsi Şehname / TSMK. R.1548:6

Çizim 102: Firdevsi Şehname / TSMK. R.1548:6

Eser Adı: Firdevsi Şehnamesi

Eser Envanter No: R. 1548/6

Eser Tarihi: XVI. Yüzyıl (?)

Eser Ebadı: 530mm*345mm

Eser Müstensihî: -

H. 1548 nolu eserde bulunan y.489a.¹³⁰ sayfa numaralı minyatür kendi içerisinde iki bölüme ayrılmaktadır. Ayrılan bölümler Çizim Planı 102’de görüldüğü gibi, her bölüm farklı renk ile numaralandırılarak gösterilmiştir. Minyatürlü sayfada oluşan doğa manzarası tasvir edilmiştir.

Birinci bölümde, altın ile belirtilmiş gökyüzü, kırık beyaz zemin ve eflatun tonlarında kayaların orta kısmında saray köşkü olduğu düşünülen mimari bir yapı görülmektedir. Köşkün alt kısmı kemerli kamelya bölümünde ve alan içerisinde insan figürleri görülmektedir.

Geometrik bezemenin yoğun olduğu birinci bölümde, beş farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır.

Sayfanın sol üst köşesinde bir kısmı görülen köşkün, sarı zeminli duvar yüzeyi kırmızı ve lacivert altıgenlerle süslenmiştir. Duvarın alt kısmındaki mavi zeminli yüzey ise, bordo renkli altı kollu yıldızlarla bezenmiştir.

Kamelyanın firuze renkli duvar yüzeyi bal peteği formundaki altıgenler ile bezenmiştir. Üstündeki altın zeminli kemer kısmı ise altı kollu yıldızlarla süslenmiştir. Kamelyanın sağ ve sol cephesindeki sarı zeminli duvar yüzeyi kırmızı ve lacivert altıgenlerle süslenmiştir.

İkinci bölümde, ortasında büyük yeşil bir havuzun bulunduğu, eflatun renkli duvarlarla çevrili avlu görülmektedir. Havuzun ortasında insanların üzerine çıkıp havuza atladığı dikdörtgen duvar görülmektedir.

¹³⁰ Lâle ULUÇ, a.g.k., s.394.

İkinci bölümde, dört farklı geometrik desen ile süslenmiş yüzey bulunmaktadır. Avluyu çevreleyen eflatun zeminli duvar yüzeyi, lacivert altıgenler ile bezenmiştir. Havuzun ortasındaki dikdörtgen duvarın en alt kısmındaki pembe yüzeyi, bal peteği formundaki altıgenlerle süslenmiştir. Yapının mavi zeminli yüzeyi, bordo ve lacivert eş kenar dörtgenlerle, bordo zeminli kısım ise altıgenlerden oluşan sekiz kollu yıldızlarla bezenmiştir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

İnsanoğlu varoluşundan itibaren yaşam alanına ve çevresine dönemin şartları doğrultusunda özen göstermiştir. Fiziksel çevre düzenlenmiş, etrafına görsel güzellikler katmak isteyen insanlar süsleme oluşumlarını başlatmışlardır.

İslâm dininin figürlü bezemeyi hoş karşılamaması dolayısıyla Türkler, Orta Asya’da geliştirdikleri, çoğunlukla remzî değer taşıyan hayvanî bezemelerden uzaklaşarak motiflerde üslûplaştırma yoluna gitmişlerdir. Bizans etkisindeki Emevîler’in aksine Abbâsîler döneminde yazı ve geometrinin yanında ileri derecede üslûplaştırılmış bitki motiflerinin yaygınlık kazandığı görülmektedir. İslâm ve Türk sanatı bundan sonra kendi yolunu üslûplaştırma yönünde çizmiş ve günümüze kadar bu yolda ilerleyerek yazı ve geometrinin ön plana çıktığı, figürsüz, ekseriyetle bitkisel bezemelerden meydana gelen tezyinat anlayışını geliştirmiştir¹³¹. Bununla birlikte geometrik tezyinattada çok farklı desenler ortaya çıkmış ve uygulanmıştır. Bu gelişen geometrik tezyini anlayış, mimari eserlerde yer alan çini, ahşap, kalemişi, taş işçiliği gibi unsurlarda karşımıza çıkmaktadır. Kitap sanatlarında ise daha çok minyatürlerde görülmektedir.

Teze konu olan Şahname minyatürleri dönem bakımından Safevi Dönemi’ne ait olup gerek minyatürleri gerekse geometrik sanat anlayışından ötürü Osmanlı Dönemi sanatı ile birlikte incelemeye alınmıştır. Safevi dönemi tezhip ve minyatür anlayışı ile ilgili literatürümüzde yayınlanmış fazla kaynak olmamakla birlikte 16. yüzyıl Osmanlı Sarayı’ndaki minyatür sanatçıları arasında İran bölgesinden gelen sanatçıların sarayda istihdam edildiği ve bunların Osmanlı sarayı için eser ürettikleri bilinmektedir.

Tasvir konusundaki hoşgörülü tavırlarıyla minyatür sanatının gelişmesine katkıda bulunan Safevi hükümdarları sanatkarların çok değişik konularda eser meydana getirmesine olanak sağlamıştır¹³². Safavi devrinde birçok İran şehri sanat merkezi haline gelmiştir. Önemli olan bu şehir mektepleri: Şiraz, Tebriz, Kazvin, Meşhed, İsfahan’dır¹³³.

¹³¹ Aziz DOĞANAY, “Tezyinat”, TDV İslam Ansiklopedisi, 41, 2012, s.79.

¹³² T. Engin, Bektaş, “Safeviler”, TDV İslam Ansiklopedisi, İstanbul, 2008, 41, s.459.

¹³³ N. Özcan Özer, “Tezhip Sanatında Osmanlı-Safevi Etkileşimi”, Arşiv Dünyası Dergisi, İstanbul, s.69.

Osmanlı tehdidinden dolayı, 1548’de Tebrizde başkentin Kazvine nakledilmesiyle, Kazvin sanat atölyelerinin de merkezi olmuştur.¹³⁴

Güner İnal, “Türk Minyatür Sanatı: Başlangıcından Osmanlılara Kadar” kitabında, Safevi devrinin en önemli Tebriz eseri olarak 1527 tarihli New York’ta bulunan Houghton Şehname belirtilmektedir. “258 minyatür içeren ve Şah Tahmasp Şehnamesi olarak tanınan bu eserde başlıca nakkaşlar devrin akademi müdürü Sultan Muhammed ve ikinci müdürü Mir Musavvir’dir. Bu sanatçıların yapmış olduğu minyatürlerde eski Herat okulunun canlı renkli manzara üslubu çok daha zengin ve kalabalık kompozisyonlarda devam eder. Figürler küçük ve zariftir ve manzara ise peri masallarını andıran bir renklilik ve zarafet kazanmıştır” demektedir¹³⁵ ancak yazmanın konusunu teşkil eden olayların geçtiği mekanlar hakkında bilgi vermemektedir. Londra, Royal Asiatic Society’de bulunan Şehname nüshalarındaki minyatürlerde yer alan manzara tasvirlerinden ve zarif figürlerden bahseder ancak hadisenin geçtiği mekanlar konusunda bilgi vermez¹³⁶.

İran bölgesinde yapılan minyatürlerle ilgili olarak Oktay Aslanapa, İran minyatürlerinde, konuların sadece milli edebiyattan alındığından ve bu minyatürlerde gerçek hayatın pek nadir olarak işlendiğinden bahseder¹³⁷.

Bununla birlikte bu minyatürlerde Safevî hükümdarlarının himaye ettiği nakkaş ve hattatların eserlerinde yapıların mimari tezyinatını düzenlediği, halı desenleri çizdiği, seramik, metal ve cam eşyaların şekil ve süslemelerini belirlediği bilinmektedir. Minyatür sanatı Safevî devrinin belki de en gelişmiş yönünü oluşturmaktadır. Bu dönemde ortaya konan eserler kalite bakımından İran minyatürünün en önemli merhalelerinden birini teşkil etmektedir.¹³⁸

Zencirek, yazma kitapların sayfa kenarlarına ve levha yazılarının etrafına, zincirleme halkalar şeklinde yapılan süslemelerdir¹³⁹. En basiti iki kırık veya yuvarlak çizginin

¹³⁴Güner İnal, “Türk Minyatür Sanatı: Başlangıcından Osmanlılara Kadar”, Ankara, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, s.160

¹³⁵ Güner İnal, a.g.k., s.161.

¹³⁶ Güner İnal, a.g.k., s.130.

¹³⁷ Oktay Aslanapa, Türk Sanatı El Kitabı, İnkılap Yayınları, İstanbul, 1993, s.201

¹³⁸ Tufan Gündüz, Safeviler, TDV İslam Ansiklopedisi, İstanbul, 2008, C.35, s.457

¹³⁹ M. Hülya Şanes, “Selçuklularda Yirminci Yüzyıla Kadar Tezhipte, Ciltte, Mimaride Kullanılmış Zencirekler Üzerinde Motiflerin Kökenlerine İlişkin Bir Araştırma”, Sanatta Yeterlilik Tezi, 1995, İstanbul, s.1.

kesişmesinden oluşan geçmedir. Tek eksen üzerinde gelişir. İki den fazla kırık çizgi ve eksenle daha girift geçmeler elde edilir. İkili geçme, üçlü geçme, dörütlü geçme vb. gibi isimler alır. Anahtar çizgilerle geçme motifleri yapılmıştır. İki yuvarlak çizginin içinden ve dışından çizilen dik, yatay ve çapraz hatlarla zencirek motifleri oluşmaktadır. Zencirekli desenler, bazı sanat tarihi kitaplarında geometrik üslup içinde ele alınarak incelenmiştir. Birçok bezemelerde iç içe kullanılan bu iki desen çeşidi şekil bakımından benzerlik taşısa da tasarım çizim tekniği ve desende kullanılan elemanlar bakımından farklı bir yapıya sahiptir. Çünkü zencirekli desenler, geometrik kurallardan ziyade noktalar ve bu noktaları birleştiren çizgiler yardımı ile çizilir.¹⁴⁰ Küçük dairelerden meydana gelen noktalama usulü ile yapılan binlerce kompozisyon çeşidi vardır. Hasır örgü gibi bir alttan bir üstten birbirine kateden şeritlerdir¹⁴¹. Geometrik desenler birçok yalın formun birleşmesinden oluşmakta ve anlam olarak evrenin sonsuzluğunu simgelemektedir. Genellikle sınırları katı çerçevelerle belirlenmeyen yerlerde uygulanmakta, başlangıç ve bitiş noktaları gösterilmemektedir. Geometrik desenler, bazen rumi ve bitkisel motiflerle de kullanılmıştır. Ancak bu şekilde yapılmış kompozisyonlarda hakimiyet her zaman ayrımları oluşturan geometrik motiflerdedir¹⁴².

Türk İslam dünyasında gerek İranlılarda gerekse Osmanlılarda Firdevsi çok sevilmiş ve onun yazmış olduğı eserler daha sonraki yıllarda sürekli olarak kopya edilmiştir. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesinde bulunan Firdevsinin Şehname nüshalarının bir kısmı Osmanlı Sarayı'nda hazırlanmış olan bir kısımda hediye veya satın alınmış istinsah eserler olması muhtemeldir.

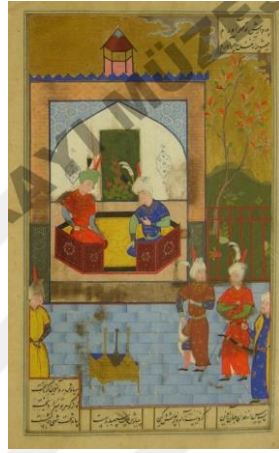
Tez konusu olarak belirdeğimiz çalışmada, Fehmi Ethem Karatay tarafından hazırlanan, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Farsça Yazmalar Kataloğunda bulunan 14. Yüzyıl, 15. Yüzyıl, 16. Yüzyıl ve 17. Yüzyıllarda intinsah edilmiş 54 yazma eserde sadece 16. Yüzyılda istinsah edilen eserler üzerine çalışılmıştır. 16. Yüzyıla ait toplam on yedi eser içerisinde toplam 703 minyatürlü sayfa incelenmiştir. İncelenen sayfalarda geometrik

¹⁴⁰İnci A. BİROL, Klasik Devir Türk Tezyini Sanatlarında Desen Tasarımı Çizim Tekniği ve Çeşitleri, Kubbealtı, İstanbul, 2013, S.193

¹⁴¹ M. Hülya Şanes, "Selçuklularda Yirminci Yüzyıla Kadar Tezhıpte, Ciltte, Mimaride Kullanılmış Zencirekler Üzerinde Motiflerin Kökenlerine İlişkin Bir Araştırma", Sanatta Yeterlilik Tezi, 1995, İstanbul, s.2.

¹⁴² M. Hülya Şanes, a.g.t., s.4

bezeme tesbit edilen 102 minyatürlü sayfa üzerinde çalışma yapılmıştır. Eserde görülen çizgi, desen ve işçiliklerden anlaşıldığı kadarıyla, tek bir nakkaşın fırçasından çıkmadığı dikkati çekmektedir. Minyatürler desendeki mekân açısından, yoğun olan ve yoğun olmayan minyatürler olarak iki grupta incelenmiştir. Bu bağlamda mekân açısından yoğunluk göstermeyen, TSMK H.1480, TSMK H.1488, TSMK H.1507, TSMK H.1514 demirbaş numaralı eserlere ait minyatürlerdeki kompozisyon kurgusu, desen ve işçilik birbirine benzer şekilde daha basit ve sade çizgilerle oluşturulmuştur. (Bkz.Ör: Resim 103,104,105)

Resim 103: Firdevsi Şehname (TSMK. H.1480:7)

Resim 104: Firdevsi Şehname (TSMK. H.1507:4)

Resim 105: Firdevsi Şehname (TSMK. H.1514:1)

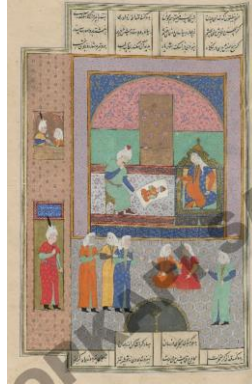
TSMK H. 1475-77, TSMK H.1482, TSMK H.1485, TSMK H.1500, TSMK R.1548 demirbaş numaralı eserlere ait minyatürler ise yukarıda belirtilen eserlere kıyasla daha detaylı ve yoğun çizgilerle oluşturulmuştur. (Bkz.Ör: Resim 106,107,108)

Resim 106: Firdevsi Şehname (TSMK. H.1475:1)

Resim 107: Firdevsi Şehname (TSMK. H.1482:8)

Resim 108: Firdevsi Şehname (TSMK. H.1485:1)

Topkapı Sarayı Müzesi Yazma Eserler Kütüphanesinde yer alan TSMK H. 1475, TSMK H. 1476, TSMK H. 1477, TSMK H.1480, TSMK H.1482, TSMK H.1485, TSMK H.1488, TSMK H.1497, TSMK H.1500, TSMK H.1507, TSMK H.1511, TSMK H.1514, TSMK R.1548 numaralı eserlerden seçilmiş 102 adet minyatür, geometrik motifler; mimari unsurlarda bulundukları yerlere ve renk özellikleri açısından incelenmiştir.

Çalıştığımız kitaplardaki bu minyatürler, genellikle yazı alanı içerisine yerleştirilmişlerdir ve bir hadiseyi anlatmaktadırlar. Örneğin bir varakta yazı sadece üst kısımda veya hem üst hem alt kısımda olabilir. Beyitler halindedir ve tasvir ise ortada yer alır. (Bkz. Ör. TSMK H.1485:2) Ya da üst ve alt düz satırlar arasında minyatür yerleştirilmiş ve yahut yazı minyatür arasına konulmuş haldedir. (Bkz. Ör. TSMK H.1475:1)

Tez konusunu oluşturan 102 adet minyatürde anlatılan olaylar, genel olarak dış mekânda, iç mekânda ve hem dış hem iç mekânda geçmektedir. Buna göre; minyatürlü sayfaların kırk üç tanesi dış mekânda, otuz tanesi iç mekânda, yirmi dokuz tanesi ise hem iç hem dış mekânda geçmektedir.

İç mekân içersinde bezenmiş minyatürlerde genellikle, hükümdarın ya da saygın kişilerin dinlenme sahnesi, hükümdar olduğu düşünülen kişinin huzurunda oturan insanlar, saldırı sahneleri ve saray içerisinde gündelik işlerle meşgul olan hizmetliler konu edilmiştir. İç mekânda, yapının iç duvar yüzeylerinde, kemerlerinde, süpürgeliklerde, yer döşemelerinde, pencere alınlıklarında ve korkuluklarında ve tahtın kenar yüzeylerinde geometrik desenler görülmektedir.

Dış mekân içerisindeki minyatürlü sayfalarda genellikle, eğlence sahneleri, hükümdarın huzurundaki insanlar, kabeye ziyaret sahnesi, ateş üzerinden at ile geçen atlı figür, kaleye yapılan saldırı sahnesi, güreş merasimi, fil ile mücadele eden figürün bulunduğu sahneler konu edinmektedir. Dış mekânda, mimari yapının dış duvar yüzeylerinde, avluyu çevreleyen yüzeylerde, yer döşemelerinde, tahtın kenar yüzeylerinde, pencere korkuluklarında, kapı alınlıklarında, merdiven basamaklarında geometrik desenler görülmektedir.

Hem iç hemde dış mekân içerisindeki minyatürlü sayfalar ise, hükümdarın huzurunda oturan figürler, gündelik işlerle meşgul olan görevliler, dinlenme sahneleri, hamamda yıkanan insanlar konu edilmiştir.

Geometrik şekillerin belirli bir düzen içinde bir araya gelmesinden geometrik desenler oluşur. Geometrik desenlerin sistemli bir şekilde düzenlenmesinden çeşitli ağlar ortaya çıkar. Kapalı geometrik düzenlemede motif kendi sınırları içinde bitmiş ve bütünleşmiştir. Açık geometrik düzenlemede ise çizgiler sonsuza değin sürecek biçimdedir. Geometrik düzenlemede kullanılan geçmeler ise belirli aralıklarla konulan noktaların sistemli bir şekilde birleştirilmesiyle oluşan bordürlerdir¹⁴³. Tezin konusunu kapsayan minyatürlerde görülen mimari yapılar üzerinde, paralel çizgilerden, altıgenlerden, sekizgenlerden, karelerden ve eşkenar üçgenlerden oluşan toplam on altı farklı geometrik yüzey düzenlemesi tespit edilmiştir. Tespit edilen geometrik desenler; ardışık yatay/dikey formda tuğla örgüsü, eşkenar dörtgen deseni, sepet örgüsü deseni, bal peteği formunda altıgen deseni, altı kollu yıldız deseni, altılı yıldız deseni, altıgen ve çarkifelek deseni, düğüm deseni, eşkenar üçgen ve altıgen deseni, altıgen geçme, ok formunda desen, oval çizgilerden oluşan altıgen deseni, sekizgen ve artı deseni (sekizli yıldız), dört yön deseni, mekik deseni, zencirek deseni olarak isimlendirilmiştir.

Minyatürlerde en fazla kullanılan geometrik desen; altı kollu yıldızlardır ve toplam elli minyatür üzerinde yer almaktadır. İkinci olarak en yoğun olan geometrik desen ise kırk altı minyatür üzerinde görülen bal peteği formundaki altıgenlerdir.

¹⁴³M.Sami Öztürk, M. Türker Türkoğlu, “Anadolu Selçuklu Sanatı Geometrisinin Günümüz Kent Estetiğinde Uygulanabilirliği (Konya İli Örneği)”, İdil Dergisi, 2016, 171.

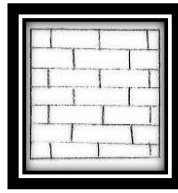
Çalışma konusunda yer alan minyatürler üzerindeki geometrik bezemelerde, yavru ağzı, altın, küf yeşili ve lacivert renkler yoğun olarak kullanılmıştır. (Bkz.s.76, 300, 316) Pembe, bordo, mavi tonlardaki renkler ise daha az kullanılmıştır. (Bkz.s., 29, 98)

Minyatürlerde tespit edilen geometrik desenler diğer sanat kolları ile de bütünlük arzeder. Bunların benzerlerini çini, taş işçilik, ahşap, kalemişi, gibi diğer sanat kollarında görmek mümkündür. Bu durum Türk- İslam sanatında bezeme unsurlarının bütünlüğünü göstermesi açısından önemlidir. Örneğin çini ve taş süslemede kullanılan desenler kitap sanatlarında, ayrıntıları atılarak daha yalın halde kullanılırlar. On altı grupta topladığımız geometrik desenleri genel olarak isimlendirdikten sonra hangi eserlerde ve hangi varaklarda olduğu belirtilmiştir. Desenlerin çizim detayı, yer aldığı minyatür detayı ve hangi mimari yüzey ve bezeme unsurunda benzeri bulunduğu dair renkli veya renksiz örnekleri konulmuştur. Tesbit edilen geometrik desenler şunlardır:

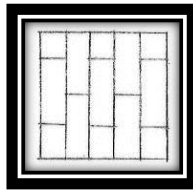
Ardışık Yatay/ Dikey Formda Tuğla Örgüsü

Birbirine paralel çizilmiş yatay düz çizgilerin dikey kesik çizgilerle kesilmesi sonucunda oluşan ardışık yatay tuğla örgüsü motifi, H.1475-2 / H.1476-3,5,6 / H.1477-4 / H.1480-1,2,3,8,9,14,16,17,20 / H-1480-7 / H.1482-1,10 / H.1485-6,8,14 / H.1488-1,2,3 / H.1500-1,3 / H.1507-2,4,5 / R-1548-1,3 demirbaş numaralı sayfalarda görülmektedir.

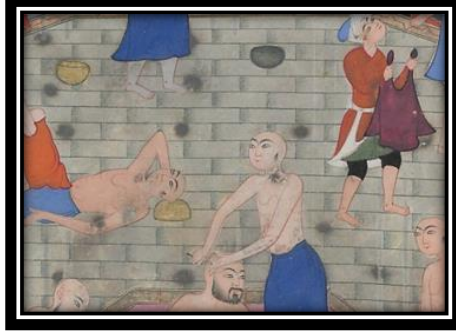
Birbirine paralel çizilmiş dikey düz çizgilerin yatay kesik çizgilerle kesilmesi sonucunda oluşan ardışık dikey tuğla örgüsü motifi, H.1475-2,3 / H.1476-3, 5 demirbaş numaralı sayfalarda görülmektedir.

Çizim 103: Ardışık Yatay Formda Tuğla Örgüsü Detay Çizimi

Çizim 104: Ardışık Dikey Formda Tuğla Örgüsü Detay Çizimi

Resim 109: Firdevsi Şehname /TSMK. H.1476:5

Resim 110: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1476:5

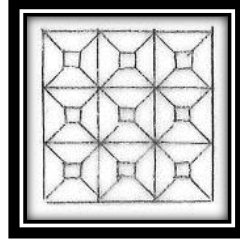

Resim 111: İran, Saveh Cuma Camii, 12.yüzyıl / Taş işçiliği

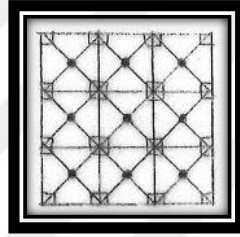
Kaynak: <http://www.selcuklumarasi.com/architecture-detail/saveh-cuma-camii>

Eşkenar Dörtgen Deseni

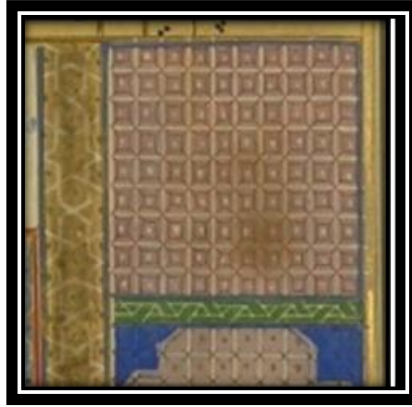
Eşkenar dörtgenlerin oluşturulan geometrik desen, H.1476-1,2,3,4,5,6 / H.1477-4 / 1480-3,5,15,16,20 / H.1482-1,3,7,9,10,12 / H.1485-11,12 / H.1488-3,4 / H.1500-4,5,6,7,8,10 / H.1500-12,14,15,16 / R.1548-1,6 demirbaş numaralı sayfalarda renkleri bazılarında aynı bazılarında da farklı renklerle gösterilmiştir.

Çizim 105: Eşkenar Dörtgen Detay Çizimi

Çizim 106: Eşkenar Dörtgen Detay Çizimi

Resim 112: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:16

Resim 113: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1476:4

Resim 114: İran, Şeyh Sebeli Türbesi, 12.yy (Taş işçiliği)

Kaynak: <http://www.selcuklumarasi.com/architecture-detail/seyh-sebeli-turbesi>

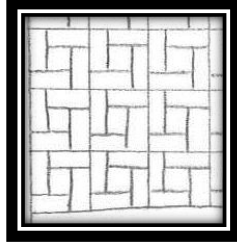

Resim 115: İran, Kazvin Cuma Camii, 11.yüzyıl / Maden İşçiliği

Kaynak: <http://www.selcuklumarasi.com/architecture-detail/kazvin-cuma-camisi>

Sepet Örgüsü Deseni

Kenarları ve açıları birbirine eşit olan düzgün dörtgenlerden oluşan karelerin birleşimi ile oluşmuştur. Dört kenarlardan birbirine paralel çizilmiş çizgilerin alttan ve üstten geçişi ile doku oluşturulmuş geometrik motif, H.1475-2,3 / H.1476-3,4 / H.1480-6 / H.1485-11 / H.1488-1,3 / R-1548-2,3,5,6 demirbaş numaralı sayfalarda yer almaktadır.

Çizim 107: Sepet Örgüsü Deseni Detay Çizimi

Resim 116: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:11

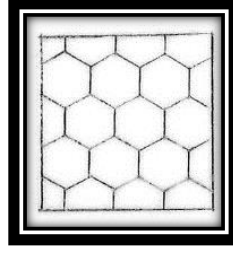

Resim 117: İran, Melik Camii, 11.yüzyıl / Taş işçiliği

Kaynak: <http://www.selcuklumirasi.com/architecture-detail/melik-camii>

Bal Peteği Formunda Altıgen Deseni

Altı kenar ve altı köşeden oluşan bal peteği formundaki altıgen motifi, H.1475-2,3 / H.1476-2,5,6 / H.1477-1,3,4 / H.1480-1,5,6,8,9,10,11,12,16,18 / H.1482-3,5,7,8,9,10,12, H.1485-12 / H.1500-2,4,5,6,7,8,9,12,13,14,15,16,17 / H.1514-1,2,3 / R.1548-1,2,5,6 demirbaş numaralı sayfalarda yer almaktadır.

Çizim 108: Bal Peteği Formunda Altıgen Detay Çizimi

Resim 118: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:17

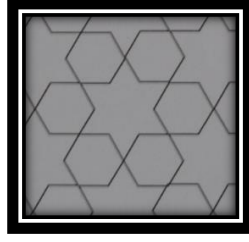

Resim 119: İran, Saveh Cuma Camii, 12.yüzyıl / Çini

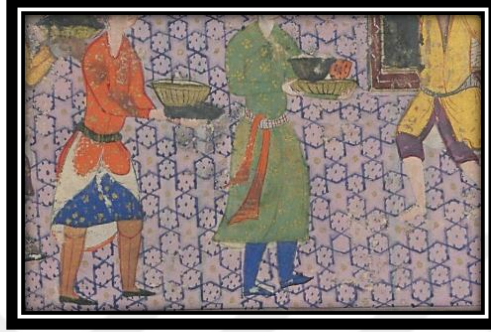
Kaynak: <http://www.selcuklumirasi.com/architecture-detail/saveh-cuma-camii>

Altı Kollu Yıldız Deseni

Altı kenar ve altı köşeden oluşan altıgenlerin kesişimiyle oluşan altı kollu yıldız motifi, H.1475-2,3 / H.1476-1,2,3,5,6 / H.1477-1,2,3,4 / H.1480-5,6,7,8,16,18, / H.1482-4,5,6,7,8,9,10,11,12,13 / H.1485-2,4,5 / H.1500-3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,16,17 / H.1514-3 / R.1548-3,4,5,6 demirbaş numaralı sayfalarda yer almaktadır.

Çizim 109: Altı Kollu Yıldız Detay Çizimi

Resim 120: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1476:1

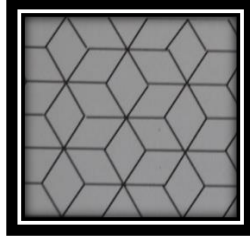

Resim 121: Eskişehir, Sivrihisar Ulu Camii Minber Korkuluğu, 13.yüzyıl / Ahşap
İşçiliği

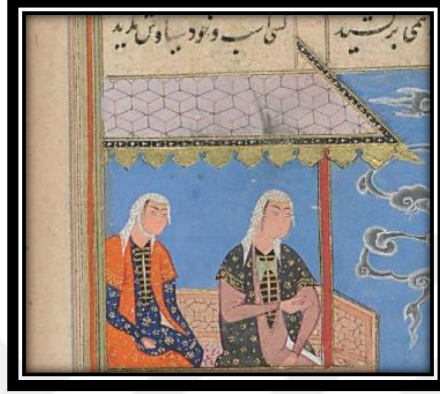
Kaynak: Serap Ekizler Sönmez, Anadolu Selçuklu Sanatının Geometrik Dili, İstanbul, 2020, c1, s. 121.

Altılı Yıldız Deseni

Altıgenlerin içerisine yapılan altı kollu yıldızlardan oluşan desen, H. 1476-5,6 / H.1482-3 / H.1500-6,7, 8, 9, 12, 13, 16 demirbaş numaralı sayfalarda yer almaktadır.

Çizim 110: Altılı Yıldız Detay Çizimi

Resim 122: Firdevsi Şehname (TSMK. H.1482:14)

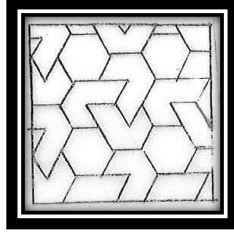

Resim 123: Irak, Mustansiriye Medresesi, 13.yüzyıl / Taş İşçiliği

Kaynak: <http://www.selcuklumarasi.com/architecture-detail/mustansiriye-medresesi>

Altıgen ve Çarkıfelek Deseni

Altı kenar ve altı köşeden oluşan altıgenlerin kenar çizgilerinin uzatılıp kesişmesiyle oluşan çarkıfelek deseni, H.1476-5,6 / H.1477-1,4 / H.1480-12,14,17,20 / H.1482-5,8,12 / H.1485-1,3,10,15 / H.1500-1-10 / H.1500-12,13,15,16,17 / H.1507-4 / R.1548-3,4,6 demirbaş numaralı sayfalarda yer almaktadır.

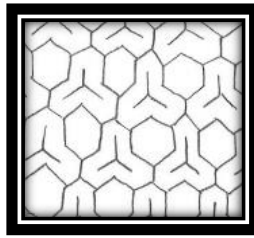
Çizim 111: Altıgen ve Çarkıfelek Deseni Detay Çizimi

Resim 124: Fırdevsi Şehname / TSMK. H.1477:1

Düğüm Deseni

Her üç altıgenin, kırık çizgilerle birleştirilmesiyle oluşan düğüm deseni, H.1476-7 / H.1480-13,14,17,18 / H.1482-12 / R.1548-5 demirbaş numaralı sayfalarda yer almaktadır.

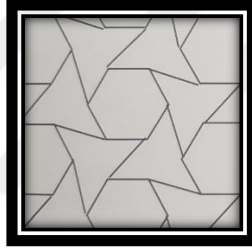
Çizim 112: Düğüm Deseni Detay Çizimi

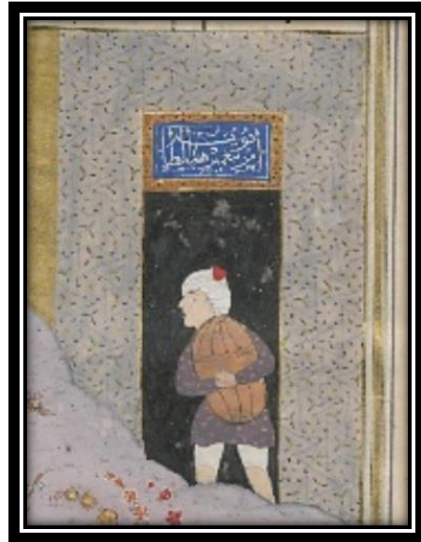
Resim 125 : Firdevsi Şehname / TSMK. H.1480:17

Eşkenar Üçgen ve Altıgen Deseni

Eşkenar üçgenlerin kenar yüzeylerinin kesişmesiyle oluşan altıgen deseni, H.1485-1,3,4,9,15 / H.1500-5,7 / H-1500-16 / 1507-2 / H-1507-6 demirbaş numaralı sayfalarda yer almaktadır.

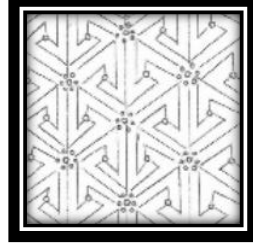
Çizim 113: Eşkenar Üçgen ve Altıgen Detay Çizimi

Resim 126: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:9

Altıgen Geçme

İç içe geçmiş üçgenlerin simetrik yerleştirilmesiyle oluşan altıgen geçmeler, H.1480-1,5,12,13,18,19 / H.1482-8,10,12 / H.1485-1,2,4,5,12 / 1488-1,2 / H.1500-4 demirbaş numaralı sayfalarda yer almaktadır.

Çizim 114: Altıgen Geçme Detay Çizimi

Resim 127: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1488:2

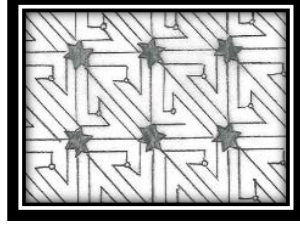

Resim 128: İran, Kümbet-i Karagan. 11.yüzyıl / Taş İşçiliği

Kaynak: <http://www.selcuklumisasi.com/architecture-detail/kumbet-i-karagan>

Ok Formunda Desen

Aynalanmış dik açılı üçgenlerin oluşturduğu ve altı kollu yıldızlarla bağlanan ok formundaki geometrik desen, H. 1476-2 demirbaş numaralı sayfalarda yer almaktadır.

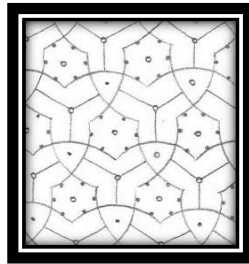
Çizim 115: Ok Formunda Desenin Detay Çizimi

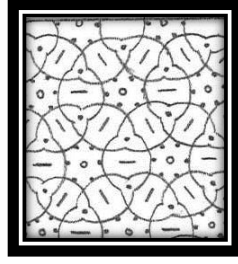
Resim 129: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1476:2

Oval Çizgilerden Oluşan Altıgen Deseni

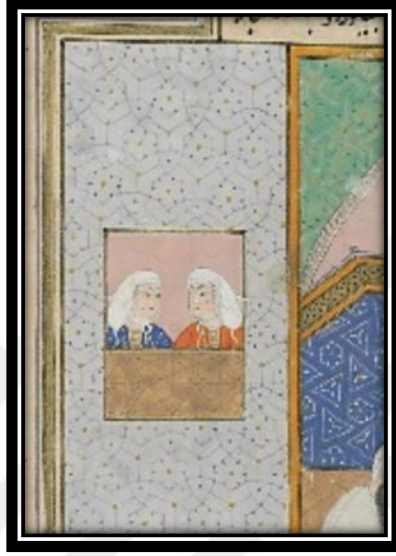
Kesik oval çizgilerin kesişimiyle oluşan altıgenlerin oluşturduğu geometrik desen, birbirine paralel olmayan üç çizgi ve noktalar ile süslenerek H. 1485-3 / H. 1500-3,7 demirbaş numaralı sayfalarda yer almaktadır.

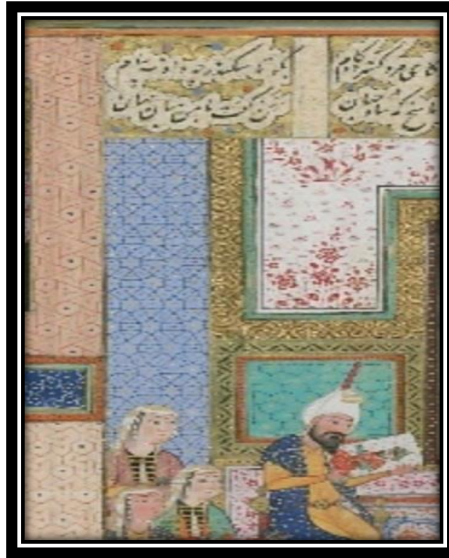
Çizim 116: Altıgen Deseni Detay Çizimi

Çizim 117: Altıgen Deseni Detay Çizimi

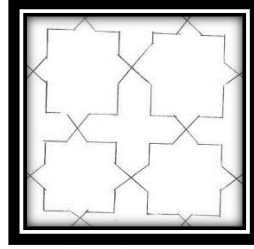
Resim 130: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:3

Resim 131: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:7

Sekizgen ve Artı Deseni (Sekizli Yıldız)

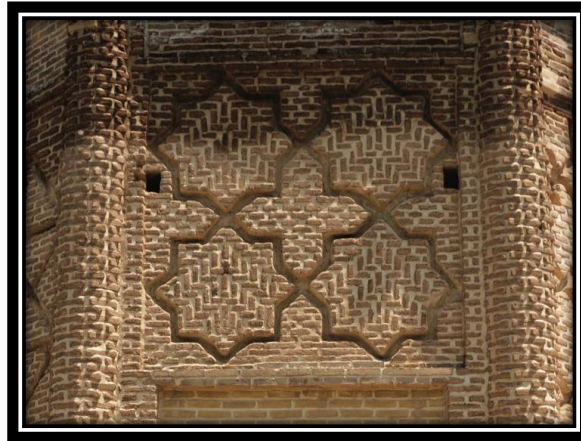
Sekiz kenarlı düzgün çokgenlerden oluşan sekizgen motifi ile dört sekizgenin dört köşesinin birleşimi ile oluşan artı motif, H.1476-5 / H.1480-4,11 / H.1482-9,10,11 / 1485-14 / H.1500-4,6 / H.1500-12,13,16 / R.1548-1,2,3,5,6 demirbaş numaralı sayfalarda yer almaktadır.

Çizim 118: Sekizgen ve Artı Deseni (Sekizli Yıldız) Detay Çizimi

Resim 132: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:6

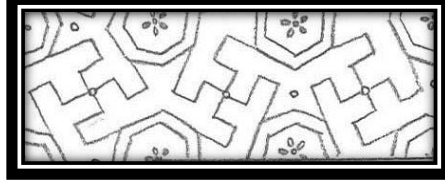

Resim 133: İran, Şeyh Sebeli Türbesi, 12.yüzyıl / Taş İşçiliği

Kaynak: <http://www.selcuklumirasi.com/architecture-detail/seyh-sebeli-turbesi>

Dört Yön Deseni

Sekizgenlerin kenar çizgilerinin uzatılmasıyla birlikte dört yöne bakan çizgilerin nokta ile birleştirilmesiyle oluşan geometrik desen, H.1476-5,6 / H.1482-2 / H.1500-1,3 / R.1548-2 demirbaş numaralı sayfalarda yer almaktadır.

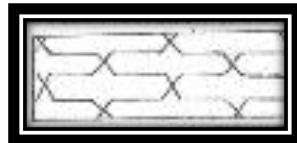
Çizim 119: Dört Yön Deseni Detay Çizimi

Resim 134: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1500:1

Mekik Deseni

Birbirine paralel yatay düz çizilerin çapraz çizgilerle birleşmesi ile oluşan geometrik motif, H.1476- 2,5,6 / H.1477-,2,4 / H.1482-9,11 / H.1500-2,4-16 / R-1548-1,2,3,5,6 demirbaş numaralı sayfalarda yer almaktadır.

Çizim 120: Mekik Deseni Detay Çizimi

Resim 135: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1476:6

Resim 136: İran, Neyriz Cuma Camii, 11.yüzyıl / Taş İşçiliği

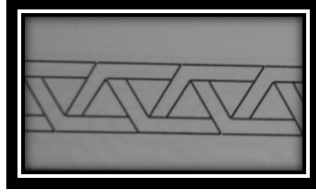
Kaynak: <http://www.selduklumirasi.com/architecture-detail/neyriz-cuma-camii>

Zencirek Deseni

Yüzey ve bordür desenlerinde işlenen geçme motifine “zencirek” de denir. En basiti iki kırık veya yuvarlak çizginin kesişmesinden oluşan geçmedir. Tek eksen üzerinde gelişir. İki kattan fazla kırık çizgi ve eksenle daha girift geçmeler elde edilir. İkili geçme, üçlü geçme, dördümlü geçme vb. gibi isimler alır. Anahtar çizgilerle geçme motifleri yapılmıştır¹⁴⁴.

H.1476-2,6 / H.1477-1,3 / H.1480-1,2,4,16,17 / H.1482-6,7,8,9,10,11 / H.1485-1,3,4,6,15 / H.1500-6,7 / H.1514-3 / H.1507-2 / H-1500-12,15,16 / R-1548-2,3,5,6 demirbaş numaralı sayfalarda yer almaktadır.

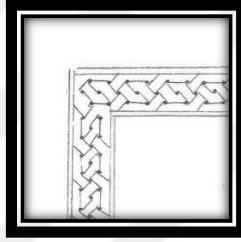
¹⁴⁴ İnci A. BİROL, Klasik Devir Türk Tezyini Sanatlarında Desen Tasarımı Çizim Tekniği ve Çeşitleri, Kubbealtı, İstanbul, 2013, S.193

Çizim 121: Zencirek Detay Çizimi

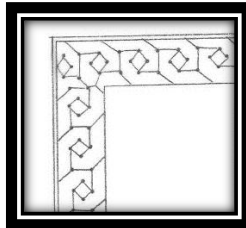
Resim 137: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1475:1

Çizim 122: Zencirek Detay Çizimi

Resim 138: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1485:3

Çizim 123: Zencirek Detay Çizimi

Resim 139: Firdevsi Şehname / TSMK. H.1476:2

Firdevsinin Şehnamesi, yaşanmış savaş, eğlence v.b sahneler anlatılmaktadır. Bu eserde, olayların geçtiği mekanlar anlatırken, 16. yüzyıl Türk dünyasındaki istinsah edilmiş gerek Osmanlı dönemi gerekse Safevi dönemi klasik minyatürün en yüksek olduğu dönem ele alınmıştır. Gerek figürlerin çiziminde gerekse mimari yapıların bezemesinde ve doğa tasvirlerinde desene ve işçiliğe çok itina gösterilmiştir. Hazırlanan bu çalışmada deseni zenginleştiren, arka planı öne çıkaran Türk sanatının hemen her sanat dalında kullanılan geometrik bezeme üzerinedir. Minyatürlerde, günümüze kadar yapılmış çalışmalarda şimdiye kadar tezhibe yakın desenler incelenmiştir. Tez konusu olarak belirlediğimiz çalışmada, fotoğraf ve çizimlerle ortaya koymaya çalıştığımız geometrik desenlerin minyatürlerde ne şekilde yer aldığı gösterildikten sonra mimari açıdan, çini, ahşap, taş işçilik, kalemişi gibi diğer sanat kollarında kullanım alanlarına atıf yapıldıktan sonra sanatsal açıdan değerlendirilmesi yapılmıştır. Türk tezyinatında kullanılan bu desenlerin farklı dönemlerde uygulanmış olmasına rağmen birbirinin devamı niteliğinde benzerliklere sahip olduğu ve Türk tezyini sanatlarının günümüze kadar bir bütün teşkil ettiği görülmüştür.

KAYNAKÇA

- ADIYEKE, Çağdaş, Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Beşir Ağa 486 Numaralı Firdevsi Şehnamesi Minyatürleri, İstanbul, 2006.
- AKAHMET, Kadriye T., Minyatürlerin Sanat Tarihi Eğitiminde Kullanılması: Topkapı Sarayı Müzesindeki Surname-i Humayun Örneği, Ankara, 2015.
- AND, Metin And, Osmanlı Tasvir Sanatı: Minyatür, Yapı Kredi Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, 2014.
- ASLANAPA, Oktay, Türk Sanatı El Kitabı, İnkılap Yayınları, İstanbul, 1993.
- ATASOY, Nurhan, Surname-i Hümayun, Düğün Kitabı, İstanbul, 1997.
- ATBAŞ, Zeynep, “Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi”, TDK İslam Ansiklopedisi, C.41, 2012.
- BAĞCI, S., ÇAĞMAN, F., RENDA, G., TANINDI, Z., Osmanlı Resim Sanatı, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2012.
- BEKSAÇ, T. Engin, “Safeviler”, TDV İslam Ansiklopedisi, İstanbul, Cilt-35, 2008.
- BİNARK, İsmet, “Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi ve Kütüphane Kolaksiyonları ile İstanbul Kütüphaneleri Hakkında Yerli- Yabancı Kaynaklar Bibliyografyası”, Vakıflar Dergisi, Sayı.13, s.722.
- BİROL, İ. Ayan, “Tezhip”, TDV İslam Ansiklopedisi, İstanbul, C.41, 2012.
- ÇAĞMAN, Filiz, “Şehname-i Selim Han ve Minyatürleri”, Sanat Tarihi Yıllığı, 1973.
- DEMİRİZ, Yıldız, İslam Sanatında Geometrik Süsleme, İstanbul, 2004, s.38
- DERMAN, Fatma Çiçek, "Tezhip", TDV İslam Ansiklopedisi, İstanbul, Cilt-4, 2012.
- DERMAN, Fatma Çiçek, Tezhip Sanatında Kullanılan Terimler, Tabirler ve Malzeme, Hat ve Tezhip Sanatı, Ankara, 2012
- DİNİZ, Dilara, 15 ve 16. Yüzyıllarda Osmanlı Tezhip Sanatında Kullanılan Stilize Edilmiş Bitkisel Motiflerin Analizi, İstanbul, 2019
- DOĞANAY, Aziz, “Tezyinat”, TDV İslam Ansiklopedisi, İstanbul, Cilt-41, 2012.

- DURAN, Gülnur, “Tezhip”, TDV İslam Ansiklopedisi, İstanbul, Cilt-41, 2012.
- ELMAS, Hüseyin, “Nakkaş Osman ve Levniye Ait Surname Minyatürlerinin Kompozisyon ve Renk Açısından İncelenmesi”, S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya. 1994.
- ERTUĞ, Zeynep Tarım, ‘Topkapı Sarayı’, TDV İslâm Ansiklopedisi, 41. Cilt, 2012.
- Firdevsî, Şahnâme (Çev. Necati Lugal, Giriş, Nimet Yıldırım), s.13
- GÜNDÜZ, Tufan, Safeviler, TDV İslam Ansiklopedisi, İstanbul, 2008.
- İNAL, Güner, “Şah İsmail Devrinden Bir Şehname ve Sonraki Etkileri”, Sanat Tarihi Yıllığı, 1973.
- İNAL, Güner, “Topkapı Sarayı Koleksiyonundaki Sultani Bir Özbek Şehnamesi ve Özbek Resim Sanatı İçindeki Yeri”, Sanat Tarihi Yıllığı, 1976.
- İNAL, Güner, Türk Minyatür Sanatı: Başangıcından Osmanlılara Kadar, Ankara, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, 1995.
- KANAR, Mehmet, İslam Ansiklopedisi, “Firdevsi”, C. 13, İstanbul, 1996.
- KARACAN, Sıdika, Şahnamede Mektuplar, Erzurum, 2012.
- KARATAY, Fehmi Ethem, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi FARŞÇA YAZMALAR KATALOĞU, İstanbul, 1961.
- KAYA, Mahmud, "İskender", TDV İslam Ansiklopedisi, C.22, İstanbul, 2000.
- KILIÇ, Hüsnâ, 16-18. Yy Osmanlı Minyatürlerinin Tasarım İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi ve Çağdaş Yorumları, Konya, 2015.
- MAHİR, Banu, Minyatür, TDV İslam Ansiklopedisi, C. 30, İstanbul, S.118, 2005.
- MÜLAYİM, Selçuk, Geometrik Süslemeler: Selçuklu Çağı, Ankara Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayını, 1982.
- ÖZBEK, Yıldırım, Osmanlı Beyliği Mimarisinde Taş Süsleme (1300- 1453), Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1982.

- ÖZER, N. Özcan, “Tezhip Sanatında Osmanlı-Safevi Etkileşimi”, Arşiv Dünyası Dergisi, İstanbul, s.69.
- ÖZTÜRK, M. Sami, TÜRKOĞLU, M. Türker, “Anadolu Selçuklu Sanatı Geometrisinin Günümüz Kent Estetiğinde Uygulanabilirliği (Konya İli Örneği)”, İdil Dergisi, 2016.
- SEÇKİN, Nadide, “Osmanlı Mimarisinde 15. yüzyıla İlişkin İki Saray Yerleşimi; Edirne (Yeni) Sarayı ve Topkapı Sarayı”, Dokuzuncu Milletlerarası Türk Sanatları Kongresi, İstanbul 23-27 Eylül 1991, Kültür Bakanlığı Yayınları/1705, Ankara, 1995.
- SÖNMEZ, Serap Ekizler, Anadolu Selçuklu Sanatının Geometrik Dili, İstanbul, 2020.
- ŞANES, M. Hülya, “Selçuklularda Yirminci Yüzyıla Kadar Tezhipte, Ciltte, Mimaride Kullanılmış Zencerekler Üzerinde Motiflerin Kökenlerine İlişkin Bir Araştırma”, Sanatta Yeterlilik Tezi, İstanbul, 1995.
- Şehnâme Yazmalarından Seçme Minyatürler, (Hazırlayanlar: Abdülkadir Karahan, Tahsin Yazıcı, Ali Milâni) İstanbul, 1971.
- TANINDI, Zeren, Başlangıcından Bugüne Türk Sanatı Dizisi: Türk Minyatür Sanatı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1996.
- TAŞKALE, Faruk, Tezhip Sanatının Kullanım Alanları, MSÜ Sos Bil Enst, Geleneksel Türk El Sanatları Ana Sanat Dalı Tezhip Programı, Sanatta Yeterlilik Tezi, İstanbul, 1994.
- ULUÇ, Lale, Türkmen Valiler, Şirazlı Ustalar, Osmanlı Okurlar: XVI. Yüzyıl Şiraz El Yazmaları, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2006.
- ÜNVER, İsmail, "İskender", TDV İslam Ansiklopedisi, C.22, İstanbul, 2000.
- YEGİN, Y. Türkşad; Türk ve İslam Eserleri Müzesindeki 1983 Numaralı Firdevsi Şahnamesi Minyatürleri, Van, 2010.
- WOODHEAD, Christine, “Şehnameci”, TDV İslâm Ansiklopedisi, C.38, İstanbul, 2010.
- <http://www.ktsv.com.tr/150-inci-ayan-birol-ile-sanat-yasami-uzerine-sohbet>.

<http://www.selcuklumirasi.com/architecture-detail>

ÖZGEÇMİŞ

Gölseren Toy, 1994 yılında Gebze’de doğdu. İlköğretim, ortaöğretim ve lise eğitimini Gebze’de tamamladı. Fatih Sultan Mehmet Anadolu Lisesi’nden 2012 yılında mezun olduktan bir yıl sonra, Sakarya Üniversitesi Geleneksel Türk Sanatları Fakültesinde lisans eğitimine başladı. 2017 yılında Sosyal Bilimler Enstitüsü Tezli Yüksek Lisans Programına kabul edildi.

